T.C.
PAMUKKALE ÜNIVERSITESI
SOSYAL BILIMLER ENSTITÜSÜ
SANAT TARIHI ANABILIM DALI

1920-1928 YILLARI ARASINDA SÜRELI YAYINLARDA KÜLTÜR VE SANAT YORUMLARI: RESIM

YÜKSEK LISANS TEZI

Hazirlayan

Halil ÖZYIGIT

Danisman

Yard. Doç. Dr. Kasim INCE

Denizli, 2005

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu çalışma Sanat Tarihi Anabilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Tahsin HANCIOĞLU
Jüri Başkanı

Jüri-Danışman
Yard. Doç. Dr. Kasım İNCE

Jüri
Doç. Dr. Zeynep YASA YAMAN

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun …/…./2005 tarih ve ……/….. sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Nazım Kadir EKİNCİ
Enstitü Müdürü

ÖZET

Osmanli Devleti'nin son yillari savaslar içinde geçmesine ragmen, resim sergileri etkinliklerinin bir çok sanatsal etkinligin aksine, varligini güçlendirerek devam ettirdigi görülmektedir. Ayni faaliyet Cumhuriyet'in ilk yillarinda da hiz kesmeden devam etmistir.

1850'den sonraki dönemde bireysel etkinlikler içinde kalan resim sergileri, 1920'de açilan Galatasaray Sergisi ile artik süreklilik göstermeye baslamistir. 1923'te bu etkinliklerin içine Ankara resim sergilerinin de katilmasiyla, Türk resmi için yeni ve bütüncül bir dönemine girilmistir.

Istanbul ve Ankara'da gerçeklestirilen sergilerde basat rolü Sanayi-i Nefise Mektebi çatisi altinda egitim veren ressamlar ile ögrencileri üstlenmistir. Bu arada, Osmanli Ressamlar Cemiyeti'nden sonra ikinci sanat cemiyeti olan Türk Ressamlar Cemiyeti (1921) kurulmustur. Türk Ressamlar Cemiyeti'ne alternatif yaratma çabali, Serbest Resim Atölyesi ve Genç Ressamlar Cemiyeti gibi yeni girisimler, hep bu yillarin ürünü olmustur. Ayrica, kadin ressamlar ürettikleri yapitlar ve varliklariyla da dikkati çekmektedirler

1920-1928 yillari arasinda kalan sekiz yillik dönemde, 1914 Kusagi ressamlari etkin varliklariyla ön plana çikmaktadirlar. Bu tarihlerde sergilenen yapitlar, bu kusagin aldigi egitiminle paralel olarak Empresyonist tarzda olmustur. Manzara basta olmak üzere, natürmort (ölü doga), portre, figürlü kompozisyonlar ve nü konululari ele alinmistir. Sanatçilar, toplumsal konulara egilmemisler fakat Cumhuriyet'in yakin geçmisine ait savas temalarini yer yer islenmislerdir.

Atatürk, 1923'e kadar Istanbul merkezli gerçeklestirilen sergileri, Ankara'ya tasiyarak, Anadolu halkinin ufkuna çagdas bir sanat olgusu yerlestirmeyi amaçlamistir. Türk resminin gelismesi ve halkin modern bir sanata kavusmasi için, Ankara sergilerinin bir kismini ziyaret ederek manevî; tablolar satin alarak da maddî destek vermistir. Bu yönüyle Ulu Önder; hiçbir dönem siyasî kitlenin göstermedigi ilgiyi, hayatta kaldigi sürece sürekli göstererek örnek bir lider olmustur.

Anahtar Kelimeler: Resim Sergileri, Plastik Sanatlar, Çalli Kusagi, Süreli Yayinlar, Sanat Tarihi.

ABSTRACT

Although the last years of the Ottoman Empire passed in the so many wars, the picture exhibitions, contrary to other artistic activities, remained much more strong. The same activity continued at the beginning of the Republic.

Remaining in the individual activities after 1850, the Picture exhbitions gained continuity with commencing of the exhibitions in the Galatasaray Lycee in 1920. After Ankara exhibitions joined in 1923, the Turkish Picture entered new and total period.

The dominant role in the exhibitions of Istanbul and Ankara was undertaken by the painters who were instructing under the roof of Sanayi-i Nefise Mektebi (School of Fine Arts) and their students. By the way, after "Osmanli Ressamlar Cemiyeti" (Ottoman Painters Society), "Türk Ressamlar Cemiyeti" (Turkish Painters Society) was founded as a second art society (1921). The new efforts such as "Serbest Resim Atölyesi (Free Picture Atelye) and "Genç Ressamlar Cemiyeti" (Young Painters Society) for creating alternative to "Türk Ressamlar Cemiyeti" (Turkish Painters Society) were always the productions of these years. In addition, woman painters attracted attention in their works and existence.

In the period between 1920 and 1928, painters of 1914 generation came to the scene with their active presence. The works exhibited in the period were prepared in the Empresyonist style in paralel with the education of these generation. Mainly the Picture of view, still life, portrait, figure compositions and nude subjects were dealt. The artists did not covered with social issues, but sometimes the themes of Independence War were dealt.

Carrying the exhibitions of Istanbul to Ankara, Atatürk had an aim to position the modern art in the horizons of Anatolian people. For the development of Turkish Picture and people's coming together in modern art, Atatürk gave moral and material support as visiting the exhibitions and buying some pictures. In this dimension, the sublime leader became the model that no political mass had done ever before.

Keywords: Picture exhibitions, the plastic arts, Çalli generation, peirodicals, Art History.

IÇINDEKILER

Sayfa No

ÖZET. i

ÖZET (ABSTRACT) ii

IÇINDEKILER. iii

KULLANILAN RESIMLER, ÇIZELGE VE METINLER LISTESI. v

ÖNSÖZ. xviii

GIRIS. 1

BIRINCI BÖLÜM

SIYASAL VE TOPLUMSAL GÖRÜNÜM

IKINCI BÖLÜM

KÜLTÜR VE SANAT ORTAMI

2. 1. Atatürk'ün Sanat Görüsü. 14

2. 2. Ankara'nin Kültür ve Sanat Baskenti Haline Dönüstürülmesi. 18

2. 3. Yurt Disina Ögrenci Gönderimi. 27

2. 4. Güzel Sanatlar Akademisi (Sanayi-i Nefise Mektebi). 28

2. 4. 1. Sanayi-i Nefise Mektebi Âlisi ögretim kadrosu. 32

2. 4. 2. Akademi sergi talimatnamesi. 33

2. 4. 2. 1. Sergi heyet-i tertibiyesi (sergi düzenleme heyeti). 35

2. 4. 2. 2. Kabul-i heyet mümeyyizeleri (kabul heyeti). 35

2. 4. 2. 3. Resim kismina ait muadd-i hususiye (resim kismina ait özel sartlar). 35

2. 4. 2. 4. Heykel kismina ait muadd-i hususiye (heykel kismina ait özel sartlar). 36

2. 4. 2. 5. Mimari subesine ait muadd-i hususiye (mimarî kismina ait özel sartlar). 36

2. 4. 2. 6. Sanayi-i tezyiniye ait muadd-i hususiye (süsleme kismina ait özel sartlar). 36

2. 4. 2. 7. Mükafat fasli (ödül kismi). 36

2. 4. 2. 8. Milli resim müzesi mükafati. 37

2. 4. 2. 9. Mükafat heyet-i mümeyyizesi (mükafat heyeti). 38
2. 5. Diger Sanat Kuruluslari. 39
2. 5. 1. Türk Ressamlar Cemiyeti. 40
2. 5. 2. Sisli Atölyesi. 41
2. 5. 3. Çemberlitas Resim Mektebi. 42
2. 5. 4. Yeni Resim Cemiyeti (Genç Ressamlar Cemiyeti). 42
2. 5. 5. Serbest Resim Atölyesi. 45

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1920-1928 YILLARI ARASINDA PLASTIK SANATLAR

3. 1. Basinda Sanat. 48
3. 2. Sergiler. 50
3. 3. Basinda Sanat Elestirisi. 58
3. 4. Resim -Heykel Konulari ve Yönelimleri. 82
3. 5. Sanatçilar ve Yapit Repertuari. 87
DEGERLENDIRME VE SONUÇ. 90
KATALOG 1: Sergiler. 101
KATALOG 2: Dönemde Üretilen Resimler. 238
ORJINAL METINLER: Seçilmis Osmanlica Metinler ve Transkripsiyonlari … .273
KAYNAKLAR. 538
EKLER:
Çizelge 1: Süreli Yayinlar ve Makaleler Dagilimi. 548
Çizelge 2: Sanatçilar ve Katildiklari Sergiler 549
ÖZGEÇMIS. 560

KULLANILAN RESIMLER, ÇIZELGE VE METINLER LISTESI Sayfa No

KATALOG 1: Sergiler……. 101

KATALOG 2: Dönemde Üretilen Resimler Listesi……. 238
Resim: 1- Halil Pasa, "Ortaköy"…… 238
Resim: 2- Hamid Bey, "Yunan Mezaliminden: Kursuna Dizilen Türkler"….. 239
Resim: 3- Hikmet (Onat) Bey, "Kabatas Sahilleri"……. 240
Resim: 4- Namik Ismail Bey, "Çankaya"……. 241
Resim: 5- Namik Ismail Bey, "Çankaya"……. 242
Resim: 6- Namik Ismail Bey, "Ankara Kalesi"…… 243
Resim: 7- Namik Ismail Bey, "Çankaya"……. 244
Resim: 8- Nazmi Ziya (Güran) Bey, "Portre …… 245
Resim: 9- Sami (Yetik) Bey, "Cepheye Yardim"……. 246
Resim: 10- Sevket (Dag) Bey, "Ayasofya'da Bir Sabah"…… 247
Resim: 11- Çalli Ibrahim Bey, "Tünel Isçileri"…… 248
Resim: 12- Feyhaman (Duran) Bey, "Ali Riza Bey'in Portresi"……. 249
Resim: 13- Feyhaman (Duran) Bey, "Kis"…….. 250
Resim: 14- Ismail Hakki Bey, "Manzara"…….. 251
Resim: 15- Namik Ismail Bey, "Istirahat"……. 252
Resim: 16- Hamid Bey, "Bagdat Kasri"…….. 253
Resim: 17- Nevzad Hanim, "Kar"…… 254
Resim: 18- Seref (Akdik) Bey, "Behzad Bey'in Portresi (Etüd)"…… 255
Resim: 19-Feyhaman (Duran) Bey, "Bogaziçi Nazariyesi"…… 256
Resim: 20- Hayri Bey, "Büyük Adada Kelebek Avcilari"…… 257
Resim: 21- Hikmet (Onat) Bey, "Kus Dili Deresi"…… 258
Resim: 22-Mehmed Ali (Laga) Bey, "Bursada Kar"…… 259
Resim: 23- Namik Ismail Bey, "Yusuf Akçura Bey"……. 260
Resim: 24-Namik Ismail Bey, "Bir Kadin Portresi" …….. 261
Resim: 25-Mehmet Ruhi (Arel) Bey, "Logusa Anne"…… 262
Resim: 26-Sabiha Rüsdü Hanim, "Hürrem Sultan Türbesi" …….. 263
Resim: 27- Sami (Yetik) Bey, "Ankara'da Debbaghane Tarafina Bir Nazar".. 264
Resim: 28- Sami (Yetik) Bey, "Aydin Önlerinde Hücum"……. 265

Resim: 29-Sanatçi bilinmiyor, “Natürmort”…… 266
Resim 30: Feyhaman (Duran) Bey, “Kuzu ve Çocuk (ilkbahar)”…… 267
Resim: 31- Avni Lifij Bey, “Portre(Otoportre)”…… 268
Resim 32- Avni Lifij Bey, “Otoportre”……. 269
Resim: 33- Sabiha Ziya Hanim, “Büst”……. 270
Resim: 34 Zühtü (Müritoglu) Bey, “Genç Kiz”……. 271
Resim: 35- Melek Hanim, “Zeybek”…….. 272

Osmanlica Orijinal Metinler ve Transkripsiyon Edilmis Metinler Listesi

Ek: 1- Anonim,Türk Ressamlari, (22 Temmuz 1923). *Hakimiyet-i Millîye*…….. 273
Ek: 2- Anonim, Kiymetli Ressamlarimiz (20 Eylül 1923). *Hakimiyet-i Millîye*… 275
Ek: 3- Anonim, Resim Sergisi, (21 Eylül 1923). *Hakimiyet-i Millîye*…… 277
Ek: 4- Anonim, Resim Sergisi (14 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Millîye*….. 279
Ek: 4a- Anonim, Resim Sergisi (14 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Millîye*…. 280
Ek: 4b- Anonim, Resim Sergisi (14 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Millîye*…. 281
Ek: 5- Anonim, Resim Sergisi (15 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Millîye*….. 283
Ek: 5a- Anonim, Resim Sergisi (15 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Millîye*…. 284
Ek: 5b- Anonim, Resim Sergisi (15 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Millîye*…. 285
Ek: 5c- Anonim, Resim Sergisi (15 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Millîye*…. 286
Ek: 5d- Anonim, Resim Sergisi (15 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Millîye*…. 287
Ek: 5e- Anonim, Resim Sergisi (15 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Millîye*…. 288
Ek: 6- Anonim, Gazi Pasa Hazretleri ve Sanat (24 Tesrin-i Evvel 1923).
Hakimiyet-i Millîye…….. 291
Ek: 7- Anonim, Cumhuriyet ve Sanat (19 Tesrin-i Sâni 1923).
Hakimiyet-i Millîye…….. 293
Ek: 7a- Anonim, Cumhuriyet ve Sanat (19 Tesrin-i Sâni 1923).
Hakimiyet-i Millîye……. 294
Ek: 7b- Anonim, Cumhuriyet ve Sanat (19 Tesrin-i Sâni 1923).
Hakimiyet-i Millîye…… 295
Ek: 7c- Anonim, Cumhuriyet ve Sanat (19 Tesrin-i Sâni 1923).
Hakimiyet-i Millîye…… 296
Ek: 8- Anonim, Resim Sergisi (17 Tesrin-i Sâni 1924).
Hakimiyet-i Millîye…… 299

Ek: 8a- Anonim, Resim Sergisi (17 Tesrin-i Sâni 1924). *Hakimiyet-i Millîye*……300
Ek: 8b- Anonim, Resim Sergisi (17 Tesrin-i Sâni 1924). *Hakimiyet-i Millîye*….. 301
Ek: 8c- Anonim, Resim Sergisi (17 Tesrin-i Sâni 1924). *Hakimiyet-i Millîye*……302
Ek: 9- Anonim, Resim Sergisinde Ziyaretler, (19 Tesrin-i Sâni 1924).
Hakimiyet-i Millîye…….. 305
Ek: 10- Anonim, Ikinci Bir Sanat Cemiyeti (20 Tesrin-i Sâni (Kasim) 1924).
Hakimiyet-i Millîye…… 307
Ek: 11- Anonim, Resim Sergisinde, (7 Kanun-i Evvel 1924).
Hakimiyet-i Millîye…….. 309
Ek: 12- Anonim, Resim Sergisinde (14 Kânun-u Evvel (Aralik) 1924).
Hakimiyet-i Millîye. …… 311
Ek: 13- Falih Rifki, Inkilâbin Ilmi ve Sanati (15 Temmuz 1925).
Hakimiyet-i Millîye……. 313
Ek: 13a- Falih Rifki, Inkilabin Ilmi ve Sanati (15 Temmuz 1925).
Hakimiyet-i Millîye…… 314
Ek: 13b- Falih Rifki, Inkilabin Ilmi ve Sanati (15 Temmuz 1925).
Hakimiyet-i Millîye…… 315
Ek: 13c- Falih Rifki, Inkilabin Ilmi ve Sanati (15 Temmuz 1925).
Hakimiyet-i Millîye……. 316
Ek: 14- Anonim, Maarif Vekaletinde Resim Sergisi (1 Mart 1926).
Hakimiyet-i Millîye…….. 319
Ek: 15- Anonim, Maarif Vekaletinde Resim Sergisi (2 Mart 1926).
Hakimiyet-i Millîye…….. 321
Ek: 15a- Anonim, Maarif Vekaletinde Resim Sergisi (2 Mart 1926).
Hakimiyet-i Millîye…….. 322
Ek: 15b- Anonim, Maarif Vekaletinde Resim Sergisi (2 Mart 1926).
Hakimiyet-i Millîye……..323
Ek: 15c- Anonim, Maarif Vekaletinde Resim Sergisi (2 Mart 1926).
Hakimiyet-i Millîye…….. 324
Ek: 16- Anonim, Resim Sergisinde (12 Mart 1926). *Hakimiyet-i Millîye*…….. 327
Ek: 17- Anonim, Muhterem Basvekilimiz Dün Dördüncü Sanayi-i Nefise
Sergisini Küsad Buyurdu, (27 Mayis 1927). *Hakimiyet-i Millîye*... 329
Ek: 17a- Anonim, Muhterem Basvekilimiz Dün Dördüncü Sanayi-i Nefise Sergisini

Küsad Buyurdu, (27 Mayis 1927). *Hakimiyet-i Millîye*……. 330
Ek: 17b- Anonim, Muhterem Basvekilimiz Dün Dördüncü Sanayi-i Nefise Sergisini Küsad Buyurdu, (27 Mayis 1927). *Hakimiyet-i Millîye*…….. 331
Ek: 17c- Anonim, Muhterem Basvekilimiz Dün Dördüncü Sanayi-i Nefise Sergisini Küsad Buyurdu, (27 Mayis 1927). *Hakimiyet-i Millîye*…….. 332
Ek: 17d- Anonim, Muhterem Basvekilimiz Dün Dördüncü Sanayi-i Nefise Sergisini Küsad Buyurdu, (27 Mayis 1927). *Hakimiyet-i Millîye*……. 333
Ek: 18- Anonim, Resim Sergisi Muvaffakiyet Kazandi, (9 Haziran 1927). *Hakimiyet-i Millîye*……. 336
Ek: 18a- Anonim, Resim Sergisi Muvaffakiyet Kazandi, (9 Haziran 1927). *Hakimiyet-i Millîye*…… 337
Ek: 19- Anonim, Bu Seneki Resim Sergisi, (20 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*…… 340
Ek: 19a- Anonim, Bu Seneki Resim Sergisi, (20 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*…….. 341
Ek: 20- Mimar Hikmet, 1928 Resim Sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*…… 343
Ek: 20a- Mimar Hikmet, 1928 Resim Sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*……. 344
Ek: 20b- Mimar Hikmet, 1928 Resim Sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*……. 345
Ek: 20c- Mimar Hikmet, 1928 Resim Sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*……. 346
Ek: 20d- Mimar Hikmet, 1928 Resim Sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*…….. 347
Ek: 20e- Mimar Hikmet, 1928 Resim Sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*…… 348
Ek: 20f- Mimar Hikmet, 1928 Resim Sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*…… 349
Ek: 21- Anonim, Besinci Ankara Resim Sergisinde Bir Saat (24 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*…… 354
Ek: 21a- Anonim, Besinci Ankara Resim Sergisinde Bir Saat (24 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*…… 355

Ek: 21b- Anonim, Besinci Ankara Resim Sergisinde Bir Saat (24 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*…….. 356
Ek: 21c- Anonim, Besinci Ankara Resim Sergisinde Bir Saat (24 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*…….. 357
Ek: 22- Anonim, Besinci Resim Sergisi Dün Küsad Edildi (25 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*…….. 361
Ek: 22a- Anonim, Besinci Resim Sergisi Dün Küsad Edildi (25 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*. …….. 362
Ek: 22c- Anonim, Besinci Resim Sergisi Dün Küsad Edildi (25 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*. …….. 363
Ek: 22d- Anonim, Besinci Resim Sergisi Dün Küsad Edildi (25 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*…….. 364
Ek: 23- Anonim, Afgan Krali Hazretleri Dün Sanayi-i Nefise Sergisini ziyaret ettiler (26 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*…… 367
Ek: 24- Anonim, Resim Sergisindeki Tablolar (18 Haziran 1928). *Hakimiyet-i Millîye*…….. 369
Ek: 25- Anonim, Resim Sergisi (Galatasaray Resim Sergisi Bugün Açiliyor) (1 Agustos 1928). *Hakimiyet-i Millîye*…… 371
Ek: 26- Anonim, Galatasaray Sergisi (1 Eylül 1928). *Hakimiyet-i Millîye*…… 372

Dergâh Mecmuasi

Ek: 27- Dal. Mim., (1922). Resim, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi: 27. ……. 373
Ek: 28- F. (1922). Resim, Dergâh, Sayi: 32. ……. 375
Ek: 29- Dergâh, (1922). Ressamlar Diyorlar ki, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi: 33. …. 378
Ek: 29a- Dergâh, (1922). Ressamlar Diyorlar ki, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi: 33…. 379
Ek: 30- Dergâh, (1922). Ressamlar Diyorlar ki, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi: 34. …. 384
Ek: 30a- Dergâh, (1922). Ressamlar Diyorlar ki, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi: 34….. 385
Ek: 30b- Dergâh, (1922). Ressamlar Diyorlar ki, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi: 34…. 386

Millî Mecmua

Ek: 31- Mehmed Mesih (1924). Resim Sergisinde, *Millî Mecmua*, Sayi: 15. ….. 392
Ek: 31a- Mehmed Mesih (1924). Resim Sergisinde, *Millî Mecmua*, Sayi: 15. …. 393

Ek: 31b- Mehmed Mesih (1924). Resim Sergisinde, *Millî Mecmua*, Sayi: 15. …. 394
Ek: 32- Hasan Ali (1924). Genç Ressamlar Sergisi Münasebetiyle, *Millî Mecmua*, Sayi: 17…… 398
Ek: 32a- Hasan Ali (1924). Genç Ressamlar Sergisi Münasebetiyle, *Millî Mecmua*, Sayi: 17…… 399
Ek: 33- Mehmed Mesih (1924). Serbest Resim Atölyesi Üçüncü Resim Sergisi, *Millî Mecmua*, Sayi:18. …….. 402
Ek: 34- Millî Mecmua (1924). Türk Ressamlar Cemiyeti Resim Sergisi, *Millî Mecmua*, Sayi: 19. ……. 405
Ek: 35- Heykeltiras Ali Nijad (1924). Galatasaray'daki Meshere Dair, *Millî Mecmua*, Sayi: 20. …….. 407
Ek: 35a- Heykeltiras Ali Nijad (1924). Galatasaray'daki Meshere Dair, *Millî Mecmua*, Sayi: 20. …….. 408
Ek: 36- Millî Mecmua (1925). Türk Ressamlar Cemiyeti Resim Sergisi, *Millî Mecmua*, Sayi: 44. …….. 411
Ek: 37- Millî Mecmua (1926). Türk Sanayi-i Nefise Dünkü Resim Sergisi, *Millî Mecmua*, Sayi: 66. ……. 413

Ek: 38- Mehmed Mesih (1927). Türk Sanayi-i Nefise Birligi Ankara Resim Sergisi, *Millî Mecmua*, Sayi: 88……. 417

Hayat Mecmuasi

Ek: 39- Hasan Vecih Bey (1927). Dördüncü Ankara Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi,* Sayi: 31…….. 420
Ek: 39a- Hasan Vecih Bey (1927). Dördüncü Ankara Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 31…….. 421
Ek: 39b- Hasan Vecih Bey (1927). Dördüncü Ankara Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 31. ……. 422
Ek: 39c- Hasan Vecih Bey (1927). Dördüncü Ankara Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 31. ……. 423
Ek: 39d- Hasan Vecih Bey (1927). Dördüncü Ankara Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 31. ……. 424
Ek: 40- Ayin. Mim. (1928). Ankara'da Besinci Resim Sergisi, *Hayat*

Mecmuasi, Sayi: 79. …… 430
Ek: 40a- Ayin. Mim. (1928). Ankara'da Besinci Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 79. …… 431
Ek: 40b- Ayin. Mim. (1928). Ankara'da Besinci Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 79. …….. 432
Ek: 41- C.S. (1928). Besinci Ankara Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 80.. 435
Ek: 41a- C.S. (1928). Besinci Ankara Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 80.. 436
Ek: 42- F. Celaleddin (1928). Galatasaray Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 90…… 441

Resimli Ay Mecmuasi

Ek: 43- Anonim, (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay Mecmuasi*, Sayi: 7…….. 445
Ek: 43a- Anonim, (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay Mecmuasi*, Sayi: 7. ……466
Ek: 43b- Anonim, (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay Mecmuasi*, Sayi: 7. ……447
Ek: 43c- Anonim, (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay Mecmuasi*, Sayi: 7. ……448

Ictihad Mecmuasi

Ek: 44- Muallim Kazim Sevinç (1927). Sanat Tahlilleri (Galatasaray Resim Sergisi), *Ictihad Mecmuasi*, Sayi:235. ……. 453
Ek: 44a- Muallim Kazim Sevinç (1927). Sanat Tahlilleri (Galatasaray Resim Sergisi), *Ictihad Mecmuasi*, Sayi:235. ……. 454

Servet-i Fünûn

Ek: 45- Anonim, (1926). Ilim ve Sanat, *Servet-i Fünûn*, Sayi: 1556. …….458

Sergi Kataloglari

Üçüncü Ankara Resim Sergisi

Ek: 46- Kapak (Üçüncü Ankara Resim Sergisi)…….. 460
Ek: 47- Yapit 1-23 arasi fihrist (Üçüncü Ankara Resim Sergisi)…… 461

Ek: 48- Yapit 24-47 arasi fihrist (Üçüncü Ankara Resim Sergisi)…….. 462
Ek: 49- Yapit 48-72 arasi fihrist (Üçüncü Ankara Resim Sergisi). …….. 463
Ek: 50- Yapit 73-97 arasi fihrist (Üçüncü Ankara Resim Sergisi). ……. 464
Ek: 51-Yapit 98-117 arasi fihrist (Üçüncü Ankara Resim Sergisi). ……. 465
Ek: 52- Yapit 118-129 arasi fihrist (Üçüncü Ankara Resim Sergisi)…….. 466

Dördüncü Ankara Resim Sergisi

Ek: 53- Kapak (Dördüncü Ankara Resim Sergisi). ……. 467
Ek: 54- Yapit 1-14 arasi fihrist (Dördüncü Ankara Resim Sergisi)……. 468
Ek: 55- Yapit 15-38 arasi fihrist (Dördüncü Ankara Resim Sergisi)…… 469
Ek: 56- Yapit 39-68 arasi fihrist (Dördüncü Ankara Resim Sergisi)…… 470
Ek: 57- Yapit 69-96 arasi fihrist (Dördüncü Ankara Resim Sergisi)…… 471
Ek: 58- Yapit 97-124 arasi fihrist (Dördüncü Ankara Resim Sergisi)……. 472
Ek: 59- Yapit 125-152 arasi fihrist (Dördüncü Ankara Resim Sergisi)…….. 473
Ek: 60- Yapit 153-177 arasi fihrist (Dördüncü Ankara Resim Sergisi)…….. 474
Ek: 61- Yapit 178-209 arasi fihrist (Dördüncü Ankara Resim Sergisi)…….. 475
Ek: 62- Yapit 210-223 arasi fihrist (Dördüncü Ankara Resim Sergisi)…… 476

Besinci Ankara Resim Sergisi

Ek: 63- Kapak (Besinci Ankara Resim Sergisi)…….. 477
Ek: 64- Yapit 1-8 arasi fihrist (Besinci Ankara Resim Sergisi)…….. 478
Ek: 65- Yapit 9-25 arasi fihrist (Besinci Ankara Resim Sergisi)…… 479
Ek: 66- Yapit 26-52 arasi fihrist (Besinci Ankara Resim Sergisi)……. 480
Ek: 67- Yapit 53-73 arasi fihrist (Besinci Ankara Resim Sergisi)……. 481
Ek: 68- Yapit 74-96 arasi fihrist (Besinci Ankara Resim Sergisi)…… 482
Ek: 69- Yapit 97-116 arasi fihrist (Besinci Ankara Resim Sergisi)……. 483
Ek: 70- Yapit 118-140 arasi fihrist (Besinci Ankara Resim Sergisi)……. 484

Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi

Ek: 71- Kapak (Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi)…….. 485
Ek: 72- Yapit 1-34 arasi fihrist (Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi)……. 486
Ek: 73- Yapit 35-72 arasi fihrist (Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi). …… 487

Ek: 74- Yapit 73-109 arasi fihrist (Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi). …….. 488
Ek: 75- Yapit 110-147 arasi fihrist (Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi)……. 489
Ek: 76- Yapit 148-180 arasi fihrist (Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi)…… 490
Ek: 77- Yapit 181-212 arasi fihrist (Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi)……. 491
Ek: 78- Yapit 213-246 arasi fihrist (Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi)……. 492
Ek: 79- Yapit 247-258 arasi fihrist (Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi)……. 493

Besinci Galatasaray Resim Sergisi

Ek: 80- Kapak (Besinci Galatasaray Resim Sergisi)…….. 494
Ek: 81- Yapit 1-9 arasi fihrist (Besinci Galatasaray Resim Sergisi)…….. 495
Ek: 82- Yapit 10-25 arasi fihrist (Besinci Galatasaray Resim Sergisi)……. 496
Ek: 83- Yapit 26-62 arasi fihrist (Besinci Galatasaray Resim Sergisi)……. 497
Ek: 84- Yapit 63-91 arasi fihrist (Besinci Galatasaray Resim Sergisi)……. 498
Ek: 85- Yapit 92-119 arasi fihrist (Besinci Galatasaray Resim Sergisi)…… 499
Ek: 86- Yapit 120-145 arasi fihrist (Besinci Galatasaray Resim Sergisi)…….. 500
Ek: 87- Yapit 146-169 arasi fihrist (Besinci Galatasaray Resim Sergisi)……... 501
Ek: 88- Yapit 170-197 arasi fihrist (Besinci Galatasaray Resim Sergisi). ……. 502
Ek: 89- Yapit 198-218 arasi fihrist (Besinci Galatasaray Resim Sergisi). ……. 503
Ek: 90- Yapit 219-240 arasi fihrist (Besinci Galatasaray Resim Sergisi). ……. 504
Ek: 91- Yapit 241-246 arasi fihrist (Besinci Galatasaray Resim Sergisi). …….. 505

Altinci Galatasaray Resim Sergisi

Ek: 92- Kapak (Altinci Galatasaray Resim Sergisi)…… 506
Ek: 93- Yapit 1-14 arasi fihrist (Altinci Galatasaray Resim Sergisi)…….. 507
Ek: 94- Yapit 15-42 arasi fihrist (Altinci Galatasaray Resim Sergisi)…… 508
Ek: 95- Yapit 43-76 arasi fihrist (Altinci Galatasaray Resim Sergisi)…… 509
Ek: 96- Yapit 77-111 arasi fihrist (Altinci Galatasaray Resim Sergisi)……. 510
Ek: 97- Yapit 112-146 arasi fihrist (Altinci Galatasaray Resim Sergisi)…… 511
Ek: 98- Yapit 147-182 arasi fihrist (Altinci Galatasaray Resim Sergisi)…… 512
Ek: 99- Yapit 183-213 arasi fihrist (Altinci Galatasaray Resim Sergisi)…… 513
Ek: 100- Yapit 214-248 arasi fihrist (Altinci Galatasaray Resim Sergisi). ……... 514
Ek: 101- Yapit 249-279 arasi fihrist (Altinci Galatasaray Resim Sergisi)…….. 515
Ek: 102- Yapit 280-306 arasi fihrist (Altinci Galatasaray Resim Sergisi). ……... 516

On Birinci Galatasaray Resim Sergisi

Ek: 103- Kapak (On Birinci Galatasaray Resim Sergisi)…… 517
Ek: 104- Yapit 1-32 arasi fihrist (On Birinci Galatasaray Resim Sergisi)…….. 518
Ek: 105- Yapit 33-61 arasi fihrist (On Birinci Galatasaray Resim Sergisi)…… 519
Ek: 106- Yapit 62- 94 arasi fihrist (On Birinci Galatasaray Resim Sergisi). ……. 520
Ek: 107- Yapit 95-122 arasi fihrist (On Birinci Galatasaray Resim Sergisi)…….. 521
Ek: 108- Yapit 123-155 arasi fihrist (On Birinci Galatasaray Resim Sergisi)…… 522
Ek: 109- Yapit 156-188 arasi fihrist (On Birinci Galatasaray Resim Sergisi)…… 523
Ek: 110- Yapit 189-220 arasi fihrist (On Birinci Galatasaray Resim Sergisi)…… 524
Ek: 111- Yapit 221-252 arasi fihrist (On Birinci Galatasaray Resim Sergisi)…… 525
Ek: 112- Yapit 253-284 arasi fihrist (On Birinci Galatasaray Resim Sergisi)…… 526
Ek: 113- Yapit 285-298 arasi fihrist (On Birinci Galatasaray Resim Sergisi)…… 527

On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi

Ek: 114- Kapak (On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi)…… 528
Ek: 115- Yapit 1-13 arasi fihrist (On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi)……. 529
Ek: 116- Yapit 14-36 arasi fihrist (On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi). ……. 530
Ek: 117- Yapit 37-51 arasi fihrist (On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi). …….. 531
Ek: 118- Yapit 52-66 arasi fihrist (On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi). …….. 532
Ek: 119- Yapit 67-90 arasi fihrist (On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi). ……. 533
Ek: 120- Yapit 91-115 arasi fihrist (On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi)…… 534
Ek: 121- Yapit 116-139 arasi fihrist (On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi)……. 535
Ek: 122- Yapit 140-166 arasi fihrist (On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi)…….. 536
Ek: 123- Yapit 167-177 arasi fihrist (On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi)……. 537

ÇIZELGE 1:Süreli Yayin ve Makaleler…….548
ÇIZELGE 2: Sanatçilar ve Sergiler……549

ÖNSÖZ

Osmanli Devleti'nin son yillari (19.yy'in ikinci yarisi), Batililasma olgusuna bagli gelismelerin sahne aldigi bir görünüm arz etmektedir. Bu görüntü içerisinde, resim sanati, geleneksel minyatür resminden kopus ve Batili resim sanati etkisinde ilk ürünlerini vermeye baslamistir. Ayni zamanda, Imparatorluk topraklarina geçici bir süre için gelen veya saray bünyesinde çalisan yabanci uyruklu ressamlar ile yurt disinda egitim alip dönen askerî kökenli Türk ögrencilerin, resim sanatinda etkin ve yön vericiligi üstlendigi, kendi dinamigini yaratma çabalari içinde oldugu bir dönem olmustur.

Bununla beraber, Imparatorluk'tan Cumhuriyet'e geçis yillarinda bu dinamigin büyük bir hiz kazandigi görülmektedir. Resim sanatini saglam temeller üzerine oturtma çabalari ve güçlü atilimlar ilk defa bu yillarda süreklilik gösteren bir ivme kazanmistir. Bu tezde 1920-1928 arasinda kalan zaman dilimi, seçilmis süreli yayinlar ve sanatçilarin ortaya koydugu yapitlar isiginda, Türk resminin pek arastirilmamis bir döneminin aydinlatilmasi hedeflenmistir. Türk plastik sanatlarinin ilk sürekli etkinliklerinden Istanbul Galatasaray Sergileri'nin ardil olarak açilmasi, genç ressamlarin üstatlarina tepkisel yaklasimlari neticesinde dogan Serbest Resim Atölyesi ile Genç Ressamlar Cemiyeti sergileri ve Ankara resim sergilerinin tamaminin açilmasi bu dönemin önemini artirmaktadir. Ayrica, Atatürk'ün sanata ve sanatçiya bakis açisi ile yaklasiminin boyutu, siyaset ve sanat iliskisinin yazili basinda yansimasi yakalanmaya çalisilarak, sanat tarihinde bir eksik halkanin diger halkalarla birlestirilmesi amaçlanmistir.

Tez konusunun belirlenmesiyle sonraki her asamada yardim ve destegini gördügüm, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü Ögretim Üyesi Doç. Dr. Zeynep YASA YAMAN'a; yardim ve destegini hiç esirgemeyen tez danismanim Yrd. Doç. Dr. Kasim INCE'ye; süreli yayinlari taramamda mekansal problemleri çözmek için ellerinden gelen gayreti gösteren Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi çalisanlarina; katalog taramasindaki yardimlarindan dolayi Ars. Gör. Mustafa BEYAZIT ve Hüseyin DEVOGLU'na, metin transkriplerindeki desteginden ötürü Ars. Gör. Oguzhan KARABURGU'ya, tesekkürü bir borç bilirim.

GIRIS

"1920-1928 Yillari Arasinda Süreli Yayinlarda Kültür ve Sanat Yorumlari: Resim" konulu tez çalismasi, söz konusu yillarda basina yansiyan kültür ve sanat olaylarinin bir envanterini çikarmayi, yapilan saptamaya göre Osmanli Imparatorlugu'nun son üç, Cumhuriyet'in ilk bes yilina denk gelen bu sekiz yillik süreçteki sanat panoramasina iliskin bir görüs dile getirmeyi amaçlamistir. Yapilan ön arastirmada, 1920-1928 yillari arasinda süreli yayin sayisi konusunda tam bir sonuca ulasmak oldukça güçtür. Bununla birlikte arastirmanin sinirlandirilmasi amaciyla seçilen belli dergi ve gazetelerde resimle ilgili yazilarinin taranmasina karar verilmis, çalisma bu çerçevede yürütülerek tamamlanmistir[1].

Ayni zamanda YÖK Tez Tarama Merkezi ile üniversitelerin kütüphanelerinde yer alan tezler taranmis; tez kapsaminda yer alan süreli yayinlar ve ya dönemle ilgili tezler elde edilerek içerikleri incelenmistir.

Bu çalismalar içinde, Ömer Tasdelen'in yaptigi, "Türk Resim Sanatinda Galatasaray Sergileri" isimli Yüksek Lisans tez çalismasi, 1916-1951 yillari arasinda gerçeklestirilen Galatasaray Sergileri'nin bir kataloglamasi gibidir. Tezde, açilan sergiler hakkinda degisik süreli yayinlarda yer alan yazilar isiginda bilgiler verilirken, Galatasaray Sergileri'ne katilan sanatçilar ve yapitlari bir envanter çalismasi seklinde sunulmaktadir (Tasdelen, Ö. (2003). *Türk Resim Sanatinda Galatasaray Sergileri* (Yayinlanmamis Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Türkiyat Arastirmalari Enstitüsü, Istanbul).

Bir diger çalisma ise "Hayat Mecmuasi'ndaki Sanat, Edebiyat ve Fikir Yazilarinin Siniflandirilmasi ve Degerlendirilmesi" isimli Yüksek Lisans çalismasi ile Ahmet Özpay'indir. Tezde, Hayat Mecmuasi'nda yer alan resim, heykel ve mimari ile bunlara bagli ortaya konan yapitlarla ilgili yazilar siniflandirilarak, birer paragraf halinde alintilarla içerikleri sunulmaya çalismistir (Yalçin A. (1998). *Hayat Mecmuasi'ndaki Sanat, Edebiyat ve Fikir Yazilarinin Siniflandirilmasi ve Degerlendirilmesi*,

[1] Türk basin dünyasina 1831-1922 yillari arasinda 22.284 adet gazete ve dergi girmistir. Sadece II. Mesrutiyet (1908) ile Cumhuriyet'in ilanindan önce (1922) 918 adet gazete yayinlanmistir (Bayrak, 1994: 170).

(Yayinlanmamis Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyati Bilim Dali, Ankara).

Seçilmis süreli yayinlarla ilgili diger bir yüksek lisans çalismasi ise Muzaffer Çandir'in yaptigi "Millî Mecmua (1-50. Sayilar) Inceleme ve Seçilmis Metinler" isimli çalismasidir. Tez kapsaminda edebiyat üzerine yazilardan seçmeler yapilarak, Millî Mecmua'nin ilk elli sayisinda izledigi edebiyat çizgisi incelenmistir (Çandir, M. (1992). *Millî Mecmua (1-50. Sayilar) Inceleme ve Seçilmis Metinler*, (Yayinlanmamis Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyati Anabilim Dali Yeni Türk Edebiyati, Sivas).

"Cumhuriyet Öncesi Türk Resim Sanati Kronolojisi (1800-1923)" isimi Yüksek Lisans çalismasi ile, yüz yili askin bir sürelik dilimde gerçeklestirilen resim sanati etkinliklerinin bir kronolojik çalismasi yapilmistir (Bölükbasi, B. (2000). *Cumhuriyet Öncesi Resim Sanati Kronolojisi (1800-1923)*, (Yayinlanmamis Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Resim-Is Egitimi Ana Sanat Dali Resim Egitimi Sanat Dali, Istanbul).

Ictihad Mecmuasi'nin 2001-264. sayilarini kapsayan Yüksek Lisans tez çalismasi, edebiyatla ilgili seçilmis metinler üzerine bir çalismadir (Yildiz O. (1991). *Ictihad Mecmuasi (201-264.Sayilar) Inceleme ve Edebiyatla Ilgili Metinler*, (Yayinlanmamis Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyati Anabilim Dali Yeni Türk Edebiyati, Sivas).

"Resimli Ay Mecmuasi (Inceleme-Fihrist-Metin)" isimli Yüksek Lisans çalismasi, süreli yayinlar üzerine yürütülen çogu çalisma gibi, edebiyat yazilari, Resimli Ay Mecmuasi'nin kurulusu ve basin dünyasindaki yeri üzerine bir çalismadir (Degirmenci, U. (1996). *Resimli Ay Mecmuasi (Inceleme-Fihrist-Metin)*, (Yayinlanmamis Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyati Egitimi, Erzurum).

"Resim Sanati ve Türk Resminde Batililasma Egilimleri" isimli doktora tezi, dönemin süreli yayinlari destekli olmasa da dönemi içine alan, Dogu resmi ve minyatürü ile Bati resmi üzerine kapsamli bir çalisma olarak dikkati çekmektedir (Egribel, I.E.(1990). *Resim Sanati ve Türk Resminde Batililasma Egilimleri*, (Yayinlanmamis Doktora Tezi), Istanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Bölümü, Istanbul).

"Mahfil Dergisi -Seçme Yazilar-'' Yüksek Lisans Tez çalismasi, Mahfil Mecmuasi'nin kurulus amaci üzerine ve içinden seçilmis yazilarla derginin yayin ilkesine perspektif olusturma niteliklidir (Kantas Z. (2001). *Mahfil Dergisi -Seçme Yazilar-*,

(Yayinlanmamis Yüksek Lisans Tezi), Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyati Anabilim Dali, Istanbul).

"Türk Resminde Çagdasliga Geçis Asamalari ve Çagdas Tür Resmi" adli Yüksek Lisans Çalismasi, 1920-1928 yilari arasini da kapsamakla birlikte, yararlanilan kaynaklar itibariyle tamamen günümüz yayinlarindan olusmaktadir (Özgül S. Z. (1990). *Türk Resminde Çagdasliga Geçis Asamalari ve Çagdas Türk Resmi*, (Yayinlanmamis Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara).

1920-1928 olarak belirlenen dönem, Osmanli ve Cumhuriyet modernlesmesinin ara kesitinde, bugüne degin incelenmemis bir süreye karsilik gelmektedir.

Osmanli Devleti'nin son üç yili ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk bes yillik dönemi, savaslar, siyasî degisimler ve inkilâplarin etkisi altinda hizli ve farkli olusumlarin yasandigi bir döneme isaret etmektedir. Yazili basinin son derece etkili oldugu bu dönemde yazi dilinin Osmanlica olmasi, günümüz arastirmacilarinin bu dönem yayinlarina egilmelerini kisitlayan bir neden olmustur. Osmanlin Imparatorlugu'nun yok olusu ile Cumhuriyet'e uzanan üç yillik dönemde ülkede olusan siyasî degismeler kültür ve sanat dünyasina yansimis, 1920'den Cumhuriyet'in kurulusuna, Cumhuriyetin kurulusundan Latin Alfabesinin kabulüne degin sürdürülen devrimlerle sosyal ve ekonomik yasam bir bakima yeniden düzenlenmistir.

Tez kapsaminda incelenmis olan, 1 gazete ve 10 mecmua, 1920-1928 yillari arasinda degisik sürelerde yayin hayatlarini sürdürmüslerdir. Bunlari söyle siralayabiliriz.

Dergâh Mecmuasi, sorumlu müdürlügünü Mustafa Nihad (Özön)'in yaptigi 15 Nisan 1921-5 Ocak 1923 tarihleri arasinda on bes günde bir yayinlanan ve 42 sayi çikan, ilim ve sanat mecmuasidir.

Hayat Mecmuasi; Mehmed Emin (Erisirgil)'in sorumlu müdürlügünü üstlendigi, Ankara'da, 2 Ocak 1926-29 Kasim 1928 tarihleri arasinda haftalik çikmistir. Ilim, felsefe ve sanat mecmuasi olarak 104 sayi yayinlanmistir.

Ictihâd Mecmuasi, Abdullah Cevdet (Karlidag)'in kurdugu, sorumlulugunu Irfan Emin'in, müdürlügünü Ilhami Safa'nin yaptigi dergi, Cenevre-Kahire ve Istanbul'da 1 Eylül 1904-30 Kasim 1928 tarihleri arasinda basin hayatini

sürdürmüstür. Haftalik, 15 günlük, aylik gibi degisik periyotlarda, ilmî, edebî ve iktisadî içerikli olarak, 1920-1928 yillari arasinda 126 sayi çikmistir.

Mahfil Mecmuasi; aylik, ilmî, edebî ve içtimaî mecmua, Temmuz 1919-Mart 1925 tarihleri arasinda 68 sayi yayinlanmistir. Sorumlu müdürlügünü Tahir'ül Mevlevi'nin yaptigi dergi, Istanbul merkezli olmustur.

Millî Mecmua, 15 günde bir, ilmî, edebî, iktisadî ve fennî içerikli olarak 1 Kasim 1923-15 Kasim 1928 tarihlerinde çikmistir. Sorumlulugunu Mehmed Mesih (Akyigit)'in yaptigi dergi, Istanbul merkezli yayin hayatini sürdürmüs ve 114 sayi çikmistir.

Muhit Mecmuasi; aylik resimli aile mecmuasi olarak. 1-30 Kasim 1928 tarihleri arasinda iki sayisi Osmanlica yayinlanmistir. Mehmed Sükrü ve Ahmed Cevat'in sorumlulugunu üstlendigi mecmua Istanbul merkezli olmustur.

Resimli Ay Mecmuasi; 15 günde bir yayinlana dergi, 24-36. sayilar arasina 12 sayi Sevimli Ay ismiyle yayin hayatini sürdürmüs, 37. sayidan itibaren tekrar Resimli Ay adiyla çikmistir. Subat 1924-Kasim 1928 tarihleri arsinda müdürlügünü Tevfik Zekeriya (Sertel) ve Müslümoglu Emin'in yaptigi Istanbul merkezli dergi 60 sayi çikmistir.

Servet-i Fünûn Mecmuasi; edebiyat, fen, sanayî, tercüme, seyahat ve roman konularina agirlik veren dergi, 16 Mart 1891'de yayin hayatina baslamistir. 20 Kasim 1924-25 Kasim 1928 tarihlerinde ikinci dönem baskilari gerçeklestirilen dergi, haftalik yayinlanmis ve Ahmet Ihsan'in (Tokgöz) müdürlügünde, Istanbul merkezli olarak 1920-1928 yillarinda 210 sayi çikmistir.

Türk Yurdu Mecmuasi; Türk Ocaklari'nin fikirlerinin ülkeye duyurulmasi için 15 günde bir olarak, 24 Ekim 1911-30 Kasim 1928 tarihleri arasinda Akçuraoglu Yusuf, Mehmet Emin (Yurdakul), Celal Sahir (Erozan) ve Hasan Ferid (Cansever) gibi isimlerin müdürlügünde, Ankara ve Istanbul merkezli olarak 1920-1928 yillari arasinda 44 sayi yayinlanmistir.

Yeni Fikir Mecmuasi; 15 günlük, ilmî ve edebî içerikli olarak 1 Ocak 1925-25 Kasim 1928 yillari arasinda Naci Fikret (Basdak) sorumlulugunda, Konya'da 42 sayi yayinlanmistir.

Hakimiyet-i Milliye Gazetesi; ilk yillarinda haftada 2-3 defa yayinlanan gazete daha sonra günlük olarak çikmaya baslamistir. "Meslegi ve milletin iradesini

hakim kilmak" slogani ile yayin hayatina baslayan gazeteye, "Hakimiyet-i Milliye" ismini Mustafa Kemal Atatürk vermistir. 10 Ocak 1920-30 Kasim 1928 tarihleri arasinda Osmanlica 2656 sayi çikan gazete, 1936'da "Ulus" ismiyle yayin hayatina devam etmistir (Duman, H. (2000). *Osmanli-Türk Süreli Yayinlari ve Gazeteleri (1828-1928)*, Ankara: Enformasyon ve Dokümantasyon hizmetleri Vakfi, Cilt.1-2-3). Recep Zühtü (Soyak) sorumlulugunda Ankara merkezli çikan gazete, hükümet yanlisi tutumuyla dikkat çekmektedir. Ilk yillarda devletin resmi yayin organi gibi çalismistir.

Hakimiyet-i Milliye Gazetesi disinda kalan yayinlar, belli dönem ya da sayilarda çikmis ve yayin hayatindan silinmistir.

Süreli yayinlar içinde, en fazla sanat ve fikir yazisi Hakimiyet-i Milliye'de çikmistir. Bu gazeteyi Millî Mecmua ile Hayat Mecmuasi izlemektedir. Diger mecmualarda yayinlanan kültür ve sanat yazilari bu iki mecmua ve gazetenin oldukça gerisinde kalmistir.

Bu gazete ve mecmualarin seçilmesinde, kültür ve sanat yazilarinin çoklugu kadar, kültürel yasamin perspektifini sunmasi da belirleyici neden olmustur. Degisik siyasî görüslerden çesitleme yapilarak, tek bakis açisinin yaratabilecegi yanilgi en aza indirilmeye çalisilmistir.

Bununla birlikte, süreli yayinlarda fikir ve görüslerin okuyucuya aktarilmasi noktasinda her yayin organinin belli bir yazar kadrosuna sahip oldugu görülmektedir. Hakimiyet-i Milliye Gazetesi'nde birkaç seri halinde yayinlanan yazilardaki isimler disinda belli bir yazar kadrosu görülmemekle birlikte, mecmualarda bu durum biraz daha yazar kadrosunun varligi lehine dönmektedir. Gazetede yayinlanan pek çok makalede yazar ismine rastlanilmamistir. Ayrica bir yazari birkaç mecmua ve gazetede görmek mümkün olmakla birlikte, isimlerinin bas harflerini kullanan yazarlara ya da yazar adi kisminda yayin organinin isminin kullanimina da rastlanilmistir. Gazete ve mecmualarda tespit edilen kültür ve sanat yazarlari su isimlerden olusmaktadir.

Dergâh Mecmuasi: Ahmet Hasim Bey, Halil Vedat Bey, Mustafa Sekip Bey, Namik Ismail Bey, Ruhi Bey, Vahid Bey.

Hayat Mecmuasi: Ayin.Mim., C.S. (Celâl Sahir), Gabriel, F. Celaleddin Bey, Hasan Vecih Bey, Vahid Bey.

Ictihad Mecmuasi: Ismail Hakki Bey, Kazim Sevinç Bey.

Millî Mecmua: Ali Nusret Bey, Hasan Ali Bey, Heykeltiras Ali Nijad Bey, Mehmet Mesih Bey, Sahabeddin Bey.

Muhit Mecmuasi: Falih Rifki Bey, Orhan Seyfi Bey, Ahmed Cevad Bey.

Resimli Ay Mecmuasi: Baha Sait Bey.

Servet-i Fünûn Mecmuasi: Mazhar Sevket Bey, Ziya Osman Bey.

Türk Yurdu Mecmuasi: Hasan Cemil Bey, Hüseyin Avni Lifij Bey.

Yeni Fikir Mecmuasi: Naci Fikret Bey, Namdar Rahmi Bey.

Hakimiyet-i Milliye Gazetesi: Elif. Re. Kef Bey, Hüseyin Avni Lifij Bey, Mimar Hikmet Bey, Nurettin Ibrahim Bey, Vahid Bey, Ziya Gökalp Bey.

Tez kapsaminda yer alan süreli yayinlara ait 20.000 civarinda Osmanlica sayfa taranmistir. Sanat konulari; Mimari, Heykel, Türkiye'de Resim Sanati, Sehir Imari, Müzeler, Sanayi-i Nefise (Güzel Sanatlar), Millî Arma, Arkeoloji ve Diger (genel sanat yazilari, sanatçi biyografileri ile Osmanli ve Türk kültürü üzerine) ana basliklari altinda toplanmistir.

Bununla birlikte toplanan bilgilerin çoklugu ve daginikligi göz önüne alinarak konunun "resim, sergi ve elestirisi" baglaminda sinirlandirilmasi uygun bulunmustur.

Yapilan taramalar disinda belli basli tarih, sanat tarihi kaynaklarina, ilgili makalelere basvurulmus ve kaynakçaya alinmistir.

Elde edilen veriler isiginda, Türk resminin 1920-1928 araliginda ortaya koydugu Istanbul ve Ankara resim sergileri ele alinarak, resim sanatinin bu geçis evresinde siyasal ve toplumsa yapiya katkisi/etkisi, devletin sanata ve sanatçiya bakis açisi ve Cumhuriyet'le birlikte Türk resminin kazandigi ivme aydinlatilmaya çalisilmistir.

Tezin ekler kisminda yer alan sanatçilar ve sergiler çizelgesindeki sanatçi isimleri, orijinallerine bagli kalinarak düzenlenmistir. Örnegin, Hamide Riza Hanim ile Hamide Hanim ismi; Ihsan Riza Hanim ile Ihsan Hanim ismi ayri tutulmustur. Her iki ismin ayni sanatçiya ait olup olmadigi simdilik bir sonuca baglanamamistir. Bu durum, dönem içinde yer alan diger kaynaklarin da taranmasiyla kesinlestirilmek üzere açik kalmistir.

Tez kapsaminda konu, **Siyasal ve Toplumsal Görünüm, Kültür ve Sanat Ortami, 1920-1928 Yillari Arasinda Plastik Sanatlar** bölümlerinde irdelenmis ve arastirilmistir.

Siyasal ve Toplumsal Görünüm bölümünde,

II. Mesrutiyet'in ilanindan itibaren Osmanli Devletinde meydana gelen siyasî degismeler kisaca ele alinarak, bu durumun kültür ve sanat hayatina katkisi irdelenmeye çalisilmistir. Bu arada, ülkede yasanan savaslarin dogurdugu ekonomik darligin ve Cumhuriyet'in kurulmasiyla gerçeklesen inkilâplarin Türk halki üzerinde yarattigi olumlu ve olumsuz etkiler ele alinmistir.

Kültür ve Sanat Ortami bölümünde,

Atatürk'ün sanat görüsü, Ankara'nin kültür ve sanat baskenti haline dönüstürülmesi, yurt disina ögrenci gönderimi, Sanayi-i Nefise Mektebi, Türk Ressamlar Cemiyeti, Sisli Atölyesi, Çemberlitas Resim Mektebi, Yeni Resim Cemiyeti (Genç Ressamlar Cemiyeti), Serbest Resim Atölyesi alt basliklari altinda ele alinmistir.

1920-1928 Yillari Arasinda Plastik Sanatlar bölümünde, basinda sanat, sergiler, basinda sanat elestirisi, resim-heykel konulari ve yönelimleri, sanatçilar ve yapit repertuari konulari ele alinmistir.

BIRINCI BÖLÜM

SIYASAL VE TOPLUMSAL GÖRÜNÜM

20. yy.in baslarinda, dünyanin yeniden paylasilmasi eyleminin merkezinde Osmanli Devleti bulunmaktadir. Bu kavga I. Dünya Savasi'nin patlak vermesiyle sonuçlanmistir. Ancak geriye dönülüp bakildigi zaman, Imparatorlugun parçalanma sürecinin bu savastan daha önce, 1908 baslarinda hiz kazandigi görülmektedir. 1908'de iktidara gelen Ittihat ve Terakki yönetimi, birlesik bir Osmanli ulusu yaratmak ve Osmanli Devleti'ni güçlendirmek istemislerdir. Bu çabalar Türklerle Türk olmayanlari karsi karsiya getirmis ve bu politika Osmanli Devletinin güçlenmesi yerine, güçten düsmesine yol açmistir. Ittihat ve Terakki yönetimi, Pantürkizm düsüncesini eyleme geçirebilmek için Almanya ile isbirligi yapmis, orduyu Alman örnegine göre yeniden düzenlemistir. Bu dayanisma Osmanli Devleti'nin I. Dünya Savasi'nda Almanya'nin yaninda yer almasi ve savasi kaybetmesiyle sonuçlanmistir (Samsutdinov, 1999: 13-14).

Bu baglamda, Ittihat ve Terakki'nin ileri gelenleri bir Alman denizatlisiyla ülkeyi terk etmis ve yeni hükümeti kuran Ahmet Izzet Pasa'ni görevlendirdigi heyet Mondros Mütarekesi'ni (30 Ekim 1918) imzalamistir (Samsutdinov, 1999: 26). Itilaf Devletleri'yle imzalanan ve agir maddeler içeren Mondros Mütarekesi'nin sartlarina aykiri olmasina ragmen, Imparatorluk topraklarinda isgaller hizla baslamistir. Fransizlar Mersin ve Adana civarini; Ingilizler Antep, Maras, Kars, Antakya, Samsun ve Urfa civarini; Italyanlar Antalya, Kusadasi, Fethiye, Bodrum, Marmaris ve Burdur'u; Yunanlilar Çanakkale Bogazi ve Uzunköprü civarini isgal etmislerdir. Bu bölgelerde zaman zaman isgalcilerin milliyeti degisse de, amaçlari dogrultusunda genislemeye devam etmislerdir (Günes, 1997: 33). Ancak, Paris Baris Konferansi'na (15 Mayis 1919) dayanarak Yunanlilarin Izmir'i Isgal etmesi Anadolu'da bardagi tasiran son damla olmus, yöresel direnis de ulusal bir kimlik kazanarak hiz kazanmistir (Günes, 1997: 33-34). Ulusal direnisin lideri Mustafa Kemal, Paris Baris Konferansi'ndan 4 gün sonra (19 Mayis 1919) Samsun'a ayak basmis, Dogu Anadolu'dan baslayarak gerçeklestirdigi bir dizi Kongrelerle direnise hiz vermistir.

Bu arada, Misak-i Millî'nin (17 Subat 1920) ilan edilmesi ile güçlü bir ivme kazana Türk'ün bagimsizlik savasi, Büyük Millet Meclisi'nin (23 Nisan 1920) Ankara'da açilmasiyla amacina yaklasmistir (Soyak, 1973: 100).

Padisah'in Meclis-i Mebusan'i (11 Nisan 1920) kapatmasi ve Istanbul'un isgali (16 Mart 1920) ile Osmanli Parlamenter sistemi ve Osmanli mesruiyeti de sona ermistir (Soyak, 1973: 110; Günes, 1997: 54).

Bu dönemde etrafinda toplanilan en büyük "ülkü" Türk topraklarinin düsman isgalinden kurtarilmasi olmus, ancak Meclis'in kurulmasiyla düsünce farkliliklari kendini göstermeye baslamistir. Rusya etkili olarak, Komünizm ile Müslümanlik arasinda bag kurmaya çalisan ve II. Mesrutiyet sonrasi döneme damgasini vuran Ittihat ve Terakki Partisi patentli "Ittihatçilar"; "Dünyanin Fukarai Kâsibesi, Birlesiniz (dünyanin çalisan-isçileri-yoksullari birlesiniz) sloganiyla yola çikan ve Çerkez Ethem'in "Kuvayi Seyyaresin'sinden güç alan dinsel içerikli komünizm yanlisi "Yesilorducular" (Samsutdinov, 1999: 149-162); Bati yayilmaciligi ile arasinda tampon bir Türkiye isteyen Sovyet Rusya taraflisi "komünistler" (Samsutdinov, 1999: 162-183); Atatürk ve arkadaslarinin içinde yer aldigi "Müdafaa-i Hukukçular" ilk bakista öne çikmistir (Kili, 1995: 91-101). Meclis içindeki bu tür parçalanmalarin halka yansimasi medya yoluyla olmus, bizzat bazi gazete ve mecmualar meclis içindeki düsünce hareketlerinin sözcülügünü yapmistir. Çagdas anlamda bir siyasal ve toplumsal kurumlasmaya emin adimlarla yürümek ve millî birligin çatisini olusturacak olan "Ne Mutlu Türküm Diyene" ülküsü için, tüm bu ayrilikçi yollarin izole edilmesi gerekmistir. Tüm bunlarin farkinda olan Mustafa Kemal, toplumun kendini hazir hissettigi zamanlari çok iyi degerlendirerek devrimleri için somut adimlari asama asama atmistir (Kili, 1995: 102-103; Baser, 1998: 2482).

Türk Milleti, Büyük Taarruz'un (26 Agustos 1922) basariyla gerçeklestirilmesine kadar, hep sicak çatismalarin bir cephesinde olmustur (Soyak, 1973: 134; Günes, 1997: 92). Bu durum, bagimsizligin altina atilan imza olan Mudanya Antlasmasi'na (11 Ekim 1922) kadar sürmüstür. Üç yil sürdürülen Istiklâl Savasi (1919-1922), yüz binlerce vatan evladinin kanlariyla Anadolu'nun her yerine yazilmistir.

Artik savas sona ermistir. Fakat Bati sömürü sisteminin istegiyle bagimli ve borçlu duruma düsürülmüs olan Osmanli ekonomisinin (Samsutdinov, 1999: 16) tüm sikintisi Türk halkinin omuzlarina binmistir. Bu yüklerin en basinda ise Türk ekonomisinin kanini sürekli emen kapitülasyonlar basta gelmektedir. Cumhuriyet'in ilanindan önce de kapitülasyonlardan kurtulmak için sistemli bir mücadele çabasi içine girilmis fakat istenen neticeye, 1914 yilinda tek tarafli fes edilinceye kadar ulasilamamistir. Her ne kadar Mondros Mütarekesi ile kapitülasyonlar yeniden yürürlüge konsa da, 20 Nisan'da Ankara Hükümeti kurulunca yine kapitülasyonlari kabul etmemistir (Kologlu, 1999: 117-118). Ankara Hükümeti, ekonomik bagimsizlik olmadan siyasî ve askerî zaferlerin hiçbir fayda getirmeyecegi bilinciyle Lozan görüsmelerine (20 Kasim 1922) oturmuslardir. Bu bilinçten görüsmeler süresince hiçbir ödün vermeyen Ismet Inönü ve ekibi uzun görüsmelerden sonra, bagimsizligin temelini olusturan ekonomik özgürlüge sahip olarak yurda dönmüslerdir (24 Temmuz 1923) (Kologlu, 1999: 120-128; Samsetdinov, 1999: 340). Uzun süredir üç kitada sürekli bir savasin içinde bulunan halk, bir yandan da hayatini idame ettirmek için yokluk ve kitlik gibi sorunlarla savasmistir. Cumhuriyet'in ilan günü (29 Ekim 1923), Türk halki, böylesine bir kaos ortamindan siyrilip yeniden dogmustur (Kili, 1995: 85).

Ancak, Türk halkina, Balkan Savasi (1912-1913), Birinci Dünya Savasi (1914-1918) ve Istiklâl Savasi gibi ard arda üç savas geçirmenin sonucu olarak, elinde yarisi yikilmis, endüstri zayif, parasal kaynaklari yok denecek kadar az ve erkek is gücünün çogunu cephelerde kaybetmis bir memleket kalmistir (Karagözoglu, 1994: 319; Kologlu, 1999: 330; Samsutdinov, 1999: 17) Türkiye Cumhuriyeti ile O'nun cefakar ve vefakar halki için yarinlar hiç de parlak gözükmemektedir. Halkin % 80'i kirsal bölgede yasamakta ve yalnizca % 7'si okuma-yazma bilmektedir. Yol, köprü, okul ve saglik ocagi gibi temel insan ihtiyaçlarinin karsilanmasi için sart olan kuruluslarin sayisinin ise yok denecek kadar az oldugu, dönemi diger verileri arasinda öne çikmaktadir (Kili, 1995: 89.). Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk basbakani Ismet Inönü'nün kendi el yazisiyla kaleme aldigi günlük notlarinin içinde 29 Temmuz 1924 günü düsülen üç kelime, "öküz, tohum, para" Anadolu halkinin bugünü ve yarinini özetlemektedir (Demirel, 2001: 63).

Bu arada, ilk yillarda Osmanliligin heterojenliginden, Türklügün homojenligine geçmenin hiç de kolay olmadigi anlasilmaktadir. Ziya Gökalp, Hakimiyet-i Milliye gazetesinde kaleme aldigi bir makalede bu ayrimi tüm çiplakligiyla su sekilde göz önüne sermistir:

"…Hangi Türklük?Hangi Osmanlilik? mi diyorsunuz? Vatanimizda asirlardan beri yan yana yasadiklari halde, birbiriyle kaynasmayan Türklükle Osmanliligi kastediyorum. Her millette yan yana yasayan iki zümre görülür. Bunlardan birine "halk", digerine "güzideler" denilir. Fakat hiçbir yerde bu iki zümre arasinda kat'i bir ayrilik, derin bir uçurum yoktur…Güzidelerle iptidai maddelerini halkin konusma dilinden, vezinlerinden, kosma ve nagmelerinden, masal ve efsanelerinden, naks ve renklerinden, itikat ve ananelerinden, çesni ve lezzetlerinden, kiymet duygularindan ve mefkurelerinden alarak ibdai ettikleri yazi, lisan, yüksek edebiyat, yüksek musiki, resim, mimari, ahlak, hukuk, siyaset ve felsefe gibi mümtaz eserleri bir devziye halk kitlesinin derinliklerine nüfuz ederek aralardaki suursuz duygulari suurlu bir hale getirir…Acaba bizde de bu iki zümre arasinda münasebet böyle mi tecelli etti? Hayir, hayir. Asla! Eski Türkiye'de güzideler sinifi halka ait ne varsa bayagi, adi, amiyane görür. Bundan dolayidir ki halka "avam" adini verirdi. "Avam hevammdan farksizdir" diyerek halki hayvanlar derekesine indiriyordu. Kendi kendine "havas" unvanini veren bir zümre, hiç avama kiymet verebilir mi?

Iste Osmanli zimam-dârlarinin Türk Halkina hiçbir kiymet vermemesi yüzündendir ki memleketimizde yan yana olarak iki lisan, iki vezin, iki edebiyat, iki musiki, iki bedii, iki ahlak, iki felsefe, hatta iki türlü din telakkisi ve iktisat telakkisi vücuda geldi... " (Ziya Gökalp, Türk Harsi ve Osmanli Medeniyeti (16 Mayis 1923). *Hakimiyet-i Milliye).*

Dolayisiyla kendini gelistirme çabasi içinde olmayan toplumun dinamigini, daha çok din ve dinî heyecanlar olusturmus; okur-yazar oraninin düsüklügü de bunu tetikleyen bir baska etken olmustur. Haberlesme ve egitimi, cami, kisla ve sayili medrese ile kahvehaneler üstlenmistir (Tural, 1998: 2421-2422).

Ancak Istiklal Mücadelesi'ndeki birlikteligin, Cumhuriyetin ilk yillarinda siyasal alanda gerçeklestirilemedigi görülmektedir. Bu siyasal parçalanma toplum

arasinda da parçalanmayi beraberinde getirmis ve bir takim yöresel ayaklanmalar (Seyh Sait Ayaklanmasi-13 Subat 1925) seklinde ortaya çikmistir. Bu tür olaylar "çagdaslasmak" ve "kalkinmak" gibi Türk halkinin uzun süredir hasretini çektigi ve Gazi Mustafa Kemal ile ulasmayi amaçladigi hedefleri günden güne geriye itmistir (Kili, 1995: 125; Akbiyik, Eraslan, 2002: 45, 63; Ersel, Kuyas, 2002: 58-59).

Bununla birlikte Cumhuriyetin ilk kültür politikalarinin kaynagi, Islamî temadan uzak, milliyetçilik ve Baticilik ile saglanmak istenmistir. Bunun nedeni, yeni bir "millet" anlayisi olusturmak ve Türk halki atasini Islam büyükleri arasinda degil, Orta-Asya bozkirlarinda aramasi gerekliligi fikrinden dogmustur. Böylece dinin, devlet ve sosyal yapi üzerindeki hakimiyeti kirilmak istenmistir. Kültür devriminin temeline Baticilik ve Islamiyet öncesi Türklük anlayisi oturtulmak istenmistir (Gül, 1998: 2500-2501). Bu olusum sirasinda karsilasilabilecek sorunlarin bilincinde olan Gazi Mustafa Kemal, tarihinden güç alan millî dil, millî tarih çerçevesinde "Türk" kimligini öne çikarmistir (Tural, 1998: 2422).

Ayrica, Islamiyet'in kabulünden bu yana Türkler tarafindan kullanilan Arapça'nin, 1300'lü yillardan bu yana bahsedilen çöküsünün son yillarda kuvvetle dile getirilmesi olmustur. Agirlikli olarak ulema kitlenin kullandigi Fasih Arapça, halkin diline yerlesememistir. Bu yüzden iki kitle arasinda dogan çatismalarin giderilmesi ve her iki seviyenin esitlenmesi gerekmektedir. Avrupa'nin, Latince'yi dislayarak 200 yilda yaptigi bu devrim için, Türkiye Cumhuriyeti'nin çok daha kisa bir zamani kalmistir (Kologlu, 1999: 266-267). Yönetici ile yönetilen arasindaki diyalogun dogru saglanmasi için her iki kesiminde öncelikle anlasmasi gerekmektedir. Inkilâplari halka açikça anlatip benimsetmeden basari kalici olamazdi (Kologlu, 1999: 270). Gazi Mustafa Kemal bu geçis sürecinde, devletin tüm resmi organlarinin halkla daha yakin iliski içinde bulunmalarini istemis; siyasî ve askerî alanda Türk Milleti'nin ulastigi maddi kuvvete, fikir ve sanat hayatimizi kapsayan manevî hayatta da ulasilmasi için, ülkenin ihtiyaci olan egitim kurumlarini kurmaya ve bunlari destekleyecek sosyal aktivitelere önem vermistir (Köprülüzade Fuad,1981: 571). Bu çerçevede Atatürk, 25 Agustos 1924'te Ankara'da ilk defa toplanan Muallimler Birligi toplantisina katilanlara hitaben söyledigi;

"… Dünyada her sey için, maddiyat için, maneviyat için, hayat için, muvaffakiyet için en hakiki mürsit ilimdir, fendir; ilim ve fennin haricinde mürsit aramak gaflettir, cehalettir, dalâlettir…"

sözleriyle egitimin önemini vurgulamistir (Kaplan, Enginün, 1981: 3). Cahil bir devlet yapisi istemeyen Atatürk, maarif vekaleti için ciddi bütçeler ayirtmis, bunun sonucu olarak 1923-1924 senesinde muallim mekteplerinde 2528 olan ögrenci sayisi 1928 yilinda 5151'e çikarilmistir (Gövsa, 1981: 574).

Mustafa Kemal, egitimden sorumlu her nazirin degismesiyle farkli yaklasimlarin getirildigi Osmanli egitim sistemi yerine, Cumhuriyet ve egitim arasinda saglam bir köprü kurmayi, ayni zamanda egitime millî bir nitelik kazandirmayi amaçlamistir (Akyüz, 1994: 355; Bursalioglu, 1994: 342). Cumhuriyetin ilk yillarinda yapilan tüm egitim reformlarindan önce bilimsel bir ön çalisma yapilmis ve tamami bilimsel bir yaklasimla gerçeklestirilmeye çalisilmistir (Karagözoglu, 1994: 331). Tevhid-i Tedrisat (3 Mart 1924) kanunu ile daginik olan egitim sistemi bir çati altinda toplanmis (Cumhuriyet Ansiklopedisi, 2002: 44; Bozkurt, 2002: 108) ve bu durum kanunun ilk maddesinde *"Bütün müessesati ilmiye ve tedrisiye Maarif Vekaleti'ne aittir-bütün ögretim ve egitim kurumlari Milli Egitim Bakanligina baglidir"* seklinde ifade bulmustur (Gürses, 1994: 369).

Bir zamanlar *"Ordular Ilk Hedefiniz Akdenizdir. Ileri"* emrini veren parmagin, bu seferki hedefinin; her ferdi, okuyan ve yazan bir millet yaratmak olacagi düsüncesi açikça görülmektedir. Fakat ülkenin siyasi ve politik olarak hazir olmasi beklenmis ve Gazi Mustafa Kemal'in devrimlerini kültür alaninda tamamlayan en son halkasi olan harf devrimi, 3 Kasim 1928'de resmi gazetede yayinlanan 1353 sayili yasanin yürürlüge girmesiyle egitim seferberligi baslatilmistir (Irdelp, 1981: 262; Karagözoglu, 1994: 325).

IKINCI BÖLÜM

KÜLTÜR VE SANAT ORTAMI

1920-1923 yillari arasinda kalan yillarda sanat ve kültür hareketlerinin Istanbul merkezli olarak devam ettigi görülmektedir. Bu yillarda göze çarpan tek sanat faaliyeti ise 1916'dan bu yana açilan Galatasaray resim sergileri olmustur. 1923 Ekim'inden itibaren, Ankara'da resim sergileri açilmaya baslamasiyla, Istanbul'a ilave olarak ikinci bir sanat merkezi dogmustur. Ankara'da gerçeklestirilen resim sergileri özellikle resmî kitle tarafindan büyük ilgi görmüstür.

2.1. Atatürk'ün Sanat Görüsü

Atatürk, çagdas Bati kültürü seviyesine ulasmak ve bu uluslarin saygisini kazanmanin yalnizca dis degerler olan ekonomi ve sanayi ile degil, iç degerler olan güzel sanatlara da önem verilmesiyle saglanabilecegini öngörmüstür (Özgü, 1994: 439; Avci, 2002: 205). Cumhuriyet sonrasi her alanda oldugu gibi güzel sanatlar alaninda da basariya ulasmak için, Atatürk'ün çikis noktasini, kapali toplum yapisindan Türk milletini kurtarmak fikri olusturmaktadir. Bati'nin evrensel ve çagdas norm kaliplarina ulasilacaksa, güzel sanatlarin her alanina Cumhuriyetin büyük bir ilgi göstermesi gerekmektedir (Feyzioglu, 1987: 210). Atatürk'e göre, ülkenin, *"muasir medeniyetler seviyesine"* ulasmasi için bilim ve teknolojinin yani sira, kültür ve sanatla beraber hareket etmelidir. Sanat ve toplum arasindaki vazgeçilmez bagi çok iyi bilen Atatürk, her ikisinin de paralel olarak yürümesi gerektigini ve birinin digerinden geri kalamayacagini, Adana'da esnafla yaptigi konusmasinda (16 Mart 1923) çok iyi vurgulamistir:

"Bir millet sanattan ve sanatkârdan mahrumsa, tam bir hayata malik olamaz. Böyle bir millet bir ayagi topal, bir kolu çolak, sakat ve âlil bir kimse gibidir. Sanatsiz kalan bir milletin hayat damarlarindan biri kopmustur…Bir millet sanata ehemmiyet vermedikçe, büyük bir felakete mahkumdur" (*Atatürk'ün Söylev ve Demeçler II,* 1997: 129-130).

Bununla birlikte Atatürk, Osmanli Devleti'nin Müslüman halktan sanatçi yetismesine fazla destek olmadigini ve bunun da günümüz sanatini belirledigini,

"Osmanli hükümeti, maatteessüf asirlarca yanlis bir zihniyet sahibi oldu. Çünkü onlar sanati ve sanatkârlari kendi milletlerinden yetismis görmekten zevk almazlardi. Hattâ en sevketli Osmanli padisahlarindan biri, zannedersem Kanuni Sultan Süleyman, askerlerinden bir Türk Müslümanin saraçlik sanatina sahip oldugunu görünce, fevkalâde meyus müteessir olmustu. Onlarin nazarinda sanatkârlarin gayri müslimden olmasi müraccahti. Onlar sanattaki hayat menbalarinin baska milletlerin elinde bulundurmanin zararlarini göremiyorlardi. Asîl milletimiz sanattan mahrumdu. Sanatkârlar azdi. Mevcut olanlar da icabeden derecede sanatta mahir degildi." (*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II*, 1997: 130).

sözleriyle anlatmaktadir.

Gazi'nin dogrudan dogruya güzel sanatlara yönelik olmasa da bu yaklasimi, bir eksigi saptamasi açisindan önemlidir.

"Büyük hadiseler, fikirlerde büyük inkilâplar yapar" (Elibal, 1973: 41) diyen Mustafa Kemal, güzel sanatlarin her alanina ilgi ve sevgi duymustur. Bati Anadolu seyahati sirasinda (27 Ocak 1923) yaptigi konusma, dinsel nedenlerle kendisine bir türlü yol bulamayan heykel için bir dönüm noktasi olmustur.

"Âbidattan bahseden arkadasimizin maksadi heykel olsa gerektir. Dünyada mütemeddin, müterakki ve mütekâmil olmak isteyen herhangi bir millet behemehal heykel yapacak ve heykeltiras yetistirecektir. Âbidatin suraya buraya hatirati tarihiye olarak rekzinin mugayiri din oldugunu iddia edenler, ahkâmi seriyyeyi lâyikiyle tetebbu ve tetkik etmemis olanlardir. Cenabi Peygamberin dini Islâmi tesisinden bu âna kadar bin üç yüz bu kadar sene geçmistir. Hazreti peygamberin evamiri ilâhiyeyi tebligi esnasinda muhataplarinin kalp ve vicdaninda putlar vardi. Bu insanlari tariki hakka davet için evvelâ o tas parçalarini atmak ve bunlari ceplerinden ve kalplerinden çikarmak mecburiyetinde idi. Hakayiki Îslâmiye tamamiyla anlasildiktan ve hasil olan kanaati vicdaniye kuvvetli hadîsat ile de teeyyüt

eyledikten sonra bir takim münevver insanlarin böyle tas parçalarina taâbbüdünü farz ve zan etmek âlemi Islâmi tahkir etmek demektir. Münevver ve dindar olan milletimiz terakkinin esbabindan biri olan heykeltirasligi âzami derecede ilerletecek ve memleketimizin her kösesi ecdadimizin ve bundan sonra yetisecek evlâtlarimizin hatiratini güzel heykellerle dünyaya ilân edecektir. Bu ise çoktan baslanmistir. Meselâ Sivas'tan Erzurum'a giderken yol üzerinde güzel bir heykele tesadüf edersiniz. Sonra Misirlilar Islâm degil midir? Islâmlik, yalniz Türkiye ve Anadolu halkina mi münhasirdir? Seyahat edenler pek âlâ bilirler ki, Misir'da bir çok eâzimin heykelleri vardir. Milletimiz din ve dil gibi kuvvetli iki fazilete maliktir. Bu faziletleri hiçbir kuvvet, milletimizin kalp ve vicdanindan çekip alamamistir ve alamaz. Insanlar mütekâmil olmak için bazi seylere muhtaçtir. Bir millet ki resim yapmaz, bir millet ki heykel yapmaz, bir millet ki fennin icabettirdigi seyleri yapmaz; itiraf etmeli ki o milletin tariki terakkide yeri yoktur. Halbuki bizim milletimiz, evsafi hakikiyes ile mütemeddin ve müterakki olmaya lâyiktir ve olacaktir (*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II*, 1997: 70-71).

Atatürk, yukaridaki sözlerinden de anlasildigi üzere, çagdas bir ülkede heykellerin yapilmasini ve heykeltiraslarin yetistirilmesini; heykel ve resim gibi güzel sanatlarin haram yada günah sayilmasi fikrinin toplum içinden söküp atilmasini amaçlamistir (Elibal, 1973: 42-43; Feyzioglu, 1987: 211; Avci, 2002: 206). Bu söylemden birkaç ay sonra, adini Mustafa Kemal'in verdigi ve Hükümet yanlisi Hakimiyet-i Milliye'de kaleme alinan, "*Abide ve Heykele Cevaz Vardi*" baslikli makale tamamen bu söylemi destekler niteligi ve paralel zamanliligi ile dikkati çekmektedir (Mehmet Hulusi, Abide ve Heykele Cevaz Vardi. (7 Mart 1923). *Hakimiyet-i Milliye*).

Bu arada, Gazi Mustafa Kemal'in sanata olan aski ve degisik toplantilarda sanat konusunu açarak karsilikli görüs alisverisi yaptigi bilinmektedir. Sanatin tüm bilimlerle dogrudan bir ilintisi oldugunu vurgulayan Atatürk'ün iste bu toplantilardan birisine tanik olan Ahmet Cevat'in, kalemiyle dönemin ruhunu oldukça iyi özetlenmektedir:

“Gazi ilme ve sanata, bilgiye ve güzellige meftundur. Her seyin her isin, her tedbirin ilme, fenne muvafik olmasini, sanatla yapilmasini arzu eder. Fakat ilim ve sanat namina safsatalara asla tahammül etmez…

Nes’e ve muhabbetle riyaset buyurduklari samimi meclislerin en neseli ve en muhabbetli saatinde ilme, içtimaiyata, siir ve sanata müteallik umumi musahabeler açmak, herkesin fikir ve mülahazasini sormak, bunlar etrafinda münakasa ve mülahazaralar yürütmek, en ziyade sevdikleri zihni eglencedir.

Birkaç defa; “sanat nedir?”, “ “siir nedir?” sualine bir ilim ve sanat münazarasini açip idare ettiklerine sahit oldum. Bir defasinda Dolmabahçe’de, mecliste hazir bulunan sair, muharrir, alim v. s. zevatin ifadelerinden sanatin basit, tam, kusursuz bir tarif alamiyordu: Kendileri: “Bence en muvafik tarifi sudur:

Sanat güzelligin ifadesidir” dediler. Sonra itmam buyurdular:
“Bu ifade sözle olursa siir, nagme ile olursa musiki, naks ile olursa ressamlik, naht ile olursa heykeltiraslik, bina ile olursa mimarlik olur. ”

Sanat eserlerinin tarihi ve içtimai seraitle siki bir münasebeti olduguna inanan Gazi, bu cihetin izahini mecliste hazir bulunan bir içtimaiyat aliminden sormuslardi; bu münasebetle açilan sohbetin nihayetinde ilme olan meftuniyetlerini ifade buyurarak: “ilmi tetebbuatla ciddi suretle tevaggule vaktim olsaydi, en ziyade içtimai ilmin tetebbu ve tamikiyle mesgul olurdum” demislerdi. (Ahmet Cevat, 1928: 84-85).

Falih Rifki Muhit Mecmuasi’nda kaleme aldigi yazisinda, Taksim Abidesi karsisinda Türk ulusunun kurtulus öyküsünü bulmaktadir:

“Sisli Caddesine ihtilâl Mustafa Kemal, Beyoglu Caddesine Cumhuriyet Mustafa Kemal bakiyor…

Mustafa Kemal Istanbul’dan Sisliye baktigi gibi çikti; Beyoglu’na baktigi gibi Istanbul’a döndü. Aradaki seneler, büyük zaman içinde, abidenin iki heykeli arasindaki mesafe kadar kisadir. Ümitle hakikat birbirine hiç bu kadar yaklasmamistir…

Abidenin bir tarafina su cümle; “Hiç kimse inanmiyordu” ve diger tarafina su cümle yazilabilir; “Herkes inandi!”.

Bir tarafta halkin Mustafa Kemal'e sarilisina bakiniz: Hepsi ölüm ve iman etti. Karanliga çekiyor gibi ve hepsi layemut ümide tutunmuslar gibi. Hiçbir kus kanadina; hiçbir aslan pençesine bu kadar güvenmez; O'nu bu kadar harz-i can etmez.

Taksim Abidesi yalniz Türk inkilâbi tarihinin degil, fakat israrinda levhasidir…". (Falih Rifki, 1928: 33).

Falih Rifki, son zamanlarda heykellerin sayisinin artmasindan bahsederek; Türk sanati içinde heykelin gelismesine engel olan batil düsüncelerin Cumhuriyet'le birlikte ortadan kalktigini ve aslinda Taksim Abidesi'nin açilisinin ülkemizde "Abide"nin dogusu olarak görülmesi gerektigini vurgulamaktadir. Bununla birlikte, güzel sanatlarin iki güzide dali olan resim ve heykelin, hatira ve heyecanlari canli tutmak için çok iyi birer araç olarak kullanilmasinin gerektigini ancak bir dogus asamasi içerisinde olan Türk ressamligi ve heykeltirasliginin bu noktayi hazine gibi olan Türk mazisinden ilham alarak basarabilecegini de belirtmektedir (Falih Rifki, 1928: 33).

Ayni abide karsisinda Orhan Seyfi'nin Muhit Mecmuasi'nda yer alan ve Milliyet'ten alinan yazisinda hissettikleri ve düsündükleri pek farkli degildir:

"*…Istikbalimiz onundur. Hürriyetimiz onundur. Onsuz biz hiçiz!...*

Mürsid odur; ancak onun gösterdigi yoldan gitmek suretiyle halâs (kurtulus) bulduk… "Anafartalar" "o", "Inönü" "o", "Sakarya" "o", "Izmir" odur. Sapkayi ondan aldik; hatta lisani, edebiyati ondan aldik. O olmasaydi bugün biz aciz bir sark hükümeti idik; o olmasaydi bugün ibtidai bir millettik, o olmasaydi bugün biz esirdik, o olmasaydik bugün biz yoktuk…" (Orhan Seyfi, 1928: 34).

2. 2. Ankara'nin Kültür ve Sanat Baskenti Haline Dönüstürülmesi

Bu arada, Yeni Devletin ilk yillarinda, Cumhuriyet ve onun inkilâplarinin halka daha iyi anlatilmasi ve benimsetilmesi noktasinda güzel sanatlara büyük ihtiyaç duyuldugu görülmektedir (Avci, 2002: 206). Rusya'da gerçeklesen Ekim 1917 ihtilalinden sonra devlet baskani olan Lenin'in "Dünya'da en iyi nesr ve telkin

vasitasi, sanayi-i nefisedir" sözünden yola çikan Falih Rifki, inkilâplar ve sanat arasindaki siki baga dikkat çekmektedir:

"…Elimize geçen Avrupa mecmualarinin hemen her nüshasinda yeni bir harp abidesinin resmî küsadina ait intibalar görüyoruz. Avrupa'da harp edebiyatinin ve harp sanatinin ebedî eserler meydana getirdigi edâ olunmazsa da, hiçbir sanatkar, kendi milletinin fedakarlik menkibelerini kalemi, firçasi veya kalemtirasiyla gücü yettigi kadar takdis etmek vazifesini unutmadi …

Inkilâplar, harplar, kahramanliklar, fikir cereyanlari, hatta dinler için en büyük bedbahtlik sanayi-i nefisenin yaratici kudretinden mahrum olmaktir. Edebiyat, resim veya heykel, o basit kahramani veya basit kahramanligi ebedilestirdigi halde, sanayi-i nefisesi olmayan nice milletlerin azim destanlari heba olmustur…

Bir milletin fazileti ve eseri payidar olabilmek ve taninmak için mutlaka ilmi ve sanati olmalidir. Yaptigimiz isi sevmek; yahut yaptigimiz isin dogruluguna kani olmak kifayet etmez:Bu muhabbeti bütün kalplere sirayet ettirecek sanatkarlar ve kanaatimizi herkesin beynine yerlestirecek ilimler lazimdir…

Asr-dîde butlânlari köklerinden söküp atan cesur ve kahraman cumhuriyet nesli, kendi iman ve kanaatlerini sevdirmek ve devam ettirmek için yegane vasita olan ilim ve sanati en hayati ihtiyaçlarla bir tutmak zaruretindedir. Eger bize sanayi-i nefise yardim etmezse, her gün klise halinde tekrar ettigimiz düsturlar ve fikirler gittikçe yavaslasir, kurur ve sayet bu fikri hareketini her gün inkisaf ettiren ilim müesseselerimiz olmazsa, milliyetperverlik tehlikeli bir demagojiye dogru sükut eder. Seriat kelimesini agizdan düsürmeyerek tekmil terakki ve teceddüt hareketlerini men eden taassupla, daima halkçilik ve milliyet kelimelerini geveleyerek bizi ileriye gitmekten men etmeye ugrasan demagoglarin arasinda fark yoktur…

Türkiye'de ilk heykel, Türk tarihinin en layemut kahramani olan büyük Gazimizin fani olan hududunu tespit ediyor. Bu tesebbüse pisva olanlar, onun devrine erisemeyen Türk nesillerini çaresi olmayan bir mahrumiyetten kurtarmislardir. Gazinin simasini tespit eden bir külçe mermer, Türk sehirlerinin en girân-bahâ hazinesi ve sadik cumhuriyet gençleri için daima bir azim ve irade membai olacaktir…" (Falih Rifki, Inkilâbin Ilmi ve Sanati (15 Temmuz 1925*). Hakimiyet-i Milliye*).

Yakin tarihimizin ve onun dogurdugu inkilâplarin sanatla canli tutulmasi gerektigine inanan Falih Rifki, güzel sanatlara sarilmazsak ve onunla inkilâplari iyi anlatamazsak Cumhuriyeti ne gibi tehlikelerin bekledigine dikkat çekmektedir.

Inkilâplarinin tanitilmasi ve yasatilmasi için egitim kurumlarina kaçinilmaz olarak ihtiyaç duyulmus, bu kurumlarin eksiklerinin giderilmesi çabalari yogunlasmistir. Köprülüzade Mehmet Fuad kaleme aldigi makalede, bu konunun önemine dikkat çekmektedir:

"…Dar'ül Fünunumuz basta olmak üzere ilim ve sanat müesseselerimizin canlanmaya baslamasi ve hükümetçe bu müesseselere ehemmiyet ve kiymet verilmesi, ancak Cumhuriyet idaresinde kâbil oldu. Fakat, buna ragmen, bir çok medeni müesseselerden henüz mahrum bulundugumuz ve elimizdekilerden de daha pek çok hizmet istedigi muhakkaktir…Resim ve heykeltirasi, mimari, temasa sahalarinda çok büyük bir faaliyete ihtiyaç vardi. Iste, Ankara'da kurulacak olan ve kutlu yeni ilim ve sanat müesseselerimiz sayesinde, bu noksanlarimizi telafiye, bu millî ihtiyaçlari temine çalismak kâbil olacaktir…

Sâkit Imparatorluk devrinde bile kendini duyuran bu ihtiyaç "Ankara" merkez olmak üzere teessüs eden millî Cumhuriyet devrinde artik daha fazla ihmal edilemez. Bu emelin tahakkukunda çalismak, bütün Türk münevverleri için millî bir vazifedir…" (Köprülüzade Mehmet Fuat, 1927: 361-362).

Ankara'nin tüm olusumlarin merkezinde yer alacagi bir baska yaklasim olarak karsimiza çikmaktadir. Ankara, Türk Devleti'nin yalnizca merkezi degil ayni zamanda Türk idealistlerinin simgesi; tüm yurtta gerçeklesecek olan "yeni olusum"larin sembolü olmasi beklentileriyle dogmustur. Eski düzene ait bütün kusur ve zaaflarin ortadan kaldirilmasi ancak Ankara merkezli Cumhuriyet kuruluslariyla mümkün gözükmektedir (Falih Rifki, 1928: 75). Baskent olarak seçilmesiyle resim sergileri Ankara'da da izlenmeye baslanmistir. Imparatorlugun baskenti olmasinin yaninda, sanatin ve özellikle resim sergilerinin tek merkezi olan Istanbul'un yerini Cumhuriyet'in merkezi Ankara alacaktir. Atatürk'ün, Ankara'nin baskent

olmasindan sadece bir gün sonra, Türk Ocagi'ndaki Birinci Ankara Resim Sergisi'ne iliskin olarak;

"…Türk ressamlari, derin bir mahrumiyet içinde senelerden beri çalisa çalisa bize bugün medeni milletlerin inkisaf etmis ressamligi arasinda yüzümüzü agartacak muasir bir Türk ressamligi vücuda getirmislerdir. Türk Ocagi, resim sergisini açmakla muasir Türk resmini Anadolu'ya ilk defa teshir etmis oluyor…" (Anonim, Resim Sergisi (14 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923). *Hakimiyet-i Milliye*).

seklinde basinda yer bulan, sergiyi ziyaret etmesi, tablolar satin almasi ve beraberindekilere de almalari için tesvikte bulunmasi; bozkirdaki Baskent'i önemli bir kültür ve sanat merkezine dönüstürme isteginin bir sonucudur (Anonim, Resim Sergisi (14 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923). *Hakimiyet-i Milliye*) Gazi, Ankara'da açilan tüm sergileri bizzat ziyaret edemese de, Hükümet'ten üst seviyede birileri sergilerin açilisinda mutlaka yer almislardir. Ayrica, ressam Halil Pasa, Avni Lifij, Namik Ismail, Çalli Ibrahim, Sami ve Ruhi Beylerin Inönü, Sakarya, Dumlupinar ve Afyonkarahisar'daki harp sahalarinda bir inceleme seyahati yapacaklarinin ayni tarihlerde haber sütunlarinda yer almasi; sicak ve yakin tarihimizin ressamlarimizin ortaya koyacagi yapitlarla canli tutulmasinin amaçlandigini düsündürtmektedir (Anonim, Ressamlarimiz Harp Sahalarinda (14 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923). *Hakimiyet-i Milliye).*

Bu arada 10 asirdir Türk diline hakim olan Arap harflerinin atilmasi ve Latin alfabesinin kabul edilmesi ile ilim ve sanat alaninda güçlü bir hareket beklenmistir (Gül, 1998: 2503.). Daha Atatürk'ün gençlik yillarinda, Türk dilinin yapisina uyan bir alfabenin gerekliligi, Türk fikir aleminde gündeme gelmis, Müdürlügünü Abdullah Cevdet'in yaptigi Içtihad Dergisi ve basta Ziya Gökalp olmak üzere birçok Türk aydini alfabe degisikliginden yana düsüncelerini beyan etmislerdir. Hatta 1923'te Izmir'de yapilan Iktisat Kongresi'nde bir önerge dahi verilmistir (Feyzioglu, 1987: 213; Cumhuriyet Ansiklopedisi, 2002: 110-111). Atatürk'ün 1921'de Ankara'da yapilan Maarif Kongresi'nde ögretmenlere hitabe söyledigi su sözler egitimin içinde bulundugu durumu özetlemektedir:

"Simdiye kadar takip olunan tahsil ve terbiye usullerinin, milletimizin tarihi tedenniyat en mühim bir âmil oldugu kanaatindeyim. Onun için bir milli terbiye programindan bahsederken, eski devrin hurafatindan ve evsafi fitriyemizle hiç de münasebeti olmayan yabanci fikirlerden, sarktan ve garptan gelebilen bilcümle tesirlerden tamamen uzak, seciyei milliye ve tarihiyemizle mütenasip bir kültür kasdediyorum. Çünkü dehayi millimizin inkisafi tami ancak böyle bir kültür ile temin olunabilir…" (*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II*, 1997: 19-20).

Bu dönemde basinin beklentisi, cumhuriyetin sanatçilarimiz için ilham kaynagi olmasi bu amaçla daha yürekten çalismalar içinde bulunmalari yolundadir. Hakimiyet-i Milliye'de kaleme alinan bir yazi tamamen bu beklenti üzerine kurgulanmasiyla dikkati çekmektedir:

"Ah resim! Ah musiki! Ah edebiyat! Bu sanatlardan mahrum olan bir millet ?, bizim gibi evet nasil asrî bir ordumuz varsa öylede asrî sanatlarimiz olsaydi genç ve dinç Cumhuriyet vatanin ortasinda böyle yüksek ve ilahî bir heykel gibi sakat mi dururdu?... 130 sene evvel Fransiz Inkilabinin ortasindan çikan Cumhuriyeti, Fransizlar birakmadilar. Seklin ve nazmin her türlüsüyle ifade ettiler. Ancak öyle ebedilestirdiler. Bir "Marseiyez" türküsü bir "saiyra" nakarati bütün mürteci Avrupa'ya karsi dönüsün ihtilal ordularinin genç generallerinden ihtiyar neferlerine kadar bin türlü resimleri; halkin cihana bakisi olarak karikatürler, yazi ile hatiralar, menkibeler kahraman hayatlari sonra yeni kisvelerde ve alametlerdeki sekli güzellikleri, hasli hayati ifade eden sanatin böyle bin türlü cilvesi o güzel inkilabi kalplere ve kafalara yerlestirmis amellerdendir.

Türk Cumhuriyeti böyle bir mazhariyete erseydi kat kat fazla cazibeli olurdu. Çünkü Fransiz Cumhuriyetinden, bir itibarla, birkaç kat fazla sedîd bir facianin ortasinda dogmustur…

Bir Ressamin tahlil edebilecegi safhalar Cumhuriyetin tarihinde birer vakiadir. Bu vakialar sanatla islenmemis bir halde duruyor.

Eger sanat Cumhuriyetin destanini isler ve meydana çikarirsa yalniz güzellik sahasinda degil, millî ve siyasî bir itibarla büyük bir muzâheret olur. Buna süratle

muhtaciz da. Çünkü seklin faidesizligini iddiâ etmis olan vahdânî dinleriyle mimari vesaire gibi sanatlardan istigna gösterememislerdir. Her ruha sekil de lazimdir.

Müdafaa-i Milliye ve Maarif vekillerimizin bu ihtiyaci tatmin edeceklerinden eminiz" (Anonim, Cumhuriyet ve Sanat (19 Tesrin-i Sâni (Kasim) 1923). *Hakimiyet-i Milliyle*).

Cumhuriyet'in ilk yillarinda her seyi millilestirme çabalarinin içinde *"Milli Sanat"* söylemi öne çikmistir. Kati bir "Milli Sanat" yanlilari ve bu fikre katilmayanlarin olusturdugu karsit fikir savunuculari görülmektedir. Bu iki fikir özellikle Cumhuriyetin ilk yillarinda basinda sikça tartisilir olmustur. Hakimiyet-i Milliye'nin sanat kösesi yazarlarindan Nureddin Ibrahim fikirleriyle bu tartismalara açiklik getirmektedir:

"... Eski Türk sanati ile bugünkü Türk sanati birbiriyle intibak edemiyor. "Milli sanat" diye bazi mimar ve nakkaslarin yaptiklari seylerin, eski sanatimizin yalanci birer taklidi oldugu kemal-i hayretle görüyoruz… Nakkaslar, bugünkü binalarimizda "milli" diye yapilan tersimattan pek ayri tarzda vücuda getirildigi gibi, hem eski sanata hem de bedii zevkimize yabanci gelmektedir.

Maksat, eski sanatimizla asrî Türk sanatinin ortasini bulmak ise yeni bir Türk sanat teceddüdünün "Rönesansinin" dogmasini beklememiz lazimdir!...

Bazi mütefekkir, sanatkar ve Garb taraftari mimarlarimizin sözlerine bakip da eski sanatimizdan ayrilmak istiyor isek Garb sekillerini tetkikten ziyade kendi özü eski sanatimizi tetebbu' etmemiz ve ondan ilham almamiz icap eder. Bunu bugün kalplerimiz agriyarak itiraf etmeliyiz ki, bir cami kapisinin kendi duygulariyla eskalini çizecek, kendi sanatimizdan dogan eski asarimizdan daha güzel bir camii, bir minber yapacak sanatkarimiz yoktur veya azalmistir." (Nureddin Ibrahim, Milli Sanat (15 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1926). *Hakimiyet-i Milliye*).

Yukaridaki ifadeden anlasilacagi üzere "Milli Sanat" yaklasimi üzerine yapilan tarafli yorumlarin Türk sanatinin kimligi konusunda karmasaya ve tarafli düsünlere neden oldugu anlasilmaktadir. Yine Nureddin Ibrahim'in kaleme aldigi bir makaleye göz attigimiz zaman, kendi fikirlerinin de ilk bastaki noktadan farkli olarak bir birlesime vardigi görülmektedir:

“Bunu itiraf etmeliyiz ki “milli sanat”in ne demek oldugunu yanlis ve karisik anladik. Bu sekilde anlayis ve telakki edilis uzun müddet ayni hiziyla devam etmisti. Kendinde sanatla az çok alakadar bulunabilecek bir kabiliyet his edenler sanati pek iyi bir varlik olarak göstermeye çalistilar. Bazilari ise eski sanat tarzinda çalismalarla maziye karisan bir düzen ihyasina gayret ettiler; diger bir kisimda yirminci asrin Garb dehasindan ilm-i medeniyete dogru fiskiran ve bugünkü medeni milletlerin arasindan ufak bir tebdil ile müttefiken kabul edilen sanati benimsememizin icap ettigini ve eski sanatimizi unutup önüne bir sed çekmek lazim oldugunu iddia ettiler. Gazetelerde, mecmualarda, hususi toplasmalarda ve muhtelif fikirler arasinda milli sanat kelimesini muasir hazire muvaffak bir surette meydana getirmek için bazi bazi hareketli münakasalar oldugu gibi sanatla alakasi bulunmayan bazi sahislarin da meydana çiktigi görüldü. Bu muhtelif fikir tasiyan partiler birbirlerini iskat ettirmek için olanca kuvvetleri ve bilgileriyle makaleler nesr ettiler. Fakat yine bir zaman geldi ki bu zevatin hemen hepsi sustu. Acaba ne oldu? Yoksa milli sanat bahsi ile ugrasmaktan bikip vaz mi geçtiler bununla da milli sanatin nasil olmasi icap ettigini takdirden aciz oldugumuz anlasildi. Bir zaman geldi ki, Garp matbuatinda Türkiye’yi tetebbu maksadiyla gezen mütefekkirler zarfindan eski çinilerimiz ve çinicilerimiz hakkinda gögüslerimizi kabartacak makaleler ve renkli resimlerle büyük ve küçük kitaplar nesr edildigini görürken, birkaç ? sanatkari kim bilir ne maksatla yeni yapilan çiniler eski çinilere nispeten daha muntazam ve mükemmel yapilmakta oldugu iddia edildi. Hakikaten ortada dururken böyle günler kapali olarak iddiaya hacet var miydi bilmem.

Zaman geçtikçe milli sanat münakasalari sogudu ve kimsede bununla alakadar görünmedi. Mesele hal edilemedi. Fikirler dagildi.

Sanat en iptidai milletlerden bugünkü en yüksek milletlerin arasina kadar sokulmus ve her yerde ragbet görmüstür. Avustralya’nin, Afrika’nin vahsi kabileleri kendi zevk ve duygulariyla bir sanat vücuda getirmisler ve bununla da hislerinin aksini göstermislerdir…Mesela Belçika ressamlari daima ölüm ve vahsiyane iskence tablolari ile çalismislar, Almanlar estetik prensipleri avlamak için ugrasmislardir... Milli sanat, asarinda kendi milletini her hususta ifade eden bir varligin gölgesidir. Alman musikisinas “Bethowen” yüksek bestelerini nasil ki sekil ve taksimat cihetiyle

Avrupa musiki üstatlari gibi yapmis ise, Italya musikisinasi "Verdi"de ayni yol üzerinde yürümüs, fakat zevk, duygu, ruh itibariyle birbirlerinden ayrilmislar, biri tamamiyla Alman dehasin digeri de Italyan bilgi kudretini göstererek "milli" kelimesini yerinde istimal etmislerdi.

Milli kelimesi matbuatimizda bir çok münakasalarla, dedikodulara sebebiyet verdi. Avrupa sanat eserleri biraz rötus ederek kendine mal eden bazi sanatkarlar, vücuda getirdikleri bazi eserlerin tenkidine asla muvafakat etmiyorlar ve memleketlerde her sanat yeniliginin milli oldugunu iddia etmek cesaretinde bulunuyorlar. Bunun da ne derece dogru oldugu biraz meçhulümüz kaliyor.

Sanat bu mu? Her millet yalniz kendi terakkiyâtini alkislamaya mecburdur. Bunun için de milletler müthis rekabet ile kendi sanati nefise bilgi ve yeniliklerinin medeniyet alemine çikmasi için onlarin da tesadüf ettikleri setleri asarak takdirkar nazarlari kendilerine celbe ugrasiyorlar. Hakiki sanat bir milletin kendi kudretinden fiskiran sanattir. Eskiden yapilmis Türk âsârini tetebbua sevk eden bir kuvvet niçin su son zamanlarda yapilan eserler hakkinda Garp mütefekkirlerini mesgul edemiyor da eski ve yeni sanatinizin mukayesesini Garplilar kendi kendine yapiyorlar. Türklerin yillarca evvel vücuda getirdikleri zengin eserler hakkinda tetkikat makaleleri, kitaplar yazarlarken sanatimizdan ufak bir fikraya bile tesadüf etmek mümkün olmuyor. Bugün bu hakikat haline (kabul) edilmistir ki dünyanin en zengin sanat âsârina Türkler maliktir.

Millî sanat mübahislerinden Türk sanatinin simdiye kadar geçirmis oldugu muhtelif safhalari gözlerimizin önünde canlandirmaya çalismaliyiz. Türkler pek eski zamanda bile ufak siyasi zümreler teskil ederlerken kendilerine göre siirler yapip bunlari milli saz unvani verilen "kopuz"larla tersim etmisler, henüz bediide sanat-i nefisenin basladigi tarih olarak görebiliriz.

Milli sanat nasil olmali? Cümlesi sik sik dillerimizin ucunda dolasirken milli sanatin hiçbir vakit iptidai bir sanat olmadigini benligimize tamamen naks etmeliyiz. Milli sanat tekamül etmis bir kavmin medeni hayatiyla kabul-u telif olmalidir. Azami derecede Türk hayatina ve zevkine muhalif gelen fikirlerden uzaklasmali ve eserlerde Türk ruhunu, Türk zevkini, Türk dehasini göstermeliyiz.

Islamiyet'in intisarindan sonra her hususa yavas yavas giren Acem ve Arap bilgilerinin sanatimizda nüfuz ettigi görülüyor. Bu suretle ilerleyen medeniyet

sahasinin hars kisminda Acem ve Arap usulleri kendini göstermistir. Fakat asirlarin birer ikiser devrilmesiyle Acem ve Arap sanatinin haricinde güzel ve zengin bir Türk sanati bulmustur. Acem ve Araplar da kendi mahiyetlerinde meydana getirdikleri eserlerle iftihar ederek Türk, Acem, Arap bilgilerinin ceminden hasil olan sanattan kendilerini kurtararak müstakil bir hars vücuda getirmislerdir.

Yakin asirlarin içlerine bakarken buradaki sanat da muhtelif zevk seviyeleri meydana gelmis bulunuyor. Bu devirden sonra Türk sanat-i nefisesi muhtelif tarzlarda karismis binalar, çesmeler, camiler vesair mübanide Türk sanatini temsil ederlerken saraylara, kasirlara, tezyinata ecnebi hakimiyeti kaim oluyor. Mimar Sinan insa ettirdigi camilerin planlarini vücuda getirirken, nakkaslar, nakkaslarin eskalini tespit ederlerken, ilk evvel kendi zevklerini halki ve ecnebi sanat-i nefise tansiblerini ve sanatla alakasi bulunmayanlari bile hayrette birakacak bir surette çalismislardir. Kendi deha ve zevklerinin yüksekliklerini göstermek için bütün kuvvetlerini sarf etmislerdir. Bazi kimseler Arap sanatini tamamiyla benimsememiz icap ettigini, Avrupa milletlerinin sanat usullerinin bir oldugu ileri sürmektedirler. Bu söz hiçbir vakit dogru olamaz.

Avrupa sanati bütün Avrupa milletlerinde bir olabilir. Fakat bu sekil itibariyledir. "Esas" ve "Zevk" noktasindan birbirlerinden ayrildiklari muhakkaktir. Alman. Ingiliz, Fransiz ve Rus sanat sekilleri Avrupa medeniyetine mensup milletlerde birdir.

Fakat eserin ruhunu, esasini, zevkini tetkik edecek olursak bütün çiplakligiyla bir milletin kendi zevkine ve hayatina göre bir "Gül" halini alan sanattan ayrilmis oldugunu görürüz.

Milli sanat diye pesinde kostugumuz sanatta muvaffak olamadigimizin sebebine gelince son nesil sanatlarinin memleketlerimize Garp teknigiyle bir bir Arap zevkini maneviyatini da beraber getirdiklerindendir. Türk sanati diye insa edilen binalarin pencere, kapi ve bazen de saçaklarindan baska Türk sanati olan hangi bir yerine tesadüf ediyoruz.

"Milli" nasil ki kendi kuvvetini, seciye ve varligini her zaman her yerde gösterilmek mecburiyetinde ise sanatta da ayni sekilde göstermek mecburiyetindedir. Bugün Cumhuriyet mesalesinin nurlu ziyalari arasinda yürümek istiyoruz. Artik kat'i adimlarla müstakil bir Türk sanatinin canlandirilmasini beklerken melezlesmisiz,

cansiz sanat sekillerini devirmeliyiz. Bediiyat aleminin bize bahsettigi milli duygulara kendimizi rabt ederek yürümek istersek muhakkak kendimizi ecnebi tarz ve usullerinden kurtarmamiz icap eder. Yoksa hiçbir zaman milli bir sanat vücuda getirmemiz ve hangi milletin zevk mahsulü oldugunu takdiranaciz bir sanat gölgesine malik bulunmus oluruz. Milli sanat tenvilerini eski sanat eserlerimizden alalim, yine mazideki sanat tarzlarimiza rücu' edelim demek istemiyorum. Bütün medeni insanlar gibi sanat-i mazide degil hal-i hazirda arayalim, sekilleri baska yerlerden alabiliriz, fakat ruhunu yüksekligini, ilhamini yine kendi benligimizle hayatimizdan almak mecburiyetindeyiz." (Nurettin Ibrahim, Milli sanat (3 Nisan 1927). *Hakimiyet-i Milliye*).

Aslinda Namik Ismail Bey'in, en basta söyledigi *"Millilik sanatta bir neticedir, bir yol degildir ancak samimi olan eserler millidir"* noktasina varilmistir (Dergâh, 1922a: 146). Bu kavganin Türk sanatina fayda degil zarar getirdigi düsünülerek bir süre için bu tartismalar kesilmistir.

2. 3. Yurt Disina Ögrenci Gönderimi

Cumhuriyet Hükümeti'nin de bu sanat özlemini dindirmek için önde gelen çabalarindan birisi yurt disina sanat egitimi için ögrenci göndermek olmustur. Cumhuriyetin daha birinci yilinda yurt disina gönderilen 22 ögrenciden besi resim, dördü heykel ve ikisi de müzik alaninda egitim almalari için gönderilmistir (Giray, 1998: 3046). Fakat ayni dönemde Tevhid-i Tedrisat Kanunu (3 Mart 1924) ile islahati hedeflenen medreselerin yaninda geçmisi on yila dayanmayan Medresetü'l Hattâtîn gibi bir sanat mektebi, kisa süreli de olsa egitimine ara vermek zorunda birakilmistir. Sekiz ay sonra egitime tekrar baslayabilmisse de harf inkilabindan sonra pek de iyi davranislar göremedigi için bir daha eski sasali günlerine ulasamamistir (Derman, 1998: 3173).

"Bu senede, ramazanda, Hattat Mektebinde bir sergi açildi. Mektebin mütevazi çatisi altinda sessizce çalisan samimi insanlarin meydana getirdikleri sanat eserlerini koynunda saklayan bu sergi hakikaten görülmeye layiktir. Orada Türk yazisinin inceliklerini inhinâlarini ve Türk ruhunun heyecanlarini gizleyen güze ve narin eserleri görmek hakiki bir zevke bürünmek demektir. Esasen menfaat hissiyle

ugrasmayan insanlarin mabedi olan o bina içinde ihtiras gizlenmeyecegi süphesizdir…" (Mehmet Mesih, 1928: 1701).

sözleriyle tariflenen ve 15 Mart 1928 yilinda açilan "Hattat Mektebi Sergisi" okulun son sergisi olmustur.

Cumhuriyetin ilk bes yilina baktigimiz zaman Atatürk'ün büyük çabalariyla ülkede yogun sanat faaliyetlerinin gerçeklestirildigini görmekteyiz. Cumhuriyet'in ilk yillarinda, sanatin tüm kollarina gerekli ehemmiyeti verilmistir. Özelikle resim ve heykel sanatinda belirli bir noktaya gelinmis, totemci yaklasimdan uzak, içinde inkilâplar ve Cumhuriyetin niteliklerini saklayan Ata'nin heykel ve resimleri yapilmistir.

2.4. Güzel Sanatlar Akademisi (Sanayi-i Nefise Mektebi)

Osmanli Imparatorlugu ile Fransa arasinda, III. Ahmet (1703-1730) döneminde Yirmisekiz Çelebi Mehmet Efendi ile kurulan köprüler, Fransa'nin sanat alanindaki uygulamalarini Imparatorluk topraklarina getirmistir (Tansug, 1991: 35-36) Bu uygulamalar, "Hiristiyan sanati özellikleri olarak degil, Fransa kraliyeti ve burjuvasina özgü sanatsal üsluplar" olarak degerlendirildigi için, Osmanli'nin kendi sosyal modelleri açisindan pek de ters gelmemistir. Bu bakis açisinin dogmasinda iki etmen etkili olmustur: Birincisi, II. Viyana Kusatmasi'nin (1688) yenilgiyle sonuçlanmasina müteakip, Avrupa milletlerini kendi seviyesinde bir topluluk olarak algilamasi; ikincisi ise 18.yy.da devlet kasasina girmesi gereken paranin özel sahislarin elinde toplanarak bir Osmanli saray çevresi burjuvasinin dogmasi olmustur (Yenisehirlioglu, 1993: 63). Iste bu ilk "saray burjuvasi" Fransa merkezli etkilesim ve uzantilarini ülkede en kuvvetli uygulayicilari olmustur.

Ayrica, Bati'li egitim içerigine sahip mektepler açilmaya baslamis, Avrupa'ya sanat egitimi ve ögrenimi için ögrenciler gönderilmistir. Iste bu yaklasim çerçevesinde 1836'da yurt disina gönderilen ilk ögrenciler Ibrahim (1815-1899) ve Tevfik (1819-1866) Beyler olmustur (Tansug 1997: s. 42). Askeri egitim için gönderilen bu gençler, II. Mahmut'un (1808-1839) vefat etmesi ve Tahta geçen Abdülmecit'in (1839-1861) Avrupa'da bulunan Türk ögrencileri yurda çagirmasi

üzerine 1840 senesinde geri dönmüslerdir. Türk resmi, Ingiltere'de egitim gören Ibrahim Bey ([2]Tansug 1997: 54) ile buradan alti ay sonra Fransa'ya geçen Tevfik Bey sayesinde özellikle dönemin Avrupa resmindeki çizgi ve renk yaklasimlarini tanima ve ülkeye getirme firsati yakalamistir (Sehabeddin, 1924d: 184-185; Sehabeddin, 1924e: 205).

Abdülaziz (1861-1876) tarafindan 1864 yilinda sanat egitimi için Paris'e gönderilen Ahmed Ali Pasa'nin (1841-1907), 1871'de yurda döndükten sadece bir yil sonra, Sultanahmet'te bulunan Sanayi-i Mektebi'nde ilk resim sergisini 1872 gerçeklestirmesi, Osmanli Imparatorlugu'nun resmî kademelerinde artik bir güzel sanatlar okulunun açilmasi fikrini uyandirmistir (Sehabeddin, 1924f: 237; Naipoglu, 1991: 60; [3]Cezar, 1995: 428; Arsal, 1999: 64). Ahmet Ali Pasa, 1873 senesinde Çemberlitas'ta Maarif Dairesi'nde ikinci resim sergisini açmasi (Sehabeddin, 1924f: 238; [4]Naipoglu, 1991: 60), Sultan Abdülaziz'in takdirlerini kazanmasina neden olmustur. Bu siralarda Padisahin yagli boya resmini yapmak için ülkeye gelen Fransiz ressam Guillemet'nin kurdugu özel resim dershanesinin toplumda yarattigi olumlu hava da, güzel sanatlar okulu açilmasi ihtiyacina ivme kazandirmistir (Tansug 1991: 105). Bu olumlu havanin üzerinden fazla bir süre geçmeden, 18 Ekim 1877 tarihli tezkere-i sâmiye'de, "fünun-u cemile" kelimesi ile kendisine karsilik bulan güzel sanatlar egitimi için ilk resmi adimin atildigi görülmektedir (Cezar, 1995: 451-452). Girisim safhasinda kalan bu ilk okula müdür olarak, sarayda oldukça itibarli bir konuma gelmis olan Guillemet'nin atanmasinin yaninda, devrin Maarif Naziri olan Münif Pasa'nin büyük gayretleri de dikkati çekmektedir (Cezar, 1995: 453). Osmanli Imparatorlugu'nda bu ilk güzel sanatlar okulunun faaliyete geçip geçmedigi konusunda ele geçen kesin bir bilgi bulunmamaktadir. Ancak bu tarihlerde Osmanli-Rus Savasi'nin (1877-1878) ülkede yarattigi sikintili durumun dogal bir sonucu olarak, okulun açilmasi fikri daha ileri bir tarihe kalmis olmasi gerektir. Zaman zaman yasanan olumsuz gelismelere ragmen güzel sanatlar okulu kurulmasi düsüncesi, savastan kisa bir süre sonra tekrar gündeme gelmistir. Ele geçen 18 Agustos 1880 tarihli ikinci bir resmi belge de bu girisim çabasini

[2] Viyana demektedir.
[3] 15 Nisan 1289-27 Nisan 1873 Pazar günü tarihi verilmektedir.
[4] Sultan Mahmut Türbesi'nin batisinda Dar'ül Fünûn'da açildigini söylemektedir.

desteklemektedir (Cezar, 1995: 455). Bu tesebbüste basarisizlikla sonuçlandiktan çok kisa bir süre sonra, sanayi-i nefise okulu kurulmasi noktasina gelinmistir. Sadrazam olan babasi Ibrahim Edhem Pasa'nin katkilariyla 11 Eylül 1881'de Müze Müdürlügü'ne atanan Osman Hamdi Bey'in, 1 Ocak 1882'de Sanayi-i Nefise Müdürlügü'ne atanmasiyla üçüncü girisim gerçeklestirilmistir (Cezar, 1995: 457). Fakat, üçüncü girisim ilk ikisi gibi askida kalmamis, kisa sürede hayata geçirilmistir. Sanayi-i Nefise Mektebi'nin temelleri böylece olusturulduktan sonra Çinili Kösk civarinda küçük bir bina, 8-9 ay gibi kisa bir sürede tamamlanarak, Mektep binaya tasinmistir. 3 Mart 1883'te resmî açilisi gerçeklestirilen Mekteb-i Sanayi-i Nefise-i Sahane'ye (Tansug, 1991: 104; [5]Cezar, 1995: 468) 9 Kasim 1882'den itibaren kayit yaptiran ögrenci sayisinin 20'yi asmamasinin yaninda çogunlugunu da azinlik mensubu gençlerin olusturdugu görülmektedir (Vahid Bey, 1928: 309-310; Tansug, 1991: 104).

Mektep ilk on sene içinde, egitim alaninda fazla yol alamamis; bu süre zarfinda, sadece sergiler için büyük bir salon, heykeltiraslik ve hakk subesi için iki atölye insa edilebilmistir (Vahid Bey, 1928: 310). Bu arada, Sanayi-i Nefise Mektebi'ndeki ufak çapli fizikî gelismelerin yaninda, egitim olarak, resim ve heykel gibi güzel sanatlarin günah sayildigi bu dönemde degisik boyutlarda sikintilarin yasandigi görülmektedir. Özellikle Mektep'in ilk yillari maddi ve manevi açidan oldukça zorlu olmustur. Osman Hamdi Bey, model konusunda sikinti duyan mektep ögrencilerine, kendi ev halkinin el, kol ve ayaklarinin alçidan kaliplarini alip, ögrencilerinin basarisi için elinden gelen gayreti göstermistir (Vahid Bey, 1928: 310). Nurullah Berk'e Hikmet Onat'in anlattiklarina göre, verdigi egitimin içerigi yüzünden begenilmeyen okulu, bir grup basmis, resimleri yirtmis ve heykellerin bellerine pestamal baglamislardir. Yine ayni tarihlerde, her gün ayni tip modeller üzerine çalisan ögrenciler, çingene mahallesinden bir genç kizi modellik için getirmisler fakat bu duruma çok kizan Osman Hamdi Bey, "ülke henüz bulara hazir degil" seklinde sözleriyle tepkisini ortaya koymustur (Berk, Gezer, H., 1973: 18; Berk, 1974c: 66).

[5] 2 Mart 1883 tarihini vermektedir.

Bu arada, Türk güzel sanatlarinin ilk sanatçi birligi olan ve 1909 yilinda kurulmus olan Osmanli Ressamlar Cemiyeti, 20 Ocak 1911'de Osmanli ressamlar Cemiyeti Gazetesi'ni çikarmaya baslamistir (Naipoglu, 1991: 2). Resim sanatinda askeri okullarla baslayan ve Sanayi-i Nefise Mektebi'yle bagimsiz bir zemine oturtulmaya çalisilan sanat egitimine ve bu durumun halka anlatilmasi asamasina Osmanli Ressamlar Cemiyeti Gazetesi'nin katkilari büyük olmustur (Naipoglu , 1991: 10). Birligin kurulmasinda önemli bir rolü olan ve Gazetede Osmanli Ressamlar Cemiyeti'nin "Reis-i Fahrisi" (Naipoglu, 1991: 3) olarak anilan Sehzade Abdülmecit'in elbetteki katkilari yadsinmamalidir. I. Dünya Savasi'nin dogurmaya basladigi ekonomik sikinti, Osmanli Ressamlar Cemiyeti Gazetesi'nin 14 Temmuz 1914'te 18. sayidan sonra yayin hayatina veda etmesine neden olmustur (Tansug, 1991: 112; Naipoglu, 1991: 10). "Resim okulu hür olmalidir" (Naipoglu, 1991: 51) söylemini bu dönem için söyleyebilen; yayinda kaldigi sürece, yanlis uygulamalarini gördükleri noktasinda kendi yöneticilerini bile elestirmekten çekinmeyen bir sanatçi-yazar kadrosuna sahip olan gazete; Osman Hamdi Bey'in vefati üzerine okul müdürlügüne atanan kardesi Halil Edhem Bey'i, tutumu ve yönetmelikte yaptigi degisiklikler yüzünden, bir hayli yipratmistir (Tansug, 1991: 106; Naipoglu, 1991: 12) .

Erkek ögrencilerin yaninda, kiz ögrencilerinde sanat egitimi görmesi için 1 Kasim 1914'te Mihri Müsfik Hanim'in müdürlügünde Inâs Sanayi-i Nefise Mektebi (Kiz Sanat Okulu) egitim hayatina baslamistir (Toros, 1988: 41; Tansug, 1991: 137). Okul ilk açildiginda egitime baslayan 33 kizdan 6'si, gayrimüslim ailelerin çocuklarindan olusmustur. Daha sonra müdürlügünü Ömer Adil Bey'in üstlendigi okulda, Ali Sami Boyar ve Feyhaman Duran gibi isimler resim ögretmeni olarak görev yapmislardir (Toros, 1988: 42). Erkek ögrencilere egitim veren Sanayi-i Nefise Mektebi kadar basarili olan Mektep'ten, Güzin Hanim, Efraz Hanim, Ihsan Hanim, Melek Celâl Hanim ve Nazli Hanim gibi degerli Türk kadin ressamlari yetismistir. Beyazit'taki Zeynep Hanim Konagi'nda egitim-ögretime baslayan Inâs Sanayi-i Nefise Mektebi, 1926'da kapatilarak, Findikli'ya tasinan Sanayi-i Nefise Mektebi ile birlestirilmistir (Toros, 1988: 43-46; Tansug, 1991: 138).

Dünya Savasi yillarinda, müzenin, eski eserlerinin bir kismini, Sanayi-i Nefise Mektebi mahzeninde ve bahçesinde muhafaza etmesinden dogan mekan

sikintisi nedeniyle, 2 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1916'da, Cagaloglu'nda Lisan Mektebi olarak insa edilen binaya tasinmistir. 25 Nisan 1917'ye kadar Müze Müdürlügü'ne bagli olarak hizmet veren mektep, bu tarihten sonra basli basina bir müdüriyet olmustur. Bu durum, ilerleme yolunda, güzel sanatlarin önünün açilacagi beklentisini dogurmustur (Vahid Bey, 1928: 310). Fakat, uzun süredir bir emekleme devri içinde olan Sanayi-i Nefise Mektebi'nin, yürüme hayalleri bu kez Kurtulus Savas nedeniyle sekteye ugramistir. Dar'ül Muallim Mektebi'nin de Lisan Mektebi'ne tasinmasi üzerine, Sanayi-i Nefise Mektebi 1 Mayis 1919'da, Sehzadebasi'nda özel bir eve yerlestirilmistir. Egitim için son derece yetersiz ve sagliksiz olan bu binada ancak bir yil kalabilen Mektep, 27 Nisan 1920'de Divanyolu'nda Sihhiye Müzesi'nin bulundugu binanin bir kismina yerlesmek zorunda kalmistir. Burada ise iki ay kadar kalabilmis, isgal güçlerinin gazabina ugrayarak tüm malzemeleri sokaga atilmistir (Vahid Bey, 1928: 310). Müze yönetimi, sokaga atilan tüm malzemeleri toplatarak, bir ambarda muhafaza etmek suretiyle telef olmasini önlemistir. Isgalin sona ermesi üzerine, Mektep önce Divanyolu'ndaki yerine, Tesrin-i Evvel (Ekim) 1921'de ise Cagaloglu'ndaki Lisan Mektebi binasina geri dönmüstür (Vahid Bey, 1928: 310).

2. 4. 1. Sanayi-i Nefise Mektebi Âlisi Ögretim Kadrosu

Türk ressamliginin temel taslarini olusturan bu dönem ressamlarinin çogunun Sanayi-i Nefise Mektebi çikisli olduklari görülmektedir. Pek çogu, Osmanli Devleti'nin kültür politikalarindan yararlanarak, ikinci bir egitimi de yurt disinda gerçeklestirmislerdir (Vahid Bey, (3 Mart 1926). Resim Sergisi Münasebetiyle, *Hakimiyet-i Milliye).* Dönemin önde gelen ressamlari ve mezun olduklari okullara bakildiginda sadece bes ressamin ilk egitimlerini yurt disinda aldiklarini görülmektedir:

Ahmet Ziya Bey, Istanbul Sanayi-i Nefise Mektebi,
Ali Riza Bey, Istanbul ve Paris Sanayi-i Nefise Mektebi,
Ali Sami Bey, Istanbul ve Paris Sanayi-i Nefise Mektebi,
Bakiye Hanim, Istanbul Sanayi-i Nefise Mektebi,
Bedia Hanim, Istanbul Sanayi-i Nefise Mektebi,
Belkis Hanim, Istanbul ve Münih Sanayi-i Nefise Mektebi,

Cevad Bey, Istanbul Sanayi-i Nefise Mektebi,

Çalli Ibrahim Bey, Istanbul ve Paris Sanayi-i Nefise mektebi,

Efraz Hanim, Inâs Sanayi-i Nefise Mektebi,

Feyhaman Bey, Paris Sanayi-i Nefise Mektebi,

Fuad Bey, Paris Sanayi-i Nefise Mektebi,

Güzin (Duran) Hanim, Inâs Sanayi-i Nefise Mektebi,

Halil Pasa, Paris Sanayi-i Nefise Mektebi,

Harika Avni (Lifij) Hanim, Istanbul Sanayi-i Nefise Mektebi,

Hikmet (Onat) Bey, Istanbul ve Paris Sanayi-i Nefise mektebi,

Ihsan Hanim, Inâs Sanayi-i Nefise Mektebi,

Maide Esat Hanim, Istanbul Sanayi-i Nefise Mektebi,

Mithat Bey, Istanbul Sanayi-i Nefise Mektebi,

Mehmet Ali Bey, Istanbul Sanayi-i Nefise Mektebi,

Melek Celâl Hanim, Inâs Sanayi-i Nefise Mektebi,

Mustafa Efendiler, Istanbul Sanayi-i Nefise Mektebi,

Namik Ismail Bey, Münih Sanayi-i Nefise Mektebi,

Nazmi Ziya Bey, Istanbul ve Paris Sanayi-i Nefise Mektebi,

Ömer Adil Bey, Roma Sanayi-i Nefise Mektebi,

Ruhi Bey, Istanbul ve Paris Sanayi-i Nefise Mektebi,

Sâdi Bey, Istanbul ve Paris Sanayi-i Nefise Mektebi,

Sami Bey, Istanbul ve Paris Sanayi-i Nefise Mektebi,

Semseddin Ruhi Bey, Istanbul Sanayi-i Nefise Mektebi,

Sevket Bey Istanbul Sanayi-i Nefise Mektebi (Anonim, Resim Sergisi (15 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923). *Hakimiyet-i Milliye*).

2. 4. 2. Sanayi-i Nefise Akademisi Sergi Talimatnamesi

Gelismeler çerçevesinde, 1926'da bir sergi yönetmeligi çikartilmasi ihtiyaci dogmus ve dönemin Maarif Vekaleti Sanayi-i Nefise Müdürlügü bu konuda bir çalisma yapmistir. Sanayi-i Nefise Müdürlügü'nün yayinladigi sergi talimatnamesinde su maddeler yer almaktadir:

“ 1- Resmî “Sanayi-i Nefise Sergisi” her sene Ankara’da Tesrin-i Sâni 1’de “Türk Sanatkarlar Birligi” tarafindan açilarak 30 gün devam eyler. Bu talimatname mükafatlar kismi müstesna olmak üzere birligin açacagi diger sergiler için dahi muteberdir.

2- Bu sergiler âtideki subeleri ihtiva eyler: Resim kismi yagli boya, pastel, karakalem, minyatür, hakk.

3- Sergiyi ziyaret edenlerden duhuliye ücreti alinir. Bunun miktarini sergi heyet-i tertibiyesi tayin eder. Muallimleri refakat da gelen taleben ve sergide eseri teshir edilen zevattan ücret alinmaz.

4- Bir sanatkara münhasir sergiler müstesna olmak üzere evvelce umumi sergilerde teshir edilmis olan eserler Türkiye’nin sair sehirlerinde tekrar teshir edilebilir.

5- Sergiye gönderilen her eserden tâlikiye masrafi olarak “ heyet-i tertibiyenin tayin edecegi bir miktar meblag alinir. Red edilen asardan alinan meblag iade olunur. Ilanat ve tesisat masrafina tekabül eylemek üzere asarin satildigi fiyat üzerinden yüzde bes tevkifat yapilir.

6- Eserlerini teshir etmek isteyen her sanatkar serginin küsadi tarihinden iki ay evvel (Sanatkarlar Birligi) merkezine tahriren müracaatla sergi talimatnamesi ve o senenin heyet-i mümeyyizesi esamisini muhtevi matbui istirak varakasini talep eyler, bu istirak varakasini ba’de-l-imlâ teshir edilmek üzere gönderecekleri eserlerle birlikte gönderir. Mezkur istirak varakalari sanatkarin imzasini, isim ve adresini mahal veladetini, milletini, eserinin mevzunu, ebadini, ve satilik oldugu takdirde fiyatini ihtiva eyler.

7- Gönderilen fiyatlar bir deftere matbu olarak zaireler tarafindan talep ve vukuunda irâe edilmek üzere sergi kitabinda hafz edilir.

8- Fevkalade bir hal veya hark zuhurunda eserlerin ziyandan dolayi sergi heyet-i tertibiyesi zamîn ve mesul degildir.

9- Bilâ istisna irsâl olunacak her eser, serginin küsadindan bir ay evvelki sergi heyet-i tertibiyesinin üç gazete ile ilan eyleyecegi muayyen gün ve mahalde makbuz mukabili ve merbût-i varaka-i istirakiye ile birlikte sergi heyet-i tertibiyesine teslim edilmis bulunmalidir.

Red edilen ve satilamayan asar heyet-i tertibiyesi yine gazetelerle ilan edecegi muayyen günlerde istirdâd edilmelidir. Istirdad için tayin edilen müddetin hitamindan sonra sergi heyet-i tertibiyesi eserlerin ziyandan dolayi bir güne mesuliyet kabul eylemez.

10- Katalogda zikr edilmis ve sergide teshir edilmis asar sergi nihayetinden evvel yerinden kaldirilamaz.

2.4. 2. 1. Sergi Heyet-i Tertibiyesi (Sergi Düzenleme Heyeti)

11- Sergide âsârin tâ'lîk ve tanzimiye ve sergiye aid bilcümle umûr hususata birlik heyet idarelerinden müntahab asgari iki zat-i memurdur.

2. 4. 2. 2. Kabul-i Heyet Mümeyyizeleri (Kabul Heyeti Temsilcileri)

12- Teshir edilecek her eser mensup oldugu sube heyet-i mümeyyizenin tetkikine tabidir. Mezkur heyetlerin kararlari kat'i ve nihaiyidir. Ancak müsabaka harici olan sanatkarlarin eserleri bu heyetlerin tetkikine tabi degildir. Hangi sanatkarlarin müsabaka harici ad edilecegi 28. maddede zikr edilmistir.

13- Kabul-i heyet mümeyyizleri resim için on, heykel için 4, mimari için 5 kisiden terkib eder. Bu heyetler mensub olduklari subeler tarafindan serginin küsadindan iki ay evvel intihab olunur. Ve isimleri matbu varaka-i istirakiyeye derc edilir.

14- Kabul-u heyet mümeyyizeleri sergi küsadindan bir ay evvel tetkikatini icra eyler. Sahipleri heyet-i mümeyyize meyaninda bulunan asar hakkinda eser sahibinin giyabinda karar verilir.

15- Sanayi-i tezyiniye birligi teskil edinceye kadar, mezkur subenin heyet-i mümeyyizesini diger üç sube heyet-i mümeyyizeleri teskil eder.

2. 4. 2. 3. Resim Kismina Aid Muadd-i Hususiye (Resim Kismina Ait Özel Sartlar)

16- Sergiye gönderilen her resim çerçevelenmis ve asilabilecek bir halde (piton) ve ipleri hazirlanmis bulunmalidir. Çerçeve genisligi 1 metreye kadar olan musambalar arzlarinda (20) santimetreye ve daha büyüklerinde (30) santimetreyi tecavüz eylememelidir. Zai bir metreyi tecavüz eylemek sartiyla ufak resimler bir

çerçeve dahilinde teshir edilebilir. Yalniz bu resimlerin adedi dördü tecavüz etmemelidir.

17- Gönderilecek levhalardan bir zai (2) metreyi tecavüz eyleyenlerin kabul ve yardi müsait ve kafi mahal olmadigini nazar-i dikkate alan heyet-i terbiyeye aittir.

18- Resim için azami aded-i irsâlât (on) dur.

2. 4. 2. 4. Heykel Kismina Aid Muadd-i Hususiye (Heykel Kismina Ait Özel Sartlar)

19- Heykel için aded-i irsâlât (6) dir.

2. 4. 2. 5. Mimari Subesine Aid muadd-i Hususiye (Mimarî Kismina Ait Özel Sartlar)

20- Mimari subesi için aded-i irsâlât azami iki mevzu üzerinde muhtelif parçalardan ibaredir.

2. 4. 2. 6. Sanayi-i Tezyiniye ait muadd-i hususiye (Süsleme Kismina Ait Özel Sartlar)

21- Sanayi-i tezyiniyeye ait her türlü ibdât numuneleri sergiye kabul edilir. Bu eserlerin evvelce umumi bir müsehhirde teshir edilmemis olmasi ve kopya veya eski tarzlarin taklidi olmayarak hakiki bir sanatkarin ibdai mahsulü ve kiymet-i sanatkaranesi olmasi sarttir.

22- Bu subede adet irsâlât mahlinin vasatine tabidir.

2. 4. 2. 7. Mükafat Fasli (Ödül Kismi)

23- Sergide teshir edilen eserlerden layik olanlarina Maarif Vekaleti tarafindan altin, gümüs ve tunç olmak üzere üç madalya ve takdirname verilir.

24- Kompozisyon, peyzaj, portre, enteriyor, natürmort, heykel, mimari ve sanayi-i tezyiniye kisimlarindaki asardan kendi kisimlarinda birinci gelenler gümüs, ikinci gelenlere tunç, üçüncü gelenlere takdirname verilir.

25- Resim, heykel, mimari ve sanayi-i tezyiniye kisimlari dahil oldugu halde serginin en iyi bir eserine "Altin Iftihar Madalya"si verilir.

26- Gerek altin madalya ve gerek diger madalya ve takdirname sergide mezkur mükafatlara layik asar buldugu takdirde tevzi edilir.

27- Her cinsten madalya veya takdirname bir defaya mahsustur. Sanatkarlarin ikinci defa madalya alabilmesi için aldigi madalya derecesinin fevkindekine (üst) kesb-i istihkak (hak etmek) eylemesi lazimdir.

28- (Altin Iftihar Madalya)sini kazanan sanatkar hariç-i müsabaka ad edilir.

29- (Hariç-i Müsabaka) olan sanatkarlarin kabul ve gerek mükafat heyet mümeyyizesi meyaninda bulunmak hakkini iktisab edildigi gibi, eserleri kabul heyet-i mümeyyizenin tetkikine tabi degildir.

30- Madalyalar için heyet mümeyyizenin reylerine ekserisi ve altin madalya için reylerin üçte ikisinden bir fazlasi lazimdir.

2. 4. 2. 8. Milli Resim Müzesi Mükafati

31- Maarif Vekaleti her sene milli müzeye alinacak eserler için (milli müze mükafati) namiyla 14 adet mükafat nakdiye tahsis eder. Bu mükafatlari kazanan eserler milli resim müzesinin mali olur.

32- Bu mükafatlar kompozisyon, peyzaj, portre, natürmort, enteriyor, heykel, mimari ve sanayi-i tezyiniye kisimlarindan birinci ve kinci gelen asara verilecektir.

33- Tahsis edilen meblagin bu 14 mükafata suret taksimindeki nisped-i zirde gösterildigi vecihledir. :

Kompozisyon için mevcut meblagin yüzde 15'i tefrik edilmistir.

Portre için mevcud meblagin yüzde 14' ü tefrik edilmistir.

Peyzaj için mevcud meblagin yüzde 13'ü tefrik edilmistir

Enteriyor için mevcud meblagin yüzde 12'si tefrik edilmistir

Natürmort için mevcud meblagin yüzde 12'si tefrik edilmistir

Heykel için mevcud meblagin yüzde 12'si tefrik edilmistir

Sanayi-i Tezyine için mevcud meblagin yüzde 10'u tefrik edilmistir

Mimari için mevcud meblagin yüzde 12'si tefrik edilmistir

Her bir kisima tahsis edilen meblagin yüzde altmisi birinci, yüzde kirki, ikinci gelen esere verilecektir.

34- Satilik olmayan asar mükafat-i nakdiyi alamaz.

2. 4. 2. 9. Mükafat Heyet-i Mümeyyizesi (Mükafat Heyeti)

35- Gerek madalya ve gerek "Milli Müze Mükafati"na layik olan asari intihab (seçmek) derecelerini tayin eylemek üzere "muhtat mükafat-i heyet-i mümeyyizesi" teskil olunur. Bu heyet 8'i sanatkarlardan ve 7'si hariçten ve sahib-i salahiyet zevattan olmak üzere 15 kisi den mürekkeptir. Her sene sergi küsadindan 6 ay evvel Türk sanatkarlar Birligi azasi heyet-i umumiyesi tarafindan intihab olarak Maarif Vekaletinin nazar-i tasvib ve tasdikine arz olunur.

36- Mükafat-i heyet-i mümizesi serginin her kismi için sahib-i salahiyetdar serginin küsadindan iki gün evvel toplanarak madalya ve mükafat olacak eserleri tefrik ve intihab eder.

37- Mükafat-i heyet-i mümeyyizesi ekseriyetle ve daima hafiyen iatayi rey eder.

38- Bir sanatkar muhtelif sube-i sanatin mükafatina mahzar olabilir.

39- Sergiye istirak eden ecnebi sanatkarlar madalya alabilirler Milli Müze mükafati Türklere mahsustur" (Anonim, Sanayi-i Nefise Sergisi Hakkinda Talimatname (20 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1926). *Hakimiyet-i Milliye*).

15 Mayis 1926'da Maarif Vekaleti tarafindan kurulan Sanayi-i Nefise Encümeni'nin ilk üyelerine göz atildigi zaman; mimarî kismina Kemaleddin Bey, tiyatro kismina Ertugrul Muhsin Bey, musikî kismina Cemal Resid Bey, sanayi-i nefise kismina Resad Nuri Bey, terbîye kismina Ismail Hakki Bey, resim kismina Çalli Ibrahim Bey ve Namik Ismail Beyler atanmislardir (Anonim, Sanayi-i Nefise Encümeni Bazi Azalarini Tayin Etti (15 Mayis 1926).*Hakimiyet-i Milliye).* Encümenin daha ilk toplantisi yapilmadan azalardan bir tanesinin basina sizdirdigi habere göre en mühim mesele olarak mimar ve ressam yetistirmek konusu görülmektedir (Anonim, Sanayi-i Nefise Encümeni Istanbul'da Toplanarak Bazi Kararlar Alacaktir (16 Mayis 1926). *Hakimiyet-i Milliye)*. Encümen'in kurulduktan iki hafta sonra Bursa'da, Mustafa Kemal tarafindan kabul edilmesi kendilerine verilen önemi göstermektedir (Anonim, Sanayi-i Nefise Heyeti (30 Mayis 1926). *Hakimiyet-i Milliye).* Uzunca bir süredir toplanamayan Encümen 23 Agustos 1926'da önemli gündem maddeleriyle toplanmistir. Bu toplanti maddelerinden bir kaçi sunlardir:

"1-Milli Arma müsabakasi için bir jüri heyetinin seçilmesi,
2-Reis-i Cumhur Hazretlerinin heykel ve resimlerini yapacak olan sanatkarin tespiti,
3-Sanayi-i Mektebi mimarî subesinin programlarinin düzenlenmesi için Avrupa'dan getirilmis olan program ve talimatnamelerin incelenmesi ve bu husus için bir komisyon olusturulmasi,
4-Sinema ve film için Avrupa'dan gelen kanun, nizamname, program ve kataloglarin incelenmesi ile bir film kanunu olusturulmasi,
5-Sanayi-i Nefise Mecmuasi yayinlanmasi…" (Anonim, Sanayi-i Nefise Encümeni Içtimai Edecek (23 Agustos 1926). *Hakimiyet-i Milliye).*

Bu kararlardan her biri sirasiyla hayata geçirilirken Sanayi-i Nefise Mecmuasi yayin hayatina bir türlü baslayamamistir. Ayni zamanda Sanayi-i Nefise Encümeni toplanarak Ankara'da yapilan plansiz insaatin tenkit edilmesi ve eski eserlere zarar verilmemesi yönünde kararlar almis ve bunlari gerekli mercilere iletmislerdir (Sanayi-i Nefise Encümeni (9 Eylül 1926). Hakimiyet-i Milliye). Sanayi- i Nefise Encümeni'nin degisik tarihteki toplantilarinda alinan ilgi çekici kararlardan bir digeri ise, Birlige gelir saglamak için, yilda iki defa resim sergisi açilmasi, konser, temsil ve bir defa balo düzenleme karari almis olmasidir (Anonim, Türk Sanatkarlari (19 Mart 1927). *Hakimiyet-i Milliye).*

1927 yilinda "Akademi" unvanini alan mektebin, 50-60 civarinda olan ögrenci sayisi 1928 yilina gelindiginde; 156 mimar, 117 ressam, 12 heykeltiras ve 30 kadar tezyinî sanat ögrencisi olmak üzere toplam 315'e yükselmistir. Diger yandan, Akademinin degisik subelerinde egitim gören kiz ögrenci sayisinin 80'e ulasmis olmasi kayda deger önemli bir adim olarak dikkati çekmektedir (Vahid Bey, 1928: 311). Bu durum, Cumhuriyet'in ilk yillarinda güçlü destegi arkasina alan güzel sanatlarin kisa sürede geldigi noktayi göstermektedir.

2. 5. Diger Sanat Kuruluslari

1920-1928 yillari içindeki dönemde Türk resminde 5 cemiyetin varliklari göze çarpmaktadir. bunlardan en etkili ve kalabalik bir üye kitlesine sahip olan Türk Ressamlar Cemiyeti, Osmanli Ressamlar Cemiyetinin devami niteligindedir. 1926'da

Sanayi-i Nefise Birligi, 1927'de ise Güzel Sanatlar Akademisi ismini alan Birlik, üye sayisini artirarak varligini sürdürmüstür. 1920-1928 yillari arasinda kurulan tüm bu sanatçi birlikleri 1914 Izlenimci kusak ressamlari ve talebelerinden olusmustur. Zaman zaman küçük gruplar olusturarak, Serbest Resim Atölyesi ve Genç Ressamlar Cemiyeti gibi özel resim atölyeleri kurmuslar fakat bu olusumlar uzun soluklu olmamistir.

2. 5. 1. Türk Ressamlar Cemiyeti

Türk resim sanati içinde ilk sanatçi birligi olarak karsimiza 1909'de kurulan Osmanli Ressamlar Cemiyeti çikmaktadir. Cemiyet içinde Asker ressamlarin yani sira Avrupa'da egitimini tamamlayip yurda dönen ressamlar da yer almistir. Birlik, Osmanli'dan Cumhuriyet'e geçis asamasinda bir köprü olma vazifesini üstlenmistir. 1921'den itibaren Türk Ressamlar Cemiyeti olarak isim degistiren birligin kuruculari, Ibrahim Çalli, Hikmet Onat, Feyhaman Duran, Sami Yetik ve Sevket Dag'dan (Tasdelen, 2003: 20) olusmus fakat sanat çizgisinde herhangi bir degisiklik olmamistir (Elibal, 1973: 60; Berk, 1974c: 36). Birlik, Ankara ve Istanbul'da gerçeklestirdigi devamli sergileriyle, 1921-1928 yillari Türkiye'de sanat yasaminin etkin konumunda yer almistir.

Türk Ressamlar Cemiyeti'nin 1925 yili Agustos ayinda, Resimli Ay Mecmuasi'nda yayinlanan 30 kisilik listede su isimler üye olarak yer almaktadir:

1.Ali Cemal Bey
2.Cevad Bey (Heykeltiras)
3.Cevad Bey (Heykeltiras)
4.Çalli Ibrahim Bey
5.Feyhaman Bey
6.Fuad Bey,
7.Güzin Hanim,
8.Hâle Hanim,
9.Halil Pasa,
10. Hikmet Bey,
11. Hasan Vecih Bey,

12. Ihsan Bey (Heykeltiras),
13. Ihsan Riza Hanim,
14. Mahir Bey (Heykeltiras),
15. Mithat Bey,
16. Mehmet Ali Laga Bey,
17. Mehmet Ali Bey,
18. Melek Celâl Hanim,
19. Muhittin Sebati Bey,
20. Namik Ismail Bey,
21. Nazmi Ziya Bey,
22. Ömer Adil Bey,
23. Râtib Bey (Heykeltiras),
24. Refik Bey,
25. Sabiha Rüsdü Hanim,
26. Sâdi Bey,
27. Saim Bey,
28. Sami Bey,
29. Seref Bey,
30. Sevket Bey (Anonim (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay*, Sayi:7, s. 47).

1926 yilinda birlik aralarina heykeltiras, tiyatro ve musiki gibi güzel sanatlarin farkli dallarina mensup sanatkarlari da katarak genislemis ve "Türk Sanayi-i Nefise Birligi" ismini almistir (Anonim, Dördüncü Resim Sergisi Muvaffakiyet Kazandi (9 Haziran 1927). *Hakimiyet-i Milliye;* Elif Naci, 1933: 18). 1927 yilinda Güzel Sanatlar Birligi ismini alan Türk Ressamlar Cemiyeti, Cumhuriyet'in ilk bes yillik döneminde etkili olmustur.

2. 5. 2. Sisli Atölyesi

I. Dünya Savasi (1914-1918) yillarinin bir baska sanat etkinligi ise Sisli'de Harbiye Naziri Enver Pasa'nin emriyle kurulan "Sisli Atölyesi" olmustur. Ordunun destek ve himayesini arkasina alan Atölye, millî duygulari uyandiracak tarzda

resimler ortaya koymustur. Dönem için henüz erken olan görsel basinin islevini üstlenen Atölye'yi, ayni zamanda bir ressam olan Veliaht Abdülmecit'in ziyaret etmesi, Saltanat'in da bu harekete desteginin tam oldugunu göstermektedir (Tansug, 1991: 151-152). Sisli Atölyesi'nin I. Dünya Savasi süresince ortaya koydugu savas konulu resimler, Cumhuriyet'in ilanindan sonra açilan sergilerde ayni yogunlukta varlik bulamamistir.

2. 5. 3. Çemberlitas Resim Mektebi

Türk ressamlarinin ilk özel sanat okulu, 1921'de Çemberlitas'ta kurulmustur. Mektep'te, Ihsan Bey (heykeltiras), Sami Yetik, Feyhaman Duran, Ibrahim Çalli, Sevket Dag, Hikmet Onat, ve Mehmet Ruhi Arel ögretmen olarak görev yapmislardir. Ilk sergisini, 1921 yili Mayis ayinda açan Mektep, pek çok resim satmaya muvaffak olmus ve ayni yil agustos ayinda açilan Galatasaray Resim Sergisi'nin kisir geçmesine neden olmustur ([6]Tasdelen, 2003: 20).

2. 5. 4. Yeni Resim Cemiyeti (Genç Ressamlar Cemiyeti)

1923'te (Türbede) eski Hilâl-i Ahmer binasinda küçük bir oda kurulmus olan Türk Resminin ikinci birligi Genç Ressamlar Cemiyeti, Refik Bey, Seref Bey, Nurullah Bey, Mithat Bey, Turgud Bey, Cevad Bey, Elif Naci Bey, Sermed Bey, Hamid Bey, Kemal Bey ve Halil Ibrahim Bey gibi genç ressamlardan olusmaktadir (Mehmet Mesih, 1924a: 241; Berk, Gezer, 1973: 41). Bu mekanda toplanip ayni zamanda çalismalarini gerçeklestiren genç ressamlar, 15 Mayis 1924'te Istanbul'da Bab-i Âli Yokusu, Matbuat Cemiyeti Binasi'nda ilk sergilerini gerçeklestirmislerdir (Mehmet Mesih, 1924a: 241; Milli Mecmua (1924). Resim Sergisi, *Milli Mecmua*, Sayi:15, s. 244; Elif Naci, 1933: 9).

Basindan son derce olumlu tepkiler alan sergiye, Hükümet'ten hiçbir yetkilinin katilmamasi, Avrupa'da egitim görmek arzusu içinde bulunan genç ressamlari son derece üzmüstür (Mehmet Mesih, 1924a: 242). Bu arada sergiyle ilgili görüslerini Milli Mecmua'da kaleme alan Hasan Ali'nin asagidaki sözlerinden anlasilacagi üzere, ortaya konan yapitlarin "gelenekçilik"ten çok "gelecekçilik"ten isaretler

[6] Mektebin Nizamnamesi için ayni yayin, s. 65.

tasimasi “yarinin Türk resmine kimlerin isik tutacagi” sorusuna cevap bulmasinda etkili olmustur.

“…Bu gençler, süphe yok birer olgun sahsiyet ad edilsin demeyecegiz. Buna ragmen; sergideki eserlerin “olan”i degil fakat “olacak olan” i göstermesi bizim için kâfi bir kiymete haiz görünmektedir… Iste hayatta oldugu gibi sanatta da büyük bir tekamül merhalesi olan göz, bu genç arkadaslarda artik teskil etmistir ve serginin – bence – sanat hadisesi ad olunabilmesinin en mühim sebebi de budur.” (Hasan Ali, 1924: 267-268).

Ayrica genç ressamlarin babasi gibi olan Çalli Ibrahim ile Genç Ressamlar Sergisi üzerine yapilan görüsme metninin içinde dönemin sanat anlayisina isik tutacak son derece önemli bilgiler saklidir. Yöneltilen her soruyu açik yüreklilikle cevaplayan Çalli,.bir bakima Cumhuriyet’in ilk yilinda sanat ve sanatçi ortamini özetlemektedir:

*“***Yazar:** *Talebeniz sergiyi nasil bir maksatla açtilar.*

Çalli: *Her halde çalistiklarini ispat emeliyle açtiklarini zan ediyorum.*

Yazar:*Acaba sanat hakkinda nasil bir zihniyet tasiyorlar, garptaki cereyana vakif midirlar ?..*

Çalli*: Bizim talebemiz arasinda 7-8 senelik efendiler var ki yenilerde dahil olmak üzere Garp zihniyeti dahilinde gidiyorlar. Bunu –sayed mümkün olursa– Avrupa’ya gidip kazanacaklari muvaffakiyetlerle ispat edeceklerdir.*

Yazar: *Mektebe dahil olan her efendi sebat ederek çalisiyor mu ?*

Çalli: *Sebat eden talebe, mektebe dahil olanlarin ancak yirmide birini teskil etmektedir. Mamafih diger memleketlerde de bu hal hemen hemen vakiadir.*

Yazar: *En ziyade muvaffakiyet gösterenler kimlerdir ve hangi sahalarda tekamül ediyorlar ?*

Çalli: *Diyebilirim ki talebe kendi sahasinda çalisamiyor. Ferza Saim Efendi’nin sahasi fikur ve kompozisyon oldugu halde natürmort, marin ve peyzaj yapmistir. Bunun saiki henüz kendilerinin meydana mielsükran bir ? anilmamak isteyislerindendir, çünkü muhitimizde o tekamüllerini yapacak vesait ve imkan yoktur. Refik ve Seref efendilerde böyle …Hatta diger arkadaslari Nurullah, Medhet,*

Turgud, Cevad, Naci, Sermed, Hamid, Kemal, Halil Ibrahim Efendilerde böyledirler. Mamafih hepside ayni derecede üstadad gösteriyorlar ve bugünkü sergideki eserler kabiliyetlerinin numunesi sayilamaz.

Yazar: *Mektepte, bugün, muntazaman çalisan talebe var midir?*

Çalli: *Mektepte bugün çalisan talebe yoktur, bu da: Iki, iki buçuk senedir idare basinda bulunan bir sahsin cehalet ve inadi yüzündendir. Bu zat halen de mevki-i iktidardadir. Hâlâda, talebeyi dagittigi halde, iradesizligini anlayamamaktadir.*

Yazar: *Simdiye kadar Avrupa'ya gönderilen talebeniz var midir ve ne derecelerde muvaffakiyet gösteriyorlar?*

Çalli: *Avrupa'da talebemizden, bu efendilerden tahsili daha dün bir derecede 4 -5 efendi bulunmaktadir. Bunlarin bulunduklari, memleketin "Sanayi-i Nefise Mektepleri"nde beser altisar yüz talebe içinde konkurla 3., 5. dereceden asagi düsmediklerini memnuniyetle haber aliyoruz. Bu da gösteriyor ki: Mektebimizde verilen tahsil neticesinde talebemiz Avrupa mektepleri talebesiyle kiyas edildigi halde ? göstermektedir ve gösterir*

Yazar: *Bu son senelerde mektebe dahil olmak isteyenler çok mudur?*

Çalli: *Maalesef bugünkü idare yüzünden talep gittikçe azalmaktadir.*

Yazar: *Talebenizin çok müstaid oldugunu söylemistiniz. Acaba istikbali için fazla mahsul vermeleri mümkün müdür? …*

Çalli: *Bu kadar kabiliyeti olan bu efendilerin tekamülleri, bir an evvel Avrupa'ya gönderilmekle temin edilebilir. Evvela memleketimizde kaldikça büyük bir artist olarak yetismeleri mümkün degildir.*

Yazar: *Bu husus da tesbitat da bulundunuz mu ?*

Çalli: *"…Türk Ressamlar Cemiyeti" beni iki defa Ankara'ya gönderdi gerek mektebin ihtiyaçlari ve gerek Türk Ressamlar Cemiyetiyle hükümetimiz alakadar olmasi hakkinda. Ben Ankara'ya gittigim zaman Maarif Vekili Vasif Bey, maüssükran, dertlerimizi dinledi, bu sene Avrupa'ya bilhassa Sanayi-i Nefise tahsili için talebe göndereceklerini vaat ettiler ve bunun içinde bütçeye haylice bir para koydurtacaklarini söylediler. Bilahare bu paranin temin edildigini de ögreniyoruz mamafih, böyle olmakla beraber hiçbir talebe gönderilmesi hakkinda mektep idaresince henüz bir teshis mevcut degildir. Halbuki bu efendilerden, müsabakada*

ibraz-i ehliyet edenlerin burada geçirecekleri her zaman memleketimiz için bir ziyadir.

Sirasi gelmisken sunu da ilave edeyim: Muhitimizde bu sanatin inkisafi için çalisan sahib-i salahiyet sahsiyetler çok azdir. Herhalde her sene sanatin inkisafi için büyük üstadatlarin seçilerek Avrupa'ya gönderilmesi lazimdir. Bu suretle bizde de Sanayi-i Nefise mahiyeti ihzar edilebilir. Belki 8-10 sene sonra Bulgarlar gibi bir mevcudiyet gösterebiliriz. Mamafih her meslegi, mütehassislariyla idare etmek mümkün oldugu zaman saglam bir teskilat yapilir. Bizde de sanatkarlar yetistirmek kabildir ve bu üstadatlar ancak bu sayede inkisaf edebilirler…" (Mehmet Mesih, 1924a: 241-242).

Ibrahim Çalli'nin sözlerinden de anlasilacagi üzere bu yillarda maddî imkansizliklar, Genç sanatçilarin önünün açilmasi ve bunlarin yurt disina gönderilmesinde yasanan sikintilarin yaninda; mevcut sanat egitimini karsilayan Sanayi-i Nefise Mektebi'nin yönetiminden duyulan sikinti da gözden kaçmamaktadir. Ancak bu sikintinin kisa sürdügü, Grubun bazi üyelerinin (Refik Epikman, Cevad Dereli, Mahmut Cuda ve Ali Karsan gibi), bakanligin açtigi sinavi kazanarak yurt disina gitmesinden anlasilmaktadir (Berk, Gezer, 1973: 41).

2. 5. 5. Serbest Resim Atölyesi

Ressam Ruhi Bey, Ahmed Ihsan Bey ve Turgut Bey'lerin çabalariyla Çenberlitas civarinda 1921 yilinda kurulan "Serbest Resim Atölyesi" dönemin bir baska sanat kurulusu olarak karsimiza çikmaktadir (Mehmet Mesih, 1924b: 292). Sanayi-i Nefise Mektebi'nin faaliyetlerini ve politikasini yetersiz bulan Atölye, Alman Uzmanlik Atölyesi sistemini benimsediklerinin ve bu dogrultuda çalisacaklarini açiklamistir (Tansug, 1991: 160). Mektebin amaci, yayinlanan manifestosunda (programinda) su sekilde açiklanmaktadir;

Sanayi-i Nefise'ye alternatif olma çabasi içindeki Atölye, devamli ve yeni baslayanlar seklinde ikiye böldügü bir ögrenci topluluguna egitim vermis ve ögrencilerini çalisma konularinda serbest birakmistir. Mektep; mezhep, erkek ve kadin ögrenci ayirimi yapmaksizin egitim vermeyi ilke edinmistir. 18 yeni kayitli ve 14 devamli ögrenciden olusan (Anonim, (1922). *Çemberlitas Serbest Resim Atölyesi*

Tarz-i Mesai-i Program-i Umumiyesi, Matba-i Bahriye, s. 5; Mehmet Mesih, 1924b: 292). Serbest Resim Atölyesi, maddî gelir saglamak için hediyelik esya satmak, tabela yazmak, amblem yapmak ve tiyatro dekoru düzenlemek gibi bir takim faaliyetlerde bulunmak zorunda kalmistir (Anonim, (1922). *Çemberlitas Serbest Resim Atölyesi Tarz-i Mesai-i Program-i Umumiyesi*, Matba-i Bahriye,s. 14-15; Tansug, 1991: 160-161). Ancak Serbest Resim Atölyesi, bu faaliyetlerden çok daha önemli üç hedef belirlemistir. Bunlar;

"1-Terbiye ve tedris

2- Halkin duygularini oksayan, âlâkalarini daha ziyade davet eden mevzulari tersim etmek suretiyle onlarda sanata karsi bir incizab husule getirmek, tedricen mahiyeti hazirlamak, yükseltmek

3-Tezyinatta ve lüks esyanin sekil ve tarzinda milli zevki hakim kilmak; dolayisiyla da milli iktisadiyatimiza hizmet etmek" (Anonim, (1922). *Çemberlitas Serbest Resim Atölyesi Tarz-i Mesai-i Program-i Umumiyesi*, Matba-i Bahriye, s. 4-5; Mehmet Mesih, 1924b: 292).

Serbest Resim Atölyesi yukaridaki amaçlari dogrultusunda Istanbul'da, Türk Ocagi Salonu'nda 24 Temmuz 1924'te bir resim sergisi açmistir (Mehmet Mesih 1924b: 292). Basinda "üçüncü sergi" olarak duyurulan serginin en ilgi çekici özelligi, Münih Resim Akademisi'nden mezun Nijad Bey'in, "*Gazi Mustafa Kemal Pasa*" heykelidir. Benzeri görülmemis bir yapit olarak tanimlanan heykel, yani sira heykel sanatinda ortaya konan ilk eser olmasiyla da tebrik edilmektedir (Mehmet Mesih, 1924b: 292). Atölye, oldukça basarili bulunan serginin devami niteliginde, 7 Kânun-i Evvel (Aralik) 1924 Pazar günü Ankara'da, Muallimler Birligi Binasi'nda Milli Sanayi-i Nefise Cemiyeti ile ortaklasa bir baska resim sergisi daha düzenlemistir. Maarif Vekili Sükrü Bey ve pek çok yerli ve yabanci temsilcinin hazir bulundugu serginin açilis konusmasini Afyonkarahisar milletvekili Rusen Esref Bey yapmistir. Esref Bey'in konusmasi Hakimiyet-i Milliye'de su sözlerle özetlenmektedir:

"Ankara'nin siyasiyât ve inkilâbât vadisinde ibraz ettigi azametten ve kudretten sonra simdi de Türk medeniyetini sinesinde cem etmeye basladigindan ve iki seneden beri sanayi-i nefise müsehhirlerinin burada açilmasi bunu ispat ettiginden, ve ahiren

teskil etmis bulunan Millî Sanayi-i Nefise Cemiyeti'nin ilk sergisini tertip için bilhassa Ankara'yi intihab edisinin merkezi idarenin mefkure adamlari üzerinde büyük bir incezab hasil etmek hususunda yeni bir delil oldugundan zengin ve sanatkarane bir lisan ile bahs etmistir (Anonim, Resim Sergisinde (7 Kânun-i Evvel (Aralik) 1924). *Hakimiyet-i Milliye).*

Bu baglamda, Ankara, yalnizca siyasî otoritenin merkezi olmanin yaninda kültür ve sanatinda merkezi olmayi, düzenli resim sergileri ile hedeflemistir. Yabanci devlet temsilcilerinin Milli Sanayi-i Nefise sergilerine daha fazla ilgi gösterdikleri bir baska önemli yorum olarak karsimiza çikmaktadir. Sergi açik kaldigi sürece pek çok tablo satilmistir. Hatta kisa sürede tüm eserlerin satilacagi beklentisi hakim fikirdir (Anonim, Resim Sergisinde (14 Kânun-i Evvel (Aralik) 1924). *Hakimiyet-i Milliye*).

Ziyaret edenler tarafindan Sergi, Atölye'nin birinci "asli gaye"sine giden yolda büyük adimlarla ilerledigi yorumlariyla degerlendirilmistir. Atölye, bu birinci amacinin yaninda, "yurt gezileri" düsüncesini de gerçeklestirmek istemekteydi. Serbest Resim Atölyesi bu dönemde düsündügü "yurt gezileri" basinda da yanki bulmustur.

"…Serbest Resim Atölyesi sanatkarlari, yakinda Anadolu'ya bir tetkik seyahati yapacaklardir. Onlar, bu seyahatten iki türlü fayda umuyorlar. Bir taraftan halkin bedii terbiyesine hizmet edecekler; sanat propagandasi yapacaklar…Diger taraftan Türk yurduna ait millî güzellikleri tespit ederek yeni ve millî eserler vücuda getireceklerdir. Avdette "Anadolu Sergisi" namiyla açilacak mesherde bu seyahat bedii kazançlarini Istanbul halkina arz etmek niyetindedirler. Fakat bu gayretli ve azimkar gençler mübeccel mefkurelerine daha çabuk kavusabilmek için hükümetten ve sehri emanetinden haklari olan yardimi istiyorlar…" (Mehmet Mesih, 1924b: 292).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1920-1928 YILLARI ARASINDA PLASTIK SANATLAR

1920-1928 yillari arasinda süreli yayinlarda yer alan kültür ve sanat yazilarini seçilmis olan gazete ve mecmualar çerçevesinde; ***mimari, heykel, resim, sehir imari, müzeler, sanayi-i nefise, milli arma, arkeoloji ve digerleri*** basliklari altinda toplayarak, dönemin kültür ve sanat yaklasimina bir perspektif olusturmaya çalisilmistir. Bu baglamda 11 adet süreli yayin incelenmistir.

3. 1. Basinda Sanat

Ana basliklariyla verilen konular kisaca irdelendiginde; **mimarî** içerikli yazilarda, yurdumuzun çok degisik bölgelerinde yer alan Türk kültürüne ait mimarî eserler bazen bir seyahatçi gözlemiyle bazen de arastirmaci yorumlariyla verilmistir. 170'in üzerinde makale ve haberin içerigi, yeni yapilan veya yapilacak olan Türk Ocagi, Is Bankasi, Büyük Millet Meclisi Binasi, Müze Binasi, Gazi Mustafa Kemal Muallim Mektebi ve Evkaf Oteli'nin insasi gibi farkli mimarî eserlerin ortaya konulma süreçlerini anlatmaktadir. Millî mimarî ve modern mimarî stiller üzerine karsilastirmali yazilara ilave olarak Türk mimarlari ve Türk mimarisinin gelecegi üzerine yazilar, degerlendirme metinleri uzun ve genis sütunlari dolduracak boyutta yayinlanmistir. Özellikle Mimar Kemaleddin'in Ulusal Mimarlik olusturma çabasi içinde en ön safta yer aldigi ve bunun nasil olmasi gerektigi yönündeki yazilari basinin degisik organlarinda yer almistir.

Basinda 100'ün üzerinde makale ve haber biçiminde ele alinan diger bir konu ise **heykel** olmustur. Burada daha çok Cumhuriyet ilan edildikten sonra Gazi Mustafa Kemal'in yurt genelinde yapilan heykel ve büstleri degerlendirilmistir. Yurt disindan, Gazi'nin heykellerinin yapimi için gelen heykeltiraslar haber sütunlarinda kendine yer bulurken maalesef Türk heykeli ve heykeltirasligindan bahseden yazilar, açilan sergilerin degerlendirme sütunlarinin içinde bir iki paragrafa sikisip kalmistir. Bu arada Türk sanati içinde heykel yapiminin yasak olup olmamasi konusu,

Cumhuriyetin ilk yillarinda bir makale ile ele alinmis ve Islamiyet'in böyle bir yasaklamasinin günümüz için söz konusu olmadigi degerlendirilmesi yapilmistir.

Resim konulari, yönelimleri ve sergilere ait 115'in üzerindeki sayisiyla mimarî içerikli olanlardan sonra gelmektedir. Tezin kapsaminda ayrintili olarak ele alinan basin organinin yayin merkezi, konu ve içerik yönelimine dogrudan bir etki yapmaktadir. Örnegin Ankara merkezli bir yayin organi bu bölgede gerçeklestirilen sanatsal faaliyetlere daha genis yer ayirmistir. Ankara'da gerçeklestirilen bir resim sergisi açilisindan kapanisina kadar degisik tarihte ve degisik ebatta yazilarla degerlendirilirken Istanbul veya yurdun baska bir bölgesinde gerçeklestirilen bir baska kültür ve sanat faaliyeti hakkinda yazilanlar birkaç sütunu geçmemektedir.

Bir Anadolu kasabasi "Ankara", Cumhuriyetin baskenti olmus ve bu baskentlik kimligine yakisir bir hale getirilmesi için yogun bir imar faaliyeti baslatilmistir. Bu çalismalarin içinde yeni mahalleler, yeni binalar ve yeni çevre düzenlemeleri yer almistir. Tüm bunlarin gerçeklestirilebilmesi için degisik tarihlerde planlamalara gidilmis ve bu planlamalarin hayata geçirilmesi için ihaleler yapilmistir. Iste tüm bu süreci, bu sürecin içinde gerçeklestirilen olumlu ve olumsuz sorgulamalarin yansimasi dogrudan dogruya basinda yer almistir. Yeni Ankara'nin imari kadar, Kurtulus Savasi'nda zarar gören kentlerimizden biri olan Izmir'in imar faaliyetleri de haber sütunlarinda kendisine yer bulmaktadir.

O günlerde yeni kurulan Cumhuriyet için bir "Millî Arma" tespit edilmesi yoluna gidilmistir. Bunun için bir yarisma düzenlenmis ve yarismaya katilan eserler olusturulan bir kurul tarafindan degerlendirmeye tabi tutulmustur. Millî Arma serüvenine ilave olarak ülkemizde gerçeklestirilen arkeolojik kazilar ve ele geçen tarihi buluntular ile bunlarin yerlestirilecegi müzelerin açilmasina iliskin haberler basinda sikça yer almistir. Türk sanatinin kökeni, Türk sanatinin degisik kollari ele alinmistir. Bunlardan,

Tasçilik basligi altinda, tezyîni tasçiligin Selçuklu ve Osmanli mimarisinde kullanim sahalari ve sekilleri ele alinmistir. Tas üzerinde meydana getirilen tezyîni sekillerin ifade ettigi anlamlar üzerinde durulmustur. Özellikle, Selçuklu ve Osmanli mezar taslarinin üzerinde yer alan süsler ve mezar taslarinin biçiminin tasidigi ifade ile gelisim verilmeye çalisilmistir.

Çinicilik; insaî ve tezyîni olarak çinin çesitleri, geçmisten günümüze kullanim sahalari üzerinde durulmustur. Ayrica günümüzde varligini sürdüren Kütahya çiniciligi hakkinda bilgilerde verilmistir.

Isçilik; mimaride kompozisyonun önemi ve buna bagli olarak mimarî bütünlük içinde isçilerin meydana getirdigi ahsap ve tas isçiligin kalitesi üzerinde durulmustur. Böylece, Selçuklu ve Osmanli mimarî sanatinin tesadüfi degil, plânli ve bütüncül bir yapilanma ile dogdugu temellendirilmistir.

Türk mimarisini, genel gelisim evresi içinde degerlendiren makalelere ilave olarak, sinir olarak yurt disinda kalan Türk eserleri hakkinda bilgi veren yazilarda yayinlanmistir. Yabanci sanatçilarin yaptiklari resim ve heykeller ile biyografileri hakkinda çesitli yazilar yayinlanmistir. Özellikle yabanci ressamlarin seçilmis yapitlari ve hayatlari hakkinda dizi yazilari ayni zamanda Osman Hamdi Bey'in damadi olan Vahid Bey kaleme almistir.

Basin dünyasinda sadece ülkemizdeki kültür ve sanat faaliyetleri degil dünyanin dört bir yaninda gerçeklestirilen sanatsal faaliyetler ve yeni sanat akimlari üzerine yazilar çikmistir. Rusya'da gerçeklestirilen Ekim 1917 ihtilalini müteakip dogan yeni sanatsal gelismeler, Belçika'da yapilan (Peter Paul) Rubens senlikleri ve hatta Fransa'da heykeltiras Auguste Rodin ile yapitlarini olusturma sürecinde yasanan günlük anilari makaleler seklinde yayinlanmistir.

3. 2. Sergiler

Ankara Türk Ocagi Binasi'nda açilan Birinci Ankara Resim Sergisi (14 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923), Anadolu'da açilan ilk resim sergisi özelligi ile ön plana çikmaktadir. Böyle bir resim sergisi, uzun zamandir büyük bir yokluk ve ilgisizlik içinde çalisan Türk ressamliginin ve resminin dogusunun isaretlerini tasimasi bakimindan önem göstermektedir. Dolayisiyla bir resim sergisi, Osmanli Devleti'nin ve sanatin baskenti Istanbul disinda ilk defa halk ile bulusmus ve Cumhuriyet'in baskentindeki bu sanat faaliyeti büyük bir ilgi görmüstür. (Anonim, Resim Sergisi (14 Tesrini Evvel (Ekim) 1923). *Hakimiyet-i Milliye).*

Bu durum Türk resim sanatçilari için gerçek bir sinav gibi gözükmektedir. Hem resimle dogrudan tanisan Anadolu halki hem de siyasî otoritenin olumlu ve olumsuz elestirilerinin, yarinin Türk resmine bir yol çizecegi açiktir. Hakimiyet-i

Milliye gazetesinde, sergi açildiktan bir gün sonra çikan yazida, Türk resminin artik vücut buldugunu ispat eder nitelikte olgun eserler vermeye basladigini, özellikle son senelerde ortaya koydugu basarili ve ileriye dönük adimlarla gelecek Türk resim sanatinin temellendigi üzerinde durulmaktadir (Anonim, Resim Sergisi (Sanat Hayati) (15 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923). *Hakimiyet-i Milliye.*

Bati tarzi Türk resminin uzun olmayan mazisine ragmen olgun eserler vermeye basladigi, Türk Ocagi'nda sergilenen yapitlar vasitasiyla anlasilmaktadir. Bu ilerlemenin boyutu beklenildiginden daha büyük olup, Türk milletinin savas sonrasi aldigi yolun maddi verilerini göstermektedir. Bu kisa zaman diliminde atilan büyük adimlar, gelecege güvenle bakilmasini saglamistir. Eserlere yönelik hiçbir yerici elestirinin gelmemesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yillarinda özellikle manevi destege ihtiyaci olan ressamlarimiz için bir tesvik niteligi tasidigi ileri sürülebilir.

Ikinci Ankara Resim Sergisi'nin (16 Tesrin-i Sâni (Kasim) 1924) açilis konusmasini yapan Çalli Ibrahim Bey, bir önceki seneye göre devletten daha fazla yardim gördüklerini belirtmistir. Savas sonrasinin bu ilk yillarini, ikinci bir fetret devrine benzetmekte ve her türlü imkânsizliga ragmen gönül vererek çalisan ressamlar adina yetkililere tesekkür etmektedir.

Çalli Ibrahim Bey'den sonra söz alan Maarif Vekili Vasif Bey söyledigi nutuk da; ilericilik ve yenilik yolunda, çagdas milletlerin seviyesine gelmek için güzel sanatlar yolunda çaba harcayan sanatçilarimiza yardimi bir görev bildikleri fikri üzerinde durmaktadir (Anonim, Resim Sergisi (17 Tesrin-i Sâni (Kasim) 1924). *Hakimiyet-i Milliye*). Cumhuriyet'in daha ilk yillarinda Baskent Ankara'da ikinci serginin açilisina siyasî kanadinin Maarif Vekili seviyesinde temsil edilmesi sanata ve sanatçilara hükümet tarafindan ne kadar önem verildigini göstermektedir.

Üçüncü Ankara Resim Sergisi'nin (1 Mart 1926) açilisinda konusan Çalli Ibrahim Bey, bir önceki sene gibi, Cumhuriyet'in himayesi altindaki güzel sanatlarin, her gün biraz daha ilerledigini ve Maarif Vekaletinin bu yolda devam eden katkilarindan dolayi minnettarliklarini dile getirmistir.

Serginin açildigi gün, basinda ses bulan baska bir söylem, sanatçilarin agir hayat kosullari içinde bulunmalari nedeniyle rahat çalisamadiklari ve kendilerinin hükümet tarafindan tesvik edildikçe çok daha kiymetli eserler ortaya koyabilecekleri

beklentisi üzerinde durulmustur (Anonim, Maarif Vekaletinde Resim Sergisi (1 Mart 1926). *Hakimiyet-i Milliye).*

Dönemin Maarif Vekili olan Necati Bey, bu beklentilere de cevap olacak bir söylevle açilisi yapmistir.

"Aziz sanatkârlarimiz, cumhuriyetin feyizleri önünde vazifemiz agirdir; askinizin kudreti sanat hayatinizda yeni bir varlik yaratacak kadar kuvvetlidir.

Büyük milletimizin asalet ve manevi varliginin mümessili aziz liderimiz Gazi Pasa hazretlerinin ibdâ' buyurduklari yeni yolda sanatkârlarimizin vazifeleri büyüktür. Yeni hayatimiz sanat hayatidir.

Mimarîde, heykeltirasîde, ressamlikta ibdâ'-kâr eserler vücuda getirebilmek için kabiliyetiniz, kudretiniz olduguna iman eden bu heyet-i muhtereminin hürmet ve muhabbetleri sizin serginizi ziyaret etmekle görülmektedir. Elimizden ne gelirse azamisini yapmayi deruhte ediyoruz. Sizde bütün varliginizla sanatinizi yükseltmeye çalisiniz…" (Anonim, Maarif Vekaletinde Resim Sergisi (2 Mart 1926). *Hakimiyet-i Milliye*).

Necati Bey, Türk sanatçisinin, sanat hayatinda yeni bir olusum yaratmak için Cumhuriyet'ten ilham almasi gerektigini ve bu kuvvete sahip olan sanatçilara güvendiklerini vurgulamistir. Maarif Vekili, Gazi Mustafa Kemal'in gösterdigi yeni yolda sanatçilara agir görevler düstügünü belirtmesi ve yeni hayatin "sanat hayati" oldugu bilincini kendilerinin de tasidigini söylemesi, her iki tarafin sanatta atilim için sorumlulugu paylastiklarini gösterir. Tüm varliklariyla sanati yükseltmeye çalisacaklarini ifade etmesi, hükümetin sanat ve sanatçiya destek çikmada kararliliginin en kuvvetli ifadesi olarak söylemde öne çikmistir.

Bunun bir ispati olarak devletin resmi daireleri adina, sergiden, bedelleri ödenerek 34 adet tablo satin alinmistir. Maarif vekaleti 2300 lira ödeyerek, Ismail Hakki Bey'in bir manzarasini, Hamid Bey'in "*Türbe*" tablosunu, Hikmet Bey'in "*Cihangir ve Kurbagali Dere*" tablosunu, Sami Bey'in "*Ankara*", Sâdi Bey'in "*Kar*", Sevket Bey'in "*Yeni Cami*" , Feyhaman Bey'in "*Natürmort*", Namik Ismail Bey'in "*Çengi*", "*Uyuyan Sehir*" ve "*Kirmizi Çiçekler*", Vecih Bey'in "*Dalyan*

Koyu”, Nazmi Ziya Bey’in *“Askeri Müze”* isimli eserleriyle, Çalli Ibrahim Bey’in bir portresini satin almistir.

Meclis namina Kâzim Pasa tarafindan toplam 500 lira ödenerek Sadi Bey’in *“Göksu*”, Nazmi Ziya Bey’in “ *Çenberlitas*” ve Ali Riza Beyin iki manzarasi satin alinmistir.

Dahiliye vekaleti tarafindan, Sami Bey’in “Kirmizi ve Pembe Gül ”, Nazmi Ziya Bey’in *“Sebil”*i, Sefik Bey’in “*Bursa Manzarasi*” ve Ali Riza Bey’in bir manzarasi alinmistir.

Sergiye yalnizca devletin resmi dairelerinin degil, sivil kurumlar ve yabanci devlet temsilcileri de ragbet göstermislerdir.

Ankara Belediyesi Namik Ismail Bey’in *“Bogaz Içinde Sabah”* tablosunu, Macar sefiri, Sefik Bey’in *“Bursa Manzarasi”*, Cevad Bey’in *“Haliç Manzarasi”* ile Ali Riza Bey’in bir manzarasini satin almistir (Anonim, Resim Sergisinde (12 Mart 1926). *Hakimiyet-i Milliye*).

Dördüncü Ankara Resim Sergisi’nin (26 Mayis 1927) açilisina Ismet Pasa’nin da katilmasi, Türk resminin kisa sürede ne kadar büyük bir ilerleme kaydettigini göstermektedir. Ayrica, Ankara sergilerinin açilisini ve açilis konusmasini Maarif Vekilinin yapmasi adeta bir gelenek haline gelmistir. Maarif Vekili, resim sergisinin açilisinda, güzel sanatlar için oldukça önemli ifadeler içeren nutkunda:

“*Muhterem hanim ve beyefendiler, su umumi manzarasiyla büyük ve muvaffakiyetli bir eser olacagina kanaat getireceginizi ümit ettigim resim sergisi bize bir defa daha gösteriyor ki memleketimizde sanayi-i nefise hayati hakiki bir tekamül yolu takip etmektedir. Bu gün Dördüncü Resim sergisinin küsad nutkunu irad ederken bu muvaffakiyetin tevlid ettigi heyecan içinde bulunuyorum. Memleketin bilhassa sanayi-i nefise hayatinda vukua gelen ve bir inkisaf ifade eden bu ?, bize sanatin atisi hakkinda çok kiymetli ümitler vermektedir. Çok kiymetli ve çok büyük liderimizin, Gazi Reis-i Cumhur hazretlerinin sanayi-i nefiseyi himaye ve tesvik hususunda ibraz buyurduklari yüksek alakayi derin bir minnet ve sükranla arz ederim. Kendilerinden her vakit feyz aldigim büyük bas vekilimiz Ismet Pasa hazretleri de her zaman memleketinin hayati mesailinde(meselelerinde) gösterdikleri himayeyi sanayi-i nefise için azami tarzda lütuf etmislerdir. Kendilerine sanatkârlar*

namina tesekkürü bir vazife-i vicdaniye bilirim. Burada heykeltiraslarin kiymetli eserlerinden de bahsetmek lazimdir. Iki sene zarfinda vücuda getirilen heykeltirasliga ait âsâr iste simdi arz ediliyor. Bu asarlar heykeltiraslarimizin sanat hayatlarinda muvaffakiyetlerine bir delildir. Gelecek sene heykeltirasimiz daha mütekamil(olgun) bir safha arz edecektir. Avrupa'da yirmi kadar talebemiz sanayi-i nefise sahasinda azami faaliyet sarf etmektedir. Ve sanayi-i nefise mektebimizde daha mütekamil bir dereceye getirmeye çalisiliyor…" (Anonim, Muhterem Basvekilimiz Dün Dördüncü Sanayi-i Nefise Sergisini Küsad Buyurdu (27 Mayis 1927). *Hakimiyet-i Milliye*).

Ümit veren bir asama içerisinde bulunan güzel sanatlarin, Gazi Mustafa Kemal'in himaye ve tesvikiyle daha iyi yerlere gelecegi beklentisi, hükümetin en yetkilisinden baslayarak güzel sanatlara sahip çikilisinin boyutlarini göstermektedir. Maarif Vekili, özellikle heykeltiraslarin eserlerinden duydugu memnuniyeti dile getirmekle, ülkemiz için oldukça yeni olan sanat dalina dikkat çekmistir. Yurt disinda güzel sanatlar alaninda egitim gören ögrencilerin ve ülkemizdeki Sanayi-i Nefise Mektebi'nin de daha iyi bir noktaya gelmesiyle Türk sanatina katki yapacagi beklentisi vurgulanmistir.

Ressamlar adina Hakimiyet-i Milliye gazetesine konusan ressam Vecih Bey; hükümetten gördükleri büyük tesvik ve himayeden dolayi minnettarliklarini dile getirmektedir (Anonim, Resim Sergisi Muvaffakiyet Kazandi, (9 Haziran 1927). *Hakimiyet-i Milliye*).

Hükümet tarafindan desteklenen ressamlarimizin pek çok eseri bu sergide satilmistir. Bu eserler; Çalli Ibrahim Bey'in bir manzarasi, Ahmed Bey'in posadi, Ismail Hakki Bey'in *"Bogaziçi Meltemi*", Esref Bey'in *"Kar Altinda Kulübe"* ve "*Ilkbahar*", Hamid Bey'in bir manzarasi, Hamide Hanim'in "*Ortanca"*si, Ruhi Bey'in *"Erenköy Caddesi*", Zahide Hanim'in *"Çamlica"*si, Sami Bey'in "*Sari Güller"*i, Sermed Bey'in bir natürmortu, Sevket Bey'in *"Ayasofyada Sabah*", *"Yeni Cami*", *"Tophane Sirtlari*", Ali Riza Bey'in "*Bahar*" ve *"Kayalar"*i", Kudsiye Hanim'in *"Elmalar"*i, Naci Efendi'nin *"Çiçekler"*i, Turgut Bey'in *"Bahar"*i, Güzin Feyhaman Hanim'in "*Krizantem"*leri, Nazmi Ziya Bey'in *"Karadeniz*" ve

*"Sonbahar"*i, Hüsnü Vecih Bey'in *"Kus Dili Deresi" "Kurbagali"*, *"Yaz"*, *"Yalilar"*, Namik Ismail Bey'in *"Ankara Kalesi"* isimli yapitlardan olusmaktadir.

Besinci Ankara Resim Sergisi (24 Mayis 1928), ilk defa Sanayi-i Nefise Jürisi kurularak resimlerin seçilerek sergiye konulmasiyla ön plana çikmistir. Bunun amaci ise, sanatçilari daha ciddi bir çalismaya sevk etmek olarak açiklanmistir. Bu yüzden önceki sergilere göre daha az sayida yapit sergilenmistir (Mehmet Mesih, 1927b: 1420). Sergiye elestirmenler tarafindan son derece pozitif yaklasilmasina da bu seçicilik sebep olmustur.

Besinci Ankara Resim Sergisi'nin açilisinda, Maarif Vekaleti Talim ve Terbiye Dairesi Reisi Emin Bey'in açilis nutkunda özellikle heykeltirasligin basarisini övmekte ve güzel sanatlardaki basarinin iktisat hayatimiza da büyük katkilar saglayacagi üzerinde durmaktadir. Emin Bey'in isaret ettigi sergideki eserlere bakis açisi oldukça önemlidir. Ortaya konulan resim ve heykellerin Türk Sanati içindeki yerini ve degerini tespit etmek için, bu sanat dallarinin geçmisinin iyi bilinmesinin gerektigini vurgulamistir. Sanatimizin geçmisinde çok büyük bir yer isgal eden Türk mimarisinin basarisina, iyi bir geçmise sahip olan Türk resminin de ulasacagi, Emin Bey tarafindan vurgulanmistir. Çagdas Türk resminin ve heykelinin çok kisa olan tarihi içinde gerçeklestirdigi ilerlemeyi takdirle karsilamak gerekmektedir. Bu ilerleme, çagin modernliginin geregi olarak görülse de, esas pay inkilâplarindir. Inkilâplar sanatin bu dallari üzerindeki baskiyi kaldirmakla kalmamis ayni zamanda himayesi altina alarak gelismesi için gerekli dinamigi yaratmistir. Bu yaratici dinamizm içinde yetenekli genç ressam ve heykeltiraslarin çikacagi, onlarin da Türk Sanati için ölümsüz yapitlar üretecekleri hükümetin beklentileri arasinda yer almaktadir. Siyasî kanadin, güzel sanatlardaki ilerlemenin sadece bu alana degil, özellikle ülkenin iktisadî ve ekonomik hayatina katki yapacagi umudu dönem hükümetinin bakis açisinin genisligini göstermektedir (Anonim, Besinci Resim Sergisi Dün Küsad Edildi (25 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*).

Bu baglamda resim sergilerinin olgunlasmasi için, devlet tesvikinin etkisi bir kenara itilmemek sartiyla ressamlarimizin artik bir kimlik olusturmalari ve sergilenecek yapitlarin ciddi bir elemeden sonra teshir edilmesi etkili olmustur. Izlenimci ve genç kusak ressamlarin, hükümetin maddi ve manevi desteklerini bosa çikartmamasi ve bir bakima ressamlarin görev ve sorumluluklarinin bilinci içinde

hareket etmeleri Ankara merkezli sergilerde kendilerine pozitif yaklasimlar olarak dönmüstür (C.S., 1928: 33).

Besinci Ankara Resim Sergisi'nin önceki senelere göre daha fazla ilgi gördügünü kabul etmek mümkündür. Bunun bir göstergesi sergilenen 140 yapittan 95 tanesinin, Büyük Millet Meclisi Bas Vekaleti, Maarif, Adliye, Dahiliye, Müdafaa-i Milliye, Nafia Vekâletleri ile Evkaf-i Müdüriyet-i Umumiyesi, Maarif Müzesi, Ziraat Bankasi, Türk Ocagi ve mebuslarimiz tarafindan satin alinmis olmasidir (Anonim, Resim Sergisindeki Tablolar (18 Haziran 1928). *Hakimiyet-i Milliye).* Ayrica Afgan Krali ve esinin sergiyi ziyaret ederek, Nazmi Ziya Bey'in *"Limanda Sabah*", Ali Riza Bey'in *"Pendik'te Kaynarca Deresi"*, Hikmet Bey'in "*Dolmabahçe Sirtlari"*, Sevket Bey'in *"Bagdat Köskü'nden Bogaz'a Bir Nazar"*, Nazmi Bey'in *"Sn. Misel Köprüsü"*, Namik Ismail Bey'in *"Manzara"* ve *"Istirahat"*, Sami Bey'in "*Sakayik*", Güzin Fehiman Hanim'in "*Sakayik*", Sami Bey'in *"Krizantemler"* ve *"Kis Günü*", Bedia Hanim'in "*Natürmort*" ve Güzin Fehiman Hanim'in *"Eldiven*"ini satin almasi, resim sanatimizin kisa sürede geldigi noktayi vurgulamasi açisinda önem göstermektedir (Anonim, Afgan Krali hazretleri Dün Sanayi-i Nefise Sergisini Ziyaret Ettiler (26 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye; Anonim,* Afgan Kraliçesi Hazretleri Resim Sergisinde, (27 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*).

Sergi genel olarak basarili bulunmustur. Mimar Hikmet'in kaleme aldigi makalenin son cümleleri aslinda Çagdas Türk Resmi'nin kisa sürede geldigi noktayi ve yarinini özetlemektedir.

"Türk ressami, Türk sanati istikbâlen açiktir! Sen o milletsin ki sanat kabiliyetleri izhar (gösterecek) edecek bir mahiyet, sanati seven bir âlem bulduk! Yürü, sana yolunda isik tutan büyük eller var. Iste; sanat ufkunda tâlinin kadar günes dogmak üzerindedir" (Mimar Hikmet, 1928 Resim Sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*).

Galatasaray Resim Sergisi'nde (Agustos 1922) öne çikan sözler, sanatta henüz kendini bulamayan ressamlarin, hayatlarinda da hem kendilerinden hem de sanatlarindan uzak olduklari seklinde olmustur. Çünkü dillerinden hiç düsürmedikleri "millî ve mahallî" sözleri içinde yüzen ressamlar hayatlarinda da kuru bir asmaya

benzetilmektedir. Sergi, ressamlarin, sanati bir çesit kibar özentisi dergilerde tuttuklari müddetçe ve böyle tutanlardan beklenti ümit ettikçe sanatin Türk halkina ilelebet nankör kalacagi söylemleri altinda geçmistir (F., 1922: 127). Sergide öne geçen baska bir yaklasim da, ressamlarin Paris'ten nasil dönd üyseler öyle kaldiklari veya resim konulari yöneliminde halkin duygularina, yasantilarina hitap etmeyen, bu baglamda ananesiz gözüken bir sanat da çalistiklari yönünde olmustur. Bununla birlikte, kendi topragimiz, hayatimiz, acilarimiz ve abidelerimizden kaynak olarak yararlanilmali; geçmis sanatin tahlilinden sonra bir Türk sanati olusturulmali fikri sanatçilarimizda hakim olmustur. Hâlâ bir adim yol alinamadigi ve sanatçilarin yeni arayislar kovalamadiklari öngörüsü de baska bir yaklasim olarak karsimiza çikmaktadir (Dergah, 1922a: 129).

Hamdullah Suphi Bey'in, Gazi Mustafa Kemal ve esini temsil ettigi, Galatasaray Mektebi'nde gerçeklestirilen Besinci Türk Ressamlari Sergisi (20 Temmuz 1923), açilis konusmasini yapan Ibrahim Çalli tarafindan "ilk millî sergi" olarak isimlendirilmistir. Ressamlarin, her sene açarak bir süreklilik kazandirdiklari Galatasaray Sergilerine, Hükümet adina konusan Suphi Bey'in, artik maddî ve manevî olarak destek verecekleri söylemi ön plana çikmaktadir. Ayrica Gazi Mustafa Kemal sergi heyeti tarafindan seçilecek üç eseri satin alacagini Suphi Bey araciligiyla bildirmistir (Anonim, Türk Ressamlari (22 Temmuz 1923). *Hakimiyet-i Milliye).*

Türk Ressamlar Cemiyeti tarafindan gerçeklestirilen Galatasaray Resim Sergisi (25 Temmuz 1924), sanat hayati için sevinilecek bir hareket olarak tanimlanmakla birlikte; sergide ortaya çikan bir diger tartisma, genç ressamlarin daha fazla himaye edilmesi durumunda ülkenin bundan daha fazla yarar saglayacagi olmustur. Oysa bu seneki Galatasaray Sergisi'nde yapitlari sergilenenler için bu isigin pek parlak olmadigi neticesine varilmistir (Milli Mecmua, 1924c: 308).

Ressamlarin önceki senelere göre daha gayretli çalismalar ortaya koyacaklari ve Cumhuriyet'in, sanat eserleri vücuda getirenleri tesvik edecegi ümit edilmektedir (Milli Mecmua, 1924a: 260).

1924'teki Galatasaray Sergisi'ne göre daha basarili bulunan Sergi (31 Temmuz 1925) yapitlari için, daha iyi çalisilmis ve gelecek için ümit tasimakta yorumu yapilmistir.

Açilisin yapildigi 31 Temmuz cuma günü Istanbul'un degisik semtlerinde bir çok ziyafetler, müsamereler düzenlenmesinden dolayi sergisinin açilis merasimine az sayida kisi katilmistir. Bu durumun, halkin resme olan ragbetinin azaldigi anlamina gelmedigi, -hatta Çalli Ibrahim ve Hüseyin Avni Lifij gibi isimlerin sergiye katilmamalarina ragmen- kisa süre içinde resimlerin teshir edildigi salonlarin hinca hinç dolmus olmasiyla ispatlanmistir (Resimli Ay (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay*, Sayi: 7, s. 44).

Serginin Agustos sonuna kadar, hergün sabahtan aksam yediye kadar sanat asiklarini bekledigi bir baska not olarak düsülmüstür (Millî Mecmua, 1925b: 724).

30 Temmuz 1926 günü açilan Galatasaray Resim Sergisi, büyük bir memnuniyetsizlikle karsilanmis hatta "amatör" yakistirmalari altinda geçmistir (Millî Mecmua, 1926a: 1073).

Agirlikli olarak Sanayi-i Nefise Mektebi hocalarinin resimlerinin yer aldigi ve Türk Sanayi-i Nefise Birligi tarafindan gerçeklestirilen Sergi'nin (2 Agustos 1927), beklenen neticeyi veremedigi üzerinde durulmustur. Paris ve Berlin'de ögrenimde olan ögrencilerin gönderdigi yapitlar da sergilenmistir.

Serginin heykeltiras kismindan ise Nejad Bey'in ve heykeltiras Canonica ile çalismak üzere Italya'ya gidecek olan *Sabiha Hanim*'in eserleri begenilmistir (Muallim Kazim Sevinç, 1927: 4484-4485; Anonim, Istanbul Resim Sergisi (31 Temmuz 1927). *Hakimiyet-i Milliye*).

Galatasaray Lisesi'nde 150 kadar tablo ile açilisi gerçeklestirilen sergiye (1 Agustos 1928), Gazi Mustafa Kemal davet edilmesine ragmen katilamamistir. Oldukça kisir geçen sergi açik kaldigi sürece 9 yapit satmayi basarabilmistir (Anonim, Resim Sergisi (1 Agustos 1928). *Hakimiyet-i Milliye;* Anonim, Galatasaray Sergisi (1 Eylül 1928). *Hakimiyet-i Milliye*).

3. 3. Basinda Sanat Elestirisi

1920-1928 yillari arasinda Ankara ve Istanbul'da toplam 18 sergi açilmistir. Bunlardan alti tanesi 1923-1928 yillari arasinda Ankara'da, 12 tanesi ise 1920-1928 yillari arasinda Istanbul'da gerçeklestirilmistir.

1920-1928 arasi açilan Istanbul sergileri, Galatasaray Lisesi'nde açilmistir. Çemberlitas Mektebi, Osman Bey matbaasinda sergi açarken, Genç Ressamlar Cemiyeti, Bab-i Âli Yokusu Matbuat Cemiyeti Binasi'nda ve Serbest Resim Atölyesi Üçüncü Sergisi de Istanbul Türk Ocagi Salonu'nda gerçeklestirilmistir.

Ankara'da gerçeklestirilen sergilerden Birinci ve Ikinci Ankara Resim Sergisi Türk Ocagi'nda, Üçüncüsü Maarif Vekaleti'nde, Dördüncüsü Yeni Resim Müzesi Binasi'nda, Besincisi Tarihi Küçük Meclis Binasi'nda (Halk Firkasi Merkez Binasi) gerçeklestirilmistir.

Istanbul'da gerçeklestirilen Galatasaray sergileri Temmuz sonu ve Agustos ayi boyunca açik kalirken; Ankara sergilerinde ilk ikisinde belli bir açilma dönemi görülmemektedir. Ankara sergilerinin ilki Ekim ortasinda, ikincisi kasim ortasinda açilmistir. Üçüncüsü Mart basinda, Dördüncü ve Besinci Sergi Mayis sonunda açilmistir. Ankara sergileri ortalama 10 ile 20 gün arasi degisen sürelerde açik kalmistir. 1920-1928 yillari arasinda Istanbul ve Ankara'da gerçeklestirilen resim sergilerinde 194 sanatçi, 3000 civarinda yapit sergilemistir.

1928 yilina kadar Istanbul'da açilan 12 sergi, degisik kalemler tarafindan, özellikle 1920-1923 arasinda Ahmet Hasim tarafindan elestirilmistir. Ekim 1923'ten itibaren Ankara'da gerçeklestirilen 6 resim sergisine ve yapitlarina iliskin elestirisel yaklasimlar çok sinirli derecede gelmistir.

Ankara'da ilk sergi, 14 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilanindan 15 gün önce açilmistir. 16 Kasim 1924'te açilan ikinci sergiden sonra üçüncüsü 1 Mart 1926'da gerçeklestirilmistir. Bu iki sergi arasinda, 7 Aralik 1924'te Millî Sanayi-i Nefise Cemiyeti ile Serbest Resim Atölyesi'nin ortaklasa düzenledigi, Ankara sergileri serisinin içinde anilmayan bir sergi daha açilmistir. Ankara sergileri, 26 Mayis 1927'de dördüncüsü, 24 Mayis 1928'de besincisi gerçeklestirilmis ve bu seri tamamlanmistir.

Galatasaray Lisesi'nde gerçeklestirilmeye baslanan Istanbul sergileri 1916'dan itibaren bir süreklilik göstermeye baslamis ya da süreklilik ivmesi kazanmistir. Bu sergilerin esas sürekliligini, 1920-1928 yillari arasinda, her yil Agustos ayinda gerçeklestirilmek suretiyle kazandigi görülmektedir.

Istanbul'da, Galatasaray sergileri disinda özel atölyeler tarafindan da resim sergileri gerçeklestirilmistir. Ilk etkinlik Mayis 1922'de gerçeklestirilen Sehzadebasi

Sergisi olmustur. Bunlari daha sonra, 15 Mayis 1924'te Genç Ressamlara Resim Sergisi, 24 Temmuz 1924'te Serbest Resim Atölyesi resim sergisi takip etmistir. Ancak bu özel atölyelerin gerçeklestirdigi en uzun etkinlik Serbest Resim Atölyesi'nin gerçeklestirdigi üç sergi olmus, diger atölye ve cemiyetlerin etkinlikleri uzun soluklu olmamistir.

Ankara'da açilan ilk resim sergisinde Türk ressamlarinin ortaya koydugu yapitlar, sergiye katilanlar tarafindan, sanat askiyla yanan kalpleri rahatlatacak nitelikte bulunmustur. Ressamlarin sergilerin bir ayagini Ankara'ya tasimalari, onlari mahrumiyet altinda çalismaktan da kurtaracak elin uzanmasi olarak yorumlanmistir (Anonim, Resim Sergisi (14 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923). *Hakimiyet-i Milliye*).

Sergideki yapitlar çagdas bir Türk ressamliginin artik vücut buldugunu ispat eder mahiyette olgun eserler olarak degerlendirilmistir. Türk Milleti'nin, yenilenme yolunda son bir asir zarfinda ve özellikle son senelerde ne kadar basarili ve genis adimlar attiginin ölçüsü; Türk Ressamlarinin teshir ettikleri yapitlarin verdigi bedii hazla ölçülebilir degerlendirmesi yapilmistir (Anonim, Resim Sergisi (15 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923). *Hakimiyet-i Milliye*).

Gazi Mustafa Kemal'in sergiyi ziyaret ederek *"gördügü eserlerden dolayi pek çok memnun*" oldugunu ifade etmesi, sergiyi önemli kilan baska bir etmen olmustur (Anonim, Gazi Pasa Hazretleri ve Sanat (24 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923). *Hakimiyet-i Milliye*).

Ikinci Ankara Sergisi'nin, Birincisi'nde oldugu gibi yokluk içinde çalismalarina ragmen Cumhuriyet Hükümeti'nden gördükleri ve görecekleri tesvikle Türk resminin gelisme açisindan büyük bir yol aldigi ortak tema olarak verilmistir. Hükümet adina Maarif Vekili Vasif Bey'in, Türk ressamlarinin ortaya koydugu yapitlar karsisinda tatli ve bedii bir heyecan duymasi sergi için söylenen tek yorum olmustur (Anonim, Resim sergisi (17 Tesrin-i Sâni (Kasim) 1924). *Hakimiyet-i Milliye*).

7 Kânun-i Evvel (Aralik) 1924'te, Millî Sanayi-i Nefise Cemiyeti ile Serbest Resim Atölyesi'nin ortaklasa düzenledigi Ankara Resim Sergisi'nin, açilis konusmasi metinlerine bakildigi zaman Ankara'da açilan diger sergilerden farksiz olmustur. Dönemin siyasî yapisi içinde, Ankara'da gerçeklestirilen etkinliklere

basinin olumsuz bir yorumla yaklasmasi neredeyse imkansiz gözükmektedir (Anonim, Resim Sergisinde (7 Kânun-i Evvel (Aralik) 1924). *Hakimiyet-i Milliye*).

Ankara'ya sanat havasini getiren Türk Ressamlar Cemiyeti'nin, 120 civarinda yapitla açilisini gerçeklestirdigi Üçüncü Ankara Resim Sergisi'nin, önceki senelere göre içerik olarak daha zengin, daha kiymetli olacagi beklentilerin basinda yer almistir (Anonim, Ankara'mizda Üçüncü Resim Sergisi (18 Subat 1926). *Hakimiyet-i Milliye*).

45 seneye yakin geçmisi olan Sanayi-i Nefise Mektebi'nden, "nasil oluyor da, o zamandan beri ortaya koydugu yapitlariyla, sanatini bütün dünya medeniyetine tanitmis bir sanatkarimiz ortaya çikmadi?" yaklasimi ilk defa bu sergide sorgulanmaktadir. Sanatkarlarin yetismesinde yalnizca sanat mekteplerinin degil, halkin da rağbetinin etkili bir rolü oldugu, ayrica sanatin memleketimizde henüz layik oldugu derecede taktir edilmemesi; gençlerin ruhlarina yeterince islenmemesi ve millet hayatinda henüz gerekli mevkii isgal edememesi nedenler siralamasinda gösterilmektedir. Bu durumun çözümlenmesi için, sanatin halki içine almasi, ona sanatin ne demek oldugunun anlatilmasi ve her seyde, her iste "güzeli" aramaya alistirmak gerekliligi ön plana çikmistir. Fakat bu "güzel" denilen seyin de neden ibaret oldugunun gençlere ve halka anlatilmasi, "güzellik" zevkinin toplumda uyandirilmasi sorunu dogmustur. Iste bu sergide, ilk defa "güzellik" kavrami sorgulamasi karsimiza çikmaktadir. Bu sorunsala yaklasim cismî ve fikrî ihtiyaçlar olarak ikiye ayrilmakta; soguktan barinmak, karin doyurmak cismî ihtiyaç olarak, "güzel"i görmek arzusu da ruhun bir ihtiyaci olarak degerlendirilmektedir. Ancak bu dönem yargilari kapsaminda "güzel" ne olmustur? Daglar ve tabiattan degisik gösterisli manzaralarin insanda uyandirdigi bedii hazlarin oldugu; bu hazzi herkesin ayni oranda hissedemeyecegi, tam bu noktada tabiatin gizli olan lisanini en iyi anlayabilen ressam devreye girerek, firçasiyla his ettirdikleri güzellik" olarak degerlendirilmektedir.

Sergide teshir edilen pek çok yapitin Avrupa'da gerçeklestirilen sergilerde teshir edilebilecek kadar kaliteli oldugu fakat sergilere gösterilen ilginin genele yayilip daimi hale gelmesi durumunda sanatçilarimizin daha basarili eserler meydana getirerek bu hedeflerini kisa sürede gerçeklestirebilecegi bir baska yaklasim olarak karsimiza çikmaktadir (Vahid Bey, Resim Sergisi Münasebetiyle (3

Mart 1926). *Hakimiyet-i Milliye*). Sergilenen pek çok yapitin devlet tarafindan alinmasini, bireysel bazda satisin gerçeklestirilememesini, Avrupa'daki gibi henüz bir sanat piyasasinin olusmamasiyla açiklamak mümkündür.

Mustafa Kemal Pasa'nin sergiyi ziyaret etmesi sanatkarlari son derece memnun etmistir (Anonim, Maarif Vekaletinde Resim Sergisi (2 mart 1926). *Hakimiyet-i Milliye*).

Dördüncü Ankara Resim Sergisi, 26 Mayis 1927'de açilmistir. Türk Ressamlari Cemiyeti, yillardir sergileme için pek de uygun olmayan binalarda sergiler açarken bu sene Ankara'da muntazam ve aydinlik bir bina bulmustur. Serginin düzenlenmesi için görevlendirilen ressam Sevket ve Vecih Beylerin gözetimi altinda, yeni yapilan Maarif Vekaleti Müze binasinin 9 salonunda, pencerelerden süzülen isiklarin yarattigi yumusak etki altinda 51 ressamin yapitlarini sergilemistir. Özellikle bina, mobilya ve düzen itibariyle Avrupa'da gerçeklestirilen sergilerin mekanlari kadar güzel sayilmaktadir (Hasan Vecih Bey, 1927: 91; Mehmet Mesih, 1927a: 1419; Anonim, Resim Sergisi (8 Nisan 1927). *Hakimiyet-i Milliye*) 250 kadar yapitin sergilenecegi Müze binasinda, sergi salonlarina ilave olarak, binanin ortasinda bulunan mermer havuzlu küçük avlu palmiyelerle süslenmistir

Son zamanlarda ülkede gerçeklestirilen sanat faaliyetlerinin az bulunmasi, her yil Istanbul ve Ankara'da gerçeklestirilen resim sergilerinin sevinçle karsilanmasina neden olmustur (C. S., 1928: 33-34). Sanayi-i Nefise Birligi'nin, Halk Firkasi toplanti salonunun dört genis duvarini ve uzun koridorun iki tarafini kaplayan resimlerden olusan Besinci Ankara Resim Sergisi (24 Mayis 1928), kalabalik bir halk kitlesi önünde açilmistir. Ankara'da, giderek artan ilgiyi bünyesinde toplayan bu serginin Besincisi, daha öncekilerle karsilastirildigi zaman, yapit adedi olarak az ama yapitlardaki sanatsallik verileri ile bariz bir ilerlemeyi beraberinde getirmis, gelecek senelerdeki sergiler için isik tutacak bir organizasyon olarak nitelendirilmistir (Ayin, Mim., 1928: 10; Mimar Hikmet, 1928 Resim sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Besinci Resim Sergisi Dün Küsad Edildi (25 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*).

Agustos ayi içinde açilan Galatasaray Resim Sergisi'ne (Agustos 1921) yönelik en agir sözler Ahmet Hasim'in kaleminden dökülmüstür. Ressam ve resim

ayrimi yapmaksizin tüm sanatçilari büyük bir kisirlik ile suçlamistir. Sanatçilari, Çemberlitas'ta birkaç ay önce açtiklari sergiyle, bütün kuvvetlerini tüketmis ve bitkin düsmüs olarak nitelendirmekle birlikte, yeterli derecede tesvik ve ragbet görmedikleri serzenisine de siginmamalarini istemektedir. Hasim'e göre, resmin bizde bir türlü ilerleyemeyisinin temel sebebini geçim darligina baglayanlar, sanat tarihinin geçmisinde yokluk içinde yasayip muhtesem yapitlar ortaya koyan ressamlari inkar etmis olurlar. Bu türden bir sergi açmanin, maddi ve manevi hiçbir sebebi olamayacagini savunan Ahmet Hasim, halkin ragbet göstermesine ragmen, pek çok gazete ve mecmualarda olumsuz elestirilerin yazilmasini dogal bulmaktadir. Ahmet Hasim'e göre;

"…Ragbete, anlasilmaya ve alkislanmaya gelince bütün bunlar, ancak eser, hakikat seklini aldiktan sonra mevzu-i bahis olabileceginden çalisma ve icat sirasinda, eser henüz ruhta bir aci ve basta müskül bir muamma iken, sanatkârin halktan istemeye hakli oldugu hiçbir alkistan ciddiyetle bahsedilemez. Eserin tahkikinden evvel nabusem olan "ragbet" eserden sonra da sanatkâr için lazim degildir. Bir çok saheserlerin, insanlar arasinda, örtülü yüzler gibi, asirlarca taninmamis kaldigina ve ragbetin bir igrenç sinek bulutu halinde en müstegir esyalarin etrafinda vizildayip uçustuguna bakilirsa "ragbet" ve "muvaffakiyet"i yek digerinin mütemmi addetmek azim bir hata olur. Halkin ragbeti, sanatta muvaffakiyetin bir mikyasi ise, eserlerini satamamis olmaktan dolayi fakir olan Rembrant'a, deha payesini vermis olanlara ahmak demeli. Hakikat su ki, hiçbir yerde ve hiçbir devrede sanatkâra vücut veren halkin ragbeti ve mezâhireti olmamistir, zira hiçbir yerde ve hiçbir devrede eser-i sanat, halkin güzellik ihtiyacini tatmin endisesiyle yapilmadi…" (Ahmed Hasim, 1921: 145).

Hasim'in vurgulamak istedigi, ragbetle basari arasinda her zaman dogrudan bir ilinti kurulamayacagi gibi, gerçek sanatçilar hiçbir zaman halkin güzellik ihtiyacini tatmin için sanat eseri ortaya koymamistir.

Hasim, "ragbet"i gösteren "halk"in tanimlamasini ve "güzellik" kavramini su cümlelerle sorgulamaktadir;

"…Halki kimler teskil eder? Memurlar mi? Köylüler mi? Rençperler mi? Amele mi? Halk mefhumundan zeka ve servet siniflari hariç mi tutulmali? Bu gayri mütecânis azim tabakalari müsterek bir heyhanda titretecek "güzellik" nasil bir güzelliktir? Halk, ihtiyacini duydugu güzelligi, billezzet kendi nefsinde mi arayip bulacak? Yoksa onu, diger bir sinif-i içtimaiyanin ellerinden mi alacak? Bütün bunlar anlasilmadikça halk ile sanatkâr arasinda vücudu zaruri addedilen muvânesetin mahiyeti meçhul lüzumu daima kabul-u inkar olacaktir…" (Hasim, 1921: 145).

Sanatçilarimiz ile halkimizin birlikte yürüyebilmesi için, "Halk" taniminin dogru yapilmasi, siniflara bölünmeden, toplum "güzellik" paydasi altinda birlestirilmelidir.

Yazar'in en agir elestirisi dönemin halkina ve sanat anlayisina yönelik olmustur:

"*Bize kalirsa siirin, musikinin, resmin ve mimarinin müebbet saheserler önünden, samit duvarlar önünden geçenler gibi hissiz ve bihaber yürüyen halk için "sanat" ismine layik bir "sanat"in yapilabilmesi bile degildir.*

"Halkin" muhtaç oldugu "saheser" degil, saheserin idrakî kabiliyetidir…" (Hasim, 1921: 145).

Sanat yapitlari karsisinda, halki, ruhsuzluk ile suçlamak dogal olarak hemen hemen tüm sanatçilari oldukça kizdiracak cümleler olmustur. Sanatçilarin cevabi gecikmeden gelmis ama Hasim'in, Türk halkinin sanat ruhu için bu derece agir ithamlar kullanmasi, ancak, uzun süredir savaslarla bogusan bir Ulus'un içinde bulundugu durumu iyi etüt edememekle açiklamak mümkün gözükmektedir.

Ahmet Hasim'in son sözleri, sanatçilarimizin yapitlarini ortaya koymadan önce zihinlerinde sürekli tekrar etmeleri gereken iyi bir ögüt olarak degerlendirilebilir.

"*Hasili ne gürültülü bir muvaffakiyet, ne rahat, ne refah, sanatkârin, ne eserden evvel, ne de eserden sonra muhtaç oldugu seyler degildir, sanatkârin aradigi münhasiran alkis ve ragbet degilse!*" (Hasim, 1921: 145).

Sehzade Basinda açilan sergi (Mayis 1922) begenilmemis, bunun temel sebebi olarak ise Sanayi-i Nefise Mektebi ögrencilerinin yapitlariyla genel bir sergi olusturulmaya çalisilmasi gösterilmistir. Beklenenlere œvap veremeyen mektebin, kendisine çeki düzen vermesinin zamaninin geldigi üzerinde durulmaktadir. Senelerden beri ayni tarzda, ayni derecede yapitlar ortaya koymalari, "ya onlar ilerlemiyor yahut ters istikamette giden bir trenin penceresinden bakanlar gibi gözümüz onlarin sürati tespitinde geriliyor" sözleriyle ortaya çikan durum sorgulanmaktadir. Bu aynilik yorumuna, ögrenci hanimlardan birisinin iki sene üç sergiye *"Ense"* isimli yapitini getirmesi kanit gösterilmektedir. Natürmort diye sergilenen tablolarda yer alan, bos ilaç siseleri, kavanozlar ve yari dolu su bardaklari ile serginin insanda bir eczane dolabi hissi yarattigi bir baska elestiri noktasi olmustur (Dal. Mim., 1922: 47).

Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi'nde (Agustos 1922), önceki seneye nispetle bir ilerlemenin hissedildigini fakat yeni Türk resminin esasini kurmaya çalisan Türk ressaminin, Türk siirinin temelini atan Yunus Emre olgunlugunun, askinin ve saf gururunun binde birine sahip olmasi beklentisinin oldugu görülmektedir. Yeni Türk resminin ustalarinda ayni ask ve olgunluk olursa, asirlar sonra gelecek nesillere ilerlemis bir sanatin alevini yakmis olurlar beklentisine ragmen, bu alevin isiginin sönecekmis gibi titredigi, sergilenen yapitlardan çikan sonuç olarak degerlendirilmektedir (F.,1922: 127).

Sanatçilar tarafindan sergi agirlikli olarak iyi bulunmus, Avrupa'ya giden ressamlarin da yapitlariyla sergiye güç kattigi kabul edilmistir (Dergâh, 1922: 129; Dergâh, 1922b: 145-147).

Girisin on kurus olarak belirlendigi Matbuat Cemiyeti binasinda açilan Genç Ressamlar Resim Sergisi'ni (15 Mayis 1924), açilis gününü Millî Mecmua'da yer alan cümleler oldukça iyi özetlemektedir:

"Masanin önünde bir genç efendi bilet vermekle mesgul…Onun yaninda birkaç iskemle …. Munis çehreli birkaç efendi daha …Tiplerinden bir sanatkar olmak arzusunda bulunduklari anlasiliyor. Acaba istikbalin büyük artisti hangisi olacak …Yalniz onu kestirmek müskül ve gayri mümkün…. Sol tarafta yine

Avrupakâri bir masa ve birkaç sandalye mevcut. Duvarlar bu muhtelif boylarda tablolarla süslenmis" (Mehmet Mesih, 1924a: 240).

Genç ressamlarin bu sergisi oldukça ses getirmistir. Iste bu baglamda sergi salonu su ifadelerle yorumlanmistir;

"…kah iki çiplak agacin arasindan uzaktaki bir ufka daliyor, kah sathi çizilmis bir suyun bulunmaz derinliklerinde dolasiyor. Bazen bir tabagin içerisinde uzanmis bir patlican görüyorsunuz ki bahçede yapraklari arasinda sallanan aslindan daha canli, bazen bir tencere veya çömlege tesadüf ediyorsunuz; evinizde mutfakta duran kardeslerinden daha pek çok cazip…Tarihi binalar, bu genç ressamlarin eliyle artik hendesiliginden kurtulmaya baslamislardir. Bakan degil fakat duyan göz için müstakimi olmayan hatlarin ve satihlarin vücuda getirdigi abideler her halde bu ikinci mimarlarina derin bir sükran ile mütehassis olsalar gerek … (Hasan Ali, 1924: 267-268).

Genç ressamlarin ortaya koydugu yapitlar memleket sanati adina ümit verici bulunmakla birlikte, maddî ve manevî olarak desteklenmeleri durumunda çok daha büyük basarilara imza atacaklari beklentisi hakim düsünce olarak karsimiza çikmaktadir (Mehmet Mesih, 1924a: 242; Elif Naci, 1933: 8-12).

Serbest Resim Atölyesi Üçüncü Resim Sergisi (24 Temmuz 1924), son zamanlarda sanat ve ilim hareketlerine karsi derin bir ilgisizligin oldugu fikrine ragmen Atölyenin hiçbir yardim almadan sergilerini gerçeklestirmesi büyük bir basari olarak nitelendirilmistir (Mehmet Mesih, 1924b: 292).

Bugünkü sanat hareketlerini yakindan takip eden Genç ressamlarin, himaye edilmesi durumunda, ülkenin gelecegine yatirim yapilmis olacagi halbuki Galatasaray'daki sergiler (Galatasaray Resim Sergisi- 25 Temmuz 1924) için bu ihtimalin pekte olmadigi vurgulanmaktadir. Buna, üstat olarak kabul edilen ressamlarin, artik senelerden beri kendi kudretlerini ve yarati güçlerini tükettikleri bu sergideki yapitlar isiginda neden gösterilmektedir. Artik gelecek düsünülecek olursa genç ressamlarin daha fazla himaye edilmeleri gerekliligi ortaya çikmistir. Sergide, sanat yapmak isteyen samimi birkaç genç ressamin eserleri disinda

kalanlar, menfaat düsüncesiyle ortaya konmus derme çatma olarak degerlendirilmistir. (Milli Mecmua, 1924: 308; Heykeltiras Ali Nijad, 1924: 318; Elif Naci 1933: 10-11)

Türk Ressamlar Cemiyeti'nin, Türk Sanayi-i Nefise Dernegi olarak isim degistirdikten sonra açtigi ilk sergi (Galatasaray Resim Sergisi- 30 Temmuz 1926), yapitlar bazinda münferit elestirilere ugramistir. Üstat olarak tabir edilen ressamlarin eserlerinin sergilendigi birinci salona konulabilecek nitelikte olan yapitlarin -daha çok genç ressam ve ögrencilerin yapitlari- daha az önem verilen eserlerin sergilendigi salonda teshir edilmesi elestirilmistir (Milli Mecmua, 1926: 1073-1074).

2 Agustos 1927'de Galatasaray'da gerçeklestirilen Sergi için Lise'nin üç odasi ile koridoru tahsis edilmis, ortadaki salona ustalarin ve iki taraftaki odalara da daha yenilerin eserleri yerlestirilmistir. Yeni resim sanati akimlarina ve kübizme ait yapitlar beklentisi içinde açilan sergi, beklentilerin bosa çikmasi üzerine, siradanlik sifatini almaktan kurtulamamistir (Muallim Kazim Sevinç, 1927: 4484).

1928 Paris Ekspozisyonuyla karsilastirilan Galatasaray Resim Sergisi (1 Agustos 1928) için, renklerin ve teknigin kullaniminda bugünkü gelinen nokta itibariyle, Bati'dan hiç de geri olmadigimiz yorumu yapilmistir. Fakat Fransa'daki sergi, Kraliyet Sarayi'nda büyük salonlarin tahsis edilmesi, bütün duvarlarin tablolarla örtülmüs olmasi, sanayi-i tezyiniye, afis, matbuat, karikatür, roman ve hikayelerle doldurulmasiyla daracik salonlara sikistirilan Galatasaray Sergileri'nden ayrilmaktadir. Ayrica sergiye kabul edilmeyen bir çok resim Monmartre'de, sokaklarda, kaldirimlarda bedava teshir olunmasi ve derhal satilmasi; Türkiye'de açik kaldigi sürece 9 tablo satmayi basaran Galatasaray Sergisi'nden ayrilan noktalar olarak belirtilmistir (F. Celaleddin, 1928: 238; Anonim, Galatasaray Sergisi (1 Eylül 1928). *Hakimiyet-i Milliye*).

1920-1928 yillari arasinda Ankara'da gerçeklestirilen resim sergilerindeki yapitlara iliskin daha olumlu bir yaklasim perspektifi çizilirken, Istanbul sergileri, özellikle Galatasaray sergileri için yerici bir tavrin hakim oldugu görülmektedir. Ankara'daki sergilerde görülen pozitif tutuma, siyasî kitlenin olumlu/destekleyici tavri etkili olmustur. Istanbul sergileri için, elestirmenlerin daha serbest bir tutum içinde olduklari görülmektedir.

Ankara sergilerinden, birinci, üçüncü, dördüncü ve besinci serginin yapitlarina iliskin ayrintili yorum ve elestiri yazilari yayinlanmistir. 16 Kasim 1924 tarihli Ikinci Ankara Sergisi ve 7 Aralik 1924'te açilan diger Ankara sergisine iliskin bazi bilgilere ulasilmasina ragmen, yapitlara iliskin ayrintili bilgiler elde edilememistir.

Birinci Ankara Resim Sergisi'nde (14 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923), Ressam Ruhi Bey'in, millî mücadeleyi anlatan büyük boyutlu yapiti *"Kurtulusa Dogru"*, Sami Bey'in *"Istiklâl Muharebesinden Bir Safha*"si ve Sarikamis savasini tüm yönleriyle ortaya koyan *"Sarikamis Muharebesinden Sonra"* isimli tablosu, bir sehidin arkada biraktigi sevgiliyi, onun sonsuz hazin ve eleminin tasvir edildigi Ömer Adil Bey'in *"Kandil Gecesini Yad"* isimli yapiti ve isgal altinda öksüz Istanbul'un canlandirildigi Ali Sami Bey'in *"Intizar"* isimli yapitlari begenilmistir.

Çalli Ibrahim Bey'in *"Maltepe Sahilinde Sabah"*i ile *"Adada Sabah Gezintisi"*; Belkis Hanim'in *"Kavun Incir"*, *"Heybelinin Görünüsü"* ve *"Çamlik*"i; Bakiye Hanim'in *"Kadin Portresi*"; Cevad Bey'in *"Sis Balikçilari*"; Fehiman (Feyhaman) Bey'in, Hikmet Bey'in, Halil Pasa'nin, Ruhi Bey'in, Ali Sami Bey'in tablolari, Sevket Bey'in Yeni Hamam'a ait 3 tablosu ile *"Asiyan-i Ebedi*"si; Tahir Bey'in *"Çini Modeli"*; Avni Lifij Bey'in parlak renkli *"Fevzi Pasa"* ile *"Nefi Devrinden Bir Sahife*"si; Güzin Hanim'in *"Lala"*si; *"Kavanozlu Natürmort*"u; Mehmet Ali Bey'in "*Dokuz Kayalar*"i; Namik Ismail Bey'in portreleri, *"Tifo*"su; Nazmi Ziya Bey'in peyzaji; Vecih Bey'in *"Portre"*si; Harika Avni Lifij Hanim'in *"Ramazan Gecesi"* elestirmenler tarafindan övülmeye layik yapitlar olarak anilmistir (Anonim, Resim Sergisi (15 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923). *Hakimiyet-i Milliye*).

Üçüncü Ankara Resim Sergisi'nde (1 Mart 1926), tarihe açilan yeni bir istiklâl safhasini gözler önüne seren Ressam Ruhi Bey'in *"29-30 Agustosundaki Büyük Sabah*" tablosu; Çalli Ibrahim Bey'in Dahiliye Vekilinin portresi ile *"Fadin"* ismindeki tablosu; Ressam Hikmet Bey'in *"Kurbagali Dere"*, *"Haliç'e Bir Nazar"*i; Hayri Bey'in *"Yildiz Çiçekleri"*, Sami Bey'in *"Aydin Önlerinde"*; Sevket Bey'in "*Yeni Camide Sabah"*, *"Günesin Cilveleri"* tablosu, (Feyhaman) Fehiman Bey'in "Bogaz *Içinde Sabah"*, *"Uyuyan Sehir"*i; Vecih Bey'in *"Dalyan Koyu"*, *"Kus Dili Deresi*"; Nazmi Ziya Bey'in *"Nisan"* ve *"Genç Kiz"* tablolari övgü toplamistir (Maarif Vekaletinde Resim Sergisi (Anonim, Maarif Vekaletinde Resim Sergisi-

Türk Ressamlar Cemiyetinin Üçüncü Sergisi Dün Açildi- (2 mart 1926). *Hakimiyet-i Milliye*).

Dördüncü Ankara Resim Sergisi'nde (26 Mayis 1927), Parlak renkleri hassas bir ruh teknigi ile birlestirmis olan Namik Ismail Bey, *"Çankaya"* ile *"Ankara Kalesi"*nde günesin siddetini, bulutlarin karakterini, isigin agaç ve topraklardaki etkisini süratle yakalayip ifade etmesi basarili bulunmaktadir. *Hikmet Bey'in, "Findikli Sahili"* isimli yapitindaki sadeligi ve *"Kus Dili"* nde kapali havanin mahzun etkisi oldukça basarili degerlendirilmektedir (Hasan Vecih Bey, 1927: 90-91; Mehmet Mesih, 1927: 1419).

(Feyhaman) Fehiman Bey'in *"Bogaziçi"* manzarasindaki seffaf mavi, naif ve atesin yesil renklerinden cazip bir ahenk yaratmasi, tabiati pamuk kadar yumusak hissetmesi; Nazmi Ziya Bey'in *"Sabah Alayinda"* Antoine Watteau, *"Sonbaharinda"* Camile Corot, *"Karadeniz"* manzarasinda Cloude Monet gibi büyük üstatlardan eklektik bir stil vücuda getirmesi, ince duygusu ile sanatini yogurmasi olarak övülmektedir. *Çalli Ibrahim Bey*'in, *"Yunan Askeri Köylüleri Kursuna Diziyor"u;* Sevket Bey'in mabetlerin esrarengiz havasini yansittigi *"Ayasofya'da Sabah"*, *"Yeni Cami"*, *"Rüstem Pasa Cami Mihrabi"; Sami Bey*'in aksam günesinin gökyüzü, dag ve kaya üzerine yansiyan yumusak anlarini pembe bir ahenk ile tespit ettigi *"Sari Güller"* basarili bulunmus, ayni ressamin *"Cepheye Yardim"* isimli yapiti çiçekleri isleyisi kadar basarili olarak görülmüstür (Hasan Vecih Bey, 1927: 91-92).

Avni Lifij Bey'in *"Ankara Etrafinda"*si, *"Üryan"i*; Ruhi Bey'in biraz daha parlak renklere sahip olmasi istenen *"Kus Kondu"su, "Ihtiyar Çulha" ve "Erenköy Istasyon Caddesi";* Halil Pasa'nin günesin cilvelerini yansittigi *"Ortaköy Camii"*, Sadi Bey'in yesil renkleri agirlikli olarak kullandigi *"Pasabahçe"*si, Ahmet Bey'in olgun nitelenen "posadi" begenilmekle birlikte ayni sanatçinin *"Üryan"* i alelade bir fotograftan kopya edilmis hissi verdigi seklinde yaklasimla, düzenleme heyeti tarafindan sergiye kabul edilmesi sanat adina dogru bir hareket olarak görülmemistir. Asabi ve hassas bir tarz sezilmesine ragmen tabiati sevimli isleyen Esref Bey'in *"Kar Altinda Kulübe"*si ve *"Bahar"*i, Hamid Bey'in muntazam tuslar ve olgun renklerden olusan *"Haydarpasa Civari"* manzarasi; Doktor Hikmet Bey'in zarif bir fikirden çikmis "Sis"i; Harilaisos Efendi'nin temiz desenli portre ve

"Üryan"i; Münir Coskun Bey'in *"Kar" ve "Bagdat Köskü";* Naci ve Ilhami Bey'in piskin natürmortlari, Turgut Bey'in "*Bahar*"i; Ihsan Riza Hanim'in *"Leylaklar*"i; Sermed Bey'in "Çaydanlik"i; Efser Hanim'in kuvvetle insa edilmis natürmortu;. esi Fehiman Bey'den aldigi sanat terbiyesiyle Güzin Fehyeman Hanim'in kuvvetli bir teknik ile ortaya koydugu*"Krizantemler"i,* Hamide Riza Hanim'in babasi Riza Bey tarzinda yaptigi temiz ve ince parçalari; Kudsiye Hanim'in Fehiman (Feyhaman) Bey etkili natürmortu; Sadik Bey'in "*Cadde"* si sergiyi zenginlestiren yapitlar olarak tanitilmaktadir (Hasan Vecih Bey, 1927: 93; Mehmet Mesih, 1927: 1420)

Besinci Ankara Resim Sergisi'nde (24 Mayis 1928), her firça darbesinde nasil bir üstat elin çalistigi gizli olan ve adeta yorgun bir kadinin bütün uzuvlariyla degil, tüm hücreleriyle dinlendigi Namik Ismail'in "Natürmort"un terkibi sevimsiz bulunmakta, *"Bogazda Sabah", ve "Adalarda Mehtap"i* elestirilmekte, "Istirahat "i ise serginin en övgü dolu sözleriyle onurlandirilmaktadir. Hikmet Bey'in, *"Kabatas Sahilleri*" ve Bogaz'in bir parçasiyla atesten ruhlara su dagittigi *"Eyüp'ten Haliç'e Bir Nazar"*i dikkate deger eserler olarak gösterilmektedir (Ayin.mim., 1928: 10; C.S., 1928: 34; Mimar Hikmet, 1928 Resim Sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye;* Anonim, Besinci Ankara Resim Sergisinde Bir Saat (24 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*).

Çalli Ibrahim Bey'in, karanligin içinde kendilerini kaybetmis üç karaltidan olusan *"Kömürcüler*"i, yeni bir heyecanin konusu olmakla beraber *"Tünel"*i sanatçinin bu seneki daginik ve karisik yapitlari olarak degerlendirilmektedir. *"Genç Kiz", "Mavi Destili Natürmort", "Sari Çanakkale Destili Natürmort" ve "Karli Istanbul Sokagi" oldukça begenilen* Feyhaman Bey'in, *"Üstad Ali Riza Bey*" portresi alkislarla karsilanmakta; Halil Pasa'nin Misir'dan çöl manzaralari, biraz fazla boyanmis olmasina ragmen *"Beylerbeyi'nden Bogaziçi"* si *takdir edilmektedir.* Eski abideler ve onlari süsleyen çinilerin usta ressami Sevket Bey'in *"Bogaziçi'nde Sabah*"i gösteren tezyîni manzara resmi imzasina ragmen sahibini inkar etmekte yorumuyla verilmekle beraber, *"Ayasofya Son Cemaat Mahalli"*, iki tane "Bagdat Köskü" "Revan Kasri" tablolari begenilmektedir. Sami Bey'in *"Cepheye Yardim"*i fazla konu tekrari olarak yorumlanirken, *"Topçular"*i, *"Kis Günesi" "Eski Fatih'te Aksam Pazari*" ve "*Krizantem*"i; Güzin Feyhaman Hanim'in zarif çiçekleri ve özellikle *"Krizantem*"i övülmektedir. *Bursali Sefik Bey* yesil yurdu görmeden

sevdiren *"Bursa"*si ve *"Emir Sultan Cami*"; Hasan Vecih Bey *"Dere*", *"Kus Dili Deresi*", *"Yesil Sandal"* ve *"Fenerbahçe"* isimli yapitlari isiginda, ufuklari genis iki gencin dogusu olarak degerlendirilmektedir (Ayin.mim. 1928: 12; C.S. 1928: 34; Mimar Hikmet, 1928 Resim Sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye;* Anonim, Besinci Ankara Resim Sergisinde Bir Saat (24 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*).

Ali Riza Bey'in *"Pendik'te Kaynarca Deresi"*, *"Bogaziçi'nde Kösk "*ü; Nazmi Ziya Bey'in mahmur bir bugu içinde uyanmaya hazirlanan gemileriyle "Limanda Sabah"i ve "Çardakli Kahve"si ile "Sen Misel Köprüsü"; Arslanyan'in "*Rüstem Pasa Camii Mihrabi ve Kapisi*"; Fuat'in *"Ayasofya Galerisi*"; Fahrünnisa Melih'in "*Genç Kiz"*i Malik Vicdani Bey'in *"Mektepte Cumhuriyet Bayrami Hazirligi"* ve Ingiliz Sefiresi Leydi Clark'in on güzel eseri begenilirken, *Ruhi Bey*'in çalisma tarzini degistirmeden ortaya koydugu *"Yazmaci Kadin"* yapiti olumsuz elestirilmektedir (C.S. 1928: 34; Mimar Hikmet, 1928 Resim Sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye;* Anonim, Besinci Ankara Resim Sergisinde Bir Saat (24 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*).

1922 yilinda açilan Galatasaray Sergisi Ahmet Hasim'in tenkit makalesinin gölgesi altinda geçmistir. Hemen hemen tüm ressamlarin görüsleri elestirinin hakli veya haksiz oldugu noktasinda dügümlenmistir. Bu serginin bir baska dikkati çeken tarafi ise basinin, yapitlari ressamlara degerlendirtmesi olmustur. Ressamlar, hem buradaki yapitlari baglaminda hem de genel kimlikleri ile degerlendirilmislerdir.

Ressam Sevket Bey'in yapitlara ve ressamlara yönelik degerlendirmeleri söyle olmustur. Hikmet Bey'in milli müze için ayrilan *"Kabatas'ta Sabah"* levhasini, Çalli Ibrahim ve Namik Ismail Bey'in nü'lerini begenmektedir. Veliaht Abdülmecit'in *"Unutulmus Bir Sahife"*sini, Nazmi Ziya Bey'in peyzajlarini ve Avni Lifij Bey'in *"Nefi Devri"*ni basarili bulmaktadir. Arslanyan Efendi'yi, yapitlarini sahsilestirmesi için daha serbest çalismasi gerektigine ilave olarak, Izzet Ziya'yi fotografik bulmaktadir.

Çalli Ibrahim Bey'in degerlendirmeleri ise;

Sergide en çok Nizameddin Bey'in *"Narlar*"ini sevdigini, Sevket Bey'in yapitlarini cansiz ve Veliaht Abdülmecit'in *"Unutulmus Bir Sahife*"sini bütün kusurlarina ragmen kibar buldugunu söylemektedir.

Sami Bey, Ruhi Bey'in *"Hicret"*ini begenmektedir (Dergâh, 1922a: 129).

Hikmet Bey'in görüsleri ise; portrede Feyhaman Bey ile Namik Ismail Bey'i tercih etmekle, Veliaht Abdülmecit'in *"Mütalaa"*sini çok begenmekte, Nizameddin Bey'in eserlerini begenmemektedir.

(Ömer) Adil Bey; artik ressamlarda ihtisaslasma görmekten son derece memnun olmustur. Örnegin Hikmet Bey deniz resimlerinde, Çalli Ibrahim Bey'in "*Mehtap Avcilari"*, Sami Bey'in *"Çiftçi*" levhasinda bu ihtisaslasmanin görüldügünü belirtmektedir. (Ömer) Adil Bey, Ruhi Bey'in "*Hicret"*ini de begenmektedir (Dergâh, 1922a: 129-130).

Dergâh Mecmuasi yazari Mustafa Sekib, *Sami Bey*'in "Tarlada Sabah" yapitinda sanki bir melankoli havasi görüldügünü, *Avni Lifij* Bey *"Nef'i Devrinden Bir Sahife"*siyle renk kullanmaktaki ustaligini ispatladigini vurgulamistir (Mustafa Sekib (1922). Resmin Ruhiyati ve Ressamlarimiz, *Dergah Mecmuasi*, Sayi:33, s. 132).

Muhiddin Sebati Bey'in "*Vezir Hanindan Çikarken*"i ve *Kadri Efendi*'nin "*Modada Deniz Hamami*" adeta nefes alan ve gözleri yikayan yapitlar olarak degerlendirilmistir. Nevzad Hanim, portrelerinde dolgun vücutlarin güzelligine dokunmak istemistir diye belirtilmistir. Güzin Hanim'in yapitlarindaki havayla ilk bahar çiçeklerine benzedigi ifade edilmistir (Mustafa Sekib, 1922: 133).

Namik Ismail Bey'in *"Çarsafli Kadin"* portresi, Halil Pasa'nin "*Balikçi Kayigi*", Çalli Ibrahim Bey'in *"Kadin"* isimli yapitlari basarili, Ruhi Bey'in *"Gergef Isleyen Kadin"*i ise oldukça zayif bulunmustur (Dergâh, 1922b: 147)

Genç ressamlar sergisinde (5 Mayis 1924), teshir edilen yapitlar, ülke sanatinin gelecegi için ümit verici bulunmustur (Mehmet Mesih, 1924a: 242; Hasan Ali, 1924: 267-268). Sergilenen yapitlar birebir degerlendirmeye tabi tutulmamistir.

Serbest Resim Atölyesi Üçüncü Resim Sergisi'nde (24 Temmuz 1924), Turgut Bey'in *"Lale Devrinde Bir Saray Bahçesi"*ni gösteren dekoratif tarzda yagli boya tablosu, *"Cami Bahçesi"*, *"Tekke Bahçesi"*, *"Balikçi"* ve *"Anadolu'da Aksam Zamani Bir Köy"* bahçesi etüdü basarili bulunmustur. Ahmet Ihsan Bey'in *"Bahar"*, "*Sükrü Naili Pasa" "Muhtar Takimindan Bir Zurnakes*" ve "*Askerler*" i sergide begenilen yapitlar olmustur. Ismail Hakki Bey'in *"Yeniköy Sahil"*i, Tevfik Bey'in "*Yeni Cami*"si, Üstat Riza Bey'in sulu boya ve kuru kalem manzaralari olumlu elestiri alirken, Ruhi Bey'in bazi teknik hartalarina ragmen *"Zeybek*" portresi, Fuat

Bey'in, ressam Sevket Bey'i hatirlatan *"Rüstem Pasa Camii"*ne ait çalismasi ve gençlerden Kenan, Hayri ve Sami Beylerin yapitlari sergide dikkat çekici olarak degerlendirilmistir (Milli Mecmua, 1924b: 292).

(Altinci) Galatasaray Resim Sergisi'nde (25 Temmuz 1924), Çalli Ibrahim Bey'in *"Millet Meclisi Önünde Yunan Üserasinin Geçisi"* teknik hatalarla dolu bulunmasina ragmen diger iki portresi *"Resid Safvet" ve "Yunus Sadi Beyler"* hem bakarak hem de benzetmek kaygisiyla yapildigi için iyi bulunmustur.

Ruhi Bey'in "*Yaz*" isimli yapiti için, hiçbir unsuruyla yazi andirmadigi ve Ankara manzaralarinin da son derece yetersiz oldugu vurgulanmistir.

"*Acaba yazin nesini gösteriyor. Basina çiçek takan ve bu is için uzun süre hareketsiz duran kagittan bir elbise giyinmis kadinla önündeki sudan baska her seyle doldurulmus bir havuz; sabun köpügü ve yahut beyaz boya bulasigi hissini veren iki kugucuktan ibaret, bunun yazi ifade edecek nesi var?*" (Heykeltiras Ali Nijad, 1924: 318).

diye olumsuz elestirilmistir.

Sevket Bey'in natürmortlari, Nazmi Ziya Bey'in *"Kar"*i begenilirken, Sabiha Rüsdü Hanim kuvvetli deseni ve Seref Bey *"Fuat Bey"* isimli portresiyle övülmüstür.

31 Temmuz 1925 tarihinde Türk Ressamlar Cemiyeti'nin Galatasaray Mektebi'nde açtigi Yedinci Galatasaray Resim Sergisi, gelecek için ümit verici olarak nitelenmektedir. Sergilenen 233 yapit kusursuzluk takdirleriyle karsilanmistir.

Bu baglamda, ressam Sami Bey'in *"Çiçekler"*, Ankara etütlerinden "*Debbaghane Tarafina Bir Nazar*", *"Aydin Önlerinde Hücum*" ve "*Bir Kis Hatirasi*"; Sevket Bey'in "*Yeni Camii*", *"Eski Bir Türk Ocagi*", *"Cami Kubbesi*"; Namik Ismail Bey'in *"Güller"*, *"Yusuf Akçura Bey*" portresi ve natürmortlari; Halil Pasa'nin *"Fenerbahçe", " Balikçi Kayigi*", "*Bostancida Eski Erenköy Caddesi*" isimli yapitlari begeni toplamistir.

Portreci kimligi ile ön plana çikan Feyhaman Bey'in *"Bogaziçi Manzarasi*", Hayri Bey'in *"Büyük Ada da Kelebek Avcisi"*; Hikmet Bey'in *"Kus Dili Deresi*";

Ruhi Bey'in *"Logusa Anne"*; Mehmet Ali Laga Bey'in *"Bursa'da Kar"*; Sabiha Rüsdü Hanim'in Nil ve Misir manzaralari, özellikle *"Nil'de Aksam"*, *"Misir'da Hurmalik"* yapitlari oldukça olumlu degerlendirilmistir (Anonim, (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay*, Sayi: 7, s. 44).

Sergiye katilan kadin ressamlarin yapitlarindaki incelik, dikkat ve renk uyumu kullanimi takdirle karsilanmistir. Bu kadin ressamlardan Ihsan Riza Hanim, Ifraz Hanim, Efser Ismail Hanim, Bedia Hanim, Sükriye Cafer Hanim, Sabiha Rüsdü Hanim, Kutsiye Edib Hanim, Güzin Hanim, Müfide Ismet Hanim ve Melek Celal Hanim'in yapitlari olumlu elestiriler almistir (Anonim, (1925) Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay*, Sayi: 7, s. 45).

30 Temmuz 1926 Cuma günü Türk Sanayi-i Nefise Dernegi tarafindan Galatasaray Lisesi'nde gerçeklestirilen resim sergisi hakkindaki agirlikli olarak olumsuz elestirileri bünyesinde toplamistir.

Hikmet Bey'in *"Süleymaniye'den Bogaziçi'ne Bir Nazar"* adli yapiti, desen itibariyle hatalar tasimakla birlikte kötü renk kullanimi neticesinde posad olmaktan kurtulamamakla; diger iki tablosu ise oldukça iyi birer yapit olarak degerlendirilmektedir.

Daha sonra Sami Bey'in *"Krizantem" ile "Sakayik" ve "Leylak"* adli eserleri ilk bakista hos görünse de, cam gibi çok sert renkler kullanildigi için izleyicide fotograf etkisi biraktigi seklinde elestirilmistir. *"Cepheye Hizmet"* isimli yapitinda ise, kagni arabasinin arkasindaki kadinin, bacaginda görülen felç inmislik hissi yüzünden olumsuz elestiri oklarini üzerine toplamistir.

Feyhaman Bey'in *"Güller"*i disinda kalan, peyzajlari çok sert ve aci renklerden yapilmis oldugu için tabii görünmemek, ruhu oksamamakla elestirilmektedir. Portresi ise desen hatalarina ragmen dikkate deger bulunmakta fakat ortaya koydugu yapitlar, önceki sergilerde ortaya koyduklarina göre oldukça sönük bulunmaktadir.

Arif Bedii Bey, yapitlarinda kullandigi renkler biraz sert olarak degerlendirilse de genel olarak gelecek vaat eden bir sanatçi gözüyle bakilmaktadir. Çalli Ibrahim Bey'in, *"Iskele"*si ve bir portresi disinda kalan eserleri sönük bulunmaktadir. Nazmi Ziya Bey'in *"Genç Kiz" ve "Dalgin"* adli tablolarinda ifade kuvveti göze çarpmaktadir. Diger eserleri de oldukça basarili bulunmustur.

Hüseyin Rahmi Bey'in *"Yogurtçu Deresi"* nin yari üst kisminda, az çok derinlik ve güzellige, bir dereceye kadar da *'Sebzeler"* i begeni toplamistir. Sevket Bey'in yapitlari ise eski eserlerine göre oldukça sönük, ruhsuz ve ölgün olarak degerlendirilmektedir. Gelecek için ümit veren genç ögrenci Nazik Bey'in, yapitinda kuvvetli bir ahenk bulunmus, diger bir ögrenci Hamid Bey, eserlerindeki derinlik ve ahenk uyumuyla gelecekte çok sey beklenen bir baska ressam olmustur. Ali Riza Bey'in *"Çamlica'dan Marmara'ya Bir Nazar", "Çamlica'da Namazgah Camii*" adli tablolari kendi stilinde çok güzel bulunmustur.

Ruhi Bey, sanat adina ruhsuz ve manasiz yapitlar ortaya koymakla, özellikle *"Kus Kondu"* adli tablosu renksizlik, yapittaki kadinin palyaçoya benzemesiyle, çocugun patiklerinin ise tahtadan yapilmis hissi uyandirmakla elestirilmistir. Güzin Hanim'in *"Ayçiçegi"* ve *"Krizantemler"* adli yapitlari oldukça begeni toplamistir

Namik Ismail Bey'in, vuzuh ve ahenk tasiyan üç küçük yapiti da begenilmistir. Mehmet Ali Bey'in, Gazi Mustafa Kemal'e ait küçük akvarel portresi kendi metodunda oldukça güzel bulunmustur.

Malik Vicdani Bey'in, yapitlari, ahenk ve vuzuha sahip, ayni zamanda teknik olarak çok kuvvetli bulunmaktadir (Millî Mecmua, 1926: 1073).

Desen hatalarina ragmen Talat Bey'in yapitlari, Hayri Bey'in *"Yildiz Çiçekleri"* isimli renk ve uyum dengesi gösteren iki tablosu, Sabiha Rüsdi Hanim, güçlü ifade tasiyan yapitlariyla begenilmistir.

Melek Hilal Hanim'in kalemle yapilan resimleri, Semseddin Ruhi Bey'in *"Kozyatagi"* adli tablosu, Kemaleddin Rifat Bey'in bazi ton hatalarina ragmen *"Çinar Gölgesi",* Arif Bedii Bey'in mehtapta bir gece yasatan *"Mehtapta Köy Yolu"* sergide övgü toplayan diger yapitlar olmustur (Millî Mecmua, 1926: 1074).

Türk Sanayi-i Nefise Birligi resim subesi tarafindan 2 Agustos 1927'de Galatasaray Lise'sinde gerçeklestirilen Sekizinci Galatasaray Resim Sergisi özellikle kübizme ait yapitlar beklentisinin bosa çikmasiyla elestirilmistir.

Sergide Çalli Ibrahim *"Üryan"* isimli yapiti, daha önceki eserleri dikkate alindiginda Çalli Ibrahim'e pek yakistirilamamistir. Sanayi-i Nefise Mektebi Müdürü Namik Ismail Bey'in Çankaya'ya ait iki manzarasi ile *"Ispanyol Kadini"* isimli yapiti, boyalarin temizligi ile firçanin güçlü kullaniminin yaninda suurlu ve gerçeklik yönüyle begenilmistir. Sanatçi, özellikle *"Ispanyol Kadini*"nda zit

renklerle denge kurma yoluna gitmistir. Feyhaman Bey'in günesli manzarasi dikkat çekici bulunmus fakat konunun düzenlenmesine dikkat etmemekle elestirilmistir. Nazmi Ziya Bey'in "*Haliç*" ve "*Karadeniz*" isimli yapitlari olumlu degerlendirilirken 284 numarali manzarasi çok dekoratif bulunmustur.

Sevket Bey'in ve Halil Pasa'nin yapitlari eski senelerdeki eserlerine denk bulunmakla birlikte özellikle Halil Pasa'nin *"Çengel Köy"* ve "*Sakayiklar*" isimli eserlerinde ki renk olumlu karsilanmakla birlikte ruhsuz olarak degerlendirilmektedir (Muallim Kazim Sevinç, 1927: 4484).

Hikmet Bey'in *"Findikli Sahili*" isimli çok kalabalik ve büyük boy yapitindan ziyade *"Cihangir Sirtlarinda"* ismindeki ufak yapiti daha basarili bulunmakta hatta serginin en güzel eserlerinden birisi olarak ifade edilmektedir. Sami Bey'in Ankara'da *"Eski Zahire Pazari" "Kis Günesi*" ve *"Kavak' ta Bir Köse*" adli yapitlari ufak tefek kusurlarina ragmen begeni toplamistir. Hasan Vecih Bey'in "*Dere*" isimli yapiti olumlu elestirilmis, Mehmet Ali Laga Bey'in tablolari "*Uludag Yamaçlarindan Bursa*" ile "*Topçana Havuzu*" digerlerine oranla daha ruhlu gösterilmistir. Genç ressamlar arasinda Sabiha Rüsdü Hanim'in "Ç*içekler"*i Hoffman etkili olmasina ragmen ilerleme yolunda emin adimlarla giden bir sanatçi yapiti; Güzin Hanim'in "Gurup" ve "*Krizantemler"*i renklerindeki kuvveti ile övülmektedir. Ali Münib Bey'in "*Damlar", "Sen Nehri", "Susamlar*" ve "*Sen Nehri'nde Kayiklar*" tablolari onu gelecek vaat eden genç ressamlar sinifina sokmaktadir.

Bunlardan baska Malik Vicdani Bey'in sulu boya resimleri, Halid Bey'in portreleri, Hamide Hanim'in "*Erikler"*i, Hamdi Bey'in "*Hegbeli Adasi*"; Cevad Bey'in *"Istanbul"*u; Ahmet Bey'in "*Semsiyeli Kadin"*i, Halid Bey'in "*Amaleler"*i *Rahmi Bey*'in "*Manzara"*si, Ali Riza Bey'in eski tarzda resimleri, Saib Bey'in "*Celal Sahir Bey*" ve "*Abdülhak Hamid*" portreleri; Talat Bey'in "*Revan Kasri*"; Avni Bey'in *"Vitrin"*i; Ömer Adil Bey'in *"Ihnal"*i takdirle karsilanmistir (Muallim Kazim Sevinç, 1927: 4485).

Galatasaray Resim Sergisi'nde (1 Agustos 1928), son zamanlarda çok düzensiz çalismakla suçlanan Çalli Ibrahim Bey'in, "*Dikis Dikerken*"i bir terzihane "*Dus Yaparken*"i ise bir termosifon fabrikasina oldukça iyi birer reklam olurdu seklinde elestirilmistir.

Hamid Bey'in *"Genç Kadin"* portresi, Ahmet Bey'in "Dört Kardesler" peyzaji ve Ismail Hakki Bey'in çalismasi serginin en basarili eserleri olarak degerlendirilmistir. Ruhi Bey'in *"Yagmurlu Hava"*si, Sadi Bey'in *"Göksu Deresi"* nefis, Ali Sami Bey'in *"Eski Mektebi"* didaktik bulunmaktadir.

Fehyaman Bey'in sair "Celal Sahir"i, Hasan Vecih Bey'in *"Kus Dili Deresi"* Melek Celal Hanim'in küçücük tablolari ve Nazmi Ziya Bey'in bütün eserleri oldukça basarili ama Namik Ismail Bey'in *"Hekim Pasa'nin Yalisi"* enfes olarak degerlendirilmistir (F. Celaleddin, 1928: 238).

Avrupa'da, 18. yüzyildan önce elestiri, yapiti ya da yapitin olusumunu belirleyen kosullari inceleme eylemi olarak degerlendirilmektedir. Bu tutum, yapitin gerçege uygunlugunu saptamaya yönelik olarak incelemeyle es anlamli tutulmustur (Yasa Yaman, 1996: 35). Bununla beraber, tuval resminin 19. yüzyilda Osmanli sanat ortamina girmesiyle baslayan sergi ve yayincilik devinimleri, giderek resim elestirisini de zorunlu kilmistir. Oysa ki Osmanli'da 20. yy.in basindaki elestiri biçemi, övmek ya da yermek, hikaye/rivayet etmek, anlatmak yönünde form bulmustur. Resimlerde, aslina uygunluk, firça gücü, saglamlik, kompozisyon ve çizginin dogrulugu gibi nitelemeye yönelik degerlendirme ölçütleri kullanilmaktadir. Akademik bir natüralizm "Romantik" bir yaklasimla birlestirilmektedir (Yasa Yaman, 1996: 36).

1920-1950 yillari arasinda tartisma ve tartismaya yönelik elestiri konularini üç ana baslik, ulusal sanat, modern sanat ve sanat egitimi belirlemektedir. 1920-1950 yillari arasinda, Bati'li ölçütlerde yeni bir ulusal sanatin olusmasi için, görüs ve tartismalarin ana basliklarini ise, Osmanli öncesi kaynaklardan yararlanma, bati öykünmeciliginden kurtulma, sanatin, devrimin hizmetinde ideolojik bir anlam yüklenmesi, ulusal kültür yaratmada zorlamanin gereksizligi, bir Türk hümanizmasi ya da Rönesans'i yaratma, halk sanati kaynaklari ile iliski kurma, sanatin politik bir kimlige kavusturulmasi biçiminde özetlenmektedir (Yasa Yaman, 1996: 34).

Bu baglamda Osmanli'nin son yillari ve Cumhuriyetin ilk yillarinin etkili ve tek grubu olan 1914 Izlenimci kusagi, Avrupa'dan aldigi egitimin yanina millî ya da mahallî etkileri de ilave ederek manzara gelenegini sürdürmüstür. Kendilerinden öncekilerin temel çalisma malzemesi olan fotograftan çalisma yöntemlerini bir kenara birakmamakla birlikte, 1914 Izlenimcileri, primitif ya da öncüler olarak

adlandirilan (Berk, 1975: 3) bir önceki kusakla, teknik ve düsünsel tarzda ayrilmaktadirlar. Savas ortaminda bile Istanbul'un güzelliklerini resmetmeleri sarayin ve çevresinin genel begenisiyle iliskilendirilmektedir. Ayni ressamlar, Cumhuriyet'in ilaniyla manzara resmini terk etmemelerine ragmen hükümetin politikalari ile uzlasan ulusal konulara da yönelmislerdir. (Yasa Yaman, 1996: 37). Bu, hem siyasal hem de sosyal bir zorunluluk/inanmislik gibi gözükmektedir .

1920-1950 yillari arsinda sergiler ve yapitlar üzerine yapilan elestirileri;

1-Degerlendirme ve begeni ölçüsünün "güzel"le belirtilmesi,

2-Sanatçinin mükemmeli, muvaffakiyetliyi, enfesi yapan doga üstü bir yetenek oldugunun kabulü,

3-Sanatin, begeni ortami yaratmanin ötesinde, belli politika ve ideolojilere katki saglayan bir alan olarak görülmesi gibi üç baslik altinda toplanmaktadir (Yasa Yaman, 1996: 38).

Bu üç yaklasima, 1923'ten bazi alinti yazilarla, devlet-sanatçi-politika giriftligine su örnekleme yapilabilir.

"Türk ocagi salonunda açilmak üzere bir müddetten beri hazirlanmakta olan resim sergisi, bugün ögleden sonra saat 3'te fevkalade merasimle küsad edilecektir. Haber aldigimiza göre merasimde Gazi Mustafa Kemal Hazretleriyle refikalari hanimefendi, icra vekilleri, mebuslar, ocaklilar daha birçok zevat hazir bulunacaklardir.

Sergide 125 tablo teshir edilecektir. Milli Türk Ressamliginin eserlerinden ibaret olan tablolar yüregimize fehr ve insirah verecek bir kiymettedir.

Türk ressamlari, derin bir mahrumiyet içinde senelerden beri çalisa çalisa bize bugün medeni milletlerin inkisaf etmis ressamligi arasinda yüzümüzü agartacak muasir bir Türk ressamligi vücuda getirmislerdir. Türk Ocagi, resim sergisini açmakla muasir Türk resmini Anadolu'ya ilk defa teshir etmis oluyor.

…Bu vesileyle su noktayi da kaydetmek isteriz ki gerek Istanbul'da ve gerek bu defa burada açilan resim sergilerinde, ressamlarimizi, ilk defa onlari, yüksek kabiliyetleri ve sayan-a hürmet sanatlariyla asla kabul-ü telif olmayan mahrumiyet içinden kurtaracak el uzanmis oluyor. Bu derin bir suret de takdire sayandir (Anonim, Resim Sergisi (14 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923). *Hakimiyet-i Milliye*).

Degerlendirme ölçütü olan, güzellik/güzel bulmamak ve sanatçi basarisi/basarisizligini yine ayni yildan baska bir alinti desteklemektedir.

"…Bir haftadan beri tertip ve tezyini ile istigal edilmekte olan Ankara Resim Sergisi dün ögleden sonra saat 3'te samimi merasimle ve vekillerden, mebuslardan ve ocaklilardan mürekkep güzide bir kitle huzurunda açilmistir. Gazi Pasa Hazretleri arzularina ragmen resmi küsadda bulunamamislar, Hamdullah Suphi Bey ile ressamlarimiza selamlarini göndermislerdir. Hamdullah Suphi Bey, Pasa Hazretlerinin bu babdaki beyanati ve ilk firsatta sergiyi ziyaret etmek hususundaki vaatlerini teblig ettikten sonra salonun kapisinda bagli kirmizili beyazli kurdeleyi kesmistir.

Resimler ocak salonuna nefis bir zevk ve sanatla yerlestirilmis bulunuyordu. Hepsi küçüklü büyüklü 119 tablo idi. Ocak medhalinde Ankara'ya ait birkaç etüt vardi. Salonun ortasinda Gazi Pasa Hazretlerinin bir büstleri (yarim heykeli) duruyordu. Bu heykel Münih Sanayi-i Nefise Mektebinden mezun heykeltiras Nejat Bey'in eseridir. Sanatkar bilhassa çehrenin hakkinda muvaffak olmustur. Yalniz etüdünün nâks oldugu ve Gazi Pasa'nin fotograflari üzerinde çalistigi anlasiliyordu…

Teshir olunan tablolar, bilaistisna muasir bir Türk ressamliginin artik vücut buldugunu ispat eder mahiyette olgun eserlerdir. Türk Milleti, teceddüt yolunda son bir asir zarfinda ve bilhassa su son senelerde ne kadar muvaffakiyetli ve genis hitaveler attigini Türk Ressamliginin bugün Ocak'ta teshir edilmekte bulunan eserlerinden bariz bir suretle anlayabilir. Biz kendi hissemize, dün açilan resim sergisinde kiymetli sanatkarlarimizin nefis eserlerini temasa ederken derin bir bedii haz duymakla beraber, milli varligin ileri hamlesini ölçmek için önümüzde maddi bir mikyas bulmus olmak saadetinde dimdik atilmis olan bu genis hitaveler, bize istikbal için çok yüksek bir kanaat ve itmînân verdi

Sergide teshir olunan resimler hemende bilaistisna kendi hayatimizin içinden alinmis ve ibda' edilmis eserlerdir. Bunlarin içinde ressam Ruhi Bey'in milli mücadeleyi üç canli safhada pek güzel yasanan büyük bir levhasi vardir, adi "Kurtulusa Dogru'dur". Sami Bey'in "Istiklal Muharebesinden Bir Safha"

namindaki büyük bir tablosuyla "Sarikamis Muharebesinden Sonra" ünvanli tablosu, bilhassa bu ikincisi de cidden makbuldür. Sarikamis ricatinin yeis ve feturi olanca vuzuhuyla tabloya tersim edilmistir. Sonra Ömer Adil Bey'in "Kandil Gecesini Yad" isimli bir tablosu var ki bir sehidin arkada biraktigi sevgiliyi, onun nihayetsiz hazin ve elemini ne güzel tasvir etmistir. Ali Sami Bey'in "Intizar" unvanli tablosu isgal altinda öksüz Istanbul'u canlandirmistir…" (Anonim, Resim Sergisi (Sanat Hayati) (15 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923). *Hakimiyet-i Milliye*).

Daha geç tarihli bir örnekte de daha farli bir yaklasim gözükmemektedir.

"…Sütunlarimizin müsaadesizligi hesabiyla eserler üzerinde durarak fikirlerimi yazmak mümkün olamayacagindan ancak en güzel buldugum tablolari kaydedebilecegim.

Tahrir heyetimizden merhum Avni Lifij Bey'in "Ankara Etrafinda" adli eseri sanat nokta-i nazarindan oldugu kadar sergide de en güzel eserdir. Namik Ismail Bey'in resmini derç ettigimiz "Çankaya" unvanli tablosu basta olmak üzere "Ankara Kalesi" adli dekoratif eseri cidden nefistir. Ben Namik Ismail Bey'den memleket namina bu tarzda eserler bekledigim cihetle fazla söz söylemeyecegim…

…Türkiye bu sanatkarlarimiz dolayisiyla bihak iftihar edebilir. Yalniz Vasif Bey sanatini daha umumi bir çerçeve dahilinde inkisaf ettirse ve talebe yetistirse memleketine daha fazla hizmet etmis olur. Tabi bu yollarda yürüyebilmek içinde himayeye ihtiyaç vardir" (Mehmet Mesih, 1927: 1419-1420).

"Cumhuriyet öncesinde, sanat yazini Bati estetigini anlamaya çalisarak, Bati etkisindeki resmin yansittigi zihinsel çeliskileri, biçim ve fikir düzeyinde incelemede yetersiz kalmistir" (Yasa Yaman, 1996: 38) seklinde ki yargiya, Cumhuriyetin ilk yillarinda da -yine ayni baglamda- etkisiz kalmistir uzantisini eklemek fikri, verilerin isiginda dogmaktadir.

1920-1923 yillarindaki ilk üç yillik dönemde gerçeklestirilen Galatasaray Sergileri'ne daha kapsamli bir elestiri görülürken, bu durum Cumhuriyet'in ilanindan sonraki bir iki sergide yavaslamis fakat olumsuz elestiriler devam etmistir. Yine Istanbul'da gerçeklestirilen ve özellikle genç ressamlarin yapitlarini teshir etme firsati buldugu, Serbest Resim Atölyesi ve Genç Ressamlar Cemiyeti'nin

sergileri takdirlerle karsilanmistir. Istanbul sergilerinin aksine, Ankara sergileri için hiçbir zaman olumsuz bazda yorum ve elestiriler çikmamistir. Ankara'da gerçeklestirilen sergiler için övgü, sanatçilara destek, gelenekten yada Osmanliliktan kopup ulusal sanat yaratma çabasi egilimlerine dönüsmüstür. Bunun temelinde yatan sebep ise Cumhuriyet'le birlikte baslatilan "yenilikler" arasinda, Ankara Resim Sergileri'nin Anadolu'ya çagdas sanati ögretmek gibi bir misyon yüklenmis olmasidir. Bütün bunlara ilave olarak devletin gerek maddî gerekse manevî olarak desteklemesinin katkilari da yadsinmamalidir.

Cumhuriyet Hükümeti, Anadolu halkini çagdaslastirma modeli kapsaminda, resim sanatina da bir görev vermistir. Bu görevin içinde, yalnizca Anadolu'ya resim sanatini götürmek degil, Cumhuriyet'in kurulma sürecinde Türk halkinin yasadiklarini canli tutmak ve modern Türkiye'nin temelini olusturan devrimleri bu yolla benimsetmektir. Bununla birlikte, her iki kentteki resim sergilerinde yüzlerce manzara, natürmort ve portre çalismasina karsilik iki elin parmaklarini geçmeyecek kadar Kurtulus Savasi konulu resimler üretilmistir.

1925'ten sonra Istanbul Sergileri gözden düserken, Ankara Sergileri'nin ragbeti artmistir. Buna neden olarak ise, ressamlarin yillardir ayni konulari ufak tefek degisiklerle boyamalari ve Istanbul halkina sunmalari gösterilmistir (Elif Naci, 1933: 12-13; Tansug, 1998: 25). Ankara'nin ragbetinin artmasi da bu durumla iliskilendirilmektedir. Çünkü, Istanbul'a göre resme daha aç bir halk/zümre bulunmaktadir. Ayrica, devlet kurumlarinin da bu kitlenin içine katilmasi ragbeti körükleyen bir baska etmen olmustur.

Begeni ve elestiri noktasinda ölçütler "enfes-kuvvetli-makbul/bitmemis-karalama-ehemmiyetsiz" kelimeleriyle sinirlanmistir. Teknik ayrintilara fazla deginilmemekle birlikte yapitin ortaya konus süreci hakkinda herhangi bir yorumlamaya gidilmemistir.

Sergilerdeki yapit/yapitlar ve sanatçi/sanatçilar kapsaminda elestiriler var. Agirlikli olarak Cumhuriyet'in ilk yillarinda (1923-1928) plastik sanatlardan resim sanatina karsi, resmî ve sivil toplumun büyük bir ilgisinden bahsetmek mümkün görünmektedir.

3. 4. Resim-Heykel Konulari ve Yönelimleri

1920-1928 yillari arasinda gerçeklestirilen Ankara ve Galatasaray Resim Sergilerinde ortaya konan yapitlar, ***manzara (peyzaj), natürmort (ölü doga) ve portrelerden*** olusmaktadir.

Manzara temali yapitlarda genellikle Istanbul'dan degisik kesitler sunulmaktadir. Istanbul'un degisik semtleri, adalar ve bogazdan enstantaneler resmedilmistir. Bu sergilere Bursa'dan katilan Mehmet Ali Laga, Bursa'dan degisik görüntüleri resmederek renk katmistir. Ankara sergilerinin devreye girmesiyle Ankara'dan degisik manzaralarda yer almistir.

Ele alinan bir baska konu bu dönem sanatçisinin sikça isledigi natürmortlar olmustur. Degisik ölü doga ürünleri, narlar, meyveler, deniz ürünleri bu dönem ressamlari tarafindan resme konu edilmistir.

Konu yönelimleri arasinda dikkati çeken bir baska tema portreler olmustur. Özellikle dönemin önde gelen devlet yetkilileri ve sanat dünyasinin ünlü kisilerinin portreleri yapilmistir. Bu yillarda otoportre çalismalari sinirli sayida olsa da yapilmistir. Bu tarz çalismalar içinde Avni Lifij görülmektedir.

Bu sergilerde, salonlarda, resim tablolarindan sonra en fazla ilgi gören bir baska sanat yapiti da heykel olmustur. Heykel ürünleri ilk defa 1922'de açilan Galatasaray Resim Sergisi'nde 4 yapitla karsimiza çikmaktadir. Sabiha Ziya ve Melek Ahmet Hanim *"Büst"*, Nijad Bey *"Portre"* ve *"Cemil Bey'in Portresi"* (Anonim (1922), Türk Ressamlar Cemiyeti Tarafindan Düzenlenen Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi Fihristi, Istanbul: Ali Sükrü Matbaasi) isimli yapitlarini bu sergide teshir etme firsati bulmuslardir. Birinci Ankara Resim Sergisi'nde (14 Tesrin-i Evvel 1923) salonun tam ortasina yerlestirilen Nijad Bey'in "Gazi Büstü", tarih sayfasinda "ilk Atatürk Büstü olarak" yerin almaktadir (Anonim, Resim Sergisi (15 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Milliye*). Heykel yapitlarinda büst, bas, portre, etüt, konulu heykeller ve alçak kabartma gibi ürünler verilmistir.

Bu tarz resimler, ana basliklar altinda ve konu yönelimleri ayrintisi söyle irdelenebilir.

Manzara:

Türk resminde Istanbul ve çevresini betimleyen manzaralar, Osmanli Imparatorlugu'nun son dönemlerinde daha çok sanatçinin "yaratma" degil "güzel" yapma duygusuna karsilik gelmektedir. Manzaralarda, "güzel" olarak nitelenen Istanbul, çesitli açilardan resme konu edilmistir (Yasa Yaman, 2003: 218). Çogu Osmanli Imparatorlugu döneminde yurt disina gönderilen savasin patlak vermesiyle 1914'te yurda dönen Izlenimci kusagin da en çok isledigi yönelim manzara olmustur. Imparatorluktan Cumhuriyet'e geçisin ilk yillarinda ayni tarzin korunmasi dogal karsilanmaktadir. Izlenimci kusagin en iyi yaptigi manzara resimleri, Cumhuriyet'in ilk yillarinda da sayica digerlerine göre daha fazla yapilmis ve sergilenmistir. Ancak burada dikkati çeken bir diger nokta ise islenen manzara konularinda, Baskent Ankara'nin da, özellikle Çankaya görüntüleriyle yerini almis olmasidir. Bunlari belli basliklar altinda ve seçilmis bazi örneklerle somutlastirirsak;

- Istanbul'un degisik semtlerinden görüntüler, **Hikmet Bey**'in **(Hikmet Onat),** *"Kurbagali Dere"*si (3. Ankara Resim Sergisi-1926), **Esref Bey**'in **(Esref Üren)**: *"Kar Altinda Kulübe"*si (4. Ankara Resim Sergisi-1927).

- Marmara Denizi'nden ve Adalardan manzaralar, **Fehiman Bey**'in **(Feyhaman Duran):***"Bogaziçi'nde Sabah"* (3. Ankara Resim Sergisi-1926), **Belkis Mustafa Hanim,** *"Heybeli'nin Görünüsü"* (1. Ankara Resim Sergisi-1923).

- Ankara ve diger iller konulu yapitlar; **Namik Ismail Bey**'in*"Çankaya"* (4. Ankara Resim Sergisi-1927, Resim: 4) ve *"Ankara Kalesi"* (4. Ankara Resim Sergisi-1927, Resim: 6)**, Ruhi Bey (Mehmet Ruhi Arel),** *"Ankara Menaziri"* (6. Galatasaray Resim Sergisi-1924), **Mehmet Ali Laga Bey (Mehmet Ali Laga),** *"Bursa'da Kar"* (7. Galatasaray Resim Sergisi-1925, Resim: 22)**,** *"Uludag Yamaçlarinda Bursa"* (11. Galatasaray Resim Sergisi-1927).

- Yurt disindan görüntüler, **Halil Pasa,** *"Misir'da Deve Yolcusu" ve "Nil Civarinda Yalilar"* (5. Ankara Resim Sergisi-1928), **Nazmi Ziya Bey (Nazmi Ziya Güran),** *"Louvre Müzesi" ve "Sn. Misel"* (5. Ankara Resim Sergisi-1928), **Leydi Clark** *"Prag Manzarasi* (5. Ankara Resim Sergisi-1928), **Ali Münib Bey,** *"Sen Nehri" ve "Sen Nehrinde Kayiklar"* (11. Galatasaray Resim Sergisi-1927).

• Tabiattan degisik sahneler, **Mehmet Ali Bey** *"Dokuz Kayalar"* (1. Ankara Resim Sergisi-1923), **Ali Riza Bey** *"Bahar"* (4. Ankara Resim Sergisi-1927), **Arif Bedii Bey** *"Mehtapta Köy Yolu"* (Galatasaray Resim Sergisi-1926).

• Cami, türbe, hamam, kösk, çesme v.b. mimarî eserler konulu yönelimler, **Halil Pasa***"Ortaköy Camii"* (4. Ankara Resim Sergisi-1927, Resim: 1), **Nazmi Ziya Bey (Nazmi Ziya Güran)** *"Sebil"* (3. Ankara Resim Sergisi-1926)**, Sevket Bey (Sevket Dag),** *"Ayasofya'da Sabah"* (4. Ankara Resim Sergisi-1927, Resim:10), **Ali Riza Bey** *"Bogaziçi'nde Kösk"* (5. Ankara Resim Sergisi-1928).

• Figürlü kompozisyonlar-Günlük yasantidan kesitler, **Ruhi Bey (Mehmet Ruhi Arel)** *"Yazmaci Kadin"* (5. Ankara Resim Sergisi-1928), **Çalli Ibrahim Bey (Ibrahim Çalli)** *"Kömürcüler" ve "Tünel Amelesi"* (5. Ankara Resim Sergisi-1928, Resim:11).

• Çiçek resimlerinden olusan manzaralar, **Namik Ismail Bey** *"Kirmizi Çiçekler"* (3. Ankara Resim Sergisi-1926), **Fehiman Bey (Feyhaman Duran** *"Güller"* (4. Ankara Resim Sergisi-1927), **Güzin Fehiman Hanim (Güzin Duran)** *"Krizantemler"* (4. Ankara Resim Sergisi-1927), **Hamide Riza Hanim** *"Ortanca"* (4. Ankara Resim Sergisi-1927), **Hayri Bey** *"Yildiz Çiçekleri"* (Galatasaray Resim Sergisi-1926).

Manzara resimleri içine dahil edebilecek bir baska yönelim ise savas konulu olanlardir. Sisli Atölyesi etkinligi içinde karsimiza çikan ve savas konulu yapitlar üreten Mehmet Ruhi Arel ve Sami Yetik, Cumhuriyet'le birlikte Kurtulus Savasi temali yapitlar ortaya koymaya devam etmislerdir.

• **Ruhi Bey (Mehmet Ruhi Arel),** *"Kurtulusa Dogru"* (1. Ankara Resim Sergisi-1923), *"29-30 Agustosundaki Büyük Sabah"* (3. Ankara Resim Sergisi-1926), **Sami Bey**'in (Sami Yetik)**,** *"Cepheye Yardim"* (4. Ankara Resim Sergisi-1927, Resim:9), *"Istiklâl Muharebesinden Bir Safha"* ve *"Sarikamis Muharebesinden Sonra"* (1. Ankara Resim Sergisi-1923), *"Aydin Önlerinde Hücum*" (7. Galatasaray Resim Sergisi-1925, Resim: 28) *gibi* eserleri bu anlamda sayilabilir.

Bu ressamlarimizin arasina, birkaç sergide;

• Yunan mezalimi konulu, *"Yunan Askeri Köylüleri Kursuna Diziyor"* (4. Ankara Resim Sergisi-1927), Yunan esirlerinin Türkiye'yi terk edis anini gösteren

"Millet Meclisi Önünde Yunan Üserasinin Geçisi" (6. Galatasaray Resim Sergisi-1924) *gibi yapitlariyla* **Ibrahim Çalli** ve *"Yunan Mezaliminden: Kursuna Dizilen Türkler"* (4. Ankara Resim Sergisi-1927, Resim:2) isimli yapitiyla **Hamid Bey** katilmistir.

Natürmort (Ölü Doga):

Türk ressamlarinin, Osmanlinin son yillari ve Cumhuriyet'in ilk yillarinda çokça tercih ettigi bir baska tarz, natürmort resimler olmustur. Manzara resimlerine göre oldukça az sayida olmasina ragmen yinede bu dönemin hemen hemen tüm ressamlari; Feyhaman Duran'dan Namik Ismail'e, Hoca Ali Riza'dan Güzin Duran'a, Ilhami Bey'den Naci Bey'e kadar bir kez de olsa natürmort yapmislardir. Ölü doga manzaralarinin temasini, sebze ve meyveler, ev esyalari ve deniz ürünleri gibi nesneler olusturmustur.

- **Belkis Mustafa Hanim**'in *"Kavun-Incir"*i, (1. Ankara Resim Sergisi-1923), **Güzin Hanim**'in **(Güzin Duran)** *"Kavanozlu Natürmort"*u (1. Ankara Resim Sergisi-1923), **Nizameddin Bey**'in *"Narlar"* (Galatasaray Resim Sergisi-1922) bu tarz yapitlara örnek teskil etmektedir.

Portre:

Bu dönem ressamlarin yapmayi sevdikleri diger bir konu ise portre resmi olmustur. Özellikle Cumhuriyet ilan edildikten sonra, ressamlarin bu tarz resimleri daha rahat ortaya koyduklari görülmektedir. Bunlar, otoportreler, dönemin ünlü kisileri, modern kiyafetli kadinlar, nüler ve bir tek örnegine rastladigimiz Anadolu kadini tiplemesinden olusmaktadir. Dördüncü Ankara Resim Sergisi'nde sergilenen, kuzu seven bir köylü kadin tiplemesi, 1930'lu yillardan sonra ressamlarin çokça isleyecegi Anadolu kadini merkezli konu yöneliminin ilk uygulamasi olarak karsimiza çikmaktadir. Yine bu yönelimleri örneklendirmek gerekirse;

- Otoportreler, Avni Lifij, (Resim: 31-32)

• Ünlü kisiler ve siyaset adamlari, **Avni Lifij Bey** *"Fevzi Pasa"* (1. Ankara Resim Sergisi-1923), **Çalli Ibrahim Bey** *"Dahiliye Vekili'nin Portresi"* (3. Ankara Resim Sergisi-1926).

• Modern kadinlar, **Bakiye Hanim** *"Kadin Portresi"* (1. Ankara Resim Sergisi-1923), **Nazmi Ziya Bey (Nazmi Ziya Güran)** *"Portre"* (4. Ankara Resim Sergisi-1927, Resim:8).

• Nü'ler, **Avni Lifij Bey** *"Üryan"* (4. Ankara Resim Sergisi-1927), **Ahmet Bey** *"Üryan"* (4. Ankara Resim Sergisi-1927), **Harilaisos Efendi** *"Üryan"* (4. Ankara Resim Sergisi-1927), **Namik Ismail Bey** "Istirahat" (5. Ankara Resim Sergisi-1928, Resim:15), **Melek Celâl Hanim** *"Üryan"* (12. Galatasaray Resim Sergisi-1928), **Çalli Ibrahim Bey (Ibrahim Çalli)** *"Üryan"* (11. Galatasaray Resim Sergisi-1927).

• Siradan kadinlar, **Ruhi Bey**'in **(Mehmet Ruhi Arel)** *"Logusa Anne"si* (7. Galatasaray Resim Sergisi-1925, Resim: 25), **Namik Ismail Bey** *"Ispanyol Kadini"* (11.Galatasaray Resim Sergisi-1927).

• Anadolu Kadini tiplemesi, **Feyhaman Duran** "Kuzu ve Çocuk –Ilkbahar" (4. Ankara Resim Sergisi-1927, Resim: 30) bu baglamda örneklendirilebilir.

Heykel:

• **Büst**, **Sabiha Ziya Hanim** *"Büst"* (4. Galatasaray Resim Sergisi-1923), **Makbule Resad Hanim** *"Büst Hamdullah Suphi Bey"* (5. Galatasaray Resim Sergisi-1924), **Nermin Faruki Hanim**, "Büst Heykel" (5. Galatasaray Resim Sergisi-1924), **Muhsine Ahmed Hanim, "**Büst" (6. Galatasaray Resim Sergisi-1925), **Sabiha Ziya Hanim**, "Büst" (6. Galatasaray Resim Sergisi-1925, Resim: 33), **Zühtü Bey**, "Genç Kiz", (6. Galatasaray Resim Sergisi-1925, Resim: 34), **Nejad Bey,** *"Erkek Büstü*" (11. Galatasaray Resim Sergisi-1927), **Nejat Bey**, *"Abdülhak Hamid Büstü*" (5. Ankara Resim Sergisi-1928),

• **Portre, Sabiha Ziya Hanim,** *"Gülen Kiz Portresi"* (7. Galatasaray Resim Sergisi-1926), **Ratib Efendi**, *"Portre"* (7. Galatasaray Resim Sergisi-1926), **Leman Besim Hanim**, *"Portre"* (11. Galatasaray Resim Sergisi-1927)

- **Bas, Nermin Nejad Hanim,** *"Artistin Kafasi"* (11. Galatasaray Resim Sergisi-1927), **Rezan Hanim**, *"Çocuk Basi"* (12. Galatasaray Resim Sergisi-1928), **Nermin Farukî Hanim**, "Bas" (3. Ankara Resim Sergisi-1926),
- **Etüt; Madam Bari**, *"Üryan Etüt"* (11. Galatasaray Resim Sergisi-1927), **Leman Besim Hanim**, *"Etüt"* (4. Ankara Resim Sergisi-1927),
- **Alçak Kabartma**; **Sabiha Ziya Hanim,** *"Çarsafli Kadin Alçi Kabartma"* (7. Galatasaray Resim Sergisi-1926), **Mualla Ahmed Hanim**, *"Alçak Kabartma"* (12. Galatasaray Resim Sergisi-1928), **Melek Hanim**, *"Alçak Kabartma Bas"* (5. Ankara Resim Sergisi-1928),
- **Konulu Heykeller**; **Zühtü Bey**, *"Düsünen Adam"* (11. Galatasaray Resim Sergisi-1927), **Rezan Hanim**, *"Tarladan Dönüs"* (11. Galatasaray Resim Sergisi-1927), **Zühtü Bey**, *"Harp"* (12. Galatasaray Resim Sergisi-1928), **Melek Ahmed Hanim**, *"Nü"* (4. Ankara Resim Sergisi-1927), **Rezan Hanim**, *"Istirahat"* (5. Ankara Resim Sergisi-1928), **Melek Hanim**, "Zeybek", (5. Ankara Resim Sergisi-1928, Resim: 35).

3. 5. Sanatçilar ve Yapit Repertuari

Istanbul'dan sonra Ankara merkezli sürekli resim sergilerinin açilmasinda Atatürk'ün sanata yaklasimi ve katkisi büyük olmustur. Gazi'nin, Ankara'da gerçeklestirilen sergilerin bir kismini bizzat ziyaret ederek sanatçilari takdir etmesi, yapitlar satin almasi ve etrafindaki yetkilileri ressamlarimizin eserlerinden almalari için tesvik etmesi (Anonim, Gazi Pasa Hazretleri ve Sanat (24 Tesrin-i Evvel 1923). Hakimiyet-i Milliye) veya ziyaret edemedigi sergilere mesaj göndermesi onun sanat ve kültüre verdigi önemi göstermektedir. Sanatin, Anadolu'nun bu bozkir kentinde, Cumhuriyet'in temelleri üzerinde yükselme çabasina ikinci büyük katkiyi, Sanayi-i Nefise Mektebi hocalari ve ögrencileri yapmistir. Istanbul'da özel atölyeler ve resim cemiyetleri, Sanayi-i Nefise Mektebi disinda gerçeklestirilen sergi olusumlari içinde yer alsalar da, Ankara'da Muallimler Birligi Binasinda 7 Kânun-i Evvel (Aralik) 1924'te Millî Sanayi-i Nefise Cemiyeti ile birlikte Serbest Resim Atölyesi'ni gerçeklestirdigi sergi (Anonim, Resim Sergisinde (7 Kânun-i Evvel (Aralik) 1924). *Hakimiyet-i Milliye*) disinda özel atölyelerin etkinligi görülmemektedir. Ancak,

Hükümet'in, geçmisi köklü olan ve ülkenin tek resmî sanat okulunun yetkilileriyle birlikte hareket etmesi, bu durumun olusmasinda diger bir etmen olmustur. Iste böyle bir perspektif içinde, Ankara'da resim sergilerinin gerçeklestirilmesinde tek sorumlu Sanayi-i Nefise Mektebi gibi gözükmektedir. Bunun dogal bir sonucu olarak, bütçeden sergiler için ayrilan pay -genç sanatçilar ve Sanayi-i Nefise Mektebi'ne bir alternatif olusturma çabasi içinde olan özel atölyelerin tepkilerine ragmen- bu sanatçilarin kullanimina sunulmustur. Hakli olarak ilgisizlikten ve maddî imkansizliktan yakinan (Mehmet Mesih, 1924b: 292) bu atölyelerin ömrü fazla uzun olmamistir.

Bu arada, savastan yeni çikmis olan ülkenin bütçesi pek de güçlü degildir ve Sanayi-i Nefise Mektebi'nin ve Cemiyet'in bu bütçeden almayi planladigi pay için Ibrahim Çalli, Ankara'ya, Türk Ressamlar Cemiyeti tarafindan iki defa gönderilmistir. Maarif Vekili Vasif Bey'le görüsen Ibrahim Çalli, gerekli destegi beklenen düzeyde bulamamistir (Mehmet Mesih, 1924a: 241). Her seye ragmen, Cumhuriyet ülküsünü gönülden benimsemis olan Sanayi-i Nefise hocalari ve ögrencileri, bu ülkünün baskentinde sanati yaymak ve sevdirmek için ellerinden gelen gayreti göstermislerdir. Bu yillarda hükümet ve sanatçilar el ele bir sanat ortami yaratma çabasi içine girmislerdir.

Ressamlarin hepsi Istanbul'da ikamet etmesine ragmen Ankara'da gerçeklestirilen sergilerde, düzenleme komitesi üyelerine ilave olarak bazi ressamlar da hazir bulunmuslardir. Özellikle Ankara manzarali yapitlariyla Ankarali sanat severler tarafindan begenilen Namik Ismail bu baglamda Ankara'ya daha yakin, daha fazla gelip giden bir ressam olarak karsimiza çikmaktadir. Mektep ve Türk Ressamlar Cemiyeti'nin siyasî temsilcisi gibi çalisan Ibrahim Çalli da Ankara'ya fazlaca ayak basmasina ragmen yapitlarinda Ankara temasina hiç yer vermemistir (Anonim, Kiymetli Ressamlarimiz (20 Eylül 1923). *Hakimiyet-i Milliye*).

1925'te**, Nazmi Ziya Bey'in** müdürlügünü yaptigi Sanayi-i Nefise Mektebi'nde resim ögretmeni olarak, **Çalli Ibrahim Bey**, **Hikmet Bey, Halil Pasa, Feyhaman Bey, Namik Ismail Bey** görev yapmaktadir. Erkeklerle ayni çati altinda egitim-ögretime bir yil sonra baslayacak olan Inâs (Kiz) Sanayi-i Nefise Mektebi Müdürlügü'nü ve ögretmenligini **Ömer Adil Bey** üstlenmistir (Anonim (1925) Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, Resimli Ay, Sayi: 7, s. 46-47). Bu etkin ve

etkili guruba disaridan katilan ressamlar, Kuleli Lisesi resim ögretmeni **Sami Bey**, Erkek ve Kiz Muallim Mektepleri resim ögretmeni **Sevket Bey**, Hayat Mektebi resim ögretmeni **Güzin Hamin**, Ressam, **Sâdi Bey**, Ressam **Melek Celal Hanim**'dir. Bu isimlerden her birinin konu yönelimlerinde ortak kesisme noktalari olsa da, firçalari, renkleri ve bakis açilariyla farkli ürünler ortaya koymuslardir.

Mektep hocalarindan;

Çalli Ibrahim, nü ve manzaraci,

Feyhaman Bey, portreci,

Halil Pasa, manzara, portre ve figür ressami,

Hikmet Bey, savas, deniz ve sahil ressami

Nazmi Ziya Bey, manzaraci

Namik Ismail, portre, nü ve manzara ressami

Sevket Bey, mimarî ressami ve enteriyör olarak tanimlanmaktadir (Dergâh, 1922a: 129-130; Dergâh, 1922b:145-147; Berk, Gezer, 1973: 26-38).

DEGERLENDIRME VE SONUÇ

Osmanlinin son yillari ve Cumhuriyet'in ilk bes yillik diliminde (1920-1928), seçilmis olan süreli yayinlarda yer alan kültür ve sanat yazilarinin incelenmesi, dönemin kültür ve sanat yaklasimina bir perspektif olusturmustur.

I. Dünya Savasi nedeniyle yurda dönen ve 1914 Çalli /Izlenimci Kusagi olarak adlandirilan ikinci kusagin Osmanli ve Cumhuriyet döneminde ürettikleri yapitlarla, plastik sanatlar hayatina katkilari Osmanli Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne geçiste köprü vazifesi gördügü; inkilâplarin benimsetilmesinde sanatsal anlatim vazifesi üstlendigi, Cumhuriyet ile birlikte ideolojinin hizmetinde belli bir görev üstlendigi görülmektedir. Örnegin, Osmanlinin savas yillarinda kurulan Sisli Atölyesi'nde üretildikten sonra, Viyana ve Berlin Sergileri'ne gönderilen savas konulu yapitlar 1914 Kusagi ile desteklenmistir.

1920-1928 yillari arasinda basinda, sanatin degisik dallarina iliskin yazilar yer almistir. Bunlarin en basinda, 171 yaziyla en fazla yer verilen sanat konusu "heykel" olmustur. Çikan yazilarda, agirlikli olarak Atatürk'ün yurdun degisik sehirlerinde açilan anit heykelleri ve büstleriyle ilgili yazilara yer verilmistir. Bu eserleri yapan sanatçilar, heykellerin yapilma süreci, yapim yeri ve heykellerin tasidigi ifadeyi açiklayan yazilardan olusmaktadir. Bu yazilarda, Atatürk'ün anit heykellerinin halkta yarattigi cosku ve Atatürk'ün yaptigi inkilâplarla özdeslestirme olgusu, yogun bir duygu yumagi içinde ele alinmaktadir ([7], [8]Anonim, Gazi Pasa Abidesi Için (13 Nisan 1923). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Macar Heykeltiras Gazimizin Heykelini Yapiyor (19 Subat 1926). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Sanatkar Kanonika Gazinin Heykelini Hazirliyor (28 Mart 1927). *Hakimiyet-i Milliye;* Anonim, Taksim Abidesi (11 Mart 1928). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Gazimizin Büstleri, (27 Nisan 1928). *Hakimiyet-i Milliye*; Seyyah Bey, 1925: 35; Anonim (1927). Hükümet Merkezimizde Büyük Gazinin Iki Heykeli Dikildi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 49, s. 469-473; Vahid Bey, 1927b: 89-93; Anonim, 1928). Cumhuriyet Abidesi, *Türk Yurdu Mecmuasi*, Sayi: 202-41, s. 94-95; Orhan Seyfi, 1928: 34).

---

[7] Atatürk heykelleri ve Cumhuriyet ideolojisi arasindaki iliski için bkz., Osma, K. (1998). Cumhuriyet Dönemi Anit Heykelleri (1923-1946) (Yayinlanmamis Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dali, Ankara; Yasa Yaman, 2002: 155-171.

[8] Tarama yapilan yayinlardan seçilmis yazilardir.

Türk heykeltirasliginin ilk ürünlerini vermeye basladigi bu dönemde, bireysel sanatçi incelemelerine pek rastlanilmamakla birlikte (Sabiha Ziya, 1927: 6-7; Anonim, Resim Sergisi Münasebetiyle Sanatkarlarimiz Arasinda (Rezan Ramiz Hanim) (6 Haziran 1928). *Hakimiyet-i Milliye*), Istanbul ve Ankara'da gerçeklestirilen sergilerde teshir edilen heykeller, teknik ayrintiya fazla girilmeden degerlendirilmistir. Heykel sanatinin ülkemizde yeni yeni parlamaya basladigi bu yillarda, özellikle kadin heykeltiraslarimiz çalismalariyla dikkati çekmektedir. Tespit edilen 10 heykeltirastan 7'sinin kadin olmasi, Cumhuriyetin ilk yillari için dikkate deger bir baska noktaya isaret etmektedir. Bunlardan, Sabiha Ziya Hanim'in, "Büst" (4. Galatasaray Resim Sergisi); Melek Ahmed Hanim'in, "Zeybek" (5. Ankara Resim Sergisi); Makbule Resad Hanim'in, "Büst Hamdullah Suphi Bey" (5. Galatasaray Resim Sergisi), Nermin Farukî Hanim'in, "Bas" (3. Ankara Resim Sergisi); Edibe Hanim'in, "Cemal Sahir Bey'in Büstü" (6. Galatasaray Resim Sergisi); Rezan Hanim'in, "Üstat Ahmet Fehim" (5. Galatasaray Resim Sergisi); Muhsine Ahmet Hanim'in, "Büst" (6. Galatasaray Resim Sergisi) isimli yapitlari dikkati çekmektedir. Erkek heykeltiraslardan, Râtip Bey, "Portre" (6. Galatasaray Resim Sergisi); Nijad Bey, "Atatürk Büstü" (1. Ankara Resim Sergisi) ve Zühtü Bey, "*Genç Kiz*" (7. Galatasaray Resim Sergisi) gibi yapitlariyla, oldukça yeni olan bir sanat dalinin Cumhuriyet'le birlikte sürükleyicisi olmuslardir (Anonim, (1922), *Türk Ressamlar Cemiyeti Tarafindan Düzenlenen Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi Fihristi,* Istanbul: Ali Sükrü Matbaasi; Anonim, Resim Sergisi (15 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim (1923), *Türk Ressamlar Cemiyeti Besinci Galatasaray Resim Sergisi Fihristi,* Istanbul: Dersaadet Kagitçilik ve Matbaacilik Osmanli Anonim Sirketi; Anonim (1924), *Türk Ressamlar Cemiyeti Altinci Resim Sergisi Fihristi,* Istanbul: Milli Matbaa; Anonim, (1926) *Türk Ressamlar Cemiyeti Üçüncü Ankara Resim Sergisi Fihristi,* Istanbul: Milli Matbaa; Anonim, (1922), *Türk Ressamlar Cemiyeti Tarafindan Düzenlenen Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi Fihristi,* Istanbul: Ali Sükrü Matbaasi; Anonim (1927) *Türk Sanayi-i Nefise Birligi Resim Subesi Dördüncü Ankara Resim Sergisi Fihristi;* Anonim (1928) *Türk Sanayi-i Nefise Birligi Resim Subesi Besinci Ankara Resim Sergisi Fihristi*; Mimar Hikmet, 1928 Resim Sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye;* Anonim, Yeni Resim Sergisi, (21 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*). Bu

yapitlar genelde bir elestiri hedefi olmamakla beraber, Melek Ahmet Hanim'in "Zeybek" isimli yapiti bazi yazarlarca övgüyle bahsedilip görülmeye deger bulunurken (Anonim, Bu Seneki Resim Sergisi, (20 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*), bir yazar tarafindan begenilmemistir. Begenilmeme kriteri olarak ise, eserde hareket ve ahenk oldugu halde, yüzünün günesten yanmis ve hayatini her türlü eziyetini görmüs bir zeybek yüzünden ziyade, tombul bir salon erkegini hatirlatmasi gösterilmistir (Mimar Hikmet, 1928 Resim Sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*).

Ayrica, Vahid Bey'in, Fransiz heykeltiras Auguste Rodin ile yaptigi söylesilerin yer aldigi dizi yazilarda (Vahid Bey, 1921a: 136-137; Vahid, 1921b: 152-154) Rodin'in atölye çalismalari, sanatçinin eser üretme sürecinde hissettikleri ve yasadiklari, yapitlariyla ortaya koymak istedigi sanatsal yarati, sanatçinin agzindan nakledilmektedir. Genel heykel sanatina ait yazilara ilave olarak yabanci heykeltiraslarin yapitlari üzerine teknik ve tanitici yazilar da görülmektedir (Anonim, (1926). Bugünkü Heykeltiras, *Servet-i Fünûn*, Sayi: 1556, s. 61; Vahid Bey, 1927a: 508-509/513).

Süreli yayinlarda agirlikli olarak ele alinan bir baska konu "Mimari" olmustur. Toplam 101 adet yazida içerik olarak, bugünkü sinirlar içinde ya da disinda kalan Türk mimarisine ait anitsal cami, türbe, han, hamam ve saraylarin yapimlari, teknikleri ile iç ve dis aksamina ait parçalarin insasi, gelecek nesillere aktarilmasi için koruma yöntemleri ile, bunlarin Türk sanatindaki yerini irdeleyen bir nitelik sergilemektedir. Bugünkü sinirlar içinde kalan Bizans mimarî eserlerini tanitan yazilara ilave olarak yabanci ülkelerin mimarî yapitlarina iliskin (Dojlar Sarayi, Kremlin Sarayi, Parlamento Sarayi ve Versailes Sarayi) yazilarda yayinlanmistir. Ayrica, Türkiye Büyük Millet Meclisi binasinin insâ asamasiyla ilgili, Hükümet Binalari, Türk Ocagi, Evkaf Oteli, Is Bankasi ve Gazi Muallim Mektebi binalari gibi Cumhuriyet döneminin önemli yapilarina iliskin yazilar; Cumhuriyet dönemi mimarligini sorgulayan yazilarla ve yabanci ülkelerin mimarî sahada gerçeklestirdiklerinin tanitan makalelere de yer verilmistir (Anonim, (1927). Bursa Ulu Camii, *Servet-i Fünûn Mecmuasi*, Sayi: 1610, s. 84; Mehmet Izzet, 1920: 215-216; Sahabeddin, 1928: 22-28; Mimar Semih, 1921: 74-76; Ismail Hakki, 1926: 85; Köprülüzade Fuad, 1928: 125-126; Anonim, Yeni Meclis Binasi (25 haziran 1924).

Hakimiyet-i Milliye; Anonim, Evkaf Oteli ve Mimar Kemal Bey (17 Subat 1926). *Hakimiyet-i Milliye*; Mimar Kemaleddin, Hükümet Binalari (4 Mart 1926). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Türk Ocagi Binasi (24 Eylül 1926). *Hakimiyet-i Milliye*; Mimar Hikmet, Millî Mimari ve Modern Stil (4 Tesrin-i Sâni 1927). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Gazi Mustafa Kemal Muallim Mektebi (5 Haziran 1928). *Hakimiyet-i Milliye*).

Savas sonrasi büyük bir imar faaliyetinin yürütüldügü Ankara, Istanbul ve Izmir'de gerçeklestirilen insaatlari mimari açidan degerlendiren makaleler de görülmektedir. "Sehir Mimarisi" basligi altinda toplanan bu yazilarda, agirlikli olarak savasin etkilerini bir an önce silmek adina, üç büyük kentimizde hizla sürdürülen ayaga kaldirma çabalari ele alinmistir. Yeniden yapilanma adina sürdürülen Ankara'daki insaat faaliyetlerindeki gelisi güzellik ve sehir dokusuna uymayan plânlama, güçlü kalemler tarafindan elestirilmistir. Tamami Hakimiyet-i Milliye'de kaleme alinan bu yazilar 46 adettir. Çogunlukla baskent olan Ankara'nin insâ çalismalari hakkinda bilgiler içermektedir ([9], Anonim, Izmir'in Imari için bir teklif (3 Mayis 1923). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Ankara'nin Imari (22 Tesrin-i Sani 1923). *Hakimiyet-i Milliye*; Rusen Esref, Ankara'nin Imari (21 Tesrin-i Evvel 1926). *Hakimiyet-i Milliye*; Mimar Hikmet, Sehirlerin Imari ve Tesisi (2 Kanun-i Sâni 1928). *Hakimiyet-i Milliye*).

Süreli yayinlarda yer alan bir diger sanat konusu ise "Arkeoloji" olmustur. Yurt içinde ve yurt disinda gerçeklestirilen arkeolojik kazilar ve buralarda ele geçen buluntularla ilgili aydinlatici yazilar yayinlanmistir. Ayrica yurt içinde yapilan tarihi eser (âsar-i âtika) kaçakçiligi ve yakalananlara ait haber yada makaleler kaleme alinmistir. Bunlara ilave olarak ülkede yer alan antik kentleri tanitan veya bu bölgelerde yapilan arastirmalari tanitici makaleler, gazete ve mecmua sütunlarinda kendisine 61 adet ile yer bulmustur (Anonim, Tutankamon ve Bir Medeniyet Devri (11 Mart 1923). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Ankara'da Âsar-i Âtika Tahribati (25 Eylül 1925). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Ayasuluk'da Hafriyat (16 Agustos 1926). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Alisar Hafriyati (10 Agustos 1928). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Çavdar Hisarda Âsar-i Âtika Tetkikati Yapiliyor (2 Tesrin-i Evvel

[9] Ankara'nin kurulmasi ve Ankara Konularinin resim repertuarina girmesi ile ilgili bilgi için bkz., Yasa Ya man, 2003: 216-229.

1928). *Hakimiyet-i Milliye*; Halil Edhem, 1926: 415-416; Anonim, (1925). Eski Misir'in Harikalari, Resimli Ay Mecmuasi, Sayi: 7, s. 16-18).

"Genel Sanat" yazilari basligi altinda toplanan yazilarda ise, sanatçi biyografileri, Türk antropolojisi, hat sanati, Türk haliciligi, Türk çiniciligi, tezyîni sanatlar, Türk ve Hiristiyan sanati karsilastirmalari, sanat ve kültür, Cumhuriyet ve sanat ile sanat ve gençlik gibi konular yer almaktadir. Özellikle Türk çiniciligi ve ustalari ile kültür ve sanat konularinin yogun olarak islendigi görülmektedir. Türk sanatina ait tezyîni sanatlardan mezar taslari ve isçiligi, minber insasi, kapi ve pencere oymaciligi, Mevlevilerin nakkas tarihindeki yeri ve Türklerde lale motifine duyulan merak, taranan gazete ve mecmualarda 266 adet yaziyla yer almistir (Anonim, Türkiye'de Debbaglik ve Nesih Sanati (19 Eylül 1923). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Cumhuriyet ve Sanat (19 Tesrin-i Sâni 1923). *Hakimiyet-i Milliye*; Falih Rifki, Inkilâbin Ilmi ve Sanati (15 Temmuz 1925). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Milli Çinciligimiz (13 Haziran 1926). *Hakimiyet-i Milliye*; Nureddin Ibrahim, Sanat Bahisleri-Sanayi-i Tezyiniye (23 Subat 1927). *Hakimiyet-i Milliye*; Mimar Hikmet, Mimar Sinan (31 Mart 1927). *Hakimiyet-i Milliye*; Nureddin Ibrahim, Hiristiyan ve Islam Sanatlarina Bir Nazar (1 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Türk Haliciligi Hiçbir Zaman Yunanistan'a Intikal Etmemistir (1 Temmuz 1928). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Mimar Kemal Ölmedi, Yasiyor (16 Temmuz 1928). *Hakimiyet-i Milliye*; A. Fouillee, 1928: 5056-5058; Namdar Rahmi, 1927: 1-7; Ziyaettin Fahrettin, 1926: 354; Mehmed Said, 1926: 8; Mimar Hikmet, 1928: 167-169; Mimar Hikmet, 1928c: 199-38, s. 274-280; [10]Sehabeddin (1925). Türk Nakkas Tarihinde Mevleviler, *Milli Mecmua*, Sayi: 42, s. 680).

Istanbul'da ilk defa 1916 yilinda açilan Galatasaray Resim Sergileri'nin (Tasdelen, 2003: 16) 1921'de üçüncüsü açilmis ve 1928 yilina kadar araliksiz her yil açilmak suretiyle sürekli hale gelmistir. Osmanli Ressamlar Cemiyeti'nden sonra ikinci sanat kurulusu olan Türk Ressamlar Cemiyeti'nin öncülük ettigi bu sergilerde, ayni zamanda bu cemiyetin birer üyesi olan, Ibrahim Çalli, Feyhaman Duran, Sami Yetik, Mehmet Ruhi Arel, Namik Ismail, Hikmet Onat, Hayri Çizel, Sevket Dag, Sefik Bursali, Zeki Faik Izer, Ali Riza Bey, Nazmi Ziya Güran ve Halil Pasa gibi

[10] 1 Agustos 1925-1 Subat 1926 tarihleri arasinda Sehabeddin Bey tarafindan 13 seri yazi olarak yayinlanmistir.

önde gelen Izlenimci Kusagin hakimiyeti görülmektedir. Osmanli Devleti'nde farkli bir konuma sahip olan Veliaht Abdülmecit, hem Galatasaray sergilerini himaye etmesi, hem de sanatçi kimligi ile (4. Galatasaray Resim Sergisi'ne-1922 üç yapitiyla katilmistir) sergilere katilmasi dikkat çekicidir. 1914'te kurulan ve 1926 yilina kadar Inâs Sanayi-i Nefise Mektebi çatisi altinda, erkeklerden ayri egitim görmüs olan kadin ressamlarin sayisi ve sergilere katilimi da oldukça fazla olmustur. Bir kismi, ailelerinin destekleriyle yurt disinda egitim almis olan kadin ressamlarin öncüsü sayilabilecek bu grup, Güzin Feyhaman Hanim, Harika Avni Hanim, Farünnisâ Hanim, Belkis Hanim, Hamide Riza Hanim, Ihsan Riza Hanim, Melek Celal Hanim, Melek Feyzi Hanim, Nazli Hanim, Nezahat Hanim, Kutsiye Hanim, Müzdan Hanim, Müddesir Hanim, Nevzat Hanim, Sabiha Rüsdü Hanim ve Zahide Hanim gibi isimlerden olusmaktadir., 1914'te Inâs Sanayi-i Nefise Mektebi'nde yalnizca 6 Türk kiz ögrenci egitime baslamis, 14 yil gibi kisa bir sürede, Istanbul ve Ankara'da gerçeklestirilen resim sergilerine yapitlariyla katilan Türk kadin sanatçi sayisi 33'e çikmistir. Bu durum, toplumun degisen sosyal yapisiyla paralellik göstermektedir. Ayni zamanda yalnizca Istanbul sergilerine katilabilen, Dördüncü Ankara Resim Sergisi'ne (1928) kadar Ankara sergilerine yapitlari kabul edilmeyen azinlik ya da yabanci uyruklu ressamlar (Anonim, Resim Sergisi (8 Nisan 1927). *Hakimiyet-i Milliye*) Viçen Arslanyan, Nikolai Yorkisof ve Harilaisos Efendi'nin yani sira, Ingiliz sefiresi Lady Clark'in varligi da dönemin zenginligi içinde göze çarpmaktadir.

Ahmet Ali Pasa'nin (1841-1907) ilk kisisel sergisini açtigi 1872 yilindan sonra, ilk sürekli ve bütüncül sergiler olan, Galatasaray Resim Sergileri'nde, basat rol oynayan 1914 Kusagi, aldiklari egitim geregi Izlenimci tarzda resimler ortaya koymuslardir. Bu akim etkisinde çalisan sanatçilar yogun bir sekilde manzara ve natürmort temali yapitlar üretmisler, figürlü kompozisyonlar, nüler ve portreler bu üretim içinde daha az sayida yer bulmustur. Portreler de bu taleplere paralel olarak ressamlarimizin yapit repertuarinda fazlaca yer almistir. Genelde dönemin önemli kisilerinin ya da burjuva kitleye ait portreler yapilmistir. Cumhuriyet'in ilanina kadar, Namik Ismail ve Ibrahim Çalli'nin tuvallerinde "nü" çalismalari ilk defa 1922'de ortaya çikarken (Ibrahim Çalli, *"Nü"* (2 adet), Namik Ismail *"Üryan"*- 4. Galatasaray Resim Sergisi-1922), 1923'ten sonra, Feyhaman Duran, Hikmet Onat ve

Melek Hanim gibi isimlerin katilmasiyla bu tarz yapitlarin üretiminde belli bir artis görülmektedir. Çarsafli (Halit Bey, *"Çarsafli Hanim"*- 4. Galatasaray Sergisi-1922) ve daha agirlikli olarak modern Türk kadini kiyafetiyle (Nazmi Ziya Güran, *"Portre"* 4. Ankara Resim Sergisi -1927, Resim: 8) tuvallerde tiplesen kadinlar, bu kimligini 1930'lara kadar sürdürmüslerdir. 1908'den itibaren görülen ya da daha yaygin bir kullanim sahasina tasinan modern kadin/II. Mesrutiyet kadini tiplemesi, 1930'lara kadar, Cumhuriyet'le degisen toplumsal yapinin temel tasi olarak ele alinmistir. Bu yaklasima, Kurtulus Savasi'nin kazanilmasinda etkin bir rol oynayan cefakar Türk kadini, Hükümet'in "halkçilik" ilkesi ve Ressamlarin Anadolu seyahatlerine bagli olarak, Anadolu kadini/köylü kadini tiplemeleri tuvallere tasinmistir (Yasa Yaman Z. (1994). Türk Resminde Kadinin Degisen Imgesi, *XIII. Sanat Tarihi Arastirmalari Haberlesme Semineri*, Istanbul). Bu dönüsümün ilk ve en erken örnegine, 4. Ankara Resim Sergisi'nde (1927) rastlanilmasi (Feyhaman Duran, *"Kuzu ve Çocuk (ilkbahar)"* Resim: 30), dönemin öncül bir baska özelligini yansitmaktadir. Resim sergilerinde, "Atatürk'ün Istanbul'a gelisini" gösteren konu yönelimleri de 1927'de açilan 11. Galatasaray Sergisi'nden itibaren görülmeye baslamistir (Halil Pasa, *"Gazi Hazretlerinin Tesrifleri Günü"*, Mehmet Ruhi Arel, *"Gazi Hazretlerinin Istanbul'a Tesrifleri*"). Bu durum, Gazi Mustafa Kemal bugüne kadar alisila gelmis portre karakterli olusumlarin disinda, konulu yapitlarda merkez figür olarak islenmeye baslanmasinin ilk örneklerine isaret etmektedir (Anonim (1927), *Türk Sanayi-i Nefise Birligi Resim Subesi On Birinci Galatasaray Resim Sergisi Fihristi*, Istanbul).

Bu arada sürekli Izlenimci tarzda resimler üretilmesi, elestirileri de beraberinde getirmis, resimler kendi bütünlük çerçevesi içinde, güzel/çirkin, ahenkli/ahenksiz, mükemmel/mükemmel olmayan, gibi izâfî kavramlarla sorgulanmistir. Örnegin Ahmet Bey'in *"Üryan"* isimli yapitinin (4. Ankara Resim Sergisi-1927), siradan bir fotograftan kopya hissi verdigi halde, sergi heyeti tarafindan teshir için kabul edilmesi agir sözcüklerle elestirilmektedir (Mehmet Mesih, 1927: 1420).

1923'te açilmaya baslanan Ankara Resim Sergileri, ayni sanatçilar ve ayni sanat cemiyeti (Türk Ressamlar Cemiyeti) tarafindan gerçeklestirilmesine ragmen, Galatasaray Lisesi'nde gerçeklestirilen Galatasaray Sergileri'ne göre daha meshur bir kimlik kazanmistir. Bunun sonucunda Galatasaray Resim Sergileri 1923-1928 diliminde, Ankara Resim Sergilerine göre ikinci plânda kalmistir (Milli Mecmua

(1924). Türk Ressamlar Cemiyeti Resim Sergisi, *Milli Mecmua*, Sayi: 19, s. 308). Sanatçilarin yapitlarini ilk önce Ankara'da sergilemeleri ve satilmayan resimleriyle Galatasaray Sergileri'ni gerçeklestirmeleri bu duruma bir kanit olusturmaktadir. 1928 yilina gelindiginde bu ilgi iyice azalmistir. Ayni yil Ankara'da gerçeklestirilen Besinci Ankara Resim Sergisi'nde 140 yapittan 95 tanesi satilirken, burada satilmayan tablolarla açilan Galatasaray Resim Sergisi'nde sadece 9 yapit satilmistir (Anonim, Resim Sergisindeki Tablolar (18 Haziran 1928). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Galatasaray Sergisi (1 Eylül 1928). *Hakimiyet-i Milliye*). Hükümet'in Istanbul sergilerine ilgi göstermemesi bu düsüsü hizlandirirken, Ankara sergilerinden övgüyle bahseden basinin (Anonim, Besinci Ankara Resim Sergisinde Bir Saat (24 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*, Anonim, Besinci Resim Sergisi Dün Küsad Edildi (25 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*), Galatasaray Sergileri'ni elestirmesi de temel nedenlerden birisini olusturmaktadir.

Bununla birlikte, 1453'ten bu yana Osmanli Devleti'nin merkezi olan Istanbul terk edilmis, devletin yeni merkezi Ankara olmustur. Istanbul resim sergileri, Ekim 1923'e kadar ülkede tek plastik sanatsal etkinlik olarak gözükmektedir. Bu olusum içinde, 14 Ekim 1923'ten itibaren Ankara'da resim sergileri açilmaya baslamistir. Sergilerin bir ayaginin Baskent'e tasinmasinda etkin rolü Atatürk oynamistir. "Anadolu'da açilan ilk resim sergisi" olarak tarih sayfasinda kendisine çok özel bir yer edinen bu sergileri, Mustafa Kemal'in bizzat ziyaret etmesi, yalnizca sözleriyle degil tutum ve davranislariyla sanata ve sanatçiya verdigi öneme isaret etmektedir. Türk halkinin üzerinde eskiye ait ne varsa çikartmak ve yerine yeni cumhuriyetin elbiselerinin giydirilmesi amaçlanmistir. Bu durumu, Ankara'nin baskent olus sebebindeki saf Anadolu gerçegi, eskiyi degistirmekten çok yeniyi yaratmak fenomeni içinde açiklamak mümkün gözükmektedir.

Devletin degisik kurumlari, sivil toplum kuruluslari ve yabanci devlet yetkililerinin de bu sergilere ilgisi yadsinamayacak ölçüde olmustur. Afgan Krali ve Esi'nin, Besinci Ankara Resim Sergisi'ni ziyaret etmesi, pek çok yapit satin almasi bu ilginin vardigi noktayi göstermektedir (Anonim, Afgan Krali Hazretleri Dün Sanayi-i Nefise Sergisi'ni Ziyaret Ettiler (26 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*). Devletin, sergi açilislarinda, Maarif Vekili veya Millet Meclisi Baskani seviyesinde temsil edilmesi; tablolarin devletin pek çok kurumlar tarafindan satin alinmasi,

yönetimin sanata verdigi önemin ve destegin diger bir kanitini olusturmaktadir. Örnegin, Birinci Ankara Resim Sergisinde sergilenen 125 yapitin hepsi Atatürk'ün de tesvikleriyle satilmistir (Anonim, Gazi Pasa Hazretleri ve Sanat (24 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Milliye*).

Anadolu halkina, Cumhuriyet'le örtüsen ögretileri ve resim sanatini benimsetmek adina, -bir bakima modernlik- köylü ve kentlinin ortak yasam mekani Ankara'ya getirilen resim sergileri (Yasa Yaman, 2003: 222), 1923-1928 yillari arasinda Istanbul sergilerinden daha çok bir ilgi görmüstür. Ankara Resim Sergileri yapit baglaminda irdelendiginde zaman ise, sanatçilarin Istanbul sergilerinde ortaya koyduklari, manzara, natürmort ve portre konulu çalismalari agirlikli olarak devam ettirdikleri görülmektedir. Hatta ilk üç sergide Ankara'dan manzaralar bu teshirlerde yer almamistir. Bir ayagi Ankara'ya tasinan sergilerle, Istanbul manzaralarin disina çikilarak ilk defa Ankara'dan görüntüler sunulmaya baslanmasi 3. Ankara Resim Sergisi (1926) ile gerçeklesmistir (Sami Yetik, *"Ankara'da Debbaghane Civari"*). Özellikle Ankara'nin kalbi olarak görülen, Çankaya'nin çiplak ve çorak yüzü tuvallere tasinmistir (Namik Ismail Bey, *"Çankaya"*- Resim: 4,5,7). Ankara'nin tarihsel dokusunu yansitan (Namik Ismail Bey, *"Ankara Kalesi"* - Resim: 6) yapitlara ilave olarak, degisik semtlerinden kesitler resmedilmistir (Avni Lifij, *"Ankara Etrafinda"*[11])

Bu türden konu yönelimlerine ilave olarak. "Kurtulus Savasi" konulu, "Kuvayi-i milliye", "Isyanlarin bastirilmasi" (Mehmet Ruhi Arel, *"Kürd Asilerinin Tenkili"* -3. Ankara Resim Sergisi-1926) ya da "Yunan mezalimini" isleyen konu yönelimlerine fazla sayida olmasa da rastlanilmistir (Mehmet Ruhi Arel, *"Kurtulusa Dogru"*, Sami Yetik, *"Istiklâl Muharebesinden Bir Safha"* -1. Ankara Resim Sergisi-1923). Savas konularina, Sisli Atölyesi'nde bu tarzdan konulari çalisan Sami Yetik ve Mehmet Ruhi Arel gibi isimlere Ibrahim Çalli ve Hamit Bey gibi sanatçilar katilmislardir (Ibrahim Çalli, *"Yunan Askeri Köylüleri Kursuna Diziyor"*, Hamit Bey, *"Yunan Mezaliminden: Kursuna Dizilen Türkler"* (4. Ankara Resim Sergisi-1927, Resim: 2).

[11] Ankara'nin kurulmasi ve Ankara Konularinin resim repertuarina girmesi ile ilgili bilgi için bkz., Yasa Yaman, 2003: 216-229.

Hükümet’in destegini her zaman arkasina alan Ankara sergilerine, basinin da ilgisi üst seviyede olmustur. Ankara sergileri genel olarak, ne sergiler ne de yapitlar kapsaminda elestiriye ugramamistir.

Artik Kurtulus Savasi kazanilmis ve Cumhuriyet ilan edilmistir. Halkçilik, milliyetçilik gibi olusumlar egemen bir kimlik kazanmis ve bunlarin dogal bir sonucu olan ulusal egemenlik kavrami kültür ve sanat politikalarinin da belirleyicisi olmustur. Bu yaklasim, Atatürk'ün kültür ve sanat üzerine söylevlerinde ve ülkedeki sanat faaliyetlerine verdigi maddî ve manevî desteklerde açikça görülmüstür. Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra Türk halkinin sanat egitimi önemli bir sorun olarak ele alinmis ve bu yönde çaba sarf edilmistir. Atatürk'ün kültür ve sanat egitimi ile ilgili sözlerine bakildigi zaman, bir milleti bütünlestiren ve güçlü kilan temel unsurun kültür oldugunu; kültür birligi çevresinde toplanan milletlerin, ekonomik, politik ve toplumsal alanlardaki sorunlari daha kolay çözebilecekleri yaklasimi açikça görülmektedir. Atatürk merkezli gerçeklesen, kültür ve sanata yön verme çabalarinin dogrudan dogruya basinda ses getirdigine ve desteklendigine tanik olunmaktadir.

Atatürk'ün belirttigi gibi, “çagdas uygarlik düzeyine çikmak” hedefinin gerçeklestirilmesi için, Cumhuriyet insaninin yeni bir düsünce yapisi ile yetistirilmesi gerekmekte ve bunun için kültür ve sanat yolunun tercih edilmesi dogal bir uzantiyi olusturmaktadir. Ayni zamanda, büyük fedakarliklarla kazanilan zaferlerin görsel bir anlatimla halka anlatilmasi, gelecek kusaklara aktarilmasi açisindan resim ve heykel plastikesinin seçilmesi dogru bir yaklasim olmustur.

Sonuç olarak, Türk resim sanati açisindan, 1920-1928 yillari arasinda kalan döneme, 1914 Kusagi/izlenimci kusak damgasini vurmustur. Türk ressamlarinin kaostan yeni çikilmis, pek çok olumsuz ekonomik ve siyasî gelismenin yasandigi bu sekiz yillik dönem içinde; 200’e yakin sanatçinin katilimiyla, Istanbul’da 11, Ankara’da 6 sergi açarak, 3000 civarinda yapit sergilemesi, önemli kültür ve sanat olaylari olarak belirmektedir.

KATALOG

SERGILER

Serginin Adi : **Birinci Ankara Resim Sergisi**

Tarih : 14 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923-25 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923[12]

Yer : Ankara, Türk Ocagi Salonu

Açilis : 14 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923, Pazar, Saat: 15:00.

Katilan Sanatçilar ve Yapitlari: 125 Yapit.

Ahmet Ihsan Bey

Ahmet Ziya Bey

Ali Riza Bey

Ali Sami Bey

Intizar

Avni Lifij Bey

[12] Birinci Ankara Sergisi'nin açilisina yönelik ilk yanlisa düsen, Atatürk ve Resim-Heykel isimli kitabin yazari Gültekin Elibal'dir (Elibal, 1973: 58). Elibal kitabinda, *"Birinci Ankara Sergisi 1923'de Cumhuriyetin ilâni günü bu çabalarin içinde yer alan bir basamak oluyor"* seklinde ifadesiyle isaret ettigi 29 Ekim 1923 sergi tarihi yanlistir. Nurullah Berk, 1976 yilinda Hayat Tarih Mecmuasinda kaleme aldigi *"Türkiye'de Resim ve Ressamlar"* baslikli seri makalelerin 2. sinde (Berk, 1976b: 67) ayni hataya düserek sergi tarihini 29 Ekim 1923 olarak vermistir. Birinci Ankara Sergisi'nin açilisina yönelik ayni yanlisa düsen bir baska yazar Selçuk Mülayim'dir (Mülayim, 1999: 77). Mülayim, kitabinda, 29 Ekim 1923 olarak verdigi Birinci Ankara Resim Sergisi'nin açilisi, 14 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923; 24 olarak belirttigi yapit sayisi 125; Hamdullah Suphi Bey ve Çalli Ibrahim'in açilis konusmasi yapmasi ve Gazi Mustafa Kemal'in seçilen üç tabloyu satin alacagi seklinde ifadesi de Birinci Ankara Resim Sergisi'ne degil Galatasaray Sultanisi'nde açilan 5. Türk Ressamlari Resim Sergisi'nin açilisina yönelik ayrintilardir (Anonim, Türk Ressamlari (22 Temmuz 1923). *Hakimiyet-i Milliye*).

Fevzi Pasa
Nef'i Devrinden Bir Sahne

Bakiye Hanim
Kadin Portresi

Bedia Hanim

Belkis Mustafa Hanim
Kavun Incir
Heybelinin Görünüsü,
Çamlik

Cevat Bey
Sis Balikçilari

Çalli Ibrahim Bey (Ibrahim Çalli)
Maltepe Sahilinde Sabah
Adada Sabah Gezintisi

Efraz Hanim

Fehiman Bey (Feyhaman Duran)

Fuad Bey:

Güzin Hanim (Güzin Duran)
Lala
Kavanozlu Natürmort

Halil Pasa
8 Yapit

Harika Avni Hanim (Harika Avni Lifij)
Ramazan Gecesi

Hikmet Bey (Hikmet Onat)
15 Yapit. *Asiyan-i Ebedi*

Ihsan Hanim

Maide Es'at Hanim

Mithat Bey

Mehmet Ali Bey
Dokuz Kayalar

Melek Celal Hanim

Mustafa Bey

Namik Ismail Bey
Tifo
Portreler

Nazmi Ziya Bey (Nazmi Ziya Güran)
Iki peyzaj

Ömer Adil Bey
Kandil Gecesini Yâd

Ruhi Bey (Mehmet Ruhi Arel)
Kurtulusa Dogru

Sâdi Bey

Sami Bey (Sami Yetik)
Istiklâl Muharebesinden Bir Safha
Sarikamis Muharebesinden Sonra

Semsettin Ruhi Bey

Sevket Bey (Sevket Dag)
Yeni Hamam'a ait üç tablosu

Vecih Bey
Portre

Düzenleyen Kisi ve Kurum…….: Belirtilmemistir
Diger Bilgiler…….: Mustafa Kemal Pasa'nin serginin açilisinda bulunacagi yolunda haber verilmesine ragmen katilamamis ve Hamdullah Subhi Bey kendilerini temsil için açilista hazir bulunmustur. Hamdullah Subhi Bey, Gazi Mustafa Kemal Pasa'nin en kisa sürede sergiyi ziyaret edecegini belirterek açilisi yapmistir. Açilista vekiller ve mebuslar da hazir bulunmuslardir. Erkan-i Harbiye-i Umumiye Reisi Fevzi Pasa ile Müdafaa-i Milliye Vekili Kazim Pasa serginin kapanmasina iki gün kala 23 Tesrin-i Evvel (Ekim) günü sabahleyin sergiyi ziyaret ederek tablolar satin almislardir. Ayni günün ögleden sonrasi ise Ulu Önder Mustafa Kemal Pasa, esiyle birlikte sergiyi ziyaret etmis, bazi tablolari satin almis, bazilari ise kendisine hediye edilmistir. Kendilerinin de tesvikiyle Birinci Ankara Resim Sergisi'nde satilmamis yapit kalmamistir. Serginin bir baska özelligi de ücretsiz girilebilen bir sergi olmasidir.
Kaynakça…….: Anonim, Resim Sergisi (21 Eylül 1923). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Ankara Resim Sergisi (12 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Resim Sergisi (14 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923). *Hakimiyet-i Milliye;* Anonim, Resim Sergisi (15 Tesrin-i Evvel

(Ekim) 1923). *Hakimiyet-i Milliye;* Anonim, Resim Sergisinin Ilk Cumasi (20 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Gazi Pasa Hazretleri ve Sanat (24 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923). *Hakimiyet-i Milliye;* Bölükbasi, 2000: 180.

Serginin Adi : Ikinci Ankara Resim Sergisi.

Tarih……: 16 Tesrin-i Sâni (Kasim)1924-Kapanis tarihi bilinmemektedir.

Yer : Ankara, Türk Ocagi Salonu.

Açilis : 16 Tesrin-i Sâni (Kasim)1924, Pazar, Saat: 14:00.

Katilan Sanatçilar ve Yapitlari: 170

Düzenleyen Kisi ve Kurum : Türk Ressamlar Cemiyeti.

Diger Bilgiler : Maarif Vekili Vasif Bey, Dahiliye Müstesari, bazi mebuslar ile Lehistan sefiri ve Afgan sefiri serginin açilisinda hazir bulunmuslardir. Açilista Çalli Ibrahim Bey ile Maarif Vekili Vasif Bey birer konusma yapmislardir. Dahiliye Vekili Receb Bey ve Rus Sefiri daha sonra sergiyi ziyaret etmislerdir.

Kaynakça : Anonim, Bugün Resim Sergisi Açiliyor (16 Tesrin-i Sâni 1924). *Hakimiyet-i Milliye;* Anonim, Resim sergisi (17 Tesrin-i Sâni (Kasim) 1924). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Resim Sergisinde Ziyaretler (19 Tesrin-i Sâni (Kasim) 1924). *Hakimiyet-i Milliye;* Anonim, Ikinci Bir Sanat Cemiyeti (20 Tesrin-i Sâni (Kasim) 1924). *Hakimiyet-i Milliye*

Serginin Adi : Ankara Resim Sergisi.

Tarih……: 7 Kânun-i Evvel 1924- Kapanis tarihi bilinmemektedir.

Yer : Ankara, Muallimler Birligi Binasinda.

Açilis : 7 Kânun-i Evvel 1924, Pazar, ögleden önce.

Katilan Sanatçilar ve Yapitlari :

Düzenleyen Kisi ve Kurum : Millî Sanayi-i Nefise Cemiyeti ile Serbest Resim Atölyesi.

Diger Bilgiler **:** Maarif Vekili Sükrü Bey, Kazim Karabekir Pasa ile Müsir Fevzi Pasa'yi vekaleten Miralay Vehbi Bey, Sehri Emaneti Haydar Bey, Kars Mebusu Aga Oglu Ahmed Bey, Afyon Karahisar Mebusu Rusen Esref Bey, Dahiliye Müstesari Münir Bey, Amerika Mümessili, Macar sefareti ve Yunan maslahatgüzari serginin açilisinda hazir bulunmuslardir. Maarif Vekili Sükrü Bey açilista bir konusma yapmistir.

Kaynakça **:** Anonim, Resim Sergisinde (7 Kânun-i Evvel (Aralik) 1924). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Resim Sergisinde (14 Kânun-i Evvel (Aralik) 1924). *Hakimiyet-i Milliye*.

Serginin Adi **: Üçüncü Ankara Resim Sergisi**

Tarih **:** 1 Mart 1926-16 Mart 1926

Yer **:** Ankara, Maarif Vekaleti'nin Alt Kat Salonu

Açilis **:** 1 Mart 1926, Pazartesi, Saat: 14.30

Katilan Sanatçilar ve Yapitlari: 129 yapit (114 resim, 8 tezyîni, 6 tezhip, 1 heykel).

Ahmed Bey

Mutalaa-Nü

Istirahat-Nü

Etüd

Göksu

Portre

Portre

Ali Bey

Natürmort

Ali Riza Bey

4 Manzara yapiti

Bedia Hanim

Natürmort

Natürmort

Bursali Sefik Bey (Sefik Bursali)

Manzara-Bursa

Manzara

Manzara

Cevat Bey

Marmara

Balikçilar

Natürmort

Natürmort

Çalli Ibrahim Bey (Ibrahim Çalli)

Kuvayi-i Milliye: Zeybekler

Kadin

Yunus Nadi Bey-Portre

Cemil Bey-Portre

Celal Bey-Portre

Efraz Hanim

Natürmort –Diken

Krizantem

Fehiman Bey (Feyhaman Duran)

Model

Büyük Natürmort

Mavi Kavanozlu Natürmort

Kadin Portresi

Portre

Fuad Bey:

Rüstem Pasa

Yeni Camide Ocak

Güzin Hanim (Güzin Duran)

Ay Çiçekleri

Kasim Çiçekleri

Manzara

Güller

Natürmort

Halil Pasa

Fenerbahçe'de Bir Yol

Bahçe Sefasi

Kayik Yarisi

Hamit Bey

Türbe

Hayri Bey

Kasimpatilari

Yildiz Çiçekleri

Yildiz Çiçekleri

Yildiz Çiçekleri

Hikmet Bey (Hikmet Onat)

Cihangir Sirtlarinda Aksam

Halice Bir Nazar

Kurbagali Dere

Nü

Mezaristan

Ihsan Riza Hanim

Karanfil

Gül

Manzara

Posad

Ismail Hakki Bey

Firtinada Bir Vapur

Natürmort

Manzara

Manzara

Manzara

Deniz

Kemal Bey

Sandik Burnunda Aks

Lodos

Portre

Kenân Bey

Sebil

Sultan Ahmet Camii

Kutsiye Hanim

Çiçekler

Natürmort

Natürmort

Natürmort

Mehmet Ali Bey (Mehmet Ali Laga)

Bursa Yesil Türbe

Bursa'da Kar

Bursa'da Muradiye Sadirvani

Bursa'da Emir Sultan Camii

Melek Feyzi Hanim

Genç Kiz Portresi

Çay Takimi

Namik Ismail Bey

Köçek

Kirmizi Güller

Bogaziçi'nde Sabah

Uyuyan Sehir
Kirmizi Çiçekler
Yusuf Akçura Bey

Nazmi Ziya Bey (Nazmi Ziya Güran)
Nisan
Geç Kiz
Çemberlitas
Sebil
Askeri Müze

Nevzat Hanim:
Manzara
Portre

Ruhi Bey (Mehmet Ruhi Arel)
Büyük Sabah 29-30 Agustos 1338
Logusa Anne
Kürd Asilerinin Tenkili (tepelenmesi)
Haliç'te Gurup
Kasimpasa Iskelesi
Bir Mahalle Cami

Sâdi Bey
Göksu
Göksu'da
Kar

Sami Bey (Sami Yetik)
Pembe Güller
Sari Güller
Kasimpatilari

Ankara'da Debbaghane Civari
Aydin Önlerinde

Sermet Bey
Natürmort
Cami Sadirvani
Bogazda Lodos

Sevket Bey
Köprülünün Ihya Geredesi Vezir Hani
Tarihi Binalardan-Yeni Camii Türbesi Içi
Yeni Camii Havalisinde Pazar
Yeni Camii Sabah-Günesin Cilveleri
Eski Türk Esyasi
Tarihi Binalardan-Yeni Cami Türbesi

Bereketzade C. Vecih Bey
Dalyan Koyu
Kus Dili Deresi
Sonbahar
Lodos Firtinasi
Natürmort Kirmizi Elmalar

Düzenleyen Kisi ve Kurum…….: Türk Ressamlar Cemiyeti
Diger Bilgiler……..: Reis-i Cumhur Mustafa Kemal Pasa'nin tesrifleriyle onurlandirdigi serginin açilisini Maarif Vekili Necati Bey gerçeklestirmistir. Açilista Ressam Çalli Ibrahim Bey'in söylemine cevaben Maarif Vekili Necati Bey bir söylemde bulunmustur. Sergiyi biletle 1500 kisi ve 2500 kadar ögrenci ziyaret etmistir. Maarif vekaleti 2300 liralik, Meclis namina Kazim Pasa 500 liralik tablo satin alirken, Dahiliye Vekaleti, Macar sefiri ve Sehri Emaneti de muhtelif tablolari satin almistir.

Kaynakça……..: Anonim (1926), *Türk Ressamlar Cemiyeti Üçüncü Ankara Resim Sergisi Fihristi*, Istanbul: Milli Matbaa; Anonim, Ankara'da Üçüncü Resim Sergisi (27 Kânun-i Sâni (Ocak) 1926). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Resim Sergisi Açiliyor (17 Subat 1926). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Ankara'mizda Üçüncü Resim Sergisi (18 Subat 1926). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Maarif Vekaletinde Resim Sergisi (1 Mart 1926). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Maarif Vekaletinde Resim Sergisi (2 mart 1926). *Hakimiyet-i Milliye*; Vahid Bey, Resim Sergisi Münasebetiyle (3 Mart 1926). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Resim Sergisinde (12 Mart 1926). *Hakimiyet-i Milliye*.

Serginin Adi **: Dördüncü Ankara Resim Sergisi**
Tarih **:** 26 Mayis 1927-20 Haziran 1927
Yer **:** Ankara, Yeni Resim Müzesi Binasi
Açilis **:** 26 Mayis 1927, Persembe, Saat: 16.30,
Katilan Sanatçilar ve Yapitlari : 209 yapit

Abdullah Bey
Sadirvan
Kayiklar
Agaçlar
Çamlica Tepesinde

Ahmed Bey
Üryan
Dansa Hazirlik
Göksu
Küçük Su
Posad

Ali Bey
Natürmort

Ali Riza Bey
Orman Degirmendere
Karadeniz Bogazindan
Bahar
Kayalar
Beykoz Ishak Aga Çesmesi
Odam
Ayazma Sokagi

Avni Lifij Bey

Bir Kis Aksami Hamamdan Sonra (Üryan)

Ankara Etrafinda

Bedia Hanim

Manzara

Natürmort

Natürmort

Cevad Bey

Afyonkarahisar'da Süvariler

Üsküdar Camii Avlusu

Vazife Kurbani

Genç Kiz

Çocuk

Ayasofya

Heybeli Ada

(Haydar) Pasa Civari

Çiçekler

Manzara

Çalli Ibrahim Bey (Ibrahim Çalli)

Yunan Askeri Köylüleri Kursuna Diziyor

Bir Manzara

Kiz Kalesi Üzerinde Mehtap

Deniz Manzarasi

Doktor Hikmet Bey

Sis

Sis

Natürmort

Tulû-i Kamer

Köy Yolu (Gurup)

Efraz Hanim

Laleler

Salkim

Efser Hanim

Portre

Çiçekler

Natürmort

Esref Bey (Esref Üren)

Kar Altinda Bir Kulübe

Bahar

Ilk Bahar

Karaköy Sirtlarinda

Fehiman Bey (Feyhaman Duran)

Sabah manzara

Kuzu ve çocuk (ilkbahar)

Gurup Manzara

Kayalar

Laleler

Senbol

Güller

Fuad Bey

Rüstem Pasa Camii

Güzin Fehiman Hanim (Güzin Duran)

Krizantem

Elmalar

Aksam Gurup

Beylerbeyi Sabah

Laleler

Güller

Halil Pasa

Ortaköy Cami (Resim:1), 1927, (Hasan Vecih Bey,(1927: 92).

Salacak

Bostancida Bir Yol

Leylaklar

Misir'da Bir Sokak

Kayik

Pano

Pano

Hamit Bey

Yunan Mezaliminden: Kursuna Dizilen Türkler (Resim:2), 1927, (Hasan Vecih Bey, 1927: 90).

Haydarpasa Civari Manzarasi

Hamide Riza Hanim

Kabul Odasi

Ortanca

Meyveler

Narlar

Harilaisos Efendi

Üryan

Portrem

Manzara

Ayvalar

Ud Çalan

Istirahat

Hasan vecih Bey

Kusdili Deresi

Kayalar

Kurbagali

Ilkbahar

Dere

Natürmort

Elmalar

Yaz (Moda Sahili)

Kayik

Yalilar

Hikmet Bey (Hikmet Onat)

(Süleymaniye'den Bogaziçi'ne Bir Nazar) *Kabatas Sahili* (Resim:3), 1927, (Hasan Vecih Bey, 1927: 91).

Findikli Sahili

Kus Dili Deresi

Ihsan Riza Hanim:

Karanfil

Ortanca

Leylaklar

Büyük Dere

Manzara

Ilhami Bey

Natürmort

Meyve ve Çiçekler

Ismail Hakki Bey

Bogaziçi Meltemi

Küçük Çamlica

Ankara Treni Aci Bademden

Unutmayalim

Haydar Pasa Gari

Kemaleddin Rifat Bey

Portre

Köy Evi

Çesme

Malik Bey

Kina Gecesi

Kutsiye Hanim

Elmalar

Mehmet Ali Bey (Galatasaray Lisesi Resim Muallimi)

26 Agustos 1922 Sabah Olurken

Üsküdar Sahili (Sabah)

Muazzez Bey

Lale Devri

Münir Coskun Bey

Kar

Park

Bagdat Köskü

Posad

Kar Manzarasi

Naci Bey (Askeri Tibbiye'den)

Çiçekler

Natürmort

Natürmort

Namik Ismail Bey

Çankaya (Resim:4), 1927, (Hasan Vecih Bey, 1927: 90), *Çankaya* (Resim:5), 1927, (Mehmed Mesih, 1927b: 1419; Hasan Vecih Bey, 1927: 92).

Ankara Kalesi (Resim:6), 1927, 1,62x1,20, Istanbul Resim ve Heykel Müzesi (Mehmed Mesih 1927b: 1419; Hasan Vecih Bey, 1927: 92).

Çankaya (Resim:7), 1927, (Hasan Vecih Bey, 1927: 92).

Ispanyol Kadini (Elif Naci, 1933: 20).

Nazmi Ziya Bey (Nazmi Ziya Güran)

Fe. Hanim'in Portresi (Resim: 8), 1927, (Hasan Vecih Bey, 1927: 90).

Sabah Alayinda,

Karadeniz

Sonbahar

Dalgin

Sokak

Çiçekler

Nikolaki Yorkisof Efendi

Günes Batarken

Laleli Kadin

Sarayburnu

Kadin Portresi

Valide ve Kizi

Harabe

Portre

Desen

Desen

Rahmi Bey

Manzara

Manzara

Manzara

Manzara

Manzara

Manzara

Manzara

Ruhi Bey (Mehmet Ruhi Arel)

Kasim Pasa Iskelesi

Bir Kis Manzarasi

Erenköy Istasyonu

Erenköy Caddesi

Hudut Bekçileri

Ihtiyar Bir Çulha

Kus Kondu

Fatih Parki

Kagithane

Kagithane

Sadik Bey

Topkapi Sarayindan

Posad

Posad

Sâdi Bey

Ekin

Kar

Bahçe (Son Bahar)

Göksu

Pasabahçe'sinden

Saib Mualla Bey

Kir Çiçekleri

Abdülhak Hamid Bey

Sami Bey (Sami Yetik)

Cepheye Yardim (Resim:9), 1927, (Hasan Vecih Bey, 1927: 91).

Iki Sene Evvel

Penceremden Guruptan Sonra

Sakayik ve Leylak

Krizantem

Sari Güller

Kirmizi Güller

Krizantem

Sermed Bey

Natürmort

Çamlica

Bahar

Ahmediye Camii

Bir Cami

Semseddin Ruhi Bey

Inek Sagarken

Erenköy Kozyatagi

Kar

Sevket Bey (Sevket Dag)

Ayasofya'da Sabah (Resim:10), 1927, (Hasan Vecih Bey, 1927: 91).

Yeni Cami Dahili

Tophane Sirtlarindan (tezyini manzara)

Rüstem Pasa Cami Mihrabi

Rüstem Pasa (Aksam)

Türk Renkleri

Topkapi Müzesinden

Sükriye Cafer Hanim

Natürmort

Talât Bey

Natürmort

Hünkar Suyu

Rumeli Hisari

Posad

Bahar

Kis

Agaçlar

Turgut Bey

Sahne

Bahar

Bahar

Zahide Hanim

Çamlica

Bahçemde Bahar

Zeki Bey

Atik Ali Pasa Caminden

Karda Kagni

Bar

Hürriyet Tepesinde

Zühtü Bey

Hekimoglu Ali Pasa Camii

Adadan

Posad

Düzenleyen Kisi ve Kurum **:** Türk Sanayi-i Nefise Birligi

Diger Bilgiler **:** Basvekil Ismet Pasa'nin da hazir bulundugu sergi, Maarif Vekili Necati Bey tarafindan gerçeklestirilen bir söyleme müteakip Ismet Pasa tarafindan açilmistir. Serginin beklide en göze çarpan tarafi Ankara Sergilerinin ilk defa yabanci ressamlara da açilmis olmasidir. Ortalama iki hafta süreyle açik kalan serginin süresinin 25 güne çikartilmasi da dikkati çeken diger bir özellik olarak göze çarpmaktadir. 12 günde ögrenciler hariç 1410 kisinin ziyaret ettigi sergiden, Basvekalet, Büyük Millet Meclisi Riyaseti, Maarif, Müdafa-i Milliye, Dahiliye, Naf'a Vekaletleri, Evkaf Müdürlügü, Ziraat Bankasi, Devlet Demir Yollari ve birçok mebus 65 kadar yapit satin almistir.

Kaynakça **:** Anonim (1927) Türk Sanayi-i Nefise Birligi Resim Subesi Dördüncü Ankara Resim Sergisi Fihristi, Istanbul: Milli Matbaa; Hasan Vecih Bey, 1927: 89-93; Mehmed Mesih, 1927b: 1419 -1420; Anonim, Resim Sergisi (8 Nisan 1927). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Resim Sergisi (25 Mayis 1927). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Resim Sergisi (26 Mayis 1927). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Muhterem Bas Vekilimiz Dün 4. Sanayi-i Nefise Sergisini Küsad Buyurdular (27 Mayis 1927). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Dördüncü Resim Sergisi Muvaffakiyet Kazandi (9 Haziran 1927). *Hakimiyet-i Milliye*; Elif Naci, 1933: 19-21.

Serginin Adi **: Besinci Ankara Resim Sergisi**
Tarih **:** 24 Mayis 1928-13 Haziran 1928
Yer **:** Ankara, Tarihi Küçük Meclis Binasi
(Halk Firkasi Merkez Binasi)
Açilis **:** 24 Mayis 1928, Persembe, Saat: 15:00
Katilan Sanatçilar ve Yapitlari: 124 yapit.

Abdurrahman Bey
Natürmort

Ahmed Bey
Üryan
Semsiyeli Kadin

Ali Halil
Natürmort
Marsilya Limani

Ali Münib Bey
Paris'in Hakimi
Natürmort
Kar

Ali Riza Bey
Pendik'te Kaynarca Deresi
Orman
Sultaniye Çayiri
Bogaziçi'nde Kösk

Arslanyan Efendi (Viçen Arslanyan)
Rüstem Pasa Camii Kapisi
Rüstem Pasa Camii Mihrabi

Bedia Hanim

Natürmort

Cevad Bey

Lodos

Çalli Ibrahim Bey (Ibrahim Çalli)

Tünel Amelesi (Resim:11), 1928, (Ayin. Mim., 1928: 11).

Kayiklar ve Kömürcüler

Bahar (Bogaziçi)

Manzara

Esref Bey (Esref Üren)

Dolmabahçe Sahili

Findiklida Bahar

Bahar

Nisantasi Bahar

Farünnisâ Melih Hanim

Genç Kiz

Feyhaman Bey (Feyhaman Duran)

Ali Riza Beyin Portresi (Resim:12), 1928, Tuval Üzerine Yagliboya, 79x67, A.D.R. ve H. M. Koleksiyonu, (Ayin. Mim., 1928: 9. C.S., 192834).

Genç Kiz

Mavi Destili Natürmort

Sari Çanakkale Destili Natürmort

Karli Istanbul Sokagi-(*Kis*-Resim:13), 1928, (Ayin. Mim., 1928: 10; C.S., 1928: 34).

Fuat Bey

Ayasofya Galerisi

Güzin Feyhaman Hanim (Güzin Duran)

Krizantem

Elma

Çiçekler

Sakayik

Halil Pasa

Beylerbeyinden Bogaz Içi

Kuleli Sahili Bogaz Içi

Gazi Hazretlerinin Istanbul'a Tesrifleri

Çengel Köy Sahili

Debbaghane Deresi Ankara

Misirda Deve Yolculari

Nil Civarinda Yalilar

Maynel Deresi (Misir)

Kayyum Deresi (Misir)

Hamid Bey

Portre

Yagmurdan Sonra

Harilaisos Efendi

Kar Buzlar

Hasan Vecih Bey

Yesil Sandal

Kusdili Deresi

Yaz (Manzara)

Râkid-i Su

Mavi Çaydanlik

Patlicanlar

Fenerbahçe Sahili

Dere

Hikmet Bey (Hikmet Onat)

Eyüp Sultandan Bir Nazar

Kabatas Sahili

Dolmabahçe Sirtlari

Aksam

Ismail Hakki Bey

Manzara (Resim:14), 1928, (Ayin. Mim., 1928: 11).

Kemal Rifat Bey

Meyveler

Kutsiye Hanim

Natürmort

Leydi Klark

Kadin Portresi

Mister Tels Gray

Prag Manzarasi

Prag Katedrali

Peyzaj

Kilise

Rumeli Hisari

Natürmort

Genç Kiz Basi

Çiplak Kadin

Salli Kadin

Müzdan Hanim

Portre

Müddesir Hanim

Çiçekler

Namik Ismail Bey

Istirahat (Resim:15), 1928, (Ayin. Mim., 1928: 11).

Manzara

Bogazda Sabah

Adalarda Mehtap

Natürmort

Manzara

Nazmi Ziya Bey (Nazmi Ziya Güran)

Limanda Sabah

Paris Louvre Sarayi

Sen Misel Köprüsü

Çardakli Kahve

Aynali Kavak

Bahar

Ruhi Bey (Mehmet Ruhi Arel)

Kis Firtina

Gazinin Istanbul'a Tesrifi

Kagithane

Yazmaci Kadin

Sabiha Rüsdü Hanim

Natürmort

Sadik Bey

Natürmort

Sâdi Bey

Bahar

Kar

Bahçemin Mevsimleri

Göksu Deresi

Pasabahçe Sahili

Samet Bey

3 Yapit.

Sami Bey (Sami Yetik)

Sakayik

Krizantemler

Debbaghane'den Bir Köse Ankara

Eski Fatih Aksam Pazari

Kis Günesi

Cepheye Yardim

Sermet Bey

Leda

Sefik Bey

Bursa

Emir Sultan Camii Bursa

Fatih Medrese Avlusu

Sevket Bey (Sevket Dag)

Ankara'da Arslanhane Camii Mihrabi

Bagdat Köskünden Bogaza Nazar

Bagdat Köskü
Bagdat Köskü
Revan Kasri
Arz Odasi Ve Kütüphane
Ayasofya Son Cemaat Mahalli
Topkapi Sarayinda Haremde Bir Kapi
Tezyini Manzara Bogaziçi Sabah
Rüstem Pasa Son Cemaat Mahalli

Talât Bey
Natürmort
Beylerbeyinden
Manolya

Zahide Hanim
Findiklidan

Zeki Faik Bey (Zeki Faik Izer)
Bag Bozumu
Kayis Dagi
Bahar

Ziya Bey
Cami

Düzenleyen Kisi ve Kurum **:** Sanayi-i Nefise Birligi
Diger Bilgiler **:** Maarif Vekaleti Tâlim Terbiye Dairesi Reisi Emin Bey'in uzun bir söylemini takiben Maarif Vekili Necati Bey serginin açilisini gerçeklestirmistir. Dahiliye Vekili Sükrü Kaya Bey, Rus, Alman, Ingiliz, Çekoslovakya, Bulgar Sefirleri ile birlikte Japon maslahatgüzari da merasime istirak etmislerdir.

Kaynakça : Anonim (1928) Türk Sanayi-i Nefise Birligi Resim Subesi Besinci Ankara Resim Sergisi Fihristi, Istanbul: Milli Matbaa; Ayin, Mim (1928). Ankara'da Besinci Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 79, s. 9-12; C. S. (1928). Besinci Ankara Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 80, s. 33-34; Anonim, Bu Seneki Resim Sergisinde (20 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Yeni resim Sergisi (21 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*; Vahid, 1928 Resim sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Besinci Ankara Resim Sergisinde 1 saat (24 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Besinci Resim Sergisi Dün Küsad Edildi (25 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Afgan Krali hazretleri Dün Sanayi-i Nefise Sergisini Ziyaret Ettiler (26 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye; Anonim, Afgan Kraliçesi Hazretleri Resim Sergisinde,* (27 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye;* Anonim, Resim Sergisindeki Tablolar (18 Haziran 1928). *Hakimiyet-i Milliye.*

Serginin Adi **: Galatasaray Resim Sergisi**

Tarih **:** Agustos 1920-Agustos sonu

Yer **:** Istanbul, Galatasaray Sultanisi

Açilis **:** Agustos 1920

Katilan Sanatçilar ve Yapitlari: 194 Yapit

Abdülmecit Efendi (Veliaht)

Mahdum Necabet Penahilerinin Portresi

Ahmed Ziya Bey

Eyüp Sultan Türbesi

Süleymaniye Camii'nden hariç bir kapi cephesi

Kandilli Çarsisi

Süleymaniye'de Tiryaki Çarsisi'nda Çifte Medreseler Sokagi ve Kemer

Mimar Sinan Türbesi

Eyüp Sultan'da Bir Sokak

Arslanyan Efendi

Rüstem Pasa Camii'nde Mihrap

Rüstem Pasa Camii'nde Maksure

Rüstem Pasa Camii'nde Kapi

Ayasofya'da Kapi

Tahtakale'de Han

Tahtakale'de Sokak

Zindankapisi'nda Sadirvan

Zindankapisi'nda Sokak

Kinali'da Iskele

Kinali Ada Menazirindan

Bakiye Hanim

Portre (Pastel)

Bizar

Bizar

Cevad Bey (Üsküdar'li)

Üsküdar Limani

Beykoz'da Akbaba Kariyesi

Beykoz'da Akbaba Kariyesi'nde Köse

Üsküdar'da Bir Gece

Marmara'da Kayik

Kurbagali Dere

Cevad Bey (Sanayi-i Nefise Mektebi Talebelerinden)

Serviler

Kale

Parktan

Çalli Ibrahim Bey

Bir Kadin Portresi

Banyoya Giderken

Bir Kadin Portresi

Bir Kadin Portresi

Fahir Bey

Zevk-i selim

Son Nagme

Istirahat

(Ibrahim) Feyhaman

Niyaz

Portre

Peyzaj

Peyzaj Bogaziçi Manzarasi

Portre

Fuad Bey

Dökülmüs Seftaliler

Güzin Hanim

Bir Genç Kiz Resmi (Pastel)

Portre

Peyzaj

Halid Bey

Lodos

Gurub

Mevlevihane Kapisi'nda Bir Sokak

Halil Pasa

Pano

Çengelköy Sahillerinden Bir Parça

Genç Kadin Etüdü (Pastel)

Bogaziçi Sahillerinden

Bogaziçi Sahillerinden

Hikmet Bey

Sehzade Türbesi

Sehzade Türbesi

Bir ilkbahar Sabahi

Cihangir Sirtlarinda Bir Aksam

Etüt Dikis Dikerken

Kabatas Sahilinde Bir Sabah

Bir Türk Sokagi (Sabah)

Bir Türk Sokagi (Sabah)

Bir Türk Sokagi (Sabah)

Sali Pazari Sahilinde Aksam

Bir Hatira

Ihsan Riza Hanim

Genç Kiz Portresi (Pastel)

Bir Çocuk Portresi (Pastel)

Izzet Ziya Bey

Zamane sürprizi

Falez Gölgesinde

Bir Kadin Basi

Güneste

Hayal

Kadri Efendi

Eyüp'te Bir Sokak

Beylerbeyi

Portre

Mahmud Bey

Sultan Selim-i Sani Türbesi

Bozdogan Kemeri Aksam

Hüseyin Pasa Hani Havalisi

Yenikapi'da Açik Deniz Banyosu

Topkapi Haricinde Aksam

Fatih'te Bir Hane

Çocuklar Denize Girerken

Mediha Hanim

Portre

Melek (Celal) Hanim

Portre

Portre

Portre

portre

portre

Çocuk Basi

Melek Feyzi Hanim

Portre

Natürmort

Natürmort

Mithat Efendi

Aksaray'dan Cerrahpasa'ya Bir Nazar

Posad

Parkta Bir Köse

Fatih Civarinda Sabah

Aksaray Valide Camii

Muhiddin Sebati Efendi

Darüssafaka'dan

Zincirlikuyu

Çarsamba'da Bir Sokak

Muhterem Ömer Hanim

Portre

Peyzaj

Peyzaj

Portre

Mustafa Efendi

Serviler

Naci Bey

Günah

Peyzaj

Mezarlikta Aksam

Posad

Posad

Namik Bey

Fantezi

Portre

Ev içi

Yeni Cami

Mehtap

Günes

Sirin

Portre Abdülhak Sinasi Bey

Genç Kiz Basi

Hezeyan

Portre Resat Nuri Bey

Portre Mahmut Ali Feridun

Portre Rusen Esref Bey. Muharrir

Nazli Hanim

Bizar Bahçe

Peyzaj

Yemenili Kiz (Pastel)

Portre (Pastel)

Portre

portre

Papatya Fali

Nevzad

Portre

Portre

Peyzaj

Nurullah Efendi

Gurub

Ömer Adil Bey

Nasad

Atölye Modalarindan

Udî Son Nagme

Refet Bey

Yagliboya Etüt

Yagliboya Etüt

Yagliboya Etüt

Refik Efendi

Laleli Camii

Resid Bey

Isviçre'de Bir Sokak

Peyzaj

Peyzaj

Peyzaj

Peyzaj

Peyzaj

Portre

Ruhi Bey

Ikindi Namazindan Sonra

Yagkapani Iskelesi (Suluboya)
Haliç'te Gurup (Suluboya)

Sami Bey
Çakircali'ya Karsi Müdafaa
Hicret
Galatasaray'da Bir Kis Aksami
Kalafatçilar

Sadik Bey
Bugday Ölürken
Üsküdar'da Bir Sokak
Karacaahmet Civari'nda Bir Köse

Saim Efendi
Davut Pasa Camii Avlusu
Fatih Civarinda Türbe

Seref Bey
Edirnekapi Mezarliklarindan
Sabah
Deniz Banyosu
Süleymaniye Camii Avlusu
Posad (9 adet)

Sevket Bey
Ayasofya'da Son Cemaat Mahali
Ayasofya'dan Bir Köse
Ayasofya Dahilindeki Küp
Ayasofya Dahilinde Bir Parça
Ayasofya Dahilinde Bir Parça
Yagmurdan Sonra

Sevki Bey
Anadolu Hisari'nda Çesme

Tahir Bey
Yedikule Taht Kapisi
Yedikule

Zeki Efendi
Murad Pasa Camii
Posad
Posad
Portre
Portre
Valide Camii
Sultan Selim'den
Posad

Ziya Bey
Hüseyin Pasa Medresesi
Beykoz
Anadolu Kavagi
Naksidil Valide Sultan Türbesi
Süleymaniye Camii
Mahmut Pasa Camii

Düzenleyen Kisi ve Kurum : Türk Ressamlari
Diger Bilgiler : Sehzade Abdülmecit'in himayesi ile açilmistir
Kaynakça : Tasdelen, 2003: 59-64

Serginin Adi **: Çemberlitas Resim Sergisi**

Tarih **:** Mayis 1921-Kapanis bilinmiyor.

Yer **:** Osman Bey Matbaasi Binasi

Açilis **:** Mayis 1921

Katilan Sanatçilar ve Yapitlari:

Düzenleyen Kisi ve Kurum **:** Çemberlitas Resim Mektebi

Diger Bilgiler **:** Ihsan Bey (Heykeltiras), Sami Yetik, Feyhaman Duran, Ibrahim Çalli, Sevket Dag, Hikmet Onat, ve Mehmet Ruhi Arel'in egitim verdigi ve özel sanat okulu olan Çemberlitas Resim Mektebi'nin ilk etkinligi olarak dikkati çekmektedir.

Kaynakça **:** Bölükbasi, 2000: 180; Tasdelen, 2003: 20.

Serginin Adi **: (Üçüncü) Galatasaray Resim Sergisi**

Tarih **:** Agustos 1921-Agustos sonu

Yer **:** Istanbul, Galatasaray Sultanisi

Açilis **:** Agustos 1921

Katilan Sanatçilar ve Yapitlari: 159 Yapit

Arslanyan Efendi (Viçen)

Sultan Selim Türbesi

Rüstem Pasa Camiinden Bir Köse

Rüstem Pasa Camiinin Minberi

Ayasofya Camiinde Küp

Ayasofya'dan Bir Parça

Tahtakale'de Bir Çesme

Tahtakale'de Bir Sokak

Cevad Efendi

Deniz

Peyzaj

Cevad Bey

Mermi

Ördekler

Kayikçilar

Çalli Ibrahim Bey (Ibrahim Çalli)

Bakis

Durus

Kadin Portresi

Peyzaj

Peyzaj

Peyzaj

Fahir Bey

Lale Devrinde

Ilk Hediyeler

Feyhaman Bey

Sanatkar Dostlar

Portre

Portre

Peyzaj

Peyzaj

Natürmort

Feride Hanim

Uykuda

Natürmort

Fuat Bey

Rüstem Pasa Cami-i Serifinde

Rüstem Pasa Cami-i Serifinde

Natürmort Pastel

Güzin Hanim

Peyzaj

Peyzaj

Halid Efendi

Tarama Kalemiyle-Bas Etütleri

Tarama Kalemiyle-Bas Etütleri

Tarama Kalemiyle-Bas Etütleri

-

Tarama Kalemiyle-Bas Etütleri

Tarama Kalemiyle-Bas Etütleri

Halil Pasa

Bostanci Sahillerinden (Mükerrer) Fenerbahçe

Beylerbeyi Sahili'nden Bir Parça (Mükerrer)

Bursa'da Muradiye Sadirvani

Misir Hatiralarindan

Harilaios Efendi

Portre Yagliboya

Kadin Portresi Karakalem

Manzara

Ihtiyar Kadin Portresi Yagliboya

Hayri Bey

Natürmort Karpuz (Mükerrer)

Peyzaj (Edirne'de Kum Mahalle)

Hayri Bey

Meyve

Meyve

Meyve

Hikmet Bey

Kasnak Isleyen Kadin

Kabatas'ta Kadin

Findikli Camii

Ihsan Hanim

Peyzaj

Pastel Kadin Basi

Izzet Bey

Eski Evin Salon Dahili

Izzet Ziya Bey

Esber'i Okurken

Temmuz Günesi

Kadri Efendi

Kabatas Aksam

Dolmabahçe'de

Ufak Bizans

Mahmud Efendi

Manzara Eyüp'te

Mediha Hanim

Vani Köy

Mehmet Celal Bey

Selimiye'de Mehtap

Gece Salacak Iskelesi

Melek (Celal) Hanim

Celal Bey'in Portresi

Kadin Portresi (Etüt)

Dayimin Resmi

Iki Çocuk Basi (Etüt)

Iki Kadin Basi (Etüt)

Mithat Efendi

Fatih Medresesi Kapisi

Beyazit Avlusu

Dolmabahçe Sirtlarindan

Peyzaj

Muhiddin Kemal Bey

Intizar

Izmir’de Göztepe Civari'nda

Muhiddin Sebati Efendi

Ramazanda Beyazit Cami-i Serifi Havalisi

Fatih'e Dogru Bir Sokak (Etüt)

Beyazit Cami-i Serifi Havalisi (Etüt)

Fatih Medreseleri

Mustafa Serif Bey

Natürmort Kavun

Çamlica

Müzdan Hanim

Pastel Kadin Basi

Naci Efendi

Dolmabahçe

Kayik

Namik Ismail Bey

Veliahd-i Saltanat Devletlü Necabetlü Abdülmecid Efendi Hazretleri

Venedik

Gondol

Floransa (Arno Nehri)

Floransa (.....Medisis)

Floransa Vadisi

Venedik (Doglarin Sarayin)

Venedik (Kanal)

Venedik (Kanal)

Venedik (Kanal)

Venedik (Rio Del Mendikantis)

Venedik (Kontarin Saraylari)

Floransa (San Lorenzo Manastiri)

Floransa (Bobolu Bahçesi)

Fiesole (Fransisken Manastiri)

Fiesole (Mis Beli Köskü)

Certosa (Manastirin Bahçesi)

San Ciminiyana

Peruçya (Kastellano)

Asiz'de Bir Sokak

Roma'da (Villa Medisis) In Bahçesi

Toskana Gecesi

Nevzad Hanim

Tasvir (Pastel)

Kadin Basi (Pastel)

Nurullah Efendi

Etüt Kadin Basi

Refik Efendi

Tarih Sayfalarindan (…Sahane) Eskiz

Moda'da

Refet Tevfik Bey

Mütalaa

Gezinti

Ahenk

Kilise Camii

Çirçir'da Yangin Yeri

Intizar

Bebek'te Kalafat Yeri Subatta

Bebek'te Kalafat Yeri Haziranda

Sabih Efendi

Küçük Mustafapasa'dan

Sabiha Hanim (Sanayi-i Nefise Talebesinden)

Portre

Natürmort

Natürmort

Natürmort

Natürmort

Sâdi Bey

Bogaziçi'nde

Kabatas

Göksu Kasri

Bogaziçi'nde

Saim Efendi

Yagmurdan Sonra

Ayasofya Sadirvani

Sümbül Efendi Camii

Sami Bey

Sarikamis Muharebesi'nden Sonra

Peyzaj

Gurbet Yollarinda

Yarlar Arasinda Uçurumlar

Süvariler (Eskiz)

Seref Efendi

Bayram

Manzara
Portre
Manzara
Manzara

Sevket Bey
On Ikinci Asirda Kizlar Agasi Veyahut Kizlar Agasinin Keyfi
Yeni Cami'de Bir Köse
Yeni Cami'de Sabah
Yeni Cami'de Aksam
Yeni Cami'de Güzel Parçalardan
Yeni Cami'de Güzel Parçalardan

Zeki Efendi
Manzara
Posad
Posad
Posad

Ziya Bey
Canfeda Hatun Sebili
Eyüp Sultan'da Bir Aksam
Eski Ali Pasa Cami-i Serifi
Gece Balikçilari
Kirazlar

Düzenleyen Kisi ve Kurum **:** Türk Ressamlar Cemiyeti
Diger Bilgiler **:** Sehzade Abdülmecit'in himayesi ile açilan sergiye, Sarayin Ileri gelenleri, Fransiz, Japon, Italyan, Isveçli, Leh, Ingiliz diplomatlar katilmistir. Sergi, ilk defa "nü" yapit sergilenmesiyle dikkati çekmistir.
Kaynakça **:** Ahmet Hasim, 1921: 10, s. 145; Bölükbasi, 2000: 180; Tasdelen, 2003: 68-72.

Serginin Adi **: Sehzadebasi Resim Sergisi**

Tarih **:** Mayis 1922-Kapanis bilinmiyor.

Yer **:** Istanbul, Sehzadebasi

Açilis **:** Mayis 1922

Katilan Sanatçilar ve Yapitlari:

Düzenleyen Kisi ve Kurum **:**

Diger Bilgiler **:**

Kaynakça **:** Dal. Mim., 1922: 47.

Serginin Adi **: (Dördüncü) Galatasaray Resim Sergisi**

Tarih **:** Agustos 1922- Agustos sonu.

Yer **:** Istanbul, Galatasaray Sultanisi

Açilis **:** Agustos 1922

Katilan Sanatçilar ve Yapitlari: 246 Yapit

Ahmet Bey

Portre

Portre

Ali Cemal Bey

Sakarya

Etüt

Arslanyan Efendi (Viçen Arslanyan)

Ayasofya'da Terler Direk

Rüstempasa Camii Mihrabi

Ayasofya'da Bir Köse

Rüstem Pasa Caminde Bir Kapi

Asaf Bey

Bandirma'da Dere Cami Sokagi

Bandirma'da Câbi Mescidi

Karacaahmed'te Mektep Sokagi

Bandirmada Bir Sokak

Findikçioglu Çesmesi

Tahtakale'de Demirtas Mescidi

Bandirmada Aysi Mescidi

Köhne Bir Hane

Bir Sokak

Çesme Mektebi

Bir Sokak

Çinar Dibi Mescidi

Bir Sokak

Yarenci Mevki

Darette Çesmesiyle Zaviyesi

Üsküdar'da Bir Sokak

Karacaahmet'te Bir Sokak

Selimiye'de Kâr-i Kadim Bir Hane

Göksu'da Bir Manzara

Kanlica'da Bir Hane

Kus Dilinde Bir Gurup

Iç Kurbagalida Sultan Murat Köskü

Kurbagalida Bir Manzara

Eyüp Sultan'da Seyyid Dedenin Kabri

Aydincik'ta Sokak

Göksu Deresi Kenarinda Bakkal

Avni Lifij Bey

Nef'i Devrinden Bir Sahne

Eyüp'ten Sokak

Yeni Bahçe Civarinda

Belkis Hanim

Aynizade Tahsin Beyin Portresi

Portre

Portre

Portre

Peyzaj

Güller

Etüt

Kadin Basi

Povansen

Povansen

Cevad Bey

Üsküdar'da Bir Cami

Üsküdar'da Bir Sokak

Üsküdar'da Iskele Camii

Mîr Günde Çesme

Salacak'ta Kayalar

Salacak'ta Kayikhane

Ihsaniye Sirtlari

Kiz Kalesi ve Saray Burnu

Marmara'da Mavna

Üsküdar Çarsi Boyu

Salacak Iskelesi

Celal Bey

Karaca Ahmet'te Aksam

Salacakta Sabah

Mehtap

Çalli Ibrahim Bey (Ibrahim Çalli)

Mehtap Avcilari

Bir Kadin

Firsat Bekleyen Kadin

Hünkar Suyunda Gezinti

Ada

Portre

Nü

Nü

Fahir Bey

Kis Odasi

Bahar

Fehiman Bey (Feyhaman Duran)

Portre -Cemil Beyin-

Portre

Portre

Peyzaj

Peyzaj

Natürmort

Etüt

Fuad Bey

Rüstem Pasa Caminden

Rüstem Pasa Caminde Mahfil

Sokulu Caminden

Emirgan'da Çesme

Mihr-i Sah Fuad

Güzin Hanim (Güzin Duran)

Istirahat

Yagmurdan Sonra

Halit Bey

Çarsafli Hanim

Düsünce

Etüt

Kiskançlik

Halil Pasa

Nil'de Dehabiye

Beylerbeyi Civarinda Istanbul

Fenerbahçe'de Kotra

Bahçemde

Fenerde Balikçi Kayiklari
Portrem
Kus Dili Deresi
Mehtapta Sirket Vapuru

Hamit Necdet Bey
Sultan Tepesinde Bir Kösk
Saray Içinde
Bogaziçi

Harilaisos Efendi
Rus Dilencileri
Bizans Kilisesinin Dahili
Bir Ihtiyar Portresi
Genç Kiz Portresi

Hayri Bey
Haseki Medrese ve Imarethanesi
Bayram Pasa Mektebi ve Sebili
Topkapi
Istanbul
Narli Kapi

Hikmet Bey (Hikmet Onat)
Haliçte Sabah
Kabatas'ta Sabah
Poyraz
Ikindi Günesi
Kasimpasa Sirtlarinda Sabah
Kasimpasa Sirtlarinda
Gurup

Ihsan Bey

Muhtar

Ihsan Riza Hanim

Peyzaj

Peyzaj

Çiçek

Portre

Izzet Bey

Florya'dan Bir Parça

Florya'dan Bir Parça

Kumsalda Çocuk

Poli Adasinda

Dis Fenerde Sahil

Kaya Üstünde

Ibn-i Musa'dan Bir Eskiz

Kotranin Sandalinda

Balikçinin Çocugu

Kadri Bey

Moda Deniz Hamami

Sishaneden Kasimpasa'ya Bir Nazar

Kemalettin Efendi

Murat Pasa'dan Bir Nazar

Mahmut Bey

Portre

Maide Es'at Hanim

Çelebi Sultan Mehmet Türbesi

Peyzaj

Mithat Bey

Yeni Camii Civarinda

Mehmet Pasa Cami Avlusu

Besiktas Sirtlarinda

Gazhaneden

Medrese Kapisi

Sultan Ahmet Camii

Posad

Melek Celal Hanim

-A(yin) K(ef) –Beyin Portresi

Çarsafli Hanim

Leyliyenin Resmi

Etüt

Mimosun Resmi

Melek Feyzi Hanim

Portre

Natürmort

Portre

Meliha Hanim

Mektebimin Bir Kösesi

Muhittin Sebâti Bey

Vezir Hanindan Bir Köse

Iki Yaramaz

Vezir Hanindan Çikarken

Çorlu Medresesinden

Haliçten Bir Parça

Mustafa Efendi

Bogaziçi Sahillerinde

Naci Efendi

Natürmort

Naciye Hanim

Kahveci Ustasi

Lübnan Katolik Köylüsü

Namik Ismail Bey

Üryan

Portre

Portre

Çamur Kayiklari

Balik Kayigi

Kayiklar

Beyaz Kayik

Posad

Nazli Hanim (Nazli Ecevit)

Portre

Nazmi Ziya Bey (Nazmi Ziya Güran)

Ilkbahar

Çamlica

Sabah

Sabah

Sen Nehri Kenarinda Kitapçilar

Nezahat Hanim

Çamlica'dan Maltepe'ye Bir Nazar

Nevzat Hanim

Portre

Portre

Nizamettin Bey

Güller

Nar

Ada

Nurullah Efendi

Sahil ve Deniz

Ömer Adil Bey

Atölyede Istirahat Zamani

Aksamüzeri

Bahçe Kösesi

Refik Efendi

Ali Pasa Kütüphanesi

Kariye Camii

Gül Camii

Etüt

Ruhi Bey (Mehmet Ruhi Arel)

Hicretzede Bir Valide- müze

Eski Türk Güzelligi

Gergef Islerken

Sabih Bey

Eyüp Avlusundan

Aksam

Sâdi Bey

Beykoz'a Dogru

Ekin

Mayis Sabahi

Körfez

Bahçemin Mevsimleri

Bahçemin Mevsimleri

Bahçemin Mevsimleri

Bahçemin Mevsimleri

Bahçemin Mevsimleri

Bahçemin Mevsimleri

Said Bey

Kalamis'da Bostan Dolabi

Altunizâde' de Aksam

Saim Bey

Ali Pasa Camii Avlusu

Et Yemezden Bir Manzara

Sami Bey (Sami Yetik):

11 Eylül 338'de Sakarya'da

Topçular Tebdil Mevzii Ederken

Süvari Kesif Kolu

Penceremden (Guruptan Sonra)

Kar (Etüt)

Sabah Tarlada

Fatihte Medrese

Seref Bey (Seref Akdik)

Sûfiler *Camii Sokagi*

Küçük Ayasofya'da
Ayasofya Camii Kapisi

Sevket Bey (Sevket Dag)
Rüstem Pasada Son Cemaat Yeri
Ayasofya Dahilinden Bir Parça
Ayasofya Dahilinden Bir Parça
Istanbul'un Harap Köselerinden
Istanbul'un Harap Köselerinden
Asiyan-i Ebedi (sehzade türbesi)
Ayasofya'nin Yukari Galerisi
Rüstem Pasa Caminde Sabah
Sark Renkleri
Bir Sadaka
Yeni Camii Dahili (Müze)

Talha Bey
Günes Batarken

Vecih Bey
Yelken Gemileri
Rodos Limaninda Aksam
Rodos'ta Sultan Cem'in Ikamet Ettigi Fransiz Sarayi
Kazi Koyunda Kayiklar
Yelkenliler
Sövalye Sokagi
Mahzar Pasanin Portresi

Veliaht Abdülmecit
Unutulmus Bir Sahife,
Ahenk
Mütalaa

Zahide Hanim

Çapa'da Guruptan Sonra

Zeki Efendi

Peyzaj

Helvaci Baba Türbesi

Ziya Bey

Kirk Çesmede Gazanfer Aga Sebili

Edirne Kapisi'nda Çesme

Fatih Hazretleri Türbesi Kapisi

Düzenleyen Kisi ve Kurum **:** Türk Ressamlar Cemiyeti

Diger Bilgiler **:**

Kaynakça **:** Anonim, (1922), *Türk Ressamlar Cemiyeti Tarafindan Düzenlenen Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi Fihristi*, Istanbul: Ali Sükrü Matbaasi**;** Fe., 1922: 127; Dergâh, 1922a: 129-130; Mustafa Sekib, 1922: 130-133; Dergâh, 1922: 145-147.

Serginin Adi **: (Besinci) Galatasaray Resim Sergisi**

Tarih **:** 20 Temmuz 1923

Yer **:** Istanbul, Galatasaray Sultanisi

Açilis **:** 20 Temmuz 1923**,** Cuma.

Katilan Sanatçilar ve Yapitlari: 246 Yapit (235 resim, 6 ilan, 4 heykel 1 karikatür; 36 Erkek ve 18 Kadin Ressam).

Âbirin Efendi

Bir Köylü Ihtiyar

Ahmet Bey

Portre

Portre -Pastel-

Ahmet Ziya Bey

Bir kürt Ihtiyari-Zarro Aga-

Bayezid'ta Mesrutahane

Bir Hamam Içi

Kandill'ide Bir Sokak

Ali Riza Bey (Süvari Binbasi)

Sakayik

Karpuz

Kavun

Kayisi

Erik ve Seftali

Incir

Ali Sami Bey (Ali Sami Boyar)

Intizar

Tahassür

Bir Sahne-i Tarih

Tarihi Kadirga

Asaf Bey

Akça Pinar Köyünün Cami-i Serifi

Üsküdar'da Bulgurlu Mescit Caddesinde

Kayikçi Mahmut Aga Sokagi

Heybeli Adasi'ndan Bir Parça

Büyük Adada Çöp Iskelesi

Modada Bir Gurup

Bakiye Hanim

Yagli Boya Portre

Bedia Hanim

Natürmort

Natürmort

Belkis Hanim

Hanim Portresi

Peçeli Hanim

Ihtiyar Adam

Sümbüller

Çilekler

Kiraz

Kavun

Karpuz

Gurub

Peyzaj Çamlik

Heybeli'nin Görünüsü

Kirik Agaç

Portre

Tuse Ile

Celile Hanim

Günes Etüt

Bas Etüt

Kedi ve Kiz Etüt

Portre Etüt

Kiz Basi

Tambur Taksimi

Celal Efendi

Üsküdar Iskelesi'nde Kayiklar

Kandil Gecesi

Mehtapta Bir Sokak

Cevad Bey (Üsküdar'li)

Sis ve Balikçilar

Lodos Rüzgari

Çalli Ibrahim Bey

Izmir Harabelerinden

Denizde Santur

Bahar

Fecir –Sembol

Artistin Familyasi

Etüt

Dikis Dikerken

Ayastefonos Sahillerinde

Sabah

Mevlevi

Bir Lahza-i Efkar

Türbe

Türk Kizi

Nü-Etüt-

Efraz Hanim

Krizantem

Esref Bey

Kayis Dagina Dogru-Posad

Sirt ve Bulut-Posad

Gurup-Posad

Gurup-Posad

Fehiman Bey (Feyhaman Duran)

Portre Hamdullah Suphi Bey

Manzara-Aksam

Manzara-Sabah

Muhatap

Pastel-Etüt

Etüt

Grup Portre –Hilal-i Ahmer Cemiyeti Idaresi-

Fuad Bey

Rüstem Pasa Cami-i Serifi Mihrabi

Rüstem Pasa Cami-i Serifi Bir Köse

Rüstem Pasa Cami-i Serifi Bir Köse

Rüstem Pasa Cami-i Serifi Bir Köse

Güzin Hanim

Peyzaj

Portakal ve Erik

Natürmort

Zambak

Halid Efendi

Tevekkül

Bir Hanim Portresi

Piyano Basinda

Mabude

Keçe Külah

Genç Kiz Portresi

Lakayd

Iztirab

Portre

Bir Portre

Tahayyül

Ay ve Bulut

Etüt

Resmi Yapilirken

Etüt

Portre

Lale

Sen Dul

Etüt

Ilk Tenhilat

Etüt

Halil Pasa

Hüseyin Pasa Medresesinde Türbe

Peyzaj

Kaleli Sahili

Bogaziçi Sahili

Çengelköy Sahili

Sevket Bey'in Portresi

Araba Sefasi

Hamid Efendi

Bahar Posad

Hatice Nezahat Hanim

Çamlica'da Fistiklardan Istanbul'un Görünüsü

Çamlica'da Bir Manzara

Hikmet Bey

Kasimpasa Sahili

Salacak

Ayasofya

Kalafat Yeri

Kasimpasa Deresi (Sabah) 69. Sabah Gezintisi

Kasimpasa Deresi

Harbiye Sirtlarinda Sabah

Fenerbahçe Kulübü

Kurbagali Dere

Kurbagali Dere

Kar

Etüt

Ihsan Hanim

Ihtiyar Bir Kadin Basi

Natürmort-Ilkbahar Manolyasi-

Peyzaj

Kemal Efendi

Istanbul'da Bir Sokak

Saraçhane Sebili

Maide Es'ad Hanim

Portre

Gülhane Parkinda Bir Manzara

Hasat Zamani

Üsküdar'da Mithat Pasa Cami-I Serifi
Çamlica'da Bir Manzara
Yalinin Harem Kapisi
Teravih Namazina Gidenler

Mâlik Efendi
Köyde Oyun
Zib Zib Oyunu
Mektebe Giderken

Mehmet Ali Bey
Büyük Ada Maden Cihetinde Kar
Seftali Agaci Çiçekte
Moda Burnu Kayalar –Günes Battiktan Sonra-
Besiktas Sirtlarinda Kar
Bursa Muradiye Camii Türbesi
Tuzla Sahili-Lodostan Sonra-
Bogaziçi Istinye Sahilinde Rüzgar
Büyük Ada Maden Sahilinde Rüzgar
Çengelköy Balikçi Kayiklari
Cihangir Yangin Yeri-Aksam Günesi-
Çanakkale'de Saat Kulesi –Gurupta-
Çanakkale'de Balikçi Rihtimi

Melek Ahmed Hanim
Bir Etüt
Bir Etüt

Melek Celal Hanim
Pastel Etüdü
Pastel Etüdü

Melek Feyzi Hanim

Portre Genç Kiz

Mithat Bey:

Çamlica'dan Kayis Dagina

Küçük Ayasofya'dan

Muhittin Bey

Modelim

Muhittin Sebâti Bey

Darül Fünun Müderrislerinden Haydar Bey

Tüccardan Cemal Bey

Atik Ali Pasa Cami-i Serifi Avlusu

Mehtap –Süleymaniye Su Kemerleri

Kum Kapi Deniz Hamamlari

Ana Kiz

Kayikçilar

Namik Ismail Bey

Harman

Üryan

Yabani Gül

Manolya

Sakayik

Kiraz

Natürmort

Etüt-Yakub Kadri Beyin Portresi-

Posad

Nazmi Ziya Bey

Sulu Boya Peyzaj

Sulu Boya Yaprak Etüdü
Kirmizi Ev Yagli Boya
Sabah

Nevzat Hanim
Portre
Portre
Portre –Pastel

Ömer Adil Bey
Galatasaray Resim Sergisi

Refik Efendi
Deniz

Ruhi Bey (Mehmet Ruhi Arel)
26 Agustos Sabahi
Bir Numara Atlanmis
Bir Zeybek
Haliç'te Bir Gurup
Bir Ihtiyar Köylü

Sabiha Nezahat Hanim
Çamlica'da Fistiklardan Istanbul'un Görünüsü
Çamlica'da Bir Manzara

Sâdi Bey
Ekin
Sultaniye Sahili (Bogaziçi'nde)
Polonez Köyü'nde Bir Hane
Beykoz
Bahçenin Mevsimleri

Bahçenin Mevsimleri

Sair Bey

Çamlica'da Suphi Pasa Korusu

Sami Bey (Sami Yetik)

Fatih Aksam Pazari

Kesis Eteklerinde Bursa

Penceremden Bir Kis Sabahi

Son Ziyalar

Anadolu Yollarinda

Penceremden Bir Kis Manzarasi

Semsettin Ruhi Efendi

Bir Asker Etüt

Tabii Bir Sper Arkasinda

Sevket Bey

Sark Esyalarinin Güzelligi

Topkapi Sarayinda Veliaht Dairesi

Sultanahmet Çesmesi

Ayasofya Yukari Galeri Sabah

Ayasofya Yukari Galeri Sabah

Sultan Selim-i Sâni Türbesi

Sokulu Mehmet Pasa Cami-i Serifi Kapisi

Istanbul'un Tarihi Köselerinden- Mahmut Pasada Kalci Han

Istanbul'un Tarihi Köselerinden -Mahmut Pasada Kalci Han

Istanbul'un Tarihi Köselerinden - Mahmut Pasada Kalci Han

Talha Bey

Mehtap

Harabede Sabah

Zahide Hanim
Beylerbeyinde Bir Sabah

Ziya Bey
Cibali'de Çift Sandal
Cibali'de Kayik Iskelesi
Cibali'de Resit Pasa Vapuru Ve Kayik
Süleymaniye Dokumacilar-Dökmeciler Ciheti Havli (havlu) Kapisi
Mimar Sinan Sebili
Saraçhane medresesinden bir parça

(Hasan) Vecih Bey
portre
Sapkali Kadin
Kadin
F. Bey'in Portresi
Portre
Portre
Portre

Düzenleyen Kisi ve Kurum **:** Türk Ressamlar Cemiyeti
Diger Bilgiler **:** Açilista, Hamdullah Subhi Bey Gazi Mustafa Kemal'i temsil etmis ve Çalli Ibrahim Bey (Ibrahim Çalli)'den sonra bir konusma yapmistir. Gazi Pasa sergi heyeti tarafindan seçilecek üç tabloyu satin alacagini bildirmistir
Kaynakça **:** Anonim (1923), *Türk Ressamlar Cemiyeti Besinci Galatasaray Resim Sergisi, Istanbul: Dersaadet Kagitçilik ve Matbaacilik Osmanli Anonim Sirketi*; Anonim, Türk Ressamlari (22 Temmuz 1923). *Hakimiyet-i Milliye;* Elif Naci, 1933: 6-7; Bölükbasi, 2000: 180.

Serginin Adi **: Genç Ressamlar Resim Sergisi**
Tarih **:** 15 Mayis 1924-Kapanis bilinmiyor.
Yer **:** Istanbul, Bab-i Âli Yokusu, Matbuat Cemiyeti Binasi
Açilis **:**15 Mayis 1924
Katilan Sanatçilar ve Yapitlari: 115 Yapit

Cevat Bey

Halil Ibrahim Bey

Hamit Bey
Bagdad Kasri (Resim:16), 1924, (Mehmet Mesih, 1924a: 241).

Kemal Bey

Mithat Bey

Naci Bey

Nevzat Hanim
Kar (Resim:17), 1924, (Mehmet Mesih, 1924a: 241).

Nurullah Bey

Refik Bey (Refik Epikman)

Saim Bey (Saim Özeren)

Sermet Bey

Seref Bey (Seref Akdik)

Behzat Beyin Portresi (Resim:18), 1924, (Mehmet Mesih, 1924a: 240).

Turgut Bey

Düzenleyen Kisi ve Kurum……..…: Genç Ressamlar Cemiyeti
Diger Bilgiler……...: Maarif Vekâleti pek çok resim satin almistir.
Kaynakça……...: Mehmet Mesih, 1924a: 240-242; Anonim, (1924). Resim Sergisi, *Milli Mecmua*, Sayi:15, s. 244; Hasan Ali, 1924. 267-268; Elif Naci, 1933: 8-12.

Serginin Adi **: Serbest Resim Atölyesi Üçüncü Resim Sergisi**

Tarih **:** 24 Temmuz 1924

Yer **:** Istanbul, Türk Ocagi Salonu

Açilis **:** 24 Temmuz 1924

Katilan Sanatçilar ve Yapitlari:

Ali Riza Bey

Natürmortlari

Ahmet Ihsan Bey

Bahar,

Sükrü Naili Pasa,

Muhtar Takimindan Bir Zurnakes,

Askerler

Fuat Bey

Rüstem Pasa Cami‘ne ait tablolar.

Hayri Bey

Ismail Hakki Bey

Yeniköy Sahili

Kenan Bey

Riza Bey

Sulu boya ve kuru kalem yapitlari

Ruhi Bey (Mehmet Ruhi Arel)

Zeybek

Sami Bey (Sami Yetik)

Tevfik Bey
Yeni Cami

Turgut Bey
Balikçi
Cami Bahçesi
Tekke Bahçesi
Anadolu'da Aksam Zamani Bir Köy Bahçesi
Lale Devrinde Bir Saray Bahçesi

Düzenleyen Kisi ve Kurum **:** Serbest Resim Atölyesi
Diger Bilgiler **:**
Kaynakça : Millî Mecmua, 1924b: 292.

Serginin Adi **: (Altinci) Galatasaray Resim Sergisi**

Tarih **:** 25 Temmuz-31 Agustos 1924

Yer **:** Istanbul, Galatasaray Lisesi

Açilis **:** 25 Temmuz 1924

Katilan Sanatçilar ve Yapitlari: 290 Yapit.

(Ömer) Adil Bey

Vasiyet-Anadolu'muz Ugrunda

Tren

Ahmet Bey

Eskiz

Eskiz

Saray Kapisi-Posad

Ahmet Mithat Efendi

Adada Aksam Tenzihi

Izmir Daglari-Sabah-

Beykoz'da Karakulak'ta Bir Sokak

Ali Efendi

Manolya

Erikler

Ali Riza Bey

Sazlarimiz

Meyve

Karpuz

Çilek

Elmalar

Ayvalar

Kiraz

Kayisi

Ali Sami Bey

Müze Kapisi

Süleymaniye'de Bir Sokak

Son Cemaat Yeri

Cami Avlusu

Divan Yolu

Imaret Bahçesi

Bozdogan Kemeri

Bedia Halit Hanim

Dervis

Natürmort

Natürmort

Belkis Hanim

Kolaganin Sabah Kahvesi

Kiraz

Nar ve Ayva

Güller

Gelincikler

Salkim

Peyzaj

Celal Bey

Erzurum'da Çifte Minareler

Erzurum'da Hatuniye Medresesinde Bir Köse

Erzurum'da Karlar

Erzurum'da Murat Pasa Hamami

Erzurum'un Manzara-i Umumiyesi

Cemal Nadir Bey

Lamba –Natürmort

Cevat Bey

Üsküdar'dan

Yaz

Gece Yolculari

Salacak'ta

Mavna

Rumeli Hisarinda

Suphi Pasa Korusunda

Yagmurdan Sonra Kayiklar

Sandallar

Sogan Kayigi

Fethi Pasa Korusunda

Üsküdar'dan Köprüye Bakis

Saman Kayigi

Karacaahmet'ten

Çamlica'dan

Balikçi Kayigi

Çalli Ibrahim Bey (Ibrahim Çalli)

Yunan Üserasinin Millet Meclisi Önünden Geçisi

Resid Saffet Beyin Portresi

Afyonkarahisar'da Akincilar

Yunus Nâdi Beyin Portresi

Alasehir Önünde Zeybekler

Bogaziçi'nde Bir Sabah Gezintisi

Anakara'da Tuz Pazari

Tuvalet Yapan Kadin

Peyzaj

Etüt

Efser Ismail Hanim

Mütebessim Genç Kadin

Tebessüm-i Müstehzi

Elif Naci Efendi

Posad

Eskiz

Esref Efendi (Esref Üren)

Agaçlik

Evler

Bogaziçi'nde

Gurup

Gurup

Fehiman Bey (Feyhaman Duran)

Portre

Iki Arkadas

Gül Kokusu-Pastel

Peyzaj Sabah

Peyzaj Firtinali Bir Aksam

Natürmort Erik

Natürmort Armut

Profil Etüt

Nü

Yaz Sabahi

Gurup

Gurup

Manzara- Posad

Manzara- Posad

Manzara- Posad

Fuat Bey

Namazdan Sonra

Sükunet Içinde

Güzin Hanim (Güzin Duran)

Natürmort

Natürmort

Gül

Çiçek

Hâle Hanim (Hâle Asaf)

Etüt

Etüt

Halit Bey

Kadin Portresi

Rus Köylüsü

Etüt

Çocuk

Ibrahim Oglu Ahmet

Halit Bey

Sisli Tepelerinde

Halil Pasa

Hatmî ve Ortanca Çiçekleri-Pano-Ilkbahar

Peyzaj-Pano-Yaz Mevsimi

Misirda Hulvan

Misirda Asiret Çadiri

Misirda

Misirda

Marsilya Limani

Hamit Necdet Efendi

Firtina

Hasan Vecih Bey

N. Beyin Portresi

Sabah Kahve Altinda

Madam-M-Portresi

Kadin Basi Etüt

-Fenerbahçe-Belvo

Yogurtçu Deresi

Elmalar

Hikmet Bey (Hikmet Onat)

Kabatas'ta Sabah

Sabah Gezintisi-Yogurtçu Dersi-

Istirahat

Üryan

Kar

Kar

Heybeli Ada

Ihsan Riza Hanim

Portre

Natürmort

Etüt

Etüt

Ismail Hakki Bey

Tulû'un Ilk Saniyelerinde Salacak'tan Istanbul'a Bir Nazar

Ismet Tevfik Hanim

Portre

Kadriye Hanim

Natürmort

Kemaleddin Efendi

Yebi Kapi Sandik Burnunda

Göksu'da Aksi

Domatesler

Mâlik Efendi

Kavga

Izmir Istiâdadini Tes'id

Köy Mektebi

Amin Alayi-Eski Mektebe Baslanma

Dokuz

Mehmed Ali Bey

Sisli Sabah

Kar

Küçük Çamlica Karakolu Altinda Adalar-Ilk Isgaller

Küçük Çamlica Yaninda Çifte Fistiklar

Küçük Çamlica Suyuna Giden Sirtlardan Gurup

Küçük Çilehane'den Adalar-Son Isgaller

Küçük Çamlica Suyuna Giden Sirtlardan Bir Gurup

Küçük Çamlica Suyu Önünde Meydan-Sabah Günesi

Küçük Çamlica Suyu Çesmesi Sabah Günesi

Küçük Çamlica Kestane Agaci

Küçük Çamlica Kahvesi

Küçük Çamlica Kahvesi

Büyük Çamlica Tepesinden Istanbul'a

Fistiklidan Bogaziçi
Büyük Ada Kumsal Sahilinde Sandallar
Büyük Ada Balikçi Kayiklari
Büyük Adada Sandallar
Natürmort
Büyük Ada Iskelesinde Nöbet Sandallari
Büyük Ada Iskelesinde Maden Sahili Saman Kayiklari
Çengelköy Balikçi Kayiklari
Beylerbeyi sirtlarinda

Mehmet Ali Bey
Abdullah Çavus-Plevne'de Rus Cephaneligine Ates Veren-
Bas Etüt

Melek Hanim
Kirmizi Fonlu Çiplak
Beyaz Örtülü Çiplak
Bas
Vazo Içinde Çiçek
Üryan Arap
Düsünen Kiz
Hizmetçi Kiz

Muhittin Sebâti Bey
Muallim Süleyman Sevket Beyin Portresi
Cami Avlusunda Pazar Yeri
Kalender Cami-i Serifi
Çarsi Kapisi
Beyazit Cami-i Serifi Avlusu

Namik Ismail Bey
Kasimpati

Pon Nof Dokuzuncu Köprüden
Üryan-Paris'te
Üryan-Paris'te
Karpu- Çesmesi

Nazmi Ziya Bey (Nazmi Ziya Güran)
Sis
Ankara'da Kar
Köyün Yolu
Sokak
Mavili Kiz
Kedi
Kayiklar
Izmit'ten Kirmizili Ev
Izmit'ten Kirmizili Ev
Beykoz Deresi
Deniz Mevsimi
Bogaz Içi

Nezahat Hanim
Büyük Çamlica'da Bir Manzara

Nuri Efendi
Aksam Tenzihi
Yaz
Sonbahar

Refik Bey
Ali Pasa Kütüphanesi

Remzi Bey
Kireç Burnu

Odun Gemisi
Zincirli Kuyuda Bir Hane
Sufilerde Eski Bir Hane
Balat'ta Kalafat Yeri
Tekfur Sarayi
Karadeniz Bogazi
Zincirli Kuyuda Aksam
Zincirli Kuyuda Sabah
Haliç Vapurlari

Ruhi Bey (Mehmet Ruhi Arel)
Halice Dogru Bir Kis Gurubu
Halice Dogru Bir Kis Sabahi
Haliç'te Bir Gurup
Ankara'da Ulucanlar'da Bir Mahalle
Ankara'da Ulucanlar'da Bir Sokak
Ankara'da Hisar Içinde Bir Sokak
Ankara'da haci Bayram Veli Cami-I Serifi
Ankara'da Haci Musa Cami-I Serifi
Uyuyan Bir Kedi
Yaz
Ankara'nin Mukrir-i Hükümet Ilaninin Fener Alayi

Sabiha Rüsdü Hanim
Çiçekler
Karikatür
Çiçekler
Çiçekler
Çiçekler
Pastel Etüt Ihtiyar Kadin
Gözlüklü Karakalem Etüt
Bir Papaz Karakalem Etüt

Ihtiyar Kadin-Kirmizi Kalemli
Bas Füzen
Bas Etüt
Mecmua Kabi Edekori
Çizgi Etüdü

Sâdi Bey
Göksu
Göksu
Küçüksu
Beykoz Sahili
Ekin
Bahçemin Mevsimleri
Bahçemin Mevsimleri
Bahçemin Mevsimleri

Saim Efendi
Kuzguncuk'tan
Deniz

Sami Bey (Sami Yetik)
Ankara'da Debbaghane Deresi
Ankara'da Pazar Yeri
Kesiften
Anadolu Harbinde Topçular
Cephane Nakliyati
Kagni Arabasi-Aksam Günesi-

Semih Sabri Efendi
Natürmort-Nar

Sermet Efendi

Natürmort

Posad

Posad

Üsküdar'da Nuh Kuyusunda

Sefik Efendi (Sefik Bursali)

Bursa Gökdere Bogazinda Aksam

Yesil Camii

Emir Sultan

Aksam Akslari

Hisar Kapisi

Hüsamettin Baba Dergahi

Yildirim Beyazit Türbe Meydani

Yesil Cami Ve Türbesi

Sedbasi Camii

Emir Sultan Camii Meydani

Kesis Etekleri

Bursa'da Tekke

Semsettin Efendi

Nöbetçi

Seref Bey (Seref Akdik)

Portre Köprülüzade Fuad Bey

Portre

Peyzaj Modada

Sevket Bey (Sevket Dag)

Ayasofya Kabir Dahili

Yeni Camide Sabah

Ayasofya'nin Yukari Galerisinden

Ayasofya'nin Yukari Galerisinden
Ayasofya'nin Yukari Galerisinden
Ayasofya'nin Yukari Galerisinden
Rüstem Pasa Caminde Sabah
Arap Caminde Ibadet
Eski Türk Esyalar
Eski Türk Esyalar
Mahmut Pasa Civarinda Halici Hani Istanbul'un Eski Köselerinden
Mahmut Pasa Civarinda Halici Hani Istanbul'un Eski Köselerinden
Mahmut Pasa Civarinda Halici Hani Istanbul'un Eski Köselerinden
Mahmut Pasa Civarinda Halici Hani Istanbul'un Eski Köselerinden

Tâlât Efendi
Kurbagali Dere
Göksu

Talha Bey
Lalelide Gurup
Günes ve Deniz

Ziya Bey
Kirkçesme'de Gazanfer Aga Sebili
Unkapani'nda Iskele

Düzenleyen Kisi ve Kurum **:** Türk Ressamlar Cemiyeti
Diger Bilgiler **:**
Kaynakça **:** Anonim (1924), *Türk Ressamlar Cemiyeti Altinci Resim Sergisi Fihristi, Istanbul*: Milli Matbaa; Milli Mecmua, 1924a: 260; Milli Mecmua, 1924: 308; Heykeltiras Ali Nijad, 1924: 318; Elif Naci, 1933: 10-11.

Serginin Adi **: Yedinci Galatasaray Resim Sergisi**

Tarih **:** 31 Temmuz 1925-Agustos sonu

Yer **:** Istanbul, Galatasaray Lisesi

Açilis **:** 31 Temmuz 1925

Katilan Sanatçilar ve Yapitlari: 233 Yapit.

Adil Bey

Bir Aramgâh

Bir Kenar-i Bahtiyar

Saadet-i Muzaafa

Ahmed Bey

Gül

Küçüksu Kasri

Heybeli Ada

Portre

Ali Riza Bey

Natürmort

Natürmort

Arif Bedii Bey (Arif Bedii Kaptan)

Kalender Sokagi Sehzadebasi

Tiryaki Çarsisi Süleymaniye

Bedia Hanim

Natürmort

Celal Efendi

Karacaahmet Önlerinden

Gebze Önlerinden

Gebze Eski Hisar Sahili

Salacak Sahili

Kayiklar

Cevat Bey (Istanbul Kiz Lisesi Resim Muallimi)

Sonbahar

Meriç Edirne

Marmara Denizi

Balikçilar

Beylerbeyi'nde Cami

Üsküdar'da Seyh Camii

Beylerbeyi Iskelesi

Kiz Kulesi

Çalli Ibrahim Bey

Nazmi Ziya Bey

Manzara

Manzara

Efraz Hanim

Devedikeni Çiçek

Efser Hanim:

Ahretlik Kiz Portre

Esref Efendi (Esref Üren)

Tarihi Kösk

Türbe

Taksim Meydani

Park ve Yolu

Apartman

Parktan Yeni Cami

Agaçlik

Besiktas'tan Gurub

Dolmabahçe

Ay Yükselirken

Fehiman Bey (Feyhaman Duran)

Bogaziçi Manzarasi (Resim: 19), 1925, (Anonim, (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay*, Sayi: 7, s. 47.).

Istirahat

Nü

Yelpazeli Kadin

Portre

Natürmort

Pencere Önünde

Fuad Bey

Bogaziçi'nde Balikçi Çocugu

Güzin Hanim (Güzin Duran)

Zambak

Gül

Natürmort

Ihtiyar Etüt

Halil Pasa

Bostancida Eski Erenköy Caddesi

Misir'da Bir Cami Kapisi

Nil'de Bir Zehabiye

Misir'da Bir Hane Avlusu

Misir'da Bir Sokak

Misir'da Bir Cadde

Fenerbahçe Sahili

Fenerbahçe Balikçi Kayigi
Çölde Deve
Fenerbahçe'de Bir Yol

Hamid Efendi
Sayfiye
Posad
Heybeli Ada
Bahar Posad
Kayik
Posad

Hasan Rahmi Efendi
Kayik

Hasan Vecih Bey
Portre
Balikçi Kayigi
Moda Kayikhaneleri
Balikçi Kahveleri
Kusdili Deresi
Lodos
Etüt
Küçük Moda Burnu

Hayrettin Ziya Efendi
Natürmort

Hayri Bey
Büyük Adada Kelebek Avcisi (Resim:20), 1925, (Anonim, (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay*, Sayi: 7, s. 45).
Büyük Ada'da Cevelan

Hikmet Bey (Hikmet Onat)

Kus Dili Deresi (Resim: 21), 1925, (Anonim, (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay*, Sayi: 7, s. 47).

Ihsan Riza Hanim

Güller Natürmort

Güller Natürmort

Karanfil

Posad

Ismail Hakki Bey (Merhum)

Karamürsel Kayiklari

Meyveler

Cami

Çanakkale

Firtinali Denizde Vapur

Mavna

Yelkenli Kayik

Berlin'de Bir Köprü

Son Selam

Deniz Dalgalari

Yeniköy

Amerikan Kotrasi

Pasabahçe

Ismail Hakki Bey (Mütekaidin-i Askeriye'den)

Ayvalik'ta Çamli Manastir Kuyu Sabah

Istanbul Sabah

Kutsiye Edip Hanim

Natürmort

Natürmort

Natürmort

Maide Es'at Hanim

Gurub Istanbul

Natürmort

Misir'da Suyut Sehrinde Bir Manzara

Misir'da Müstuhur Köyü

Mâlik Vicdani Efendi

Mektepte Bayrak Merasimi

Kartopu

Görücüler ve Çocuklar

Mehmet Ali Laga Bey

Bursa'da Kar (Resim: 22), 1925, (Anonim, (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay*, Sayi: 7, s. 45).

Yesil Türbe Bursa

Yesil Türbe Kapisi Bursa

Murad-i Saninin Evi Bursa

Çekirge'de Hüdavendigar Sadirvani

Muradiye Camii Sadirvani

Mazhar Sevket Bey

Desen

Desen

Mehmet Ali Bey (Galatasaray Lisesi Resim Muallimi)

Üsküdar Sahili

Kadiköy

Mühürdar

Portre Suluboya

Melek Celâl Hanim

Krizantem

Manzara

Etüt

Etüt

Etüt

Etüt

Etüt Nü

Etüt Nü

Muhsin Rifat Bey

Doktor Salahaddin Bey Portre

Namik Ismail Bey

Yusuf Akçura Beyin Portresi (Resim: 23), 1925, (Anonim, (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay*, Sayi: 7, s. 44).

Bir Kadin Portresi (Resim: 24), 1925, (Anonim, (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay*, Sayi: 7, s. 45)

Güller Natürmort

Manolya Natürmort

Manzara

Manzara

Nazmi Ziya Bey (Nazmi Ziya Güran)

Çarsi Kapisi

Çemberlitas

Kurbagali Dere

Manzara Suluboya

Manzara Suluboya

Rahmi Bey

Natürmort (Üç adet)

Ruhi Bey (Mehmet Ruhi Arel)

Logusa Anne (Resim: 25), 1925, (Anonim, (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay*, Sayi: 7, s. 44)

Haliç'te Gurub

Kasimpasa Iskelesi

Yesil Cami Bursa

Yesil Medrese Bursa

Ulu Cami Meydani Bursa

Bursa'nin Manzarasi

Sabiha Rüsdü Hanim

Nil'de Aksam

Misir'da Hurmalik

Hürrem Sultan Türbesi (Resim: 26), 1925, (Anonim, (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay*, Sayi: 7, s. 46).

Kasr-i Duhara

Cisr-i Nil

Süleymaniye'de Bir Sokak

Sâdi Bey

Bahçemin Mevsimleri

Göksu'da

Bogaziçi'nden Bir Köse

Sami Bey (Sami Yetik)

Debbaghane Tarafina Bir Nazar (Ankara) (Resim: 27), 1925, (Anonim, (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay*, Sayi: 7, s. 46).

Aydin Önlerinde Hücum (Resim: 28), 1925, (Anonim, (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay*, Sayi: 7, s. 47).

Bir Kis Hatirasi

Saat Kulesi Civari Ankara Etütlerinden

Haci Bayram Cihetinden Bir Nazar

Kaysi Gülleri

Pembe Güller

Pembe Beyaz Güller

Krizantem

Krizantemler

Sermet Hüsnü Bey

Posad

Sefik Efendi (Sefik Bursali)

Edirnekapi Kabristani

Florya

Sultan Selim Camii

Manzara

Semsettin Efendi

Bostancik Manzara

Sevket Bey (Sevket Dag)

Eski Bir Türk Ocagi

Cami Kubbesi

Türk Esyalari

Topkapi Sarayi'nda Harem Dairesi

Topkapi Sarayi'nda Harem Dairesi

Topkapi Sarayi'nda Harem Dairesi

Topkapi Sarayinda Harem Dairesi

Türbe

Cami Kapisi

Cami Kapisi

Sükriye Cafer Hanim

Natürmort

Talat Efendi

Natürmort

Zeytinlikler

Ermeni Mezarligi

Bülbül Deresi'nden Istanbul

Maçka'dan

Köprü

Turogullarindan Ziya Efendi

Kütahya Testisi

Büyük Tur'da Sümbül Hava

Heybeli'de Bogaz Yolu

Zühtü Efendi

Posad Haliç

Posad Bogaziçi

Düzenleyen Kisi ve Kurum…….: Türk Ressamlar Cemiyeti

Diger Bilgiler :

Kaynakça……..: Anonim, (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay*, Sayi: 7, s. 44; Milli Mecmua, 1925a: 692; Milli Mecmua, 1925b: 724; Elif Naci, 1933: 12-17; Tasdelen, 2003: 95-100.

Serginin Adi **: Galatasaray Resim Sergisi**

Tarih **:** 30 Temmuz 1926- Agustos sonu

Yer **:** Istanbul, Galatasaray Lisesi

Açilis **:** 30 Temmuz 1926

Katilan Sanatçilar ve Yapitlari: 204 Yapit

Adil Bey (Ömer Adil)

Ahenk

Ahmet Bey

Küçük Su Deresi

Dere

Etüt

Dere

Portre

Ali Riza Bey:

Çamlica'dan Marmara'ya Bir Nazar

Çamlica'da Bir Namazgâh Cami

Arif Bedii Bey (Arif Bedii Kaptan)

Mehtapta Köy Yolu

Portre

Süleymaniye'de Tiryaki Çarsisi

Safak

Arif Bey

Haliç'e Dogru

Ihlamur'dan Kiz Kulesi'ne Dogru

Bedia Hanim

Natürmort

Cemal Said Bey

Çamlica'da Bir Sirt

Bogaz

Dag Yolunda Aksam

Posad

Cevad Bey

Natürmort

Çalli Ibrahim Bey (Ibrahim Çalli)

Iskele

portre

baska yapitlarinin da oldugu belirtilmistir.

Efraz Hanim

Salkimlar

Esref Bey (Esref Üren)

Yildizli Gece

Bir Kösk

Sonbahar

Askeri Müze

Kütüphane Topkapi Sarayi'ndan

Topkapi'dan

Topkapi Sarayi'ndan

Fehiman Bey (Feyhaman Duran)

Güller

Portre-Kadin

Sabah

Iki Arkadas

Manzara

Manzara

Fevzi Bey

Harem Camii

Hiram Sokagi

Natürmort

Güzin Fehiman Hanim (Güzin Duran)

Ay Çiçegi

Krizantemler

Lale

Gül

Hadi Bey

Mehtap

Aksam

Natürmort

Posad

Halid Mustafa Bey

Portre (Desen)

Iki Kadin Etüdü

Halil Pasa

Leylak

Heybeli Ada

Misir'da Kale Civarinda Bir Sokak

Heybeli Kalafat Yeri

Ortaköy Yalilari

Kuruçesme Yalilari

Misir'da Tur Sahili

Hamid Bey

Ayasofya

Galatasaray Müdür-i Sanisi Ha lid

Nureddin Bey

Çocuk Portresi

Ayasofya

Heybeli Ada

Posad

Heybeli Ada Etüt

Hamide Riza Hanim

Salon Dahili

Üzümler

Ortanca

Harilaisos Efendi

Pipo Içen

Portrem

Köylü

Ihtiyar Kadin

Natürmort

Kiraz ve Çilek

Istakoz

Portakal

Riza Pasa Civari

Caddebostan Koyu

Hasan Vecih Bey

Yogurtlu Deresi

Tahta Köprü

Dere

Sebzeler, Natürmort

Lodos

Küçüksu

Portre

Hayri Bey

Yildiz Çiçekleri

Yildiz Çiçekleri

Hikmet Bey (Hikmet Onat)

Süleymaniye'den Bogaziçi'ne Bir Nazar

Kusdili Deresi

Kusdili Deresi

Hüseyin Rahmi Bey

Yogurtçu Deresi

Sebzeler

Ihsan Riza Hanim

Ortanca

Karanfiller

Mesar Burnu

Ilhami Bey

Karpuzlar

Ismail Hakki Bey

Çamlica'nin Esarindan

Kemalettin Rifat Bey

Çinar Gölgesi

Lodos

Kavanozlar
Ayazma yakacik
Banyodan Sonra
Gülhane Parki'nda
Posad

Kudsiye Hanim
Karpuz
Natürmort

Mâlik Vicdani Bey
Imtihan Neticesi
Mütalaa
Vazife Hazirlarken
Gezinti Dönüsü
El Isleri Deri

Mehmet Ali Bey
Reis-i Cumhur Hazretlerinin Portresi

Mehmet Sadik Bey
Cihangir'den Bogaza Dogru
Gümüssuyu
Bagdat Caddesi
Gazi Pasa Hazretleri'nin Resmi Süvari Hücumu

Melek Celal Hanim
Bas
Bas
Etüt
Ihtiyar Kadin
Nü

Çocuk Basi

Ihtiyar

Etüt

Melek Hilâl Hanim

Agfarel ve karakalem çalismalari.

Muazzez Bey

Orta Oyunu

Mustafa Ziyaeddin Bey

Natürmort

Kayik

Cihangir'den Manzara

Natürmort

Naci Efendi

Natürmort

Namik Ismail Bey

3 adet yapitla katilmistir.

Nazik Bey

Nazmi Ziya Bey (Nazmi Ziya Güran)

Genç Kiz

Dalgin

Bahara Dogru

Dört Yol Agzi

Çiçek

Manzara

Riza Bey

Çamlica'dan Marmara'ya Bir Nazar

Çamlica'da Namazgah Caddesi

Ruhi Bey (Mehmet Ruhi Arel)

Kus Kondu

Ramazan Gecesi

Gülhane parki Fiskiyeli Havuz

Fatih Parki Aksam

Kagithane

Kasimpasa Iskelesi

Nur-i Osmaniye Çiçek Bahçesi

Ilkbahar, Bizim Ev

Sabiha Rüsdü Hanim

Misir Kasrü'd-Dubare

Manzara

Uyuyan Çocuk

Bir Berberi

Kompozisyon Sokak

Çocuk basi

Sadi Bey

Egin

Göksu

Polonezköy'de Sokak

Bahçemin Mevsimleri

Bahçemin Mevsimleri

Saim Bey

Aktör Behzat Bey

Manzara

Posad

Kar

Sami Bey (Sami Yetik)

Cepheye Hizmet

Iki Sene Evvel Ankara

Kule Dibi

Ankara Zahire Pazari

Bir Köse

Sakayik ve Leylak

Sari Güller

Krizantem

Lüksembourg Bahçesi Paris

Lüksemburk'tan Bir Köse

Sermet Bey

Valide Camii'nden Bir Köse

Ahmediye Camii

Bir Cami Kösesi

Bahar

Agaç

Aksam

Semsettin Ruhi Bey

Erenköy Kozyatagi

Sevket Bey (Sevket Dag)

Ayasofya Dahili Yukari Galeriden

Ayasofya Dahili Yukari Galeriden

Ayasofya Dahili

Türk Esyalari

Vezirhani

Yeni Cami Pazari
Kavak Camii
Kavak'ta Eski Türk Evi
Kavak'ta Bir Sokak
Kanlica'da Bir Sokak
Tarihe Karismis Baslardan Mevlevi
Tarihe Karismis Baslardan Zeybek
Tarihe Karismis Baslardan Hoca

Talat Bey
Aksam Günesi
Servilerin Enini
Rengin Zaferi
Deniz

Turgut Bey
Viyolonsel
Aksam
Posad
Akisler
Mehtap Dogarken

Ziya Bey
Çukurova'da Kis
Demirkapi Türbesi
Manzara
Ada'da Bir Yol
Çam Limani'nda Bir Aksam
Papas Dagi'nda Gurub
Heybeli'de Bir Sokak

Zühtü Bey

Manzara

Cihangir

Natürmort

Posad

Posad

Düzenleyen Kisi ve Kurum…….: Türk Sanayi-i Nefise Dernegi

Diger Bilgiler…….:

Kaynakça……: Milli Mecmua, 1926a: 1073-1074; Tasdelen, 2003: 102-107.

Serginin Adi **: (On Birinci) Galatasaray Resim Sergisi**

Tarih **:** 2 Agustos 1927- Agustos sonu

Yer **:** Istanbul, Galatasaray Lisesi

Açilis **:** 2 Agustos 1927

Katilan Sanatçilar ve Yapitlari: 283 yapit

Abdullah Bey

Sadirvan

Agaçlar

Ahmed Bey

Güller

Leylak

Florya Sahili

Göksu Dersi

Posad

Semsiyeli Kadin

Posad

Ahmed Zeki Bey

Enteriyor

Natürmort

Nü

Manzara

Yol

Manzara Posad

Bir Ev

Ali Bey

Sakayiklar

Meyve ve Çiçekler

Ali Avni Bey

Kompozisyon Vitrin

Natürmort

Ali Munib Bey

Paris'in Hakemligi

Damlar

Sen Nehri

Natürmort

Buru -- Evleri

Susamlar

Sen Nehrinde Kayiklar

Ali Riza Bey

Sultan Çayiri

Beykoz Ishak Aga Çesmesi

Odam

Ayazma Sokagi

Dogancilarda Mektep

Seftaliler

Deniz

Arif Bedii Bey (Arif Bedii Kaptan)

Bir Eylül Mehtabi

Tiryaki Çarsisina

Sarap Iskelesi

A(yin). F(e) Yakup Bey (?)

Tekye Tekfûr Daginda

Avni Lifij Bey:

Vitrin

Bedia Hanim

Arnavud Köyünde

Bedia Halid Hanim

Portre

Natürmort

Natürmort

Manzara

Celal Bey

Ankara'da Bir Sokak

Kis Aksami

Tunca'da Mehtap

Edirne Gecesi

Cemal Sahir Bey

Çamlica

Bogaz

Bahar

Posad

Cevad Bey

Istanbul

Beylerbeyinde

Debbaghane Deresi (Ankara)

Vani Köy

Çalli Ibrahim Bey (Ibrahim Çalli)

Üryan

Efraz Hanim

Çiçekler

Esref Bey

Eyüp Sultan'dan

Pazar Yeri

Mehtap

Karli Kulübe

Bahar

Bahar

Kar

Resim Yaparken

Tepe Basinda

Tepe Basinda

Fehiman Bey (Feyhaman Duran)

Manzara

Portre

Usslar

Natürmort

Gurup

Fuat Bey

Rüstem Pasa Camii

Rüstem Pasa Camii

Güzin Fehiman Hanim (Güzin Duran)

Manzara

Manzara

Gurup

Sakayik

Meyve

Krizantem

Hadi Bey

Portrem

Sonbahar Aksami

Modada Mehtap

Halil Bey

Ameleler

Natürmort

Natürmort

Posad

Manzara

Halid Bey

Çilgin

Portre

Etüt

Portre

Portre

Portre

Halil Pasa

Gazi Hazretlerinin Tesrifleri Günü

Çengel Köy Ciheti

Debbaghane (Ankara)

Dere (Ankara)

Bogaziçi Rumeli Hisari

Pano

Pano

Sakayiklar

Hamdi Bey

Heybeli Adasi

Hamid Bey

Genç Kiz

Sahab Nazmi Bey

Heybeli Ada

Haydar Pasa

Yagmurdan Sonra

Anadolu Aksamlari

Natürmort

Hamide Hanim

Kar Buz

Kirazlar

Narlar

Erikler

Harilaisos Efendi

Nü Portre

Manzara

Ud Çalan

Istirahat

Enteriyor

Bas

Tefekkür

Hasan Vecih Bey

Sahil

Dere

Köy Yolu

Hikmet Bey (Hikmet Onat)

Findikli Sahili

Cihangir Sirtlarinda

Kabatas Sahili

Aksam

Himmet Bey

Natürmort

Tulû'-i Kamer

Gurup

Ihsan Riza Hanim

Manzara

Manzara

Natürmort

Natürmort

Ilhami Bey

Natürmort

Elmalar

Leylaklar

Manolya

Ilhami Bey

Natürmort

Murat Pasa Camii

Kagithane

Ismail Hakki Bey

Selahattin Eyyubi'nin Türbesi

Kemal Rifat Bey

Deniz

Gece

Mehtap

Fistiklar

Ayin.Hanimin Portresi

Manolyalar

Bir Kizcagiz

Mehtap

Kenan Bey

Tarsus'ta Bir Sokak

Kabatas Etüt

Kutsiye Hanim

Çiçek

Manzara

Mahmud Bey

Çengel Köyünde Dere

Malik Vicdani Bey

Izciler

Bayram Yerinde

Güç Vazife

Mehmet Ali Bey (Mehmet Ali Laga)

Tophane Havuzu (Bursa)

Uludag Yamaçlarinda Bursa

Bursa'da Küçük Dere Suyu Çaglayani

Kirmizi Ev (Bursa)

Yesil Camii Avlusunda Kar(Bursa)

Apolyon Günü (Bursa)
Asr-dide Agaç (Bursa)
Mudanya Sahili

Mazhar Sevket Bey
Kadin Portresi
Mimar Selim Bey

Mediha Hanim
Manzara
Portre
Portre
Natürmort

Muazzez Bey
Lale Devri

Murtaza Bey
Ulu Camii Dahili (Bursa)
Ulu Camii

Münif Bey
Posad
Natürmort
Portre
Manzara

Münir Coskun Bey
Penceremden Kar
Tepe Basinda Posad

M. Ziya Bey

Portre

Posad

Topkapi Sarayinda Etüt

Topkapi Sarayinda

Cihangir

Posad

Naci Bey

Natürmort

Natürmort

Aksam

Namik Ismail Bey

Ispanyol Kadini

Çankaya'da Ilk Bahar

Çankaya'da (Manzara)

Nazmi Ziya Bey (Nazmi Ziya Güran)

Haliç

Portre

Karadeniz

Manzara

Nurettin Niyazi Bey

Üryan Etüt

Nü Etüt

Kasirga

Nüzhet Bey

Etüt (Nü)

Ömer Adil Bey

Desenler

I'mâl

Deniz Hamami

Rabia Hanim

Bagdat Kasri'nda Bir Köse

Rahmi Bey

Manzara

Manzara

Manzara

Manzara

Manzara

Riza Bey

Meyveler

Ruhi Bey

Gazi Hazretlerinin Istanbul'a Tesrifleri

Hudut Bekçileri

Erenköy Istasyonu

Kasim Pasa'da Bir Kis

Sabiha Rüsdü Hanim

Natürmort

Enteriyör

Sadik Bey

Topkapi Sarayinda

Posad

Manzara

Manzara

Posad

Sâdi Bey

Göksu

Bahçe

Saib M…(?) (Mualla) Bey

Abdülhak Hamid Bey'in Portresi

Köylü Kiz

Celal Sahir Bey (Portre)

Saim Bey

Erzurum

Erzurum'da Çarsi

Sami Bey (Sami Yetik)

Eski Zahire Pazari

Kis Günesi

Kavak'ta Bir Köse

Sermet Bey

Nâtûr *Karsisinda*

Aksam

Mehtap

Posad

Ahmediye Camii

Natürmort

Çamlica'dan

Sirri Bey

Balikesir Manzaralari

Bahçe
Mektep Medhali
Sabah Manzarasi

Sefik Bey
Kabatas Sahili
Saray Burnu Gazinosu
Moda Aksam Tenezzühü
Bursa Cami Avlusu
Bursa Son Bahar
Eyüp Sultan Mezarligi
Eyüp Camii Avlusu

Semseddin Ruhi Bey
Süt Sagarken
Kayik Yapanlar

Serif Bey
Çiçekler
Natürmort

Serif Ferid Bey
Üsküdar Kadi Ahmet Çesmesi
Kirazli Bend Yolu

Sevket Bey
Türk Bezleri Kütahya Çinileri
Ankara Arslanhane Mahallesi
Ayasofya Dahili
Yeni Camii

Talat Bey

Fatih Kütüphanesi

Hekim Pasa Köskü

Topkapi Sarayi

Sürahi

Manolyalar

Kirmizi Güller

Bebek'ten

Küçük Çamlica

Arnavut Köyünde

Revan Kasri

Turgut Bey

Sahne

Zeki Faik Bey

Cephede Kagni

Hürriyet Tepesinde

Bar

Posad

Kayiklar

Camii

Ziya (Tur) (?) Bey

Moda Iskelesi

Çamlik

Fenerbahçe Aksam

Villâ

Zühtü Bey

Gezinti

Hekim Oglu Ali Pasa Kütüphanesi

Derbederler
Posad
Taksim Yolu
Agaç Altlari Yaz
Kis Günesi
Eski Zahire Pazari (Ankara)
Kavak'ta Bir Köse
Sakayik
Güller
Krizantem
Guruptan Sonra

Düzenleyen Kisi ve Kurum…….: Türk Sanayi-i Nefise Birligi
Diger Bilgiler……: Paris ve Berlin'e egitim için gönderilen ögrencilerin bazi yapitlari da sergilenmistir.
Kaynakça……: Anonim (1927). *Türk Sanayi-i Nefise Birligi Resim Subesi On Birinci Galatasaray Resim Sergisi Fihristi*; Muallim Kazim Sevinç, 1927: 4484-4485; Anonim, Istanbul Resim Sergisi (31 Temmuz 1927). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Istanbul Resim Sergisi (2 Agustos 1927). *Hakimiyet-i Milliye*.

Serginin Adi **: (On Ikinci) Galatasaray Resim Sergisi**

Tarih **:** 1 Agustos 1928

Yer **:** Istanbul, Galatasaray Lisesi.

Açilis **:** 1 Agustos 1928-Agustos sonu

Katilan Sanatçilar ve Yapitlari: 167 yapit

Abdullah Bey:

Frenk Tepesinden

Ahmet Bey:

Göksu Iskelesi

Göksu Deresi

Dört Kardesler (Manzara)

Kar

Tefekkür (Portre)

Ali Halil Bey

Sakayik

Natürmort

Marsilya Limani

Ali Sami Bey:

Eski Mektep

Ankara Kalesi

Arif Bedii Bey (Arif Bedii Kaptan)

Sirkeci Iskelesi'nde sabah

Beyazit'ta Han Kösesi

Arslanyan Efendi

Rüstem Pasa Camii

Bedia Hanim

Natürmort

Cemal Said Bey

Kis (Elaziz)

Ova (Elaziz)

Cevad Bey

Marmara

Çamlica

Çamlica

Kanlica

Çalli Ibrahim Bey (Ibrahim Çalli)

Dikis Dikerken

Dus Yaparken

Manzara

Esref Bey

Nuh Kuyusundan

Kayis Dagi'na Dogru

Bogaz

Fehiman Bey (Feyhaman Duran)

Saray Çanakkale Destisi

Eski Ankara

Yeni Ankara

Ankara'da Hisar

Fuad Bey

Uçak

Ayasofya Galerisi

Güzin Feyhaman Hanim (Güzin Duran)

Çiçekler

Elma

Halil Pasa

Vani köyü

Kandilli Akintisi

Çengelköy (Sabah)

Ankara Kalesi

Gazi Hazretlerinin Serefine Kiz Kulesi Donanmasi

Misir'da Deveci

Misir'da Manyel Deresi

Hamdi Bey

Genç Kadin Portresi

Manzara

Harilaisos Efendi

Keman Dersi

Hasan Vecih Bey

Yesil Sandal

Dere

Tarla (Etüt)

Mavi Çaydanlik

Râkid-i Su

Kar

Sahil

Beyaz Sandal

Inek

Hikmet Bey (Hikmet Onat)

Ankara Debbaghane Deresi

Yogurtçu Deresi

Kabatas Sahili

Manzara

Ilhami Bey

Edirnekapisi'nda Hane

Natürmort

Saksi Yaprak

Manzara

Ilhami Bey

Beylerbeyi'nden

Manolya

Ismail Hakki Bey

Kalamis

Son Isik

Kadri Bey

Deniz Kenarinda

Rumelihisari

Kabatas

Kemal Rifat Bey

Yenikapi'da Aks

Çiplak Kadin

Haseki Yolu

Sarayburnu Parki

Manzara

Kudsiye Hanim

Çiçek

Makorin Efendi

Harp Melodisi

Vakar

Geçmis Gölgeler

Gece

Eskiz

Pano

Dekorasyon

Seytan

Tesvik

Manzara

Maide Es'ad Hanim

Meyveler

Mediha Hanim

Portre

Melek Celâl Hanim

Natürmort

Çocuklu Kadin

Portre

Manzara

Üryan

Üryan

Mustafa Turgud Bey

Manzara

Manzara

Rüstem Pasa Camii
Sâdâbad

Müddesir Kazim Hanim
Natürmort

Namik Ismail Bey
Anadolu Sahili
Anadolu Sahili
Manzara (Hekim Pasa'nin Yalisi)

Nazmi Ziya Bey (Nazmi Ziya Güran)
Sirkeci
Çardakli kahve
Aynali Kavak
Manzara
Portre

Ömer Adil Bey
Sayfiyede
Tereddüt
Caddebostan
Caddebostan Sahili
Bostan Kuyusu
Natürmort
Natürmort

Rita Azaryan Hanim
Askeri Müze

Ruhi Bey (Mehmet Ruhi Arel)
Yagmurlu Hava

Yazmaci Kadin

Kagithane

Liman

Kaba...

Haliç'te Grup

Askeri Müze

Sâdi Bey:

Göksu Deresi

Göksu

Göksu Dört Kardesler

Kar

Bahar

Sami Bey (Sami Yetik)

Çiçek

Lüksemburg Bahçesinde Bir Köse

Lüksemburg Bahçesi Medici Çesmesi

Lüksemburg Bahçesi Aslan Heykeli

Yagmurdan Sonra Mon Parnas

Guruptan Sonra

Korsika Açiklari

Selahaddin Bey

Manzara

Manzara

Selahaddin Bey

Bebek

Hisar

Sermet Bey

Leva

Posad

Sirri Bey

Balikesir Sadirvan Meydani

Sefik Bey

Ortaköy

Semseddin Ruhi Bey

Babussade

Büyük Çamlica

Sevket Bey

Ayasofya'da Aksam

Üçyüz Senelik Türk Mimarisi Çuhaci Han

Üçyüz Senelik Türk Mimarisi Çuhaci Han

Üçyüz Senelik Türk Mimarisi Çuhaci Han

Üçyüz Senelik Türk Mimarisi Çuhaci Han

Talat Bey

Natürmort

Bebek Sirtlarindan

Odam

Arnavut Köyü

Arnavut köyü Tepeleri

Bebek Tepeleri

Turoglu Ziya Bey

Kuruçesme Sirtlari

Turgud bey

Bayram Yeri

Yorkiyef Efendi

Portre

Portre

Balik

Balik

Çiçek

Zahide Hanim

Natürmort

Zeki Bey

Bahar

Ziyaeddin Bey

Bebek Tepeleri

Kuruçesme'den

Arnavut Köyü

Düzenleyen Kisi ve Kurum……..: Türk Sanayi-i Nefise Birligi

Diger Bilgiler……: Sergi açik kaldigi sürece sadece 9 yapit satmayi basarmistir.

Kaynakça……..: Anonim, (1928). *Türk Sanayi-i Nefise Birligi Resim Subesi On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi Fihristi,* Istanbul: Milli Matbaa; F. Celaleddin, 1928: 238; Anonim, Resim Sergisi (1 Agustos 1928). *Hakimiyet-i Milliye*; Anonim, Galatasaray Sergisi (1 Eylül 1928). *Hakimiyet-i Milliye*; Tasdelen 2003: 119-124.

Serginin Adi **: Resim Sergisi**

Tarih **:** 1 Eylül 1928- Kapanis bilinmiyor.

Yer **:** Sanayi-i Nefise Akademisi, Istanbul.

Açilis **:** 1 Eylül 1928

Katilan Sanatçilar ve Yapitlari:

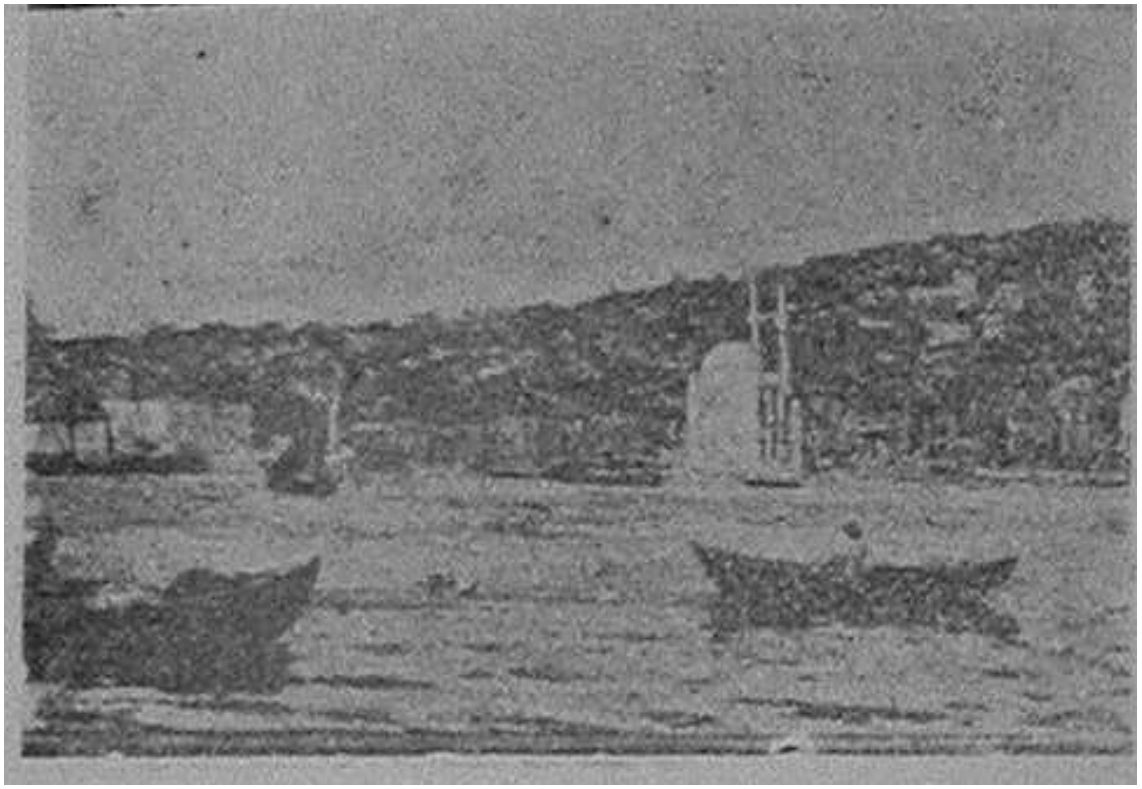
Düzenleyen Kisi ve Kurum **:**

Diger Bilgiler **:**

Kaynakça **:** Anonim, Galatasaray Sergisi (1 Eylül 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.

RESIMLER

Resim: 1- Halil Pasa



Yapitin Adi : Ortaköy

Resim: 2- Hamid Bey



Yapitin Adi :Yunan Mezaliminden: Kursuna Dizilen Türkler

Resim: 3- Hikmet (Onat) Bey



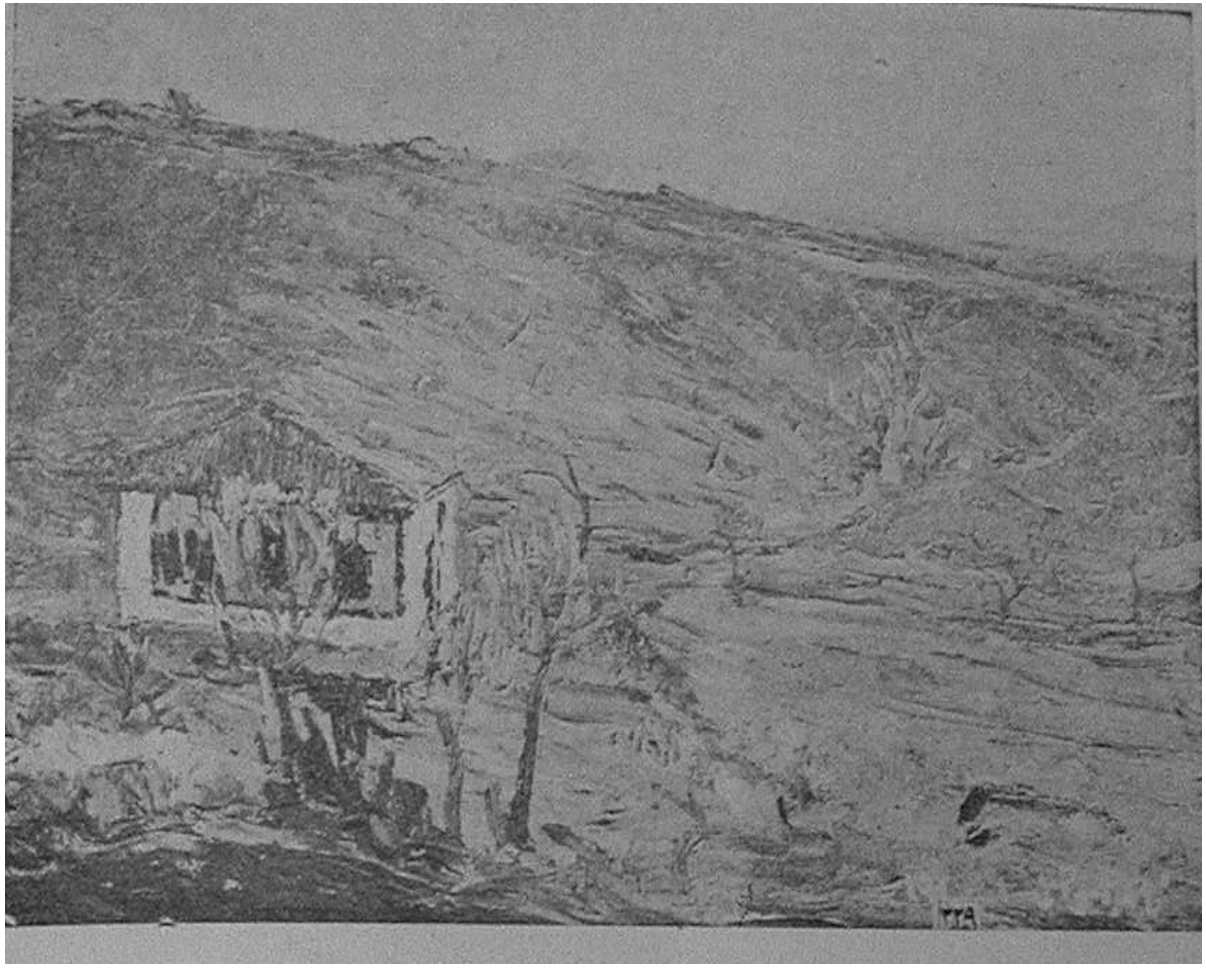
Yapitin Adi : Kabatas Sahilleri

Resim: 4- Namik Ismail Bey



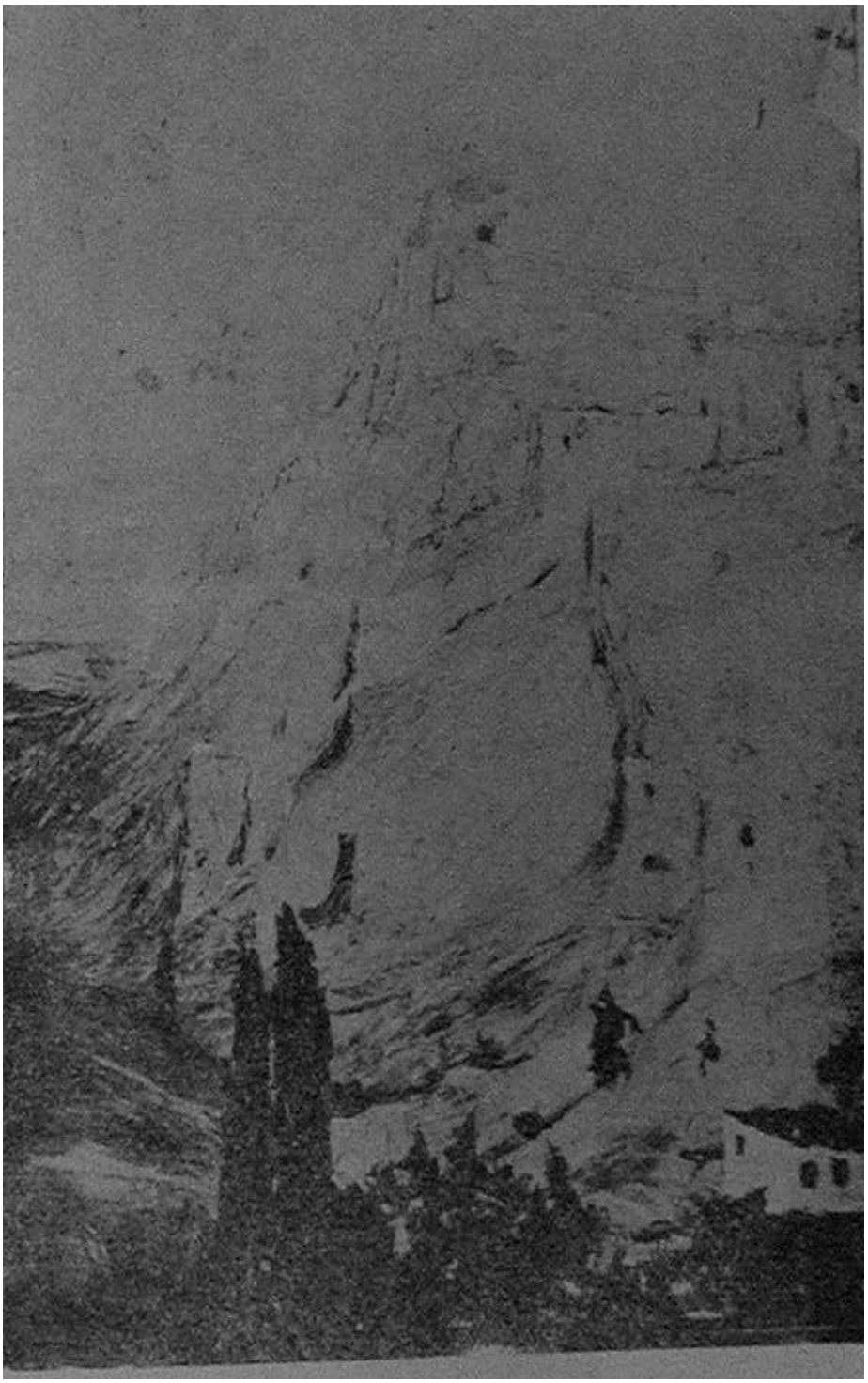
Yapitin Adi : Çankaya

Resim: 5- Namik Ismail Bey



Yapitin Adi : Çankaya

Resim: 6- Namik Ismail Bey



Yapitin Adi : Ankara Kalesi

Resim: 7- Namik Ismail Bey



Yapitin Adi : Çankaya

Resim: 8- Nazmi Ziya (Güran) Bey



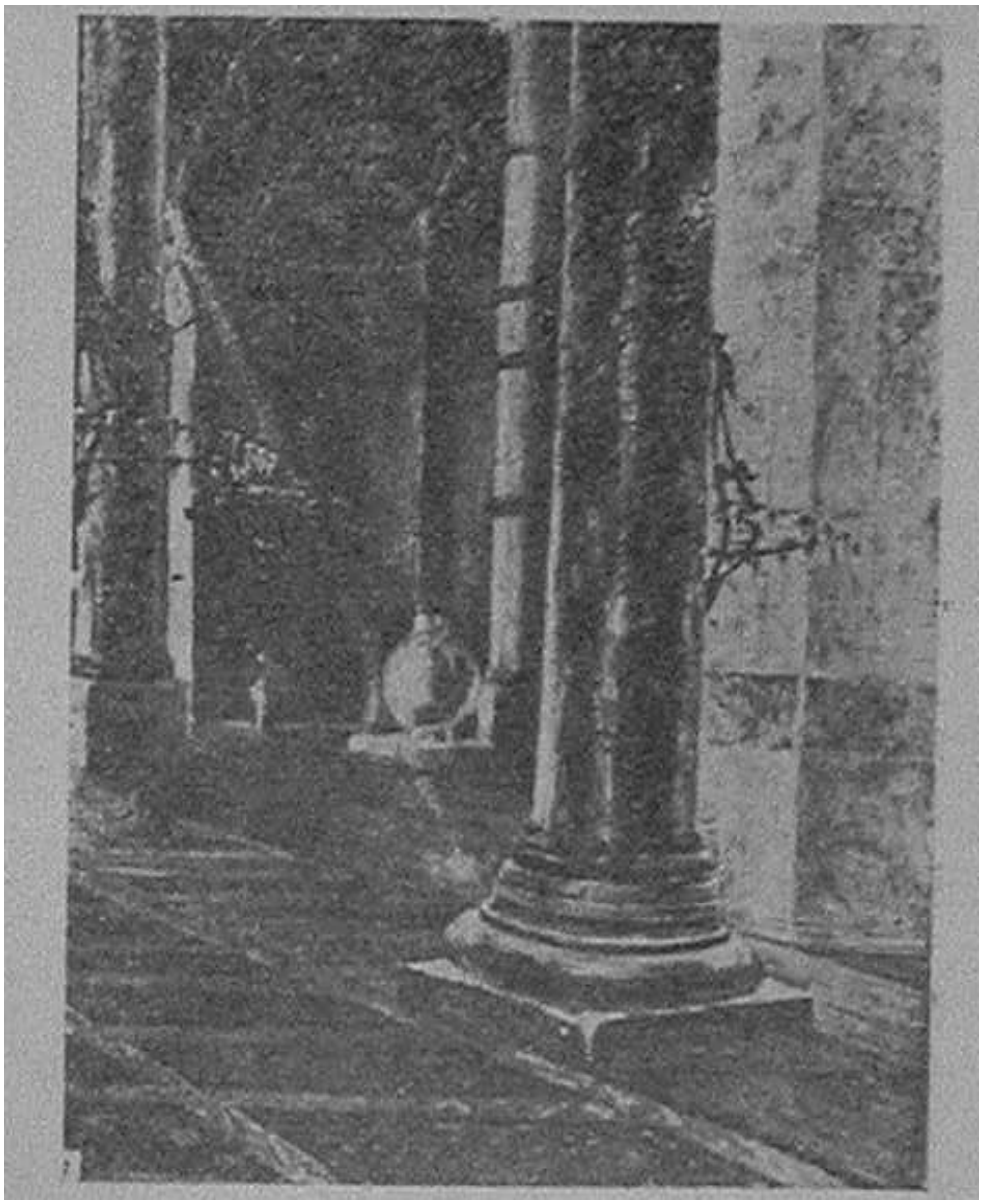
Yapitin Adi : Portre

Resim: 9- Sami (Yetik) Bey



Yapitin Adi : Cepheye Yardim

Resim: 10- Sevket (Dag) Bey



Yapitin Adi : Ayasofya’da Bir Sabah

Resim: 11- Çalli Ibrahim Bey



Yapitin Adi :Tünel Isçileri

Resim: 12- Feyhaman (Duran) Bey



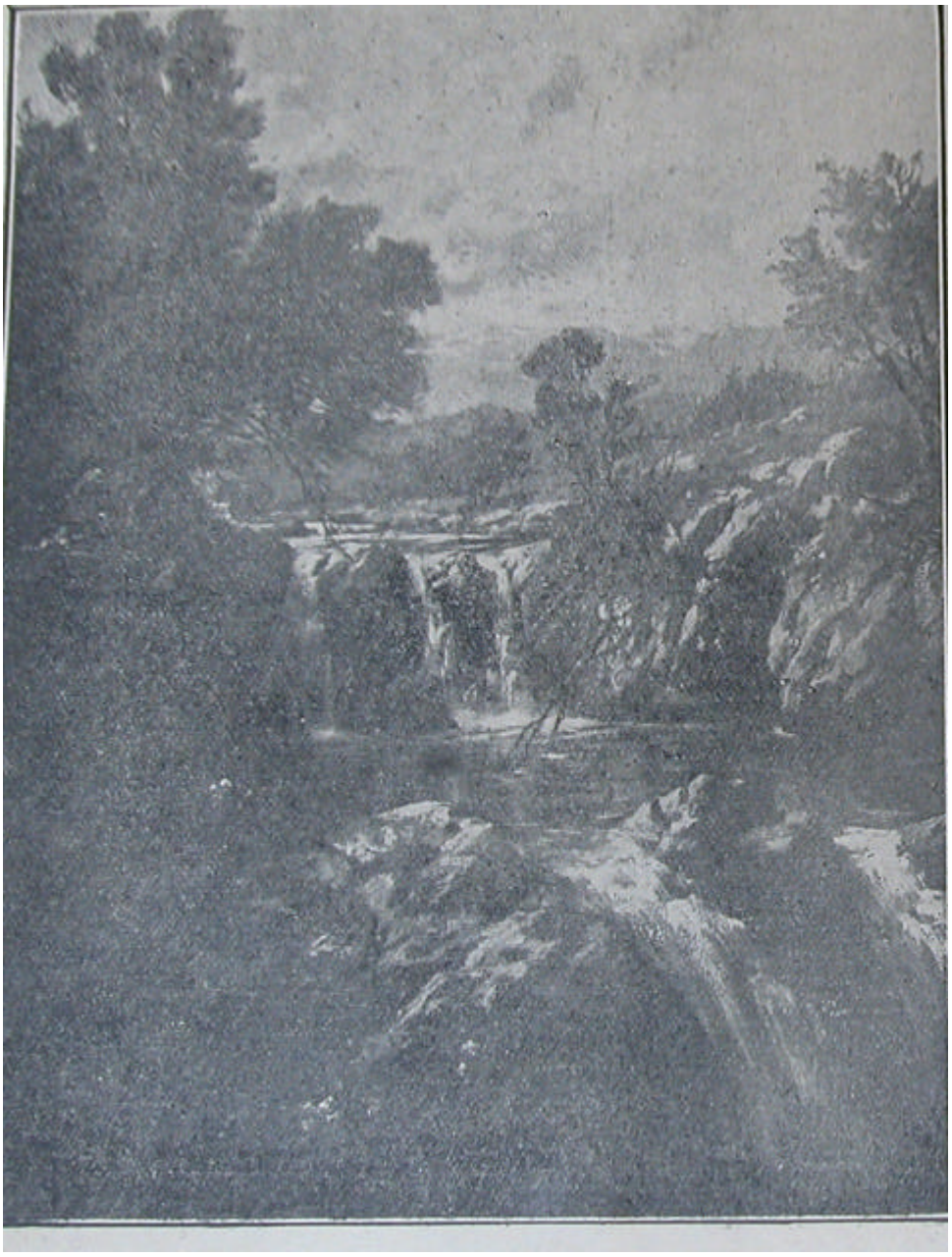
Yapitin Adi : Ali Riza Bey’in Portresi

Resim: 13- Feyhaman (Duran) Bey



Yapitin Adi : Kis

Resim: 14- Ismail Hakki Bey



Yapitin Adi :Manzara

Resim: 15- Namik Ismail Bey



Yapitin Adi :Istirahat

Resim: 16- Hamid Bey



Yapitin Adi :Bagdad Kasri

Resim: 17- Nevzad Hanim



Yapitin Adi :Kar

Resim: 18- Seref (Akdik) Bey



Yapitin Adi :Behzad Bey’in Portresi(Etüd)

Resim: 19-Feyhaman (Duran) Bey



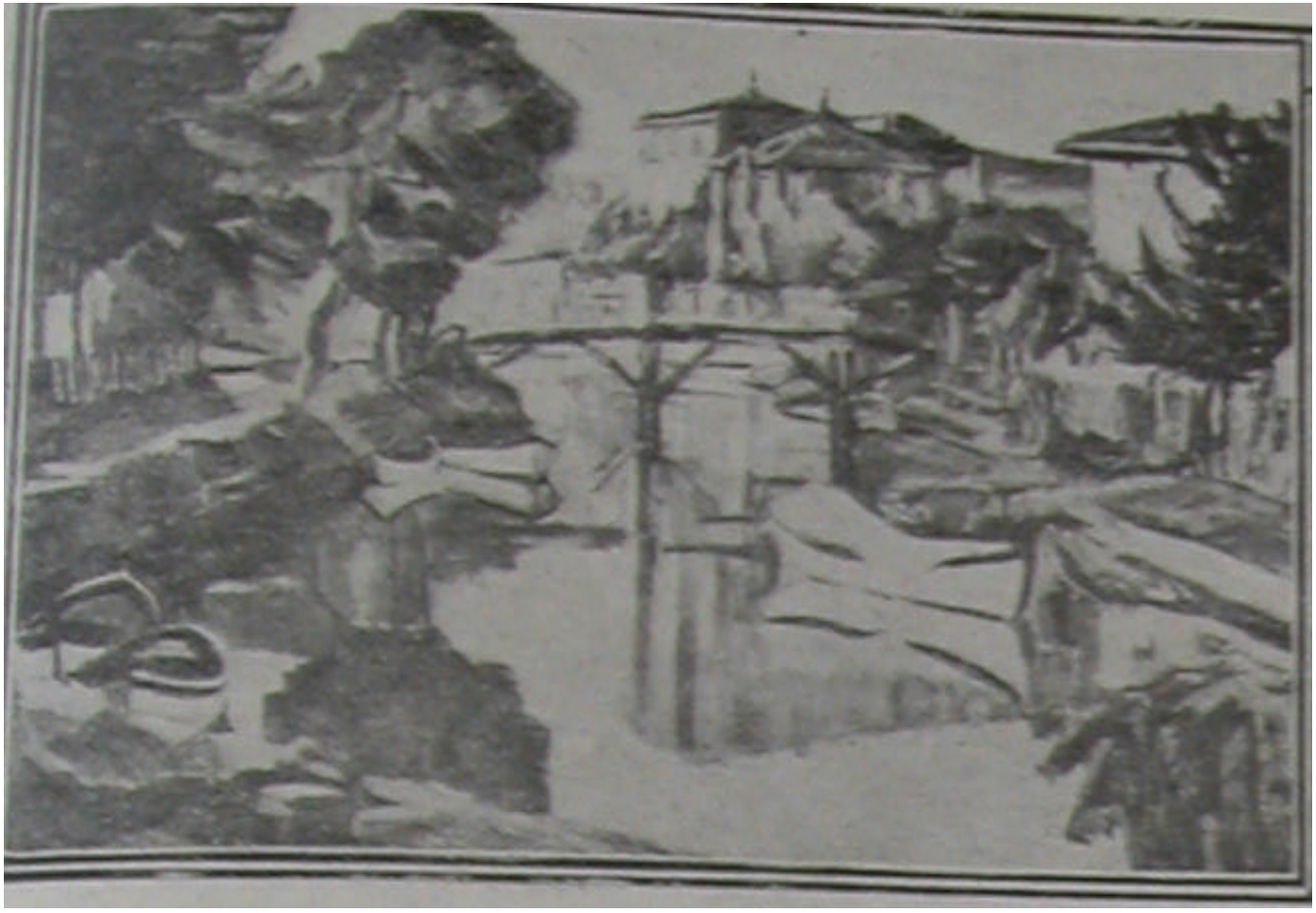
Yapitin Adi : Bogaziçi Nazariyesi

Resim: 20- Hayri Bey



Yapitin Adi :Büyük Adada Kelebek Avcilari

Resim: 21- Hikmet (Onat) Bey



YAPITIN ADI :Kus Dili Deresi

Resim: 22-Mehmed Ali (Laga) Bey



Yapitin Adi : Bursada Kar

Resim: 23- Namik Ismail Bey



Yapitin Adi :Yusuf Akçura Bey

Resim: 24-Namik Ismail Bey



Yapitin Adi :Bir Kadin Portresi

Resim: 25-Mehmet Ruhi (Arel) Bey



Yapitin Adi :Logusa Anne

Resim: 26-Sabiha Rüsdü Hanim



Yapitin Adi : Hürrem Sultan Türbesi

Resim: 27- Sami (Yetik) Bey



Yapitin Adi :Ankara’da Debbaghane Tarafina Bir Nazar

Resim: 28- Sami (Yetik) Bey



Yapitin Adi : Aydin Önlerinde Hücum

Resim: 29-Sanatçi bilinmiyor.



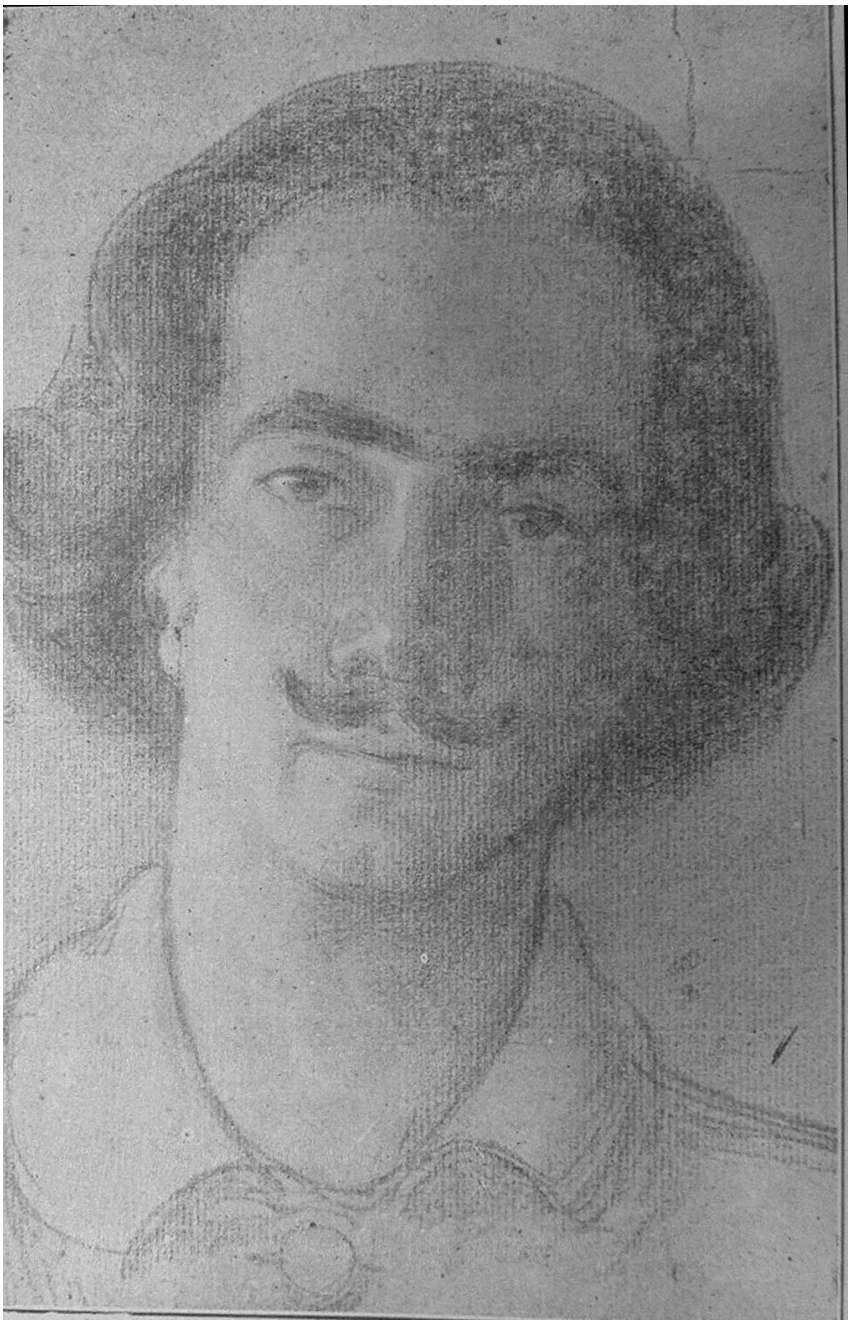
Yapitin Adi :Natürmort

Resim 30: Feyhaman (Duran) Bey



Yapitin Adi : Kuzu ve Çocuk (ilkbahar)

Resim: 31- Avni Lifij Bey



Yapitin Adi : Portre(Otoportre)

Resim 32- Avni Lifij Bey



Yapitin Adi : Otoportre

Resim: 33- Sabiha Ziya Hanim



Yapitin Adi : Büst

Resim: 34 Zühtü (Müritoglu) Bey

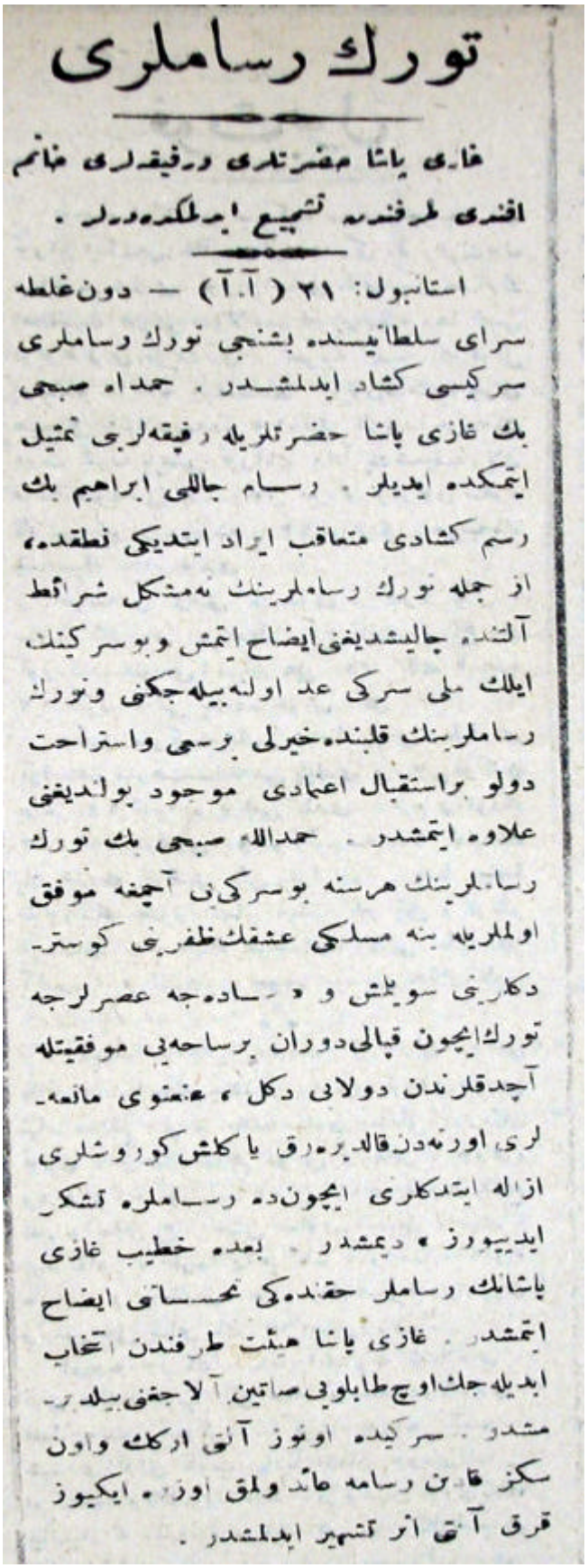


Yapitin Adi : Genç Kiz

Resim: 35- Melek Hanim



Yapitin Adi : Zeybek



تورك رساملری

غازی پاشا حضرتلری رفیقلری خانم افندی طرفندن تشییع ایدلمکده‌در .

استانبول: ۲۱ (آ.آ) — دون غلطه سرای سلطانیسنده بشنجی تورك رساملری سرگیسی کشاد ایدلمشدر . حمداه صبحی بك غازی پاشا حضرتلریله رفیقه‌لرینی تمثیل ایتمکده ایدیلر . رسام جالی ابراهیم بك رسم کشادی متعاقب ایراد ایتدیکی نطقده، از جمله تورك رساملرینك نه‌مشکل شرائط آلتنده چالیشدیغنی ایضاح ایتمش و بو سرگیتك ایلك ملی سرگی عد اولنه‌بیله‌جکنی و تورك رساملرینك قلبنده خیرلی بر سعی واستراحت دولو براستقبال اعمادی موجود بولندیغنی علاوه ایتمشدر . حمدالله صبحی بك تورك رساملرینك هرسنه بو سرگیلرینی آچمغه موفق اولملریله بنه مسلکی عشقك ظفرینی کوستره‌رك سویلش و « ساده‌جه عصرلرجه تورك ایچون قپالی دوران برساحه‌یی موفقیتله آچدقلرندن دولایی دکل ، عنعنوی مانعه‌لری اورته‌دن قالدیرمق یا کلش کوروشلری ازاله ایتدکلری ایچون ده رساملره تشکر ایدییورز » دیمشدر . بعده خطیب غازی پاشانك رساملر حقنده‌کی تحسساتی ایضاح ایتمشدر . غازی پاشا هیئت طرفندن انتخاب ایدیلمجك اوچ طابلویی ساتین آلاجغنی بیلدیرمشدر . سرگیده اونوز آلتی ارکك واون سکز قادن رسامه عائد ولمق اوزره ایکیوز قرق آلتی اثر تشهیر ایدلمشدر .

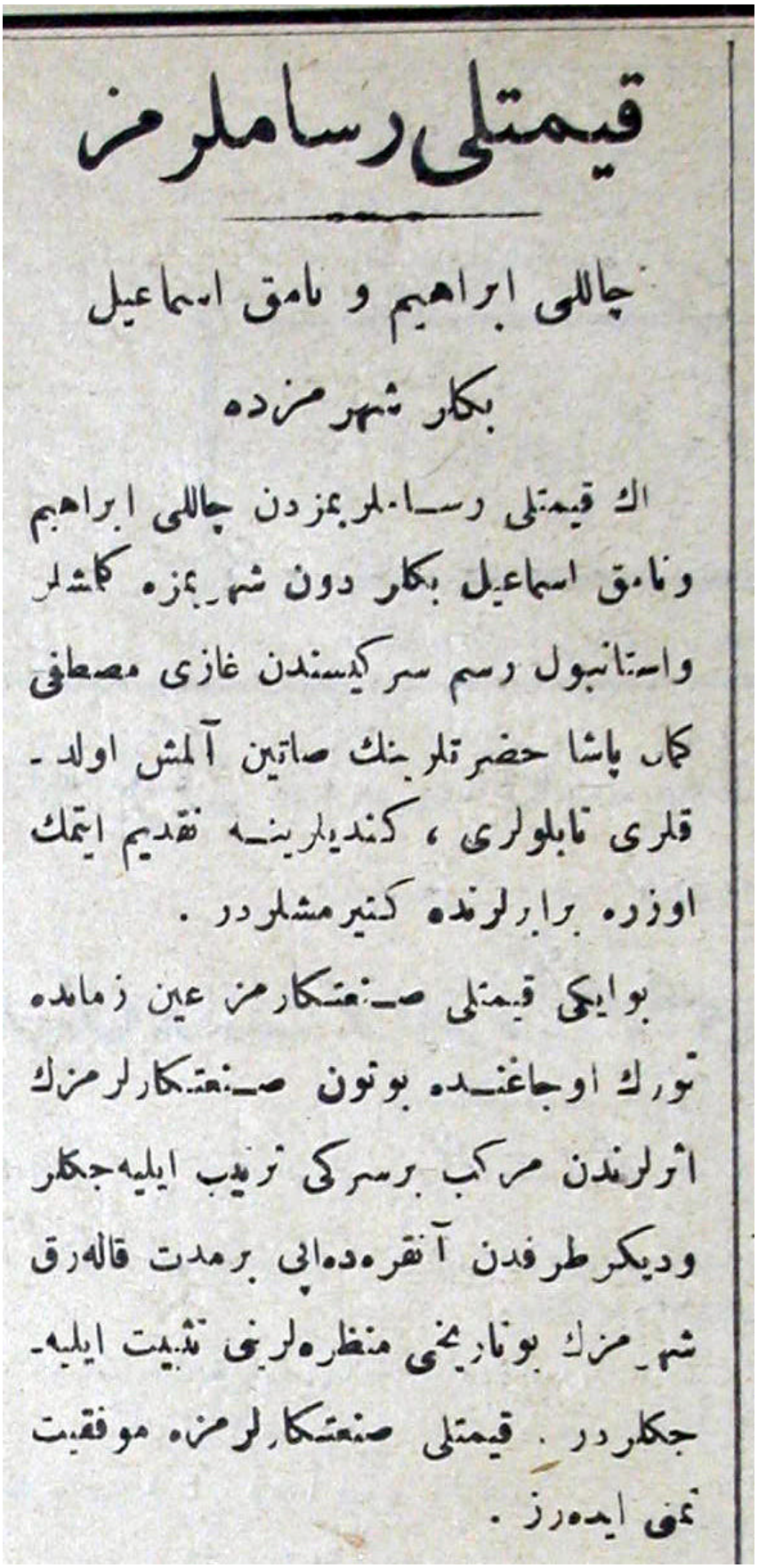
Ek: 1- Anonim,Türk Ressamlari, (22 Temmuz 1923). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ek: 1- Anonim,Türk Ressamlari, (22 Temmuz 1923). *Hakimiyet-i Milliye*.

Gazi Pasa hazretleri ve refikalari hanimefendi tarafindan tesmî edilmektedirler

Dün Galatasaray Sultaniye'sinde 5. Türk Ressamlari Sergisi küsad edilmistir. Hamdullah Subhi Bey, Gazi Pasa hazretleriyle refikalarini temsil etmekte idiler.

Ressam Çalli Ibrahim Bey resm-i küsadi müteakip irad ettigi nutukta, ez cümle Türk Ressamlarinin ne müsekkil serait altinda çalistigini izah etmis ve *bu serginin ilk milli sergi ad olunabilecegini* ve Türk Ressamlarinin kalbinde hayirli bir sai ve istirahat dolu bir istikbal ? mevcut bulundugunu ilave etmistir. Hamdullah Suphi Bey, Türk Ressamlarinin her sene bu sergiyi açmaya muvaffak olmalariyla yine mesleki askin zaferini gösterdiklerini söylemis ve "Sadece asirlarca Türk için kapali duran bir sahayi muvaffakiyetle açtiklarindan dolayi degil, ananevi manalari ortadan kaldirarak yanlis görüsleri izale ettikleri içinde ressamlara tesekkür ediyoruz" demistir. Bâdâ Hatip Gazi Pasa'nin ressamlar hakkindaki tahsisatini izah etmistir. Gazi Pasa sergi heyeti tarafindan intihâb edilecek üç tabloyu satin alacagini bildirmistir. Sergide 36 erkek ve 18 kadin ressama ait olmak üzere iki yüz kirk alti eser teshir edilmistir.



قیمتلی رسامللرمز

چاللی ابراهیم و نامق اسماعیل

بکلر شهرمزده

اك قیمتلی رسـاملرمزدن چاللی ابراهیم ونامق اسماعیل بکلر دون شهرمزه کلمشلر واستانبول رسم سرکیسندن غازی مصطفی کمال پاشا حضرتلرینك صاتین آلمش اولدقلری تابلولری ، کندیلرینه تقدیم ایتمك اوزره برابرلرنده کتیرمشلردر .

بو ایکی قیمتلی صنعتکارمز عین زمانده تورك اوجاغنده بولنون صنعتکارلرمزك اثرلرندن مرکب برسرکی ترتیب ایلیه‌جکلر ودیکر طرفدن آنقره‌ده‌اپی برمدت قاله‌رق شهرمزك بوناریخی منظره‌لرینی تثبیت ایلیه‌جکلردر . قیمتلی صنعتکارلرمزه موفقیت تمنی ایده‌رز .

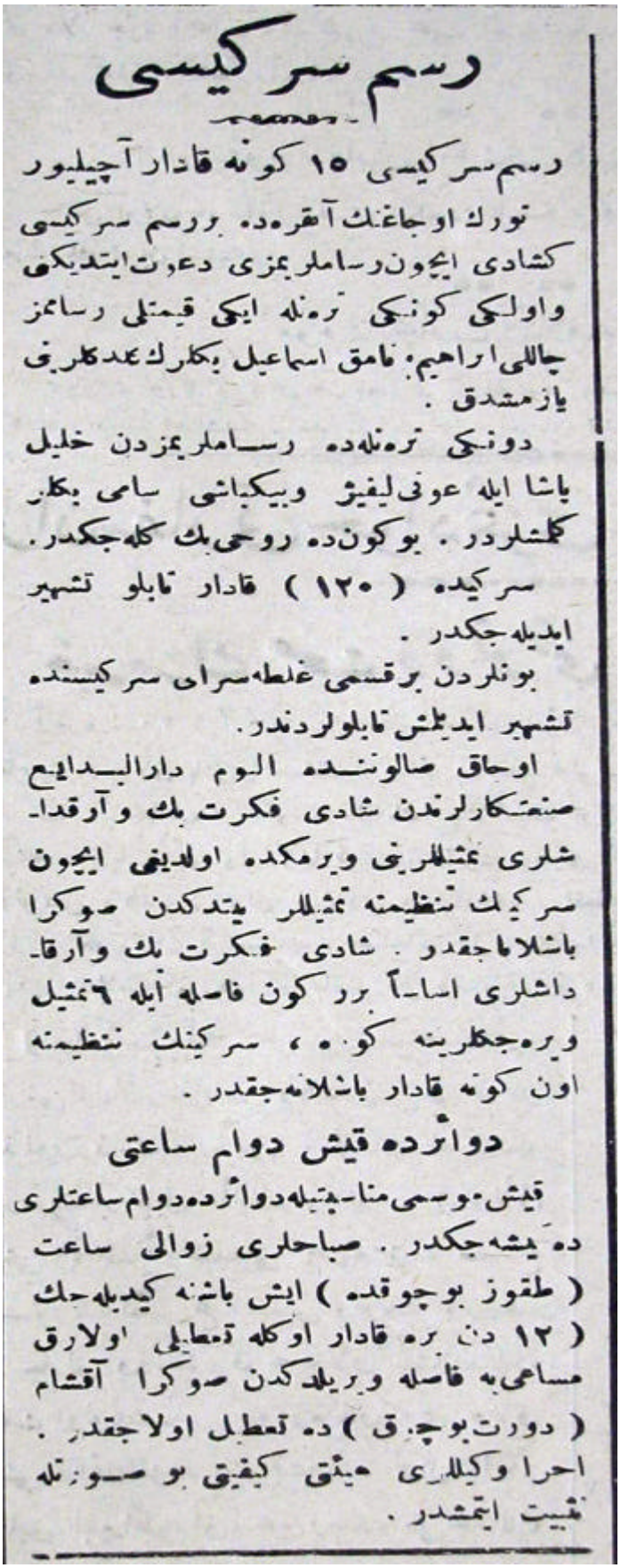
Ek: 2- Anonim, Kiymetli Ressamlarimiz (20 Eylül 1923). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ek: 2- Anonim, Kiymetli Ressamlarimiz (20 Eylül 1923). *Hakimiyet-i Milliye*.

Çalli Ibrahim ve Namik Ismail Beyler Sehrimizde

En kiymetli ressamlarimizdan Çalli Ibrahim ve Namik Ismail Beyler dün sehrimize gelmisler ve Istanbul Resim Sergisinden Gazi Mustafa Kemal Pasa Hazretlerinin satin almis olduklari tablolari, kendilerine takdim etmek üzere beraberlerinde getirmislerdir.

Bu iki kiymetli sanatçilarimiz ayni zamanda Türk ocaginda bütün sanatkarlarimizin eserlerinden mürekkep bir sergi tespit eyleyecekler ve diger taraftan Ankara'da epey bir müddet kalarak sehrimizin bu tarihi manzaralarini tespit eyleyeceklerdir. Kiymetli sanatkarlarimiza muvaffakiyet temenni ederiz.



رسم سرکیسی

رسم سرکیسی ۱۵ کونه قادار آچیلیور

تورك اوجاغنك آهره ده برسم سرکیسی کشادی ایچون رساملریمزی دعوت ایتدیکی واولکی کونکی ترهنله ایکی قیمتلی رسامز جالالی ابراهیم، نامق اسماعیل بکلرك عدکلرینی یازمشدق .

دونکی ترهنله ده رساملریمزدن خلیل پاشا ایله عونی لیفیژ وبیکباشی سامی بکلر کلمشلردر . بوکون ده روحی بك کله جکدر .

سرکیده (۱۲۰) قادار تابلو تشهیر ایدیله جکدر .

بونلردن برقسمی غلطه سرای سرکیسنده تشهیر ایدیلش تابلولردندر .

اوحاق صالونننده الوم دارالبدایع صنعتکارلرندن شادی فکرت بك وآرقداشلری تمثیللرینی ویرمکده اولدیغی ایچون سرکیك تنظیمنه تمثیللر یتدکدن صوکرا باشلاماجقدر . شادی فکرت بك وآرقداشلری اساساً برر کون فاصله ایله ٦ تمثیل ویره جکلرینه کوره ، سرکینك تنظیمنه اون کونه قادار باشلانه جقدر .

دوائرده قیش دوام ساعتی

قیش موسمی مناسبتیله دوائرده دوام ساعتلری ده یشه جکدر . صباحلری زوالی ساعت (طقوز بوچوقده) ایش باشنه کیدیله جك (۱۲ دن برده قادار اوکله تعطیلی اولارق مساعی به فاصله ویریلدکدن صوکرا آقشام (دورت بوچوق) ده تعطیل اولاجقدر . احرا وکیللری هیئتی کیفیتی بو صورتله تثبیت ایتمشدر .

Ek: 3- Anonim, Resim Sergisi, (21 Eylül 1923). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ek: 3- Anonim, Resim Sergisi, (21 Eylül 1923). ***Hakimiyet-i Milliye*****.**

Resim Sergisi 15 güne kadar açiliyor.

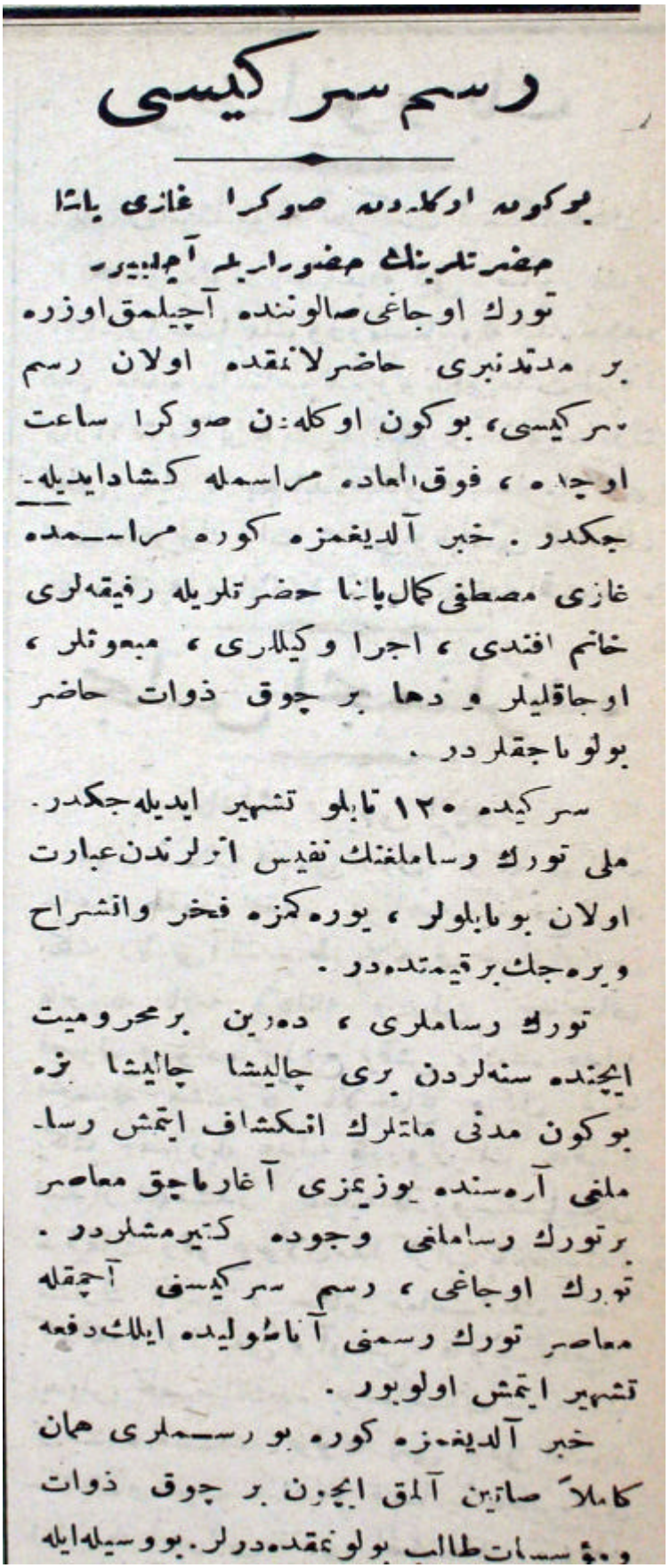
Türk Ocaginin Ankara'da bir resim sergisi küsadi için ressamlarimizi davet ettigini ve evvelki günkü törenle iki kiymetli ressamimiz Çalli Ibrahim ve Namik Ismail Beylerin geldiklerini yazmistik.

Dünkü törenle de ressamlarimizdan Halil Pasa ile Avni Lifij ve Binbasi Sami Beyler gelmislerdir. Bugünde Ruhi Bey geleceklerdir. Sergide 125 kadar tablo teshir edilecektir.

Bunlardan bir kismi Galatasaray Sergisinde teshir edilmis tablolardir.

Ocak salonunda ulûm Dar'ül Bedii Sanatkarlarindan Fikret Bey ve arkadaslari temsillerini vermekte oldugu için serginin tanzimine temsiller bittikten sonra baslanacaktir.

Sâdi Fikret Bey ve arkadaslari esasen bir gün fasila ile 6 temsil vereceklerine göre, serginin tanzimine 10 güne kadar baslanacaktir.



رسم سركيسى

بوكون اوكله‌دن صوكرا غازى پاشا حضرتلرينك حضورلرينه آچيلميشدر.

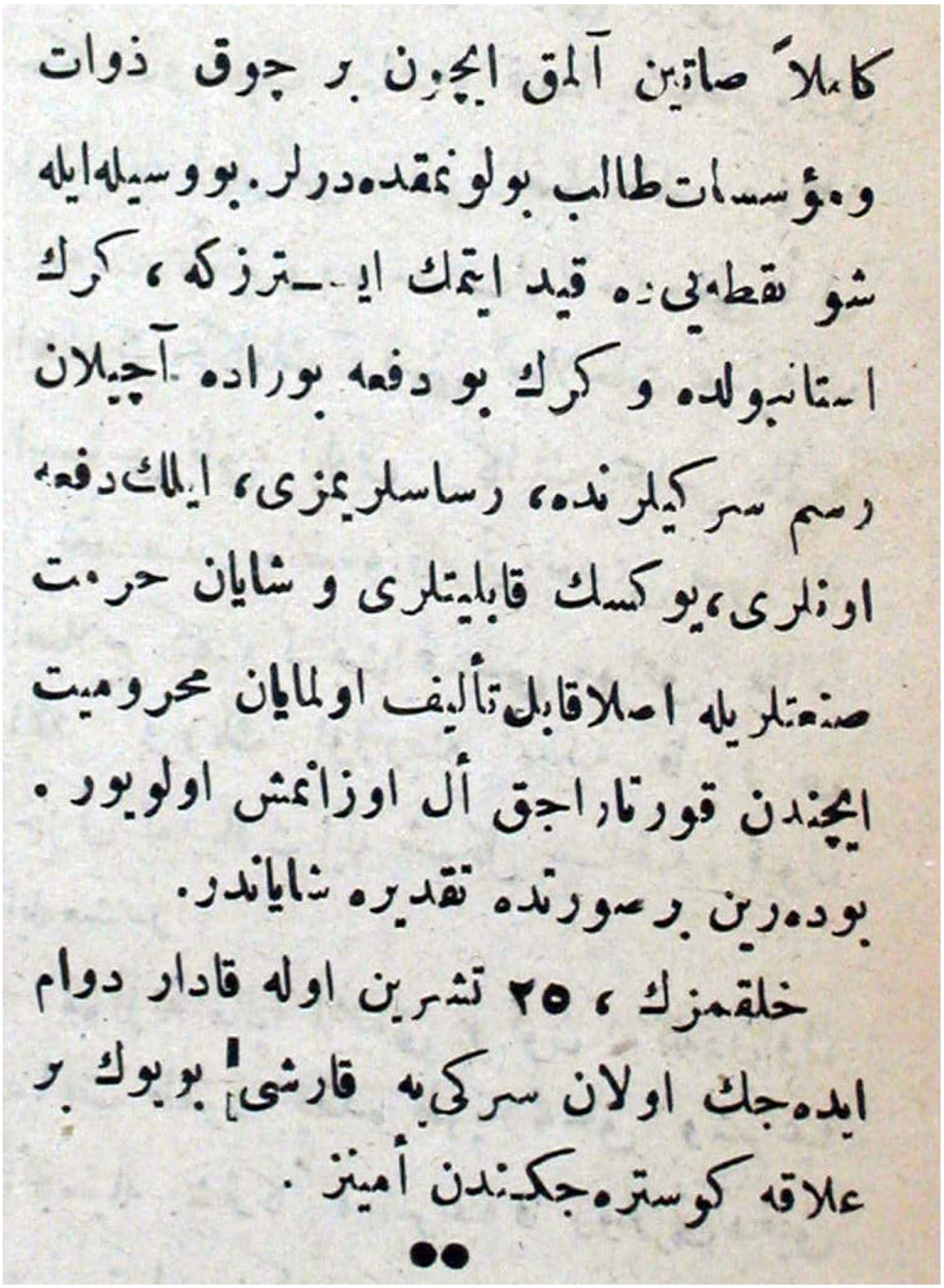
تورك اوجاغى صالونندە آچيلمق اوزره بر مدتدنبرى حاضرلانمقده اولان رسم سركيسى، بوكون اوكله‌دن صوكرا ساعت اوچده، فوق العاده مراسملە كشاديديلە جكدر. خبر آلديغمزه كوره مراسمده غازى مصطفى كمال پاشا حضرتلريله رفيقه‌لرى خانم افندى، اجرا وكيللرى، مبعوثلر، اوجاقليلر و دها بر چوق ذوات حاضر بولونا جقلردر.

سركيده ۱۲۰ تابلو تشهير ايديلەجكدر. ملى تورك رساملغنك نفيس اثرلرندن عبارت اولان بو تابلولر، پوره‌كمزه فخر وانشراح ويره‌جك برقيمتده‌در.

تورك رساملرى، دەرين بر محروميت ايچنده سنه‌لردن برى چاليشا چاليشا بزه بوكون مدنى ملتلرك انكشاف ايتمش رسامليغى آره‌سنده يوزيمزى آغارماجق معاصر برتورك رساملغى وجوده كتيرمشلردر. تورك اوجاغى، رسم سركيسى آچمقله معاصر تورك رسمى آناطوليده ايلك دفعه تشهير ايتمش اولوبور.

خبر آلديغمزه كوره بو رسملرى همان كاملاً صاتين آلمق ايچون بر چوق ذوات وموسسات طالب بولونمقده‌درلر. بووسيله‌ايله

Ek: 4- Anonim, Resim Sergisi (14 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Milliye*.

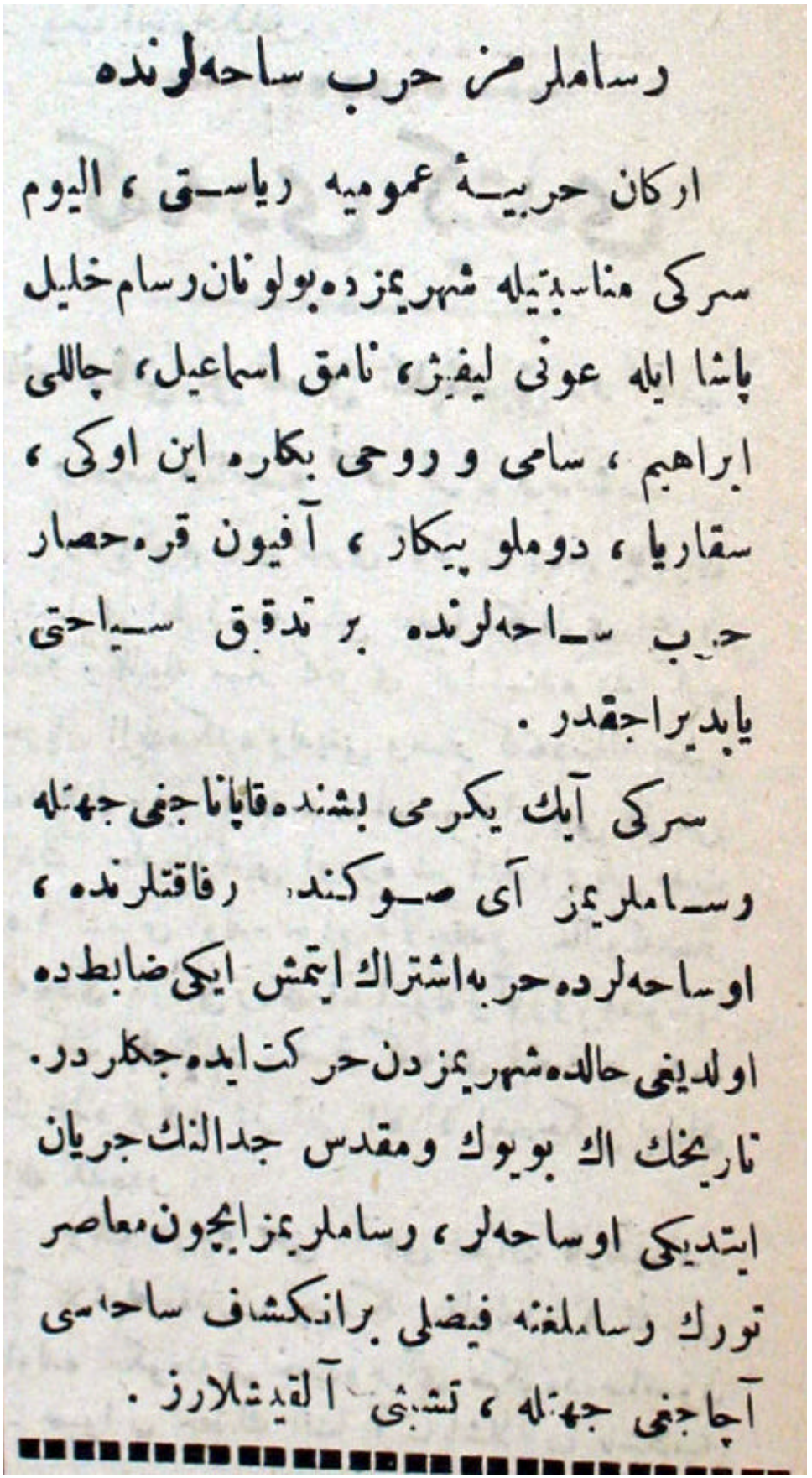


كاملاً صاتين آلمق ايچون بر چوق ذوات
ومؤسسات طالب بولونمقده درلر. بو وسيله ايله
شو نقطه يي ده قيد ايتمك ايستر زكه ، كرك
استانبولده و كرك بو دفعه بوراده آچيلان
رسم سركيلرنده ، رساسلريمزى ، ايلك دفعه
اولرى ، بوكسك قابليتلرى و شايان حرمت
صنعتلريله اصلا قابل تأليف اولمايان محرومیت
ايچندن قورتاراجق أل اوزاتمش اولويور .
بوده رين برصورتده تقديره شاياندر .

خلقمزك ، ٢٥ تشرين اوله قادار دوام
ايده جك اولان سركيه قارشى بويوك بر
علاقه كوسترهجكندن أمينز .

●●

Ek: 4a- Anonim, Resim Sergisi (14 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Milliye*.



رساملرمز حرب ساحه‌لرنده

ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستی ، الیوم سرکی مناسبتیله شهریمزده بولونان رسام خلیل پاشا ایله عونی لیفیژ، نامق اسماعیل، جاللی ابراهیم ، سامی و روحی بکلره این اوکی ، سقاریا ، دوملو پیکار ، آفیون قره‌حصار حرب ساحه‌لرنده بر تدقیق سیاحتی یاپدیراجقدر .

سرکی آیك یکرمی بشنده قاپاناجنی جهتله رساملریمز آی صوکندن رفاقتلرنده ، اوساحه‌لرده حربه اشتراك ایتمش ایکی ضابطده اولدیغی حالده شهریمزدن حرکت ایده‌جکلردر. تاریخك اك بویوك ومقدس جدالنك جریان ایتدیکی اوساحه‌لر ، رساملریمزایچون معاصر تورك رساملغنه فیضلی برانکشاف ساحه‌سی آچاجغی جهتله ، تشبثی آلقیشلارز .

Ek: 4b- Anonim, Resim Sergisi (14 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ek: 4- Anonim, Resim Sergisi (14 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Milliye*.

Bugün ögleden sonra Gazi Pasa Hazretlerinin huzurlarinda açiliyor.

Türk ocagi salonunda açilmak üzere bir müddetten beri hazirlanmakta olan resim sergisi, bugün ögleden sonra saat 3'te fevkalade merasimle küsad edilecektir. Haber aldigimiza göre merasimde Gazi Mustafa Kemal Hazretleriyle refikalari hanimefendi, icra vekilleri, mebuslar, ocaklilar daha birçok zevat hazir bulunacaklardir.

Sergide 125 tablo teshir edilecektir. Milli Türk Ressamliginin eserlerinden ibaret olan tablolar yüregimize fehr ve insirah verecek bir kiymettedir.

Türk ressamlari, derin bir mahrumiyet içinde senelerden beri çalisa çalisa bize bugün medeni milletlerin inkisaf etmis ressamligi arasinda yüzümüzü agartacak muasir bir Türk ressamligi vücuda getirmislerdir. Türk Ocagi, resim sergisini açmakla muasir Türk resmini Anadolu'ya ilk defa teshir etmis oluyor.

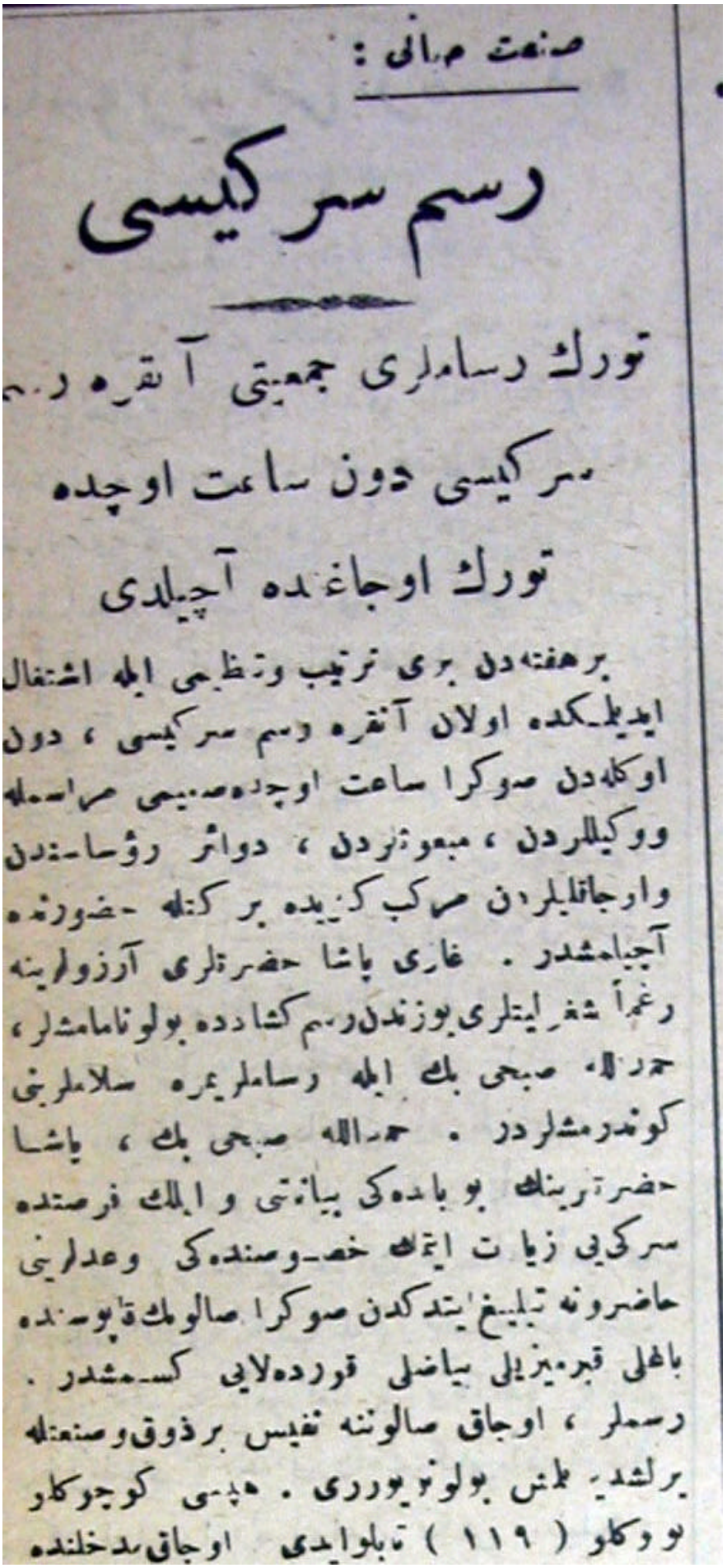
Haber aldigimiza göre bu ressamlari hemen tekamülen satin almak için bir çok zevat ve müessesat talep bulunmaktadirlar. Bu vesileyle su noktayi da kaydetmek isteriz ki gerek Istanbul'da ve gerek bu defa burada açilan resim sergilerinde, ressamlarimizi, ilk defa onlari, yüksek kabiliyetleri ve sayan-a hürmet sanatlariyla asla kabul-ü telif olmayan mahrumiyet içinden kurtaracak el uzanmis oluyor. Bu derin bir suret de takdire sayandir.

Halkimizin, 25 Tesrin-i Evvel'e kadar devam edecek olan sergiye karsi büyük bir alaka göstereceginden eminiz.

Ressamlarimiz Harp Sahalarinda

Erkan-i Harbiye-i Umumiye riyaseti, el-yevm sergi münasebetiyle sehrimizde bulunan ressam Halil Pasa ile Avni Lifij, Namik Ismail, Çalli Ibrahim, Sami ve Ruhi Beylere Inönü, Sakarya, Dumlupinar, Afyonkarahisar harp sahalarinda bir tetkik seyahati yapacaklardir.

Sergi ayin 25'inde kapanacagi cihetle ressamlarimizin ay sonunda refakatlerinde, o sahalarda harbe istirak etmis iki zabit da oldugu halde sehrimizden hareket edeceklerdir. Tarihin en büyük ve mukaddes cidalinin cereyan ettigi o sahalar, ressamlarimiz için muasir Türk ressamligina feyizli bir inkisaf sahasi açacagi cihetle, tesbisi alkislariz.



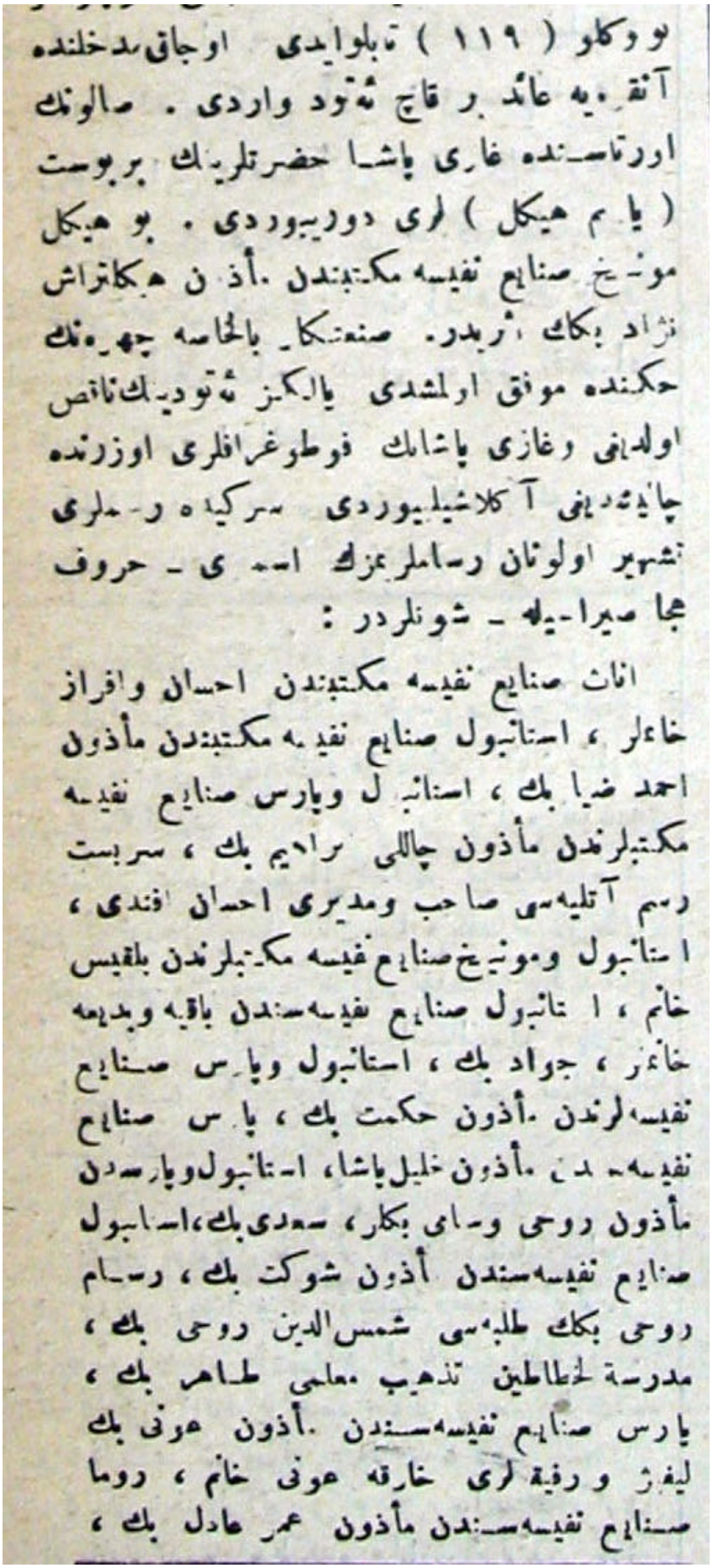
صنعت عرفانی :

رسم سرکیسی

تورك رساملری جمعیتی آنقره رسم سرکیسی دون ساعت اوچده تورك اوجاغنده آچیلدی

برهفته دن بری ترتیب وتنظیمی ایله اشتغال ایدیلمکده اولان آنقره رسم سرکیسی ، دون اوکله دن صوکرا ساعت اوچده صبیحی مراسمله ووکیللردن ، مبعوثلردن ، دوائر رؤسا سندن واوجاقلیلردن مرکب کثیره بر کتله حضورنده آچیلمشدر . غازی پاشا حضرتلری آرزولرینه رغماً شغل ایتلری یوزندن رسم کشاده بولونامامشلر ، حمدالله صبحی بك ایله رساملریمزه سلاملرینی کوندرمشلردر . حمدالله صبحی بك ، پاشا حضرتلرینك بو بابده کی بیاناتی و ایلك فرصتده سرکیی زیارت ایتمك خصوصنده کی وعدلرینی حاضرونه تبلیغ ایتدکدن صوکرا صالونك قاپوسنده باغلی قبرمیزلی بیاضلی قورده لایی کسمشدر . رسملر ، اوجاق صالوننه نفیس برذوق وصنعتله یرلشدیرلمش بولونیورری . هپسی کوچوکلو بوکلو (۱۱۹) تابلوایدی اوجاق مدخلنده

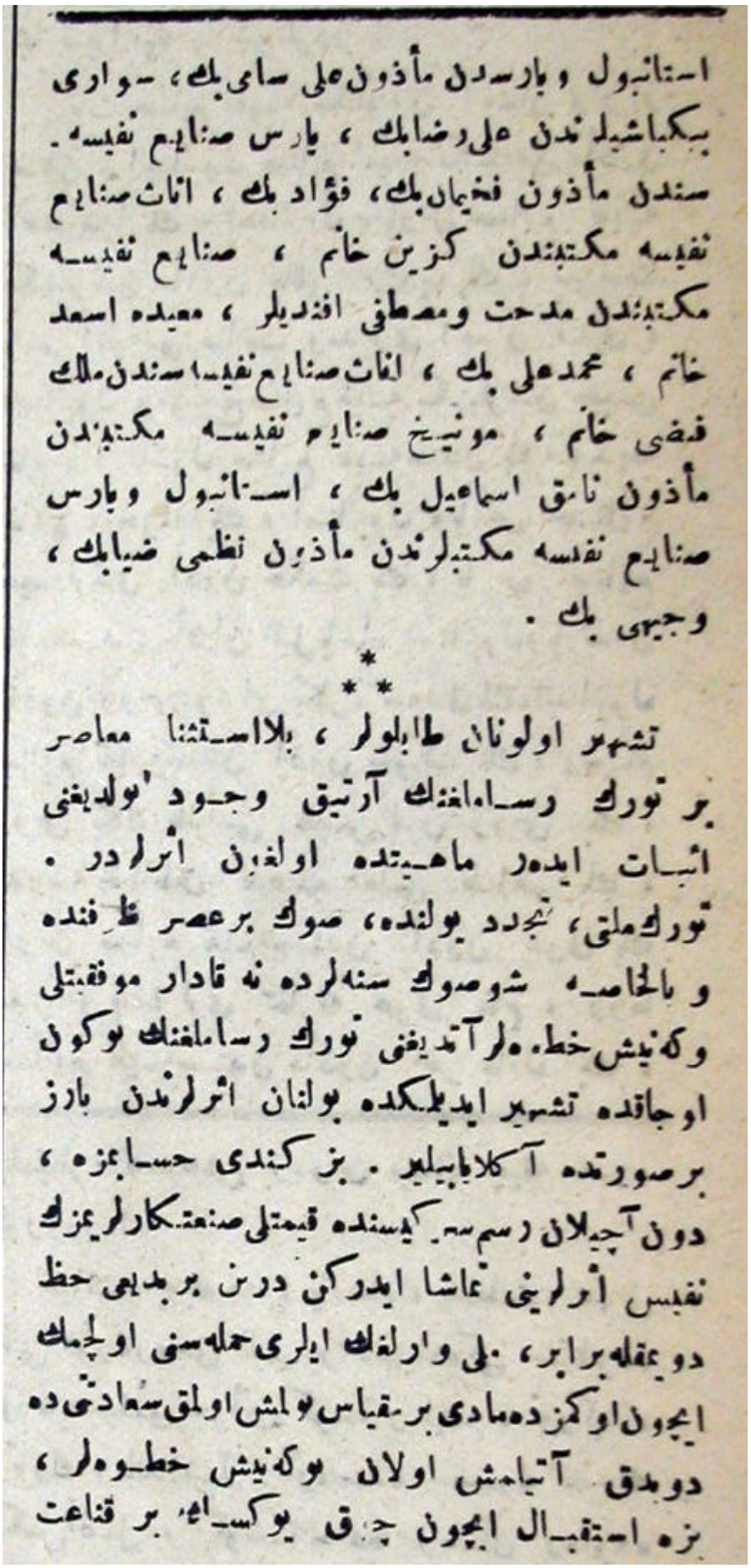
Ek: 5- Anonim, Resim Sergisi (15 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Milliye*.



بو وكلو (۱۱۹) تابلوايدى اوجاق مدخلنده
آنقره يه عائد بر قاچ شهود واردى . صالونك
اورتاسنده غازى پاشا حضرتلرينك بربوست
(يارم هيكل) لرى دورييوردى . بو هيكل
موزخ صنايع نفيسه مكتبندن مأذون هيكلتراش
نژاد بكك اثريدر . صنعتكار بالخاصه چهره نك
حكمنده موفق اولمشدى يالكز شهود يك ناقص
اولدينى وغازى پاشانك قوطوغرافلرى اوزرنده
چاليشديغنى آكلاشيليوردى . سركيده رسملرى
شهير اولوتان رساملرمزك اسمى - حروف
هجا صيراسيله - شونلردر :

اناث صنايع نفيسه مكتبندن احسان وافراز
خانملر ، استانبول صنايع نفيسه مكتبندن مأذون
احمد ضيا بك ، استانبول وپارس صنايع نفيسه
مكتبلرندن مأذون جاللى ابراهيم بك ، سربست
رسم آتليه سى صاحب ومديرى احسان افندى ،
استانبول ومونيخ صنايع نفيسه مكتبلرندن بلقيس
خانم ، استانبول صنايع نفيسه سندن باقيه وبديعه
خانملر ، جواد بك ، استانبول وپارس صنايع
نفيسه لرندن مأذون حكمت بك ، پارس صنايع
نفيسه سندن مأذون خليل پاشا ، استانبول وپارسدن
مأذون روحى وسامى بكلر ، سعدى بك ، استانبول
صنايع نفيسه سندن مأذون شوكت بك ، رسام
روحى بكك طلبه سى شمس الدين روحى بك ،
مدرسة الخطاطين تذهيب معلمى طاهر بك ،
پارس صنايع نفيسه سندن مأذون عونى بك
ليفرو رفيقه لرى خارقه عونى خانم ، روما
صنايع نفيسه سندن مأذون عمر عادل بك ،

Ek: 5a- Anonim, Resim Sergisi (15 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Milliye*.



استانبول و پارسدن مأذون علی سامی بك ، سواری بیکباشیلرندن علی رضا بك ، پارس صنایع نفیسه سندن مأذون فخیمان بك ، فؤاد بك ، اناث صنایع نفیسه مکتبندن کزین خانم ، صنایع نفیسه مکتبندن مدحت ومصطفی افندیلر ، معیده اسعد خانم ، محمد علی بك ، اناث صنایع نفیسه سندن ملك فضی خانم ، موزیخ صنایع نفیسه مکتبندن مأذون ناطق اسماعیل بك ، استانبول و پارس صنایع نفیسه مکتبلرندن مأذون نظمی ضیا بك ، وجیهی بك .

* * *

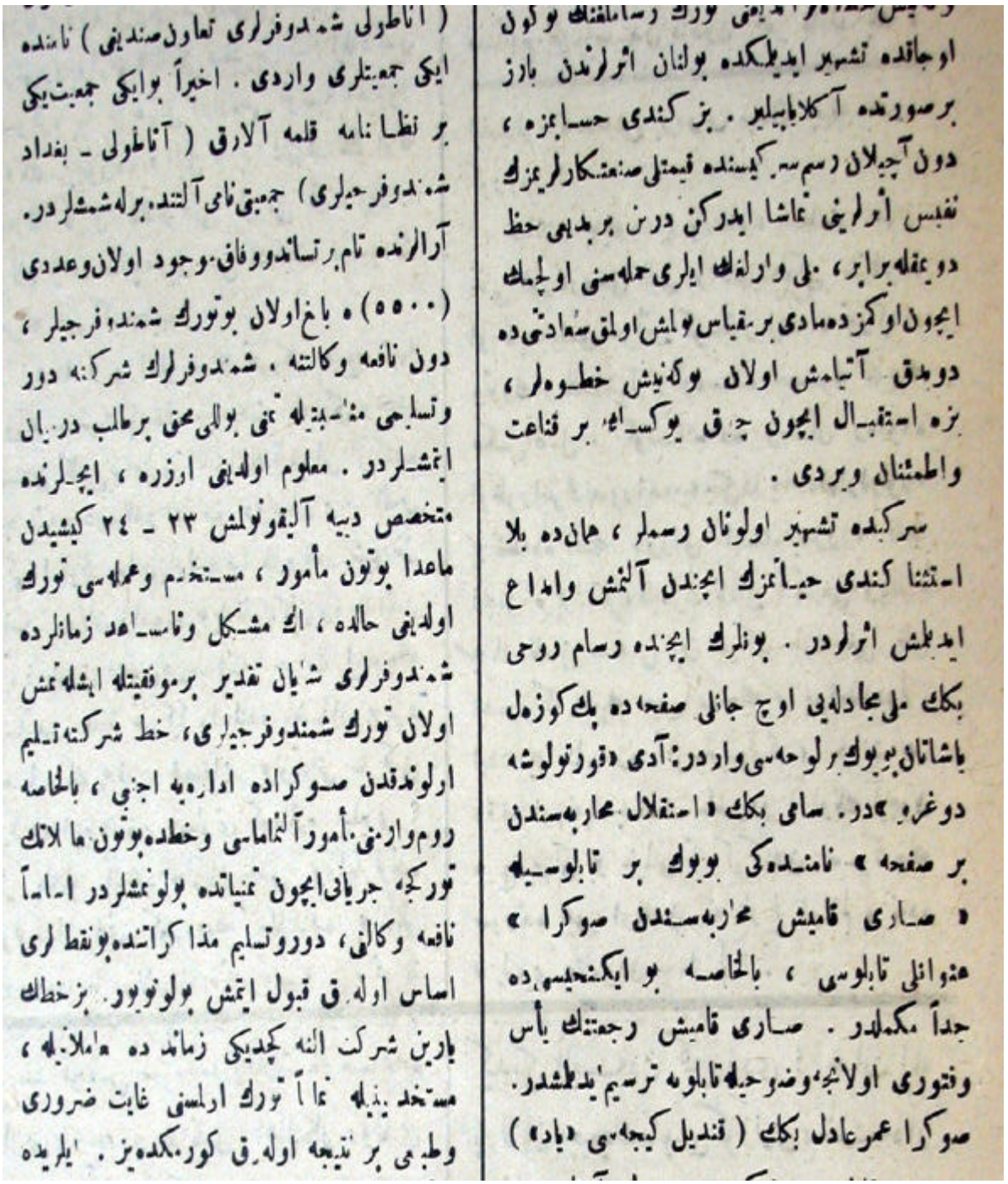
تشهیر اولونان طابلولر ، بلااستثنا معاصر بر تورك رسامانغك آرتیق وجود بولدیغنی اثبات ایدهر ماهیتده اولغون اثرلردر . تورك ملتی ، تجدد بولنده ، صوك برعصر ظرفنده و بالخاصه شوصوك سنهلرده نه قادار موفقیتلی وکه نیش خطوهلر آتدیغنی تورك رسامانغك بوکون اوجاقده تشهیر ایدیلمکده بولنان اثرلرندن بارز برصورتده آکلاشیلیر . بز کندی حسابمزه ، دون آچیلان رسم سرگیسنده قیمتلی صنعتکارلریمزك نفیس اثرلرینی تماشا ایدرکن درین بر بدیهی حظ دوینمقله برابر ، بلی وارلغك ایلری حملهسنی اوچمك ایچون اوکمزده مادی برسقیاس بولمش اولمق سعادتی ده دوبدوق آتیامش اولان بوکه نیش خطوهلر ، بزه استقبال ایچون چوق یوکسکلره بر قناعت

Ek: 5b- Anonim, Resim Sergisi (15 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Milliye*.

واطمئنان ویردی .

سرکیده تشهیر اولونان رسملر ، همان ده بلا استثنا کندی حیاتمزك ایچندن آلنمش وامداع ایدیلمش اثرلردر . بونلرك ایچنده رسام روحی بكك ملی مجادله یی اوچ جانلی صفحه ده بك كوزه ل پاشاتان بویوك بر لوحه سی واردر: آدی «قورتولوشه دوغرو» در. سامی بكك «استقلال محاربه سندن بر صفحه» نامنده كی بویوك بر تابلوسیله «صاری قامیش محاربه سندن صوكرا» هنوانلی تابلوسی ، بالخاصه بو ایكنجیسی ده جداً مكملدر . صاری قامیش رجعتنك یأس وفتوری اولانجه وضوحیله تابلوده ترسیم ایدیلمشدر. صوكرا عمر عادل بكك (قندیل كیجه سی «یاد») اسملی بر تابلوسی وارکه بر شهیدك آرقاسنده برافدینی سوكیلی بی ، اونك نهایتسز حزن وألمی نه كوزه ل تصویر ایتمشدر. علی سامی بكك «انتظار» هنوانلی تابلوسی اشغال آلتنده اوكسوز استانبولی حیرانلاندیرمشدر .

Ek: 5c- Anonim, Resim Sergisi (15 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Milliye*.



Ek: 5d- Anonim, Resim Sergisi (15 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Milliye*.



صوکرا عمرعادل بکك (قندیل کیجه‌سی «باده») اسملی بر تابلوسی وارکه بر شهیدك آرقاسنده براقدیغی سوکیلی‌یی ، اونك نهایتسز حزن وألمی نه کوزه‌ل تصویر ایتمشدر. علی‌سامی‌بکك «انتظار» عنوانلی تابلوسی اشغال‌آلتنده اوکسوز استانبولی جانلاندیرمشدر .

حلاصه ، آیری آیری هربری حقنده درین تقدیرلر افاده‌ایتمه‌سی لازمکلن سطرلره‌بوستونلرك مساعده‌سی یوق . یوکسك قیمتلری درحال کوزه چارپانلری قید ایتمك لازمکلن شو اثرلر درحال خاطره کلییور :

جلالی ابراهیم بکك « مائیه سا ملنده صباح » ی ایله « آطه‌ده صباح کزنتیسی » ؛ بلقیس خانمك « قاوون‌ایچیر» ، « هکبه‌لینك کوروتوشی» ، « چاملق » ی ؛ باقیه خانمك «قادین پورتره‌سی» ؛ جواد بکك « سیس‌بالقجیلر» ی ؛ حکمت بکك کوچوك کوچوك تابلولردن مرکب « تابلوسی» ، استاد خلیل پاشانك سکز تابلوسی ؛ روحی‌بکك ، سامی بکك تابلولری ، شوکی بکك یکی‌جامعه‌عائد اوچ تابلوسی‌ایله « آشیان أبدی » سی ؛ طاهر بکك نفیس « چنی مودلی » ؛ عونی لیفیژبکك پارلاق رنکاری ایله صالونده صحنه‌نك ایکی طرفنه قونمش « فوزی پاشا » سی ایله « نفی دورندن برصحیفه » سی ؛ فخریان بکك نفیس « آرلری » ؛ کزین خانمك « لاله » سی ، « قاوانوزلی ناتور-

مستخدیلله عالا یورك ارلسنی غایت ضروری وطبیعی بر نتیجه اولدیغی کورمکده‌یز . ایلریده شرکتله آرالرنده بر اختلاف زمینی ارلارق اورتایه چیقماسنه میدان قالمامق ایچون کیفیتی تمنی بولدو شیمدیدن نافعه وکالتنه عرض ایده‌ن آناطولی - بغداد شمندوفرجیلر جمعیتی یونیانیله حکومتکده ، ملتکده افکار وحسیاته ترجمان اولمش بولونیورلر .

۱۳ تشرین اول استانبول بورسه‌سی

اعتبار ملی بانقه‌سندن :

دولار	۵۸,۵۰	آلتون	۷۰۸
انکلیز لیراسی	۷۷٤	متقرض داخلی	۲۹,۵
فرانسز فرانکی	۹,٦۲۵	روم ایلی	۱۰,۲۰
ایتالیار فرانکی	۱۲,۸۵	تیمور بولی	
اسویچره فرانکی	۳,۲٦		

مورت » ی ؛ محمد علی بکك کوزه‌ل لوحه‌لری آراسنده بالخاصه «دکز قایالری» ی؛ نامق‌اسماعیل بکك « پورتره » لری و « تیفوس » ی ؛ نظمی ضیا بکك ایکی نفیس « پیزاژ » ی ، وجیهی بکك « پورتره » سی ، خارقه عونی خانمك « رمضان کیجه‌سی » . . .

* * *

رسم سرکیسنه هرکس ، بلا استثنا ، دخولیه‌سز کیره بیلمکده‌در .

Ek: 5e- Anonim, Resim Sergisi (15 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ek: 5- Anonim, Resim Sergisi (15 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Milliye*.

Türk Ressamlari Cemiyeti Ankara Resim Sergisi dün saat 3'te Türk Ocaginda açildi.

Bir haftadan beri tertip ve tezyini ile istigal edilmekte olan Ankara Resim Sergisi dün ögleden sonra saat 3'te samimi merasimle ve vekillerden, mebuslardan devair rüûsasindan ve ocaklilardan mürekkep güzide bir kitle huzurunda açilmistir. Gazi Pasa Hazretleri arzularina ragmen ? yüzünden resmi küsadda bulunamamislar, Hamdullah Suphi Bey, ile ressamlarimiza selamlarini göndermislerdir. Hamdullah Suphi Bey, Pasa Hazretlerinin bu babda ki beyanati ve ilk firsatta sergiyi ziyaret etmek hususundaki vaatlerini hazirûna teblig ettikten sonra salonun kapisinda bagli kirmizili beyazli kurdeleyi kesmistir.

Resimler ocak salonuna nefis bir zevk ve sanatla yerlestirilmis bulunuyordu. Hepsi küçüklü büyüklü 119 tablo idi. Ocak medhalinde Ankara'ya ait birkaç etüt vardi. Salonun ortasinda Gazi Pasa Hazretlerinin bir büstleri (yarim heykeli) duruyordu. Bu heykel Münih Sanayi-i Nefise Mektebinden mezun heykeltiras Nejat Bey'in eseridir. Sanatkar bilhassa çehrenin hakkinda muvaffak olmustur. Yalniz etüdünün nâks oldugu ve Gazi Pasa'nin fotograflari üzerinde çalistigi anlasiliyordu. Sergide resimleri teshir olunan ressamlarimizin ismi harf hece sirasiyla sunlardir.

Inas Sanayi-i Nefise Mektebinden Ihsan ve Ifraz Hanimlar, Istanbul Sanayi-i Nefise Mektebinden mezun Ahmet Ziya Bey, Istanbul ve Paris Sanayi-i Nefise mekteplerinden mezun Çalli Ibrahim Bey, Serbest Resim Atölyesi sahibi ve müdürü Ihsan Efendi, Istanbul ve Münih Sanayi-i Nefise Mekteplerinden Belkis Hanim, Istanbul Sanayi-i Nefise'sinden Bakiye ve Bedia Hanimlar, Cevad Bey, Istanbul ve Paris Sanayi-i Nefise mekteplerinden mezun Hikmet Bey, Paris Sanayi-i Nefise'sinden mezun Halil Pasa, Istanbul ve Paris'ten Mezun Ruhi ve Sami Beyler, Sadi Bey ve Istanbul Sanayi-i Nefise Mektebi'nden mezun Sevket Bey, Ressam Ruhi Bey'in talebesi Semseddin Ruhi Bey, Müderrisata eltayin tezhip muallimi Tahir Bey, Paris Sanayi-i Nefise'sinden mezun Avni Lifij ve refikalari Harika Avni Hanim, Roma Sanayi-i Nefise'sinden mezun Ömer Adil Bey, Istanbul ve Paris'ten mezun Ali Sami Bey, süvari binbasilarindan Ali Riza Bey, Paris Sanayi-i Nefise'sinden mezun Fehiman Bey (Feyhaman), Fuad Bey, Inas Sanayi-i Nefise Mektebi'nden Güzin Hanim, Sanayi-i Nefise Mektebi'nden Mithat ve Mustafa Efendiler, Maide Esat Hanim, Mehmet Ali Bey, Inâs Sanayi-i Nefise Mektebi'nden Melek Celal Hanim, Münih Sanayi-i Nefise Mektebi'nden mezun Namik Ismail Bey, Istanbul ve Paris Sanayi-i Nefise Mekteplerinden mezun Nazmi Ziya Bey.

Teshir olunan tablolar, bilaistisna muasir bir Türk ressamliginin artik vücut buldugunu ispat eder mahiyette olgun eserlerdir. Türk Milleti, teceddüt yolunda son bir asir zarfinda ve bilhassa su son senelerde ne kadar muvaffakiyetli ve genis hitaveler attigini Türk Ressamliginin bugün Ocak'ta teshir edilmekte bulunan eserlerinden bariz bir suretle anlayabilir. Biz kendi hissemize,

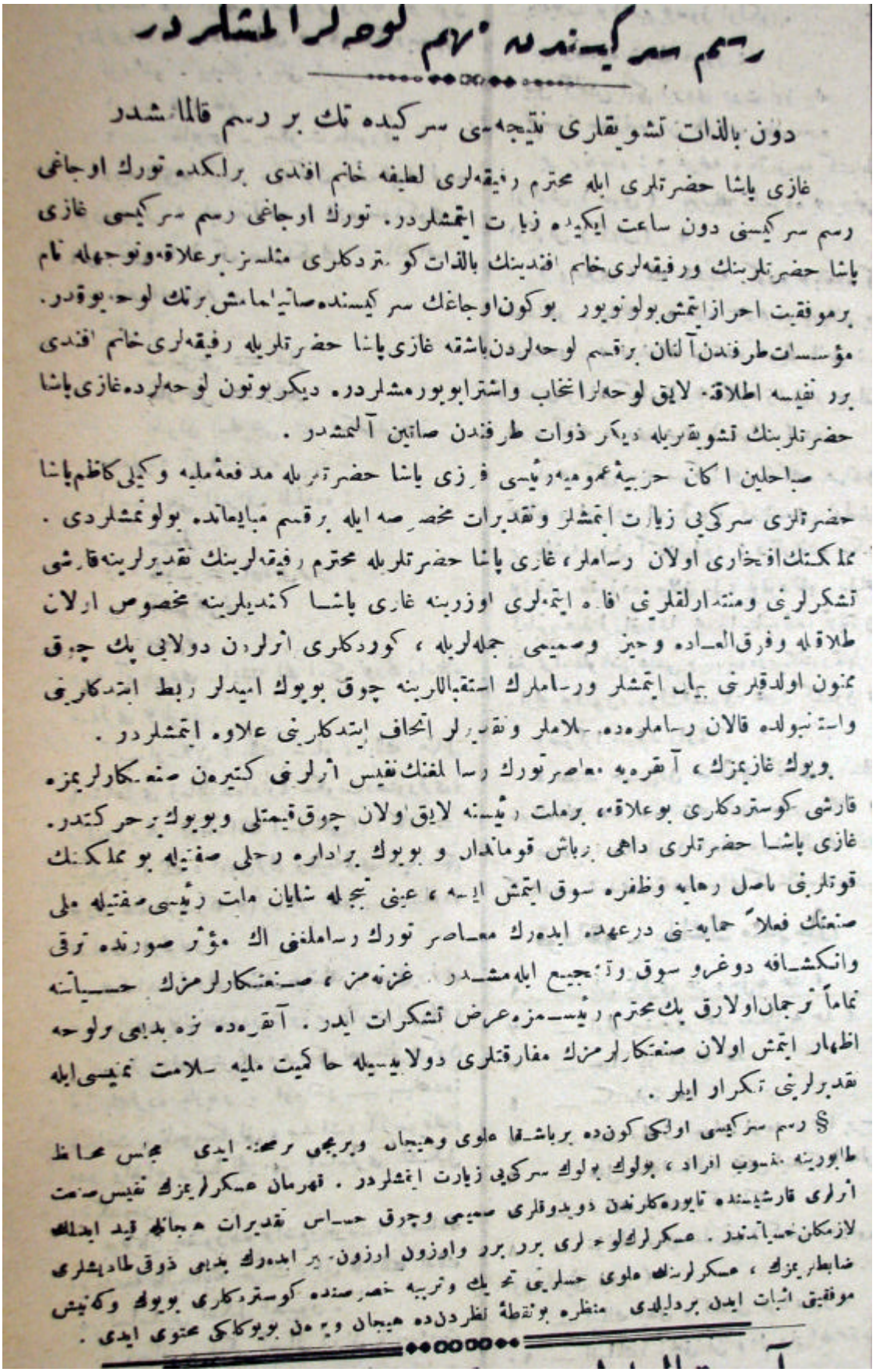
dün açilan resim sergisinde kiymetli sanatkarlarimizin nefis eserlerini temasa ederken derin bir bedii haz duymakla beraber, milli varligin ileri hamlesini ölçmek için önümüzde maddi bir mikyas (ölçü) bulmus olmak saadetinde dimdik atilmis olan bu genis hitaveler, bize istikbal için çok yüksek bir kanaat ve itmînân verdi

Sergide teshir olunan resimler hemende bilaistisna kendi hayatimizin içinden alinmis ve ibda' edilmis eserlerdir. Bunlarin içinde ressam Ruhi Bey'in milli mücadeleyi üç canli safhada pek güzel yasanan büyük bir levhasi vardir, adi *"Kurtulusa Dogru'*dur". Sami Bey'in *"Istiklal Muharebesinden Bir Safha"* namindaki büyük bir tablosuyla *"Sarikamis Muharebesinden Sonra"* unvanli tablosu, bilhassa bu ikincisi de cidden makbuldür. Sarikamis ricatinin yeis ve feturi olanca vuzuhuyla tabloya tersim edilmistir. Sonra Ömer Adil Bey'in *"Kandil Gecesini Yad"* isimli bir tablosu var ki bir sehidin arkada biraktigi sevgiliyi, onun nihayetsiz hazin ve elemini ne güzel tasvir etmistir. Ali Sami Bey'in *"Intizar"* unvanli tablosu isgal altinda öksüz Istanbul'u canlandirmistir.

Hülasa, ayri ayri her biri hakkinda derin takdirler ifade etmesi lazim gelen satirlara bu sütunlarin müsaadesi yok. Yüksek kiymetleri derhal göze çarpanlari kaydetmek lazim gelen su eserler derhal akla geliyor.

Çalli Ibrahim Bey'in "*Maltepe Sahilinde Sabah*"i ile *"Adada Sabah Gezintisi*" Belkis Hanim'in *"Kavun Incir"*, "*Heybelinin Görünüsü"*, *"Çamlik*"i ; Bakiye Hanim'in *"Kadin Portresi*"; Cevad Bey'in *"Sis Balikçilari*"; Hikmet Bey'in küçük küçük tablolardan mürekkep 15 tablosu, üstat Halil Pasanin 8 tablosu, Ruhi Bey'in, Ali Sami Bey'in tablolari, Sevket Bey'in Yeni Hamama ait 3 tablosu ile *"Asiyan-i Ebedi*"si; Tahir Bey'in nefis *"Çini Modeli*"; Avni Lifij Bey'in parlak renkleri ile salonda sahnenin iki tarafina konmus *"Fevzi Pasa"* ile *"Nefi Devrinden Bir Sahife*"si; Feyhaman(Fehyeman) Bey'in nefis eserleri; Güzin Hanim'in *"Lala"*si; *"Kavanozlu Natürmort*"u Mehmet Ali Bey'in güzel levhalari arasinda bilhassa "*Dokuz Kayalar*"i; Namik Ismail Bey'in "portre"leri, *"Tifo*"su; Nazmi Bey'in iki nefis "Peyzaj"i, Vecih Bey'in *"Portre"*si, Harika Avni (Lifij) Hanim'in "*Ramazan Gecesi*"…

Resim sergisine herkes bilaistisna, duhuliyesiz girebilmektedir.



رسم سركيسنده نهم لوحه‌لرالمشلردر

دون بالذات تشويقاري نتيجه‌سي سركيده تك بر رسم قالمامشدر

غازي پاشا حضرتلري ايله محترم رفيقه‌لري لطيفه خانم افندي برلكده تورك اوجاغي رسم سركيسني دون ساعت ايكيده زيارت ايتمشلردر. تورك اوجاغي رسم سركيسي غازي پاشا حضرتلرينك ورفيقه‌لري خانم افندينك بالذات كوستردكلري مثلسز برعلاقه‌ونوجهله تمام برموفقيت احرازاتمش بولونويور. بوكون اوجاغك سركيسنده صانيلمامش برتك لوحه يوقدر. مؤسسات طرفندن آلنان برقسم لوحه‌لردن باشقه غازي پاشا حضرتلريله رفيقه‌لري خانم افندي برر نفيسه اطلاقه لايق لوحه‌لرانتخاب واشترابويورمشلردر. ديگربوتون لوحه‌لرده غازي پاشا حضرتلرينك تشويقريله ديگر ذوات طرفندن صاتين آلنمشدر.

صباحلين اكان حربيه عموميه رئيسي فوزي پاشا حضرتلريله مدافعه‌مليه وكيلي كاظم پاشا حضرتلري سركيي زيارت ايتمشلر وتقديرات مخصوصه ايله برقسم مبايعانده بولونمشلردي.

مملكتك اقتصاري اولان رساملر، غازي پاشا حضرتلريله محترم رفيقه‌لرينك تقديرلرينه قارشي تشكرلرني ومنتدارلقلرني افاده ايتمه‌لري اوزرينه غازي پاشا كنديلرينه مخصوص اولان طلاقتله وفرق العاده وحيز وصميمي جمله‌لريله، كوردكلري اثرلردن دولايي پك چوق ممنون اولدقلرني بيان ايتمشلر ورساملرك استقبالارينه چوق بويوك اميدلر ربط ابتدكلرني واستنبولده قالان رساملره سلامر وتقديرلر انحاف ابتدكلرني علاوه ايتمشلردر.

بويوك غازيمزك، آنقره‌يه معاصر تورك رساملغنك نفيس اثرلرني كتيرمن صنعتكارلريمزه قارشي كوستردكلري بوعلاقه، برملت رئيسنه لايق اولان چوق قيمتلي وبويوك برحركتدر. غازي پاشا حضرتلري داهي برباش قوماندار و بويوك برادارهجي صفتيله بو مملكتك قوتلرني ماصل رهبر وظفره سوق ايتمش ايسه، عيني تجلله شايان مالت رئيسي صفتيله ملي صنعتك فعلاً حمايه‌سني درعهده ايدهرك معاصر تورك رسامليغني اك مؤثر صورتده ترقي وانكشافه دوغرو سوق وتهجيع ايلهمشدر. غزتهمز، صنعتكارلرمزك حسياتنه تماماً ترجمان اولارق پك محترم رئيسمزه عرض تشكرات ايدر. آنقره‌ده نزه بديعي برلوحه اظهار ايتمش اولان صنعتكارلرمزك مفارقتلري دولايسيله حاكميت مليه سلامت تمنيسيله تقديرلرني تكرار ايلر.

§ رسم سركيسي اولكي كون‌ده برباشقا علوي وهيجان ويرمجي برمحيط ايدي. مجلس محافظ طابورينه منسوب افراد، بولوك بولوك سركيي زيارت ايتمشلردر. قهرمان عسكرلريمزك نفيس صنعت اثرلري قارشيسنده تابوره‌كلرندن دويدوقلري صميمي وچوق حساس تقديرات هيجانله قيد ايدلمك لازمكان‌حسياتمدر. عسكرلك لوحه‌لري برر برر واوزون اوزون بر ايدهرك بديعي ذوق طاديشلري ضابطريمزك، عسكرلرنك علوي حسلريني تحليل وتربيه خصوصنده كوستردكلري بويوك وكانيش موفقيتي اثبات ايدن بردليلدي. منظره بونقطهٔ نظردن‌ده هيجان ويرمن بويوكلكي محتوي ايدي.

Ek: 6- Anonim, Gazi Pasa Hazretleri ve Sanat (24 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Milliye.*

Ek: 6- Anonim, Gazi Pasa Hazretleri ve Sanat (24 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Milliye*.

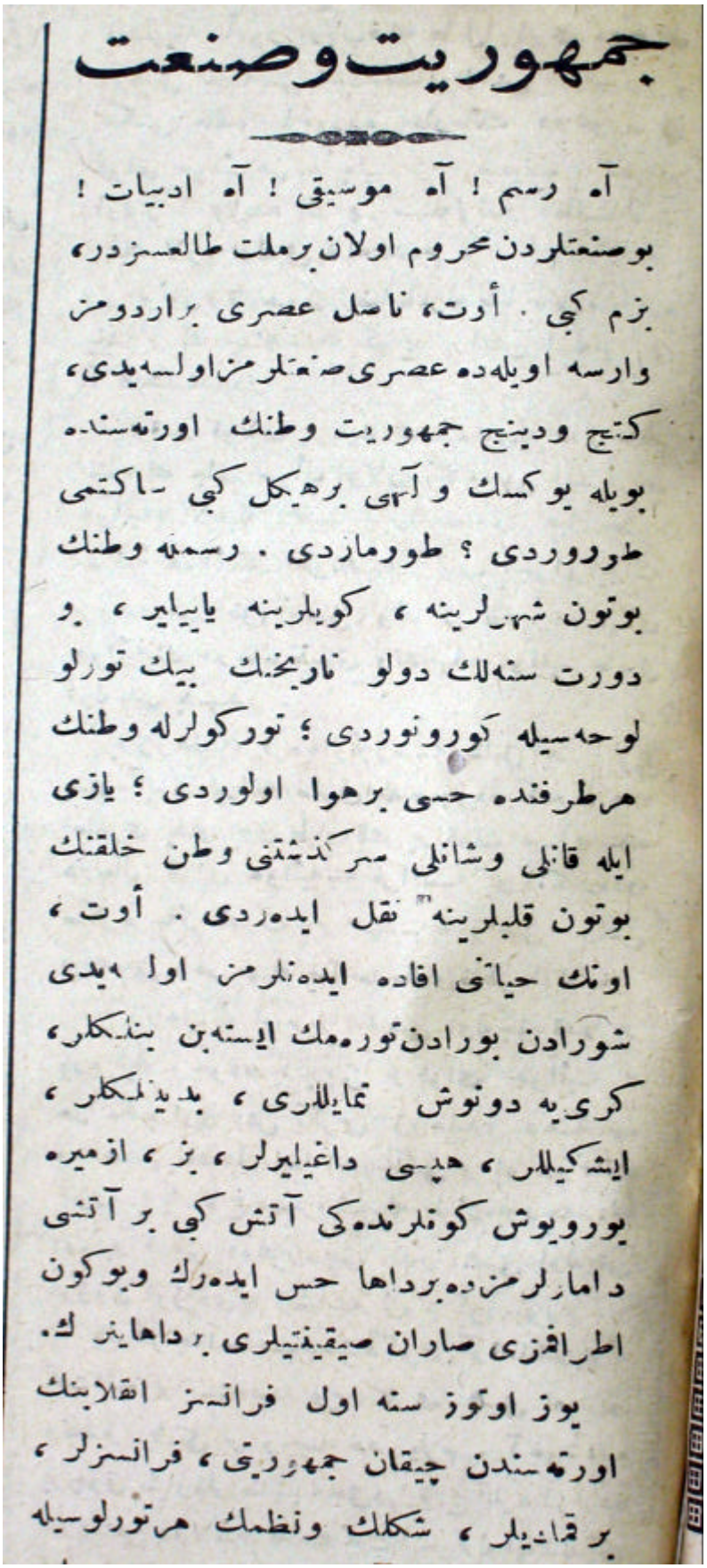
Mustafa Kemal Pasa Hazretleri ve Latife Hanim Efendi resim sergisinde mühim levhalar almistir.

Dün billezzet tesvikleri neticesi sergide tek bir resim kalmamistir. Gazi Pasa Hazretleri ile muhterem refikalari Latife hanimefendi birlikte Türk ocagi resim sergisini dün saat ikide ziyaret etmislerdir. Türk ocagi resim sergisi Gazi Pasa hazretlerinin ve refikalari hanimefendinin billezzet gösterdikleri misilsiz bir alaka ve teveccühle tam bir muvaffakiyet ihraz etmis bulunuyor. Bu gün ocagin sergisinde satilmamis bir tek levha yoktur. Müessesat tarafindan alinan bir kisim levhalardan baska Gazi Pasa hazretleri ile refikalari hanimefendi birer nefise itlâfina layik levhalara ittihab ve istira buyurmuslardir. Diger bütün levhalar da Gazi Pasa haz. nin tesvikleriyle diger zevat tarafindan satin alinmistir.

Sabahleyin Erkan-i Harbiye-i Umumiye Reisi Fevzi Pasa Hazretleriyle Müdafaa-i Milliye Vekili Kazim Pasa hazretleri sergiyi ziyaret etmisler ve takdirat-i mahsusa ile bir kisim mübayaatda bulunmuslardi. Memleketimizin iftihari olan ressamlar Gazi Pasa hazretleri ile muhterem refikalarinin takdirlerine karsi tesekkürlerini ve minnettarliklarini ifade etmeleri üzerine Gazi Pasa kendilerine mahsus olan talakla ve fevkalade veciz ve samimi cümleleriyle, gördükleri eserlerden dolayi pek çok memnun olduklari beyan etmisler ve ressamlarin istikballerini çok büyük ümitler rabt ettiklerini ve Istanbul'da kalan ressamlara da selamlar ve takdirler ithaf ettiklerini ilave etmislerdir.

Büyük Gazimizin, Ankara'ya muasir Türk ressamliginin nefis eserlerini getiren sanatkarlarimiza karsi gösterdikleri bu alaka, bir millet reisine layik olan çok kiymetli ve büyük bir harekettir. Gazi pasa hazretleri dahî bir baskumandan ve büyük idare rahli saffetiyle bu memleketin kuvvetlerini nasil rahaleye ve zafere sevk etmis ise, ayni tebcile sayan millet reisi saffetiyle milli sanatin fiilen himayesini deruhte ederek muasir Türk ressamligini en müesser surette terakki ve inkisafa dogru sevk ve tesci' eylemistir. Gazetemiz, sanatkarlarimizin hissiyatina tamamen tercüman olarak pek muhterem reisimize arz-u tesekkürat eder. Ankara'da bize bedii bir levha izhar etmis olan sanatkarlarimizin muvaffakiyetleri dolayisiyla hakimiyet-i milliye selamet temennisiyle takdirlerini tekrar eyler.

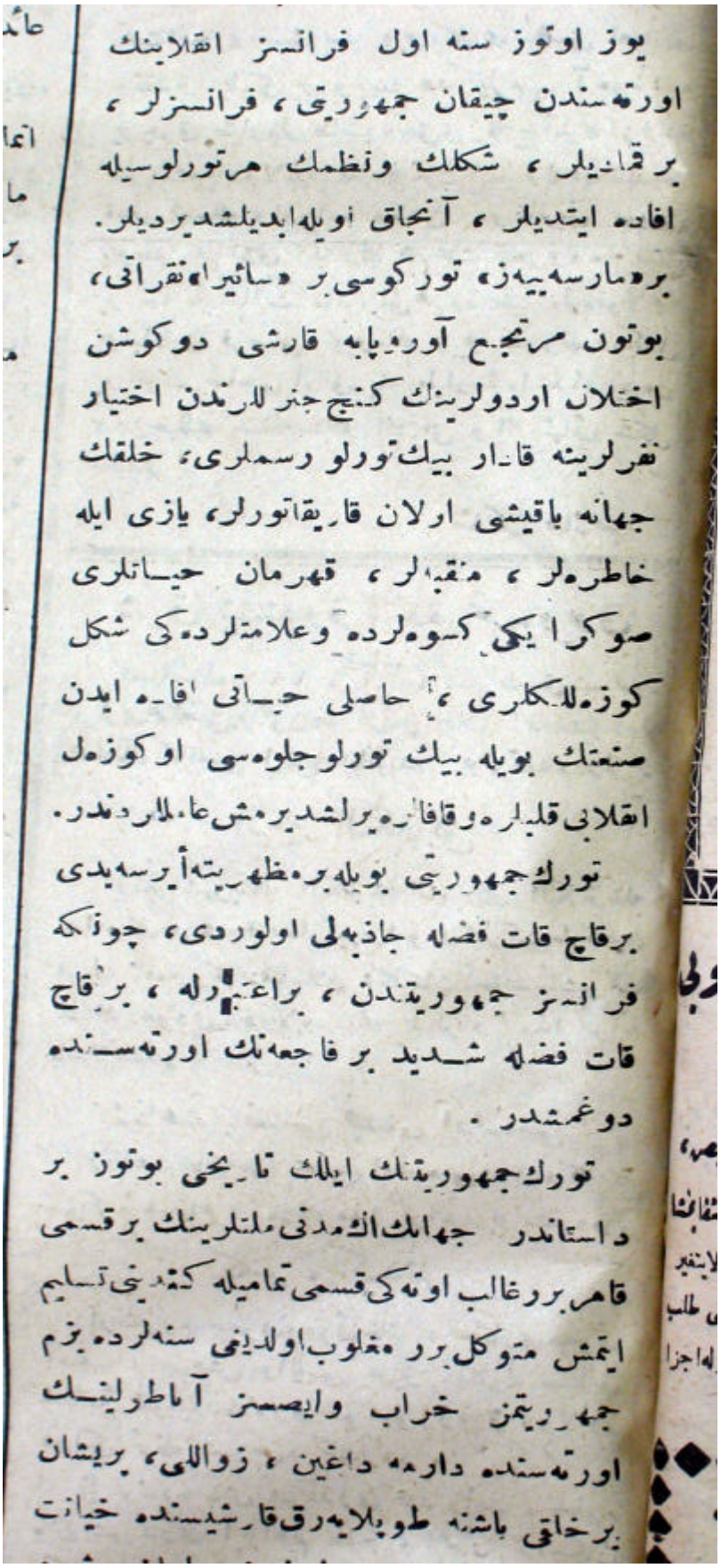
Resim sergisi evvelki günde bir baska ulvi ve heyecan verici bir sahne idi. Meclis muhafiz taburuna mensup ifrad, bölük bölük sergiyi ziyaret etmislerdir. Kahraman askerlerimiz nefis sanat eserleri karsisinda ta yüreklerinden duyduklari samimi ve çok hassas takdirat heyecanin kaydedilmek lazim gelen hissiyattandir. Askerlerin levhalari birer birer ve uzun uzun seyrederek bedii zevk tadislari zabitlerimizin, askerlerinin ulvi hislerini tahrik ve terbiye hususunda gösterdikleri büyük ve genis muvaffakiyeti ispat eden bir delildi. Manzara bu nokta-i nazardan da heyecan veren büyüklügü muhteviydi.



جمهوریت وصنعت

آه رسم ! آه موسیقی ! آه ادبیات !
بو صنعتلردن محروم اولان برملت طالعسزدر،
بزم کبی . أوت، ناصل عصری براردوم
وارسه اویله ده عصری صنعتلرمز اولسه یدی،
کتیج ودینج جمهوریت وطنك اورتهسنده
بویله یوکسك و آهی برهیکل کبی ساکتمی
طوروردی ؟ طورماردی . رسمنه وطنك
بوتون شهرلرینه ، کویلرینه یاییلیر ، و
دورت سنهلك دولو تاریخنك بیك تورلو
لوحهسیله کورونوردی ؛ تورکولرله وطنك
هرطرفنده حسی برهوا اولوردی ؛ یازی
ایله قائلی وشائلی سرکذشتی وطن خلقنك
بوتون قلبلرینه نقل ایدهردی . أوت ،
اونك حیاتی افاده ایدهنلرمز اولهیدی
شورادن بورادن تورهمك ایستهبن بنلکلر،
کری یه دونوش تمایللری ، بدیلکلر ،
ایشکیللر ، هپسی داغیلیرلر ، بز ، ازمیره
یورویوش کونلرنده کی آتش کبی بر آتشی
دامارلرمزده برداها حس ایدهرك ویوکون
اطرافزی صاران صیقینتیلری برداهاینر ك.
یوز اوتوز سنه اول فرانسز انقلابنك
اورتهسندن چیقان جمهوریتی ، فرانسزلر ،
برقمادیلر ، شکلك ونظمك هرتورلوسیله

Ek: 7- Anonim, Cumhuriyet ve Sanat (19 Tesrin-i Sâni 1923). *Hakimiyet-i Milliye.*

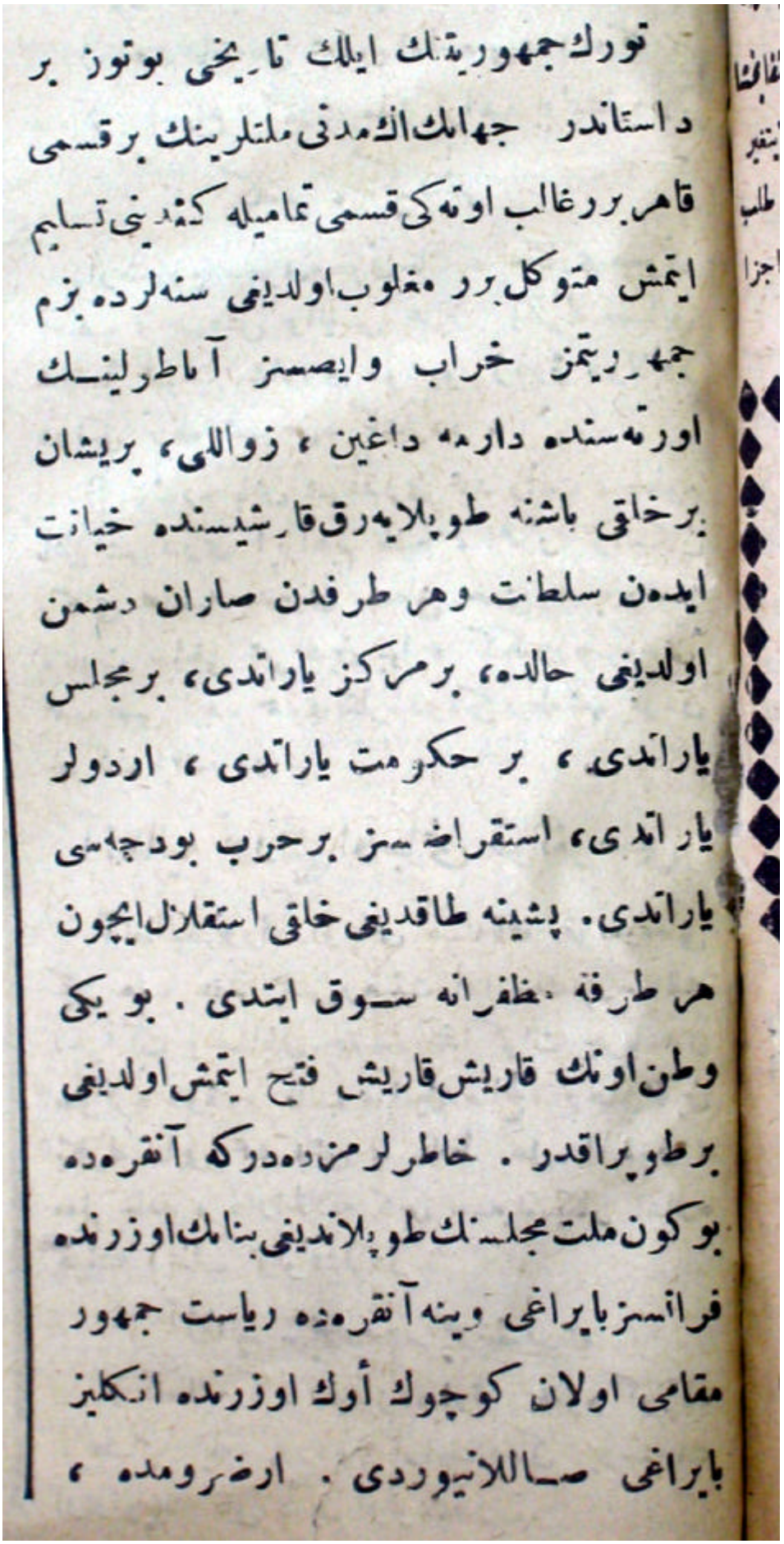


يوز اوتوز سنه اول فرانسز انقلابنك
اورته سندن چيقان جمهوريتى ، فرانسزلر ،
برقمانديلر ، شكلك ونظمك هرتورلوسيله
افاده ايتديلر ، آنجاق اويله ابديلشديرديلر .
برمارسه بيه‌ز ، تركوسى بر ، سائيراه نقراتى ،
بوتون مرتجع آوروپايه قارشى دوكوشن
اختلال اردولرينك كنيج جنرالرندن اختيار
نفرلرينه قادار بيك تورلو رسملرى ، خلقك
جهانه باقيشى ارلان قاريقاتورلر ، يازى ايله
خاطره‌لر ، منقبه‌لر ، قهرمان حياتلرى
صوكرا يكى كسوه‌لرده وعلامه‌لرده كى شكل
كوزه‌للكلرى ، حاصلى حياتى افاده ايدن
صنعتك بويله بيك تورلو جلوه‌سى اوكوزه‌ل
انقلابى قليشره وقافاره يرلشديرمش عالملردندر .

تورك جمهوريتى بويله برمظهريته ايرسه‌يدى
برقاچ قات فضله جاذبه‌لى اولوردى ، چونكه
فرانسز جمهوريتندن ، براعتبارله ، برقاچ
قات فضله شديد برفاجعه‌نك اورتەسنده
دوغمشدر .

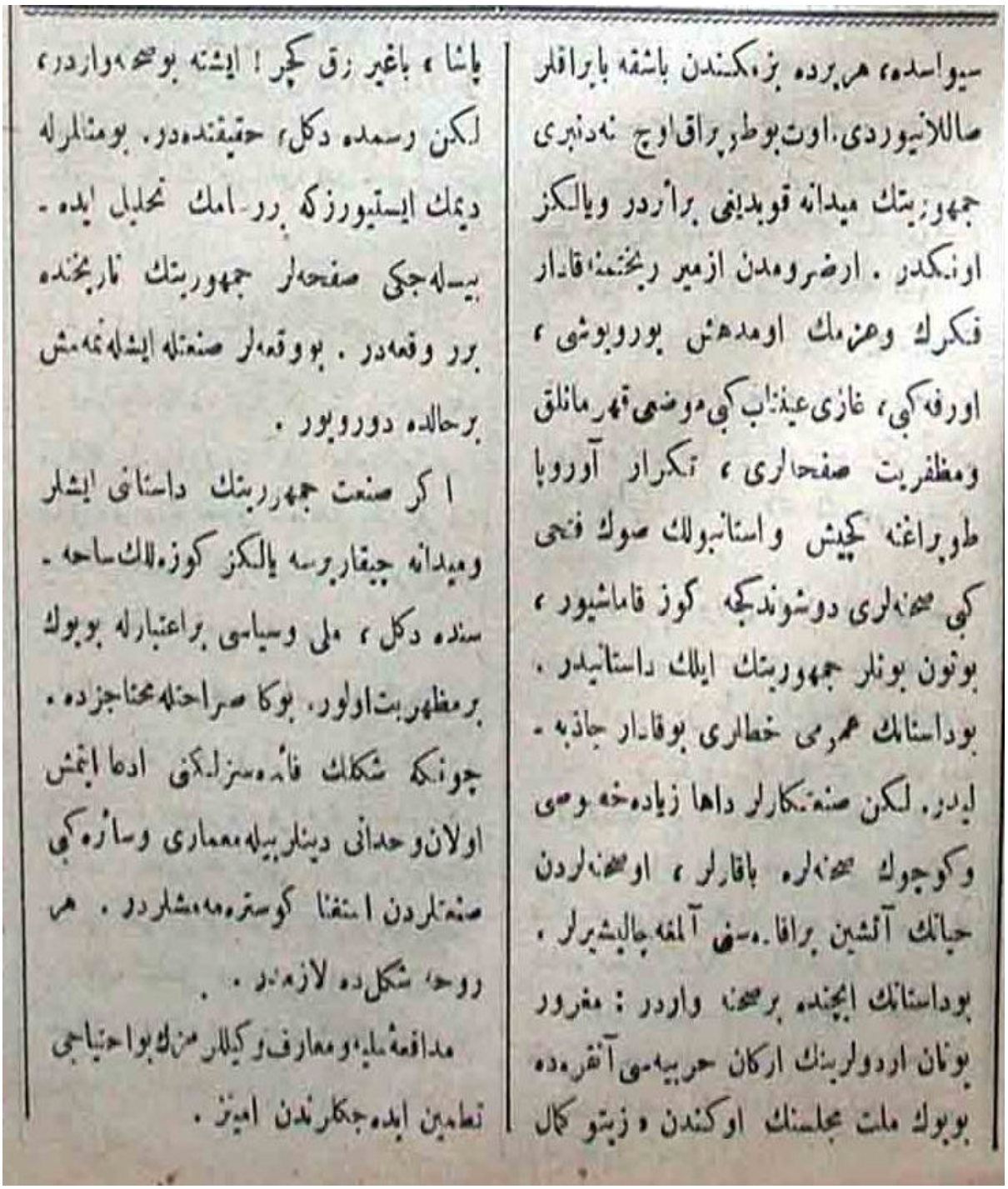
تورك جمهوريتنك ايلك تاريخى بوتوز بر
داستاندر جهانك اك مدنى ملتلرينك برقسمى
قامر برر غالب اوتەكى قسمى تماميله كندينى تسليم
ايتمش متوكل برر مغلوب اولديغى سنه‌لرده بزم
جمهوريتمز خراب وايصسز آناطولينك
اورتەسنده دارمه داغين ، زوللى ، پريشان
برخاقى باشنه طوپلايه‌رق قارشيسنده خيانت

Ek: 7a- Anonim, Cumhuriyet ve Sanat (19 Tesrin-i Sâni 1923). *Hakimiyet-i Milliye*.



تورك جمهوريتنك ايلك تاريخى بوتوز بر
داستاندر جهانك اك مدنى ملتلرينك برقسمى
قاهر برر غالب اوتەكى قسمى تماميله كندينى تسليم
ايتمش متوكل برر مغلوب اولديغى سنەلرده بزم
جمهوريتمز خراب وايصسز آناطولينك
اورتەسنده دارمه داغين ، زوللى ، پريشان
برخالقى باشنه طوپلايەرق قارشيسنده خيانت
ايدەن سلطنت وهر طرفدن صاران دشمن
اولديغى حالده ، برمركز ياراتدى ، برمجلس
ياراتدى ، بر حكومت ياراتدى ، اردولر
ياراتدى ، استقراضسز برحرب بودچەسى
ياراتدى . پشينه طاقديغى خالق استقلال ايچون
هر طرفه ظفرانه سوق ابتدى . بو يكى
وطن اونك قاريشقاريش فتح ايتمش اولديغى
برطوپراقدر . خاطرلرمزده در كه آنقره ده
بوكون ملت مجلسنك طوپلاندىغى بنانك اوزرنده
فرانسز بايراغى وينه آنقره ده رياست جمهور
مقامى اولان كوچوك أوك اوزرنده انكليز
بايراغى صاللانيوردى . ارضروم ده ،

Ek: 7b- Anonim, Cumhuriyet ve Sanat (19 Tesrin-i Sâni 1923). *Hakimiyet-i Milliye.*



سیواسده، هر پرده بزمکندن باشقه بایراقلر صاللانیوردی. اوت بوطوپراق اوج نه دنبری جمهوریتك میدانه قویدیغی برأردر ویالکز اونکدر . ارضرومدن ازمیر ریختمنه قادار فکرك وعزمك اومدهش بورویوشی ، اورفه کبی، غازی عینتاب کبی موضعی قهرمانلق ومظفریت صفحالری ، تکرار آوروپا طوپراغنه کچیش واستانبولك صوك فتحی کبی صحنه لری دوشوندکجه کوز قاماشیور ، بوتون بونلر جمهوریتك ایلك داستانیدر . بوداستانك عمومی خطاری بوقادار جاذبه - لیدر. لکن صنعتکارلر داها زیاده خصوصی وکوچوك صحنه لره باقارلر ، اوصحنه لردن حیاتك آتشین پرافاسنی آلمغه چالیشیرلر . بوداستانك ایچنده برصحنه واردر : مغرور بونان اردولریتك ارکان حربیه سی آنقره ده بویوك ملت مجلسنك اوکنده زیتو کال پاشا ، باغیرق کچر ! ایشته بوصحنه واردر ، لکن رسمده دکل، حقیقتده در. بومنظره دیمك ایستیورزکه رر- امك تحلیل ایده - بیله جکی صفحه لر جمهوریتك تاریخنده برر وقعه در . بووقعه لر صنعتله ایشله نمه مش برحالده دورویور .

اکر صنعت جمهوریتك داستانی ایشلر ومیدانه چیقاریرسه یالکز کوزه للك ساحه - سنده دکل ، ملی وسیاسی براعتبارله بویوك برمظهریت اولور. بوکا صراحتله محتاجزده . چونکه شکلك فائده سزلکنی ادعا ایتمش اولان وحدانی دینلر بیله معماری وسائره کبی صنعتلردن استفنا کوسترمه مشلردر . هر روحه شکل ده لازمدر .

مدافعه ملیه ومعارف وکیللر منك بواحتیاجی تعمین ایده جکلرندن امینز .

Ek: 7- Anonim, Cumhuriyet ve Sanat (19 Tesrin-i Sâni 1923). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ah resim! Ah musiki! Ah edebiyat! Bu sanatlardan mahrum olan bir millet talihsizdir. Bizim gibi evet nasil asri bir ordumuz varsa öylede asri sanatlarimiz olsaydi genç ve dinç cumhuriyet vatanin ortasinda böyle yüksek ve ilahi bir heykel gibi sakat mi dururdu? Durmazdi resimle vatanin bütün sehirlerine köylerine yayilir. Bu dört senelik dolu tarihin bir türlü levhasiyla korunurdu: türkülerle vatanin her tarafinda hissi bir hava olurdu; yazi ile kanli ve sanli sergüzestini vatan halkinin bütün kalplerine naks ederdi. Evet, onun hayatini ifade edenlerimiz olsaydi suradan buradan türemek isteyen benlikler geriye döner, temayülleri, bedidenlikler iskiller hepsi dagilirlar, biz Izmir'e yürüyüs günlerindeki ates gibi bir atesi damarlarimizda bir daha hissederek ve bugün etrafimizi saran sikintilari bize daha yazin 130 sene evvel Fransiz Inkilabinin ortasindan çikan Cumhuriyeti, Fransizlar birakmadilar. Seklin ve nazmin her türlüsüyle ifade ettiler. Ancak öyle ebedilestirdiler. Bir "Marseiyez" türküsü bir "saira" nakarati bütün mürteci Avrupa'ya karsi dönüsün ihtilal ordularinin genç generallerinden ihtiyar neferlerine kadar bin türlü resimleri; halkin cihana bakisi olarak karikatürler, yazi ile hatiralar, menkibeler kahraman hayatlari sonra yeni kisvelerde ve alametlerdeki sekli güzellikleri, hasli hayati ifade eden sanatin böyle bin türlü cilvesi o güzel inkilabi kalplere ve kafalara yerlestirmis amellerdendir.

Türk Cumhuriyeti böyle bir mazhariyete erseydi kat fazla cazibeli olurdu. Çünkü Fransiz Cumhuriyetinden, bir itibarla, birkaç kat fazla sedit bir facianin ortasinda dogmustur.

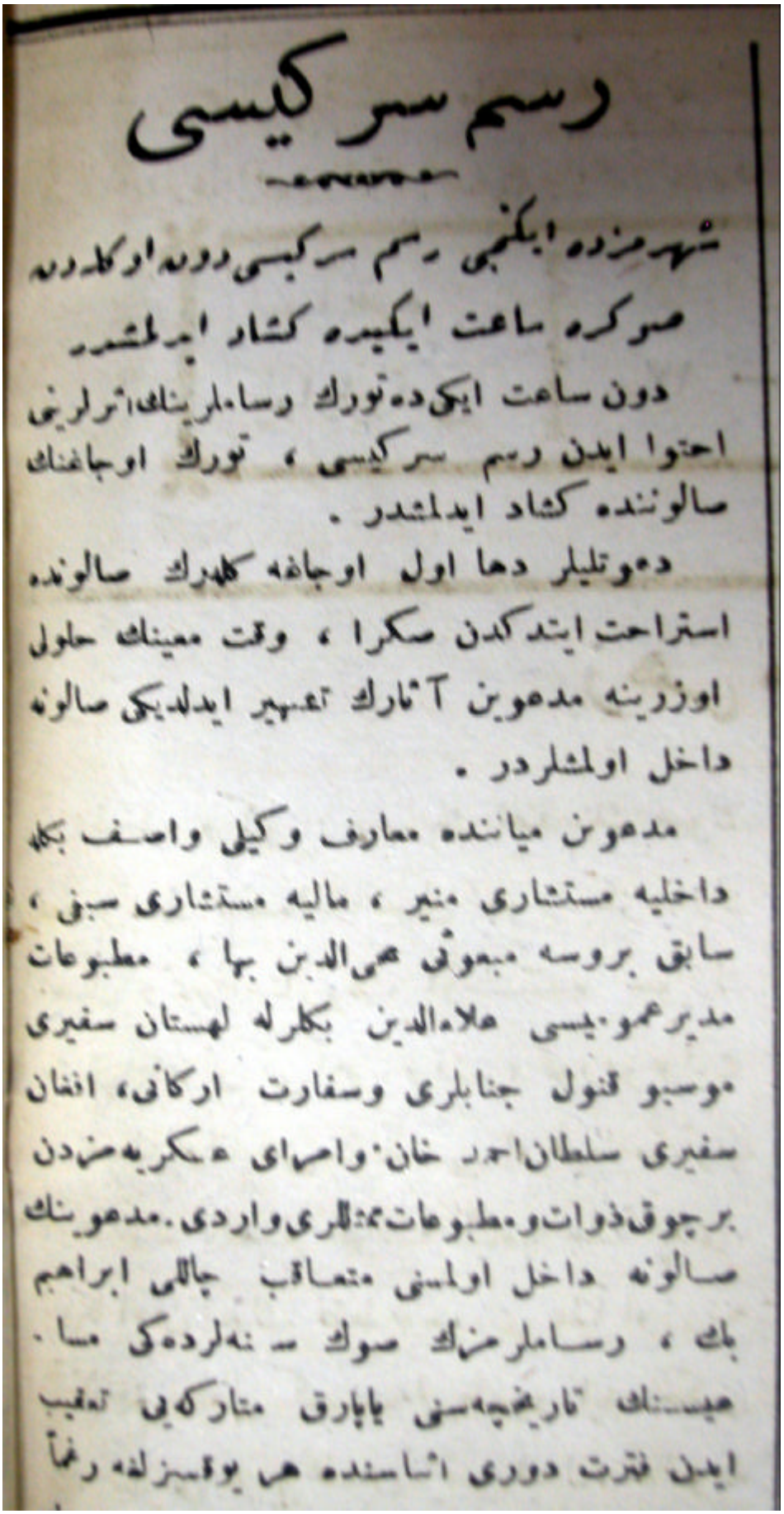
Türk Cumhuriyetinin ilk tarihi bütün bir destandir. Cihanin en medeni milletlerinin bir kismi kahir,birer galip öteki kismi tamamiyla kendini teslim etmis mütevekkil birer maglup oldugu senelerde bizim Cumhuriyetimiz harap ve issiz Anadolu'nun ortasinda darma dagin, zavalli, perisan bir halki basina toplayarak karsisinda hiyanet eden saltanat ve her taraftan saran düsman oldugu halde, bir mürekkep yaratti, bir meclis yaratti, bir hükümet yaratti, ordular yaratti, istikrazasiz bir harp bütçesi yaratti. Basina taktigi halki istiklal için her tarafa muzafferane sevk etti. Bu yeni vatan onun karis karis fethetmis oldugu bir topraktir. Hatiralarimizda derki Ankara'da bu gün Millet Meclisi'nin toplandigi binanin üzerinde Fransiz bayragi ve yine Ankara'da riyaset cumhur makami olan küçük evin üzerinde Ingiliz bayragi sallaniyordu. Erzurum'da, Sivas'ta her yerde bizimkinde baska bayraklar sallaniyorlardi. Evet bu toprak üç seneden beri cumhuriyetin meydana koydugu bir eserdir ve yalniz onundur. Erzurum'dan Izmir rihtimina kadar fikrin ve azmin o müthis yürüyüsü, Urfa gibi Gazi Ayintap gibi mevzuu kahramanlik ve muzafferiyet safhalari, tekrar Avrupa topragina geçis ve Istanbul'un son fethi gibi sahneler düsündükçe göz kamasiyor, bütün bunlar cumhuriyetin ilk destanidir. Bu destanin umumi hatlari bu kadar cazibelidir. Lakin sanatkarlar daha ziyade hususi ve küçük

sahnelere bakarak, o sahnelerden hayatin atesin bir ifadesini almaya çalisirlar. Bu destanin içinde bir sahne vardir : Magrur yunan ordularinin Erkan-i Harbiyesi Ankara'da

Büyük Millet Meclisinin önünden ".. Zitu Kemal Pasa" bagirarak geçer. Iste bu sahne vardir. Lakin resimde degil hakikindedir. Bu misallerle demek istiyoruz ki bir ressamin tahlil edebilecegi safhalar cumhuriyetin tarihinde birer vefadir. Bu vefalar sanatla islenmemis bir halde duruyor.

Eger sanat-i cumhuriyetin destanini isler ve meydana çikarilirsa yalniz güzellik sahasinda degil, milli ve siyasi bir itibarla büyük bir müzaheret olur. Buna süratle muhtaciz. Çünkü seklin faydasizligi eda etmek olan vicdani dinleriyle mimari vesaire gibi sanatlardan istigna gösterememislerdir. Her ruha sekilde lazimdir.

Müdafaa-i milliye ve maarif vekillerimizin bu ihtiyaci tatmin edeceklerinden eminiz.



رسم سركيسى

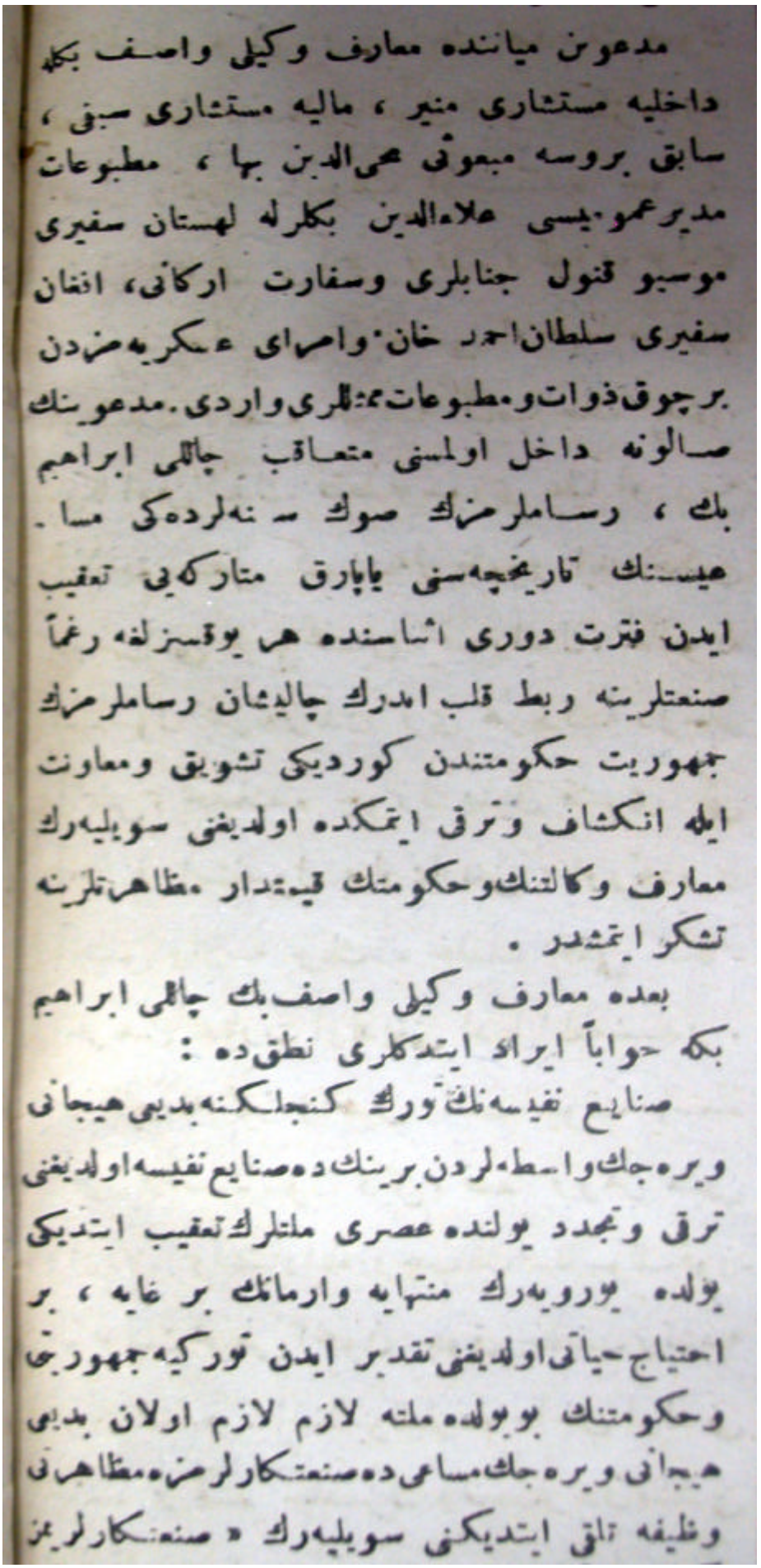
شهرمزده ايكنجى رسم سركيسى دونه اوكلدونه صوكره ساعت ايكيده كشاد ايدلمشدر.

دون ساعت ايكى ده تورك رساملرينك اثرلرينى احتوا ايدن رسم سركيسى ، تورك اوجاغنك صالونده كشاد ايدلمشدر .

دعوتليلر دها اول اوجاغه كلمرك صالونده استراحت ايتدكدن صكرا ، وقت معينك حلولى اوزرينه مدعوين آثارك تعشير ايدلديكى صالونه داخل اولمشلردر .

مدعوين ميانده معارف وكيلى واصف بكله داخليه مستشارى منير ، ماليه مستشارى سبنى ، سابق بروسه مبعوثى محى الدين بها ، مطبوعات مديرعمومىسى علاءالدين بكلرله لهستان سفيرى موسيو قنول جنابلرى وسفارت اركانى، افغان سفيرى سلطان احمد خان، واصراى عسكريه مزدن برچوق ذوات ومطبوعات ممثللرى واردى. مدعوينك صالونه داخل اولمسى متعاقب چالكى ابراهيم بك ، رساملرمزك صوك سنه لرده كى مساعيسنك تاريخچه سنى يايارق متاركه يى تعقيب ايدن فترت دورى اثناسنده هر يوكسلمه رغماً

Ek: 8- Anonim, Resim Sergisi (17 Tesrin-i Sâni 1924). *Hakimiyet-i Milliye*.

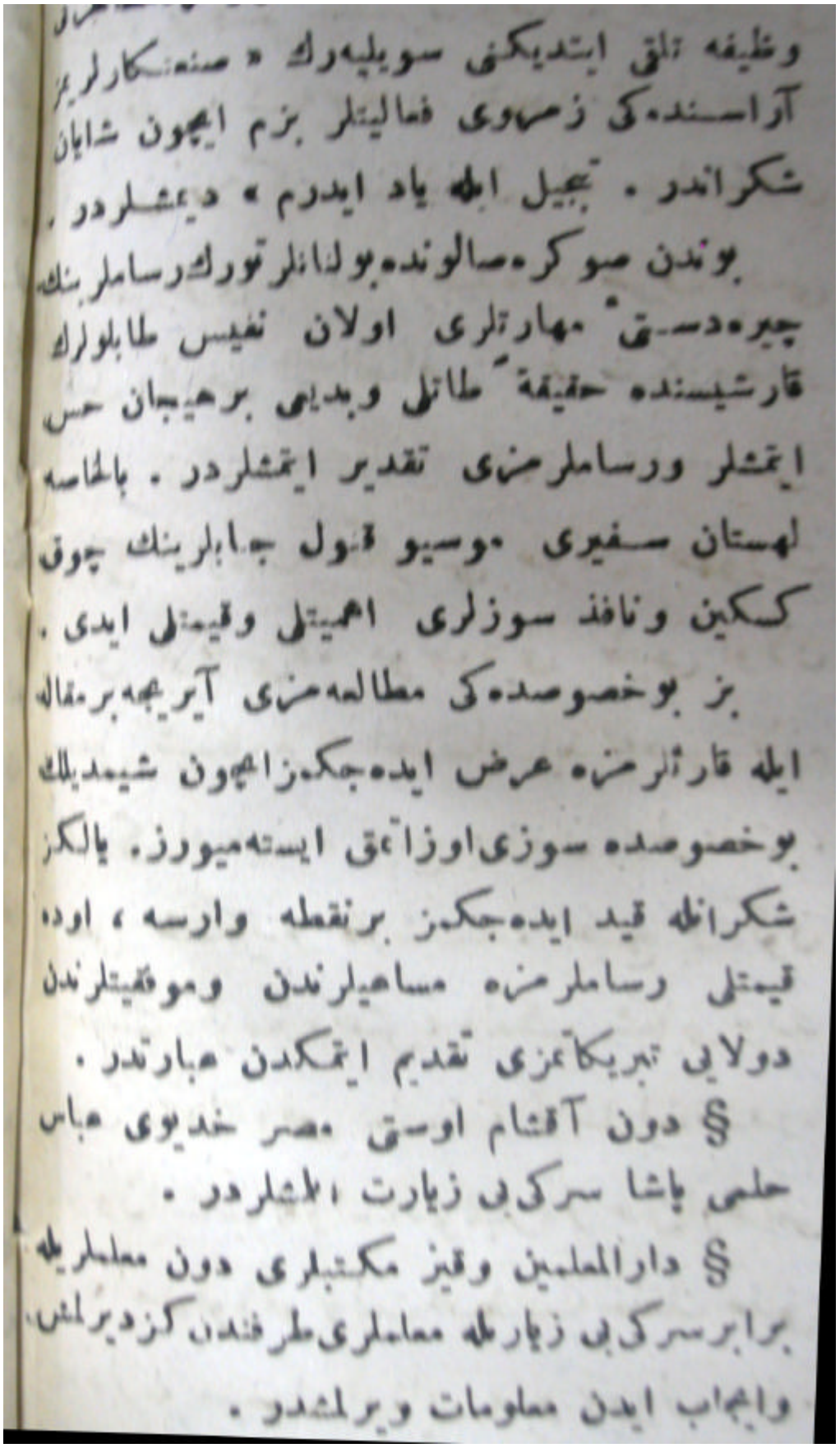


مدعون مياننده معارف وكيلى واصف بكله
داخليه مستشارى منير ، ماليه مستشارى سبق ،
سابق بروسه مبعوثى محى الدين بها ، مطبوعات
مدير عمومیسى علاءالدين بكلرله لهستان سفيرى
موسيو قنول جنابلرى وسفارت اركانى، افغان
سفيرى سلطان احمد خان، وامراى عسكريه مزدن
برچوق ذوات ومطبوعات ممثللرى واردى. مدعوينك
صالونه داخل اولمسى متعاقب جالى ابراهيم
بك ، رسامللرمزك صوك سنه لرده كى مسا-
عيسنك تاريخچه سنى يابارق متاركه يى تعقيب
ايدن فترت دورى اثناسنده هر يوقسزلغه رغماً
صنعتلرينه ربط قلب ايدرك جاليشان رسامللرمزك
جمهوريت حكومتندن كوردكى تشويق ومعاونت
ايله انكشاف وترقى ايتمكده اولديغنى سويليه رك
معارف وكالتنك وحكومتك قيمتدار مظاهرتلرينه
تشكر ايتمشدر .

بعده معارف وكيلى واصف بك جالى ابراهيم
بكه حواباً ايراد ايتدكلرى نطق ده :

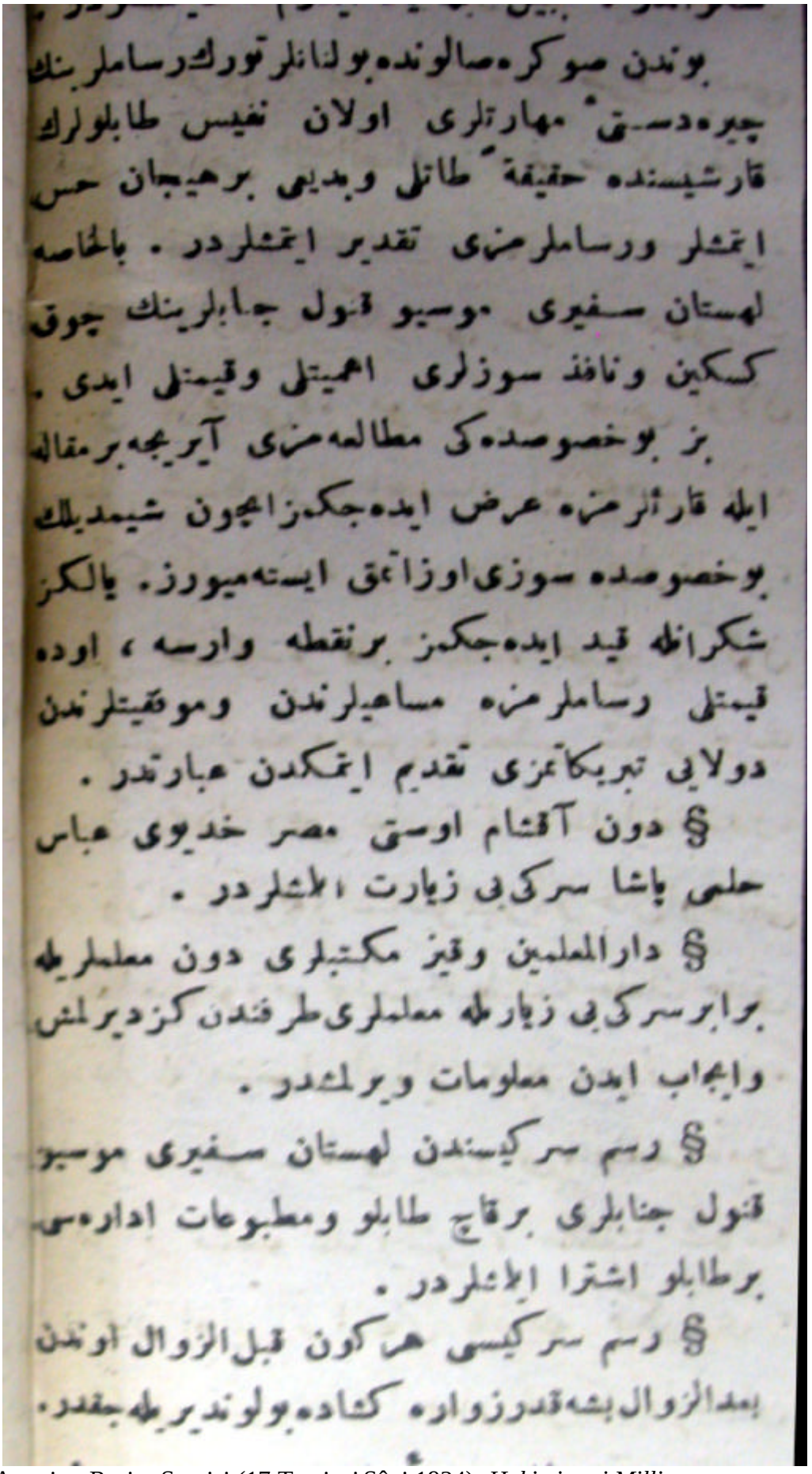
صنايع نفيسه نك تورك كنجلكنه بديعى هيجانى
ويره جك واسطه لردن برينك ده صنايع نفيسه اولديغنى
ترقى وتجدد بولنده عصرى ملتلرك تعقيب ايتديكى
بولده يورويه رك منتهايه وارمانك بر غايه ، بر
احتياج حياتى اولديغنى تقدير ايدن توركيه جمهوريتى
وحكومتنك بو بولده ملته لازم لازم اولان بديعى
هيجانى ويره جك مساعى ده صنعتكارلرمزه مظاهرتى
وظيفه تلقى ايتديكنى سويليه رك « صنعتكارلريمز

Ek: 8a- Anonim, Resim Sergisi (17 Tesrin-i Sâni 1924). *Hakimiyet-i Milliye*.



وظیفه تلقی ایتدیکی سویلیه‌رك « صنعتکارلریز
آراسنده‌کی زمهوی فعالیتلر بزم ایچون شایان
شکراندر . تجیل ایله یاد ایدرم » دیمشلردر .
بوندن صوکره صالونده بولنانلر تورك رساملرینك
چیره‌دستی مهارتلری اولان نفیس طابلولرك
قارشیسنده حقیقة طاتلی وبدیعی برهیجان حس
ایتمشلر ورساملرمزی تقدیر ایتمشلردر . بالخاصه
لهستان سفیری موسیو قول جنابلرینك چوق
کسکین ونافذ سوزلری اهمیتلی وقیمتلی ایدی .
بز بوخصوصده‌کی مطالعه‌مزی آیریجه برمقاله
ایله قارئلرمزه عرض ایده‌جکمزدن بوندیلك
بوخصوصده سوزی اوزاتمق ایسته‌میورز . یالکز
شکرانله قید ایده‌جکمز برنقطه وارسه ، اوده
قیمتلی رساملرمزه مساعیلرندن وموفقیتلرندن
دولایی تبریکاتمزی تقدیم ایتمکدن عبارتدر .
§ دون آقشام اوستی مصر خدیوی عباس
حلمی پاشا سرکی‌یی زیارت ایتمشلردر .
§ دارالمعلمین وقیز مکتبلری دون معلملریله
برابر سرکی‌یی زیارته معاملری طرفندن گزدیرلمش
وایجاب ایدن معلومات ویرلمشدر .

Ek: 8b- Anonim, Resim Sergisi (17 Tesrin-i Sâni 1924). *Hakimiyet-i Milliye*.



بوندن صوکره صالونده بولنانلر تورك رساملرينك
چيره دستی مهارتلری اولان نفيس طابلولرك
قارشيسنده حقيقة طاتلی وبديعی برهيجان حس
ايتمكلر ورساملرمزی تقدير ايتمكلردر . بالخاصه
لهستان سفيری موسيو قنول جنابلرينك چوق
كسكين ونافذ سوزلری اهميتلی وقيمتلی ايدی .
بز بوخصوصده كی مطالعه مزی آيريجه برمقاله
ايله قارئلرمزه عرض ايده جكمز ايچون شيمديلك
بوخصوصده سوزی اوزاتمق ايسته ميورز . يالكز
شكرانه قيد ايده جكمز برنقطه وارسه ، اوده
قيمتلی رساملرمزه مساعيلرندن وموفقيتلرندن
دولايی تبريكاتمزی تقديم ايتمكدن عبارتدر .

§ دون آقشام اوستی مصر خديوی عباس
حلمی پاشا سركی يی زيارت ايتمكلردر .

§ دارالمعلمين وقيز مكتبلری دون معلملريله
برابر سركی يی زيارته معلملری طرفندن كزديرلمش
وايجاب ايدن معلومات ويرلمشدر .

§ رسم سركيسندن لهستان سفيری موسيو
قنول جنابلری برقاچ طابلو ومطبوعات اداره سی
برطابلو اشترا ايلمشلردر .

§ رسم سركيسی هر كون قبل الزوال اوندن
بعدالزوال بشه قدر زواره كشاده بولوندير يله جقدر .

Ek: 8c- Anonim, Resim Sergisi (17 Tesrin-i Sâni 1924). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ek: 8- Anonim, Resim Sergisi (17 Tesrin-i Sâni 1924). *Hakimiyet-i Milliye*.

Sehrimize ikinci resim sergisi dün ögleden sonra saat 2'de küsad edilmistir.

Dün saat 2'de Türk ressamlarinin eserlerini ihtiva eden resim sergisi Türk Ocagi salonunda küsad edilmistir. Davetliler daha evvel Ocaga delerek salonda istirahat ettikten sonra, akit-i mayinin havli üzerine müdavin asarin teshir edildigi salona dahil olmuslardir.

Müdavin meyaninda Maarif Vekili Vasif Beyle Dahiliye Müstesari Münir, Maliye Müstesari sabiki, sabik Bursa mebusu Muhyeddin (?) Baha, matbuat müdürü umumisi Alaaddin Beylerle Lehistan sefiri mösyö Kanul (Kanvel) cenaplari ve sefaret erkani, Afgan sefiri Sultan Ahmet Han ve amira-yi askeriyemizden bir çok zevat ve matbuat mümessilleri vardi. Müdavinin salona dahil olmasina müteakip Çalli Ibrahim Bey ressamlarimizin son senelerde ki mesaisinin tarihçesini yaparak mütarekeyi takip eden fetret devri esasinda her yolsuzluga ragmen sanatlarina ribat-i kalp idrak ederek çalisan ressamlarimizin Cumhuriyet hükümetinden gördügü tesvik ve muavenet ile inkisaf ve terakki etmekte oldugunu söyleyerek maarif vekaletinin ve hükümetin kiymettar muzaheretlerini tesekkür etmistir.

Bada maarif vekili Vasif Bey Çalli Ibrahim Bey'e cevaben irad ettikleri nutukta

Sanayi-i Nefisenin Türk gençligine bedii heyecani verecek vasitalardan birinin de Sanayi-i Nefise oldugunu terakki ve teceddüt yolunda asri milletlerin takip ettigi yolda yürüyerek müntehaya varmanin bir gaye, bir ihtiyaç hayati oldugunu taktir eden Türkiye Cumhuriyeti ve hükümetinin bu yolda millete lazim olan bedii heyecani verecek mesaite_sanatkarlarimiza müzahiriti vazife telakki ettigini söyleyerek "sanatkarlarimiz arasinda zümrevi faaliyetler bizim için sayan-i sükrandir. Tebcil ile yad ederim" demistir.

Bundan sonra salonda bulunanlar Türk ressamlarinin çire-dest maharetleri olan nefis tablolarin karsisinda hakikaten tatli ve bedii bir heyecan his etmisler ve ressamlarimizi taktir etmislerdir. Bilhassa Lehistan sefiri mösyö Kanul (Kanvel) çabalarinin çok keskin ve nafiz sözleri ehemmiyetli ve kiymetli idi.

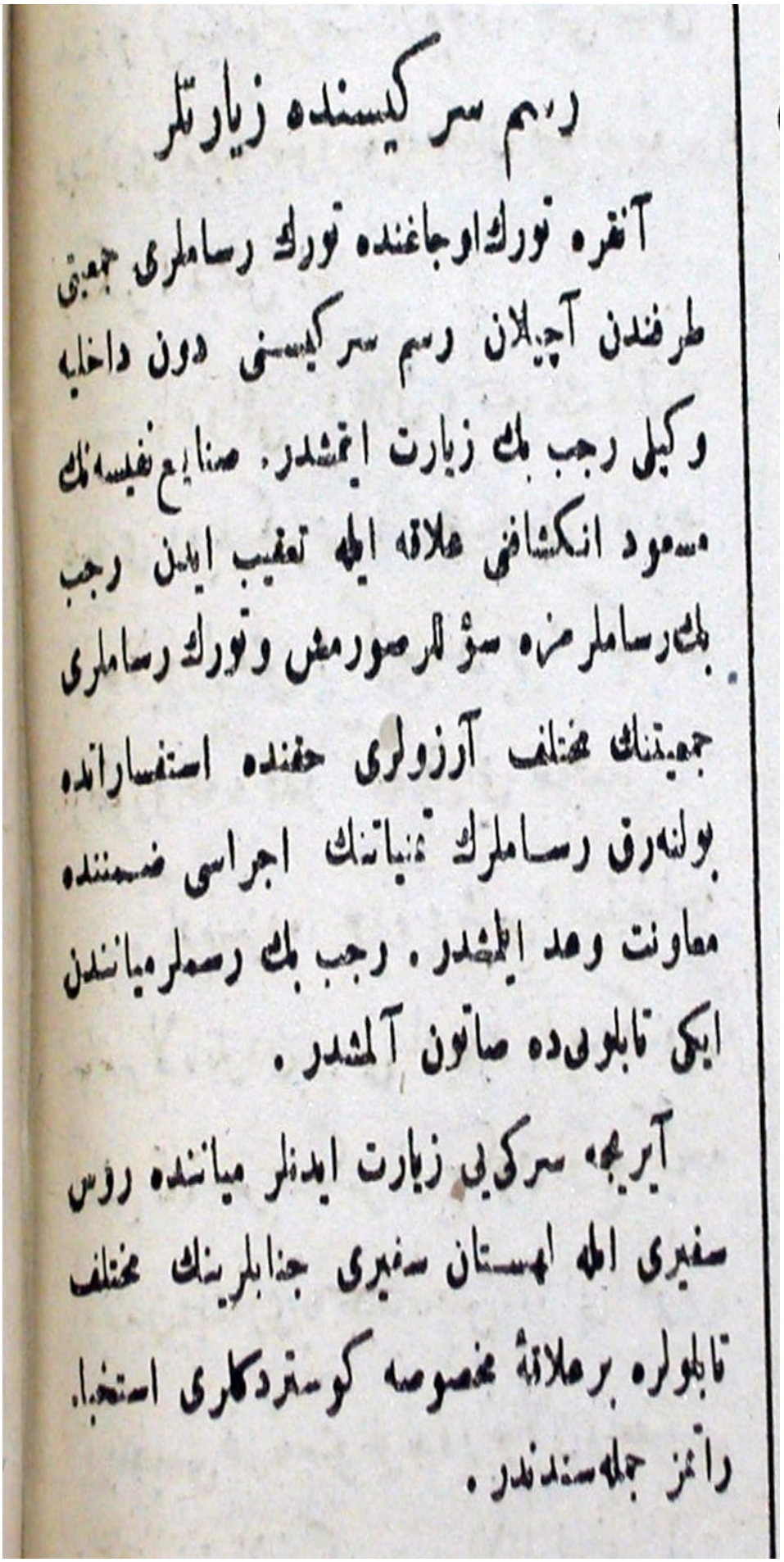
Biz bu hususstaki mütalaalarimizi ayrica bir makale ile kari'lerimize arz edecegimiz için simdilik bu hususta sözü uzatmak istemiyoruz. Yalniz sükranla kaydedecegimiz bir nokta varsa, oda kiymetli ressamlarimizi mesailerinden ve muvaffakiyetlerinden dolayi tebriklerimizi takdim etmekten ibarettir.

Dün aksam üstü Misir Hidivi Abbas Hilmi pasa sergiyi ziyaret etmistir.

Dar'ül Muallimin kiz mektepleri dün muallimleriyle beraber sergiyi ziyaretle muallimleri tarafindan gezdirilmis ve icap eden malumat verilmistir.

Resim sergisinde Lehistan sefiri mösyö Kanul (Kanvel) cenaplari birkaç tablo ve matbuat idaresi bir tablo istira etmislerdir.

Resim sergisi her gün kabul-u el-zeval 10’dan bada elzeval 5’e zuvara küsada bulundurulacaktir.



رسم سرکیسنده زیارتلر

آنقره تورك اوجاغنده تورك رساملری جمعیتی طرفندن آچیلان رسم سرکیسنی دون داخلیه وکیلی رجب بك زیارت ایتمشدر. صنایع نفیسه‌نك مسعود انکشافی علاقه ایله تعقیب ایدن رجب بك رساملرمزه سؤالر صورمش وتورك رساملری جمعیتنك مختلف آرزولری حفنده استفساراتده بولنه‌رق رساملرك تشبثاتنك اجراسی ضمننده معاونت وعد ایلمشدر. رجب بك رسملرمیانندن ایکی تابلوی ده صاتون آلمشدر.

آیریجه سرکیی زیارت ایدنلر میانننده روس سفیری ایله ایهستان سفیری جنابلرینك مختلف تابلولره برعلاقهٔ مخصوصه کوسترد کلری استحسانی دائمز جمله سندندر.

Ek: 9- Anonim, Resim Sergisinde Ziyaretler, (19 Tesrin-i Sâni 1924). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ek: 9- Anonim, Resim Sergisinde Ziyaretler, (19 Tesrin-i Sâni 1924). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ankara Türk Ocaginda Türk Ressamlari Cemiyeti tarafindan açilan resim sergisini dün dahiliye vekili Recep Bey ziyaret etmistir. Sanayi-i nefisenin mesmud inkisafini alaka ile takip eden Recep Bey ressamlarimiza sualler sormus ve Türk Ressamlari Cemiyeti'nin muhtelif arzulari hakkinda istifsaradda bulunarak ressamlarin temenniyetinin icrasi zamaninda muavenet vaat eylemistir. Recep Bey ressamlar meyanindadan iki tabloyu satin almistir.

Ayrica sergiyi ziyaret edenler meyanindadan Rus Sefiri ile Lehistan Sefiri cenaplarinin muhtelif tablolara bir alaka-i mahsusa gösterdikleri istihbaratimiz cümlelerindendir.

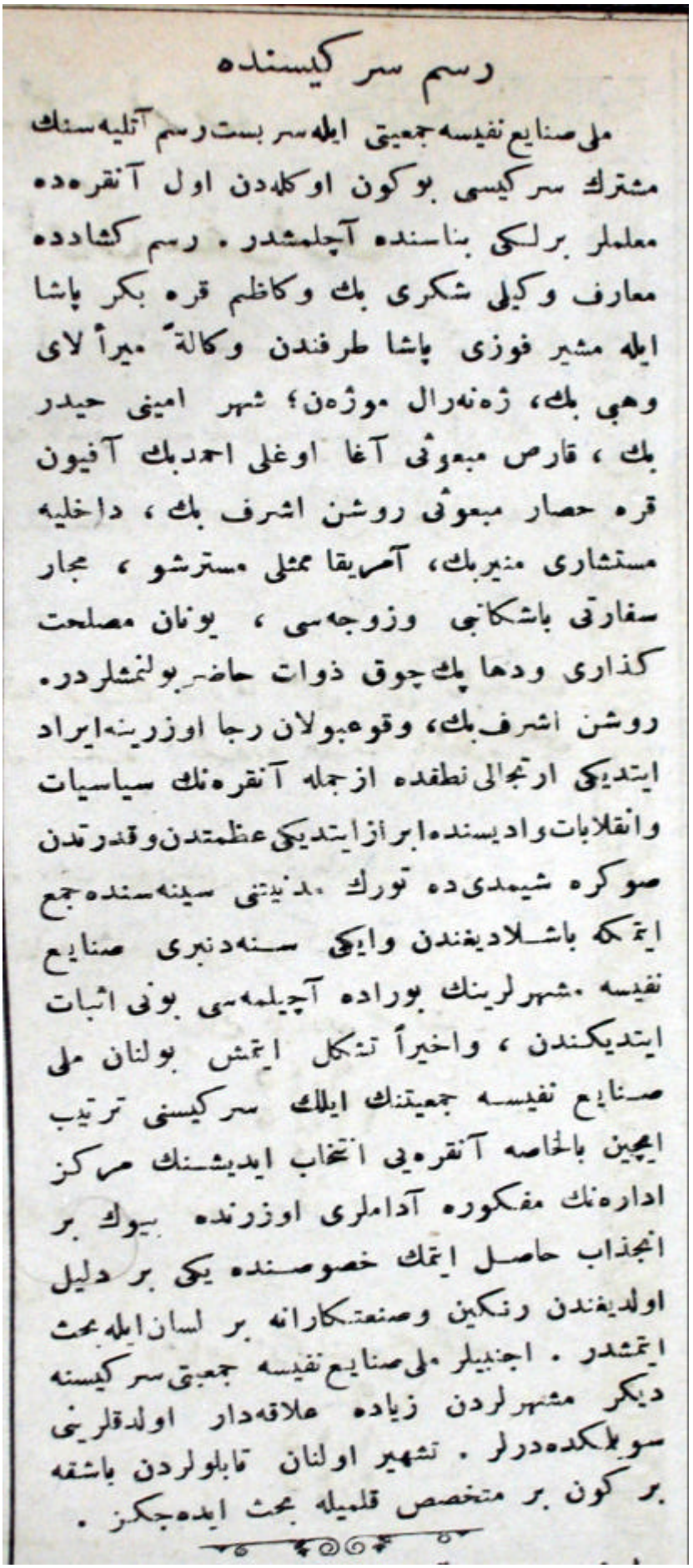
ایکنجی برصنعت جمعیتی

تورك جمهوریتنك عصری صنعت احتیاجلرینه موافق بر پروغرامله اخیراً تشكل ایدن « ملی صنایع نفیسه جمعیتی » ایلك مشهریتی شهرمزده آچمق اوزره‌در . یكی وجوده كلدیكی حالده ایكی یوزدن زیاده اثر تشهیر ایده‌جك قادر بر موجودیت كوسترن بو جمعیتك مؤسسلری واعضاسی میانده استاد علی‌رضا بك ایله اسماعیل حقی بك، اوقاف موزه‌سی مدیری علی سامی بك، مونیخ اقاده‌میسندن مأذون وكچن سنه رئیس جمهور غازی پاشا حضرتلرینك هیكلنی یاپمش اولان هیكلتراش اژاد بكله ینه عین اقاده‌میدن مأذون رسام خیری ورسام شرف بكلر كبی صنعتكارلر بولونمقده‌در . جمعیتك كاتب عمومیسی رسام حسین عونی بك سركینك استحضاراتیله مشغول اولمق اوزره شهرمزه كلمشدر .

Ek: 10- Anonim, Ikinci Bir Sanat Cemiyeti (20 Tesrin-i Sâni (Kasim) 1924). *Hakimiyet-i Milliye*

Ek: 10- Anonim, Ikinci Bir Sanat Cemiyeti (20 Tesrin-i Sâni (Kasim) 1924). ***Hakimiyet-i Milliye***

Türk Cumhuriyet'inin asri sanat ihtiyaçlarina muvaffak bir programla ahiren teskil eden "Milli Sanayi-i Nefise Cemiyeti" ilk mesherini sehrimizde açmak üzeredirler. Yeni vücuda geldigi halde iki yüzden ziyade eser teshir edecek kadar bir mevcudiyet gösteren bu cemiyetin müessesleri ve azasi meyanindada Üstat Ali Riza Bey ile Ismail Hakki Bey, Evkaf Müzesi Müdürü Ali Sami Bey, Münih Akademisinden mezun ve geçen sene reis-i cumhur Gazi Pasa hazretlerinin heykelini yapmis olan Heykeltiras Nijad Bey'le ayni akademiden mezun Ressam Hayri ve ressam Seref Beyler gibi sanatkarlar bulunmaktadir. Cemiyetin katib-i umumiyesi ressam Hüseyin Avni Bey serginin istihzâratiyla mesgul olmak üzere gelmistir.



رسم سر کیسنده

ملی صنایع نفیسه جمعیتی ایله سربست رسم آتلیه سنك مشترك سر کیسی بوکون اوکله‌دن اول آنقره‌ده معلملر برلکی بناسنده آچلمشدر . رسم کشاددہ معارف وکیلی شکری بك وکاظم قره بکر پاشا ایله مشیر فوزی پاشا طرفندن وکالةً میراً لای وهبی بك، ژه‌نه‌رال موژه‌ن؛ شهر امینی حیدر بك ، قارص مبعوثی آغا اوغلی احمدبك آفیون قره حصار مبعوثی روشن اشرف بك ، داخلیه مستشاری منیربك، آمریقا ممثلی مسترشو ، مجار سفارتی باشکاتبی وزوجه‌سی ، یونان مصلحت گذاری ودها بك چوق ذوات حاضر بولنمشلردر. روشن اشرف بك، وقوعبولان رجا اوزرینه ایراد ایتدیکی ارتجالی نطقده ازجمله آنقره‌نك سیاسیات وانقلابات وادیسنده ابراز ایتدیکی عظمتدن وقدرتدن صوکره شیمدی‌ده تورك مدنیتی سینه‌سنده جمع ایتمکه باشلادیغندن وایکی سنه‌دنبری صنایع نفیسه مشهرلرینك بوراده آچیلمه‌سی بونی اثبات ایتدیکندن ، واخیراً تشکل ایتمش بولنان ملی صنایع نفیسه جمعیتنك ایلك سر کیسنی ترتیب ایچین بالخاصه آنقره‌یی انتخاب ایدیشنك مرکز اداره‌نك مفکوره آدملری اوزرنده بیوك بر انجذاب حاصل ایتمك خصوصنده یکی بر دلیل اولدیغندن رنکین وصنعتکارانه بر لسان ایله بحث ایتمشدر . اجنبیلر ملی صنایع نفیسه جمعیتی سر کیسنه دیکر مشهرلردن زیاده علاقه‌دار اولدقلرینی سویلمکده‌درلر . تشهیر اولنان قابلولردن باشقه بر کون بر متخصص قلمیله بحث ایده‌جکز .

Ek: 11- Anonim, Resim Sergisinde, (7 Kanun-i Evvel 1924). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ek: 11- Anonim, Resim Sergisinde, (7 Kanun-i Evvel 1924). *Hakimiyet-i Milliye*.

Milli Sanayi-i Nefise Cemiyeti ile Serbest Resim Atölyesinin müsterek sergisi bu gün ögleden evvel Ankara'da Muallimler Birligi Binasinda açilmistir. Resmi küsadda Maarif Vekili Sükrü Bey ve Kazim Karabekir Pasa ile Müsir Fevzi Pasa tarafindan Vekaleten Miralay Vehbi Bey, General Mujen; Sehri Emaneti Haydar Bey, Kars Mebusu Aga Oglu Ahmet Bey, Afyon Karahisar Mebusu Rusen Esref Bey, Dahiliye Müstesari Münir Bey, Amerika Mümessili Mister Su, Macar sefareti baskani ve zevcesi, Yunan maslahatgüzari ve daha pek çok zevat hazir bulunmuslardir. Rusen Esref Bey, vuku bulan rica üzerine irad ettigi irticali nutukta ez cümle

"Ankara'nin siyasiyat ve inkilabât vadisinde ibraz ettigi azametten ve kudretten sonra simdide Türk medeniyetini sinesinde cem etmeye basladigindan ve iki seneden beri sanayi-i nefise mesherlerinin burada açilmasi bunu ispat ettiginden, ve ahiren teskil etmis bulunan Milli Sanayi-i Nefise Cemiyetinin ilk sergisini tertip için bilhassa Ankara'yi intihab edisinin merkezi idarenin mefkure adamlari üzerinde büyük bir incezab hasil etmek hususunda yeni bir delil oldugundan zengin ve sanatkarane bir lisan ile bahsetmistir. Ecnebiler Milli Sanayi-i Nefise Cemiyeti Sergisine diger mesherlerden ziyade alakadar olduklarini" söylemektedirler. Teshir olunan tablolardan baska bir gün bir mütehassis kalemiyle bahsedecegiz.

رسم سرگیسنده

معلملر برلیکی مرکزنده کی رسم سرگیسی ،
ایی بر موفقیت تأمین ایلهمکدهدر . لوحهلردن
برچوقلرینه طالب ظهور ایلهمشدر. دها ایلك
کوندن معتنا لوحهلردن بعضیلری صاتیلمش
وسعرد مبعوثی محمود بك بر ، افیون قره حصار
مبعوثی روشن اشرف بك بر ، لهستان سفیری
جنابلری ایکی ، صدیقه سلیمان خانم بر ، امریقا
ممثلی مسترشو ایکی، ضیا کوهن بك بر، موسیو
شلیکلهن برلوحه آلمشلردر. هرحالده رساملرمزك
قیمتلی اثرلرینك یاقین وقتده کاملاً صاتیلاجغی
امید ایدلمکدهدر .

Ek: 12- Anonim, Resim Sergisinde (14 Kânun-i Evvel (Aralik) 1924). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ek: 12- Anonim, Resim Sergisinde (14 Kânun-i Evvel (Aralik) 1924). *Hakimiyet-i Milliye*.

Muallimler birligi merkezindeki, resim sergisi, iyi bir muvaffakiyet temin eylemektedir. Levhalardan bir çoklarina talep zuhur eylemistir. Daha ilk günden mutena levhalardan bazilari satilmis Siirt mebusu Mahmut Bey bir, Afyon Karahisar mebusu Rusen Esref Bey bir, Lehistan Sefiri cenaplari iki, Sidika Süleymen Hanim bir, Amerika Mümessili Mister su iki, Ziya Gevher Bey bir, mösyö ? bir levha almislardir. Her halde ressamlarimizin kiymetli eserlerinin yakin vakitte kemalen satilacagi ümit edilmektedir.

انقلابك علمی وصنعتی

روسیه‌یی ایی طانیان دوستلرمزدن بری بوقیش یره «له‌نین»ك نطقلرندن برجمله نقل ایتدی . « له‌نین » یکی روسیه‌ده‌کی صنعت جریانلرینی تشجیع ایدن اونطقنده : «دنیاده الك ایی نشر وتلقین واسطه‌سی ، صنایع نفیسه‌در . » دیبور . بوکون بولشه‌ویزمك قوتلی برشعری ، برادبیاتی ، برسیاسلغی ، برهیکلتراشلغی ، حتی بر معمارلغی واردر . روسلر ؛ اوقدر مشکل اقتصادی شرائط ایچنده بیله ، ملتلرك آنجق رفاه ، ثروت وسکون زمانلرنده دوشونه بیلدکلری بیوك آبده‌لر انشاسی فکرینی رد ایتمه‌مشلردر . متخصصلر، موسقواده‌یاپیلمسنه قرارویریلن « سی سرایی » بناسنك خارق‌العاده بر فن صنعت اثری اولاجغنی سویله‌مکده‌درلر .

المزه کچن آوروپا مجموعه‌لرینك همان هرنسخه‌سنده یکی برحرب آبده‌سنك رسم کشادینه عائد انطباعلر کوریبورز . آوروپاده حرب ادبیاتنك وحرب صنعتنك أبدی

ایتدیکمز دستورلر وفکرلر کیتدکجه یاوانلاشیر، قورور، وشایدبوفکر حرکتنی هرکون انکشاف ایتدیرن علم مؤسسه‌لرمز اولمازسه، ملیتپرورلك تهلکه‌لی برده‌ماغوزی یه دوغرو سقوط ایدر . شریعت کلمه‌سنی آغزندن دوشورمه‌یه‌رك تکمیل ترقی وتجدد حرکتلرینی منع ایدن تعصبله، دائما خلقه‌جیلق وملیت کلمه‌لرینی کوه‌له‌یه‌رك بزی ایلری یه کیتمکدن منع ایتمکه اوغراشان ده‌ماغوغلر آره‌سنده فرق یوقدر . نته‌کیم کچن سنه اوقودقونج مطبوعات وپولتیقه آمارشیسی ایچنده ، ایی هرنه‌یاپیلمق وکوزل هرنه‌یه تشبث ایدلمك ایسته‌یلدی ایسه، انقلابجیلره مشکلات چیقارمق ایسته‌ینلر «حاکمیت ملیه» نقابی طاقوب قارشیمزه اویله چیقدیلر . حق مملکتده تورکجیلك جریانك ایلك مبشری اولانلر بیله، ملیت کلمه‌سنی کندیلرندن اوکره‌ن بو « حاکمیت ملیه » ساخته‌کارلری یاننده قوزموپولیت ومتردی انسانلر کی

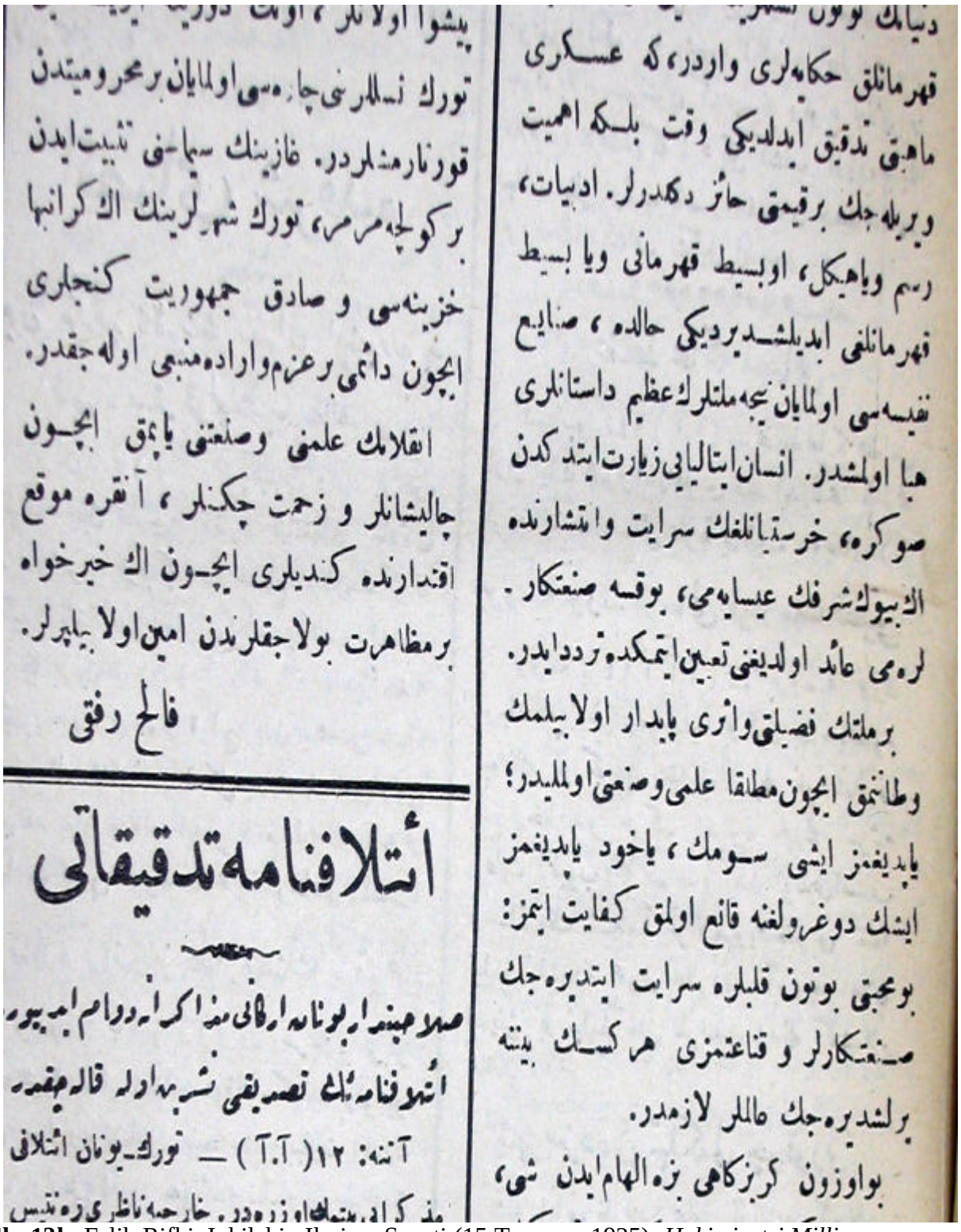
Ek: 13- Falih Rifki, Inkilabin Ilmi ve Sanati (15 Temmuz 1925). *Hakimiyet-i Milliye*.



لشادینه عائد الطباعلر کوریسورز .
آوروپاده حرب ادبیاتنك وحرب صنعتنك أبدی
اثرلرمیدانه کتیردیکی ادعا اولونه‌مازسه‌ده ،
هیچ برصنعتکار، کندی ملتنك فدا کارلق
منقبه‌لرینی قامی ، فیرچه‌سی ویا قلمتراشیله
کوچی بتدیکی قدر تقدیس ایتمك وظیفه‌سنی
اونوتمادی . فرانسه شهرلرندن همان هربری
برایکی حرب آبده‌سنه مالکدر.
انقلابلر ، حربلر ، قهرمانلقلر ، فکر
جریانلری ، حتی دینلر ایچون الك بویوك
بدبختلق، صنایع نفیسه‌مك یاراتیجی قدرتندن
محروم اولقدر. ادبیات‌قوتیله عصرلردنبری
دنیانك بونون نسللرینه تلقین اولونان بچه
قهرمانلق حکایه‌لری واردر، که عسکری
ماهیتی تدقیق ایدلدیکی وقت بلکه اهمیت
ویریله‌جك برقیمتی حائز دکلدرلر. ادبیات،
رسم ویاهیکل، اوبسیط قهرمانی ویا بسیط
قهرمانلغی ابدیلشدیردیکی حالده ، صنایع

او کره‌تن بوه حاکمیت ملیه ، ساخته‌کارلری
یاننده قوزموپولیت ومتردی انسانلر کبی
کورونديلر .
استانبول و آنقره‌ده ایلك هیکلك
دیکیلمسی ، آناطولینك بغرنده تورك‌ملتنك
قیزلرینه وچوجقلرینه مدنیت موسیقیسنی
او کره‌تن ایلك دارالالحانك آچیلمسی، معارفده
تورکیات انستیتوسنك تشکلی تورك انتباهنك
قدرت‌وشعورینه دلالت‌ایدن موفقیتلردر.
تورکیه‌ده ایلك هیکل ، تورك تاریخنك
الك‌لایموت قهرمانی اولان بیوك غازیمزك
فانی اولان خطوطنی تثبیت‌ایدییور. بوتثبیته
پیشوا اولانلر ، اوبك دورینه ایریشه‌مه‌ین
تورك نسللرینی چاره‌سی اولمایان برمحرومیتدن
قورتارمشلردر. غازینك سیماسنی تثبیت‌ایدن
بر کوچك‌مرمر، تورك شهرلرینك الك کرانبها
خزینه‌سی و صادق جمهوریت کنجلری

Ek: 13a- Falih Rifki, Inkilabin Ilmi ve Sanati (15 Temmuz 1925). *Hakimiyet-i Milliye*.



دنیانك توتون تجارتی قهرمانلق حكایه‌لری واردر، كه عسكری ماهیتی تدقیق ایدلدیكی وقت بلكه اهمیت ویریله‌جك برقیمتی حائز دكلدرلر. ادبیات، رسم ویاهیكل، اوبسیط قهرمانی ویا بسیط قهرمانلغی ابدیلشدیردیكی حالده، صنایع نفیسه‌سی اولمایان بیجه ملتلرك عظیم داستانلری هبا اولمشدر. انسان ایتالیایی زیارت ایتدكدن صوكره، خرستیانلغك سرایت وانتشارنده الدبیوك شرفك عیسایه‌می، بوقسه صنعتكار لره‌می عائد اولدیغنی تعیین ایتمكده تردد ایدر.

برملتك فضیلتی واثری پایدار اولابیلمك وطانتمق ایچون مطلقا علمی وصنعتی اولملیدر؛ پایدیغمز ایشی سومك، یاخود پایدیغمز ایشك دوغرولغنه قانع اولمق كفایت ایتمز: بوحبتی بوتون قلبلره سرایت ایتدیره‌جك صنعتكارلر و قناعتمزی هركسك بینه برلشدیره‌جك عالملر لازمدر.

بواوزون كریزكاهی بزه الهام ایدن شی،

پیشوا اولانلر، اولت دوریه
تورك نسللرینی چاره‌سی اولمایان بر محرومیتدن قورتارمشلردر. غازینك سیاسی تثبیت ایدن بركوچك مرمر، تورك شهرلرینك الك كرانبها خزینه‌سی و صادق جمهوریت كنجلری ایچون دائمی بر عزم وارادهٔ منبعی اوله‌جقدر.

انقلابك علمی وصنعتی یاپمق ایچون چالیشانلر و زحمت چكنلر، آنقره موقع اقتدارنده كندیلری ایچون الك خیرخواه برمظاهرت بولاجقلرندن امین اولابیلیرلر.

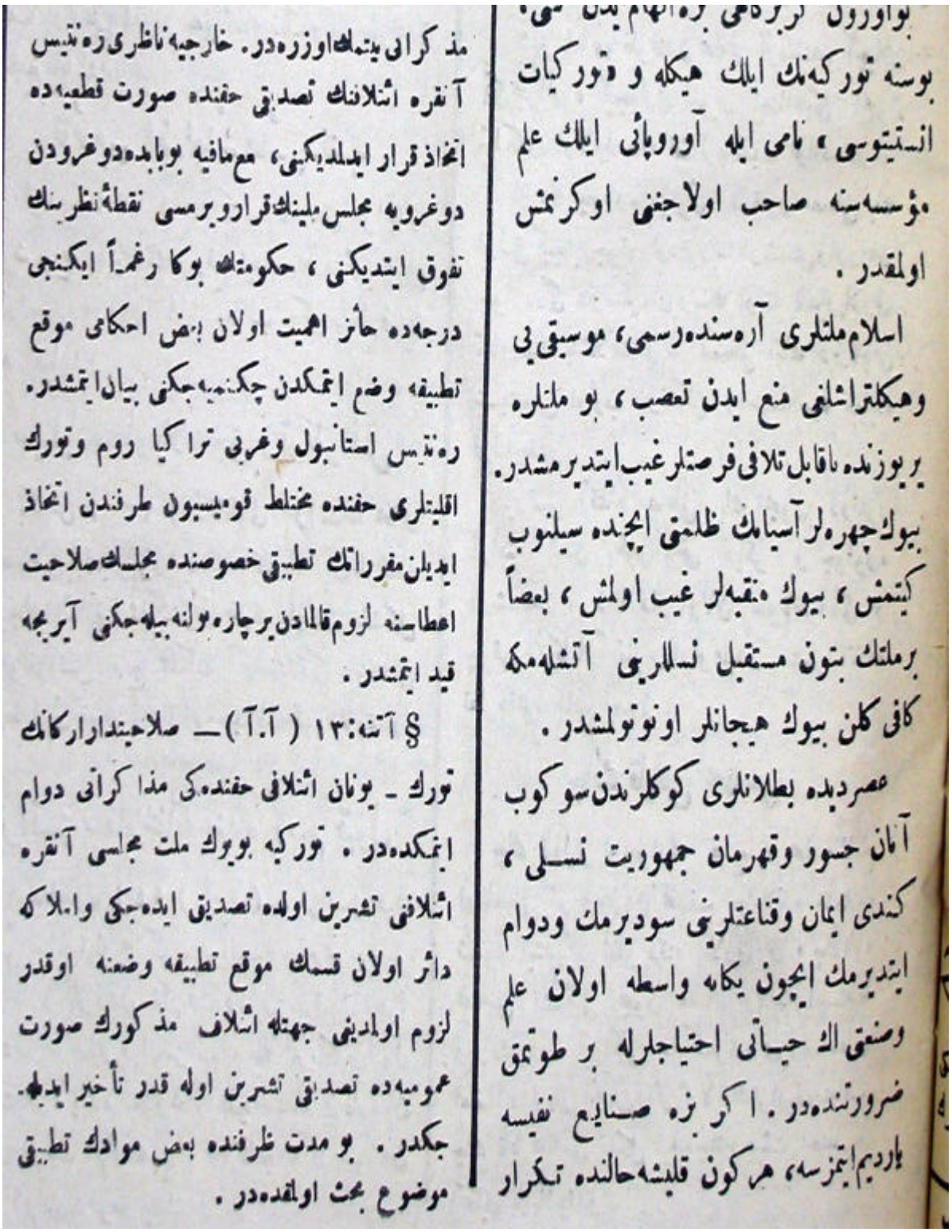
فالح رفقی

ائتلافنامه تدقیقاتی

صلاحیتدار یونانه ارقاداشمزدن ائتلافنامه‌نك تصدیقی شرطیله قاله‌جقدر.

آتنه: ۱۲ (آ.آ) — تورك-یونان ائتلافی مذاكراتی بیتمك اوزره‌در. خارجه ناظری زه‌نتیس

Ek: 13b- Falih Rifki, Inkilabin Ilmi ve Sanati (15 Temmuz 1925). *Hakimiyet-i Milliye*.



بواورون تربه‌لی بر ده‌انهام بدن تی‌
بوسنه تورکیه‌نك ایلك هیكله و «تورکیات
انستیتوسی» نامی ایله آوروپائی ایلك علم
مؤسسه‌سنه صاحب اولاجغنی اوكرنمش
اولمقدر .

اسلام ملتلری آره‌سنده رسمی، موسیقی‌یی
وهیكلتراشلغی منع ایدن تعصب، بو ملتلره
پریوزنده ناقابل تلافی فرصتلر غیب ایتدیرمشدر.
بیوك چهره‌لر آسیانك ظلمتی ایچنده سیلنوب
گیتمش، بیوك متفكرلر غیب اولمش، بعضاً
برملتك بتون مستقبل نسللرینی آتشله‌مك
كافی كلن بیوك هیجانلر اونوتولمشدر .

عصردیده بطلانلری كوكلرندن سوكوب
آتان جسور وقهرمان جمهوریت نسلی،
كندی ایمان وقناعتلرینی سودیرمك ودوام
ایتدیرمك ایچون یكانه واسطه اولان علم
وصنعتك حیاتی احتیاجلرله بر طوتمق
ضرورتنده‌در . اگر بزه صنایع نفیسه
یاردیم ایتمزسه، هركون قلیشه‌حالنده تكرار

مذاكراتی یتمك اوزره‌در. خارجیه ناظری ره‌نتیس
آنقره اثلافنك تصدیقی حقنده صورت قطعیه‌ده
اتخاذ قرار ایدلدیكنی، معمافیه بوبابده دوغرودن
دوغرویه مجلس ملینك قراروبرمسی نقطهٔ نظرینك
تفوق ایتدیكنی، حكومتك بوكا رغماً ایكنجی
درجه‌ده حائز اهمیت اولان بعض احكامی موقع
تطبیقه وضع ایتمكدن چكنمیه‌جكنی بیان ایتمشدر.
ره‌نتیس استانبول وغربی تراكیا روم وتورك
اقلیتلری حقنده مختلط قومیسیون طرفندن اتخاذ
ایدیلن مقرراتك تطبیقی خصوصنده مجلسك صلاحیت
اعطاسنه لزوم قالمادن برچاره بولنه‌بیله‌جكنی آیریجه
قید ایتمشدر .

§ آتنه: ۱۳ (آ.آ) — صلاحیتدار ارکانك
تورك ـ یونان اثلافی حقنده‌كی مذاكراتی دوام
ایتمكده‌در . تورکیه بیوك ملت مجلسی آنقره
اثلافی تشرین اولده تصدیق ایده‌جكی واسلاكه
داثر اولان قسمك موقع تطبیقه وضعنه اوقدر
لزوم اولمدیغی جهتله اثلاف مذكورك صورت
عمومیه‌ده تصدیقی تشرین اوله قدر تأخیر ایده‌جكدر . بو مدت ظرفنده بعض موادك تطبیقی
موضوع بحث اولمقده‌در .

Ek: 13c- Falih Rifki, Inkilabin Ilmi ve Sanati (15 Temmuz 1925). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ek: 13- Falih Rifki, Inkilâbin Ilmi ve Sanati (15 Temmuz 1925). *Hakimiyet-i Milliye*.

Rusya'yi iyi taniyan dostlarimizdan biri bu kis bize "Lenin"in notlarindan bir cümle nakletti. "Lenin" yeni Rusya'daki sanat cereyanlarini tesci eden o nutkunda : "Dünya'da en iyi nesr ve telkin vasitasi, Sanayi-i Nefisedir" diyor. Bugün Bolsevizmin kuvvetli bir siiri, bir edebiyati, bir ressamligi, bir heykeltirasligi, hatta bir mimarligi vardir. Ruslar; o kadar müskül iktisadi serait içinde bile, milletlerin ancak refah, servet ve sükun zamanlarinda düsünebildikleri büyük abideler insasi fikrini reddetmemislerdir. Mütehassisler, Moskova'da yapilmasina karar verilen "Semi Sarayi" binasinin harikulade bir fen sanat eseri olacagini söylemektedirler.

Elimize geçen Avrupa mecmualarinin hemen her nüshasinda yeni bir harp abidesinin resmi küsadina ait intibalar görüyoruz. Avrupa'da harp edebiyatinin ve harp sanatinin ebedi eserler meydana getirdigi eda olunmazsa da, hiçbir sanatkar, kendi milletinin fedakarlik menkibelerini kalemi, firçasi veya kalemtirasiyla gücü yettigi kadar takdis etmek vazifesini unutmadi. Fransiz sehirlerinden hemen her biri bir iki harp abidesine maliktir.

Inkilâplar, harplar, kahramanliklar, fikri cereyanlari, hatta dinler için en büyük bedbahtlik sanayi-i nefisenin yaratici kudretinden mahrum olmaktir. Edebiyat, resim veya heykel, o basit kahramani veya basit kahramanligi ebedilestirdigi halde, sanayi-i nefisesi olmayan nice milletlerin azim destanlari heba olmustur. Insan Italya'yi ziyaret ettikten sonra, Hiristiyanligin sirayet ve intisarinda en büyük serefin Isa'ya mi yoksa sanatkarlara mi ait oldugunu tayin etmekte tereddüt ederim.

Bir milletin fazileti ve eseri payidar olabilmek ve taninmak için mutlaka ilmi ve sanati olmalidir. Yaptigimiz isi sevmek; yahut yaptigimiz isin dogruluguna kani olmak kifayet etmez:Bu muhabbeti bütün kalplere sirayet ettirecek sanatkarlar ve kanaatimizi herkesin beynine yerlestirecek ilimler lazimdir.

Bu uzun girîz-gâhi bize ilham eden sey, bu sene Türkiye'nin ilk heykel ve "Türkiyat Enstitüsü" nami ile Avrupai ilk ilim müessesesine sahip olacagini ögrenmis olmaktir.

Islam milletleri arasinda resmi, musikiyi ve heykeltirasligi men eden taassup, bu milletlere yeryüzünde nakabül telafi firsatlar kaybettirmistir. Büyük çehreler Asya'nin zelameti içinde silinip gitmis, büyük menkibeler kaybolmus, bazen bir milletin bütün müstakbel nesillerini ateslemeye kafi gelen büyük heyecanlar unutulmustur.

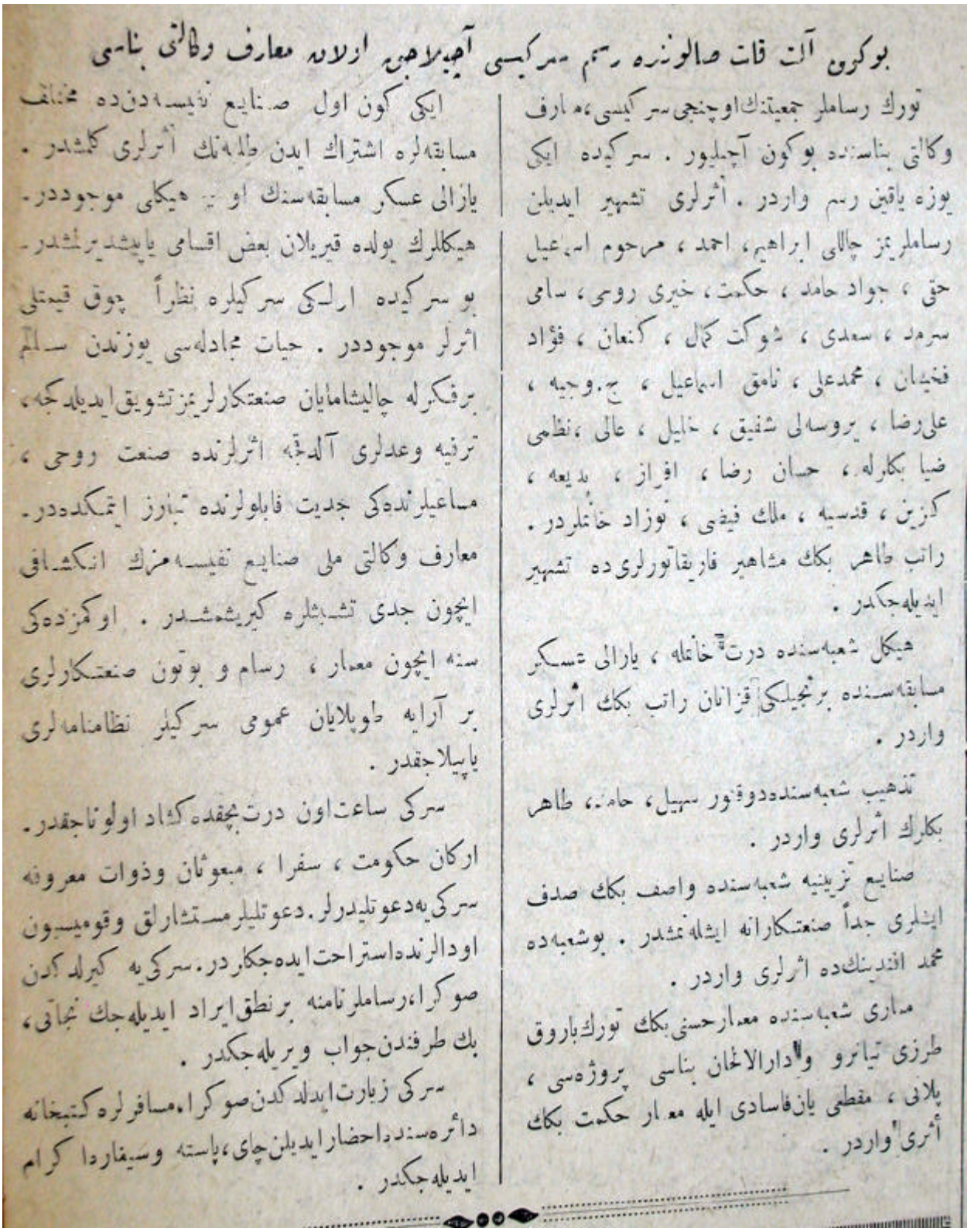
Asr-dîde butalâlari köklerinden söküp atan cesur ve kahraman cumhuriyet nesli, kendi iman ve kanaatlerini sevdirmek ve devam ettirmek için yegane vasita olan ilim ve sanati en hayati ihtiyaçlarla bir tutmak zaruretindedir. Eger bize sanayi-i nefise yardim etmezse, her gün klise halinde tekrar ettigimiz düsturlar ve fikirler gittikçe yavaslasir, kurur ve sayet bu fikri hareketini her gün inkisaf ettiren ilim müesseselerimiz olmazsa, milliyetperverlik tehlikeli bir

demagojiye dogru sükut eder. Seriat kelimesini agizdan düsürmeyerek tekmil terakki ve teddüd hareketlerini men eden taassupla, daima halkçilik ve milliyet kelimelerini geveleyerek bizi ileriye gitmekten men etmeye ugrasan demagoglarin arasinda fark yoktur. Nitekim geçen sene o korkunç matbuat ve politika anarsisi içinde, iyi her ne yapilmak ve güzel her neye tesbis edilmek istenildi ise, inkilapçilara müskülat çikarmak isteyenler "Hakimiyet-i Milliye" sahtekarlari karsimiza öyle çiktilar. Hatta memlekette Türkçülük cereyaninin ilk mübasiri olanlariyla, milliyet kelimesini kendilerinden ögrenen bu "Hakimiyet-i Milliye" sahtekarlari yaninda kozmopolit ve metrudî insanlar gibi göründüler.

Istanbul ve Ankara'da ilk heykelin dikilmesi, Anadolu'nun bagrinda Türk milletinin kizlarina ve çocuklarina medeniyet musikisini ögreten ilk Dar'ül Elhan'in açilmasi, Maarifte Türkiye Enstitüsünün teskili Türk intibahinin kuvvet ve suuruna delalet eden muvaffakiyetlerdir.

Türkiye'de ilk heykel, Türk tarihinin en layemut kahramani olan büyük Gazimizin fani olan hududunu tespit ediyor. Bu tesbise pisva olanlar, onun devrine erisemeyen Türk nesillerini çaresi olmayan bir mahrumiyetten kurtarmislardir. Gazinin simasini tespit eden bir külçe mermer, Türk sehirlerinin en gürenbaha hazinesi ve sadik cumhuriyet gençleri için daima bir azim ve irade menbai olacaktir.

Inkilabin ilmini ve sanatini yapmak için çalisanlar ve zahmet çekenler, Ankara mevki-i iktidarinda kendileri için en hayr havah bir mezaheret bulacaklarinda emin olabilirler.



بوكون آلت قات صالونده رسم سركيسى آچيلاجق اولان معارف وكالتى بناسى

تورك رساملر جمعيتنك اوچنجى سركيسى، معارف وكالتى بناسنده بوكون آچيلور . سركيده ايكى يوزه ياقين رسم واردر . اثرلرى تشهير ايديلن رساملريمز جالالى ابراهيم، احمد ، مرحوم اسماعيل حقى ، جواد حامد ، حكمت ، خيرى روحى ، سامى سرمد ، سعدى ، شوكت كمال ، كنعان ، فؤاد فخيمان ، محمدعلى ، نامق اسماعيل ، ح.وجيه ، علىرضا ، يروسه‌لى شفيق ، خليل ، عالى ، نظمى ضيا بكارله ، حسان رضا ، افراز ، بديعه ، كزين ، قدسيه ، ملك فيضى ، نوزاد خانملردر . راتب طاهر بكك مشاهير فارىقاتورلرى ده تشهير ايديلهجكدر .

هيكل شعبه‌سنده درت خانمله ، يارالى عسكر مسابقه‌سنده برنجيلكى قزانان راتب بكك اثرلرى واردر .

تذهيب شعبه‌سنده‌دوقتور سهيل، حامد، طاهر بكلرك اثرلرى واردر .

صنايع تزيينيه شعبه‌سنده واصف بكك صدف ايشلرى جداً صنعتكارانه ايشلهنمشدر . بوشعبه‌ده محمد افنديىنك‌ده اثرلرى واردر .

مدارى شعبه‌سنده معمارحسنى بكك تورك‌باروق طرزى تياترو ودارالاخان بناسى پروژه‌سى ، پلانى ، مقطعى يانفاسادى ايله معمار حكمت بكك اثرى واردر .

ايكى كون اول صنايع نفيسه‌دن‌ده مختلف مسابقه‌لره اشتراك ايدن طلبه‌نك اثرلرى كلمشدر . يارالى عسكر مسابقه‌سنك اون هيكلى موجوددر . هيكللرك بولده قيريلان بعض اقسامى يابيلمشدر . بو سركيده ارائه‌سى سركيلره نظراً چوق قيمتلى اثرلر موجوددر . حيات مجادله‌سى يوزندن سالم برفكرله چاليشامايان صنعتكارلريمزتشويق ايديلهجك، ترفيه وعدلرى آلدقجه اثرلرنده صنعت روحى ، مساعيلرنده‌كى جديت فابلولرنده تبارز ايتمكده‌در . معارف وكالتى ملى صنايع نفيسه‌مزك انكشافى ايچون جدى تشبثلره كيريشمشدر . اوكمزده‌كى سنه ايچون معمار ، رسام و بوتون صنعتكارلرى بر آرايه طوپلايان عمومى سركيلر نظامنامه‌لرى ياپيلاجقدر .

سركى ساعت‌اون درت‌بچقده كشاد اولوناجقدر . اركان حكومت ، سفرا ، مبعوثان وذوات معروفه سركيه‌دعوتليدرلر. دعوتليلرمستشارلق وقوميسيون اودالرنده‌استراحت ايده‌جكلردر. سركيه كيرلدكدن صوكرا، رساملرنامنه برنطق ايراد ايديلهجك نجاتى ، بك طرفندن جواب ويريلهجكدر .

سركى زيارت ايدلدكدن صوكرا، مسافرلره كتبخانه دائره‌سنده‌احضار ايديلن چاى، پاسته وسيغارلر اكرام ايديلهجكدر .

Ek: 14- Anonim, Maarif Vekaletinde Resim Sergisi (1 Mart 1926). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ek: 14- Anonim, Maarif Vekaletinde Resim Sergisi (1 Mart 1926). *Hakimiyet-i Milliye*.

Sergi bugün 14. 30 da açilacaktir.

Türk ressamlar cemiyetinin üçüncü sergisi, maarif vekaleti binasinda bugün açiliyor. Sergide 200'e yakin resim vardir. Eserleri teshir edilen ressamlarimiz Çalli Ibrahim, Ahmet , Merhum Ismail Hakki, Cevad Hamid, Hikmet, Hayri, Ruhi, Sami, Sermed, Sâdi, Sevket Kemal, Mehmed Ali, Namik Ismail, C. Vecih, Ali Riza, Bursali Sefik, Halil, Ali, Nazmi Ziya Beylerle, Ihsan Riza, Ifraz, Bedia, Güzin, Kudsiye, Melek, Feyzi, Nevzad Hanimlardir. Ratib Tahir Bey'in mesher-i farika türleri de teshir edilecektir.

Heykel subesinde dört hanimla, yarali asker müsabakasindan, birinciligi kazanan Ratib Bey'in eserleri vardir.

Tezhip subesinde doktor müshil, Hamid, Tahir Beylerin eserleri vardir.

Sanayi-i Tezyiniye subesinde Vasif Bey'in sedef isleri cidden sanatkarane islenmistir. Bu subede Mehmet Emin Efendi'nin de eserleri vardir.

Mimari subesinde Mimar Hasan Bey'in Türk Barok tarzi tiyatro ve dar'ül han binasi projesi, plani makta'i kasedi ile mimar Hikmet Bey'in eserleri vardir.

Iki gün evvel Sanayi-i Nefise'den de muhtelif müsabakalara istirak eden talebenin eserleri gelmistir. Yarali asker müsabakasinin üç heykeli mevcuttur. Heykellerin yolda kirilan bazi aksami yapistirilmistir. Bu sergide evvelki sergilere nazaran çok kiymetli eserler mevcuttur. Hayat mücadelesi bizzatdan salim ve fikirle çalisamayan sanatkarlarimiz tesvik edildikçe terfiye vaatleri aldikça eserlerinde sanat ruhi mesailerindeki ciddiyet ? tebarüz etmektedir. Maarif vekaleti milli sanayi-i nefisemizin inkisafi için ciddi tesebbüslere girismistir. Önümüzdeki sene için mimar, ressam ve bütün sanatkarlari bir araya toplayan umumi sergiler nizamnameleri müsabakalari yapilacaktir.

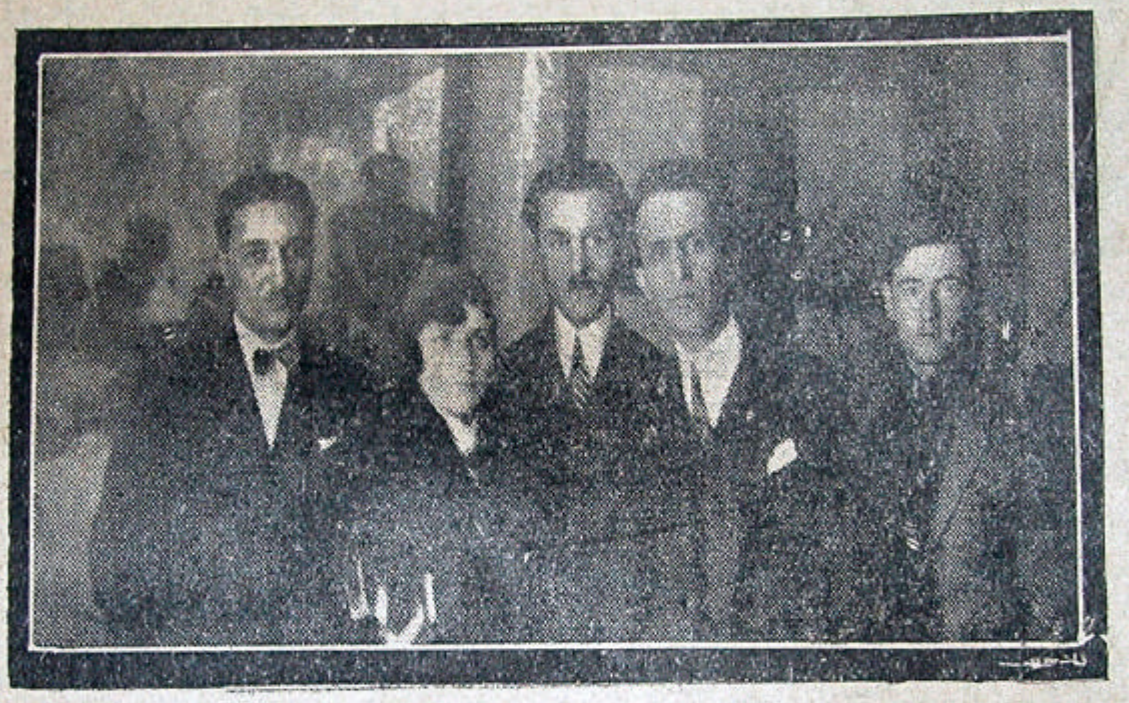
Sergi saat 14. 30 da küsad olunacaktir. Erkan-i Hükümet, Sefirler, Mebussan ve zevat-i mâ'rûf sergiye davetlidirler. Davetliler müstesarlik ve komisyon odalarinda istirahat edeceklerdir, sergiye girildikten sonra ressamlar namina bir nutuk irad edilecek. Necati Bey tarafindan cevap verilecektir.

Sergi ziyaret edildikten sonra misafirlere çay ve baska seyler ikram edilecektir.

تورك رساملر جمعيتنك اوچنجی سركيسی دون آچيلدی

معارف وكالتنده رسم سركيسی

رئيس جمهوريمز تشريفلرينده صنعتكارلريمزی تلطيف ايتديلر



دونكی سركيره رسملری تشهير اولونان صنعتكارلريمزدن بعضلرينك

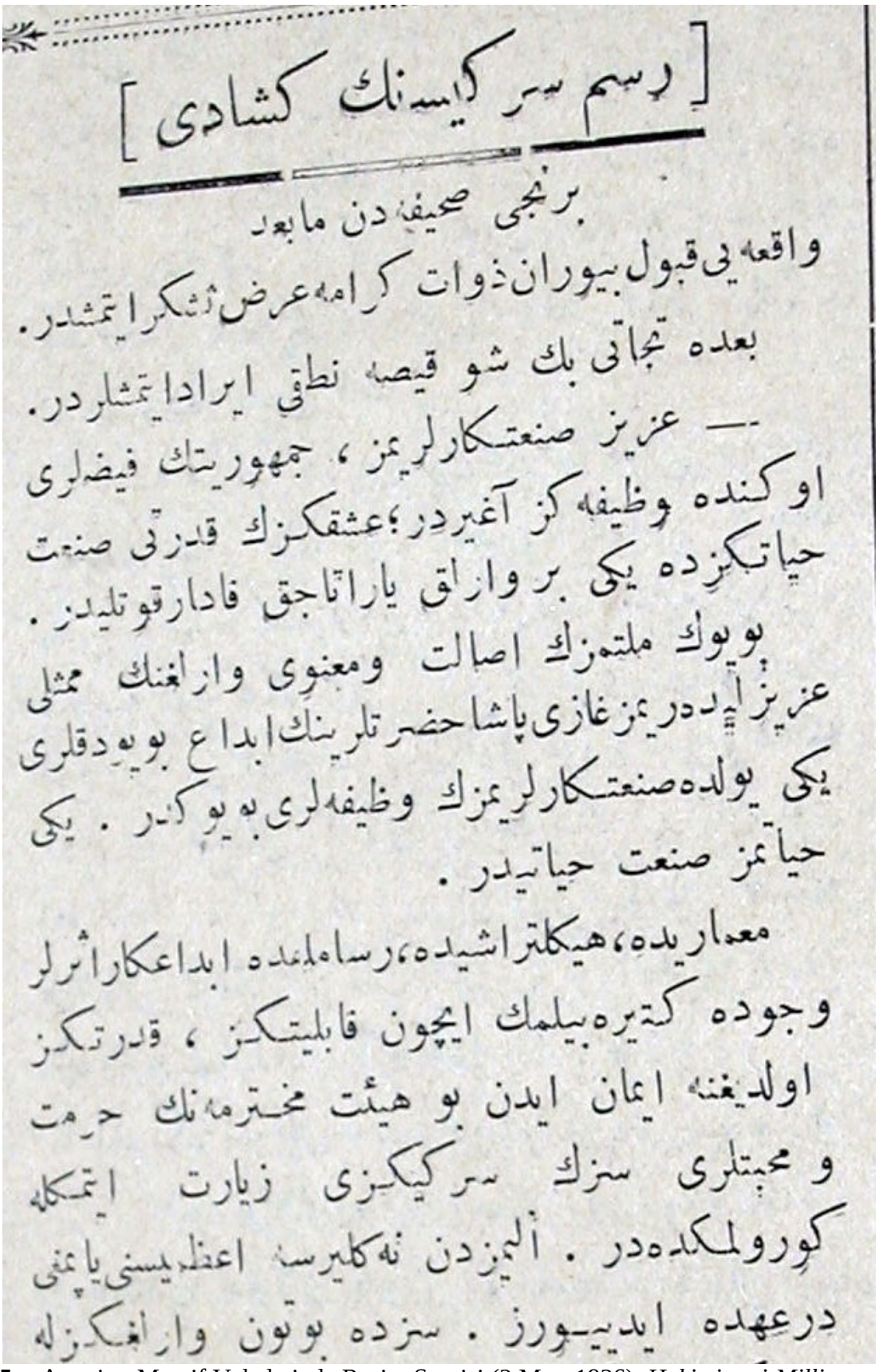
تورك رساملر جمعيتی طرفندن معارف وكالتنك برصالونده احضار اولنان صنايع نفيسه مشهيرينك دون ساعت اوندرت بچقده رسم كشادی معارف وكيلمز نجاتی بك طرفندن اجرا ايديلشدر .

غازی رئيس جمهوريمز مصطفی كمال پاشاحضرتلری سركيی تشريف بويورمق صورتيله صنعتكارلريمزی تلطيف بويورمشلردر .

تورك رساملری جمعيتی هيئت اداره رئيسی وصنايع نفيسه مكتبی معلملرندن جلالی ابراهيم بك، جمهوريتك بخش ايتديكی حمايه ايله تورك صنايع نفيسه سنك هركون براز داها نمو ايتديكنی ، تركيه جمهوريتی معارف وكالتنك بو صنعت مؤسسه سنی نصل مشفق برحمايه يه مظهر قيلديغنی وعرض اولنان منتدارلغك بوتون صنعت عشقيله چيرپينان قلبلرك لسان تحسسی اولهرق قبول ايديله سنی رجا ايده رك دعوت

(مابعدی ۳ نجی صحيفه نك ۳ نجی ستونده)

Ek: 15- Anonim, Maarif Vekaletinde Resim Sergisi (2 Mart 1926). *Hakimiyet-i Milliye*.



[رسم سر كيسنك كشادى]

برنجى صحيفه دن مابعد

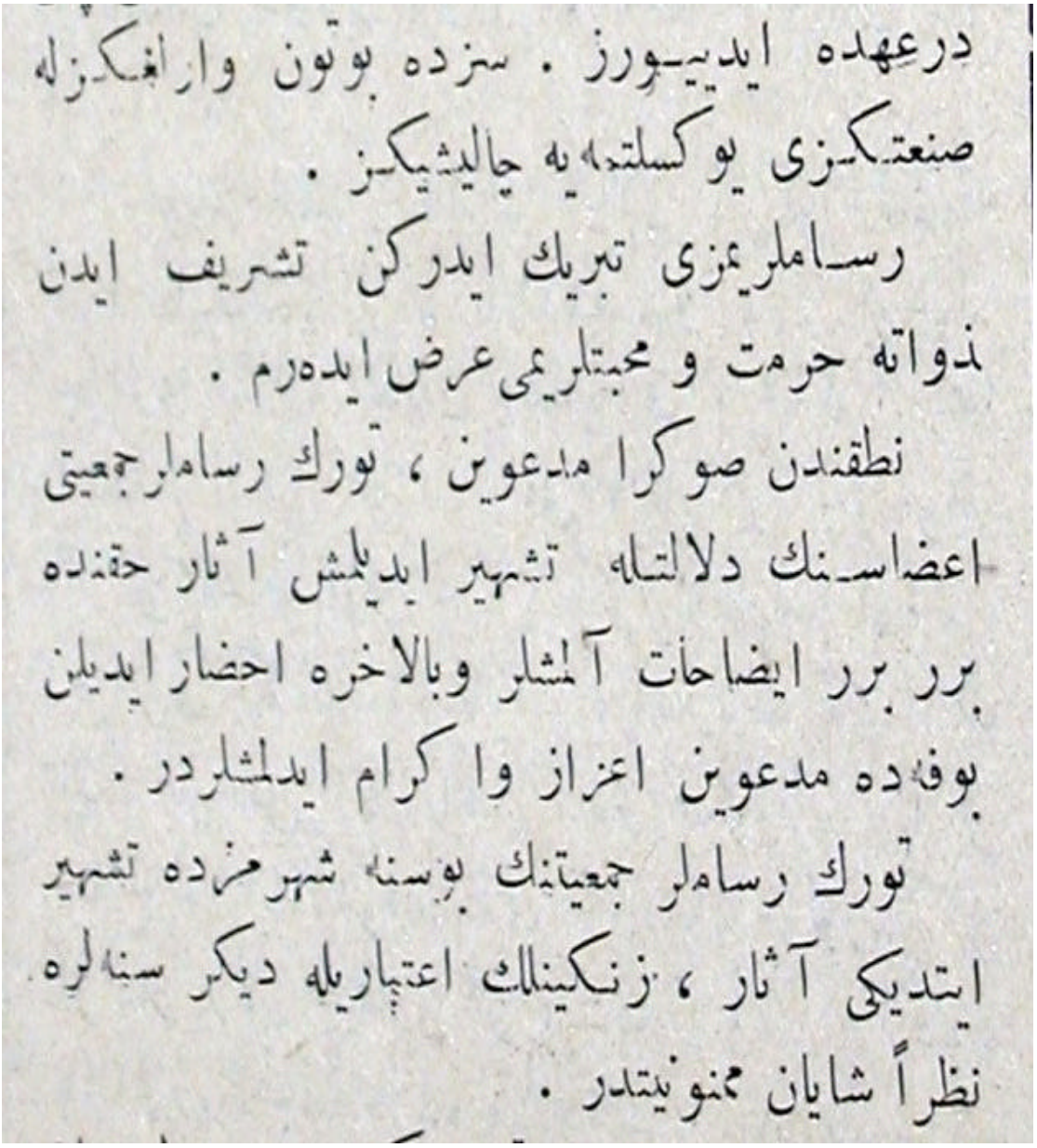
واقعه يى قبول بيوران ذوات كرامه عرض تشكر ايتمشدر.

بعده تجاتى بك شو قيصه نطقى ايراد ايتمشلردر.

— عزيز صنعتكارلريمز ، جمهوريتك فيضلرى اوكنده وظيفه كز آغيردر؛ عشقكزك قدرتى صنعت حياتيكزده يكى بر وارلق ياراتاجق قادارقوتليدر.

بويوك ملتمزك اصالت ومعنوى وارلغنك ممثلى عزيز ايده ريمز غازى پاشاحضرتلرينك ابداع بويه دقلرى يكى يولده صنعتكارلريمزك وظيفه لرى بويوكدر . يكى حياتمز صنعت حياتيدر .

معماريده، هيكلتراشيده، رسامليده ابداعكار اثرلر وجوده كتيره بيلمك ايچون قابليتكز ، قدرتكز اولديغنه ايمان ايدن بو هيئت محترمه نك حرمت و محبتلرى سزك سركيكزى زيارت ايتمكله كورولمكده در . اليمزدن نه كليرسه اعظميسنى يابمغى درعهده ايديبورز . سزده بوتون وارلغكزله



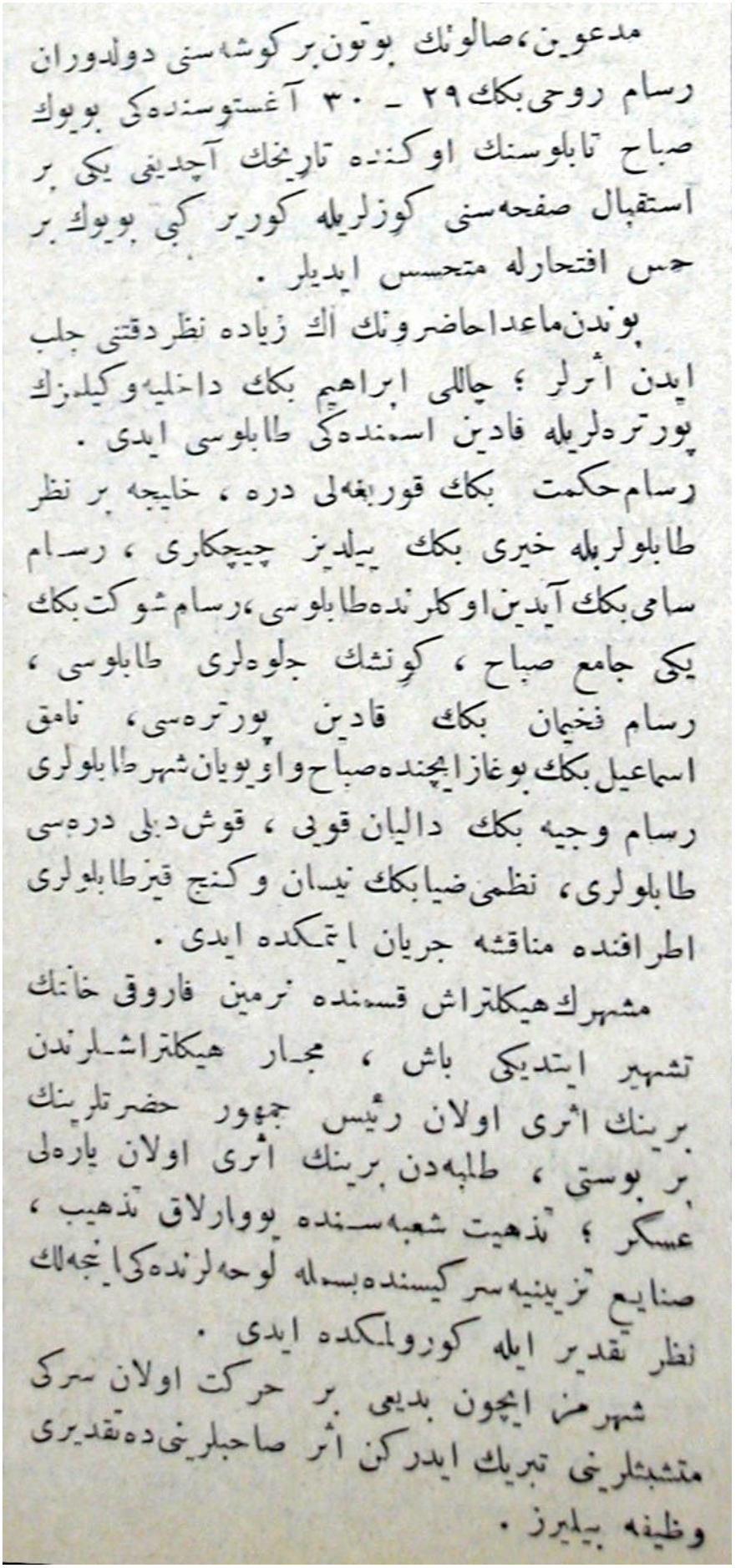
درعهده ایدیورز . سزده بوتون وارلغکزله
صنعتکزی یوکسلتمه یه چالیشیکز .

رسـاملریمزی تبریك ایدرکن تشریف ایدن
ذواته حرمت و محبتلریمی عرض ایدهرم .

نطقندن صوکرا مدعوین ، تورك رساملر جمعیتی
اعضاسـنك دلالتله تشهیر ایدیلمش آثار حقنده
برر برر ایضاحات آلمشلر وبالاخره احضار ایدیلن
بوفده مدعوین اعزاز وا کرام ایدلمشلردر .

تورك رساملر جمعیتنك بوسنه شهرمزده تشهیر
ایتدیکی آثار ، زنکینلك اعتباریله دیکر سنه لره
نظراً شایان ممنونیتدر .

Ek: 15b- Anonim, Maarif Vekaletinde Resim Sergisi (2 Mart 1926). *Hakimiyet-i Milliye*.



مدعوین، صالونك بوتون بر كوشه‌سنی دولدوران رسام روحی بكك ۲۹ - ۳۰ آغستوسنده‌كی بویوك صباح تابلوسنك اوكنده تاریخك آچدینی یكی بر استقبال صفحه‌سنی كوزلریله كورير كبی بویوك بر حس افتخارله متحسس ایدیلر .

بوندن ماعدا حاضرونك اك زیاده نظر دقتنی جلب ایدن اثرلر ؛ جالالی ابراهیم بكك داخلیه وكیلمزك پورتره‌لریله فادین اسمنده‌كی تابلوسی ایدی .

رسام حكمت بكك قوربغه‌لی دره ، خلیجه بر نظر تابلولریله خیری بكك یلدیز چیچكلری ، رسام سامی بكك آیدین اوكلرنده تابلوسی ، رسام شوكت بكك یكی جامع صباح ، كونشك جلوه‌لری تابلوسی ، رسام فخیمان بكك فادین پورتره‌سی ، نامق اسماعیل بكك بوغازایچنده صباح واویویان شهر تابلولری رسام وجیه بكك دالیان قوی ، قوش دیلی دره‌سی تابلولری ، نظمی ضیا بكك نیسان وكنج قیز تابلولری اطرافنده مناقشه جریان ایتمكده ایدی .

مشهور هیكلتراش قسمنده نرمین فاروق خانمك تشهیر ایتدیكی باش ، مجسمار هیكلتراشلرندن برینك اثری اولان رئیس جمهور حضرتلرینك بر بوستی ، طلبه‌دن برینك اثری اولان یاره‌لی عسكر ؛ تذهیت شعبه‌سنده بووارلاق تذهیب ، صنایع تزیینیه سركیسنده بسمله لوحه‌لرنده‌كی اینجه‌لك نظر تقدیر ایله كورولمكده ایدی .

شهرمز ایچون بدیعی بر حركت اولان سركی متشبثلرینی تبریك ایدركن اثر صاحبلرینی ده تقدیری وظیفه بیلیرز .

Ek: 15c- Anonim, Maarif Vekaletinde Resim Sergisi (2 Mart 1926). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ek: 15- Anonim, Maarif Vekaletinde Resim Sergisi (2 Mart 1926). *Hakimiyet-i Milliye*.

Reis-i Cumhurumuzun tesrifleriyle sanatkarlarimizi taltif ettiler.

Türk Ressamlar Cemiyeti tarafindan maarif vekaletinin bir salonunda ihzar olunan Sanayi-i Nefise mesherinin dün saat on dört buçukta resmi küsadi Maarif Vekilimiz Necati Bey tarafindan icra edilmistir.

Gazi Reis-i Cumhurumuz Mustafa Kemal Pasa hazretleri sergiyi tesrif buyurmak suretiyle sanatkarlarimizi taltif buyurmuslardir.

Türk Ressamlari Cemiyeti heyeti Idare Reis-i ve Sanayi-i Nefise mektebi muallimlerinden Ibrahim Bey cumhuriyetin bahsettigi himaye ile Türk Sanayi-i Nefise'sinin her gün biraz daha tenevvü' ettigini, Türkiye Cumhuriyeti'nin Maarif Vekaleti'nin bu sanat müessesesini nasil müsfik bir himayeye mahzar kildigini ve arz olunan minnettarligin bütün sanat askiyla çirpinan kalplerin lisan-i tahsisi olarak kabul edilmesini rica ederek davet-i vakayi kabul buyuran zevat-i kirama arz-i tesekkür etmistir. Bade Necati bey su kisa nutku irad etmistir.

"Aziz sanatkarlarimiz, cumhuriyetin feyizleri önünde vazifemiz agirdir; askinizin kudreti sanat hayatinizda yeni bir varlik yaratacak kadar kuvvetlidir.

Büyük milletimizin asalet ve manevi varliginin mümessili aziz liderimiz Gazi Pasa hazretlerinin ibda-i buyurduklari yeni yolda sanatkarlarimizin vazifeleri büyüktür. Yeni hayatimiz sanat hayatidir.

Mimarîde, heykeltrasîde, ressamlikta ibda-kar eserler vücuda getirebilmek için kabiliyetiniz, kudretiniz olduguna iman eden bu heyet-i muhtereminin hürmet ve muhabbetleri sizin serginizi ziyaret etmekle görülmektedir. Elimizden ne gelirse azamisini yapmayi deruhte ediyoruz. Sizde bütün varliginizla sanatinizi yükseltmeye çalisiniz.

Ressamlarimizi tebrik ederken tesrif eden zevata hürmet ve muhabbetlerimi arz ederim".

Nutuktan sonra müdavin, Türk Ressamlar Cemiyeti azasinin delaletle teshir edilmis asar hakkinda birer birer izahat almislar ve bilahare ihzar edilen büfede müdavin izâz ve ikram edilmislerdir.

Türk Ressamlar Cemiyetinin bu sene sehrimizde teshir ettigi asar, zenginlik itibariyle diger senelere nazaran sayan-i memnuniyettir.

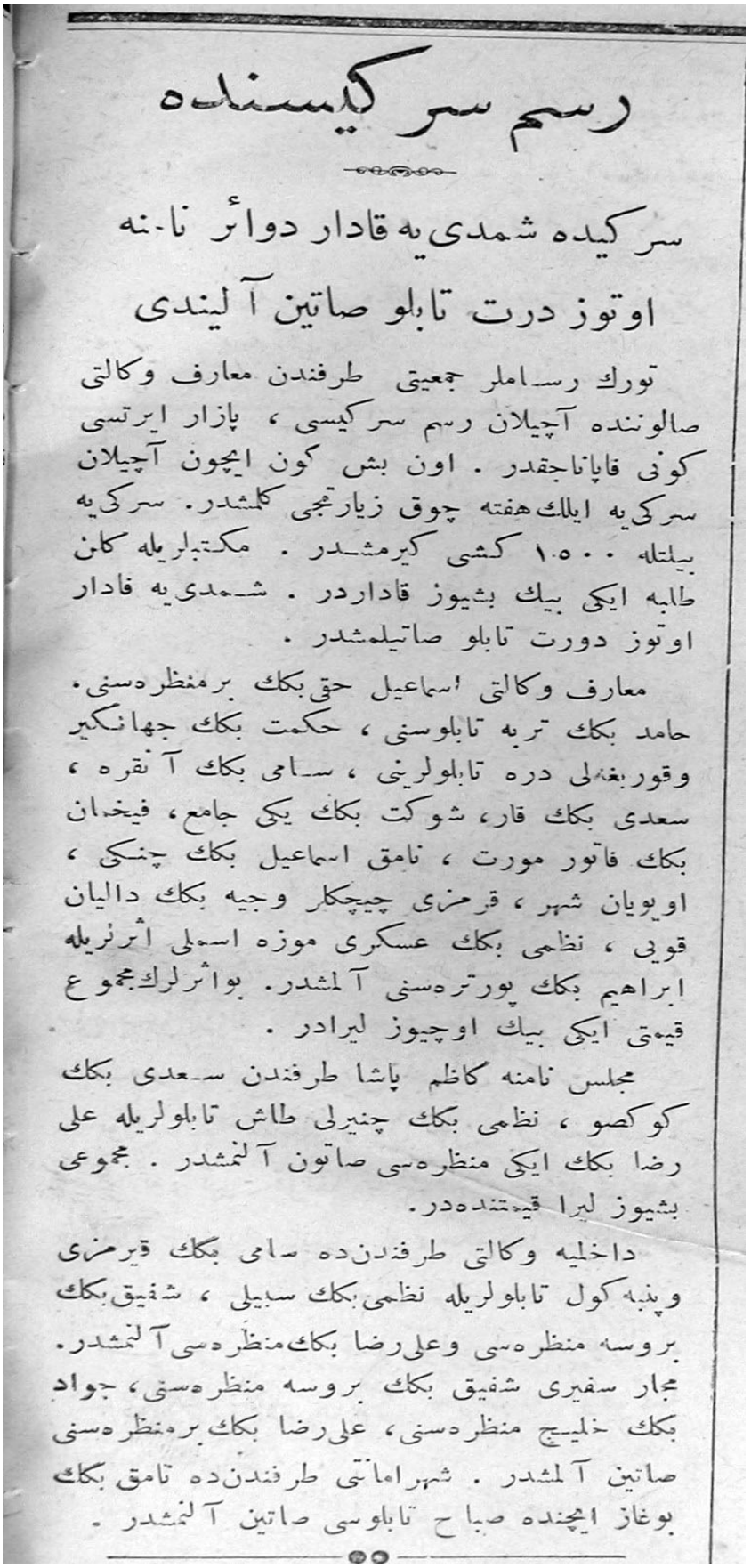
Müdavin, salonun bütün bir kösesine dolduran ressam Ruhi Bey'in "*29-30 Agustosundaki Büyük Sabah*" tablosunun önünde tarihin açtigi yeni bir istiklal safhasini gözleriyle görür gibi büyük bir his-i iftiharla mütaassis edilir.

Bundan mâdâ hazirunun en ziyade nazar-i dikkatini œlb eden eserler ; Çalli Ibrahim Bey'in dahiliye vekilimizin portreleriyle *"Kadin"* ismindeki tablosu idi.

Ressam Hikmet Bey’in “Kurbagali Dere”, “Halice Bir Nazar” tablolariyla Hayri Bey’in “Yildiz Çiçekleri”, ressam Sami Bey’in “Aydin Önlerinde” tablosu, ressam Sevket Bey’in “Yeni Cami(de) Sabah”, “Günesin Cilveleri” tablosu, ressam Fehiman Bey’in “Kadin” portresi Namik Ismail Bey’in “Bogaz Içinde Sabah” ve “Uyuyan Sehir” tablolari, ressam Vecih Bey’in “Dalyan Koyu”, “Kus Dili Deresi” tablolari, Nazmi Ziya Bey’in “Nisan” ve “Genç Kiz” tablolari etrafinda münakasa cereyan etmekte idi.

mesherin heykeltiras kisminda Nermin Faruki Hanim’in teshir ettigi “Bas”, Macar heykeltiraslarindan birinin eseri olan “reis-i cumhur hazretlerinin bir büstü”, talebeden birinin eseri olan “Yarali Asker”; tezhit subesinden yuvarlak tezhip, sanayi-i tezyiniye sergisinde besmele levhalarindaki incelik nazar-i taktir ile görülmekte idi.

Sehrimiz için bedii bir hareket olan sergi mütesebbislerini tebrik ederken eser sahiplerini de takdiri vazife biliriz.



رسم سرکیسنده

سرکیده شمدی یه قادار دوائر نامنه اوتوز درت تابلو صاتین آلیندی

تورك رساملر جمعیتی طرفندن معارف وکالتی صالونده آچیلان رسم سرکیسی ، پازار ایرتسی کونی قاپاناجقدر . اون بش کون ایچون آچیلان سرکیه ایلك هفته چوق زیارتجی کلمشدر. سرکیه بیلتله ۱۰۵۰۰ کشی کیرمشدر . مکتبلریله کلن طلبه ایکی بیك بشیوز قاداردر . شمدیه قادار اوتوز دورت تابلو صاتیلمشدر .

معارف وکالتی اسماعیل حقی بکك برمنظره‌سنی. حامد بکك تربه تابلوسنی ، حکمت بکك جهانکیر وقوربغه‌لی دره تابلولرینی ، سامی بکك آنقره ، سعدی بکك قار، شوکت بکك یکی جامع، فیضان بکك فاتور مورت ، نامق اسماعیل بکك چنکی ، اویویان شهر ، قرمزی چیچکلر وجیه بکك دالیان قویی ، نظمی بکك عسکری موزه اسملی اثرلریله ابراهیم بکك پورتره‌سنی آلمشدر. بو اثرلرك مجموع قیمتی ایکی بیك اوچیوز لیرادر .

مجلس نامنه کاظم پاشا طرفندن سعدی بکك کوکصو ، نظمی بکك چنیرلی طاش تابلولریله علی رضا بکك ایکی منظره‌سی صاتون آلنمشدر . مجموعی بشیوز لیرا قیمتنده‌در.

داخلیه وکالتی طرفندن‌ده سامی بکك قیرمزی وپنبه کول تابلولریله نظمی بکك سبیلی ، شفیق بکك بروسه منظره‌سی وعلی رضا بکك منظره‌سی آلنمشدر. مجار سفیری شفیق بکك بروسه منظره‌سنی، جواد بکك خلیج منظره‌سنی، علی رضا بکك برمنظره‌سنی صاتین آلمشدر . شهرامانتی طرفندن‌ده نامق بکك بوغاز ایچنده صباح تابلوسی صاتین آلنمشدر .

Ek: 16- Anonim, Resim Sergisinde (12 Mart 1926). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ek: 16- Anonim, Resim Sergisinde (12 Mart 1926). *Hakimiyet-i Milliye*.

Sergide simdiye kadar devair namina 34 tablo satin alindi.

Türk ressamlar Cemiyeti tarafindan maarif vekaleti salonunda açilan resim sergisi, pazartesi günü kapanacaktir. 15 gün için açilan sergiye ilk hafta çok ziyaretçi gelmistir. Sergiye biletle 1500 kisi girmistir. Mektepleriyle gelen talebe 2500 kadardir. Simdiye kadar 34 tablo satilmistir. Maarif vekaleti Ismail Hakki Bey'in bir manzarasini, Hamid Bey'in "Türbe" tablosunu, Hikmet Bey'in "Cihangir ve Kurbagali Dere "tablosunu, Sami Bey'in "Ankara", Sadi Bey'in "Kar", Sevket Bey'in "Yeni Cami", Feyhaman Bey'in "Natürmort", Namik Ismail Bey'in "Çengi", "Uyuyan Sehir", "Kirmizi Çiçekler", Vecih Bey'in "Dalyan Koyu", Nazmi Bey'in "Askeri Müze" isimli eserleriyle, Ibrahim Bey'in portresini almistir. Bu eserlerin mecmu' 2300 liradir.

Meclis namina Kazim Pasa tarafindan Sadi Bey'in "Göksu", Nazmi Bey'in " Çenberlitas", tablolariyla Ali Riza Bey'in iki Manzarasi satin alinmistir. Mecmu' 500 lira kiymetindedir.

Dahiliye vekaleti tarafindan da Sami Bey'in "Kirmizi" ve "Pembe Gül "tablolariyla Nazmi Ziya Bey'in "Sebil"i, Sefik Bey'in "Bursa Manzarasi" ve Ali Riza Bey'in manzarasi alinmistir. Macar sefiri Sefik Bey'in "Bursa Manzarasi"ni Cevad Bey'in "Haliç Manzarasini", Ali Riza Bey'in bir manzarasini satin almistir. Sehri emaneti tarafindan da Namik Bey'in "Bogaz Içinde Sabah" tablosu satin alinmistir.



دون ساعت اون آلتیده یکی موزه بناسنده آنقره‌ده دردنجی صنایع نفیسه سرکیسی کشاد اولونمشدر. مراسمده ریاست جمهور اورکستراسی ولیبور ووقت وقت پارچه‌لر چالیوردی. اون آلتی دن اعتباراً دعوتلیلر کلمکه باشلامشلردی. هیئت ترتیبیه تشکیل ایدن معارف وکالتی صنایع نفیسه مدیری نائق اسماعیل، رسام شوکت ووجیه بکلر دعوتلیلری استقبال ایدیبورلردی.

تام اون آلتی بچوده باش وکیل پاشاحضرتلری تشریف ایتدیلر و معارف وکیلمز باش وکیل پاشا حضرتلریله حضورنده آتیده کی لطائف ایراد بیورديلر:

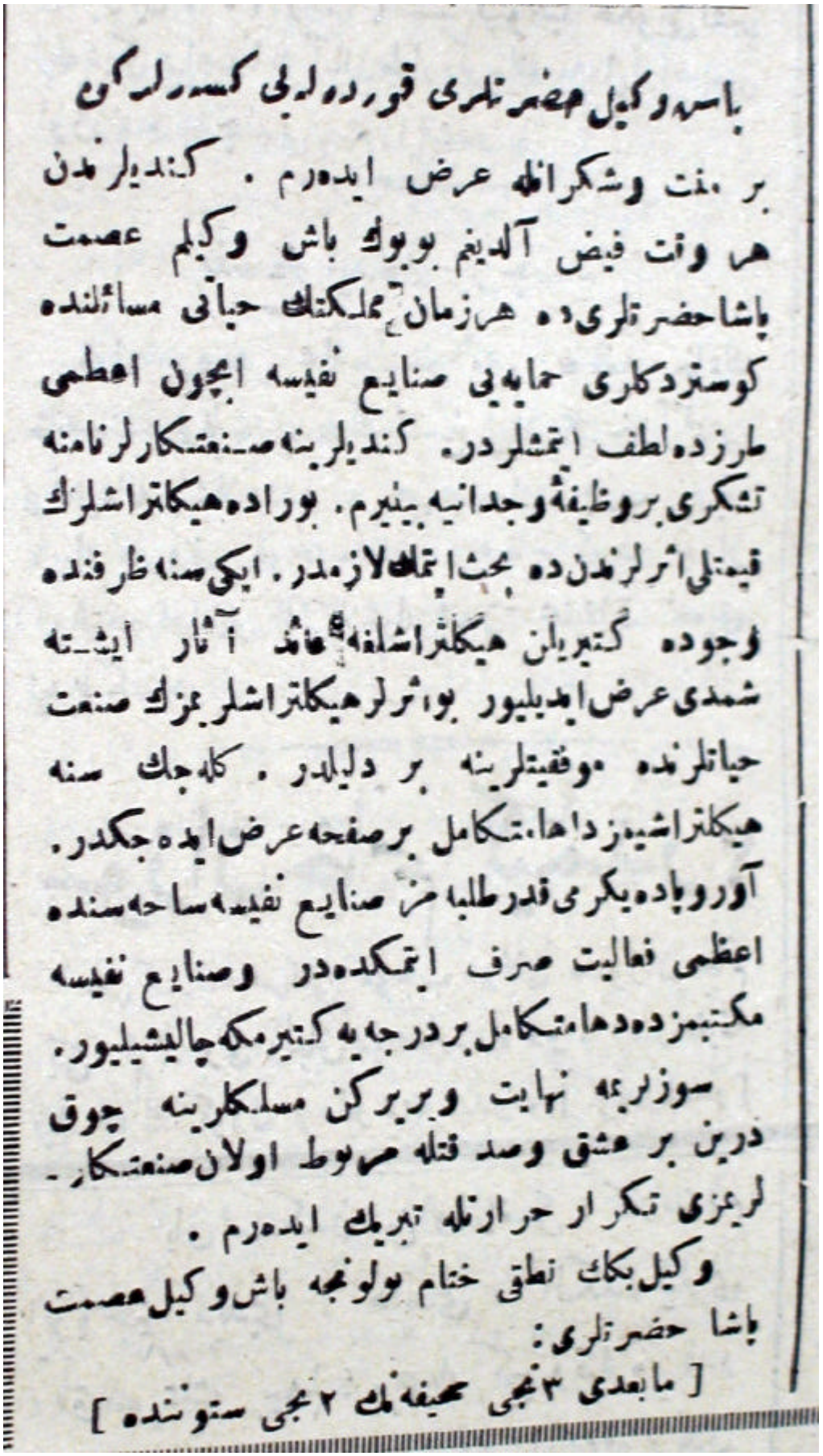
— محترم خانم و بك افندیلر؛ شو عمومی منظره سیله بویوك ومؤثر اولدیغنه قناعت کتیره‌جکمزی امید ایتدیکم دردنجی سرکیسی بزه بردفعه دها کوستریبور که مملکتمزده صنایع نفیسه حیاتی حقیقی بر تکامل یولی تعقیب ایتمکده‌در. بو کون دردنجی دوم سرکیسنك کشاد لطفی ایراد ایدرکن

اثنای کشاده معارف وکیلمز ایراد نطق ایدرکن

بو موفقیتك تولید ایتدیکی هیجان ایچنده بولنیورم. مملکتك بالخاصه صنایع نفیسه حیاتنده وتوسعه کمال و بر انکشاف قابه‌یدن بو تحول، بزه صنعتك آتیسی حقنده چوق قیمتلی امیدلر ویرمکده‌در. چوق قیمتلی و چوق بویوك ایده‌لریمزك، غازی رئیس جمهور حضرتلرینك صنایع نفیسه‌یی حمایه و تشویق خصوصنده‌کی براز یوقاریدکی یوکسك علاقه‌لریدرین

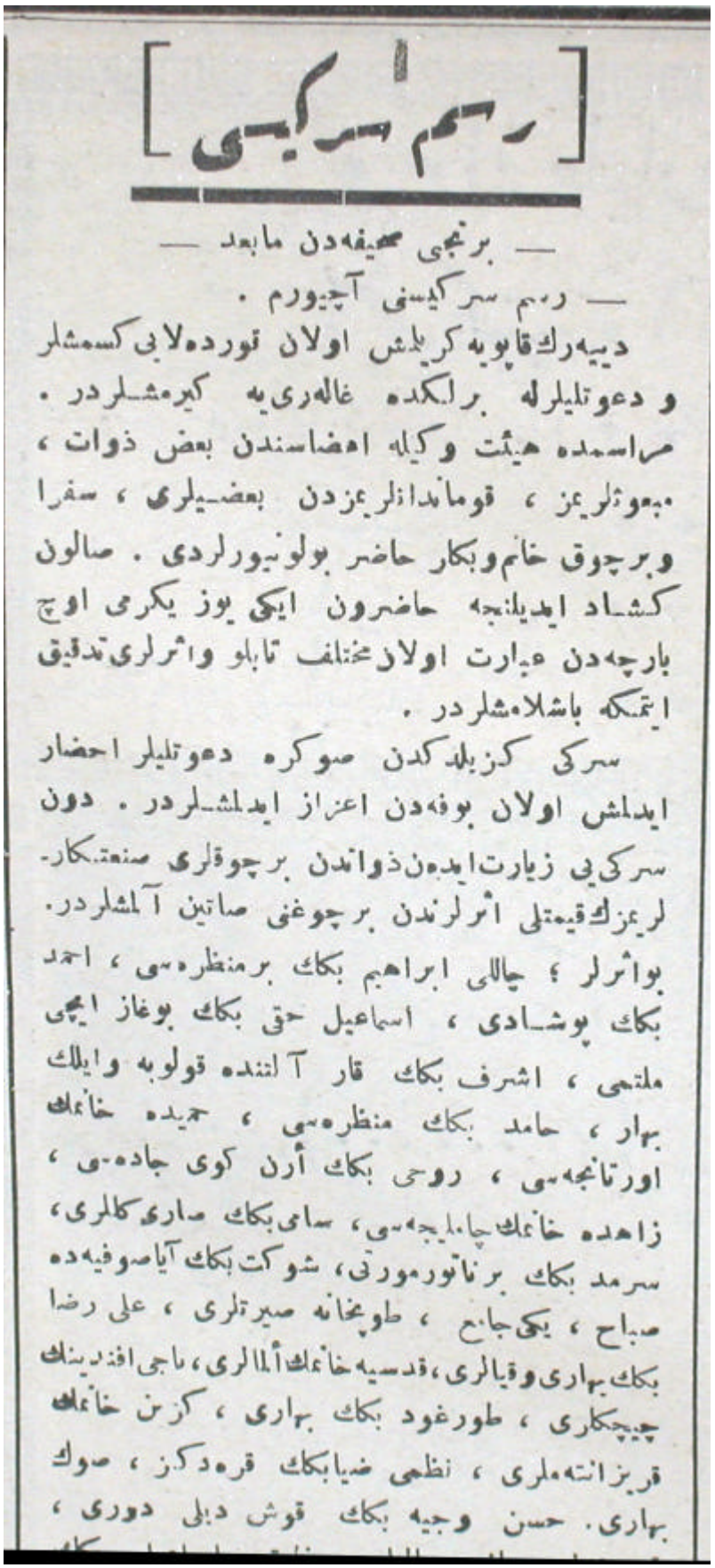
مجبور بانده‌یز. مدنی ملتلرك قانونلرنده شخصی حریته، شخصی حقوقه خصوصی برقیمت ویرلمسنك سببی، فردلرك برآره کلمسندن حاصل اولان ملته مضاف اولمه‌سی اعتباریله‌در. بوقسه منسوب اولدیغی هیئت اجتماعیه‌یه و ملته فائده‌سی اولمایان برآدامه نجون حقوق قانونیه بخش ایدیلسین؟ افرادی حرمنده، تربیه‌ده، حمایه‌ده، عادانده متعدد اولان ملتلرك بیقلماسنه امکان یوقدر. تاریخی و قضا، سیاسی برخطا اگر متعدد برملتی اضطرابه

Ek: 17- Anonim, Muhterem Basvekilimiz Dün Dördüncü Sanayi-i Nefise Sergisini Küsad Buyurdu, (27 Mayis 1927). *Hakimiyet-i Milliye*.



باسمه وکیل حضرتلری قوردوقلری کسمرلرکن
بر منت وشکرانله عرض ایدهرم . کندیلرندن
هر وقت فیض آلدیغم بوبوك باش وکیلم عصمت
پاشاحضرتلری ده هرزمان مملکتك حیاتی مسائلنده
کوسترد کلری حمایه یی صنایع نفیسه ایچون اعطی
طرزده لطف ایتمشلردر. کندیلرینه صنعتکارلرنامنه
تشکری بروظیفهٔ وجدانیه بیلیرم. بورادهکی هیکلتراشلرك
قیمتلی اثرلرندن ده بحث ایتمك لازمدر. ایکی سنه ظرفنده
وجوده کتیریلن هیکلتراشلغه عائد آثار ایشته
شمدی عرض ایدیلیور بو اثرلر هیکلتراشلریمزك صنعت
حیاتلرنده موفقیتلرینه بر دلیلدر . کله جك سنه
هیکلتراشیمز داها متکامل برصفحه عرض ایده جکدر.
آوروپاده یکرمی قدر طلبه مز صنایع نفیسه ساحه سنده
اعظمی فعالیت صرف ایتمکده در وصنایع نفیسه
مکتبمزده دها متکامل بردرجه یه کتیرمکه چالیشیلیور.
سوزلریمه نهایت ویرمدن مسلکلرینه چوق
درین بر عشق وصدقله مربوط اولان صنعتکار-
لریمزی تکرار حرارتله تبریك ایدهرم .
وکیل بکك نطقی ختام بولونجه باش وکیل عصمت
پاشا حضرتلری :
[مابعدی ۳ نجی صحیفه نك ۲ نجی ستونده]

Ek: 17a- Anonim, Muhterem Basvekilimiz Dün Dördüncü Sanayi-i Nefise Sergisini Küsad Buyurdu, (27 Mayis 1927). *Hakimiyet-i Milliye*.



[رسم سركيسی]

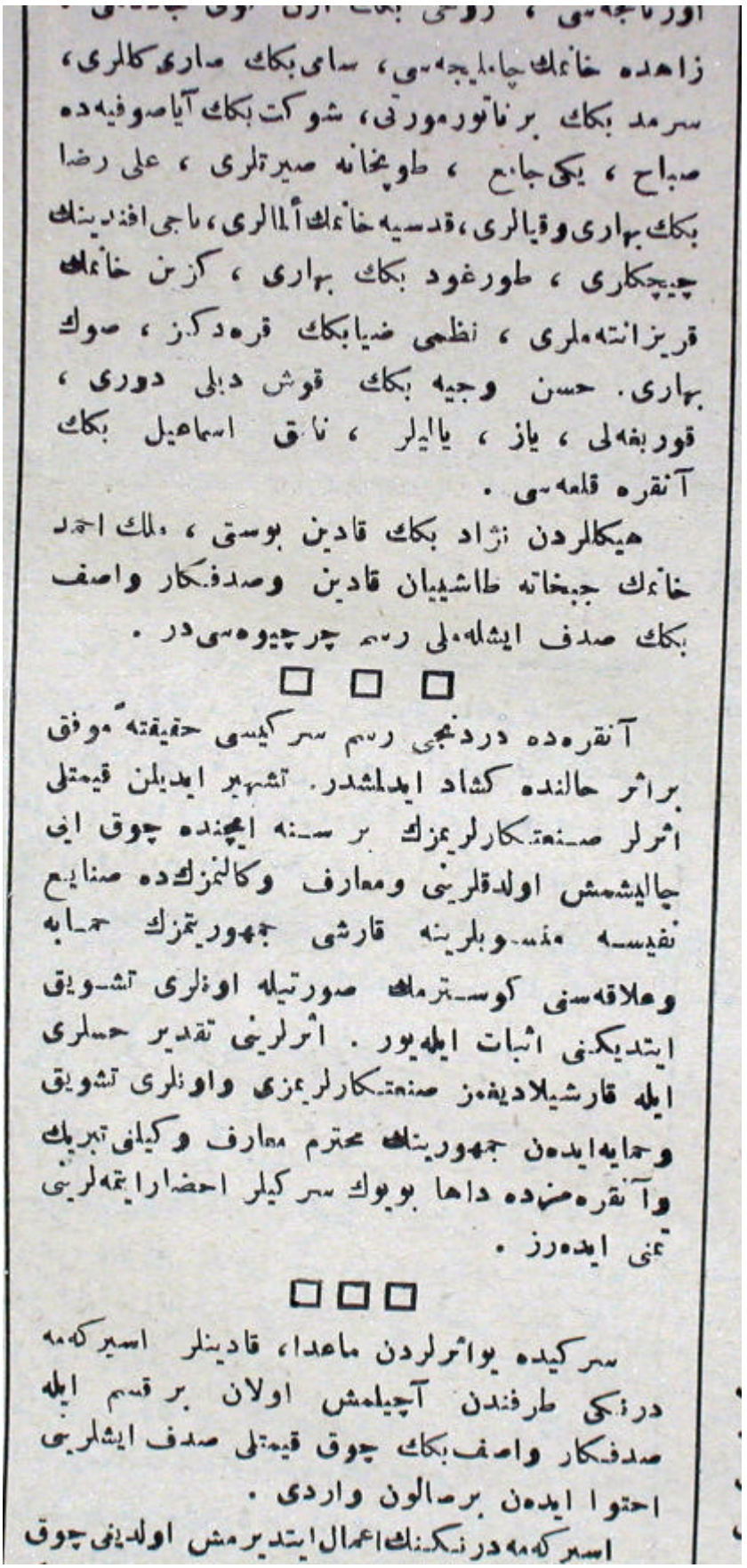
— برنجی صحيفه‌دن مابعد —

— رسم سركيسنی آچيورم .

ديه‌رك قاپويه كريلش اولان تورده‌لايی كسمشلر و دعوتليلرله برلكده غاله‌ری‌يه كيرمشلردر . مراسمده هيئت وكيله اعضاسندن بعض ذوات ، مبعوثلريمز ، قوماندانلريمزدن بعضيلری ، سفرا وبرچوق خانم‌وبكلر حاضر بولونيورلردی . صالون كشاد ايديلنجه حاضرون ايكی يوز يكرمی اوچ بارچه‌دن عبارت اولان مختلف تابلو واثرلری تدقيق ايتمكه باشلامشلردر .

سركی كزبلدكدن صوكره دعوتليلر احضار ايدلمش اولان يوفه‌دن اعزاز ايدلمشلردر . دون سركيی زيارت ايده‌ن ذواتدن برچوقلری صنعتكار- لريمزك قيمتلی اثرلرندن برچوغنی صاتين آلمشلردر. بو اثرلر ؛ جالالی ابراهيم بكك برمنظره‌سی ، احمد بكك پوشادی ، اسماعيل حقی بكك بوغاز ايچی ملتمی ، اشرف بكك قار آلتنده قولوبه وايلك بهار ، حامد بكك منظره‌سی ، حميده خانمك اورتانجه‌سی ، روحی بكك أرن كوی جاده‌سی ، زاهده خانمك چاملیجه‌سی ، سامی بكك صاری كللری ، سرمد بكك برناتورمورتی ، شوكت بكك آيا صوفيه‌ده صباح ، يكی جامع ، طوپخانه صيرتلری ، علی رضا بكك بهاری وقيالری ، قدسيه خانمك آلمالری ، ناجی افندينك چيچكلری ، طورغود بكك بهاری ، كزين خانمك قريزانته‌لری ، نظمی ضيابكك قره‌دكز ، صوك بهاری . حسن وجيه بكك قوش ديلی دوری ،

Ek: 17b- Anonim, Muhterem Basvekilimiz Dün Dördüncü Sanayi-i Nefise Sergisini Küsad Buyurdu, (27 Mayis 1927). *Hakimiyet-i Milliye*.



اورنا جه‌سی ، زوسی بک اوزن
زاهده خانم چاملیجه‌سی ، سامی بک صاری کالری ،
سرمد بک برناتورمورتی ، شوکت بک آیاصوفیه‌ده
صباح ، یکی جامع ، طوپخانه صیرتلری ، علی رضا
بک بهاری وقیالری ، قدسیه خانم آلمالری ، ناجی افندینک
چیچکلری ، طورغود بک بهاری ، کزن خانم
قریزانته‌ملری ، نظمی ضیابک قره‌دکز ، صوک
بهاری . حسن وجیه بک قوش دیلی دوری ،
قوربغه‌لی ، یاز ، یالیلر ، ناظق اسماعیل بک
آنقره قلعه‌سی .

هیکللردن نژاد بک قادین بوستی ، ملک احمد
خانم جبخانه طاشیبان قادین وصدفکار واصف
بک صدف ایشله‌ملی رسم چرچیوه‌سی‌در .

□ □ □

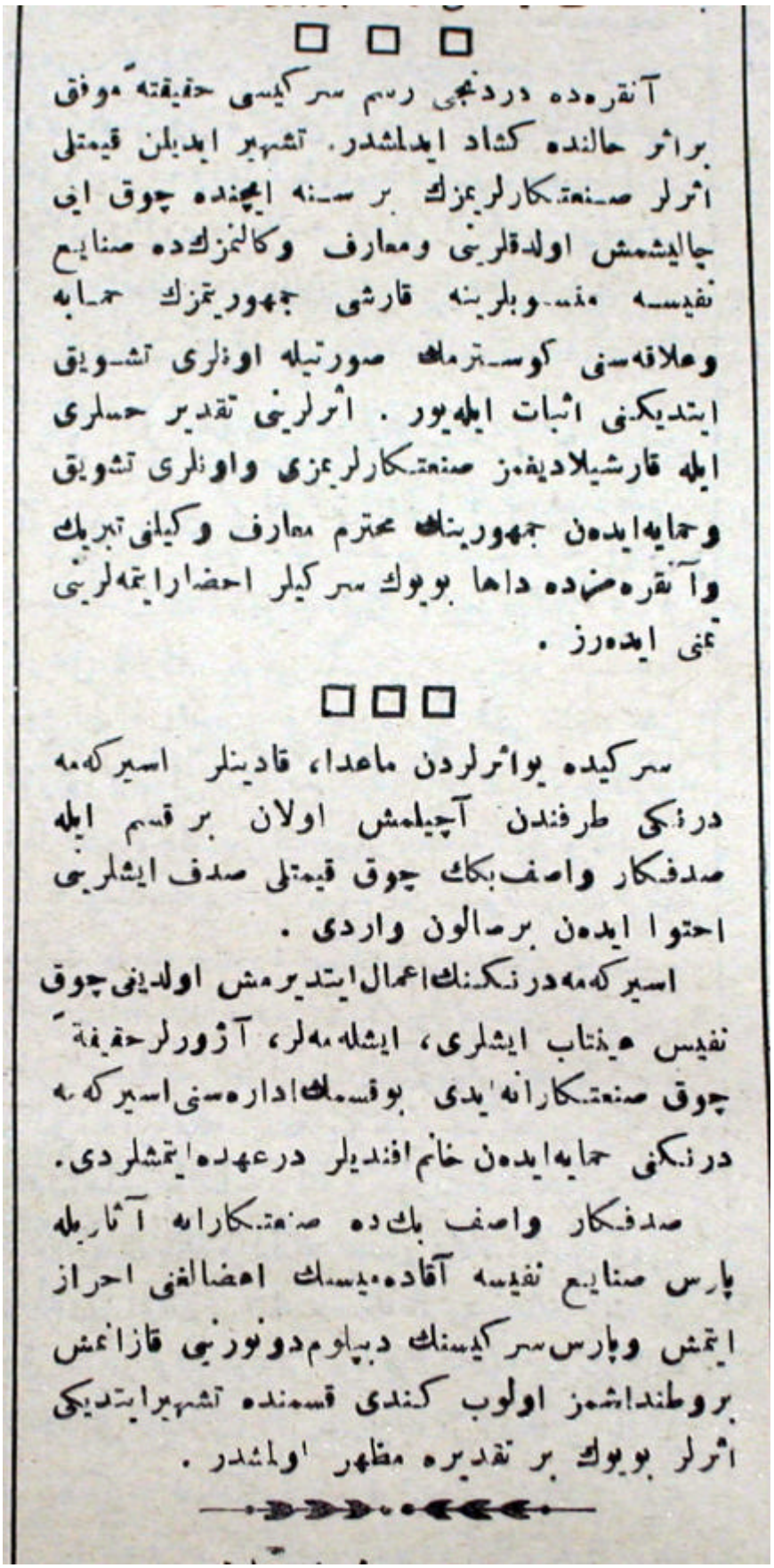
آنقره‌ده دردنجی رسم سرکیسی حقیقتهً موفق
براثر حالنده کشاد ایدلمشدر . تشهیر ایدیلن قیمتلی
اثرلر صنعتکارلریمزك بر سنه ایچنده چوق ای
چالیشمش اولدقلرینی ومعارف وکالتمزك‌ده صنایع
نفیسه متسوبلرینه قارشی جمهوریتمزك حمایه
وعلاقه‌سنی کوسترمك صورتیله اونلری تشویق
ایتدیکنی اثبات ایله‌یور . اثرلرینی تقدیر حسلری
ایله قارشیلادیغمز صنعتکارلریمزی واونلری تشویق
وحمایه‌ایده‌ن جمهوریتك محترم معارف وکیلی تبریك
وآنقره‌منده داها بویوك سرکیلر احضارایتمه‌لرینی
تمنی ایده‌رز .

□□□

سرکیده یواثرلردن ماعدا ، قادینلر اسیرکه‌مه
درنکی طرفندن آچیلمش اولان بر قسم ایله
صدفکار واصف بکك چوق قیمتلی صدف ایشلرینی
احتوا ایده‌ن برصالون واردی .

اسیرکه‌مه درنکنك اعمال ایتدیرمش اولدیغی چوق

Ek: 17c- Anonim, Muhterem Basvekilimiz Dün Dördüncü Sanayi-i Nefise Sergisini Küsad Buyurdu, (27 Mayis 1927). *Hakimiyet-i Milliye*.



□ □ □

آنقره‌ده دردنجی رسم سرکیسی حقیقتهً موفق براثر حالنده کشاد ایدلمشدر. تشهیر ایدیلن قیمتلی اثرلر صنعتکارلریمزك بر سنه ایچنده چوق ایی چالیشمش اولدقلرینی ومعارف وکالتمزك‌ده صنایع نفیسه متسوبلرینه قارشی جمهوریتمزك حمایه وعلاقه‌سنی کوسترمك صورتیله اونلری تشویق ایتدیکنی اثبات ایلهیور . اثرلرینی تقدیر حسلری ایله قارشیلادیغمز صنعتکارلریمزی واونلری تشویق وحمایه‌ایده‌ن جمهوریتك محترم معارف وکیلی تبریك وآنقره‌مزده داها بویوك سرکیلر احضارایتمه‌لرینی تمنی ایده‌رز .

□ □ □

سرکیده بواثرلردن ماعدا، قادینلر اسیرکه‌مه درنکی طرفندن آچیلمش اولان بر قسم ایله صدفکار واصف‌بکك چوق قیمتلی صدف ایشلریی احتوا ایده‌ن برصالون واردی .

اسیرکه‌مه‌درنکنك اعمال ایتدیرمش اولدینی چوق نفیس هیئتاب ایشلری، ایشله‌مه‌لر، آژورلرحقیقهً چوق صنعتکارانه‌یدی بوقسمك اداره‌سنی اسیرکه‌مه درنکنی حمایه‌ایده‌ن خانم افندیلر درعهده‌ایتمشلردی.

صدفکار واصف بك‌ده صنعتکارانه آثاریله پارس صنایع نفیسه آقاده‌میسنك اعضالغنی احراز ایتمش وپارس سرکیسنك دیپلوم‌دونورنی قازانمش بروطنداشمز اولوب کندی قسمنده تشهیرایتدیکی اثرلر بویوك بر تقدیره مظهر اولمشدر .

Ek: 17d- Anonim, Muhterem Basvekilimiz Dün Dördüncü Sanayi-i Nefise Sergisini Küsad Buyurdu, (27 Mayis 1927). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ek: 17- Anonim, Muhterem Basvekilimiz Dün Dördüncü Sanayi-i Nefise Sergisini Küsad Buyurdu, (27 Mayis 1927). *Hakimiyet-i Milliye*.

Bu seneki sergi maarif vekaletimizin himaye ve tesvikine mahzar olan sanatkarlarimizin geçen bir sene zarfinda çok kiymetli eserler hazirladiklarini ispat ediyor.

Dün saat 16 da yeni müze binasinda Ankara 4. Sanayi-i Nefise sergisi küsat olunmustur. Merasimde riyaset-i Cumhur orkestrasi ? ? parçalar çaliyordu. 16'dan itibaren davetliler gelmeye baslamislardi. Heyet-i terbiyeyi teskil eden Maarif Vekaleti Sanayi-i Nefise müdürü Namik Ismail, ressam Sevket ve Vecih Beyler davetlileri istikbal ediyorlardi.

Tam on alti buçukta (16. 30) basvekil pasa hazretleri tesrif ettiler ve maarif vekilimiz Basvekil Pasa Hazretlerinin huzurunda atideki nutku irad buyurdular.

"Muhterem hanim ve beyefendiler, su umumi manzarasiyla büyük ve muvaffakiyetli bir eser olacagina kanaat getireceginizi ümit ettigim resim sergisi bize bir defa daha gösteriyor ki memleketimizde sanayi-i Nefise hayati hakiki bir tekamül yolu takip etmektedir. Bugün Dördüncü Resim sergisinin küsad nutkunu irad ederken bu muvaffakiyetin tevlid ettigi heyecan içinde bulunuyorum. Memleketin bilhassa sanayi-i nefise hayatinda vukua gelen ve bir inkisaf ifade eden bu tahvil (?), bize sanatin atisi hakkinda çok kiymetli ümitler vermektedir. Çok kiymetli ve çok büyük liderimizin, Gazi Reis-i Cumhur hazretlerinin sanayi-i nefiseyi himaye ve tesvik hususunda ibraz buyurduklari yüksek alakayi derin bir minnet ve sükranla arz ederim. Kendilerinden her vakit feyiz aldigim büyük bas vekilimiz Ismet Pasa hazretleri de her zaman memleketinin hayati mesailinde gösterdikleri himayeyi sanayi-i nefise için azami tarzda lütuf etmislerdir. Kendilerine sanatkarlar namina tesekkürü bir vazife-i vicdaniye bilirim. Burada heykeltiraslarin kiymetli eserlerinden de bahsetmek lazimdir. Iki sene zarfinda vücuda getirilen heykeltirasliga ait asar isine simdi arz ediyor bu asarlar heykeltiraslarimizin sanat hayatlarinda muvaffakiyetlerine bir delildir. Gelecek sene heykeltirasimiz daha mütekamil bir safha arz edecektir. Avrupa'da yirmi kadar talebemiz sanayi-i nefise sahasinda azmi faaliyet sarf etmektedir. Ve sanayi-i nefise mektebimizde daha mütekamil bir dereceye getirmeye çalisiliyor. Sözlerime nihayet verirken mesleklerine çok derin bir ask ve sadakatle merbut olan sanatkarlarimizi tekrar hararetle tebrik ederim". Vekil Bey'in nutku hitam bulunca bas vekil Ismet Pasa hazretleri:

-Resim sergisi açiyorum

Diyerek kapiya gerilmis olan kurdeleyi kesmisler ve davetlilerle birlikte galeriye girmislerdir. Merasimde Heyet-i vekili azasindan bazi zevat, mebuslarimiz, kumandanlarimizdan bazilari, sefir ve bir çok hanim ve beyler hazir bulunuyorlardi. Salon küsad edilince hazirun *223 parçadan ibaret olan muhtelif tablo* ve eserleri tetkik etmekle baslamislardir.

Sergi gezildikten sonra davetliler ihzar edilmis olan büfeden izâz edilmislerdir. Dün sergiyi ziyaret eden zevattan bir çoklari sanatkarlarimizin kiymetli eserlerinden bir çogunu satin almislardir. Bu eserler; Çalli Ibrahim Bey'in bir manzarasi, Ahmet Bey'in posadi, Ismail Hakki Bey'in *"Bogaziçi Meltemi"*, Esref Bey'in *"Kar Altinda Kulübe"* ve *"Ilkbahar"*, Hamid Bey'in bir manzarasi, Hamide Hanim'in *"Ortanca"*si, Ruhi Bey'in *"Erenköy Caddesi"*, Zahide Hanim'in *"Çamlica"*si, Sami Bey'in *"Sari Güller"*i, Sermed Bey'in bir natürmortu, Sevket Bey'in *"Ayasofyada Sabah"*, *"Yeni Cami"*, *"Tophane Sirtlari"*, Ali Riza Bey'in *"Bahar"* ve *"Kayalar"*i", Kudsiye Hanim'in *"Elmalar"*i, Naci Efendi'nin *"Çiçekler"*i, Turgut Bey'in *"Bahar"*i, Güzin Hanim'in *"Krizantem"*leri, Nazmi Ziya Bey'in *"Karadeniz"* ve *"Sonbahar"*i, Hasan Vecih Bey'in *"Kus Dili Deresi"* *"Kurbagali"*, *"Yaz"*, *"Yalilar"*, Namik Ismail Bey'in *"Ankara Kalesi"*

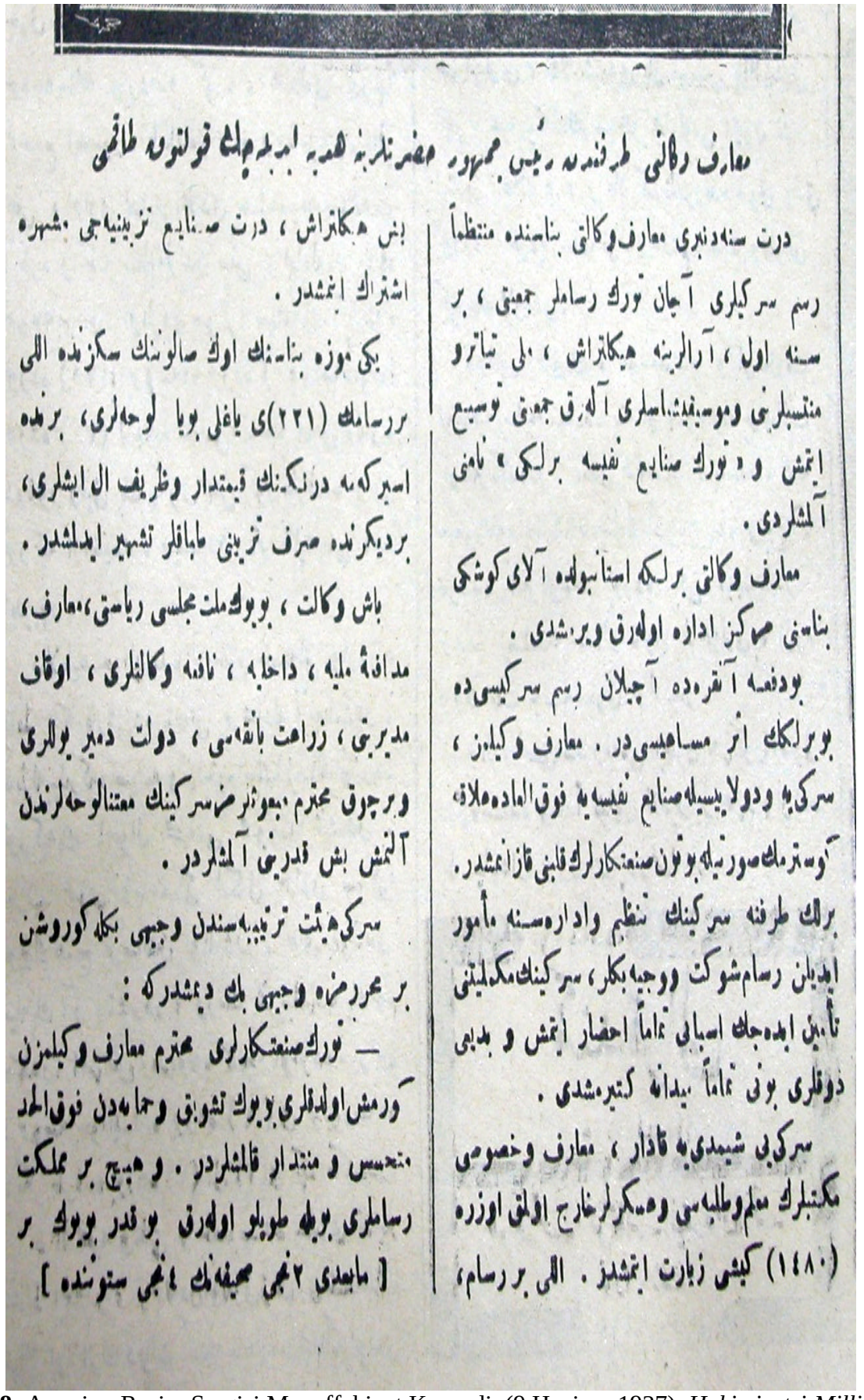
Heykellerden Nejat Bey'in Kadin büstü, Melek Ahmet Hanim'in Cephane tasiyan Kadin ve sedefkar Vasif Bey'in sedef islemeli resim çerçevesidir.

Ankara'da 4. Resim sergisi hakikaten muvaffak bir eser halinde küsad edilmistir. Teshir edilen kiymetli eserler sanatkarlarimizin bir sene içinde çok iyi çalismis olduklarini ve maarif vekilimizin de Sanayi-i Nefise Mensuplarina karsi cumhuriyetimizin himaye ve alakasini göstermek suretiyle onlari tesvik ettigini ispat ediyor. Eserlerini taktir hisleri ile karsiladigimiz sanatkarlarimizi ve onlari tesvik ve himaye eden Cumhuriyetin muhterem Maarif Vekilini tebrik ve Ankara'mizda daha büyük sergiler ihzar etmelerini temenni ederiz.

Sergide bu eserlerden mâdâ, kadinlar Esirgeme Dernegi tarafindan açilmis olan bir kisim ile sedefkar Vasif Bey'in çok kiymetli sedef islemelerini ihtiva eden bir salon vardi.

Esirgeme Derneginin imal ettirmis oldugu çok nefis Ayintab isleri, islemeler, ajurlar hakikaten çok sanatkarane idi. Bu kismin idaresini Esirgeme Dernegini himaye eden hanimefendiler deruhte etmislerdi.

Sedefkar Vasif Bey de sanatkarane eserleriyle Paris Sanayi-i Nefise Akademisinin azaligini ihraz etmis ve Paris sergisinin ihzar kazanmis bir vatandasimiz olup kendi kismin da teshir ettigi eserler büyük bir taktire mahzar olmustur.



معارف وكالتى طرفندن رئيس جمهور حضرتلرينه تقديم ايديلمك قولنوه طاقمى

درت سنه‌دنبرى معارف وكالتى بناسنده منتظماً رسم سركيلرى آچان تورك رساملر جمعيتى ، بر سنه اول ، آرالرينه هيكلتراش ، ملى تياترو منتسبلرينى وموسيقيشناسلرى آلهرق جمعيتى توسيع ايتمش و « تورك صنايع نفيسه برلكى » نامنى آلمشلردى .

معارف وكالتى برلكه استانبولده آلاى كوشكى بناسنى مركز اداره اولهرق ويرمشدى .

بودفعه آنقره‌ده آچيلان رسم سركيسى‌ده بو برلكك اثر مساعيسى‌در . معارف وكيلمز ، سركيه ودولايسيله صنايع نفيسه‌يه فوق العاده علاقه گوستر مك صورتيله بوتون صنعتكارلرك قلبنى قازانمشدر . برلك طرفنه سركينك تنظيم واداره‌سنه مأمور ايديلن رسام شوكت ووجيه بكلر ، سركينك مكملينى تأمين ايده‌جك اسبابى تماماً احضار ايتمش و بديعى دوقلرى بونى تماماً بيدانه كتيرمشدى .

سركى بى شبهه‌يه قادار ، معارف وخصوصى مكتبلرك معلم وطلبه‌سى وعسكرلر خارج اولمق اوزره (١٤٨٠) كيشى زيارت ايتمشدر . الى بر رسام ، بش هيكلتراش ، درت صنايع تزيينيه‌جى مشهره اشتراك ايتمشدر .

بكى موزه بناسنك اوك صالونك سكزنده الى بر رسامك (٢٢١)ى ياغلى بويا لوحه‌لرى ، برنده اسير كه‌به درلكينك قيمتدار وظريف ال ايشلرى ، بردیگرنده صرف تزيينى مباحثلر تشهير ايدلمشدر .

باش وكالت ، بويوك ملت مجلسى رياستى ، معارف ، مدافعهٔ ملیه ، داخليه ، نافعه وكالتلرى ، اوقاف مديريتى ، زراعت بانقه‌سى ، دولت دمير يوللرى وبرچوق محترم بعوثر ضمن سركينك معتنالوحه‌لرندن آلنمش بش قدرينى آلمشلردر .

سركى هيئت ترتيبيه‌سندن وجيهى بكله كوروشن بر محرر مزه وجيهى بك ديمشدركه :

— تورك صنعتكارلرى محترم معارف وكيلمزن گورمش اولدقلرى بويوك تشويق وحمايه‌دن فوق الحد متحمس و منتدار قالمشلردر . و هيچ بر مملكت رساملرى بويله طوپلو اولهرق بو قدر بويوك بر

[مابعدى ٢ نجى صحيفه‌نك ٤ نجى ستونده]

Ek: 18- Anonim, Resim Sergisi Muvaffakiyet Kazandi, (9 Haziran 1927). *Hakimiyet-i Milliye*.

[درد نجی رسم سرگیسی]

[برنجی صحیفه‌دن مابعد]

علاقه‌یه مظهر اولماشلردر . بونی لسان شکرانه یاد ایده‌رم . !

صوك کونلرده (ازمیر سپت وچوچق مکتبی) سرگیسی حاضردن معمول مختلف اشیای بدنیه‌وتزیینیه وصنعی چچکلر کوندرمشدر .

ازمیرده بولدن درت سنه اول پارس و یانه مکتبلرندن دیپلومالی حسن حبیب بك طرفندن آچیلان بومکتب بالکز سپت وچوچق یتشدیرمکله قالمامش، مملکتده بوساحه‌ده صنعتکارلرده یتیشدیرمشدر . رسم سرگیسنده مکتبك تشهیر ایدیلن آثاری، دون معارف وتجارت وکالرمزله، ازمیر مبعوثی عثمان زاده حمدی بکلر طرفندن زیارت ایدیلمشدر . وکالرمز بو آثار قارشوسنده بیان ممنونیت ایله شلردر .

معارف وکاتی، بویوك غازی یه اهدا ایدیلن اوزره براوطه طاقمی مبایعه ایتمشدر. بلدیه معارف وکیلی مجانی بك طرفندن بوطاقم رئیس جمهور حضرتلرینه تقدیم اولنه حقدر .

Ek: 18a- Anonim, Resim Sergisi Muvaffakiyet Kazandi, (9 Haziran 1927). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ek: 18- Anonim, Resim Sergisi Muvaffakiyet Kazandi, (9 Haziran 1927). *Hakimiyet-i Milliye*.

Maarif vekaleti, Izmir Sepet ve Çiçek Mektebi tarafindan yapilan bir koltuk takimi Reis-i Cumhur hazretlerine hediye etmek üzere mubayaa eyledi.

Dört seneden beri maarif vekaleti binasinda muntazaman resim sergisi açan Türk Ressamlar Cemiyeti, bir sene evvel aralarina heykeltiras, milli tiyatro müntesiplerini ve musikisinaslari alarak cemiyeti tevsi' etmis ve "Türk Sanayi-i Nefise Birligi" namini almislardi.

Maarif vekaleti birlige Istanbul'da Alay Köskü binasini merkez idare olarak vermisti.

Bu defa Ankara'da açilan resim sergisi de bu birligin eser-i mesaisidir. Maarif Vekilimiz, sergiye ve dolayisiyla sanayi-i nefiseye fevkalade alaka göstermek suretiyle bütün sanat karlarin kalbini kazanmistir.

Birlik tarafta serginin tanzim ve idaresine memur edilen ressam Sevket ve Vecih Beyler, serginin mükemmeliyetini temin edecek ispati tamamen ihzar etmis ve bedii zevkleri bunu tamamen meydana getirmisti.

Sergide simdiye kadar, maarif ve hususi mekteplerin muallim ve talebesi ve askerler hariç olmak üzere 1410 kisi ziyaret etmistir. 51 ressam, 5 heykeltiras, 4 sanayi-i tezyiniyeci meshere istirak etmistir. Yeni müze binasinin 10 salonunun sekizinde 51 ressamin 221'i yagliboya levhalari, birinde Esirgeme Derneginin kiymettar ve zarif el isleri, bir digerinde sirf tezyini tabaklar teshir edilmistir. Basvekalet, Büyük Millet Meclisi Riyaseti, Maarif, Müdafa-i Milliye, Dahiliye, Naf'a Vekaletleri, Evkaf müdürini Ziraat Bankasi, Devlet Demir Yollari ve birçok muhterem mebuslarimiz serginin müstesna levhalarindan 65 kadarini almislardir.

Sergi heyet-i tertibiyesinden Vecih Bey'le görüsen bir muharririmize Vecih Bey demistir ki:

Türk sanatkarlari muhterem maarif vekilimizin vermis olduklari büyük tesvik ve himayeden fevkalade mütehassis, minnettar kalmislardir ve hiçbir memleket ressamlari böyle toplu olarak bu kadar büyük bir alakaya mahzar olmamislardir. Bunu lisan-i sükran la yad ederim.

Son günlerde (Izmir Sepet ve Çiçek Mektebi) sergiye hasirdan mamul muhtelif esya-i iyniye ve tezyiniye ve suni çiçekler göndermistir.

Izmir'de bundan 4 sene evvel Paris ve Viyana Mekteplerinden diplomali Hasan Habib Bey tarafindan açilan bu mektep sepet ve çiçek yetistirmekle kalmamis, memlekete bu saha da sanatkarlar yetistirmistir. Resim sergisinde mektebinde teshir edilen asari, dün maarif ve ticaret vekillerimizle, Izmir mebusu Osmanzade Hamdi Beyler tarafindan ziyaret edilmistir. Vekillerimiz bu asar karsisinda beyan-i memnuniyet eylemislerdir.

Maarif vekaleti, Büyük Gaziye ihda edilmek üzere bir oda takimi mibayei etmistir. Billezzet Maarif vekili Necati Bey tarafindan bir takim Reis-i Cumhur Hazretlerine takdim olunacaktir.



بو سنه کی رسم سرکیسی

کچن سنه کیلرندن دها زنکیندر

سرکینك تابلو وهیکلری کلدی

بو سنه‌نك رسم سرکیسی ایچون تابلولر وهیکلر کلش ، ترتیب هیئتی طرفندن خلق فرقه‌سی صالونه یرلشدیرلمکه باشلانمشدر :

بو سنه سرکیه قبول ایدیلن آثار جوق صیق تدقیقدن کچمشدر. بو اعتبارله بو سنه‌کی سرکی کیفیت اعتباریله کچن سنه کیلره نظراً دها قوتلیدر . تابلولری تفریق وقبول ایدن هیئت صنایع نفیسه یرلکی رسم شعبه‌سنك انتخابیله رسام سامی ، وجیه ، شوکت ، ابراهیم ، حکمت ، فخیمان ، نامق اسماعیل بکلردن مرکبدر .

هیئته کلن آثارلردن یالکز ایکی یوز اون پدیسی قبول ایدلمشدر . بونلر یاغلی بویا ، پاسته‌ل وآقوواره‌لدر . یوز اوتوز ایکی عددی تابلو ، سکز عددی هیکل ویدمش پدی عددی ده پروفسورلرك وطلبه‌لرك آثارلریدر تابلولرمیانده اون اوچ پارچه‌سی انکلیز سفیره‌سی میسترس فلارفك آثارلریدر .

Ek: 19- Anonim, Bu Seneki Resim Sergisi, (20 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.



میسترس فلارفك آثارلریدر .

سکز هیکلتراش اثرندن اوچی نژاد بکك، بری رزان خانمك ومتباقی دردی‌ده ملك خانمکدر .

ملك خانمك زیبك اثری هرخصوصده کوزل وصنعتکارانه‌در .

رساملر میانده‌اون ایکی قادین رسامزك‌ده آثاری موجوددر ، هرسنه رسم سرکیسی یکی قادین رساملرله بزی طانیشدیرمقده‌در . تابلولر هنوز آچیلمادیغی ایچون آنجق برقاچ پارچه‌سنی کوره‌بیلدك. سامی بکك ومزدان خانمك اثرلری کورولن اثرلر میانده بالخاصه نظر دقتی جلب ایدن‌کنك مهم بر یکیلکی‌ده اردده. قورانیف قسمنك موجودیتیدر. بوقسمده‌کی آثارك اکثریسی مکتبلی خانم وبکلرکدر .

سرکینك تنظیم وترتیبی ایچون رسام‌حکمت و فخیان بکلر اوغراشمقده‌درلر . سرکی استحضاراتنك بازار ایرتسی کونی اکمال ایدیله‌جکی قوتله محتملدر .

Ek: 19a- Anonim, Bu Seneki Resim Sergisi, (20 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ek: 19- Anonim, Bu Seneki Resim Sergisi, (20 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.

Geçen senekilerden daha zengindir. Serginin tablo ve heykelleri geldi.

Bu senenin resim sergisi için tablolar ve heykeller gelmis, tertip heyeti tarafindan Halk Firkasi salonuna yerlestirilmeye baslanmistir.

Bu sene sergiye kabul edilen asar çok siki tetkikattan geçmistir. Bu itibarla bu seneki sergi keyfiyet itibariyle geçen senekilere nazaran daha kuvvetlidir. Tablolari tefrik ve kabul eden heyet-i Sanayi-i Nefise Birligi Resim Subesinin intihabiyla ressam Sami, Vecih, Sevket, Ibrahim, Hikmet, Feyhaman, Namik Ismail Beylerden mürekkeptir.

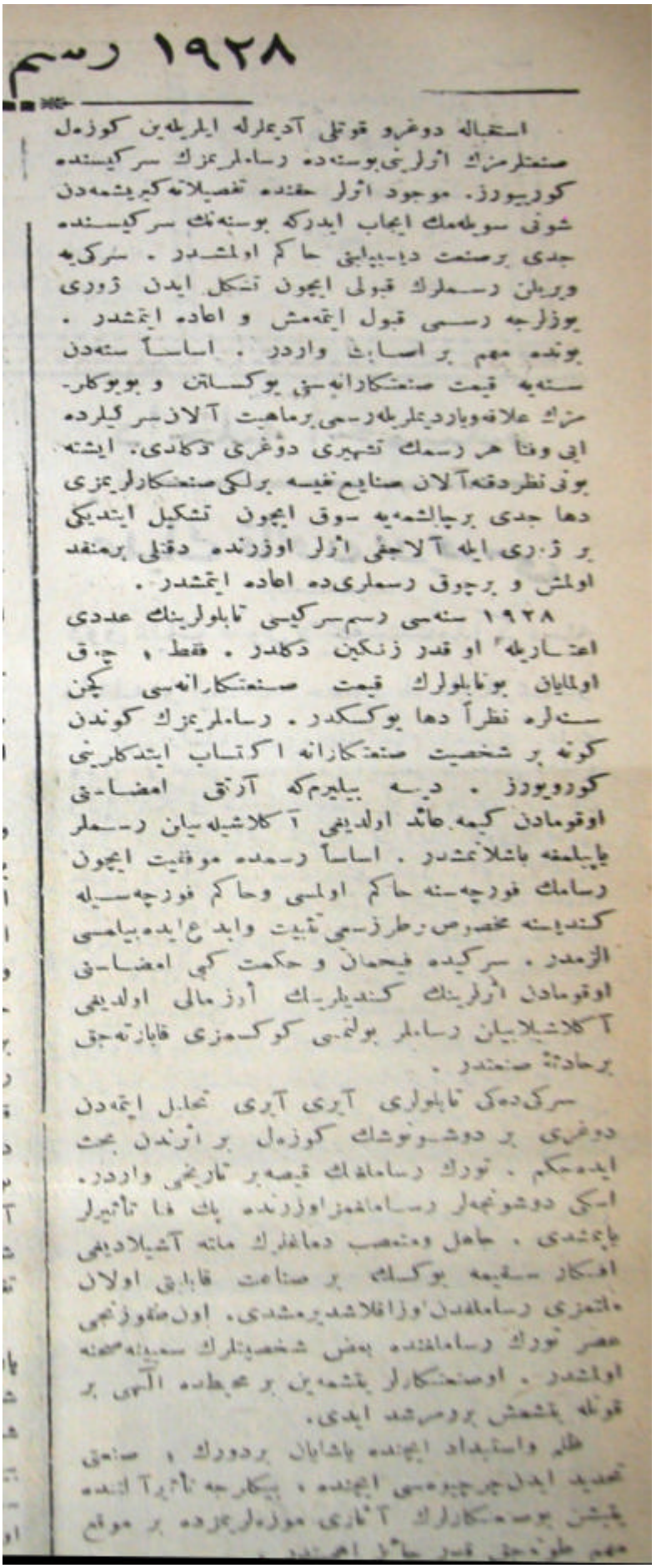
Heyete gelen eserlerden yalniz iki yüz on yedisi (217) kabul edilmistir. Bunlar yagli boya, pastel ve akvareldir. 132 adeti tablo, 8 adeti heykel 77 adeti de profesörlerin ve talebelerin eserleridir.

8 heykeltiras eserinden üçü Nejat Bey'in biri Rezan Hanim'in, ve mütebaki dördü de Melek Hanim'indir.

Melek Hanim'in Zeybek eseri her hususta güzel ve sanatkaranedir.

Ressamlar meyaninda da 12 kadin ressamimizin da esersi mevcuttur, her sene resim sergisi yeni kadin ressamlarla bizi tanistirmaktadir. Tablolar henüz açilmadigi için ancak birkaç parçasini görebildik. Sami Bey'in ve Müzdan Hanim'in eserleri görülen eserler meyaninda da bilhassa nazar-i dikkati celp etmektedir.

Bu sene sergisinin mühim bir yeniligi de ardekoratif kisminin mevcudiyetidir. Bu kisimdaki asarin mektepli hanim ve beylerindir. Serginin tanzim ve tertibi için ekserisi ressam Hikmet ve Feyhaman Beyler ugrasmaktadir. Sergi istihzaratinin pazartesi günü ikmal edilecegi kuvvetle muhtemeldir.



۱۹۲۸ رسم

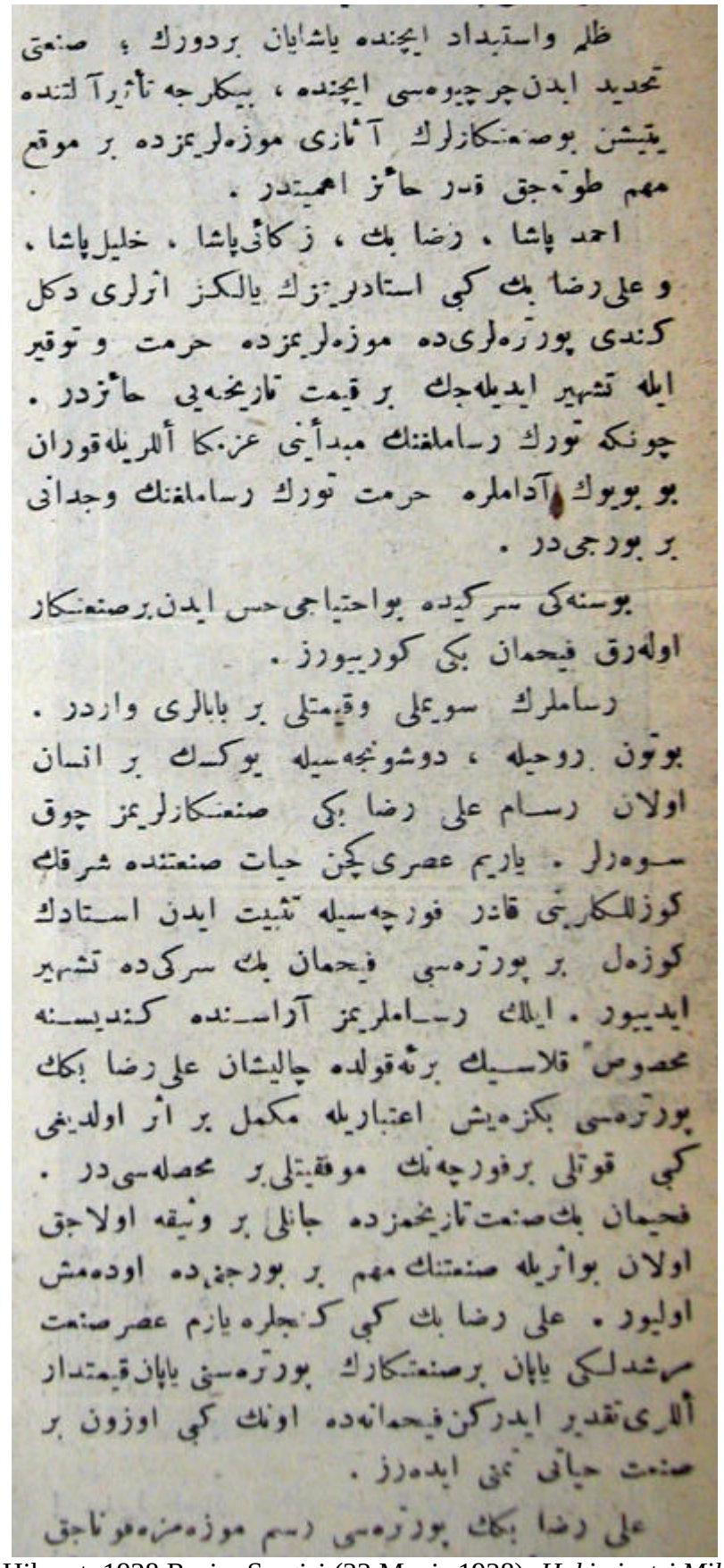
استحاله دوغرو قوتلی آدیملرله ایلریله‌ین کوزه‌ل صنعتلرمزك اثرلرینی بوسنه‌ده رسملریمزك سرکیسنده کوریبورز. موجود اثرلر حقنده تفصیلاته کیریشمه‌دن شوقی سویله‌مك ایجاب ایدرکه بوسنه‌نك سرکیسنده جدی برصنعت دیسیپلینی حاکم اولمشدر. سرکیه ویریلن رسملرك قبولی ایچون تشکل ایدن ژوری یوزلرجه رسمی قبول ایتمه‌مش و اعاده ایتمشدر. بوندہ مهم بر اصابت واردر. اساساً سنه‌دن سنه‌یه قیمت صنعتکارانه‌سنی یوکسلتن و بویوکلرمزك علاقه‌ویاردیملریله رسمی برماهیت آلان سرکیلرده ایی وفنا هر رسمك تشهیری دوغرینی دکادی. ایشته بونی نظردقته آلان صنایع نفیسه برلکی صنعتکارلریمزی دها جدی برچالشمه‌یه سوق ایچون تشکیل ایتدیکی بر ژوری ایله آلاجغی اثرلر اوزرنده دقتلی برمناقشه اولمش و برچوق رسملری‌ده اعاده ایتمشدر.

۱۹۲۸ سنه‌سی رسم‌سرکیسی تابلولرینك عددی اعتباریله او قدر زنگین دکلدر. فقط، جوق اولمایان بوتابلولرك قیمت صنعتکارانه‌سی کچن سنه‌لره نظراً دها یوکسکدر. رسملریمزك کوندن کونه بر شخصیت صنعتکارانه اکتساب ایتدکلرینی کوروبورز. دیه بیلیرمکه آرتق امضاسنی اوقومادن کیمه عائد اولدیغی آکلاشیله‌یان رسملر پك پك آزالمشدر. اساساً رسمده موفقیت ایچون رسامك فورچه‌سنه حاکم اولمسی وحاکم فورچه‌سیله کندینه مخصوص برطرز رسمی تثبیت وابداع ایده‌بیلمسی لزمدر. سرکیده فیحمان و حکمت کبی امضاسنی اوقومادن اثرلرینك کندیلریك آرزو مالی اولدیغی آکلاشیلایان رسملر بولنمسی کوکسمزی قبارتهجق برحادثه صنعتدر.

سرکی‌ده‌کی تابلولری آیری آیری تحلیل ایتمه‌دن دوغری بر دوشونوشك کوزه‌ل بر اثرندن بحث ایده‌مکم. تورك رسامانك قیصه‌بر تاریخی واردر. اسکی دوشونجه‌لر رسامانمزاوزرنده پك فنا تأثیرلر یاپمشدی. جاهل ومتعصب دماغلرك مانه آشیلادیغی افکار سقیمه یوکسك بر صناعت قابلی اولان ماتمزی رساملقدن اوزاقلاشدیرمشدی. اون صکوزنجی عصر تورك رسامانده بعض شخصیتلرك سیماسنه صاحب اولشدر. اوصنعتکارلر یتشمه‌ین بر محیطده آلتی بر قوناه یتشمش بروسرشد ایدی.

ظلم واستبداد ایچنده یاشایان بردورك، صانعی تحدید ایدن جرچیوه‌سی ایچنده، پیکارجه تأثیرآلتنده یتیشن بوسنعتکارلرك آثاری موزه‌لرجرده بر موقع مهم طوتوجق قیمتلر حائز اهمیتدر.

Ek: 20- Mimar Hikmet, 1928 Resim Sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.



ظلم واستبداد ایچنده یاشایان بردورك ؛ صنعتی تحدید ایدن جرچیوه‌سی ایچنده ، بیکارجه تأثیر آلتنده یتیشن بوصنعتکارلرك آثاری موزه‌لریمزده بر موقع مهم طوتمجق قدر حائز اهمیتدر .

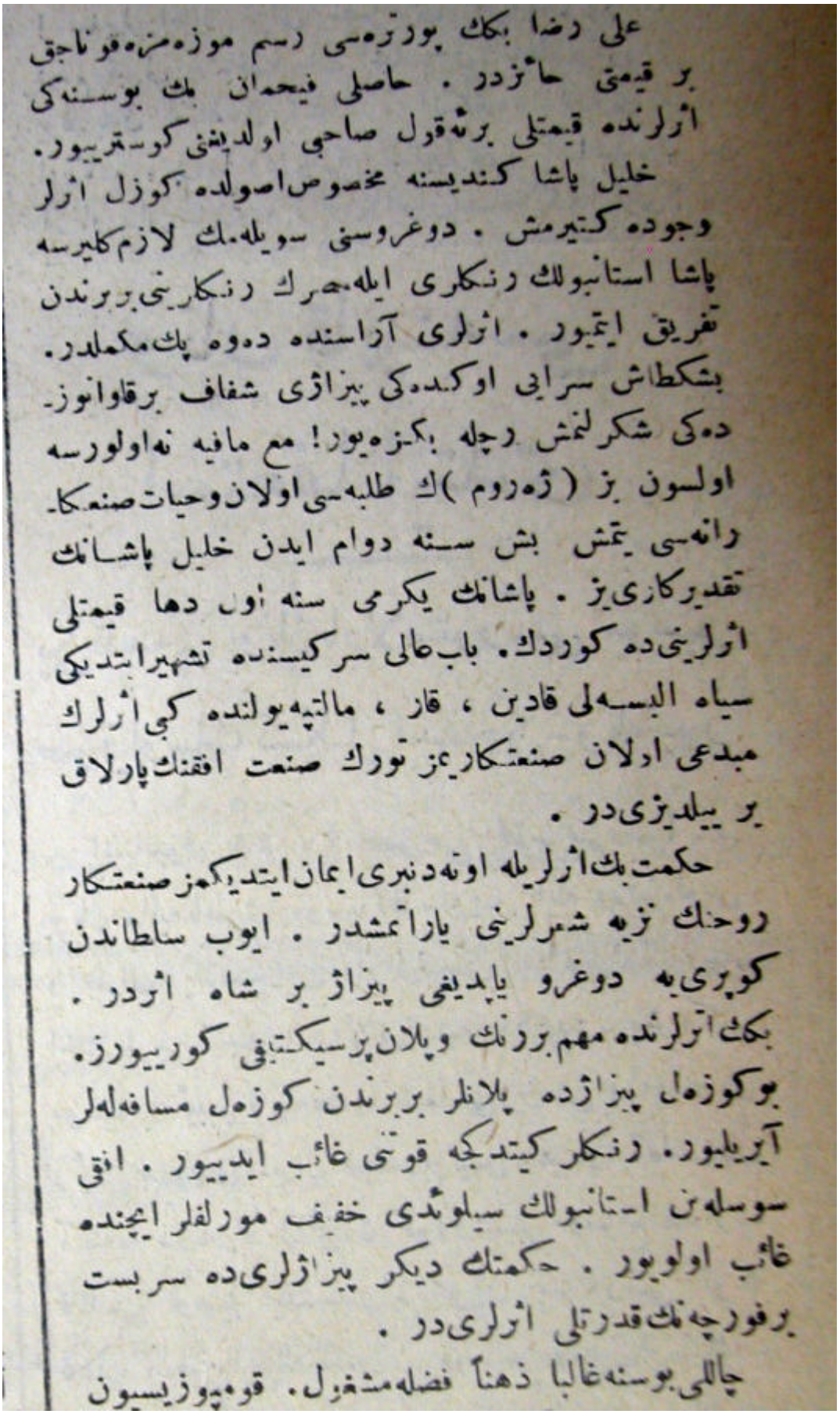
احمد پاشا ، رضا بك ، زکائی پاشا ، خلیل پاشا ، و علی رضا بك کبی استادلریمزك یالکز اثرلری دکل کندی پورته‌لری‌ده موزه‌لریمزده حرمت و توقیر ایله تشهیر ایدیلمجك بر قیمت تاریخیه‌یی حائزدر . چونکه تورك رساملغنك مبدأینی عزمکا أللریله‌قوران بو بویوك آداملره حرمت تورك رساملغنك وجدانی بر بورجی‌در .

بوسنه‌کی سرکیده بواحتیاجی حس ایدن برصنعتکار اولهرق فیحمان بکی کوریبورز .

رساملرك سویملی وقیمتلی بر بابالری واردر . بوتون روحیله ، دوشونجه‌سیله یوکسك بر انسان اولان رسام علی رضا بکی صنعتکارلریمز چوق سوه‌رلر . یاریم عصری کچن حیات صنعتنده شرقلی کوزللکلرینی قادر فورچه‌سیله تثبیت ایدن استادك کوزه‌ل بر پورته‌سی فیحمان بك سرکی‌ده تشهیر ایدیبور . ایلك رساملریمز آراسنده کندیسنه محصوص قلاسیك برشه‌قولده چالیشان علی رضا بکك پورته‌سی بکزه‌یش اعتباریله مکمل بر اثر اولدیغی کبی قوتلی برفورچه‌نك موفقیتلی بر محصله‌سی‌در . فحیمان بك صنعت تاریخمزده جانلی بر وثیقه اولاجق اولان بواثریله صنعتنك مهم بر بورجنی‌ده اوده‌مش اولیور . علی رضا بك کبی کنجلره یارم عصر صنعت سرشدلکی یاپان برصنعتکارك پورته‌سنی یاپان قیمتدار أللری تقدیر ایدرکن فیحمانه‌ده اونك کبی اوزون بر صنعت حیاتی تمنی ایده‌رز .

علی رضا بکك پورته‌سی رسم موزه‌مزه‌قوناجق

Ek: 20a- Mimar Hikmet, 1928 Resim Sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.

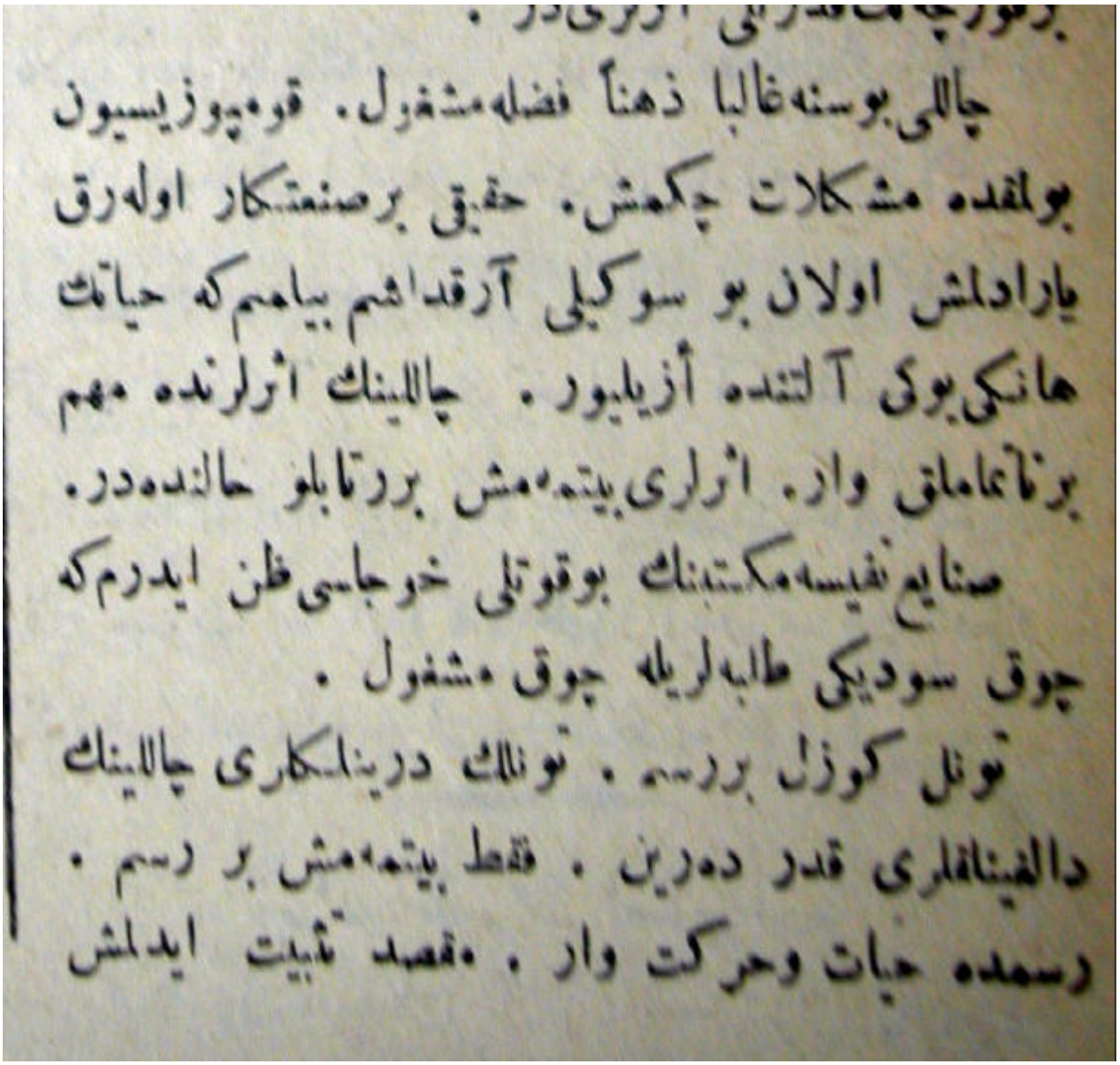


علی رضا بکك پورتره‌سی رسم موزه‌سنه قوناجق
بر قیمتی حائزدر . حاصلی فیحمان بك بوسنه‌کی
اثرلرنده قیمتلی برشه‌قول صاحبی اولدیغنی کوسترییور.
خلیل پاشا کندیسنه مخصوص اصولده کوزل اثرلر
وجوده کتیرمش . دوغروسنی سویله‌مك لازم کلیرسه
پاشا استانبولك رنکلری ایله محرك رنکارینی بربرندن
تفریق ایتمیور . اثرلری آراسنده ده‌وه پك مکملدر.
بشکطاش سرایی اوکنده‌کی پیزاژی شفاف برقلوانوز-
ده‌کی شکرلنمش رچله بکزه‌یور! مع مافیه نه‌اولورسه
اولسون بز (ژه‌روم)ك طلبه‌سی اولان وحیات صنعتکار-
رانه‌سی یتمش بش سنه دوام ایدن خلیل پاشانك
تقدیرکاری‌یز . پاشانك یکرمی سنه اول دها قیمتلی
اثرلرینی ده کوردك. باب عالی سرکیسنده تشهیر ابتدیکی
سیاه البسه‌لی قادین ، قار ، مالتپه‌یولنده کبی اثرلرك
مبدعی اولان صنعتکارمز تورك صنعت افقنك پارلاق
بر پیلدیزی‌در .

حکمت بك اثرلریله اونه‌دنبری ایمان ایتدیکمز صنعتکار
روحنك نزیه شعرلرینی یاراتمشدر . ایوب سلطاندن
کوپری‌یه دوغرو یاپدیغی پیزاژ بر شاه اثردر .
بکك اثرلرنده مهم برررنك وپلان پرسیکتیفی کورییورز.
بوکوزه‌ل پیزاژده پلانلر بربرندن کوزه‌ل مسافه‌لرله
آیریلیور. رنکلر کیتدکجه قوتنی غائب ایدییور . افق
سوسله‌ن استانبولك سیلوئدی خفیف مورلقلر ایچنده
غائب اولویور . حکمتك دیکر پیزاژلری‌ده سربست
برفورچه‌نك قدرتلی اثرلری‌در .

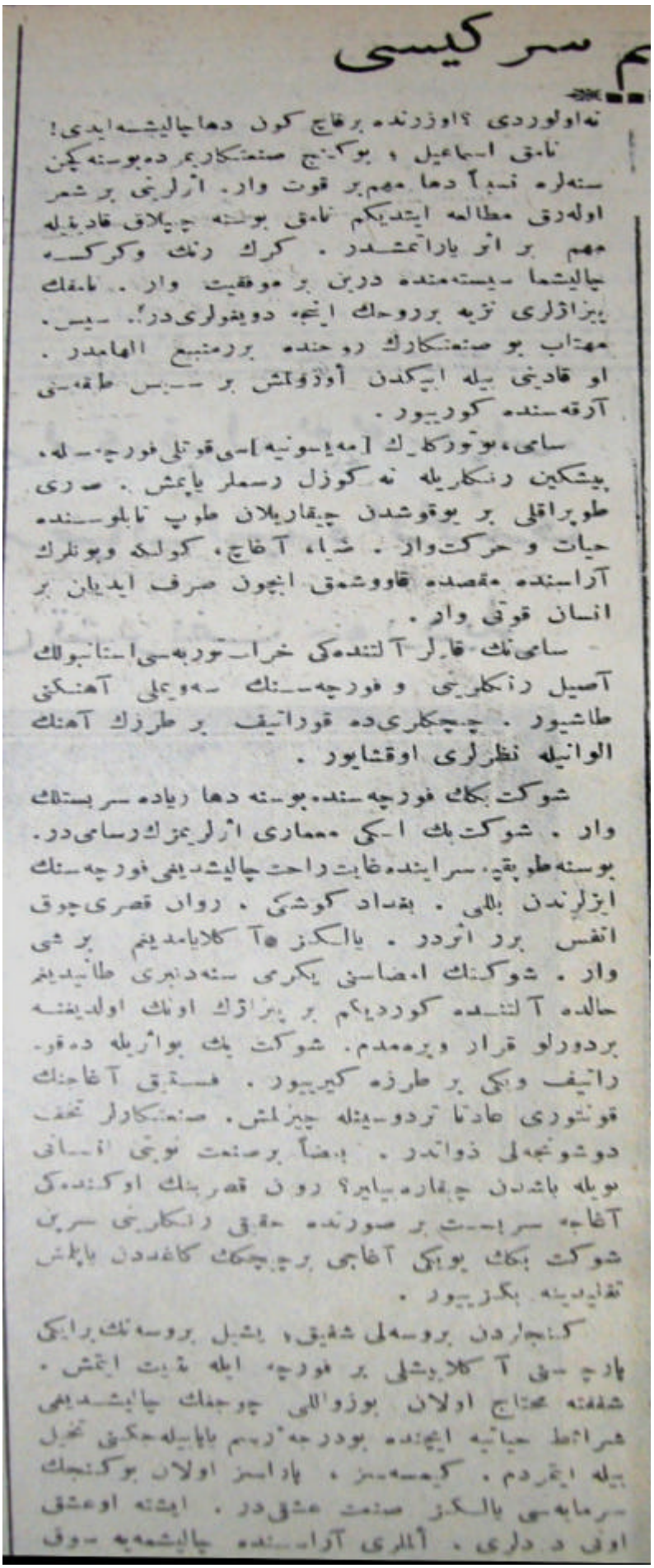
چالیبوسنه‌غالبا ذهناً فضله‌مشغول. قومپوزیسیون

Ek: 20b- Mimar Hikmet, 1928 Resim Sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.



چالی بوسنه غالبا ذهناً فضله مشغول. قوه پوزیسیون
بولنده مشکلات چکمش. حقیقی برصنعتکار اوله رق
یارادلمش اولان بو سوکیلی آرقداشم بیلمم که حیاتك
هانکی یوکی آلتنده أزیلیور. چالینك اثرلرنده مهم
برنامماملق وار. اثرلری بیتمه مش برر تابلو حالنده در.
صنایع نفیسه مکتبنك بوقوتلی خوجاسی ظن ایدرم که
چوق سودیکی طلبه لریله چوق مشغول.
تونل کوزل برر سم. تونلك درینلکلری چالینك
دالغیناقلری قدر دهرین. فقط بیتمه مش بر رسم.
رسمده حیات وحرکت وار. مقصد تثبیت ایدلمش

Ek: 20c- Mimar Hikmet, 1928 Resim Sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.



سر کیسی

نه اولوردی ؟ اوزرنده برقاچ کون دها چالیشه ایدی!

نامق اسماعیل ، بوکنج صنعتکار یمزدن بوسنه کچن سنه‌لرده نسبتاً دها مهم بر قوت وار. اثرلرینی بر شمر اولدرق مطالعه ایتدیکم نامق بوسنه چیلاق قادینله مهم بر اثر یاراتمشدر . کرك رنك وکرکسه چالیشمامیستهمنده درین بر موفقیت وار . نامقك پیزاژلری نژیه بررومانك اینجه دویغولری در . سیس . مهتاب بو صنعتکارك روحنده برمنبع الهامدر . او قادینی بیله ایپکدن أوزولمش بر سیس طبقه‌سی آرقه‌سنده کوریور .

سامی ، بوتورکلرك [مه‌یسونیه]سی قوتلی فورچه‌سیله ، پیشکین رنکلریله نه کوزل رسملر یاپمش . صوری طوپراقلی بر یوقوشدن چیقاریلان طوپ تابلوسنده حیات و حرکت وار . شاه ، آغاچ ، کولکه وپونلرك آراسنده مقصده قاووشمق اینجون صرف ایدیلن بر انسان قوتی وار .

سامینك قارلر آلتنده‌کی خراب توربه‌سی استانبولك آصیل رنکلرینی و فورچه‌سنك سه‌ویملی آهنکنی طاشیور . چچکلری ده قورانیف بر طرزك آهنك الوانیله نظرلری اوقشایور .

شوکت بکك فورچه‌سنده بوسنه دها زیاده سر بستلك وار . شوکت بك اسکی معماری اثرلریمزك رسامی در . بوسنه طوپقپو سرایندهغایت راحت چالیشدیغی فورچه‌سنك ایزلرندن بللی . بغداد کوشکی ، روان قصری چوق انفس بر اثردر . یالکز «آ کلایامدیغم» بر شی وار . شوکتك امضاسنی یکرمی سنه‌دنبری طانیدیغم حالده آلتنده کوردیکم بر پیزاژك اونك اولدیغنه بردورلو قرار ویرمهمدم . شوکت بك بواثریله ده قورانیف ویکی بر طرزه کیریور . فستیق آغاجنك قونتوری عادتا تردوسینله چیرلمش . صنعتکارلر تحفه دوشونجه‌لی ذواتدر . بعضاً برصنعت نوعی انسانی بویله باشدن چیقاره بیلیر؟ روم قصرینك اوکنده‌کی آغاجه سرایست بر صورنده حقیقی رنکلریی سرین شوکت بکك یونکی آغاجی برچچکك کاغددن یاپلش تقلیدینه بکزییور .

کنجلردن بروسه‌لی شفیق ، یشیل بروسه‌نك رایکی پارچه سنی آکلایشلی بر فورچه ایله نذیت ایتمش . شفقته محتاج اولان بوزواللی چوجنك چالیشدیغی شرائط حیاتیه ایچنده بودرجه زیبم یاپابیله جکنی تخیل بیله ایتمزدم . کیمسه‌سز ، پارهسز اولان بوکنجلك سرمایه‌سی یالکز صنعت عشقدر . ایشته اوعشق اونی دلری . آلنری آراسنده چالیشمه‌یه سوق

Ek: 20d- Mimar Hikmet, 1928 Resim Sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.

بیله ایمردم . کیمسه‌سز ، پاراسز اولان بوکنجك سرمایه‌سی یالکز صنعت عشقی‌در . ایشته اوعشق اونی دلدری . آلمری آراسنده چالیشمه‌یه سوق ایدن بر مؤثر اولیور . یشیله دوغرو . امیر سلطان یولونده تابلولری شفیقه قوتلی بر استقبال وعد ایدن اثرلردر .

عالی بکك ناتور مورتی چوق مکمل ، بواثرپارس اکسپوزیسیونده تشهیر اولونمش . یالکز عالی‌بکدن دها شمواللی ودهامهم اثرلروجوده کتیرمسنی ایستر‌ز.

کزین خاتمك ناتور مورثلری سرعت بر اموللك موفق اولمش تمونه‌لریدر. اینجه وزیه دویغولی‌اولان خاتملریمز طبیعتك قیمتدار برر پرلانطه‌سی اولان چچکلرده‌کی کوزللکی نه‌قدر مهم بر موفقیتله تثبیت ایدییورلر ؟

نظمی ضیا پیزاژبستلریمز آراسنده مهم بر شخصیتدر. کونشك تیترمك ضیاسی آرقه‌سنده‌تتره‌ین پیزاژلری، سیسلر آرهسنده مور کولکه‌لره‌بورونمش آغاچلقلری نظمی ضیانك شخصیت صنعتکارانه‌سنی تثبیت ایده‌ر .

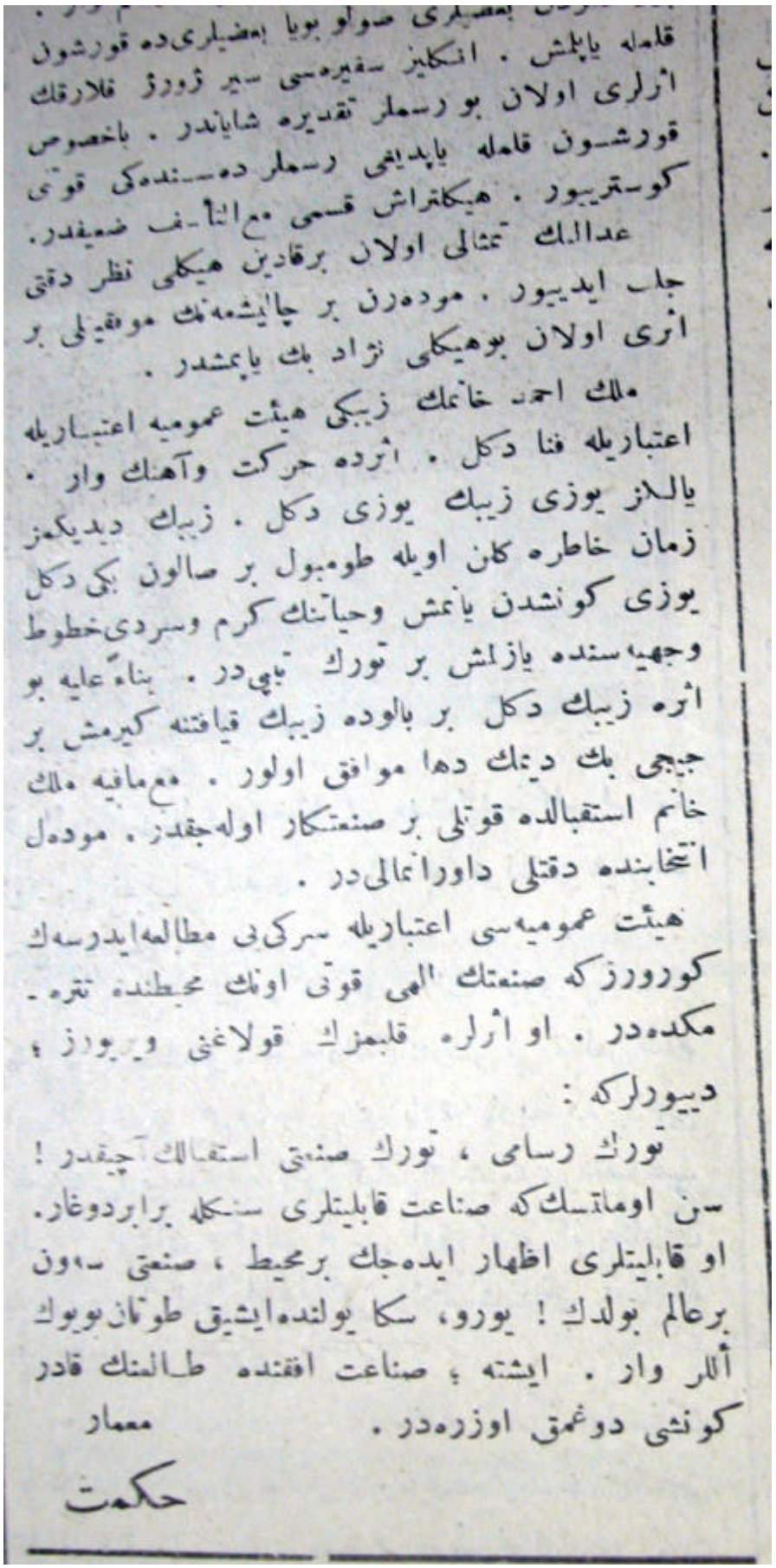
نظمی ضیانك پارسده یاپدیغی پیزاژی صوك درجه مکمل براثر صنعتدر .

وجیه بك بوسنه دها زیاده ایلریله‌مش .

سعدی بکده کچن سنه‌یه نسبة فرق کورمه‌دك. بونك سببی‌ده موضوع انتخابی‌در . چونکه موضوعلر کچن سنه‌نك عینی‌در .

سرکی‌ده اینجه و شیق چرچیوه‌لریله برقادین اثری اولدیغی بللی اولان اون اوچ پارچه رسم وار . بورسه‌لردن بعضیلری صولو بویا بعضیلری‌ده قورشون قلمله یاپلمش . انکلیز سفیره‌سی سیر ژورژ فلارقك اثرلری اولان بو رسملر تقدیره شایاندر . باخصوص

Ek: 20e- Mimar Hikmet, 1928 Resim Sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.



قلمله یاپلمش . انکلیز سفیره‌سی سیر ژورژ فلارقك
اثرلری اولان بو رسملر تقدیره شایاندر . باخصوص
قورشون قلمله یاپدیغی رسملر دمسنده‌کی قوتی
کوستریبور . هیکلتراش قسمی مع‌التأسف ضعیفدر.
عدالك تمثالی اولان برقادین هیکلی نظر دقتی
جلب ایدییور . مودەرن بر چالیشمەنك موفقیتلی بر
اثری اولان بوهیکلی نژاد بك یاپمشدر .

ملك احمد خانمك زیبکی هیئت عمومیه اعتباریله
اعتباریله فنا دکل . اثرده حرکت وآهنك وار .
یالنز یوزی زیبك یوزی دکل . زیبك دیدیکمز
زمان خاطره کلن اویله طومبول بر صالون بکی دکل
یوزی کونشدن یانمش وحیاتنك کرم وسردی خطوط
وجهیه سنده یازلمش بر تورك تیپی در . بناءً علیه بو
اثره زیبك دکل بر بالوده زیبك قیافتنه کیرمش بر
جیجی بك دینك دها موافق اولور . معمافیه ملك
خانم استقبالده قوتلی بر صنعتکار اولەجقدر . مودەل
انتخابنده دقتلی داورانمالی در .

هیئت عمومیه‌سی اعتباریله سرکی‌یی مطالعه‌ایدرسەك
کورورز که صنعتك الهی قوتی اونك محیطنده تتره-
مکده‌در . او اثرلره قلبمزك قولاغنی ویرورز ؛
دییورلرکه :

تورك رسامی ، تورك صنعتی استقبالك آچیقدر !
سن اوملتسك که صناعت قابلیتلری سنکله برابردوغار.
او قابلیتلری اظهار ایده‌جك برمحیط ، صنعتی سەون
برعالم بولدك ! یورو، سکا یولنده‌ایشیق طوتان بویوك
آللر وار . ایشته ؛ صناعت افقنده طالعنك قادر
کونشی دوغمق اوزره‌در .

معمار

حکمت

Ek: 20f- Mimar Hikmet, 1928 Resim Sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ek: 20- Mimar Hikmet, 1928 Resim Sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.

Istikbale dogru kuvvetli adimlarla ilerleyen güzel sanatlarimizin eserlerini be senede ressamlarimizin sergisinde görüyoruz. Mevcut eserler hakkinda tafsilata girismeden önce sunu söylemek icap eder ki bu senenin sergisinde ciddi bir sanat disiplini hakim olmustur. Sergiye verilen eserlerin kabulü için tesekkül eden jüri yüzlerce resmi kabul etmemistir ve iade etmistir. Bunda mühim bir isabet vardir. Esasen seneden seneye kiymet sanatkar hanesini yükselten ve büyüklerimizin alaka ve yardimlariyla resmi bir mahiyet alan sergilerde iyi ve fena hiçbir resmin teshiri dogru degildi. Iste bunu nazar-i dikkate alan Sanayi-i Nefise Birligi sanatkarlarimizi daha ciddi bir çalismaya sevk için teskil ettigi bir jüri ile alacagi eserler üze rinde dikkatli bir münekkit olmus ve bir çok resimleri de iade etmistir.

1928 senesi resim sergisi tablolarin adayi itibari ile o kadar zengin degildir. Fakat çok olmayan bu tablolarin kiymeti sanatkar hanesi geçen senelere nazaran daha yüksektir. Ressamlarimizin günden güne bir sahsiyet sanatkarane iktisap ettiklerini görüyoruz diyebilirim ki artik imzasini okumadan kime ait oldugunu anlasilamayan resimler yapilmaya baslamistir. Esasen resimde muvaffakiyet için ressamin firçasina hakim olmasi ve hakim firçasiyla kendisine mahsus bir tarz-i tespit iddia edebilmesi lazimdir. Sergide Feyhaman ve Hikmet gibi imzasini okumadan eserlerinin kendilerinin öz mali oldugu anlasilabilen ressamlar bulunmasi gögsümüzü kabartacak bir hadiseyi sanattir.

Sergideki tablolari ayri ayri tahlil etmeden dogru bir düsünüsün güzel bir eserinden bahsedecegim. Türk ressamliginin kisa bir tarihi vardir. Eski düsünceler ressamligimiz üzerinde pek fena tesirler yapmistir. Cahil ve mutaassip dimaglarin millete asiladigi efkar-i sekime yüksek bir sanat kabiliyeti olan milletimizi ressamliktan uzaklastirmisti. 19. asir Türk ressamliginda bazi sahsiyetlerin saiyane sahne olmustur. O sanatkarlar yetismeyen bir muhitte ilahi bir kuvvetle yetismis birer mürsit idi.

Zalim ve istibdat içinde yasayan bir devrim;sanati tehdit eden çerçevesi içinde, binlerce teshir altinda yetisen bu sanatkarlarin asari müzelerimizde bir mevkii mühim tutacak kudrete haiz ehemmiyetti

Ahmet Pasa, Riza Bey, Zekai Pasa, Halil Pasa, Ali Riza Bey gibi ustalarimizin yalniz eserleri degil kendi portrelerinde müzelerimizde hürmet ile tefekkür ile teshir edilecek bir kiymet-i tarihiye haizdir. Çünkü Türk ressamliginin mübdi'ni azm-kâr elleriyle kuran bu büyük adamlara hürmet Türk ressamlarinin vicdani bir borcudur.Bu seneki sergide bu ihtiyaci hisseden bir sanatkar olarak Feyhaman Bey'i görüyoruz. Ressamlarin seviyeli ve kiymetli bir babalari vardir. Bütün ruhuyla düsüncesiyle yük sek bir insan olan ressam Ali Riza Beyi sanatkarlarimiz çok severler yarim asri geçen hayat-i sanatta sarkin güzelliklerini kader firçasiyla tespit eden

üstadin güzel bir portresi Feyhaman arasinda kendisine mahsus klasik bir ekolde çalisan Ali Riza Bey'in portresi benzeyis itibari ile makbul bir eser oldugu gibi kuvvetli bir firçanin muvaffakiyeti bir mahsulesidir. Feyhaman Bey Sanat tarihimizde canli bir vesika olacak olan bu eseriyle sanatinin mühim bir borcunu da ödemis oluyor. Ali riza bey gibi gençlere yarim asir sanat mürsitligi yapan bir sanatkarin portresini yapan kiymettar elleri taktir ederken Feyhaman' da onun gibi uzun bir sanat hayati temenni ederiz.

Ali Riza Bey'in portresi ressam müzemize konacak bir kiymeti haizdir. Hasila Feyhaman Bey bu seneki eserlerinde kiymetli i bir ekol sahibi oldugunu gösteriyor.

Halil Pasa kendisine mahsus usulde güzel eserler meydana getirmis. Dogrusu söylemek lazim gelirse pasa Istanbul'un renkleri ile asrin renklerini birbirinden tefrik etmiyor. Eserleri arasinda deve pek makbuldür. Besiktas sarayi önündeki peyzaji seffaf bir kavanozdaki sekerlenmis reçele benziyor. Mamafih ne olursa olsun biz Jerom'un talebesi olan ve hayat-i sanatkaranesi 75 sene devam eden Halil Pasa'nin takdirkariyiz. Pasanin 20 sene evvel daha kiymetli eserlerini de gördük. Bab-i âli sergisinde teshir ettigi siyah elbiseli kadin, kar, Maltepe yolunda gibi eserlerin mübdai olan sanatkarimiz Türk sanat ufkunun parlak bir yildizidir

Hikmet Bey'in eserleriyle öteden beri iman ettigimiz sanatkar ruhunu nezih siirleri yaratmistir. Eyüp Sultan'dan köprüye dogru yaptigi peyzaj bir saheserdir. Bey'in eserlerinden mühim bir renk ve plan perspektifi görüyoruz. Bu güzel peyzajda planlar birbirinden güzel mesafelerle ayriliyor. Renkler gittikçe kuvvetini kaybediyor. Ufku süsleyen Istanbul'un siluetinde hafif morluklar içinde kayboluyor. Hikmetin diger peyzajlari da serbest bir firçanin kudretli eserleridir.

Çalli galiba bu sene zihnen mesgul. Kompozisyon bulmakta müskilat çekmis. Hakiki bir sanatkar olarak yaratilmis olan bu sevgili arkadasim bilmem ki hayatin hangi yükü altinda eziliyor. Çalli'nin eserlerinde mühim bir natamamlik var. Eserleri bitmemis birer tablo halindedir. Sanayi-i nefise mektebinin bu kuvvetli hocasi zannederim ki çok sevdigi talebeleriyle çok mesgul. *Tünel*'i güzel bir resim. Tünel'in derinlikleri Çalli'nin dalginliklari kadar derin. Fakat bitmemis bir resim resimde hayat ve hareket var. Maksat tespit edilmis; ne olurdu üzerinde bir kaç gün daha çalissa idi.

Namik Ismail bu genç sanatkarimiz bu sene geçen senelere nispeten daha mühim bir kuvvet var. Eserlerini bir suur olarak mütalaa ettigim Namik bu sene çiplak kadiniyla mühim bir eser yaratmistir. Gerek renk ve gerekse çalisma yönteminde derin bir muvaffakiyet var Namik'in peyzajlari nezih bir ruhun ince duygularidir. Sis, mehtap bu sanatkarin ruhun da birer membaa-i ilham kaynagidir. O kadini bile ipekten örülmüs bir sis tabakasi arkasinda görüyor.

Sami, bu Türklerin “meysuniye”si (?) kuvvetli firçasiyla piskin renkleriyle ne güzel resimler yapmis. Sari toprakli bir yokustan çikarilan *top* tablosunda hayat ve hareket var. Ziya, agaç, gölge ve bunlarin arasinda maksada kavusmak için sarf edilen bir insan kuvveti var.

Sami’nin *karlar altinda harap türbesi* Istanbul’un asil renklerini ve firçasinin seviyeli ahengini tasiyor. Çiçekleri dekoratif bir tarzin ahengi elvaniyla nazarlari oksuyor.

Sevket Bey’in firçasinda bu sene daha ziyade serbestlik var. Sevket Bey eski mimari eserlerimizin ressamidir.

Bu sene Topkapi sarayinda gayet rahat çalistigi firçasinin izlerinden belli, *Bagdat köskü, Revan kasri* çok enfes birer eserdir. Yalniz anlayamadigim bir sey var. Sevket’in imzasini 20 seneden beri tanidigim halde altinda gördügüm bir peyzajin onun oldugunu bir türlü karar veremedim. *Sevket Bey bu eseriyle dekoratif ve yeni bir tarza giriyor*. Fistik agacinin konturu adeta tereddüsinle (?) çizilmis. Sanatkarlar tuhaf düsünceli zevattir. Bazen bir sanat nöbeti insani böyle bastan çikarabilir. Revan Kasrinin önündeki agaca serbest bir surette hakiki renklerine serpen Sevket Bey’in bu iki agaci bir çiçegin kagittan yapilmis taklidine benziyor.

Gençlerden Bursali Sefik, yesil Bursa’nin bir iki parçasini anlayisli bir firça ile tespit etmis. Sefkate muhtaç olan bu zavalli çocugun çalistigi seraset hayatiye içinde bu derece resim yapabilecegini tahmin bile edemezdim. Kimsesiz, parasiz olan bu gencin sermayesi yalniz sanat askidir. Iste o ask dertleri, erdemleri arasinda çalismaya sevk eden bir müessir oluyor. *Yesile Dogru Emir Sultan Yolunda* tablolari Sefik’e kuvvetli bir istikbal vaat eden eserleridir.

Ali Bey’in natürmortu çok makbul bu eser Paris ekspozisyonunda teshir olunmus yalniz Ali Bey’in daha sümullü ve daha mühim eserler vücuda getirmesini isteriz.

Güzin Hanim natürmortlari serbest bir ekolün muvaffak olmus numuneleridir. Ince ve taziye duygulu olan hanimlarimiz tabiatin kiymettar birer pirlantasi olan çiçeklerdeki güzelligi ne kadar güzel bir muvaffakiyetle tespit ediyorlar.

Nazmi Ziya peyzajistlerimiz arasinda mühim bir sahsiyettir. Günesin titrek ziyasi arkasinda titreyen peyzajlar, sisler arasinda mor gölgelere bürünmüs agaçliklari Nazmi Ziya’nin sahsiyet-i sanatkaranesi tespit eder.

Nazmi Ziya’nin Paris’te peyzaji son derece makbul bir eser-i sanattir.

Vecih bey bu sene daha ziyade ilerlemis. Sadi beyde geçen seneye nazaran fark göremedim. Bunun sebebi de mevzuu icabidir. Çünkü mevzular geçen senenin aynidir.

Sergide ince ve sik çerçeveleriyle bir kadim eser oldugu belli olan 13 parça resim var. Bu resimlerden bazilari suluboya bazilari da kursun kalem ile yapilmis. Ingiliz sefiresi Sör Clark eserleri olan bu resimler taktire sayandir. Bu husus kursun kalemle yapildigi resimler desenindeki kuvveti gösteriyor. Heykeltiras kismi maalesef zayiftir.Adeletin timsali olan bir

kadin heykeli nazari celp ediyor. Modern bir çalismanin muvaffakiyeti olan bu heykeli Nejat Bey yapmistir.

Melek Ahmet Hanim'in zeybegi heyeti umumiye itibari ile fena degil. Eserde hareket ve ahenk var. Yalniz yüzü zeybek yüzü degil. Zeybek dedigimiz zaman hatira gelen öyle tombul bir salon beyi degil yüzü günesten yanmis ve hayatini kerem ve serdi hattat (?) vecihiyesinden yazilmis bir Türk (?). Binaenaleyh bu esere zeybek degil baloda zeybek kiyafetine girmis bir cici bey demek daha muvaffak olur. Mamafiye Melek Hanim istikbalde daha kuvvetli bir sanatkar olacaktir. Model intihabinda dik katli davranmalidir.

Heyet-i umumiyeti itibari ile sergiyi mütalaa edersek görürüz ki ilmi kuvveti onun mahiyetinde titremektedir. O eserlere kalbimizin kulagini veririz. Diyorlar ki:

Türk ressami, Türk sanati istikbalen açiktir! Sen o milletsin ki sanat kabiliyetleri izhar edecek bir mahiyet, sanati seven bir alem bulduk! Yürü, sana yolunda isik tutan büyük eller var. Iste; sanat ufkunda talânin kadar günes dogmak üzeredir.



بشنجی آنقره رسم سرکیسنده بر ساعت..

بوگون کشاد اولونا جق سرکی کچه سرکیلره نسبتله چوق داها زنگین و قیمتلی اثرلره دولودر

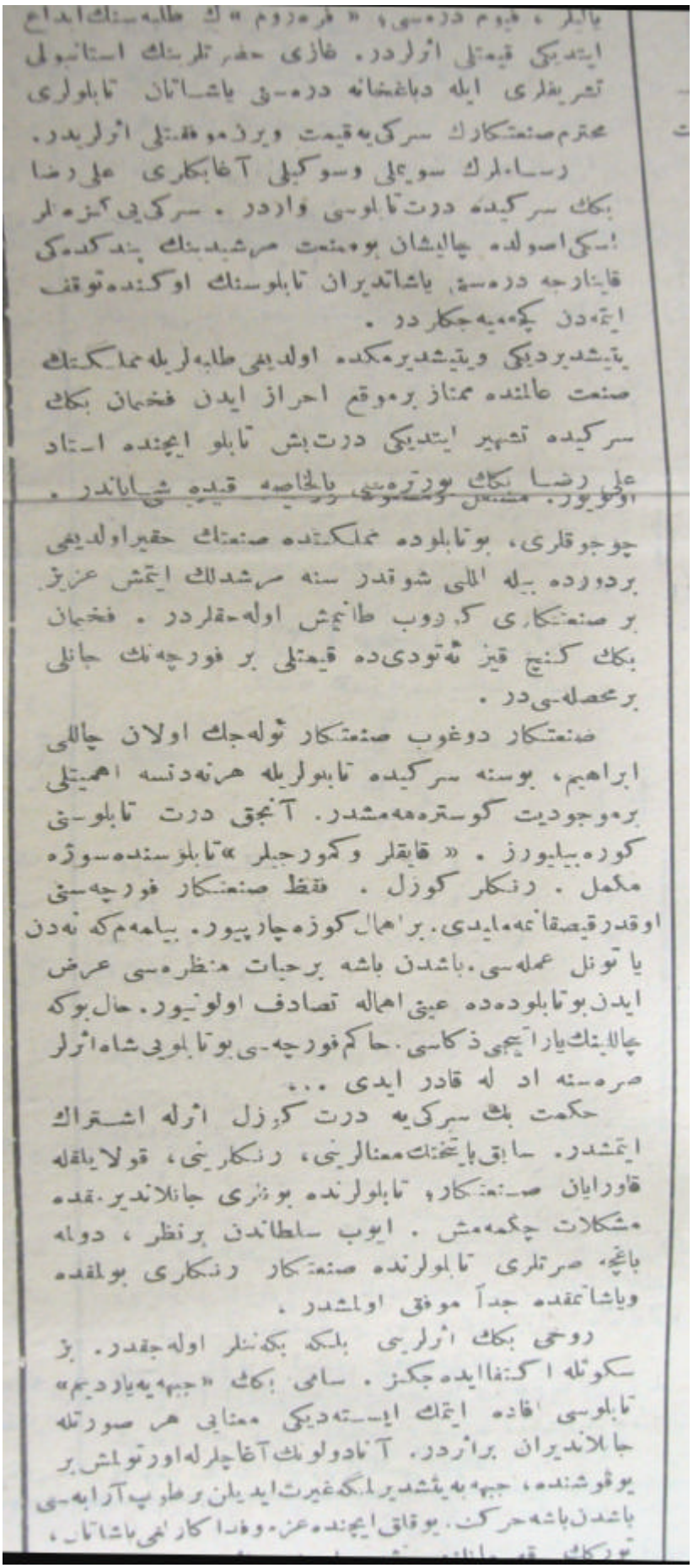
تاریخی کوچوك مجلس بناسنك، ـ بوگونکی خلق فرقه‌سی مرکز عمومیسی ـ متواضع صالون وقوریدورنده آچیلان بشنجی آنقره رسم سرکیسی هیچ شبهه یوقه کچن سنه‌لرك سرکیلرینه نسبتله جداً چوق زنگین، و پك چوق موقعیت منظره‌سی عرض، یادین ایجوزده امید وعد ایدن بر سرکی اولشدر. سرکی هیأتی، کوروله‌بورکه بو سنه چوق قیصه‌نج داورانمش. تصویر ایچون کتیریلان هر تابلونی همان قبول ایتمه‌رك بونلرك آراسنده جدی بر تصفیه‌یاپمش. بوکار تماً، مع الاسف ـ علاقه‌دارلر اشارت ایده‌جکم نقطه‌یی صمیمی تلقی اینمیلر ـ تابلولرك آراسنده، بر چوق قیمتلی اثرلر میانده صیرتان ابتدائی قارالامالره ویا اوزه‌لره تصادف ایدیلیور. روحی بیك تابلولردن بر ایکیسی ایله عبدالرحمن بیك ناتورمورتی بو میانده ذکر اولونا بیلیر...

صالون، ضیا توریمانی نقطهٔ نظرندن ارضاء‌لرینی سه‌وینديره‌جك شکلده اولامقله برابر موقتیلی تابلولر کندیلرینی ایلك نظرده کوسترمکده ویا کوزه چارپمقده مشکلات چکمیورلر. کنج صنعتکاریمز نامق اسماعیلك « استراحت » تابلوسی بو خصوصده ذکره شایان اك جاذبی اثردر. صنعتکار سوژه‌سنی او قدر ایی انتخاب ایتمش وبو سوژه‌یی بزاوزرنده جانلاندیرمقده او قدرتقدیره شایان برمهارت و قدرت کوسترمشدرکه، چ ق ظن ایدیبیورم، سرکی‌یی کزه‌ن مراقلیلر دقیقه‌لرجه بوتابلونك بوکندیسی کوشه‌دن آیراق ایسته‌میه‌جکلردر. « ژوقوند » ك دودافلرینه قوندیریلان کیزلی تبسم کبی، بوتابلوده‌ده صنعتکار، قادینك دودافلرنده لازمکلن معنایی یاشاتمقده جداً موفق اولمشدر.

نامق اسماعیلك بو شاه اثری یانده بر بولان بر دیکر تابلوسی داها واردر. بوتابلوموضوع اعتباریله برنجیسی قدرکه تذیقی مشکل دکلدر. بو برمنظره‌در. بر ماصه اوزرینه شویله‌جه آتیلیوبرمش درت بش باقی، بر قاچ دسته تازه صلاطه ... کنج صنعتکار

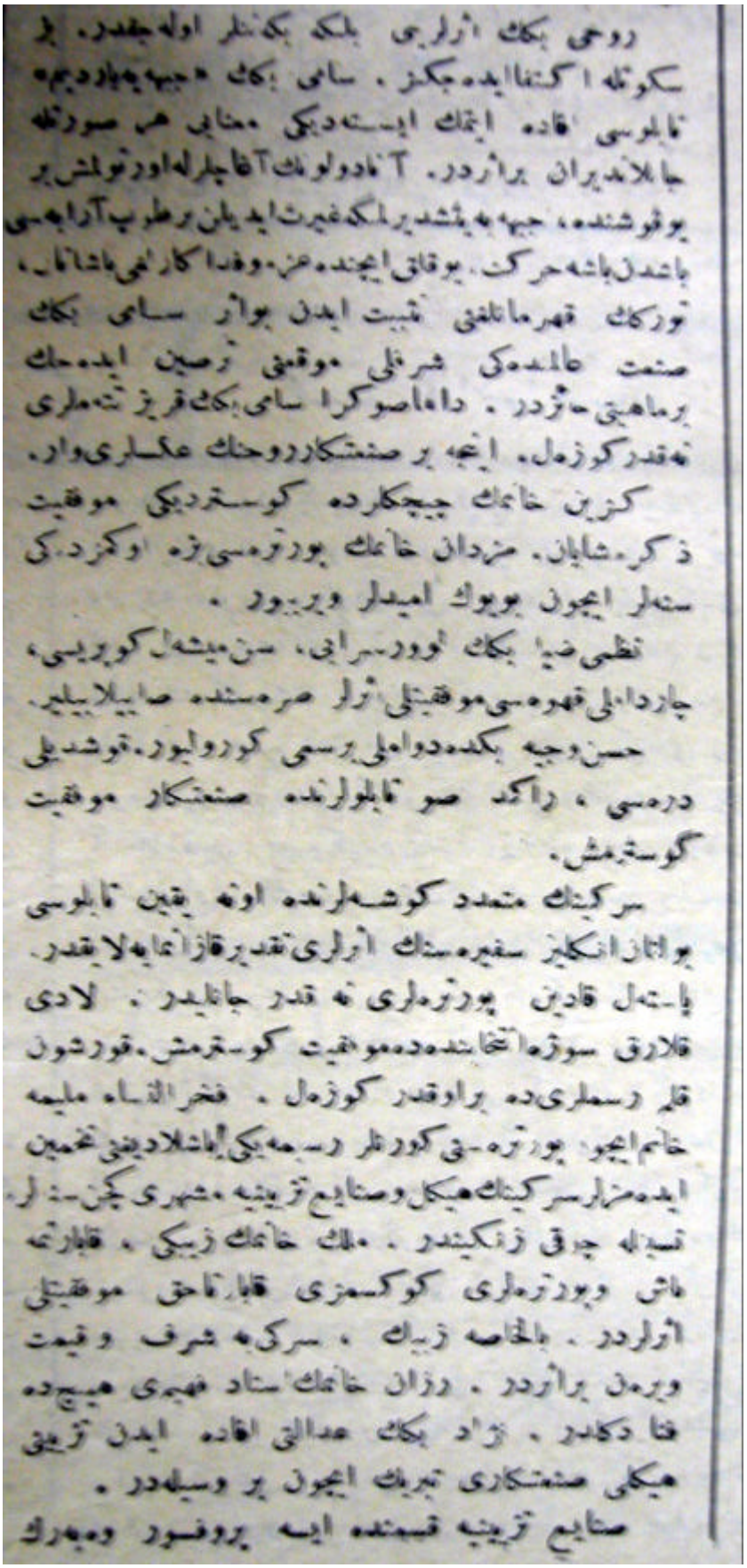
[مابعدی ۳ نجی صحیفه‌نك ۵ نجی ستونده]

Ek: 21- Anonim, Besinci Ankara Resim Sergisinde Bir Saat (24 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.



بالکز ، فیوم درمسی ، « فره‌دوم » ك طابه‌سنك ابداع
ایتدیکی قیمتلی اثرلردر . غازی حضرتلرینك استانبول
تشریفلری ایله دباغخانه درمسی پاشاتان تابلولری
محترم صنعتکارك سرکی‌یه‌قیمت ویرمه‌موفقیتلی اثرلریدر .
رسملرك سویملی وسوکیلی آغابکاری علی رضا
بك سرکیده درت تابلوسی واردر . سرکی‌نی کنزه‌لر
اسکی‌اسولده چالیشان بومنعت مرشدینك پندکده‌کی
قاینارجه درمسی پاشاتدیران تابلوسنك اوکنده‌توقف
ایتمه‌دن کچمه‌یه‌جکاردر .
یتیشدیردیکی ویتیشدیرمکده اولدیغی طابه‌لریله مملکتك
صنعت عالمنده ممتاز برموقع احراز ایدن فخیمان بکك
سرکیده تشهیر ایتدیکی درت‌پش تابلو ایچنده استاد
علی رضا بکك بورمه‌سی بالخاصه قیمه شایاندر .
اوکوبور . مشتمل ومسوده‌لی ، بالخاصه قیمه شایاندر .
چوجوقلری ، بوتابلوده مملکتده صنعتك حقیراولدیغی
بردورده بیله املی شوقدر سنه مرشدلك ایتمش عزیز
بر صنعتکاری کروب طانیمش اولمقدر . فخیمان
بکك کنج قیز ثه‌تودی‌ده قیمتلی بر فورچه‌نك جانلی
برمحصله‌سی‌در .
صنعتکار دوغوب صنعتکار ثوله‌جك اولان چالللی
ابراهیم ، بوسنه سرکیده تابولریله هرنه‌دنسه اهمیتلی
برموجودیت کوسترمه‌مشدر . آنجق درت تابلوسنی
کوره‌بیلیورز . « قایقلر وکمورجیلر » تابلوسنده‌سوزه
مکمل . رنکلر کوزل . فقط صنعتکار فورچه‌سنی
اوقدرقیصقانه‌مایدی . براهالی کوزه‌چارپیور . بیلمه‌م‌که نه‌دن
یا تونل عمله‌سی . باشدن باشه برحیات منظره‌سی عرض
ایدن بوتابلوده‌ده عینی اهاله تصادف اولونیور . حال بوکه
چالابنك یاراتیجی ذکاسی . حاکم فورچه‌سی بوتابلویی شاه‌اثرلر
صره‌سنه اد له قادر ایدی ...
حکمت بك سرکی‌یه درت کوزل اثرله اشتراك
ایتمشدر . سابق پاتختك معنالرینی ، رنکارینی ، قولایلقله
قاورایان صنعتکار ، تابلولرنده بوشری جانلاندیرمقده
مشکلات چکمه‌مش . ایوب سلطاندن برنظر ، دوله
باغچه صرتلری تابلولرنده صنعتکار رنکاری بولمقده
ویاشاتمقده جداً موفق اولمشدر .
روحی بکك اثرلریی بلکه بکنلر اوله‌جقدر . بز
سکوتله اکتفاایده‌جکز . سامی بکك « جبهه‌یه‌یاردیم »
تابلوسی افاده ایتمك ایسته‌دیکی معنایی هر صورتله
جانلاندیران براثردر . آنادولوك آغاچلرله اورتولمش بر
یوقوشنده ، جبهه‌یه یتشدیرلمکه غیرت ایدیلن رطوبتلی آرابه‌سی
باشدن باشه حرکت . یوقاری ایچنده عزم وفداکارلغی باشاتان ،

Ek: 21a- Anonim, Besinci Ankara Resim Sergisinde Bir Saat (24 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.



روحی بکك اثرلری بلکه بکنلر اولهجقدر. بر سکوته اکتفا ایده جکز. سامی بکك «جیهه پاردیم» تابلوسی فائده ایتمك ایسته دیکی معنایی هر صورتله جالاندیران براثردر. آنادولونك آغاچلرله اورتولمش بر یوقوشنده، جیهه به باشدیرلمکه غیرت ایدیلن برطوپ آرابه سی باشدن باشه حرکت. یوقاری ایجنده عزم و وفا کارلغی باشاماز، تورکك قهرمانلغنی تثبیت ایدن بواثر سامی بکك صنعت عالمنده کی شرفلی موقعنی تأمین ایده جك برماهیتی حائزدر. داماصوکرا سامی بکك قریز تمه لری نه قدر کوزل. ایچه بر صنعتکار روحنك عکسلری وار.

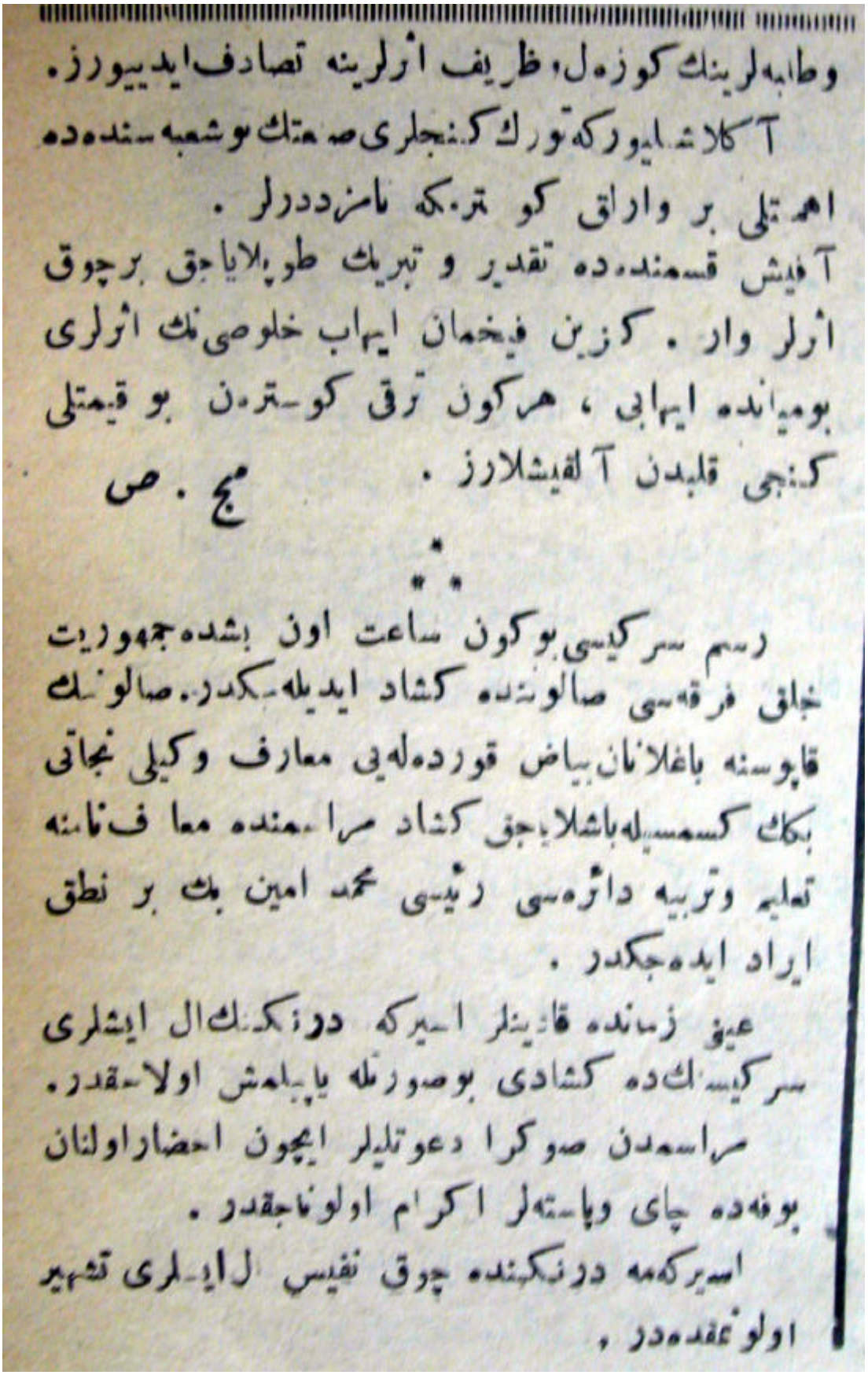
کزین خانمك چیچکلرده کوستردیکی موفقیت ذکر شایان. مزدان خانمك پورتره سی زده اوکمزدکی سنه لر ایچون یوکك امیدلر ویریور.

نظمی ضیا بکك اوور-سرایی، سن میشه ل کوپریسی، چارداملی قهوه سی موفقیتلی اثرلر صره سنده صایلابیلیر. حسن وجیه بکك دوه ملی برسمی کورولیور. قوشدیلی درمسی، راکد صو تابلولرنده صنعتکار موفقیت کوستره مش.

سرکینك متعدد کوشه لرنده اونه یقین تابلوسی بولنان انکلیز سفیره سنك اثرلری تقدیرقازانمایه لایقدر. پاستهل قادین پورتره لری نه قدر جانلیدر. لادی فلارق سوزه انتخابنده ده موفقیت کوستره مش. قورشون قلم رسملری ده براوقدر کوزل. فخرالنساء ملیمه خانم ایچون پورتره سی کورنلر رسمه یکی پاشلادیغنی تخمین ایده مزلر. سرکینك هیکل و صنایع تزیینیه مشهری کچن سنه لر نسبته چوق زنکیندر. ملك خانمك زیبکی، قابارتمه ماش و پورتره لری کوکسمزی قابارتاحق موفقیتلی اثرلردر. بالخاصه زیبك، سرکیه شرف و قیمت ویرمن براثردر. رزان خانمك استاد فهیمی هیچ ده فنا دکلدر. زاد بکك عدالتی الغاده ایدن تزیینی هیکلی صنعتکاری تبریك ایچون بر وسیله در.

صنایع تزیینیه قسمنده ایسه پروفسور وهبه رك

Ek: 21b- Anonim, Besinci Ankara Resim Sergisinde Bir Saat (24 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.



وطنه‌لرینك كوزه‌ل، ظریف اثرلرینه تصادف ایدییورز.

آكلاشیلیور كه تورك كنجلری صمتك بوشعبه سنده‌ده اهمیتلی بر واراق كو ترمكه نامزددرلر.

آفیش قسمنده‌ده تقدیر و تبریك طوپلایاجق برچوق اثرلر وار. كزین فیخمان ایهاب خلوصی‌نك اثرلری بومیانده ایهابی، هركون ترق كوسترمن بو قیمتلی كنجی قلبدن آلقیشلارز.

مج. ص

* * *

رسم سركیسی بوكون ساعت اون بشده جمهوریت خلق فرقه‌سی صالونده كشاد ایدیله‌جكدر. صالونك قاپوسنه باغلانان بیاض قورده‌له‌یی معارف وكیلی نجاتی بكك كسمسیله باشلایاجق كشاد مراسمنده معارف نامنه تعلیم وتربیه داثره‌سی رئیسی محمد امین بك بر نطق ایراد ایده‌جكدر.

عین زمانده قاپینلر اسیركه درنكك‌ال ایشلری سركیسك‌ده كشادی بوصورتله یاپیلمش اولاجقدر.

مراسمدن صوكرا دعوتلیلر ایچون احضاراولنان بوفه‌ده چای وپاسته‌لر اكرام اولونه‌جقدر.

اسیركمه درنكنده چوق نفیس لاایلری تشهیر اولونمقده‌در.

Ek: 21c- Anonim, Besinci Ankara Resim Sergisinde Bir Saat (24 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ek: 21- Anonim, Besinci Ankara Resim Sergisinde Bir Saat (24 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.

Bugün küsad olunacak sergi geçen sergilere nispet çok daha zengin ve kiymetli eserlerle doludur.

Tarihi küçük meclis binasinin - bugünkü Halk Firkasi merkezi umumiyesi -mütevazi salon ve koridorunda açilan 5. Ankara Resim Sergisi hiç süphe yok ki geçen senelerin sergilerine nispeten cidden çok zengin ve pek çok muvaffakiyet manzarasi arz, yarin içinde ümit vaat eden bir sergi olmustur. Sergi heyeti, görülüyor ki çok kiskanç davranmis. Teshir için getirilen her tabloyu hemen kabul etmeyerek bunlarin arasinda ciddi bir tavsiye yapmis. Buna ragmen maalesef-alakadarlar isaret edecegim noktayi samimi telakki etsinler-Tablolarin arasinda, bir çok kiymetli eserler meyaninda siritan ibtidai karalamalara veya uzatmalara tesadüf ediyoruz. Ruhi Bey'in tablolarindan bir ikisiyle Abdurrahman Bey'in natürmortu bu meyanda zikr olunabilir.

Salon ziya tertibati nokta-i nazarinda eser sahiplerini sevindirecek sekilde olmamakla beraber muvaffakiyetli tablolar kendilerini ilk nazarda göstermekte veya göze çarpmakta müskülat çekmiyorlar. Genç sanatkarlarimiz *Namik Ismail*'in *"istirahat"* tablosu bu hususta zikre sayan en canli eserdir. Sanatkar sujesini o kadar iyi intihap etmis ve bu sujeyi biz üzerinde canlandirmakta o kadar taktire sayan bir maharet ve kudret göstermis ki çok zannediyorum ; sergiyi gezen meraklilar dakikalarca bu tablonun bulundugu köseden ayrilmak istemeyeceklerdir. "jukund"un (Ciyakonda) dudaklarina kondurulan gizli tebessüm bu tablolarda sanatkar, kadinin dudaklarin da lazim gelen manayi yasatmakta cidden muvaffak olmustur.

Namik Ismail'in bu eseri yaninda yer bulan diger bir tablosu daha vardir. Bu tablo mevzuu itibariyle birincisi kadar belki tespiti müskül degildir. Bu bir manzaradir. Bir masa üzerine söylece atiliyormus dört bes balik, birkaç demet taze salatalik, genç sanatkar bunda da digeri kadar muvaffakiyet göstermistir.

Ya "*Bogazda Sabah*" tablosundaki renkler saatlerce seyre layik degildir. Ayni sirada ilerliyorum "Sefik'in" tablolari gözüme ilisiyor. *Bursali Sefik* ben, bu yarinin büyük artistini iki sene evvel Ankara sergisinde gördügüm tablolari ile tanidim. Sefik yesil Bursa'nin menbaat ovasindan sanat ilhamini almis ve ilham aldigi menbai ebediyen sadik kalmaya yemin etmis bir vatandastir. Her sergide bî-hemâl onun Bursa'ya ait bir eserini tesadüf edersiniz. Bursa'ya bir bakis, Emir Sultan Cami, Fatih medrese Avlusu, hep taktir ve tahsîn toplamaya laik eserler degil midir?

Salonun muhtelif köselerine yerlestirilen kiymetli eserleriyle her sergide oldugu gibi kendisine tam bir hakimiyet temin eden *Sevket Bey* üstadimizin cami resimleri serginin yine zengin bir cephesini teskil ediyor. Senelerden beri sonsuz bir heyecan ve ask ile çalisan, vücuda

getirdigi eserin mevzulari ayni olmasina ragmen -daima zevkle seyrini temin eden mahir firçasinin önünde burada hürmetle egiliyoruz…- *Ankara'da Arslanhane Cami Mihrabi, Bagdat Köskünden Bogaza Nazar, Revan Kasri, Bagdat Köskü, Arz Odasi* ve *Kütüphane* gibi on tablosu var. Hepsi serbest ve hakim bir firçanin yarattigi enfes eserler. Görülüyor ki Sevket Bey mimari eserlerimiz ressamliginda yalniz ve üstat olarak kaliyor.

Türk ressamliginin en namdari ve beklide en baslisi *Halil Pasa* gençlerden çok daha iyi çalismakta devam ediyor. Eserleri bunun canli sahidi. Pasa sergide bu sefer kisin Misirda iken yaptigi birkaç tabloyu da teshir ediyor.

Misir'da Deve Yolcusu, Nil Civarinda Yalilar, Kayyum(?) Deresi, "Frerom"un talebesinin ibdai ettigi kiymetli eserleridir. Gazi hazretlerinin Istanbul'u tesrifleri ile Debbaghane deresini yasatan tablolari muhterem sanatkarin sergiye kiymet veren muvaffakiyetli eserleridir.

Ressamligin seviyeli ve sevgili agabeyleri *Ali Riza Bey*'in sergide 4 tablosu vardir. Sergiyi gezenler eski usulde çalisan bu sanat mürsidinin *Pendik'teki Kaynarca Deresi*ni yasattiran tablosunun önünde tevkif etmeden geçemeyeceklerdir.

Yetistirdigi ve yetistirmekte oldugu talebelerin memleketin sanat aleminde mümtaz bir mevki ihraz eden *Feyhaman Bey'i* sergide teshir ettigi 4-5 tablo içinde üstat Ali Riza Bey'in portresi bilhassa kayda sayandir.

Çocuklari bu tabloda memleketinde sanatin hakir oldugunu bu devirde bile 50 su kadar sene mürsitlik etmis aziz bir sanatkari görüp tanimis olacaklardir. Feyhaman Bey'in genç kiz etüdü de kiymetli bir firçanin canli bir mahsulüdür.

Sanatkar dogup sanatkar ölecek *Çalli Ibrahim* bu sene sergide tablolariyla her nedense ehemmiyetli bir mevcudiyet gösterememistir. Ancak 4 tablosunu görebiliyoruz. "Kayiklar ve Kömürcüler" tablosunda suje makbul renkler güzel fakat sanatkar firçasini o kadar kis kanmamaliydi. Bir ihmal göze çarpiyor. Bilmem ki neden? Ya tünel amelesi bastan basa bir hayat manzarasi arz eden bu tabloda ayni ihmale tesadüf ediliyor. Halbuki Çalli'nin taratici zekasi, hakim firçasi, bu tabloyu saheserler sirasina ez (ad) la kadar idi.

Hikmet Bey 4 güzel eserle istirak etmistir.Sabik payitahtinin manalarini renklerini kolaylikla kavrayan sanatkar; tablolarinda bunlari canlandirmakta müskülat çekmemistir. Emir *Sultandan Bir Nazar, Dolmabahçe Sirtlari,* tablolarinda sanatkar renkleri bulmakta ve yasatmakta cidden muvaffak olmustur.

Ruhi Bey'in eserlerini belki begenenler olacaktir. Biz sukutla iktifa edecegiz. *Sami Bey*'in "cepheye yardim" tablosu ifade etmek istedigi manayi her surette canlandiran bir eserdir Anadolu'nun agaçlarla örtülmüs bir yokusunda, cepheye yetistirilmeye çalisilan bir *"Top Araba"* si bastan basa hareket, yokluk içinde Azmi fedakarligi yasatan Türk'ün kahramanligini tespit eden bu eser Sami Bey'in sanat alemindeki serefli mevkini tarsîn edecek bir mahiyete haizdir.

Daha sonra Sami Bey'in *krizantemleri* ne kadar güzel: acaba bir sanatkar ruhunun akslari habisleri var.

Güzin Hanim'in çiçeklerde gösterdigi muvaffakiyet zikre sayan. Müzdan Hanim'in tablosu bize önümüzdeki seneler için büyük ümitler veriyor.

Nazmi Ziya Bey'in *Louvre Sarayi, Sen Misel Çardakli Kahvesi* muvaffakiyetli eserler arasinda sayilabilir.

Hasan Vecih Beyde devamli bir say görülüyor. *Kus Dili Deresi, Râkid-i Su* tablolarinda sanatkar muvaffakiyet göstermis.

Serginin müteaddit köselerinde 10'a yakin tablosu bulunan Ingiliz Sefiresinin eserleri taktir kazanmaya layiktir. Pastel kadin portreleri ne kadar canlidir. *Leydi Clark* suje intihabin da muvaffakiyet göstermis. Kursun kalem resimleri de bir o kadar güzel.

Fahrunnisa muallime Hanim için portresini görenler resme geri basladigini tahmin edemezler. Serginin heykel ve sanayi tezyiniye mesheri geçen senelere nispetle çok zengindir. Melek Hanim'in "Zeybek"i, kabartma bas ve portreleri gögsümüzü kabartacak muvaffakiyetli eserlerdir Bilhassa "Zeybek" sergiye seref ve kiymet bir eserdir. Rezan Hanim'in "Üstat Fehimi" hiçte fena degildir. Nijat Bey'in adaleti ifade eden tezyini heykeli sanatkari tebrik için bir vesiledir.

Sanayi tezyiniye kisminda ise profesör Weberk ve talebelerinin güzel ve zarif eserleri ne tesadüf ediyoruz. Anlasiliyor ki Türk gençleri sanatin bu subesinde de ehemmiyetli bir varlik göstermeye namzettirler. Afis kisminda da taktir ve tebrik toplayacak bir çok eserler var. Güzin Feyhaman, Ihab Hulisi'nin eserlerini bu meyanda Ihab'i, her gün terakki gösteren bu kiymetli genci kalpten alkislariz.

Ce. Sad.

Resim sergisi bu gün saat 15 de Cumhuriyet Halk Firkasi salonunda küsad edilecektir. Salonun kapisinda baglanan beyaz kurdeleyi maarif vekili Necati Bey'in kesmesiyle baslayacak küsad merasiminde maarif namina talim ve terbiye dairesi reisi Mehmet Emin Bey bir nutuk irat edecektir. Ayni zamanda kadinlari esirgeme derneginin el isleri sergisinin de küsadi bu suretle yapilmis olacaktir. merasimden sonra davetliler için ihsar olunan büfede çay ve pas talar ikram olunacaktir. Esirgeme derneginde çok nefis el isleri teshir olunmaktadir

بشنجی رسم سرکیسی دون کشاد ایدلدی

« هیچ شبهه یوق که صنعت اثرلری بو ترقی یی انقلابه واونك مبدعنه مدیونلدر

سرکیده کوزه‌ل تابلولرك ، هیکلرك یاننده متواضع بر کوشه‌ده خاتملر اسیر کمه درنکنك ال ایشلری جاذبی وقیمتلی بر اثر اولەرق کورونیوردی



صنایع نفیسه برلکنك بشنجی آنقره سرکیسی دون صمیمی مراسمله خاق فرقه‌سی سالونده ساعت اون بشده کشاد ایدلدی . رسم کشاده معارف وکالتی تعلیم وتربیه دائره‌سی رئیسی امین بکك آتیده‌کی نطقیله باشلاندی .

« خاتملر، افندیلر ،

تورك صنایع نفیسه برلکنك بشنجی رسم سرکیسی حضور عالیلرنده تشهیر ایدرکن صنایع نفیسه ساحه‌سنده حصوله کلن تکامله اشارت بر وجدر. شوذاده تشهیر ایدیلن اثرلرك ارائه ایله‌دیکی ترقی حه‌لرینی اوچه بیلمك ایچین بزده رسم و هیکلتراشی ساحه‌سنده تورکك صنعکارانه استعدادینی اولدیرن عاملر اورتەدن قالقمالی نه قادار آز بر زمان اولدیغنی ،

رسم سرکیسنك کشادینه عائد انطباعلر

بو صنعتلرك نه قادار یکی بولوندیغنی ، اجدادیمزك چوق قوتلی ، چوق یوکسك اثرلر یاراتمش اولماسنه رغماً بالخاصه صوك ایکی عصرده معماریمزك نه قدر آجیقلی برتدنی دورەسی کچیردیکنی ، تزیینی صنعت اعتباریله عادتا هیچ قیمللدامه، هیچ حرکت کوسته‌رمه‌ین بر توقف دوری کچیردیکمزی حساب ایتمك لازمدر. آنجق اوزمان درك، اوکرده‌کی تابلولرك، هیکلرك کرك نه قدیك، کرك روح اعتباریله کوسته‌ردیکی تکاملی آکلایا بیلیرز . آنجق اوزماندرکه ، تورك صنعتکارلرینك قیصه زمانده کوسته‌ردکلری استعدادك قیمتنی تقدیر ایده بیلیرز .

داها دون دیه بیله جکمز زمانه قادار بوتون صنعت استعدادینی اولدیرمن عقیده‌لر نه رنك وخط حالنده، نه آچیقیه ، نه سرسره ، نه‌ده نه لایموت تحسلریمزی تثبیته مساعده ایتمیوردی . بوانکلار بیکرجه تورك کنجنك استعدادینی ، ملتمزك مدنی قابلیتی اعما

Ek: 22- Anonim, Besinci Resim Sergisi Dün Küsad Edildi (25 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.

ایدوب دورویوردی . برچوق مشئوم سبلر برآراتی
چوق مهم آثیارلاتان معمارلیدهکی قابلیتمزك انکشافنه
مانع اولمش، مودهرن حیاتك ایجاب ایتدیکی شکله
اویمادیغی ایچین تزیینی صنعت تدریجاً بوتون قیمتنی غائب
ایلهمشدی . بو أنکلر بیقیلنجه تورك صنعتکارلری
چوق سریع انکشاف آثارلری کوسترمدیلر. جمهوریت
مرکزنده هر سنه یاپیلان سرکی اولکی سنهیه نسبة
دها بویوك ترقی آثارلرینه واضحاً دلالت ایدییور .
هیچ شبهه یوقکه بو اعتبارله صنعت آثاری بویوك انقلابه
واوتك مبدعنه مدیوندر . او انقلاب صنعتی احیا
ایدن قیدلردن اجتماعی محیطمزی تمیزله کله قالمادی ؛
جمهوریت حکومتی ، صنعتکاری ده حمایه ایتدی. هر
سنه آچیلان بوسرکیلر اوحمایهنك اثریدر .

خانملر ، افندیلر ،

بوترقی حملهسنه رغماً صنعتکارلریمزك روحی واونلرك
ایشلرینی تسهیل وظیفهسیله مکلف اولان معارف
وکالتی دها بویوك ایدهآله وارمق ایچون اشتیاق
ایچنده درلر . بو ایدهآل ، کرك تکنیك ساحهده ،
رك روح اعتباریله بین الملل ساحهده بیوك موقع آلابیلمکدر.
کوردیککز آثارده‌کی ترقی حملری بوهدفه دوغرو اوزاقدن
بولونمادیغمزی کوستریور . ذاتاً روحده دویولان
بودرین اشتیاق ، ثباتی تأمین ایلهرین براراده ایله
وملتمزه خاص استعدادله برلهشمنجه نهایچین قیصا بر
زمانده بو ایدهآله بزی ایصال ایتمهسین ؟

خانملر ، افندیلر ،

برنقطهیه بالخاصه اشارت ایتك ایستهرم : ایلك
بوسرکیده درکه فضله اولارق تزیینی صنعتلره عائد
آثار کوروبورز . بوتزیینی صنعت ساحهسنده تورك
رساملرینك قدرتی بالخاصه کوچوك وبویوك صنایعمزده‌ده
انکشافه سبب اولاجق و اقتصادی ساحهده تأثیرینی
کوستهرهجکدر .

تاریخمزده چوق محتشم بر موقعی اولان معماری ،
عصره اویغون بر شکلده آنچق عمران فعالیتنك
مملکتی صاردیغی بو دورده حقیقی موقعنی آلاجقدره
کلهجك سنهلرده بو ساحهده‌ده تورك صنعتکارلرینك
قیمتلی پروژهلرینی ، مودهرن معماری طرزلرینی
کورهجکز .

صنعتکارلریمزی تبریك ایدرکن ، اونلری بیك بر
نوع معنوی مشکلدن قورتاران جمهوریت حکومتنه‌ده بورجلی
اولدیغمز تشکری ابدا ایدهرم و مملکتمزده کوزهل
صنعتلرك بویوك بر حامیسی اولان معارف وکیلمز
نجاتی بکدن سرکیی کشاد بیورمالرینی رجا ایدهرم .»

نطقدن قرائتی متعاقب نجاتی بك مقابله قرمزی

ذوات ایله خانم افندیلر موجودایدیلر. روس ، آلمان ،
انکلیز ، چهقوسلواقیا سفیرلری ورفقالری ایله
بولغارسفیری، ورفقهسیله برلکده ژاپون مصنعکداری ده
مراسمه اشتراك ایلدیلر .

سرکیده آثاری تشهیر ایدیان رساملردن خلیل پاشا



نجاتی بك و استاد خلیل پاشا

حکمت ، فخیمان بکلرله مزدان خانم و هیکلتراشلردن
ملك ورزان خانملرله معمارلردن پروفسور ثهغلی .
معمار ثریا بکار زیارتجیلره اثرلرحقنده معلومات ویردیلر.

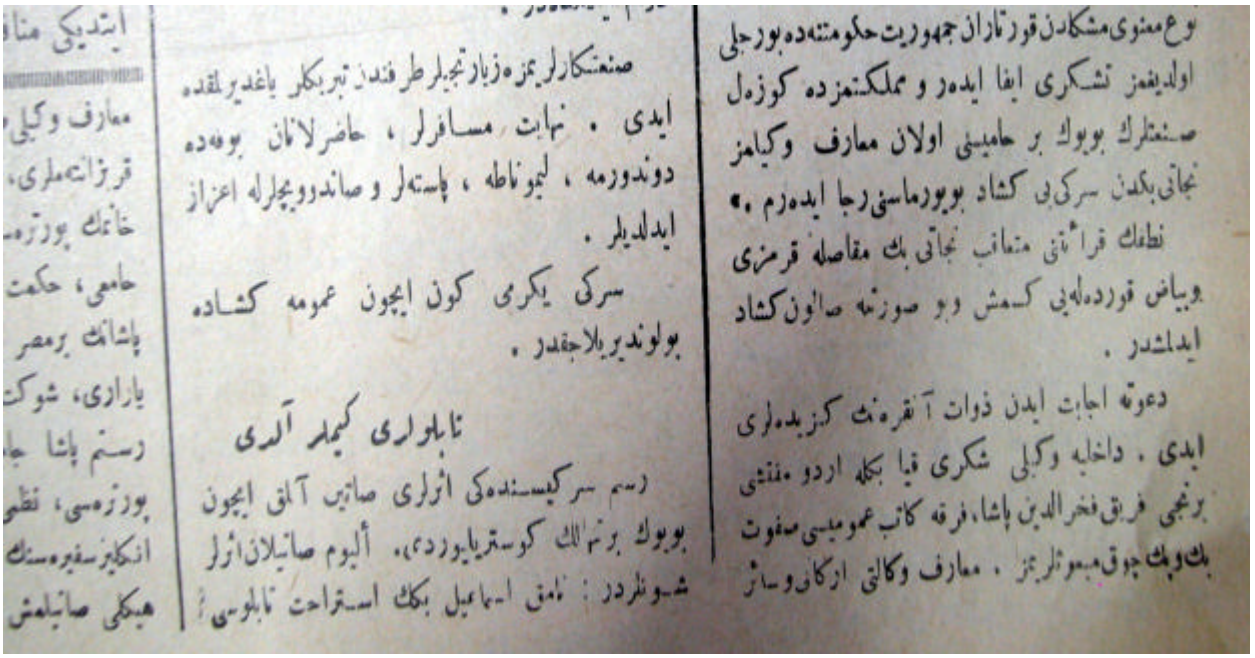
خلیل پاشانك وسامی ، شوکت ، فخیمان ، حکمت ،
فائق اسماعیل بکلرك تابلولری ، ملك خانمك زیبك
هیکلی ایلك حلهده صاتیلان اثرلر میانده ایدی .
صاتیش حرارتله دوام ایتمکدهدر .

سرکیدهکی آثار زیارتجیلر اوزرنده بویوك برتأثیر
یاپدی . بوسرکینك کچن سنهکیلره نظراً چوق قوتلی
اولدیغنده هرکس متفق ایدی .

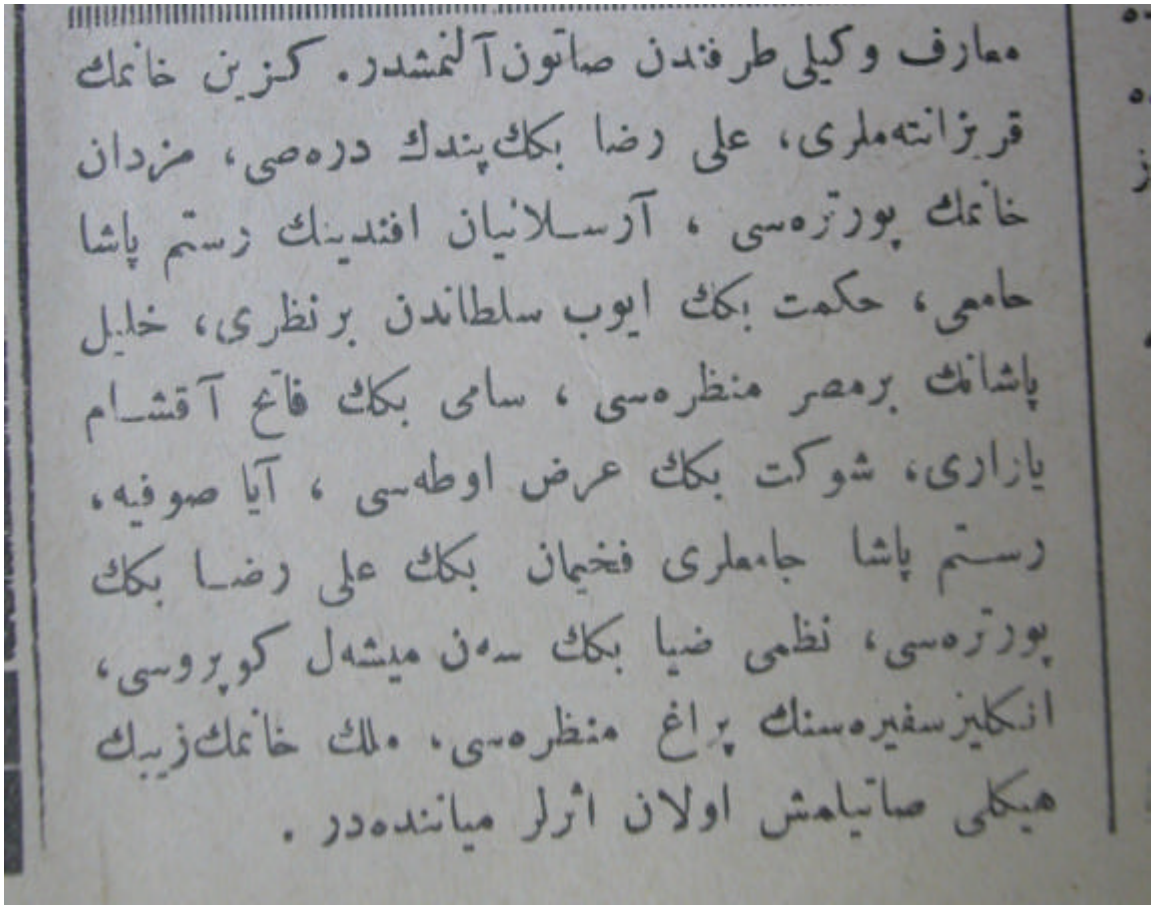
خلیل پاشانك بکلریکی صرتلرندن بوغازی جانلاندیران
تابلوسنی معارف وکیلی نجاتی بك تقدیر ایتدی .
خانملر اسیرکمه درنکنك ال ایشلری قسمیده چوق
مکملدی. ایشلنمش بلوزلر ، مشلحلر ، شمسیهلر ،
منديللر ، چای طاقملری وساژه جداً مستثنا برانجه لکك
وصنعتك محصولی ایدی . بوراده‌ده صاتیش حرارتله
دوام ایتمکدهدر .

صنعتکارلریمزه زیارتجیلرطرفندن تبریکلر یاغدیرلمقده
ایدی . نهایت مسافرلر ، حاضرلانان بوفهده
دوندورمه ، لیموناطه ، پاستهلر و صاندویچلرله اعزاز
ایدلدیلر .

Ek: 22a- Anonim, Besinci Resim Sergisi Dün Küsad Edildi (25 Mayıs 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.



Ek: 22c- Anonim, Besinci Resim Sergisi Dün Küsad Edildi (25 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.



Ek: 22d- Anonim, Besinci Resim Sergisi Dün Küsad Edildi (25 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ek: 22- Anonim, Besinci Resim Sergisi Dün Küsad Edildi (25 Mayis 1928). ***Hakimiyet-i Milliye*****.**

Hiç süphe yok ki sanat eserleri bu terakkiyi inkilâba ve onun mübdia medyundur.

Sergide güzel tablolarin heykellerin yaninda mütevazi bir kösede hanimlar esirgeme derneginin el isleri canli ve kiymetli bir eser olarak görünüyorlar.

Sanayi nefise birliginin 5. Ankara sergisi dün samimi merasimle Halk Firkasi salonunda saat 15'te küsat edildi. Resmi küsada Maarif Vekaleti Talim Terbiye Dairesi reisi Emin Bey'in atideki nutkuyla baslandi.

"Hanimlar, efendiler Türk sanayi nefise birliginin 5. resim sergisini huzuru alilerin de teshir ederken sanayi nefise sahasinda husule gelen tekamüle isaret bir borçtur. Surada teshir edilen eserlerin irae eyledigi terakki hamlelerini ölçebilmek için bizde resim heykeltiras sahasinda Türk'ün sanatkarane istimdadini öldüren âmiller ortadan kalkali ne kadar az bir zaman oldugunu bu sanatlarin ne kadar geri bulundugunu ecdadimizin çok kuvvetli çok büyük eserler yaratmis olmasina ragmen bilhassa son iki asirda mimarimizin ne kadar acikli bir tedennî devresi geçirdigini, tezyini sanat itibariyle adeta hiç kimildama, hiç hareket göstermeyen bir tevkif (tutukluk) devri geçirdigimizi hesap etmek lazimdir. Ancak o zamandir ki; önümüzdeki tablolarin heykellerin gerek teknik gerek ruh itibariyle gösterdigi tekamülü anlayabiliriz. Ancak o zamandir ki Türk sanatkarinin kisa zamanda gösterdikleri istimdadin kiymetini taktir edebiliriz.

Daha dün diyebilecegimiz zamana kadar bütün sanat istimdadini öldüren akideler ne renk ve hat halinde, ne alçiya, ne mermere, ne madene layemut tahsislerimizi tespite müsaade etmiyordu. Bu engeller binlerce Türk gencinin istimdadini, milletimizin medeni kabiliyetini imha edip duruyordu. Birçok mes'um sebepler bir aralik çok mühim eser yaratan mimarideki kabiliyetimizin inkisafina mani olmus, modern hayatin icap ettigi sekle uymadigi için tezyini sanat tedrîcen bütün kiymetini kaybetmistir. Bu engeller kalkinca Türk sanatkarlari çok seri inkisaf eserleri gösterdiler. Cumhuriyet merkezinde her sene yapilan sergi evvelki seneye nispeten daha büyük terakki eserlerine vâzihan delalet ediyor. Hiç süphe yok ki bu itibarla sanat eserleri büyük inkilaba ve onu mübdia medyundur. O inkilâp sanati imhâ eden kayitlardan içtimai mahiyetimizi temizlemekle kalmadi; Cumhuriyet hükümeti, sanatkari da himaye etti. Her sene açilan bu sergiler o himayenin eseridir.

Hanimlar efendiler,

Bu terakki hamlesine ragmen sanatkarlarimizin ruhu ve onlarin islerini teshil vazifesiyle mükellef olan maarif vekaleti daha büyük ideale varmak için istiyak içindedirler. Bu ideal; gerek teknik sahada, ve gerek ruh itibariyle beynelmilel sahada büyük mevki olabilmektir. Gördügünüz

eserlerdeki terakki hamleleri bu hedeften uzak da bulunmadigimizi gösteriyor. Zaten ruhta duyulan bu derin istiyak, sebâtî temin eyleyen bir iradeyle ve milletimize has istimdadla birlesince niçin kisa bir zamanda bu ideale bize isâl etmesin?

Hanimlar, efendiler,

Bir noktaya bilhassa isaret etmek isterim: Ilk bu sergidedir ki fazla olarak tezyini sanatlara ait eserler görüyoruz. Bu tezyini sanat sahasinda Türk ressamlarinin kudreti bilhassa küçük ve büyük sanayimizde de inkisafa sebep olarak iktisadi sahada tesirini gösterecektir. Tarihimizde çok muhtesem bir mevki olan mimari, asra uygun bir sekilde ancak ümran faaliyetinin memleketi sardigi bu devirde hakiki mevki olacaktir. Gelecek senelerde bu sahada da Türk sanatkarlarinin kiymeti projelerinin, modern mimari tarzlarini görecegiz.

Sanatkarlarimizi tebrik ederken, onlari bin bir nevi manevi müskilattan kurtaran Cumhuriyet hükümetince de borçlu oldugumuz tesekkülü ifa eder ve memleketimin de güzel sanatlari büyük bir hâmisi olan Maarif Vekili Necati Bey'den sergiyi küsad buyurmasini rica ederim". Nutkun kirâtini müteakip Necati Bey makasla kirmizi ve beyaz kurdeleyi kesmis ve bu suretle salon küsad etmistir.

Davete icap eden zevat Ankara'nin güzideleri idi dahiliye Vekili Sükrü Kaya Bey'e Ordu Müfettisi I. Ferik Fahreddin Pasa, Firka katibi umumiyesi Saffet Bey ve pek ok mebuslarimiz Maarif vekaleti Erkani ve sair zevat ve hanimefendiler mevcut idiler. Rus, Alman, Ingiliz, Çekoslovakya Sefirleri ve refikalari ile Bulgar sefiri ve refikasiyla birlikte Japon maslahatgüzari da merasime istirak ettiler.

Sergide asari teshir edilen ressamlardan Halil Pasa, Hikmet, Feyhaman Beylere Müzdan Hanim ve Heykeltiraslardan Melek ve Rezan Hanimlarla mimarlardan Profesör Egli, Mimar Süreyya Beyler ziyaretçilere eserler hakkinda malumat verdiler.

Halil Pasa'nin ve Sami, Sevket, Fehiman, Hikmet, Namik Ismail Beylerin tablolari, Melek Hanim'in *Zeybek* heykeli ilk hamlede sayilan eserler meyanindada idi. Satis hararetle devam etmektedir.

Sergide asar ziyaretçiler üzerinde büyük bir tesir yapti. Bu serginin geçen senekilere nazaran çok kuvvetli oldugunda herkes müttefik idi.

Halil Pasa'nin Beylerbeyi sirtlarindan bogazi canlandiran tablosunu maarif vekili Necati Bey takdir etti. Hanimlar Esirgeme Derneginin el isleri kismi da çok makbuldü islenmis büzler, masallahlar, semsiyeler, mendiller, çay takimlari vesaire cidden müstesna bir inceligin ve sanatin mahsulü idi. Burada da satis hararetle devam etmektedir.

Sanatkarlarimiza ziyaretçiler tarafindan tebrikler yagdirilmakta idi. Nihayet misafirler, hazirlanan büfede dondurma, limonata, pastalar ve sandviçlerle izâz edildiler.

Sergi yirmi gün için umuma kosada bulundurulacaktir.

Tablolari kimler aldi.

Resim sergisindeki eserleri satin almak için büyük bir tehâlük gösteriyordu.El-yevm satilan eserler sunlardir. Namik Ismail Bey *"istirahat"* tablosu, Maarif Vekaleti tarafindan satin alinmistir. Güzin Hanim'in *"Krizantemler"*i, Ali Riza Bey'in *"Pendik Deresi"*, Müzdan Hanim'in *"portres*i", Arslanyan Efendinin *"Rüstem Pasa Camii*", Hikmet Bey'in *"Eyüp Sultandan Bir Nazar"*i Halil Pasa'nin bir *"Misir Manzarasi"*, Sami Bey'in *"Fatih Aksam Pazari"*, Sevket Bey'in *"Arz Odasi"*, *"Ayasofya"*, *"Rüstem Pasa Camileri*" Fehiman Bey'in *"Ali Riza Bey'in Portresi*", Nazmi Ziya Bey'in *"Sen Misel Köprüsü"*, Ingiliz Sefiresinin *"Prag Manzarasi"* Melek Hanim'in *"Zeybek"* heykeli satilmis olan eserler meyanindadir.

افغان قرالی حضرتلری دون صنایع نفیسه سرگیسنی زیارت ایتدیلر، اثرلری تقدیر بویوردیلر و بعضیلرینی صاتین آلدیلر

محترم مسافرلریمز شرفه یارین آقشام خارجیه قوناغنده برغارده ده پارتی ویریله جکدر



افغانه قرالی حضرتلری، غلام حیدر خانه، هیکلتراسه رزاده خانم، صفوتی ضیا، معارف مستشاری کمال زعیم بك بكله رسام خلیل پاشا



قرال حضرتلری ملك خانمك «زیبك» هیكلی تدقیق ایدركن

افغان قرالی حضرتلری دون اون بش بوچوقدن مهماندارلری برنجی فریق فخرالدین و فریق ماجی پاشالر ایله سفیرغلام جیلانی خان و معیت قرالیدن بعض ذوات و امنائی ضابطان اولدیغی حالده رسم سرگیسنی تشریف ایتمشلردر.

قرال حضرتلری سرگیده کی ازلری برر برر تدقیق وصنعتکارلریمزی بالخاصه تقدیر بویورمشلر و تقدیر ایتدکلری ازلردن بعضیلرینی آلمشلردر. نظمی ضیا بكك «لیاقده صباح» ی، علی رضا بكك «بندكده قاینارجه درمسی»، حكمت بكك «دوله یانجه سیرتلری»، شوكت بكك «یقداد كوشكندن بوغازه برنظر» ی، نظمی بكك «سن دیشل كوبریسی»، نادق اسماعیل بكك منظرمسی واسترحتی، سامی بكك «شفایق»، كزین فخریان خانمك «شفایق»، سامی بكك «قیرزانتملر» ی و «قبش كونی»، بدیعه خانمك «نامورموزقی»، كزین فخریان خانمك «قیرزانتملر» ی، كزین خانمك «آلدیونی» ی وهیكلتراش صنعتكارلریمزك آثارندن ملك خانمك «مرمر قادین پودره سی» ایله روان خانمك «استراحت»، احمد فهیمك نبارنمسی قرال حضرتلرینك اشترا ایتدكلری ازلردندر.

خاطراسیركه، درنكی سرگیسندن ده آقیجه حساب ایتدیمی بر ایبك البسه ایله عینی مودهلده برشمسیه و بر اوزریه حساب ایتدیمی بر آل طوربلی مایه اختیاردر. قرال حضرتلری بوكون قرالیچه حضرتلرینك سرگیی تشریف ایده جكلرینی سویلمشلردر.

قرال حضرتلری سرگیدن صوكرا غازی چنقلكنه عزیمت ایتمشلردر.

مسافرلریمز شرفنه غارده ده پارتی

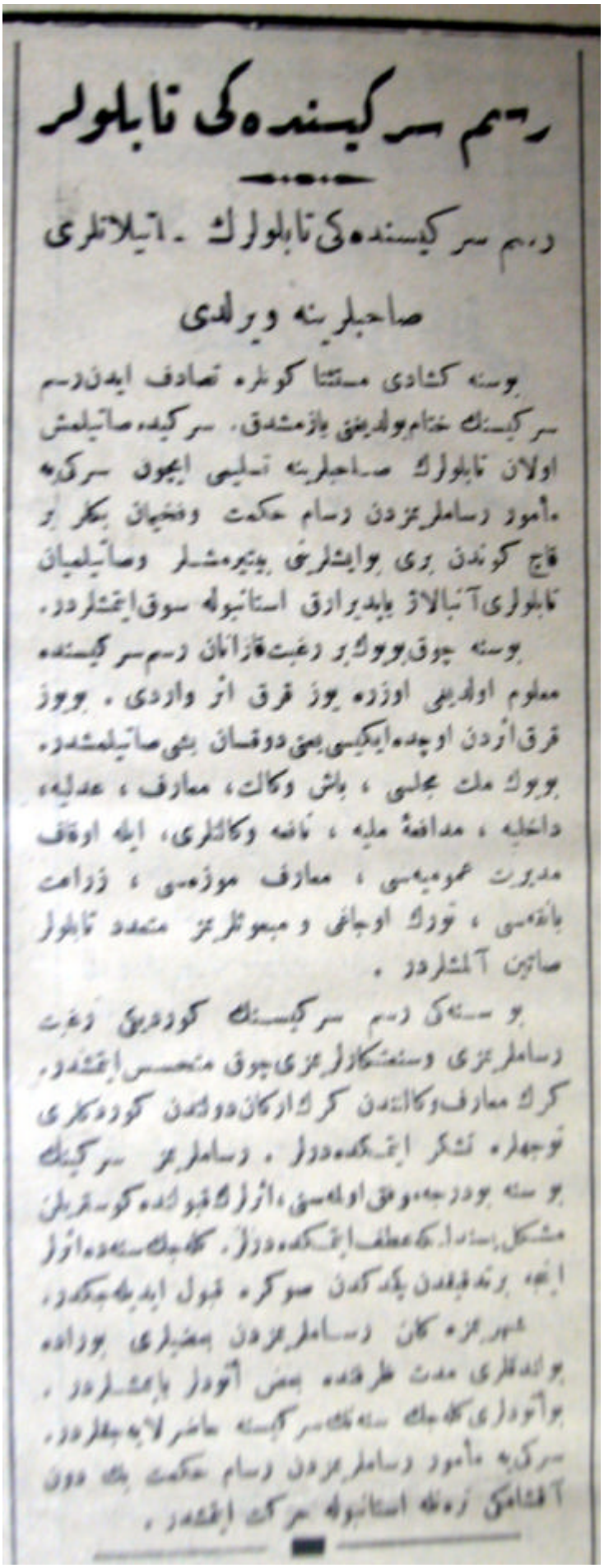
مسافرلریمز شرفنه یارین كیجه جاك قایاده خارجیه قوناغی بانجه سنده برغارده ده پارتی ترتیب اولونمشدر. مسافرلریمزك هفته ایچنده شهریمزدن مفارقتلرینه دوغری وجه سنابوله گیده جكلری محتملدر. مسافرلریمز استانبوله آتی كون قدر قاله جقلر و باطوم طریقیله ارانه گیده جكلردر.

Ek: 23- Anonim, Afgan Krali Hazretleri Dün Sanayi-i Nefise Sergisini ziyaret ettiler (26 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Milliye*

Ek: 23- Anonim, Afgan Krali Hazretleri Dün Sanayi-i Nefise Sergisini ziyaret ettiler (26 Mayis 1928). ***Hakimiyet-i Milliye***

Afgan Krali Hazretleri dün 15.30'da mihmandarlari I. Ferik Fahreddin ve Ferik Naci Pasalar ile Sefir Ulam (?) ? Han ve mâiyet-i kraliyeden bazi zevat ve Afganli zabitan oldugu halde resim sergisini tesrif etmislerdir.

Kral hazretleri sergideki eserleri birer birer tetkik ve sanatkarlarimizi bilhassa taktir buyurmuslar ve taktir ettikleri eserlerden bazilarini almislardir. Nazmi Ziya Bey' in "Limanda Sabah"i, Ali Riza Bey'in "Pendik'te Kaynarca Deresi", Hikmet Bey'in "Dolmabahçe Sirtlari", Sevket Bey'in "Bagdat Köskünden Bogaza Bir Nazar", Nazmi Bey'in "Sn. Misel Köprüsü", Namik Ismail Bey'in "Manzara"si ve "Istirahat"i, Sami Bey'in "Sakayik", Güzin Fehiman Hanim'in "Sakayik", Sami Bey'in "Krizantemler"i ve "Kis Gün"ü, Bedia Hanim'in "Natürmort", Güzin Hanim'in "Eldiven"i ve heykeltiras sanatkarlarimizin asarindan Melek Hanim'in "Mermer Kadin Portresi" ile Rezan Hanim'in "Istirahat", Ahmet Fehim'in kabartmasi kral hazretleri istira ettikleri eserlerdendir.



رسم سرکیسنده کی تابلولر

رسم سرکیسنده کی تابلولرك ـ تیلانلری صاحبلرینه ویرلدی

بوسنه کشادی مسئلتا کونلره تصادف ایدن رسم سرکیسنك ختام بولدیغی یازمشدق. سرکیده صاتیلمش اولان تابلولرك صاحبلرینه تسلیمی ایچون سرکیه مأمور رساملریزدن رسام حکمت وفقیهان بکلر بر قاچ کوندن بری بوایشلرینی بیتیرمشلر وصاتیلمیان تابلولری آتبالاز یلدیرارق استانبوله سوق ایتمشلردر.

بوسنه چوق بیوك بر رغبت قازانان رسم سرکیسنده معلوم اولدیغی اوزره یوز قرق اثر واردی. بیوز قرق اثردن اوچده ایکیسی یعنی دوقسان بشی صاتیلمشدر. بیوك ملت مجلسی، باش وکالت، معارف، عدلیه، داخلیه، مدافعهٔ ملیه، نافعه وکالتلری، ایله اوقاف مدیریت عمومیه‌سی، معارف موزه‌سی، زراعت بانکه‌سی، تورك اوجاغی و مبعوثلریز متعدد تابلولر صاتین آلمشلردر.

بوسنه‌کی رسم سرکیسنك کوردیکی رغبت رساملریزی وصنعتکارلریزی چوق متحمس ایتمشدر. کرك معارف وکالتندن کرك ارکان دولتدن کوردیکلری توجهلره تشکر ایتمکدهدرلر. رساملریز سرکیسنك بوسنه بودرجه موفق اولماسی، اثرلرك قیوانده کوسترلمش مشکل بیتدیلرك عطف ایتمکدهدرلر. کلهجك سنه‌ده اثرلر اینه برندفیقدن یکدکدن صوکره قبول ایدیله جکدر.

شهریزه کلن رساملریزدن بعضلری بوراده بولدقلری مدت ظرفنده بعض آثارلر یاپمشلردر. بوآثارلری کلهجك سنه‌ك سرکیسنه حاضرلایه جقلردر. سرکیه مأمور رساملریزدن رسام حکمت بك دون آقشامكی ترنله استانبوله حرکت ایتمشدر.

Ek: 24- Anonim, Resim Sergisindeki Tablolar (18 Haziran 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ek: 24- Anonim, Resim Sergisindeki Tablolar (18 Haziran 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.

Resim sergisindeki tablolarin satilanlari sahiplerine verildi.

Bu sene küsadi müstesna günlere tesadüf eden resim sergisinin hitam buldugunu yazmistik. Sergide satilmis olan tablolarin sahiplerine teslimi için sergiye memur ressamlarimiz dan ressam Hikmet ve Fehiman Beylerin birkaç günden beri bu islerini bitirmis erdir ve satilamayan tablolari ambalaj yaptirarak Istanbul'a sevk etmislerdir.

Bu sene çok büyük ragbet kazanan resim sergisinde malum oldugu üzere 140 eser vardi. Bu 140 eserden üçte ikisi yani 95'i satilmistir. Büyük Millet Meclisi, Bas Vekaleti, Maarif, Adliye, Dahiliye, Müdafaa-i Milliye, Nâf'a Vekaletleri ile Evkaf Müdüriyet-i Umumiyesi, Maarif Müzesi, Ziraat Bankasi, Türk Ocagi, mebuslarimiz müteaddit tablolari satin almislardir.

Bu seneki resim sergisinin görmüs oldugu ragbet ressamlarimizi ve sanatkarlarimizi çok mütehassis etmistir. Gerek maarif vekaletinden gerek evkaf davetinden gördükleri teveccühlere tesekkür etmektedirler. Ressamlarimiz serginin bu sene bu derece muvaffak olmasini eserlerin kabulünde gösterilen müskül (?) atif etmektedirler. gelecek senede eserler ince bir tetkikattan geçtikten sonra kabul edilecektir.

Mesherimize gelen ressamlarimizdan bazilari burada bulunduklari müddet zarfinda bazi etütler yapmislardir. Bu etütleri gelecek senenin sergisine hazirlayacaklardir. Sergiye memur ressamlarimizdan ressam Hikmet Bey dün aksamki trenle Istanbul'a hareket etmistir.



رسم سرکیسی

غلطه‌سرای رسم سرکیسی

بوکون آچیلیور

استانبول ، 31 [مخصوص مخابره‌مزدیه]

یارین (بوکون) غلطه‌سرای لیسه‌سنده رسم سرکیسی آچیلاجقدر. سرکیده بوزالمی تابلو تشهیر ایدیلمکدر. متعدد بوستلرده واردر . صنایع نفیسه برلکی رسم شعبه‌سی نامنه غازی حضرتلرندن رسم کشادی تشریفلری بالواسطه استرحام ایدلمشدر .

Ek: 25- Anonim, Resim Sergisi (Galatasaray Resim Sergisi Bugün Açiliyor) (1 Agustos 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ek: 25- Anonim, Resim Sergisi (Galatasaray Resim Sergisi Bugün Açiliyor) (1 Agustos 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.

Yarin (bugün) Galatasaray Lisesinde resim sergisi açilacaktir. Sergide 150 tablo teshir edilecektir Sanayi-i Nefise Birligi resim subesi namina Gazi Hazretlerinden resmi kusadi tesrifleri bi-l-vâsita istirham edilmistir.


غلطه سرای سرگیسی

سرگی آچیق قالدیغی مدت ظرفنده آنجق

دوقوز تابلو صاتمغه موفق اولمشدر

استانبول، 31 [مخصوص مخابره مزدر] —

غلطه سرای رسم سرگیسی قاپاندی. دوقوز

تابلو صاتیلدی. بو گون صنایع نفیسه آقادمی

عیننده برطاقم سرگیسی آچیلاجقدر.

Ek: 26- Anonim, Galatasaray Sergisi (1 Eylül 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.

Ek: 26- Anonim, Galatasaray Sergisi (1 Eylül 1928). *Hakimiyet-i Milliye*.

Sergi kaldigi müddet zarfinda ancak 9 tablo satmaya muvaffak olmustur.

Galatasaray resim sergisi kapandi. 9 tablo satildi. Bugün Sanayi-i nefise Akademisinde bir tablo sergisi açilacaktir.

Mecmuaların Ekleri Dergâh Mecmuası



ایشته بویله تهالکلی برتهذی محرر بزه ایکی پرده لك هیجانی آزمسنده صوئیور . بو جرأتکار تهذك ایی ویا کوتو اولدیغنی هر حالده بوستو نلرده تدقیق ایده جك دکلز . یالکز پیه سك اصلاً چوق استاد ایکی محرر اثری اولماسی وتورکچه یه رشاد نوری بك طرفندن عین اوسلوبله نقل ایدیلمسی موفقیتنه سبب اولمشدر، دیمکله بیلیر. یالکز صوك پرده فیصه لری وپراز آلارغه دوران تطبیق ایله جان جان لزومسز کبی. اصلنده کی کبی نه معطر سوره تنا ساحللری، نه پر سوزو عاشق ومعشوقه لر نه ده طلاقك شکل قانونیسنی اکتساب ایده بیلمه سی ایچون اوچ سنه لك انتظار وار .

اویونك تمثیلنه کلنجه : راشد رضا بك رولنی مکمل بایدی . نورالدین شفقتی بکله الیزا بینه مجیان خانم عمومیتله وبالخاصه اعتراف صحنه سنده فوق العاده ایدیلر . اکر پیه س انشا وتحریرنده کی موفقیت نسبتنده ایی اولادیسه بوتون بکانه قباحت - حتی دیمه بیلیرکه ذهنلره پراز دورغون حس ویرمکله سائق اولان شی - پیه سك اك اساسلی قهرمانی اولماسی لازم کلن ، حس فرنسزجه سنه اسمی ویریلن ، یا کرقیز رولنی بایان صنعتکارانه یدی. کوکل نه قادار ایستردی که بالکز او کیجه ایچون اولسون ألیزا بینه مجیان خانم کبی برصنعتکارمز داها اولسایدی. - حسن احسان

رسم

صنایع نفیسه مکتبی ارکك وقیز طلبه سنك شهزاده باشنده آچدیغی سرکی نی زیارتدن صوکره بو - طرلری یازارکن نه کوردیکمزی ، نه بکندیکمزی خاطرلامق ایچون نه یازیق که بوتون غیرتمز نتیجه سز قالدی . شو قناعتده یزکه طلبه ایشلرندن عمومی سرکی یایبلداز ، یاخود یاپیلرسه ده هیچ برتقدیر بکانلما - مسی موافق انصاف اولور . آتلیه ده چنین وشهر بر سعیه حصر وصرف ایدلسی لازم کلن زمانك بویله سرکی کشادی ، سیرجی یه انتظار وتسفید مناقشه لریله کچیرلمش اولمسی صنایع نفیسه مکتبندن برشی بکلهینلر ایچون بر داغ درولدر . بو مؤسسه نك بر مکتبه بکزه مسی زمانی کلمش حتی کچمشدر .

بو سرکیلرك نه حزین بر مقصدله آچلدقلرینی بیلیورز . طلبه بو مذبوحانه تشبثلرندن ذره قدر مؤاخذه ایدیلامه لی

طلبه افندیلرك رسملری اعلا ! فقط قاچ سنه دن بری عینی طرزده وعینی درجه ده اعلا ! طلبه خانملرمز استعدادلی ! فقط قاچ سنه دن بری عینی صورتده عینی درجه ده استعدادلی ! یا اونلرایریلهمیور ویاخود ترس استفاضه کیدن بر ترهنك پنجره سندن باقانلر کبی کوزمز اونلرك سرعتی نسبتنده کریله یور . یوقسه قادین حقنده کی قناعتده مجبا افلاطون حقلی میدی؟ قارئلرمه تبشیر ایدرم . طلبه خانملردن برینك

اثری اولوب ایکی سنه در اوچ سرکیده کوروب طانیدقلری « اکسه » رسمی بنه بو سرکیده در . کوره جکی کلنلر بو یورسون ! پنجره دن شو مقابله - منی ده قید ایدهلم . بو سرکی السنه هم بر رسم سرکیسی ، هم ده براجزاخانه دولابی حسنی ویریور . « ناتور - مورت » دیه آصیلان او لوحه لرده سیرجینك نظر تقدیرینه عرض ایدیلن اشیا بوش علاچ شیشه لری ، قاواتوزلر وپاری دولو صو باردافلریدر .

بو سرکیده تقدیره دکر برشی وارسه اوده ، صبیح ، شرف وشفیق اسمنده کی کنجلرك رسملری در . ـ د . م .

حرب عمومی یه دائر

قائمقام شریف بك : ساری قامیش ؛ موسیو دوتن : سویش قانالی تعرضی .

کچن مقاله ده (درکاه ، نومرو : ۲۵) حرب عمومی یه دائر یزده تألیف اولنان اثرلردن بحث ایده رکن عددلرینك مشکلاتله یکرمی یه بالغ اولماسندن شکایت ایدییوردق . بوفی الحقیقه هرکس تصدیق ایده جکی یدی سنه در ایچنده چاپالایوب دوردیغمز بادره لك بوقادار آز اثرله استقباله دوری شیه سز بزم ایچون چوق آغیر بر قصوردر . چناق قلعه یه دائر الیمزده (یکی مجموعه) نك فوق العاده نسخه سیله فرانسزجه دن ترجمه ایدیلن برجلددن باشقه نه وار ؟ حالبوکه اوکمده دوران بر قاتالوغده یالکز فرانسز ساحهٔ اشغالنه عائد یازیلمش ۱۷ مختلف کتاب اسمی واردر . انکلیز - جه ده بر اوقادار کتاب اولدیغنی بنه عینی قاتالوغدن آکلایورز . سپرلرده دوکوشن ضابطردن ، قرار - کاهده بولنانلر وبحریه یه منسوب اولانلره قادار الی قلم طوتان ضابطلر مختلف کوروشلرله خاطرات صورتنده وقوعاتی تثبیت ایتمشلر .

اوقاق برمثال اولارق چناق قلعه یی ذکر ایتدك . دیکر جبهه لرده عینی وضعیت کورولویور . قافقاس جبهه سنه عائد بردانه قائمقام شریف بکك (حرب عمومی بدایتنده اوچنجی اردو) نامیله ساری قامیش ده کی احاطه مانورالری ومیدان محاربه لرندن باحث اثرندن باشقه برشی یوق . اکر تاریخ حرب قومیسیونك یازاجغی یوزلرجه جلد کتابك بکارسه لك بو انتظارمز عشره قادار سوره در . داها المزده بالقان حربنه دائر مدون بر کتاب یوق . اجنبی محررلریله برقاچ عسکرك شخصی تشریاتی اولامش اولسه یدی ، اونده ده صفرالید قالاجقدی .

*

شریف بك کتابنه یازدیغی بر مقدمه ده ۲۰۰ صحیفه لك اثرینك نه زینی شو یله جه خلاصه ایدیور :

« ساری قامیش احاطه مانوره سی ، اوچنجی اردونك بو مانوره یه تقدم ایدن بر بچق آی ظرفنده روسلری طوبراغمزدن سوکوب آتامامسی یوزندن چیقدی » دیور .

Ek: 27- Dal. Mim., (1922). Resim, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi: 27.

Ek: 27- Dal. Mim., (1922). Resim, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi: 27.

Sanayi-i Nefise Mektebi erkek ve kiz talebesinin sehzade basinda açtigi sergiyi ziyaretten sonra bu satirlari yazarken ne gördügümüzü, ne begendigimizi hatirlamak için ne yazik ki bütün gayretimiz neticesiz kaldi. Su kanaatteyiz ki talebe islerinden umumi sergi yapilamaz, yahut yapilirsa da hiçbir takdir beklenilmemesi muvaffak insaf olur. Atölyede çetin ve mes'ar ve bir sa'ye hasr ve sarf edilmesi lazim gelen zamanin böyle sergi küsadi, seyirciye intizar ve takayyüt münakasalariyla geçirilmis olmasi Sanayi-i Nefise Mektebi'nden bir sey bekleyenler için bir dag-i derundur. Bu müessesenin bir mektebe benzemesi zamani gelmis hatta geçmistir.

Bu sergilerin ne hazin bir maksatla açildiklarini biliyoruz. Talebe bu mezbuhane tesebbüslerinden zerre kadar muâhize edilmemeli.

Talebe efendileri resimleri âlâ! Fakat kaç seneden beri ayni tarzda ayni derecede âlâ! Talebe hanimlarimiz üstadadli! Fakat kaç seneden beri ayni surette ayni derecede üstadadli! Ya onlar ilerlemiyor yahut ters istikamette giden bir trenin penceresinden bakanlar gibi gözümüz onlarin sürati tespitinde geriliyor. Yoksa kadin hakkinda ki kanaatinde acaba Eflatun haklimiydi? Karilerime tebsir ederim. Talebe hanimlardan birinin eseri olup iki senedir üç sergide görüp tanidiklari *"Ense"* resmi yine bu sergidedir. Görecegi gelenler buyursun! Bitirmeden su müsahedemizi de kaydedelim. Bu sergi insana hem bir resim sergisi; hem de bir eczahane dolabi hissini veriyor. "Natürmort" diye asilan o levhalarda seyircinin nazar-i takdirine arz edilen esya bos ilaç siseleri, kavanozlar ve yari dolu su bardaklaridir.

Bu sergide takdire deger bir sey varsa o da, Sabih, Seref ve Sefik ismindeki gençlerin resimleridir.

رسم

غلطه سرای رسم سرکیسنی زیارت ایتدك .
کچن سنه‌لره نسبتله برتکاملك حس ایدلدیکنی سویله‌مك
بورجزدر. فقط کوکل‌داها بشقه‌شیلر آرزوایدییور.
یکی تورك رسمنك اساسنی قورمغه چالیشان بختیار
تورك رسامی، تورك شعرینك تملی آتان یونس‌امره
اولغونلغنك، وجدینك وصاف غرورینك هیچ اولمازسه
بیکده برینی حائز اولمش بولنسه‌یدی . بوندن بیلمم
قاچ عصر اول برچوجق کبی میرلدانان فقط برخالق
کبی یاراتان وبر نبی کبی دوشونن ، یاشایان ایلك
تورك شاعرینك اووجدلی روحی ، اومستثنا غروری
واو بویوك فراغتیله ابتدائیلکدرکه تورك شعرینه
بر ابدیت بخش ایتمش ودالغی بوداغنی بو صولوق
وحزین کونلرك اوستندن آشیرمشدر .

فقط یکی تورك رسمنك بانیلرنده بو وجد ، بو
فراغت وبواولغونلق وارمیدرکه تورك رسمی عصرلرك
مالی اوله‌بیلسون وتاریخلره شان ویرمك حقنی
قازانسین وعصرلرجه صوکره کلهجك نسللری ایلریله‌مش
بر صنعتك شعله‌سیله آیدینلاتسین . بو حال ایله ،
بونی هیچ امید ایتمه‌یورز . بلکه بو کونکی تورك
رسامی الك کوزل اثرلری یاراتهجق برمستقبل روحدر.
فقط بو قدرت بو روحده نه‌قادار موهوم وسونوك
برضیا حالنده تتره‌یور . صنعتکارده هر شیدن اول
اول صنعته مستعد برروح آرامق لازم کلدیکنه کوره
بوروحی، صنعتکارلرمزك بوتون تلقیلرنده، کوروشلرنده
وایده‌آللرنده تثبیت ایده‌مزسه‌ك نه‌لرنده تثبیت
ایده‌جکز . اثرلرنده، اوت اثرلرنده... فقط بزهنوز
موجوداولیان اثرك آرقه‌سندن قونوشیورز. میدانده

انسان داها ایی تنفس ایدییور ؛ فقط بردنبره یاقیجی
برروز کارصیباق أسینتی حالنده قوم‌تپه‌لرینی سوپوره‌رك
جنوبدن قوپوپور ! بو کشیشله‌مه دینیلن روز کار ،
اون دقیقه‌یه وارمه‌دن هوا قارارییور ، ثویله اون
آدیمدن انسان فرق ایدلیور .

منظره‌یی ایرتسی کونه تعلیق ایتمك ایجاب‌ایدیور.
عودت‌ساری وکورله‌نجی برسیس ایچنده واقع‌اولیور.
خیمه کاهه کلدیکمز زمان ساعت سکز ممثله‌لرمزك

صنعتکارك بوتون قدرتی ، بانیلکنی ومبدعلکنی
کوسترن بر اثر وارمیدر ؟

باری بو مخیل اثری یاراتهجق روحی سزه .
بیلسه‌یدك. هیهات، صوك رسم‌سرکیسی وبوسرکینك
صورت کشادی وبو ایشده عامل اولانلرك سیلك
چهره‌لری بوروحی کوزمزدن بوتون بوتون سیلدی.
آرتق مملکتنده بر « ملی موزه » یاپمق خولیاسنه
دوشن رسامز بو خولیاسنه قاریشدیردینی داها
دوغروسی باش ایتدیکی شرفلی انسانلرله هانکی
صنعته وهانکی صنعتکاره شرف ویره‌جکدر .
یاردیملریله هرایشی قولایلاشدیراجقلرینی ظن‌ایتدیکمز
بو « شرفلیلر » ك تورك رسامی نه‌سنه حیراندر .

بوقسه مملکتنده رسمی الك ایی تقدیر ایدن ،
ادبیاتده کری وکوسترشده ایلری ، حیرتی تقدیرندن
وتقدیری حیرتندن بایلان او یومشاق روحمی؟ بزم
فکرمزه قالیرسه صنعتکارك کندینه باش ایده‌جکی،
یاردیمیله ، صحتیله ، شرفیله ممنون اوله‌جغی انسان
ینه صنعتکاردر وروحندن ذوقندن امین اولدیغمز
بوکسك بر خلقتدر ، رسامزمزی واثرلرینی تقدیر
ایتمك بزم المزدن کلمیور . زیرا اونلر ، کندیلرینه
بولدقلری یاردیمجیلرك شرفسز کولکه‌لریله صارارمش
بر حالده‌درلر . نه قادار قوتلی اولسه‌لر کوزمزه ینه
ضعیف ، ینه هنوز خام کورونیورلر.

صنعتده هنوز کندینی بولامایان رسامزمز
حیاتلرنده ایسه هم کندیلرندن هم‌ده صنعتلرندن
اوزاقدرلر . زیرا دیللرندن هیچ دوشمه‌ین « ملی
ومحلی » سوزلری دکل ساده اثرلرنده، بو انتخابلری
وبویکی حامیلری ایله ـ باشقه‌تعبیر بوله‌مادق ـ حیاتلرنده‌ده
قورو براهمه‌دن باشقه برشی دکلدر. اثرلریله برعزت
ملیح ویا صفوتی ضیا اولمغه تنزل ایتمه‌ین رسامزمز
مع‌الاسف صنعتی آنجق اونلر قادار واونلر کبی
طانیورلر، آکلایورلر .

رسامزمزه صنعتك عینی هیجانی وایده‌آلك عینی
جرأتیله سویله‌یه‌لم که صنعتی حالا برنوع کبار اوزمه
نتیسی درکه سنده طوتدیجه وبویله طوتانلردن مدد
اومدیجه صنعت بزه قارشی الی‌الابد نانکوردر .

ـ ف ...

Ek: 28- F. (1922). Resim, Dergâh, Sayi: 32.

Ek: 28- F. (1922). Resim, Dergâh, Sayi: 32.

Galatasaray resim sergisini ziyaret ettik. Geçen senelere nispetle bir tekamülün hissedildigini söylemek borcumuzdur. Fakat gönül daha baska seyler arzu ediyor. Yeni Türk resminin esasini kurmaya çalisan bahtiyar Türk Ressami, Türk siirinin temelini atan Yunus Emre olgunlugunun, vecdinin ve saf gururunun hiç olmazsa binde birini haiz olmus bulunsaydi. Bundan bilmem kaç asir evvel bir çocuk gibi mirildanan fakat bir Halik gibi yaratan ve bir Nebî gibi düsünen, yasayan ilk Türk sairinin o vecdli ruhu, o müstesna gururu ve o büyük feragatiyle iptidailiktir ki Türk siirine bir ebediyet bahsetmis ve dalini budagini bu soluk ve hazin günlerin üstünden asirmistir.

Fakat yeni Türk resminin banilerinden bu vecd, feragat ve bu olgunluk var midir ki Türk resmi asirlarin mali olabilsin ve tarihlere san vermek hakkini kazansin ve asirlarca sonra gelecek nesilleri ilerlemis bir sanatin sulesiyle aydinlatsin. Bu hal ile, bunu hiç ümit etmiyoruz. Belki bugünkü Türk ressami en güzel eserleri yaratacak bir müstakbel ruhtur. Fakat bu kudret bu ruhta ne kadar mevhum ve sönük bir ziya halinde titriyor. Sanatkarda her seyden evvel sanatina müstait bir ruh aramak lazim geldigine göre bu ruh, sanatkarlarimizin bütün telakkilerinde, görüslerinde ve ideallerinde tespit edemezsek nelerinde tespit edecegiz. Eserlerinde, evet eserlerinde…fakat biz henüz mevcut olmayan eserin arkasindan kosuyoruz. Meydanda sanatkarin bütün kudretini, baniligini ve mübdâligini gösteren bir eser var midir?

Bari bu mahâyil eseri yaratacak ruhu sezebilseydik, heyhat son resim sergisi ve bu serginin suret-i küsadi ve bu iste âmil olanlarin silik çehreleri bu ruhu gözümüzden bütün bütün sildi. Artik memleketinde bir “milli müze” yapmak hülyasina düsen ressamimiz bu hülyasina karistirdigi daha dogrusu bas ettigi serefli insanlarla hangi sanata ve hangi sanatkara seref verecektir. Yardimlariyla her isi kolaylastiracaklarini zannettigimiz bu “serefliler”in Türk ressami nesine hayrettir.

Yoksa memlekette resmi en iyi takdir eden, edebiyatta geri ve gösteriste ileri, hayret-i takdirinden ve takdiri hayretten bayilan o yumusak ruh mu?bizim fikrimize kalirsa kendine bas edecegi, yardimiyla sohbetiyle, serefiyle memnun olacagi insan yine sanatkardir ve ruhundan zevkinden ümit oldugumuz yüksek halâkattir, ressamlarimizi ve eserlerini takdir etmek bizim elimizden geliyor. Zira onlari, kendilerine bulduklari yardimcilarin serefsiz gölgesiyle sararmis bir haldedirler. Ne kadar kuvvetli olsalar gözümüze yine zayif, yine henüz ham görünüyorlar.

Sanatta henüz kendini bulamayan ressamlarimiz hayatlarinda ise hem kendilerinden hem de sanatlarindan uzaktirlar. Zira dillerinden hiç düsmeyen “milli ve mahalli” sözleri degil sade eserlerinden, bu intibalari ve bu yeni hamileri ile –baska tabir bulamadik- hayatlarinda da kuru

bir asmadan baska bir sey degildir. Eserleriyle bir azat-i melih veya Safveti Ziya olmaya tenezzül etmeyen ressamlarimiz maalesef sanati ancak onlar kadar ve onlar gibi taniyorlar, anliyorlar.

Ressamlarimiza sanatin ayni heyecani ve idealin ayni cüretiyle söyleyelim ki sanati hala bir nevi kibar özentisi dergisinde tuttukça ve böyle tutanlardan medet umdukça sanat bize karsi ilelebet nankördür.

مصاحبه

رساملر دیورلرکه :

.... هیسی ده سرکیده بدی . حرارتلی بر مناقشه نك اوسطنه کیتمشم . ذاتاً اقدامده احمد هاشم بکك مقاله سی چیقدیغندن بری رساملرمزی مشغول ایدن پرسئله وار : تنقید حقی اولمالی ، حقسز اولمالی.... احمد هاشمه حق ویرنلر وار ، حقسز دیه نلر وار ، حتی غرضکار دیه نلر وار. «درگاه» نك یکی نسخه سنده کی فقره ده موضوع بحث اولدی . اویله آکلادم که رساملرمز تنقیده بك کلمیورلر . کله لر بیله منتقدك صلاحیت صاحبه سنی تحدید ایدیورلر، « وظیفه سنی بوقادارلر» دیورلر . بالخاصه شوکت بك متادیاً « هیسی حقسز، هیسی ... » دیور ... بالخاصه بو ایشه قاریشانلره قیزیورلر . بو صره ده شونی اوکرندم که درگاهك تورقدینی کبی بر مسئله یوقمش، شوکت بك بوایشك اساسنه واقف ؛ حتی کندیسی ده بویله بر شیئك اولمایه جغنی ، صنعتکارلردن باشقه دوستلری ، یاردیمجیلری بولندیغنی سویله دی . فقط بونکله برابر صنعتکارلرك بیله کندیلرینی تنقید ایتدیکنی ایشه میور کبی برطوری وار ...

رسامللره بر مجلس حالنده بویله برمناقشه دن صوکرا هیسنك آیری آیری سرکی حقنده ، رسامللر حقنده ، صنعت حقنده دوشوندکلرینی اوکرنمك ایسته دم. اولا هیسی ده راضی اولمادیلر. ساده رسم، صنعت حیاتنك آسوده لکندن زیاده ادبیات ومطبوعات عالمنك مناقشه لرینه ، تنقیدلرینه ، حرکتلرینه واقف حرتفکرلی ، حرفکرلی نامق اسماعیل بوفکرمی پك بکندی ودرحال قونوشه جغنی سویله دی ، لکن اوبرلرینی مثلا روحی بکی اقناع ایتمك حالا قابل اولمایوردی . رسامللر « یوحال، بودیدی قودیلرزم وحدتمزه خلل کتیرر » دیورلر ، نهایت کندی ایستدکلری کبی ، ایستدکلری طرزده قونوشه جغمزی سویله دم و اولا شوکت بکی دیکله دم .

شوکت بك سوزینه شویله باشلادی :

— بوسرکی کچن سنه لرك سرکیلرندن داها یوکسکدر. کندینك ترجیح ایتدیکی رسامللری صوردم . « پورتره ده فخریان بك ، دکر وساحل رسملرنده حکمت بك» دیدی . حکمت بکك الك زیاده خوشنه کیدن اثری ملی موزه ایچون آیرلان « قبا طاشده صباح » لوحه سیمش .

دوام ایتدی :

— «نوه لرده چالمی ابراهیم ونامق بکلری ترجیح ایدرم. ابراهیم بك داها کمالیدر. کندی طرزنده سامی بك ده استادلر .

ولی عهد حضرتلرینك لوحه لرندن « اونوتولمش برصحیفه یی » ترجیح ایدرم . نظمی ضیا بکك پیرزلری بزم ایچون کوزل اثرلردر . عونی ایغز بك « نفی دوری » نده قسماً موفق اولشدر .

روحی بك حقنده شوتلری سویله دی :

— عنعنات اسلامیه یه موافق رسملرینی تقدیر ایدرم. مجرتزده والده کوزلدر ، چوقی دیدم ، «چوق دکل» دیدی . شوکت بکه کندی طرزندن ممنون اولوب اولمادیغنی صوردم :

— کندی موضوعلرمدن ممنونم، داعما ایلریله دیکمی کورییورم ، تصورلرمی ده تصحیح ایدییورم، دیدی.

صوکره بحث اسکی ومستقبل تورك رسامللرینه کچدی . خلیل پاشا ایچون « مکالمه » دیدی . طلبه لردن صائمی، شرقی صدیق ومدحتی ترجیح ایدییور، قیزلردن دن توزاد، احسان ونازلی یی.... شوکت بکه آرسلانیان افندی یی صوردم ، « برآزداها سریست چالیشیرسه ایشلرینی شخصیله شدیرمش اولور. » دیدی . عزت ضیا یی پك فطوغرافیك بولیور، بالخاصه آقواره لجی جواد بکی تقدیر ایدییور .

صوکره آصف ، ضیا بکلری ده سورمش ... شوکت بك بحثی تکرار « درگاه » ك اوفقره سنه کتیردی . «برآز ای آکلایك، ای دیکله یبك ! » دیه سوزینی بتیردی . طن ایتدم که قارشیمده آچیق سورلو بر معلم وار .

شمدی « درگاه » ك قیمتلی محرری چالمی ابراهیم بکی دیکله یورم . ابراهیم بك دیدی که :

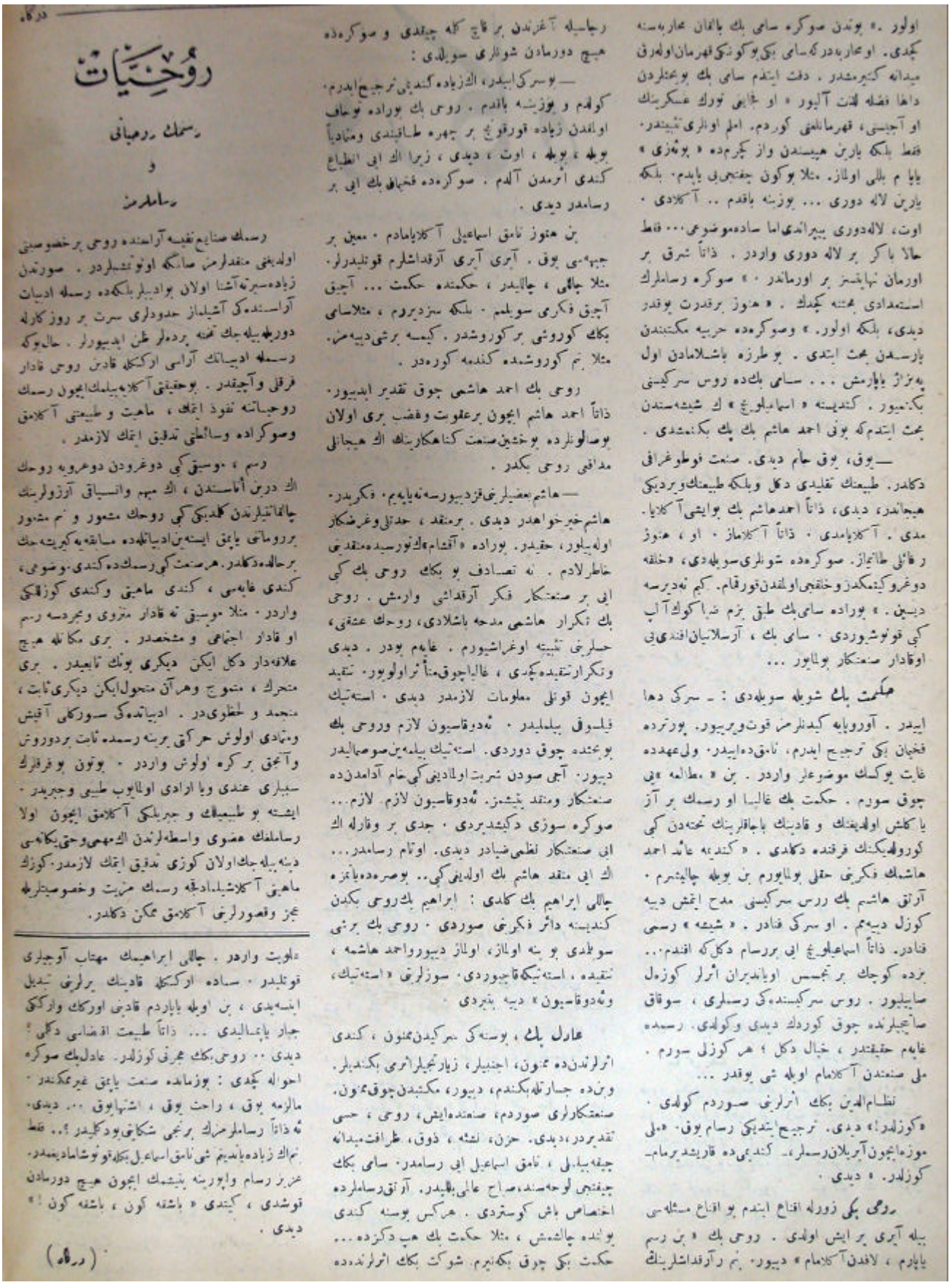
— سرکی ای دکل ، مادام که عنعنه سز برصنعتده چالیشیورز . چوق آرامللی یز ، چوق طویلاملی یز . بز حالا پارسدن نصل دوندکه اویله یز . برخطوه ایلری آتمادق . آرامیورز ، آرامیورز . ابراهیم بك برآز بتیز ونه وندی . «سرکیده دیدی، اك چوق نظام الدین بکك «نارلر» ینی سویییورم. «شاقاسویلیور صانیدم . یوزینه باقدم : « اوت اوت، دیدی ، اك جدی اثر اودر ، اثر صنعت ساده بودر . چالمی ابراهیم بکك الك زیاده بحث ایتدیکی صنعتکارلر فخریان ونامق اسماعیل بکلردر . فخریان بکی صوردم. «هب اویله، دیدی ، نامق داها ای!.. کیندکجه ایله شیور.» ابراهیم بك، ولی عهدك « ونوتولمش برصحیفه» سنی بوتون قصورلرینه رغماً کبار بولیور .

ابراهیم بکدن تافیسنی وایده آلی صوردم . شویله سویلدی : « هنوز تفاسی تثبیت ایدلش برتورك رسامی یوقدر، بن دیدم که «بعضلری روحی بك وار دییورلر.» بن آکلامایورم ، دیدی . برشیئك کوزل اولماق ایچون کوزلکه شمولی اولماسی لازمدر. عونی لغیزبکی صوردم « آکلامام ! »دیدی. «وقت صنعتمزی ، کندی طوبراغمزدن آیده لرمزدن ، حیاتمزدن ، آچیلرمزدن آلیرسه ق اووقت صنعت یاپش اولورز. تورك صنعتی بودر ـ اسکی ، ماضی صنعتنی تحلیلدن صوکره چیقه جق صنعتدر .

بوکون بردانه بیله ملی لوحه مزیوقدر .شوکت بکك جامعلرینی مثلا برد «آلبرمه نار» ده بویله یاپاردی . اونا بولرده جان یوقدر . اوصره ده احمد هاشمی خاطرلادم . ابراهیم بکه روس سرکیسندن بحث ایتدم .

ـ هاشم بك حقسزدر، دیدی. روس سرکیسی ای دکلدی. بن او رسامللردن قوتلیسنی کورمدم، دیدی. صوکره ده صفوتی ضیا بکك تنقیدندن بحث ایتدك ، دییورکه : « عزیزم ، صفوتی ضیابك کیلرنم ایچون برکتاب یازسه لرده نافله ... احمد هاشمك برجله سی یتر وسوزینی « کندمزی تحلیل ، ماضیمزی تحلیل لازم ! » دیه بتیردی .

سامی بك : — سرکی ایدر، دیدی، طبیعی هنوز مکمل اولمادیغنه قانع ، سرکی ی چالمی ابراهیم، شوکت، نامق، فخریان کبی اون حکمت کبی آرقداشلر شرفله ندرییورلر. روحی بك ده فا دکل... اما نامق اسماعیلك صنعتی یوسرکیده کندن داها قوتلیدر... روحی بکك مجرتزه سنی بکنیور . شوکت بك ایچون «استادر، دیدی ، رسم معماری یه وورغوندر. » بوراده لا ابالیلك شدی . کوله رك « حال حاضرده بو طرزك استادی بو در ، لکن یارین باشقه سی



درگاه

روحيات

رسملر رومانی

و

رسامللرمز

رسملك صنايع نفيسه آراسنده روحی پرخصوصيتی اولديغی متفقلرمز صانكلر اونوتمشلردر . صورتدن زياده سيرتله آشنا اولان بوادبيلر بلكه ده رسمله ادبيات آراسنده كی آشيلماز حدودلری سرت بر روز كارله دورلرله بيله بك نهفته پرده لر طی ايدبيورلر . حالبوكه رسمله ادبيانك آراسی اركسكلر قادين روحی قادار فرقلی وآچيقدر . بوحقيقتی آكلايه بيلمك ايچون رسمك روحيانه نفوذ ايتمك ، ماهيت و طبيعتی آكلامق وصوكرادده وسائطنی تدقيق ايتمك لازمدر .

رسم ، موسيقی كبی دوغرودن دوغرويه روحك اك درين اُماسندن ، اك مبهم وانسياقی آوزولرينك چالقانتيلرندن كلديكی كبی روحك مشعور و نامشعور برروماتی ياپمق ايسته‌ين ادبياتله‌ده مسابقه‌يه كيريشه‌جك برحالده‌دكلدر . هرصنعت كبی رسمك ده كندی ـ وصوصی ، كندی غايه‌سی ، كندی ماهيتی وكندی كوزلكی واردر . مثلا موسيقی نه قادار مجرد وتجريدسه رسم او قادار اجتماعی و مشخصدر . بری مكالمه هيچ علاقه‌دار دكل ايكن ديكری بونك تابعيدر . بری متحرك ، متموج وهرآن متحول ايكن ديكری ثابت ، منجمد و لحظه‌ويدر . ادبياتده‌كی سورعكلی آقيش ومتمادی اولوش حركتی برينه رسمده ثابت بردوروش وآنجق بركره اولوش واردر . يوتون بوفرقلرك سببلری عندی ويا ارادی اولمايوب طبيعی وجبريدر . ايشته بو طبيعيلك و جبريلكی آكلامق ايچون اولا رسامللرك عضوی واسطه‌لرندن اك مهم وحتی يكانه‌سی دينه بيله جك اولان كوزی تدقيق ايتمك لازمدر . كوزك ماهيتی آكلاشيلمادقجه رسمك مزيت وخصوصيتلرينه عجز وقصورلرينی آكلامق ممكن دكلدر .

«لويت واردر . چالی ابراهيمك مهتاب آوجيلری قوتليدر . ساده اركسكلر قادينك برلرينی تبديل ايتسه‌يدی ، بن اوبله ياپاردم قادينی اوركك واركسكی جبار ياپمالیدی ... ذاتاً طبيعت اقضاسی دكلی ؟ ديدی .. روحی بكك مجرق كوزلدر . عادل بك صوكره احواله كچدی : بوزمامده صنعت ياپق غيرممكندر . مالزمه يوق ، واحت يوق ، اشتهاپوق ... ديدی . ثه ذاتاً رسامللرمزك برنجی شكايتی بودكليدر ؟.. فقط نهاك زياده ياندیغم شی نامق اسماعيل بكله توتوشامادیغمدر . عزيز رسام واپورينه بنيشمك ايچون هيچ دورمادن توشدی ، كيندی « باشقه كون ، باشقه كون ! » ديدی .

(درگاه)

رجاسيله آغزندن برقاچ كله چيقدی و صوكره‌ده هيچ دورمادن شونلری سويلدی :

ـ بوسركی ايدر ، الك زياده كندينی ترجيح ايدرم . كولدم و بوزينه باقدم . روحی بك بوراده توقاف اولدقدن زياده قورقوچ بر چهره طاقيندی ومتماديا بوبله ، بوبله ، اوت ، ديدی ، زيرا الك ايی انطباع كندی اُزمدن آلدم . صوكره‌ده فخياق بك ايی بر رسامدر ديدی .

بن هنوز نامق اسماعيل آكلاياماديم . معين بر جهه‌سی يوق . آيری آيری آرقداشلرم قوتليدرلر . مثلا چالی ، چاليدر ، حكمنده حكمت ... آچيق آچيق فكری سويلدم . بلكه سيزديرم ، مثلاسامی بكك كورونوشدن بركورونشدر . كيمسه برشی ديه‌مز . مثلا بن كورونشمده كندمه كوره‌رك .

روحی بك احمد هاشمی چوق تقدير ايدييور . ذاتاً احمد هاشم ايچون برعقوبت وغضب بری اولان بوصالونلرده بوخشين صنعت كناهكارينك اك هيجانلی مدافعی روحی بكدر .

ـ هاشم بعضيلرينی فزديبورسه‌نه‌يايدم . فكريدر . هاشم خيرخواهدر ديدی . برمنقد ، حدتلی وغرضكار اولديلور ، حقيدر . بوراده « آقشام‌ك نورسيده منقدينی خاطرلادم . نه تصادف بو بكك روحی بك كبی ايی بر صنعتكار فكر آرقداشی وارمش . روحی بك تكرار هاشمی مدحه باشلادی ، روحك عشقی ، حسلرينی تثبيته اوغراشيورم . غايم بودر . ديدی وتكرارتنقيده كچدی ، غالباچوق متأثراولوبور . تنقيد ايچون قوتلی معلومات لازمدر ديدی . استه‌تيك فيلسوفی بيلملیدر . ثه‌دوقاسيون لازم وروحی بك بوحنده چوق دوردی . استه‌تيك بيلمه‌ين صوصماليدر ديبور . آجی صودن شربت اولماديغی كبی خام آدامدن ده صنعتكار ومنقد بكيشمز . ثه‌دوقاسيون لازم لازم ... صوكره سوزی دكيشديردی . جدی بر وقارله اك ايی صنعتكار نظمی ضبادر ديدی . اوتام رسامدر ... اك ايی منقد هاشم بك اولديغی كبی .. بوصره‌ده ياغمره چالی ابراهيم بك كلدی : ابراهيم بك روحی بكدن كندينه دائر فكرينی صوردی . روحی بك برشی سويلدی بو يه اولماز ، اولماز ديبورواحمد هاشمه ، تنقيده ، استه‌تيكه قاچيوردی . سوزلرينی « استه‌تيك ، ثه‌دوقاسيون » ديه بتيردی .

عادل بك ، بوسنه‌كی سركيدن ممنون ، كندی اثرلرندن ده ممنون ، اجنبيلر ، زيارتچيلرامزی بكنديلر . وبن ده جسارتله بكندم ، ديبور ، مكتبدن چوق ممنون . صنعتكارلری صوردم ، صنعتده‌ايش ، روحی ، حسی تقديردر ، ديدی . حزن ، نشئه ، ذوق ، ظرافت ميدانه چيقه‌بيلير ، نامق اسماعيل ايی رسامدر . سامی بكك چيفتچی لوحه‌سنده صباح عالمی بكليدر . آرتق رسامللرده اختصاص باش كوسترمدی . هركس بوسنه كندی بولنده چالشمش ، مثلا حكمت بك هپ دكزده ... حكمت بكی چوق بكه‌يرم . شوكت بكك اثرلرنده‌ده

Ek: 29- Dergâh (1922) Ressamlar Diyorlar ki, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi: 33.

…. Hepsi de sergideydi. Hararetli bir münakasanin üstüne gitmisim. Zaten ikdam da Ahmet Hasim Bey'in makalesi çiktigindan beri ressamlarimizi mesgul eden bir mesele var; tenkit hakli olmus, haksiz olmus…. Ahmet Hasim'e hak verenler var, haksiz diyenler var. Dergah'in geçen nüshasindaki fikrada mevzu-i bahs oldu. Öyle anladim ki ressamlarimiz tenkite pek gelemiyorlar. Gelseler bile münekkidin salahiyet sahasini tehdit ediyorlar, "vazifesi bu kadardir" diyorlar Bilhassa sevket Bey mütemadiyen "hepsi haksiz, hepsi… " diyor… Bilhassa bu ise karisanlar kiziyorlar. Bu sirada sunu ögrendim ki Dergahin korktugu gibi bir mesele yokmus, Sevket Bey bu isin esasina vakif;hatta kendiside böyle bir seyin olmayacagini, sanatkarlardan baska dostlari, yardimcilari bulunmadigini söyledi. Fakat bununla beraber sanatkarlarin bile kendilerini tenkit ettigini istemiyor gibi bir tavri var…

Ressamlarla bir meclis halinde böyle bir münakasadan sonra hepsinin ayri ayri sergi hakkinda, ressamlar hakkinda, sanat hakkinda düsündüklerini ögrenmek istedim. Evvela hepsi de razi olmadilar. Sade resim, sanatinin asudeliginden ziyade edebiyat ve matbuat aleminin münakasalarina, tenkitlerine, hareketlerine vakif hür telakkili, hür fikirli Namik Ismail bu fikrimi pek begendi ve derhal konusacagini söyledi, lakin öbürlerini mesela Ruhi Bey'i ikna etmek hala kabil olmuyordu.

Ressamlar "bu hal; bu dedi kötüler bizim vahdetimize halel getirir" diyorlar. Nihayet kendi istedikleri gibi, istedikleri tarzda konusacagimizi söyledim ve evvela Sevket Bey'i dinledim.

Sevket Bey sözüne söyle basladi:

-Bu sergi geçen senelerin sergilerinden daha yüksektir. Kendinin tercih ettigi ressamlari sordum. "Portrede Fehiman Bey, deniz ve sahil resimlerinde Hikmet Bey dedi. Hikmet Bey'in en ziyade hosuna giden eseri milli müze için ayrilan *"Kabatas'ta Sabah"* levhasidir.

Devam edin:

- Nü'lerde Çalli Ibrahim ve Namik Beyleri tercih ederim. Ibrahim Bey daha kemallidir. Kendi tarzinda Sami Bey de üstattir.

Veliaht hazretlerinin levhalarindan *"Unutulmus Bir Sahifeyi"* tercih ederim. Nazmi Ziya Beyin peyzajlari benim için güzel eserlerdir. Avni Lifij Bey'in *"Nefi Devri"* de kismen muvaffak olmustur.

Ruhi Bey hakkinda sunlari söyledi:

-Ananet-i Islamiyeye muvaffak resimlerini takdir ederim. *"Hicretzede Vâlide"* güzeldir, çok mu dedim, "çok degil" dedi. Sevket Bey'e kendi tarzinda memnun olup olmadigini sordum:

- Kendi mevzularimdan memnunum, daima ilerledigimi görüyorum, kusurlarimi da tashih ediyorum, dedi.

Sonra bahs eski ve müstakbel Türk ressamlarina geçti. Halil Pasa için "makbuldür" dedi. Talebelerinden Saim'i, Seref'i, Sabih ve Mithat'i tercih ediyorum, kizlardan da Nevzad, Ihsan ve Nazli'yi…" Sevket Bey'e Arslanyan Efendi'yi sordum, "biraz daha serbest çalisirsa islerini sahsilestirmis olur" dedi. Izzet Ziya'yi pek fotografik buluyor, bilhassa akvarelci Cevad Bey'i takdir, ediyor. Sonra Asaf, Ziya Beyleri de severmis…Sevket Bey bahsi tekrar "Dergah'in o fikrasina getirdi, ve "biraz iyi anlayin, iyi dinleyin!" diye sözünü bitirdi. Zannettim ki karsimda açik sözlü bir muallim var.

Simdi "Dergah"in kiymetli muhibbî Çalli Ibrahim Bey'i dinliyorum.

Ibrahim Bey diyor ki:

-Sergi iyi degil, madem ki ananesiz bir sanat da çalisiyoruz. Çok aramaliyiz, çok toplamaliyiz.

Biz hala Paris'ten nasil döndükse öyleyiz. Bir hatve ileri atamadik. Aramiyoruz, arayamiyoruz. Ibrahim Bey biraz titiz ve namemnundur. "Sergide dedi, en çok Nizameddin Bey'in *"Narlar"*ini seviyorum". Saka söylüyor sandim. Yüzüne baktim; "Evet, evet dedi, en ciddi eser odur, eser-i sanat sade budur". Çalli Ibrahim Bey'in en ziyade bahsettigi sanatkarlar Fehiman ve Namik Ismail Beylerdir. Fehiman Bey'i sordum. "Hep öyle, dedi, Namik Ismail daha iyi!. . Gittikçe iyilesiyor". Ibrahim Bey, Veliahdin *"Unutulmus Bir Sahife"* sini bütün kusurlarina ragmen kibar buluyor.

Ibrahim Bey'den telakkisini ve idealini sordum. Söyle söyledi: "Henüz telakkisi tespit edilmis bir Türk ressami yoktur, ben dedim ki;

"Bazilari Ruhi Bey var diyorlar". Ben anlamiyorum, dedi. Bir seyin güzel olmak için güzellige sümulü olmasi lazimdir. Avni Lifij Bey'i sordum "Anlamam!" dedi.

- Ne vakit sanatimizi, kendi topragimizdan abidelerimizden, hayatimizdan, acilarimizdan alirsak o vakit sanat yapmis oluruz. Türk sanati budur.

- Eski, mazi sanatini tahlilden sonra çikacak sanattir.

Bu gün bir tane bile milli levhamiz yoktur. Sevket Bey'in camilerini mesela bir "Alber Menor" da böyle yapardi. O tablolarda can yoktur. O sirada Ahmet Hasim'i hatirladim. Ibrahim Bey'e Rus sergisinden bahsettim.

- Hasim Bey haksizdir, dedi. Rus sergisi iyi degildi. Ben o ressamlardan kuvvetlisini görmedim, dedi. Sonrada Safveti Ziya Bey'in tenkitinden bahsettim, diyor ki: "Azizim, Safveti Ziya Bey gibiler benim için bir kitap yazsalar da nafile… Ahmet Hasim'in bir cümlesi yeter ve sözünü "kendimizi tahlil, mazimizi tahlil!" diye bitirdi.

Sami Bey:

- Sergi iyidir dedi, tabii henüz makbul olmadigina kani, sergiyi Çalli Ibrahim, Sevket, Namik, Fehiman gibi evet Hikmet gibi arkadaslar sereflendiriyorlar. Ruhi Bey de fena degil. Ama Namik Ismail'in sanati bu sergidekinden daha kuvvetlidir. Ruhi Bey'in *"Hicretzede"*sini

begeniyor. Sevket Bey için "üstattir dedi, resim-i mimariye vurgundur". Burada laubalilesti. Gülerek "hal-i hazirda bu tarzin üstadi budur, lakin yarin baskasi olur". Bundan sonra Sami Bey Balkan Muharebesine geçti. O muharebedir ki Sami Bey'i bugünkü kahraman olarak meydana getirmistir. Dikkat ettim Sami Bey bu bahislerden daha fazla lezzet aliyor. "O fecâati Türk askerinin o acisini, o kahramanligini gördüm. Emelim onlari tespittir. Fakat belki yarin hepsinden vazgeçerim de "Poezi" yaparim belli olmaz. Mesela bugün çiftçiyi yaptim. Belki yarin Lale Devri …Yüzüne baktim …Anladi. Evet Lale Devri yiprandi ama sade mevzuu …Fakat hala bakir bir Lale Devri vardir. Zaten sark bir orman nihayetsiz bir ormandir". Sonra ressamlarin üstadi bahsine geçtik. "Henüz bir kudret yoktur dedi, belki olur" ve sonra da Harbiye Mektebinden Paris'ten bahsetti. Bu tarza baslamadan evvel peyzaj yaparmis…Sami Bey'de Rus sergisini begenmiyor. Kendisine "Ismailoviç"in sisesinden bahsettim ki bunu Ahmet Hasim Bey pek begenmisti.

- Yok, yok canim dedi. Sanat fotografi degildir. Tabiatin taklidi degil ve belki tabiatin verdigi heyecandir, dedi. Zaten Ahmet Hasim Bey bu isi anlayamadi. Anlayamadi. Zaten anlamaz O, henüz Rafael'i tanimaz. Sonrada sunlari söyledi, "…Halka dogru gitmekten ve halkçi olmaktan korkmam. Kim ne derse desin". Burada Sami Bey tipki bizim Ziya Gökalp gibi konusuyordu. Sami Bey, Arslanyan Efendiyi o kadar sanatkar bulmuyor. . .

Hikmet Bey söyle söyledi:

- Sergi daha iyidir. Avrupa'ya gidenlerimiz kuvvet veriyor. Portrede Fehiman Bey'i tercih ederim, Namik' da iyidir. Veliaht da gayet yüksek mevzular vardir. Ben "mütalaa"yi çok severim. Hikmet Bey galiba o resmin biraz yanlis oldugunun ve kadinin bacaklarinin tahtadan gibi görüldügünün farkinda degildir. "Kendime ait Ahmet Hasim'in fikrini hakli buluyorum. Ben böyle çalisirim. Artik Ahmet Hasim Bey Rus sergisini medetmis diye güzel diyemem. O sergi fenadir. "Sise" resmi fenadir. Zaten Ismailoviç iyi bir ressam degil ki efendim… Bizde küçük bir tecessüs uyandiran eserler güzel sayiliyor. Rus sergisindeki resimleri, sokak saticilarinda çok gördük dedi ve güldü. Resim de gayem hakikattir, hayal degil;her güzeli severim. Milli sanattan anlamam öyle sey yoktur…

Nizameddin Bey'in eserlerini sordum güldü. "Güzeldir!" dedi. Tercih ettigi ressam yok. "Millî Müze için ayrilan resimler, -kendimi de karistirmam güzeldir" dedi.

Ruhi Bey'i zorla ikna ettim. Bu ikna meselesi bile ayri yaris oldu. Ruhi Bey "Ben resim yaparim, laftan anlamam" diyor. Benim ve arkadaslarinin ricasiyla agzindan birkaç kelime çikti ve sonrada hiç durmadan sunlari söyledi.

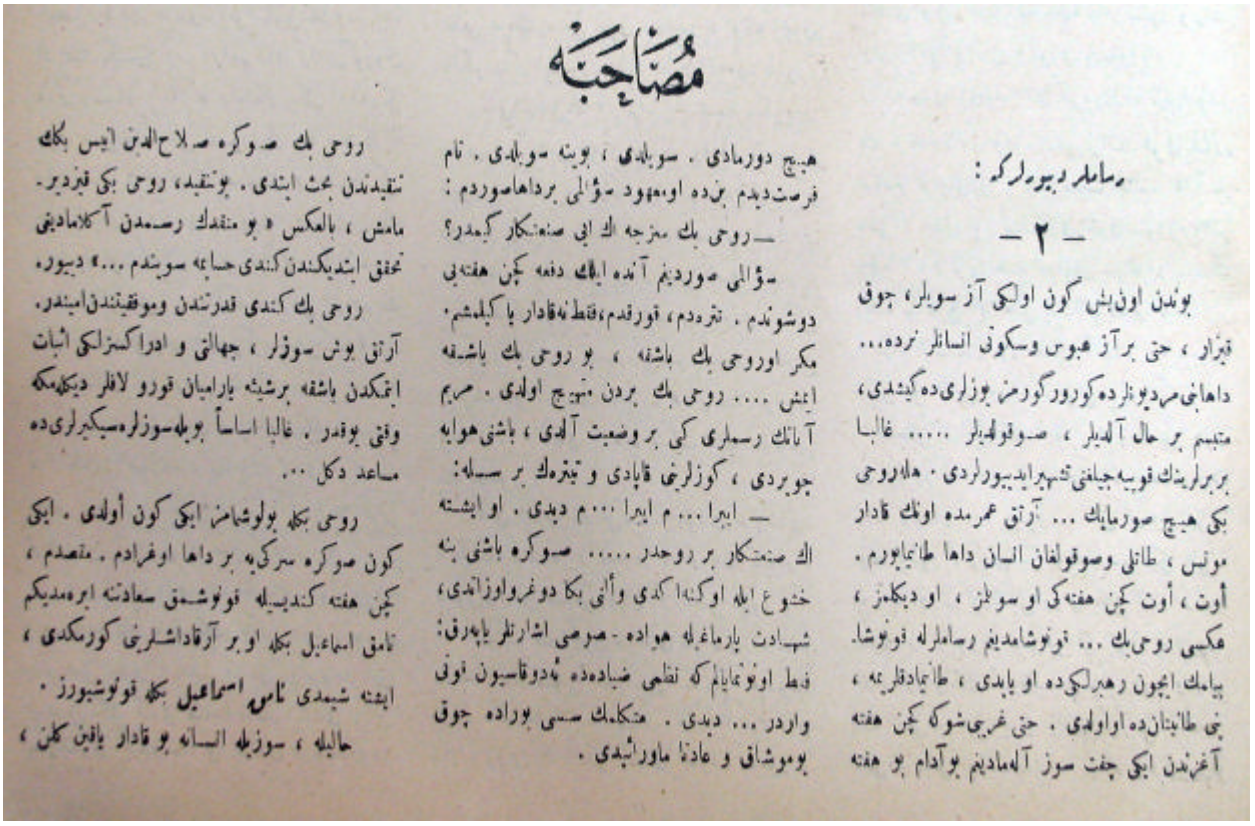
- Bu sergi iyidir, en ziyade kendimi tercih ederim. Güldüm ve yüzüne baktim. Ruhi Bey burada tuhaf olmaktan ziyade korkunç bir çehre takindi ve mütemadiyen böyle, böyle evet, dedi, zira en iyi intibai kendi eserimden aldim. Sonrada Fehiman Bey iyi bir ressamdir dedi.

Ben henüz Namik Ismail'i anlayamadim. Muayyen bir cephesi yok. Ayri ayri arkadaslarim kuvvetlidirler. Mesela Çalli, Çallidir, Hikmet'te Hikmet…Açik açik fikrimi söylemem. Belki sezdiririm, mesela Sami Bey'in görüsü bir görüstür. Kimse bir sey diyemez. Mesela benim görüsümde kendime göredir.

Ruhi Bey Ahmet Hasim'i çok takdir ediyor. Zaten Ahmet Hasim için bir akibet ve azap yeri olan bu salonlarda bu hasin sanat günahkarinin en heyecanli müdâfi'i Ruhi Bey'dir.

- Hasim bazilarini kizdirdiysa ne yapayim. Fikridir. Hasim hayr-hâhdir dedi. Bir münekkit, hiddetli ve garazkar olabilir, hakkidir. Burada "Aksam"in Nur-i seyyide münekkidini hatirladim. Ne tesadüf bu beyin Ruhi Bey gibi iyi bir sanatkar fikir arkadasi varmis. Ruhi Bey tekrar Hasim'i methe basladi, ruhun askini, hislerini tespite ugrasiyorum. Gayem budur. Dedi, ve tekrar tenkite geçti. "Galiba çok müteessir oluyor. Tenkit için kuvvetli malumat lazimdir dedi. Istatik felsefe (feylosofi) bilmelidir. Edukasyon lazim ve Ruhi Bey bu bahiste çok durdu istatik bilmeyen susmalidir, diyor. Aci sudan serbet olmadigi gibi ham adamdan da sanatkar ve münekkit yetismez. Edukasyon lazimdir. Lazim… Sonra sözü degistirdi. Ciddi bir vakarla en iyi sanatkar Nazmi Ziya'dir, dedi. O tam ressamdir. En iyi münekkit Hasim Bey oldugu gibi… Bu sirada yanimiza Çalli Ibrahim Bey geldi: Ibrahim Bey Ruhi Bey'den kendisine dair fikrini sordu. Ruhi Bey bir sey söylemedi bu yine olmaz, olmaz diyor ve Ahmet Hasim'e tenkite, istatige kaçiyordu. Sözlerini "istatik ve edukasyon" diye bitirdi.

Adil Bey, bu seneki sergiden memnun, kendi eserlerinden de memnun, ecnebiler, ziyaretçiler eserimi begendiler … Ve bende cesaretle begendim, diyor, mektepten çok memnun. Sanatkarlari sordum, sanatta is, ruhu hissi takdirdir, dedi. Hüzün, nese, zevk, zarafet meydana çikabilmeli, Namik Ismail, iyi ressamdir. Sami Bey'in *"Çiftçi"* levhasinda, sabah alemi bellidir. Artik ressamlarda ihtisas bas gösterdi. Herkes bu sene kendi yolunda çalismis, mesela Hikmet Bey hep denizde… Hikmet Bey'i çok begendim. Sevket Bey'in eserlerinde de ulviyet vardir. Çalli Ibrahim'in *"Mehtap Avcilari"* kuvvetlidir. Sade erkekle kadinin yerlerini tebdil etseydi, ben öyle yapardim kadini ürkek ve erkegi cebbar yapmalidir. Zaten tabiat ikdasi degil mi? dedi… Ruhi Bey'in *"Hicret"*i güzeldi. Adil Bey sonra ahvale geçti: Bu zamanda sanat yapmak gayrimümkündür. Malzeme yok, rahat yok, istiha yok…dedi. E… zaten ressamlarimizin birinci sikayeti bu degil midir?… Fakat benim en ziyade yandigim sey Namik Ismail Bey'le konusamadigimdir. Aziz ressam vapura yetismek için hiç durmadan kostu, gitti "baska gün, baska gün!" dedi.



مُصَاحَبَه

رساملر دیورلرکه :

— ۲ —

بوندن اون یلش کون اولکی آز سویلر، چوق قیزار ، حتی برآز عبوس وسکوتی انسانلر نرده... داهاچی صردیونلرده کورورگورمز یوزلری ده گیشدی، متبسم بر حال آلدیلر ، صوقولدیلر ..... غالبا بربرلرینك قویه جیلغنی تشهیر ایدیورلردی . هله روحی بکی هیچ صورمایك ... آرتق عمرمده اونك قادار موتس ، طاتلی وصوقولغان انسان داها طانیمایورم . أوت ، أوت کچن هفته کی او سویلز ، او دیکلمز ، فکسی روحی بك ... قونوشامدیغم رسامارله قونوشا. بیلمك ایچون رهبرلکده او یابدی ، طانیمادقلریمه ، بی طانیتان ده اواولدی . حتی غریبی شوکه کچن هفته آغزمدن ایکی چفت سوز آله مادیغم بوآدام بو هفته

هیچ دورمادی . سویلدی ، بوینه سویلدی . تام فرصت دیدم بن ده اوموجود سؤالمی برداها صوردم :

— روحی بك مزجه اك ایی صنعتکار کیمدر؟

سؤالمی صوردیغم آنده ایلك دفعه کچن هفته یی دوشوندم . تردد دم ، قورقدم ، فقط نه قادار یا کیلدیغمی مکر اوروحی بك باشقه ، بو روحی بك باشقه ایمش .... روحی بك یردن متهیج اولدی . صریم آیاقك رسملری کبی بر وضعیت آلدی ، باشی هوایه چویردی ، کوزلرینی قاپادی و تیزه‌ك بر سسله:

— ایبرا ... م ایبرا .... م دیدی . او ایشته اك صنعتکار بر روحدر ..... صوکره باشنی بنه خشوع ایله اوکنه اکدی وآلنی بکا دوغرواوزاتدی، شهادت پارماغیله هوادە - صوصی اشارتلر یاپه‌رق: فقط اونوتمایالم که نظمی ضیاده‌ده ۵ دوقاسیون قوتی واردر ... دیدی . متکلمك سسی بوراده چوق یوموشاق و عادتا ماورائیدی .

روحی بك صوکره صلاح الدین ایسمی بکلك تنقیدندن بحث ایتدی . یونتقید، روحی بکی قیزدیر- مامش ، بالعکس « بو منقدك رسمدن آکلامادیغی تحقق ایتدیکندن کندی حسابنه سویندم ...» دیبوره روحی بك کندی قدرتندن وموفقیتندن امیندر. آرتق یونس سوزلر ، جهالتی و ادراکسزلکی اثبات ایتمکدن باشقه برشیئه یارامیان قورو لافلر دیکلمکه وقتی یوقدر . غالبا اساساً بویله سوزلره سیکیرلرده مساعد دکل ...

روحی بکله بولوشامز ایکی کون اولدی . ایکی کون صوکره سرکیه بر داها اوغرادم . متصدم ، کچن هفته کندیسیله قونوشمق سعادتنه ایره مدیکم نامق اسماعیل بکله او بر آرقاداشلرینی کورمکدی ، ایشته شیمدی نامق اسماعیل بکله قونوشیورز . حالبله ، سوزیله السانه بو قادار یاقین کلن ،

Ek: 30- Dergâh (1922) Ressamlar Diyorlar ki, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi: 34.



Ek: 30a- Dergâh (1922) Ressamlar Diyorlar ki, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi: 34.



رؤخنيات

رومك يك رسم كيرلنده

انسانلرك باشنده بورويه بيلمك ايچون ايچلرندن كچمك لازمدر .

*

دها بوكسك بر جمعيت اشتياقي دويماسه بدي « وظيفه » نك بحثي بيله اولمازدي .

*

وجدان ، انسانلغزه اياغي دويغوسيدر .

*

وارلغده چاريشمق واردر ؛ تام برلك عدمدها ..

*

يالكز لوكس اشيادن شكايت ايديورز ؛ حال بوكه لوكس انسانغزده وار ! ..

*

صنعتكارك عاجزي حسدندن بللي اولور .

*

خوليا كوزل شيدر اما ايدي انتخاب ايدبلرسه !

*

« تصحيح اخلاق ايدملي » دن مقصد دوه لرمزك اخلاقنه تحليل ايدملي دينكسه بو ، تصحيح اخلاق دكل « اخلاق محافظه لغي ! » در .

*

باشاغي ، ثولونجه يه قادار اوغراشمق اولماسه بدي « شهادت » و « فرياتق » اك بوكسك فضيلتلردن صايلمازدي .

*

اخلاق ، اخلاقسزلغه منقلب اولمامق ايسترسه فرد ايله جمعيتك تحولاتي كوزلمه ملي .

*

بر روحده ، سن ، بن ، او ، هركس يوقه . بيلير ؛ يالكز هيچ كيمسه ده ارلغايان برشي دها واردركه ايشته اصل روح بودر .

*

طبيعتسز متقد سانسوردن بترديز .

*

آثار صنعت حلوتي آنجق كندي يله همحال اولانلره آچار .

*

جميت بزه ، بزده جمعيته تماماً انطباق ايده بيلمش اولسه بدي نه اخلاق ، نه ده عدالته لزوم قالير ؛ وهيچ

بووبوك صنعتكارك ديدكارني كچيرمه مك بوبوك قصوردر . اوني ديكه مك هرحالده چوق ذوقلي ومراقبي اولمه ملدي . اونك كه كوزي هيچ كيمسه نك كوزيني بكزه مديكي بي بقي وقلبي ده بكزه مبه بيلدي .. .

« درگاه »

اولسه بدي ... بو اثر ميدانه اولورميدي ؟ جام ساده نه دوقاسيون اولسه بوقادار تارخ صنعت بازارلر وار ... » ديدي . سامي بكي ايي بولور . يالكز اثرلرنده كي تأثيري اوقادار بكنميور . ديبوركه : « مثلا بو آدملري بن تورشون كي برتهلكه دن دكل طولو كي كوچوك برضرردن قاچيورلر صانيورم » ديور .

آرسلانيان افندي بي شوكت بكه ترجيح ايديور ، عوني ليغزبك غايه سي اسكي مينياتورلري عصريلشديرمك و او يولده چالشمقدر . ديبوركه : آوروپاليلر بيله بوكون شرقه دونديلر . بن برم مينياتورلرك ابتدائيلكني كيده رمك ، فقط آوروپانك تويدي شكلده سوقاق ايسته يورم » ديبور . شمدي يو ايكي قطعه آراسنده يعني مينياتورك شرقده كي حاليله ، غربده كي حالي آراسنده بر موازنه تأسيسيله مشغولش . عوني بكده بررسمي صنعتله اوغراشانلري دها اي تقدير ايدر ديبور . بو سركيده كي اثرلر غالبا اوقادار ممنون دكل ... يالكز « هركس كي ياپتي ايچون بوني ياپدم » ديبور مقصدينه هنوز وارمامش دكل غالبا ياشلاماملرمش بيله ..

فخيمانه بك ظن ايدرسكزكه قونوشيلير ...

يالكز دوداقلرني قيرداتيور ، باشني اوشاتيور ، داغه چوريليور ، سوله دونيور ... فقط بوحركتلر ، سكوتدن فرق اولمايان دود قارك قيرداتيشي و هله بوبوك كوزلرينك انسان اوزرنده كي او دورغون تأثيري فخيمان بكك نه دينك ايسته ديكني بردن احساس ايديبور . يعني فخيمان بك همان همان آغزيله دكل بوزيله واشمقزلريله قونوشيور ديه بيليرز . فخيمان بك بو سنه كي سركيني قسماً اي بولير ، ديبوركه : « بلكه برآز فرقليدر . فقط بوفرق اودرجه بارز دكل .. » كندينده فضله برتأثير براقان اثرى بيلميور . قسماً ترجيح ايتدكاري وار : مثلا سامي بكك اثرلرى ... « فقط سامي بكك اثرلرى عمومیت اعتباريله كوزلدر . پارچه پارچه دكلدر ... » ديبور . صوكره ده سامي بكك اثرلرني برآز مهمل بولويور ، برآز دها چاليشسه بوكونكي اثرى بش آلتى قات كوزل اولورمش .

نامق اسماعيل كچن سنه كندن قوتلي بولور ، « فقط نامقك اثرلرى رسم اعتباريله چوق رنكسز دكلي ؟ » ديبور . صوكره نامق بكك اثرلرني هنوز بررنه تود تاق ايديبور ونامق اسماعيل بكله اصل صنعتي ايچون شوندي سويله يور . « اوت نامق اسماعيل چوق رنكسز ، او چوق واقعه رسم ياپيور . اوقادار حياتي دكل .. لكن بو درجه اي نجه لك صنعتي تقدير ايده جك محيطي كوچولتمزي ، بر اثر اي نجه اولدني قادار قوتلي اولاليدر . مثلا شكسپير هم اي نجه هم ده قوتليدر . بو يوزدن اوني هركس تقدير ايدر . نجه بر اثر صنعت طبيعت كي عاشمول اولاليدر .. »

چالي ابراهيم بكي داها رنكلي بولويور ، فقط ديبوركه : « چالي احماليدر . هيچ زده اويله بر ، غالبا بو عرقزك قصورىدر .. » فخيمان بك ابراهيم بكي كچن سنه لردن داها ضعيف بولور . روحي بك ايچون ، « او ، كندندن چوق ويريور » ديبور . حكمت بكي كچن سنه لردن داها قوتلي بولويور . « كمت بك رنكه اهميت ويريور ، عمومي محيطه اوقادار بقاويور . » ديبور . عوني ايدن بكك « نفي دورنده » سني چوق ده فوراتيف بولورودييورکه : « اونك ايچوندركه بو اثر چوق آغيردر . » نظمي ضيا بكي چوق يكلمش بولويور . كوالكارني برآز داها قوتلي اولسون ايسته يور . وظمي بكك بوسونوك رنكلري انتخاب ايديشني فورقالمغه مطف ايديبور ، ديبوركه : « اكر رنكلري پارلاق اولسه يدي . فصورلرى ده پارلاق اوله جقدي . » فقط مثلا « آماتراه » كي بوبوك صنعتكارلرده نظمي ضيا بك كي رنك توالانيرلرمش . « فقط اونلر چوق قوتليدر . » ديبور .

خليل پاشا ايچون « چوق قورودر » ديدي . بوقورولق تام نظمي ضيا بكك عكسنه رنك قوللانمامندن مش ، ديبوركه « موفقيت ايكيسنك اورته سني بولمقدر . » شوكت بكي اولغون بولويور . فقط « روحدن زياده ماده يه خطاب ايدر . » ديبور . عادل بكي چوق منفرد بولبور . ولى عهدك اثرلرى ايچون شونلرى سويلدي : « كچنده محدوملرى كشفدي . پدرلرينك اثرنى شويله تنقيد ايتدي . انسانلر چوق اويدورمه وچاپسز دورويور ، بالعكس صندل كي ، اورتو كي اشيا چوق قوتلي دورويور .. » فخيمان بك شيرازه مك موقيدني چوق بكنمش . صورمادم ، لكن آكلاشيلبوركه بورسام منقدلره مساعده كاردر .

فخيمان بكدن بوندن سوكره غايه سني وكنديسني صوردم : « بن هنوز بولي بولادم . اثرلرم هنوز برر نه تودر . » ديدي . شمدي كنديكي يول اونك ايچون برواسطه يمش . « اصل يولم اميره سويتست » لكدر . مثلا براني طبيعتده ويرديكي تأثير كي ياپمق ايسترم » ديبور . كنديني ده اهالي بولبور . صنعتده اختصاص قبول ايتمه يور . « خاير بن پورتره تيست دكلم » ديبور . كنج صنعتكارلردن اميد وار . « حمايه ايتمليز وچالشدير مالي ز . » ديبور . صنعتده ملليكي قبول ايتمه يور . ديبوركه « بو برتواضع سوزى اولسه كرك ، فقط تواضع غيراختياري اولورسه كوزل اولازمي ؟ .. « صميمي اثر ماليدر . » ديبور . سوزلرني « آمان قوزوم بيلدم بن نصل سويلدم . سزهرحالده يازيله دوزه لتيرسكز . » ديه يتيردى .

شمدي يه قادار قوتوشه يفمز صنعتكارلردن رسمك مملكتمزده كي موقعنه دائر برآز معلومات آلدق . آرتق رسم عالمى بزم ايچون اسكيسى قادار قاپالى مجهول دكلدر . بربرلرينه چوق صميمى ، صنعتلرينه چوق دوشكون كيمسى حقيقى برصنعتكار ، كيمسى على العاده بر اوستاه ، كيمسى ده تكنيكى بر معلم اداسيله نوتوشان بوحرصلى وامللى انسانلرك بوكون آشاغى يوقارى روحلرندن ، كوكلرندن خبردارز ، فقط بزم ايچمده حالا برتجسس وار . عجبا بوكون بورساملر ايچون صنعتكار جك فكرى نه در ؟ وبو صنعتكارك صنعت تنقيدى اصلا در ؟ بوملاقات سلسله سنه

Ek: 30b- Dergâh (1922) Ressamlar Diyorlar ki, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi: 34.

Ek: 30- Dergâh (1922) Ressamlar Diyorlar ki, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi: 34.

Bundan 15 gün evvelki az söyler, çok kizar, hatta biraz abus ve sükutu insanlar nerde… Daha beni merdivenlerde görür görmez yüzleri degisti, mütebess im bir hal aldilar, sokuldular … Galiba birbirlerinin kopyaciligini teshir ediyorlardi. . Hele Ruhi Bey'i hiç sormayin…Artik ömrümde onun kadar munis, tatli ve sokulgan insan daha tanimiyorum. Evet, ever geçen haftaki o sevimli o dinlemez, aksi Ruhi Bey… Konusmadigim ressamlarla konusabilmek için rehberligi de o yapti, tanimadiklarima, beni tanitanda o oldu. Hatta garibi sevki geçen hafta agzindan iki çift söz alamadigim bu adam bu hafta hiç durmadi söyledi, boyna söyledi. Tam firsat dedim bizde o mâ'hûd sualimi bir daha sordum.

- Ruhi Bey sizce en iyi sanatkar kimdir?

Sualimi sordugum anda ilk defa geçen haftayi düsündüm. Titredim, korktum, fakat ne kadar yanilmisim. Meger o Ruhi Bey baska imis…Ruhi Bey bizden müttehiç oldu. Meryem ananin resimleri gibi bir vaziyet aldi, basini havaya çevirdi, gözlerini kapadi ve titrek bir sesle:

- Ibra…m Ibra…m dedi. O iste en sanatkar bir ruhtur…Sonra basini yine husu ile önüne egdi ve eline bana dogru uzatti, sahadet parmagiyla havada –sus isaretleri yaparak: Fakat unutmayalim ki Nazmi Ziya'da da edukasyon kuvveti vardir…dedi. Mütekamil ses burada çok yumusak ve adeta mâverâidi.

Ruhi Bey sonra Selahaddin Enis Bey'in tenkitinden bahsetti. Bu tenkit Ruhi Bey'i kizdirmamis, bilakis "bu münekkidin resimden anlayamadigini tahkik ettiginden kendi hesabima sevindim …" diyor.

Ruhi Bey kendi kudretinden ve muvaffakiyetinden emindir. Artik bos sözler cehaleti ve idraksizligi ispat etmekten baska bir seye yaramayan kuru laflar dinlemeye vakti yoktur. Galiba esasen böyle sözlere sinirleri de müsait degil.

Ruhi Bey'le bulusmamiz iki gün evveldi. Iki gün sonra sergiye bir daha ugradim. Maksadim, geçen hafta kendisiyle konusmak saadetine eremedigim, Namik Ismail Bey'le öbür arkadaslarini görmekti, iste simdi Namik Ismail Bey'le konusuyoruz.

Haliyle, sözüyle insana bu kadar yakin gelen ve seviyeli görünen bir genci az gördüm. Namik Ismail Bey çok gençti. Fakat bu Namik Ismail görmüs, geçirmis, duymus ve bilmis olmakla çok yaslidir. Sergi hakkinda, sanat hakkinda Namik Ismail Bey 'den çok seyler, alaka sözler dinleyecegimi ümit ediyordum. Öyle oldu. Namik Ismail Bey'e sergiyi sordum. O kendine mahsus olan ahenktar degil fakat asil sesiyle "her sene ki gibi …" dedi. Sonra sunlari söyledi. Söylerken genç sanatkar biraz müttehiç ve coskulu idi. Dinleyen de hayran …

"Fakat Ibrahim, Fehiman ve Hikmet, bu sene teshir ettikleri eserlerden daha iyi seyler yapmislardi. Avni'de öyle ben bu arkadaslarin daha çok kuvvetli olduklari onlari biliyorum!

Süphesiz, süphesiz onlar bu sergideki eserleriyle anlasilamazlar" Namik Bey sonra ragbet ve tesvik bahsine geçti. Burada ihmalkar lakayt bir tavri vardi. "Biz çok ve hem de layikiyla ragbet görüyoruz, tesvik ediliyoruz, zaten sanat da tesvik nedir canim, dedi, en büyük ressamlar aç kalmamis midirlar?.."

Namik Ismail Bey bizim sanatkarlarin maddi tesvike mahzar olduklarina fakat manevisinden yani hakkiyla takdirden mahrum olduklarina kanaattirler. Diyor ki: "Resim, anlayan mahiyetin vücuduyla ileriler. Bizde ise, anlayan bir mahiyet degil, bir göz bile yok…" Bahs buradan kadin erkege geçti. Bu haftalarda beni çok mesgul eden bir seyi, kadinin sanatla alakasinin kuvvetini sordum. "kadinlar çok hassas daha dogrusu hadsi olduklari için zannederim, sanati o kadar anlamiyorlar, tabii degil mi, sanat tamamen hadsi degil, belki dimagla hislerin ahenginden mütehassil bir seydir. "dedi. Namik Ismail Beyin bu sergide en fazla begendigi resim Ibrahim Bey'in arkadan görünen kadin resmidir. Zaten bu sanatkar Çalli Ibrahim Bey'i çok seviyor. Hatta kusurlarini bile sanatkarane buluyor.: "Ibrahim'in kusuru bir hokkabaz gibi çalismasidir. " Dedi. ve iste bu sebepten pek büyük bir kuvvet olan Ibrahim'in eseri daima kendinin dûnunda kaliyormus…Dedi ki: "Yani Ibrahim Bey eserlerinden daha kuvvetlidir" ve sonra sesini genisleterek ilave etti: "Ibrahim Bey tanidigim en artist adamdir…" Namik Bey'den, Ibrahim Bey'in telakkisinden ne anladigini sordum bilmiyorum dedi. "Zaten telakkisi muayyen bir sanatkar yoktur. Eger varsa artik o durmus, bitmis bir sanatkardir. . "

Namik. Ismail Bey'in sanat da ihtisas kabul etmiyor. Bu meselede tamamen adil Beyin aksi düsünüyor. Bilmem nasil oldu? Bahsimiz buradan dogruca Namik Ismail Bey'in kendi sanatina intikal etti, ben abstraksiyon içinde çalismak isteyen bir sanatkarim, büyük hülyalarim var diyor. Fakat hiçbir zaman hülyalarinin tahakkukunu görmemis. Diyor ki "Kalbim bir seyi istiyor, dimagim hüküm ediyor, fakat ellerim, kollarini bu arzularimin birer freni oluyor ve bakiyorum ki önümde hasil olan eser tamamen arzumun ve niyetimin hilafi bir eserdir…" Sonra ilave etti. "Içimde bir dâ'üs-sila var, fakat bunu nispet, resim gibi bir hat sanatinda o kadar kabul degil ki." Burada ben ressam Namik. Ismail'i unuttum. Hem de kuvvetli ruhuyla iyi bir muharrir olarak tanidigim Namik. Ismail'i düsündüm. Bu Namik. Ismail ki beni ressamligi kadar sarmisti. O konustukça hep "topragin sesi"ni ve "üç melun sanatkar'i, düsünüyordum. Bu yazilarda sanatkarin ruhu serapa dâ'üs-silali, serapa hicranli idi "Topragin Sesi" nesrini yazan Namik Ismail bizde, karsidan gördügümüz genç, ihmalkar Namik. Ismail bizde …

Hele melun "çelebi"nin kanla milli sanatkar ruhunu kendi temiz içinde duyan, hisseden Namik. Ismail'i pek az sanatkarda bulabiliriz. Ben bu ruhu Namik. Ismail'in bu seneki *'çarsafli kadin*" portresinde de biraz buldugumu zan ediyorum. Sonra Fehiman Bey'den bahsettik, diyor ki: "Fehiman Bey beni daima hayran düsürür. . Lakin bilmem ki bir de çok perisandir, bir disiplini yoktur…" Bu bahiste romanci Resad Nuri'yi hatirladim: Ben dedim ki Resad Nuri

Bey'de böyledir…Evet, evet dedi. Fakat Çalikusu güzeldi, Namik Ismail Bey Veliaht hazretlerini sanata çok müstait buluyor 'resim, musiki elinden gelir, diyor, lakin muntazam bir tezhibi yok, ancak gördüklerini yani görebildiklerini yapiyor"

Nazmi Ziya Bey'i çok rakik buluyor. "Fakat N. Ziya'nin sanati çok dimagidir, onun için yalniz müteessir ediyor, fakat tatmin etmiyor" diyor.

Namik Ismail Bey "Resim, öbür sanatlara benzemez resmi iyi anlamak için teknige vukuf lazimdir" diyor. Onun içindir ki bizim resim münekkitlerini biraz vukufsuz buluyor. Mesela: "Ahmet Hasim büyük bir sairdir, ama asla iyi bir resim münekkidi degildir. Belki teknige dokunmayan bir münekkit olabilirdi. Lakin o zaman sanatin etrafinda, yalniz bediiyat tarih bahislerinde dolasmalidir" diyor. "Tan mesela filosofi yapmistir…" dedi. Fakat Sekip Bey'in makalesini pek begeniyor.

Namik. Ismail Beyle milli sanat bahislerinden konustuk, "Millilik sanatta bir neticedir, bir yol degildir" diyor ve ancak samimi olan eserlere milli diyor.

Sevket Bey için sunlari söyledi: "Cami denince daima bir husu his ederiz mamafih çinilerde güzel degimlidir?" Ruhi Bey "az bir resim yapar, Ruhi Bey yalniz kendini sarf ediyor. Bu ise dogru degildir, sanatkar ruhu tabiata karsi bir adsa olmalidir, bunun için onun eserleri zayiftir" diyor. Mamafih en zayif olani "G*ergef Isleyen Kadin*" diyor. Halil Pasa'yi çok usta buluyor. Sami Bey'in bir hamlesi var, "fakat bu hamle devamli degildir" diyor ve Sami Bey'in resimlerini natamam buluyor, diyor ki: "onlar birer büyük posattir. Hikmet Bey i çok begeniyor, "Istanbul 'un aydinligini ben Hikmet Beyin eserinde gördüm. "diyor. Bundan sonra Namik Bey'den Rus sergisini sordum. "Ruslar çok sanatkardi. " Dedi. Fakat mesela "Olis" in denizini pek sairane buluyor. Bu ise bir zaaftir. Ressam mademki mevhumu madde halinde gösteren bir sanatkardir. Vazifemiz ruhtan ve histen evvel maddenin icap ettirdigi seylere bas vurmaktir. " Diyor. Bundan sonrada Alman ve Fransiz sanatinda bahsederek " Fransiz sanati fertler yetistiriyor, Alman sanati ise kuvvetli bir agaç gibi yürüyor ve bu agaç yarin en kuvvetli ve nadide meyvelerini verecektir" diyor.

Resim bahsimiz birada bitti. Nami Ismail Bey sonra edebiyata basladi. Bu bahis dede tabi ki resim bahsinde oldugu gibi lakayt ve ihmalkar görünüyor, ama yine çok merakli sevkli ve alakadar oldugu belli.

Simdi Avni Lifij Beyle geziyoruz. Namik. Ismail bey ne kadar laubali ve dost tarafli ise Avni Bey'de o kadar idarelidir. Fakat sanat bahsinde bu agir basli; bu durgun sanatkari çok cesur ve pervasiz buldum. Fikirlerini hiç sakinmadan söylüyor…En ziyade begendigi eser Halil Pasa'nin balikçi kayigidir. "Param olsaydi bunu satin alirdim", diyor, Fehiman Bey'i ancak portrede kuvvetli buluyor.

Çalli Ibrahim Bey'in *"Kadin"* levhasini çok iyi buluyor. "Fakat bu çapkin, ne sanatkardir da ne de lakayttir" diyor. Namik. Ismail Bey'de öyle buluyor. Ruhi Bey'i o kadar sevmedigi belli. Mamafih Türk güzelligini Ruhi Bey'in öbür eserlerine nispetle iyi buluyor. Namik. Ziya Bey'i çok iyi buluyor. Burada Ruhi Bey in edukasyonunu hatirdim ve Ruhi Beyin Nazmi Ziya Bey için olan fikirlerini anlattim. Nazmi, Nazmi olsaydi da büyük edukasyonu olsaydi. Bu eser meydanda olur muydu? Canim sade edukasyon olsa bu kadar tarih-i sanat yazanlar var…"dedi. Sami Beyi iyi buluyor. Yalniz eserlerindeki tesiri o kadar begenmiyor. Diyor ki: "Mesela bu adamlari ben kursun gibi bir tehlikeden degil dolu gibi küçük bir zerreden kaçiyorlar saniyorum" diyor.

Arslanyan Efendi'yi Sevket Bey'e tercih ediyor. Avni Lifij Bey'in gayesi eski minyatürleri asrilestirmek ve öylede çalismaktir. Diyor ki:Avrupalilar bile bugün sarka döndüler. Ben bizim minyatürlerin iptidailigini gidermek, fakat Avrupa'nin koydugu sekle de sokmamak istiyorum" diyor. Simdi bu iki nokta arasinda bir muvazene teminiyle mesgulmüs. Avni Bey'de bir resmi sanatli ugrasanlari daha iyi takdir eder. diyor. Bu sergideki eserinden galiba o kadar memnun degil. Yalniz "herkes gibi yapmak için bunu yaptim" diyor. Maksadina henüz varmamis degil galiba baslamamis bile…

Fehiman Bey zannedersiniz ki konusamiyor…Yalniz dudaklarini kipirdatiyor, basini oynatiyor, saga çevriliyor, sola dönüyor…Fakat bu hareketler, sükuttan farki olmayan dudaklarin kipirdanisi ve hele büyük gözlerinin insan üzerindeki o durgun tesiri Fehiman Bey'in ne demek istedigini birden ihsas ediyor. Yani Fehiman Bey hemen hemen agziyla degil yüzüyle ve ismi'zâzlarla konusuyor diyebiliriz. Fehiman Bey bu sene ki sergiyi kismen iyi buluyor. , diyor ki: "Belki biraz farklidir. Fakat bu fark o derece bariz degil…" Kendisinde fazla bir tesir birakan eseri bilmiyor. Kismen tercih ettikleri var: Mesela Sami Bey'in eserleri… "Fakat Sami Bey'in eserleri umumiyet itibariyle güzeldi. Parça parça degildir" diyor. Sonrada Sami Bey'in eserlerini biraz mühmel buluyor, biraz daha çalissa bugünkü eseri 5-6 kat güzel olurmus.

Namik. Ismail'i geçen senekinden kuvvetli bulur, "fakat Namik'in eserleri resim itibariyle çok renksiz degil mi?" diyor. Sonrada Namik Bey'in eserlerini henüz bir etüt telakki ediyor ve Namik. Ismail Bey'in asil sanati için sunlari söylüyor. "Evet Namik Ismail çok renksiz, o çok ve ince resim yapiyor. O kadar hayati degil. Lakin bu derece incelik sanati takdir edecek mahiyeti küçültmez mi, bir eser ince oldugu kadar kuvvetli olmalidir…"

Çalli Ibrahim Bey'i daha renkli buluyor, fakat diyor ki:Çalli ihmalcidir, hepimizde öyleyiz, galiba bu irkimizin kusurudur…". Fehiman Bey Ibrahim Beyi geçen senelerden daha zayif buluyor. Ruhi Bey için, "o, kendinden çok veriyor. " Diyor Hikmet Bey'i geçen senelerden daha kuvvetli buluyor. " Hikmet Bey renge ehemmiyet veriyor, umumi mahiyete o kadar bakmiyor" diyor. Avni Lifij Bey'in "Nef'i Devrinde"sini çok dekoratif buluyor diyor ki: "onun

içindir ki bu eser çok agirdir. “Nazmi Ziya Beyi çok buluyor gölgelerini biraz daha kuvvetli olsun istiyor ve Nazmi Bey’in bu sönük resimleri intihap edisini korkakligina atfediyor, diyor ki: Eger renkleri parlak olsaydi, kusurlari da parlak olacakti. Fakat mesela “Amanze” gibi büyük sanatkarlarda Nazmi Ziya Bey gibi renk kullanirlarmis. ”Fakat onlar çok kuvvetlidir” diyor.

Halil Pasa için “çok kurudur” dedi. Bu kuruluk tam Namik. Ziya Bey’in aksine renk kullanilmasindan, diyor ki “muvaffakiyet ikisinin ortasini bulmaktir”. Sevket Bey’i olgun buluyor. Fakat “ruhtan ziyade maddeye hitap eder” diyor Adil Bey’i çok münferit buluyor. Veliahdin eserleri için sunlari söyledi: “Geçende mahdumlari gelmisti. Pederlerinin eserini söyle tenkit etti. Insanlar çok uydurma cansiz duruyor, bilakis sandal gibi, örtü gibi esya çok kuvvetli duruyor”.

Fehiman Beyden bundan sonra gayesini ve kendisini sordum. “Ben henüz yolumu bulmadim. Eserlerim henüz birer etüttür” dedi. Simdi gittigi yol onun için bir vasitaymis. “Asil yolum empresyonist”liktir. Mesela bir eli tabiatta verdigi tesir gibi yapmak isterim” diyor. Kendini de ihmalci buluyor. Sanata da ihsas kabul etmiyor. “Hayir ben portretist degilim” diyor. Genç sanatkarlardan Ümit var, “Hamleye (itmeliyiz) ve çalistirmaliyiz” diyor. Sanatta milliligi kabul etmiyor. Diyor ki “Bu bir tevazu sözü olsa gerek, fakat tevazu gayri ihtiyari olursa güzel olmaz mi?” “Samimi eser millîdir” diyor. Sözlerini “Aman kuzum bilmem ben nasil söyledim siz herhalde yaziyla düzeltirsiniz” diye bitirdi.

Simdiye kadar konustugumuz ressamlardan resmin memleketimizdeki mevkiine dair biraz malumat aldik. Artik resim ilmi bizim için eskisi kadar kapali meçhul degildir. Birbirlerine çok samimi, sanatlarina çok düskün kimisi hakiki bir sanatkar, kimisi alelade bir usta, kimisi de temkinli bir muallim edasiyla konusan bu hirsli ve emelli insanlar bugün asagi yukari ruhlarindan (gönüllerinden) haberdariz, fakat benim içimde hala bir tecessüs var. Acaba bütün bu ressamlar için sanatkar cemin fikri nedir? Ve bu sanatkarin sanat telakkisi nasildir? Bu mülakat silsilesiz bu büyük sanatkarin dediklerini geçirememek büyük kusurdur. Onu dinlemek her halde çok zevkli ve merakli olacakti. Onun ki gözü hiç kimsenin gözüne benzemedigi gibi beyni ve kalbide benzemeyecektir.

Millî Mecmua

برنجی سنه

رسم سرگیسنده ..

کنیج هوسکارلرك وجوده کتیردکلری سرگیی زیارت ایتمه‌دن اول خوجالرندن بر ملاقات طلب ایتمکی دوشوندم . بو مقصدله باب عالی جاده‌سنك یارکه طاشلری اوزرندن عادتا سکمرك ایلرله‌یوردم . ایچمده ایستدیکی بر امله نائل اولمغه قانع بر چوجق سوینجی واردی . تام او صره‌ده رسام جالی ابراهیم بکله قارشیلاشدم ... بش دقیقه‌یه قدر کله‌جکنی سویله‌رك کندیسنی بکلمه‌می رجا ایتدی .

« مطبوعات جمیتی » بناسنك کنیش قاپیسندن ایچری کیررکن اك اول مدخلك صول طرفنه قونولمش بر ماصه اوزرنده‌کی « دخولیه ۱۰ غروشدر » یازیلی بر قارت کوزیمه ایلیشدی . ماصه‌نك اوکنده برکنج افندی بیلت ویرمکله مشغول .. اونك یانده برقاچ اسکمله .. مونس چهره‌لی بر قاچ افندی دها ... تیلرندن، طرزتلبسلرندن برر صنعتکار اولدیغی آرزوسنده بولندقلری آکلاشیلیور .. عجبا استقبالك بیوك آرتیستی هانکیسی اولهجق ؟.. یالکز اونی کسدیرمك مشکل وغیر ممکن !.. صول طرفده ینه اوروپاکاری بر ماصه وبر قاچ صندالیه موجود .. دیوارلر مختلف بویلرده تابلولرله سوسلنمش ...

اون دقیقه قدر بو کنیج هوسکارلرله قونوشدق . هپسی صمیمی ایدی واویله حس ایتدم‌که هپسی‌ده مسلکارینه، صنعتلرینه قارشی جداً عاشقلر ... صوردیغم سؤاللره خوشه کیده‌جك جوابلر آله‌بیلیوردم ..

او اثناده ابراهیم بك متبسم ومطروش سیماسیله کوروندی ، بکلتدیکندن دولایی اعتذار ایتدی وصکره :

— امرکز ، نه آرزو ایدییورسکز ؟..



شرف بکك رسمی : بهزاد بکك پورتره‌سی

جله‌سی علاوه‌ایتدی . صول طرفده‌کی حصر اسکمله‌لره‌اوطوردق، طلبه‌نك ، مکالماتمزی دیکله‌مك هوسنده اولدیغی اطرافنزده بر خلقه تشکیل ایتمه‌لرندن حس ایدیلیوردی . مقصدیمی ایضاح ایتدم وکندیلرندن، ایراد ایده‌جکم سؤاللره لطفاً جواب ویرملرینی رجا ایتدم ، بو رجامی بیوك بر نزاکتله قبول بیوردیلر :

کوروش، آکلایش وحکم‌نه‌دیش‌ده‌مك اولان براوریژینالیته‌دن نشئت نه‌ده‌ر . شوحالده ، سه‌ودیکی رومانلره کوره نه‌دیندیکی فکر محکیله رومانی تعریف ، وبرطاقم لایتغیر ترکیب قاعده‌لری تأسیس ایتدیکمی ادعا ایده‌ن منقد یکی برطرز کتیرن برآرتیست مزاجیله دائما چاتیشه‌جقدر ...

منقدعوانه حقیقةً لایق اولایله‌جك برمحرر احتراصسز، ترجیحسز، بی طرف برتحلیلجی اولمالی؛ وبرتابلو تخمی کیی آلنده بولوندوردوغی صنعت اثریله صنعتکارك قیمتی تقدیر نه‌یه‌ایدر. اونك ادراکی ، مرشیئه آچیق اولارق ، صنعتکارك شخصیتی تماماً قاورامالیدرکه برانسان صفتیله سه‌ومه‌دیکی ، فقط برحکم صفتیله آکلامایه مجبور اولدوغی کتابلری تشریح وتنسا نه‌ده ـ بیلسین ...

فقط منقدلرك اکثری قارئه باشقه برشی‌ده کیلدرلر ؛ بونك ایچیندرکه بزی (رومانجیلری) همن دائما بغیر حقٍ مؤاخذه نه‌ده‌رلر؛ یاخود بزه‌قارشی اولجوسزواحتیاطسرجه‌جیله‌کاراولورلر.

برکتابده آنجاق کندی روحنك طبیعی تمایلی خوشنود ننمك جهتی آرایان قاری ؛ محررین کندیسنك أك بللی باشلی ذوقله جواب وه‌مه‌سنی ایسته‌ر ؛ وأتری : مفکوره‌جی ، شن ، مکدر، خولیاکار، یاخودمثبت ، هرهانکی طبیعتده‌کی خیالی ممنون نه‌دیشنه کوره ، هپ او « کوزل، یازیلش » ویا « شایان دقت » قالیبلریله توصیف نه‌دیوه‌ریر ! حاصلی خلق متعدد غروپلردن مرکبدر . بونلر بزه هایقیریرلر :

— بنی تسلیه ایدیکز !
— بنی أکله‌دیریکز !
— بنی محزون نه‌دیکز !
— بنی رقته کتیریکز !
— بنی خولیایه صالیکز !
— بنی کولدوریکز !
— بنی تیتره‌تیکز !
— بنی آغلاتیکز
— بنی دوشوندوروکز !

یالکز برقاچ کزیده ذکا صنعتکاردن شونی ایسته‌رلر :

— سزك مزاجکزه أك زیاده توافق نه‌ده‌جك برشکلده یکا « کوزل برشی » یاراتیکز !

صنعتکار بونی تجربه‌نه‌ده‌ر . ق، موفق اولور، یاخوداولاماز .

مارت ۳۴۰ ـ قیصری صفوت عرفی

Ek: 31- Mehmed Mesih (1924). Resim Sergisinde, *Milli Mecmua*, Sayi: 15.

— طلبه‌کز سرکی‌یی نصل بر مقصدله آچدیلر ؟..

— هر حالده چالیشدقلرینی اثبات املیله آچدقلرینی قویاً ظن ایدیورم .

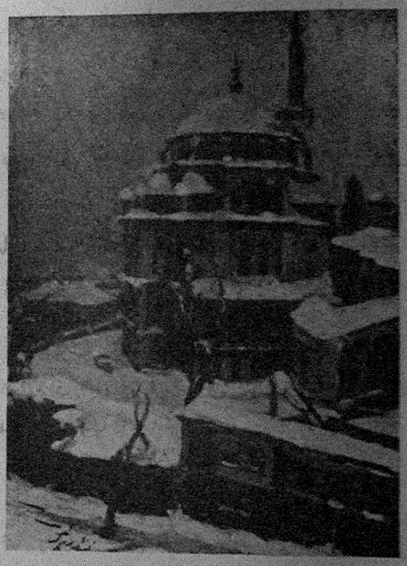
— عجبا صنعت حقنده نصل بر ذهنیت طاشیورلر ، غربده‌کی جریانه واقفمیدرلر ؟..

— بزم طلبه‌مز آرەسنده ۷ـ۸ سنه‌لك افندیلر وارکه یکیلرده داخل اولمق اوزره غرب ذهنیتی داخلنده کیدییورلر . بونی ـ شاید ممکن اولورسه ـ آوروپایه کیدوب قازانه‌جقلری موفقیتلرله اثبات ایده‌جکلردر .

— مکتبه داخل اولان هر افندی ثبات ایدرك چالیشیورمی ؟

— ثبات ایدن طلبه ، مکتبه داخل اولانلرك آنجق یکرمی‌ده بر‌ینی تشکیل ایتمکده‌در . مع‌مافیه دیکر مملکتلرده‌ده بو حال همان واقعدر .

— اك زیاده موفقیت کوسترنلر کیملردر وهانکی ساحه‌لرده تکامل ایدییورلر ؟



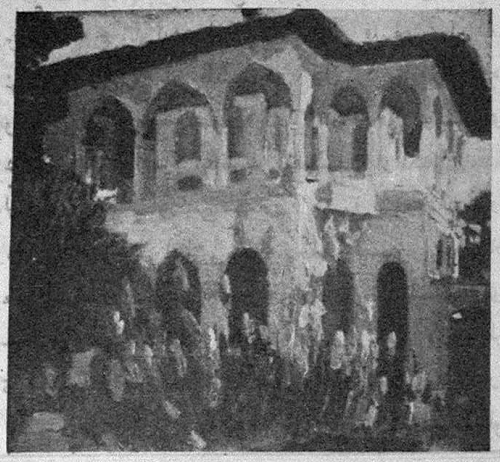
نوزاد هانمك تورى : قاد

— دییه‌بیلیرم که طلبه کندی ساحه‌سنده چالیشه‌میور . فرضا ماثم افندینك ساحه‌سی فیکور وقومپوزیسیون اولدیغی حالده ناتورموت، مارین وپه‌یزاژ یاپمشدر. بونك سائقی هنوز کندیلرینك میدانه مع‌الشکران براوداسله آتیلمامق ایسته‌یشلرندندر، چونکه محیطمزده اوتکاملرینی یاپه‌جق وسائط و امکان یوقدر . رفیق و شرف افندیلرده بویله ... حتی دیکر آرقداشلری نوراه ، مدحت ، طورخود ، جواد ، ناجی ، مرمد ، حامد ، کمال ، خلیل ابراهیم افندیلرده بویله‌درلر . مع‌مافیه هپسی‌ده هپی درجه‌ده استعداد کوسترییورلر و بوکونکی سرکیده‌کی اثرلر قابلیتلرینك نمونه‌سی صایله‌مز .

— مکتبده ، بوکون ، منتظماً چالیشان طلبه وارمیدر ؟.

— مکتبده بوکون ، چالیشان طلبه یوقدر، بوده : ایکی ، ایکی بچق سنه‌در اداره باشنده بولنان برشخصك جهالت وعنادی یوزندندر،

پو ذات الآنده موقع اقتدارده‌در . حالده ، طلبه‌یی داغیتدیغی حالده ، اداره‌سزلکنی آکلایه‌مامقده‌در .



حامد بكاك تورى : بغداد قصرى

— شیمدیه قدر آوروپایه کوندریلن طلبه‌کز وارمیدر وته درجه‌لرده موفقیت کوسترییورلر ؟

— اوروپاده طلبه‌مزدن ، بو افندیلردن تحصیلی دها دون بر درجه‌ده درت بش افندی بولنقده‌در. بونلرك ، بولندقلری مملکتك « صنایع نفیسه مکتبلر » نده بشر، آلتیشر یوز طلبه ایچنده قونقورله اوچنجی ، بشنجی درجه‌دن آشاغی دوشمدکلرینی ممنونیتله خبرآلیورز. بوده کوسترییورکه : مکتبمزده ویریلن تحصیل نتیجه‌سنده طلبه‌مز اوروپا مکتبلری طلبه‌سیله قیاس ایدلدیکی حالده تفوق کوسترمکده‌در وکوسترر .

— بوصوك سنه‌لرده مکتبه داخل اولمق ایسته‌ینلر جوقیدر ؟.

— مع‌الاسف بوکونکی اداره‌یوزندن طالب کیتدکجه آزالمقده‌در.

— طلبه‌کزك چوق مستعد اولدیغنی سویلشدیکنز ، عجبا استقبال ایچون فضله محصول ویرملری ممکنمیدر !..

— بوقدر قابلیتلی اولان بو افندیلرك تکاملری ، برآن اول آوروپایه کوندرلمکله تأمین ایدیله‌بیلیر. اولا مملکتمزده قالدقجه بیوك بر آرتیست اولەرق یتیشه‌لری ممکن دکلدر .

— بو خصوصده تشبثاتده بولندیکنزمی ؟.

— « تورك رساملر جمعیتی » نی ایکی دفعه آنقره‌یه کوندردی کرك مکتبك احتیاجلری وکرك تورك رساملر جمعیتیله حکومتمزك علاقه‌دار اولمسی حقنده ... بن آنقره‌یه کیتدیکم زمان معارف وکیلی واصف بك ، مع‌الشکران ، دردلریمزی دیکلدی ، بوسنه آوروپایه ، بالخاصه صنایع نفیسه تحصیلی ایچون طلبه کوندرمه‌جکلرینی وعدایتدیلر وبوتکچون‌ده بودجه‌یه خیلیجه بر پاره قودورته‌جقلرینی سویلدیلر. بالاخره بو پاره‌نك تأمین ایدیلدیکنی‌ده اوکرەنیورز . مع‌مافیه ، بویله اولمقله برابر هیچ بر طلبه کوندرلمسی حقنده مکتب اداره‌سنجه هنوز بر تشبث موجود دکلدر. حالبوکه بو افندیلردن ، مسابقه‌ده ابراز اهلیت ایدنلرك بوراده کچیره‌جکلری هرزمان مملکتمز ایچون بر ضیاعدر .

Ek: 31a- Mehmed Mesih (1924). Resim Sergisinde, *Milli Mecmua*, Sayi: 15.

ترجمه دوری :

علم ساحه سنده ایلریله مه مش ملتلر بو ساحه یه داخل اولا بیلمك ایچین اولا ترجمه ایله ایشه باشلارلر. عربلر فلسفه یه دائر هیچ بر شی بیلمزلر کن یونان فلسفه سنی کمال کرمی ایله ترجمه یه قویولمشلر، بو ساحه ده فیلسوف یتشدیرمکه موفق اولمشلردی. تاریخ، هر ایلك آدیمی آتانلرك کندیسندن اولکیلری تدقیق ایتمه لری بر وجیبه اولدیغنی اثبات ایدییور. ترجمه دورینی کچیرمه دن کامله واصل اولمش هیچ بر ملت تصور اولنه ماز. ارسطونك کتابلرینی عربجه ده اوقویان عرب فیلسوفلری، ابن سینانك اثرلرینی لاتینجه اوقویان قرون وسطی آوروپالیلری ایلریه کیتمك ایچین آلدقلری خیزی هپ ماضی یه مدیونلرلر. هیچ بریمز عکسنی ادعا ایده مزکه ؛ علم ساحه سنده حد بلوغه

صره سی کلمشکن شو نی ده علاوه ایده یم : محیط مزده بو صنعتك انکشافی ایچون چالیشان صاحب صلاحیت شخصیتلر چوق آزدر. هر حالده، هر سنه صنعتك انکشافی ایچون بیوك استعدادلرك سچیله رك اوروپایه کوندرلمسی لزمدر. بو صورتله یزده ده صنایع نفیسه محیطی احضار ایدیله بیلیر. بلکه ۸-۱۰ سنه صکره بولغارلرکی برموجودیت کوسترمه بیلیرز. مع مافیه هر مسلکی، متخصصلریله اداره ایتمك ممکن اولدیغی زمان سالم بر تشکیلات یاپیلیر. یزده ده صنعتکارلر یتیشدیرمك قابلدر وبو استعدادلر آنجاق بو سایه ده انکشاف ایده بیلیرلر.

ابراهیم بك سوزینی بوراده کسدی، بنده آرتیق بشقه برشی سورمغه لزوم کورمدیکمدن کندیلرینه، ویردکلری ایضاحاتدن طولایی تشکر ایتدم، یونی متعاقب طلبه بر طاقم شکایانده بولونمغه باشلادی. ازجمله دییورلردیکه :

— « معارف ارکانندن هیچ کیمسه، معارف وکیلی بك ده داخل اولدیغی ده حالده دعوتمزه اجابت ایتمه مشدر و آرزو ایتدیکمز وجهله یزه قارشی علاقه لرینی کوسترمه مشلردر. حالبوکه بز آوروپا آثاریله لرندن استفاده یی دوشونیوردق، که بو حاله نظراً بو املرمزك عدیم الامکان اولدیغنی حس ایدییورز .. »

صنعتکارلر فوق العاده حساس اولورلر. فرط حساسیتلرندن جیقه جق افراطلر برطرف ایدیلیرسه ویردکلری صوك حکمده آز، چوق مبالغه کورمه مك ممکن دکلدر. بعض زیارتلرك یاپیلماسی صنعتك حمایه ایدیله جکنه بر دلیل اولورمی ؟.. مملکتمزده حقیقی بر حیات مدنیتك تأسیسی ایچون بزی اداره ایدنلرك هرشیدن اول صنعتکارلرك یشیشه سنی تأمین ایده جکلرندن و اونلرك سسیله، سوزیله، بویاسیله یاپدیغمز ملی اثری تأییدایچون چوق سیبح اوله جقلرنده شبهه من یوقدر. چونکه کنج رساملرك، صنعتك باشلانغیجلرنده بولنمه لرینه رغماً اظهار ایتدکلری استعداد بویله بر حمایه یه لیاقتك اك بیوك دلیلیدر.

سرکیدن، مملکتك صنعتی نامنه آنی ایچون چوق بیوك امیدلره آیریلیرکن کنج هوسکارلرمز ایچون ده مادی و معنوی، صنعتلرنده و حیاتلرنده دها بیوك موفقیتلر کوسترمه لری آرزوسنی بوتون قلبمله

Ek: 31b- Mehmed Mesih (1924). Resim Sergisinde, *Milli Mecmua*, Sayi: 15.

Ek: 31- Mehmed Mesih (1924). Resim Sergisinde, *Milli Mecmua*, Sayi: 15.

Genç heveskarlarin vücuda getirdikleri sergiyi ziyaret etmeden evvel hocalarindan bir mülakat talep etmeyi düsündüm. Bu maksatla bab-i ali caddesinin parke taslari üzerinden adeta sekerek ilerliyordum. Içimde istedigi bir emele nail olmaya kani bir çocuk sevinci vardi. Tam o sirada ressam Çalli Ibrahim Bey'le karsilastim… Bes dakikaya kadar gelecegini söyleyerek kendisini beklememi rica etti.

"Matbuat Cemiyeti" binasinin genis kapisindan içeri girerken en evvel medhalin sol tarafina konulmus bir masa üzerinde ki "Duhuliye 10 (on) kurustur" yazili bir kart gözüme ilisti. Masanin önünde bir genç efendi bilet vermekle mesgul…Onun yaninda birkaç iskemle…. Munis çehreli birkaç efendi daha…Tiplerinden, tarz-i telebbüs bir sanatkar olmak arzusunda bulunduklari anlasiliyor. Acaba istikbalin büyük artisti hangisi olacak…Yalniz onu kestirmek müskül ve gayr-i mümkün…. Sol tarafta yine Avrupakarî bir masa ve birkaç sandalye mevcut. Duvarlar bu muhtelif boylarda tablolarla süslenmis.

On dakika kadar bu genç heveskarlarla konustuk. Hepsi samimi idi ve öyle hissettim ki hepside mesleklerine, sanatlarina karsi cidden asiklar…Sordugum suallere hosa gidecek cevaplar alabiliyordum.

O esnada Ibrahim Bey mütebessim ve matrus simasiyla göründü, beklettiginden dolayi i'tizâr etti ve sonra:

-Emriniz, ne arzu ediyorsunuz?

cümlesini ilave etti. Sol taraftaki hasir iskemlelere oturduk talebenin, mülakatimizi dinlemek hususunda oldugu etrafimizda bir halka teskil etmelerinden hissediliyordu. Maksadimi izah ettim ve kendilerinden, irad edecegim suallere lütfen cevap vermelerini rica ettim, bu ricami büyük bir nezaketle kabul buyurdular:

- Talebeniz sergiyi nasil bir maksatla açtilar.
- Her halde çalistiklarini ispat emeliyle açtiklarini zan ediyorum.
- Acaba sanat hakkinda nasil bir zihniyet tasiyorlar, Garp'taki cereyana vakif midirlar?..
- Bizim talebemiz arasinda 7-8 senelik efendiler var ki yenilerde dahil olmak üzere Garp zihniyeti dahilinde gidiyorlar. Bunu –sayet mümkün olursa– Avrupa'ya gidip kazanacaklari muvaffakiyetlerle ispat edeceklerdir.
- Mektebe dahil olan her efendi sebat ederek çalisiyor mu?
- Sebat eden talebe, mektebe dahil olanlarin ancak yirmide birini teskil etmektedir. Mamafih diger memleketlerde de bu hal hemen vakiadir.
- En ziyade muvaffakiyet gösterenler kimlerdir ve hangi sahalarda tekamül ediyorlar?

- Diyebilirim ki talebe kendi sahasinda çalisamiyor. Ferza Saim efendinin sahasi figür ve kompozisyon oldugu halde natürmort, marin ve peyzaj yapmistir. Bunun saiki henüz kendilerinin meydana ma'üssükran bir? atilmamak isteyislerindendir, çünkü muhitimizde o tekamüllerini yapacak vesait ve imkan yoktur. Refik ve Seref efendilerde böyle …Hatta diger arkadaslari Nurullah, Mithat, Turgud, Cevad, Naci, Sermed, Hamid, Kemal, Halil Ibrahim Efendilerde böyledirler. Mamafih hepside ayni derecede üstadad gösteriyorlar ve bugünkü sergideki eserler kabiliyetlerinin numunesi sayilamaz.
- Mektep de, bugün, muntazaman çalisan talebe var midir?
- Mektep de bugün çalisan talebe yoktur, buda: Iki, iki buçuk senedir idare basinda bulunan bir sahsin cehalet ve inadi yüzündendir. Bu zat ilahende mevki iktidardadir. Halada, talebeyi dagittigi halde, iradesizligini anlayamamaktadir.
- Simdiye kadar Avrupa'ya gönderilen talebeniz var midir ve ne derecelerde muvaffakiyet gösteriyorlar?
- Avrupa da talebemizden, bu efendilerden tahsili daha dün bir derecede 4 -5 efendi bulunmaktadir. Bunlarin bulunduklari, memleketin "Sanayi-i Nefise Mektepleri"nde beser altisar yüz talebe içinde konkurla 3., 5. dereceden asagi düsmediklerini memnuniyetle haber aliyoruz. Bu da gösteriyor ki: Mektebimizde verilen tahsil neticesinde talebemiz Avrupa mektepleri talebesiyle kiyas edildigi halde tefevvuk göstermektedir ve gösterir
- Bu son senelerde mektebe dahil olmak isteyenler çok mudur?
- Maalesef bugünkü idare yüzünden talep gittikçe azalmaktadir.
- Talebenizin çok müstait oldugunu söylemistiniz. Acaba istikbali için fazla mahsul vermeleri mümkün müdür?…
- Bu kadar kabiliyeti olan bu efendilerin tekamülleri, bir an evvel Avrupa'ya gönderilmekle temin edilebilir. Evvela memleketimizde kaldikça büyük bir artist olarak yetismeleri mümkün degildir.
- Bu husus da tesbitat da bulundunuz mu?
- "Türk Ressamlar Cemiyeti" beni iki defa Ankara'ya gönderdi gerek mektebin ihtiyaçlari ve gerek Türk Ressamlar Cemiyetiyle hükümetimiz alakadar olmasi hakkinda... Ben Ankara'ya gittigim zaman maarif Vekili Vasif Bey, ma'üssükran, dertlerimizi dinledi, bu sene Avrupa'ya bilhassa Sanayi-i Nefise tahsili için talebe göndereceklerini vaat ettiler ve bunun içinde bütçeye haylice bir para koydurtacaklarini söylediler. Bilahare bu paranin temin edildigini de ögreniyoruz mamafih, böyle olmakla beraber hiçbir talebe gönderilmesi hakkinda mektep idaresince henüz bir teshis mevcut degildir. Halbuki bu efendilerden, müsabakada ibraz-i ehliyet edenlerin burada geçirecekleri her zaman memleketimiz için bir ziyadir.

Sirasi gelmisken sunu da ilave edeyim: Muhitimizde bu sanatin inkisafi için çalisan sahib-i salahiyet sahsiyetler çok azdir. Herhalde her sene sanatin inkisafi için büyük üstadadlarin seçilerek Avrupa'ya gönderilmesi lazimdir. Bu suretle bizde de Sanayi-i Nefise mahiyeti ihzar edilebilir. Belki 8-10 sene sonra Bulgarlar gibi bir mevcudiyet gösterebiliriz. Mamafih her meslegi, mütehassislariyla idare etmek mümkün oldugu zaman saglam bir teskilat yapilir. Bizde de sanatkarlar yetistirmek kabildir ve bu üstadadlar ancak bu sayede inkisaf edebilirler.

Ibrahim Bey sözünü burada kesti, bizde artik baska bir sey sormaya lüzum görmedigimden kendilerine, verdikleri izahattan dolayi tesekkür ettim, bunu müteakip talebe bir takim sikayette bulunmaya basladi.

Ez cümle diyorlardi ki:

- "Maarif erkanindan hiç kimse, Maarif Vekili Bey'de dahil bize karsi alakalarini göstermemislerdir. Halbuki biz Avrupa Atölyelerinden istifadeyi düsünüyorduk ki, bu hale nazaran bu emellerimizin adilane mekan olacagini hissediyoruz…. "

Sanatkarlar fevkalade hassas olurlar, fakat hassasiyetlerinden çikacak ifratlar bertaraf edilirse verdikleri son hükümde az, çok mübalaga görmemek mümkün degildir. Bazi ziyaretlerin yapilmamasi sanatin himaye edilecegine bir delil olur mu? Memleketimizde hakiki bir hayat medeniyetin tesisi için bizi idare edenlerin her seyden evvel sanatkarlarin yetismesine temin edeceklerinden ve onlarin sesiyle, sözüyle, boyasiyla yaptigimiz milli eseri tespit için çok samimi olacaklarinda süphemiz yoktur. Çünkü genç ressamlarin, sanatin baslangiçlarinda bulunmalarina ragmen izhar ettikleri üstadad böyle bir himayeye liyakatin en büyük delilidir.

Sergiden memleketin sanati namina ati için çok büyük ümitlerle ayrilirken genç heveskarlarimiz içinde maddi ve manevi, sanatkarlarinda ve hayatlarinda daha büyük muvaffakiyetler göstermeleri arzusunu bütün kalbimle hissediyorum.



برنجی سنه

بر صنعت حادثه‌سی

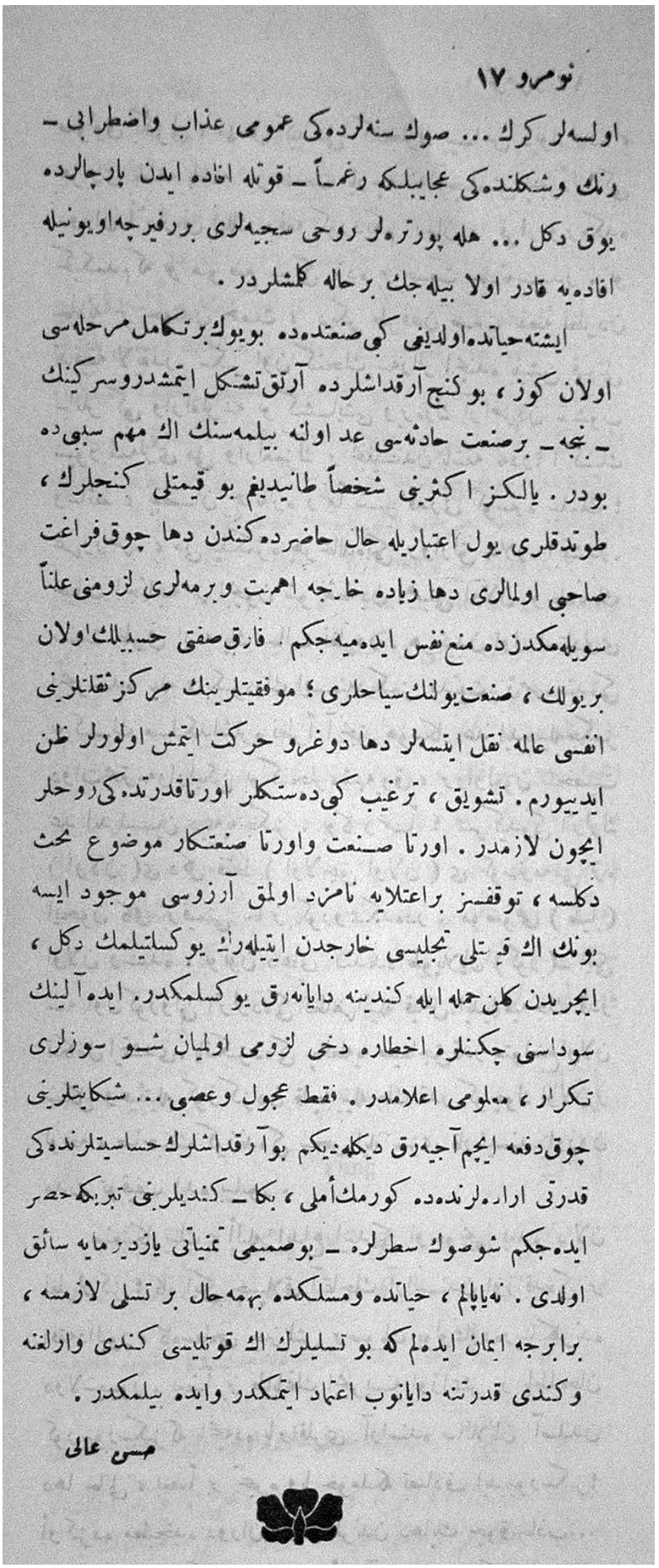
— کنج رساملر سرکیسی مناسبتیله —

بشرك روحی شعرایله‌شعوری ایکیز دوغورمش . شعورسز شعر ده‌لی صاچماسندن فرقسز اولدیغی کبی شعردن محروم اولان شعورده طوزسز یمك قدر یاوان وطاتسزدر ملتلرده شعور ، علم ایله ؛ شعر ، صنعتله تجلی ایدر . شیمدی‌یه‌قدر کاربان بشرك حیاتی صحراسندن کچوب ماضی‌یه قاریشان مدنیتلرده علم ایله صنعتی — حتی اك ابتدائی شکللرنده بیله — دائما موازی‌ایکی خط حالنده کورمکده‌یز . بوکون مفکره و حساسیتی غبطه ایله سیرایتدیکمز غرب مدنیتی ایسه بودعوانك یاشایان مثالیدر. رونسانسی مژده‌له‌ین ذکالر ایچنده بر رفائل ، برمیکل آنژ وارسه بر هاروه‌ی ، بر باقون ، بر ده‌قارت ... الخ.. موجوددر . بشرك فرداً اك یوکسك تفکر نقطه‌سنه واصل اولانده ، حساسیتك صفر اولماسی نه درجه مستحیل ایسه بر ملتك‌ده علم واونك تطبیقاتندن عبارت‌اولان فنده ترقی ایدوب صنعتی اهمال ایتمسی‌ده اونسبتده غیرممکندر کامل انسان ، روحی‌ملکه‌لرینی بر دیکرینك ضررینه دکل ، بلکه نفسنه کامله أیردیره‌ن اولدیغی کبی قوتلی بر ملت‌ده ذکاسی دیمك اولان علمی ، حساسیتی دیمك اولان صنعتی ، اراده‌سی دیمك اولان دولتی عین زمانده مکملشدیرمکه مجبوردر . بناءً علیه صنعتی ملت حیاتی ایچین بر سوس ، شهوت ایچون بر منبه ، شهرت ایچون بر وسیله تلقی ایتمك ؛ چوق‌جاهلانه ، پك‌سفلی‌وبیاغی بردوشونشدر. حالبوکه صنعت ، برملتك‌جمله عصبیه‌سیدر.. اونده‌کی رعشه‌لر واهتزازلر؛ یازی ، شکل و سس صورتنده تجلی ایدنجه حقیقی آثارصنعت وجوده کلیر . کندی فردی وارلغمزدن میلیونلرجه دفعه قوجامان اولان بووجوده‌کی تیتره‌یشلری جان‌قولاغیله دویان، کوکل کوزیله کوره‌بیلنلر درکه آدینه (داهی) دینیلن ممتاز و عددی پك آز اولان زمره‌یی تشکیل ایدر .

موضوع ایچون سردینی لزومسز کورمدیکم شو عمومی مطالعاتدن صوکره صدده داخل اوله‌بیلیرز . برآز اول عرض ایتدیکم دوشونجه‌لر سائقه‌سیله مملکتده‌کی عمومی ویا خصوصی صنعت حرکتلرینی تعقیب ایتمکی بر وظیفهٔ مسلکیه بیلدیکم ایچون بوندن برآی قدر اول آچیلمش و بو مقاله‌نك انتشاری آنده آرتیق قاپانمش اولان کنج رساملر رسم‌سرکیسندن بحث ایده‌جکم . کشاد مراسمنده استادلرینك آراسنده دولاشان صولوق بکنزلی ، مهمل کینشلی کنجلرك بیاض دیوارلرده ، هربری باشقه باشقه بر طبیعت پارچه‌سنه آچیلمش پنجره‌لر کبی دوران أثرلرینی ایلك دفعه کوردیکم زمان ، قرار ویرمکده کیکمدم که بو متوضع سرکی بزده بر صنعت حادثه‌سیدر . بو حادثه بر جهتدن جمعیت ، دیکر طرفدن صنعت نقطهٔ نظردن تدقیقه لایقدر. سکز اون کنجك سه‌رالر ایچنده یتیشن قیمتلی نیانلر کبی وارلقلرینه بو کشایشی ویره‌رك آرامزدن یتیشوب سیورلمه‌لری ملی وارلغمزك بر تجلیسندن باشقه نه‌در؟ اکسیك وسائط ، نقصان حمایه‌لره رغماً شو قدرتی کوسترە بیلمك ؛ غرورمزه ، ملی بنلکمزه هرحالده‌یکی بروارلق علاوه ایتمشدر. حیات اجتماعیه‌مز ایچون شو نقطه‌دن اهمیتلی اولان بو حادثه‌نك صنعت طرفی ایسه پك جالب نظردر . هرشیدن اول استادلری ایچرسنده بیله ، بکزه‌مك ایسته‌دیکمز مدنیت زمره‌سنده‌کی یوکسك مسلکداشلره نظراً آنجق هوسکار عد ایده‌بیله‌جکمز ذوات محترمه‌وارایکن بوکنجلر،شهه‌یوق ، برراولغون شخصیت عد ایدیلسین دیمه‌یه‌جکز . بوکا رغماً ؛ سرکیده‌کی اثرلرك (اولان)ی دکل فقط (اولاجق اولان) ی کوسترمه‌سی یزم ایچون کافی برقیمتی حائز کورونمکده‌در . موضومی (ضیا) اولان رسمده ، بوتون دهایی کندنده طوپلایان (کوز)- ایکی سنه اول کورولن اثرلرده‌کی تظاهراتیله قیاس ایدیله‌میه‌جك قدر تکامل ایتمشدی. یانکزده‌کی چانطه‌یه صیغاجق‌قدر متواضع‌اولان شکل وهیئتیله کوزکزدن قاچا بیله‌جك قدر کوچوك اولان بر لوحه ، صاحبنك کوزنده‌کی سحر ایله سزی قارشیسنده اوزون مدت توقیف ایده بیلیور .

صنعتکارینك ، أیله ابداع ایتدیکی اوچونجی بعده دلان نظرلرکز ؛ کاه ایکی چیپلاق آغاجك آراسندن اوزاقده‌کی بر افقه‌دالیور ، کاه‌سطحی چیزیلمش برصویك بولوتمازده‌رینلکلرنده دولاشیور . بعضاً بر طاباغك ایچریسنه اوزانمش بر پاطلیجان کوریورسکزکه بانجه‌ده یاپراقلری آراسنده صالالانان آصلندن دها جانلی ، بعضاً بر تنجره ویا چومدکه تصادف ایدییورسکز؛ أوکزده مطبخده دوران قارده‌شلرندن دهایك چوق‌جاذب... تاریخی بنالر ، بوکنج رسامللرك أیله‌آرتق هندسیلکن‌قورتو- لمایه باشلامشلاردر. باقان دکل ، فقط دویان کوز ایچون مستقیمی اولمایان خطلرك وسطحلرك وجوده کتیردیکی دلبر آبده‌لر هر حالده بو ایکنجی معمارلرینه ده‌رین بر شکران ایله متحسس

Ek: 32- Hasan Ali (1924). Genç Ressamlar Sergisi Münasebetiyle, *Milli Mecmua*, Sayi: 17.



نومرو ۱۷

اولسه‌لر کرك ... صوك سنه‌لرده‌کی عمومی عذاب واضطرابی ـ رنك وشکلنده‌کی عجایبلکه رغماً ـ قوتله افاده ایدن پارچالرده یوق دکل ... هله پورتره‌لر روحی سجیه‌لری برر فیرچه‌اویونیله افاده‌یه قادر اولا بیله‌جك برحاله کلمشلردر .

ایشته حیاتده‌اولدیغی کبی صنعتده‌ده بویوك برتکامل مرحله‌سی اولان کوز ، بو کنج آرقداشلرده آرتق تشکل ایتمشدروسر کینك ـ بنجه ـ برصنعت حادثه‌سی عد اولنه بیلمه‌سنك الك مهم سببی‌ده بودر . یالکز اکثریتی شخصاً طانیدیغم بو قیمتلی کنجلرك ، طوتدقلری یول اعتباریله حال حاضرده کندن دها چوق فراغت صاحبی اولمالری دها زیاده خارجه اهمیت وبرمه‌لری لزومنی علناً سویله‌مکدزده منع نفس ایده‌میه‌جکم . فارق صفتی حسبیله‌اولان بریولك ، صنعت یولنك سیاحلری ؛ موفقیتلرینك مرکز ثقالرینی انفسی عالمه نقل ایتسه‌لر دها دوغرو حرکت ایتمش اولورلر ظن ایدییورم . تشویق ، ترغیب کبی ده‌ستکلر اورتاقدرتده‌کی روحلر ایچون لازمدر . اورتا صنعت واورتا صنعتکار موضوع بحث دکلسه ، توقفسز براعتلایه نامزد اولمق آرزوسی موجود ایسه بونك الك قیمتلی تجلیسی خارجدن ایتیله‌رك یوکسلتیلمك دکل ، ایچریدن کلن حمله ایله کندینه دایانه‌رق یوکسلمکدر . ایده‌آلینك سوداسنی چکنلره اخطاره دخی لزومی اولمیان شو سوزلری تکرار ، معلومی اعلامدر . فقط عجول وعصبی ... شکایتلرینی چوق دفعه ایچم آجیه‌رق دیکله‌دیکم بوآرقداشلرك حساسیتلرنده‌کی قدرتی اراده‌لرنده‌ده کورمك أملی ، بکا ـ کندیلرینی تبریکه حصر ایده‌جکم شوصوك سطرلره ـ بوصمیمی تمنیاتی یازدیرمایه سائق اولدی . نه‌یاپالم ، حیاتده ومسلکده بهرحال بر تسلی لازمسه ، برابرجه ایمان ایده‌لم که بو تسلیلرك الك قوتلیسی کندی وارلغنه وکندی قدرتنه دایانوب اعتماد ایتمکدر وایده بیلمکدر .

حسن عالی

Ek: 32a- Hasan Ali (1924). Genç Ressamlar Sergisi Münasebetiyle, *Milli Mecmua*, Sayi: 17.

Ek: 32- Hasan Ali (1924). Genç Ressamlar Sergisi Münasebetiyle, *Milli Mecmua*, Sayi: 17.

Beserin ruhu siir ile sairi ikiz dogurmus. Sairsiz siir deli saçmasindan farksiz oldugu gibi siirden mahrum olan sairde tuzsuz yemek kadar yavan ve tatsizdir. Milletlerde sair ilim ile; siir sanatla tecelli eder. Simdiye kadar beserin hayat sahrasindan geçip maziye karisan medeniyetlerde ilim ile sanati- hatta en iptidai sekillerinde bile– daima muvazi iki hat halinde görmekteyiz. Bugün mefkure ve hassasiyetini gipta ile seyrettigimiz Garp medeniyeti ise bu davanin yasayan misalidir. Rönesanssi müjdeleyen zekalar içinde bir Rafael, bir Mikelanj varsa bir, bir Bacon, bir Descartes ilah… mevcuttur. Beserin ferden en yüksek tefekkür noktasina vasil olaninda, hassasiyetin sifir olmasi ne derece müstehil ise bir milletin de ilim ve onun tatbikatindan ibaret olan fende terakki edip sanati ihmal etmesi de o nispette gayri mümkündür. Kamil insan, ruhi melekelerini bir digerinin zararina degil, belki nef'ine kemale erdiren oldugu gibi kuvvetli bir millette zekasi demek olan ilmi, hassasiyeti demek olan sanati, iradesi demek olan devleti ayni zamanda mükemmellestirmeye mecburdur. Binaenaleyh sanati millet hayati için bir süs, sehvet için bir memba, sehvet içinde bir vesile telakki etmek çok cahilane, pek sefili ve bayagi bir düsünüstür. Halbuki sanat bit milletin cümle-i asabiyesidir. Ondaki ra'seler ve ihtirazlar; yazi, sekil ve ses suretinde tecelli edince hakiki asar-i sanat vücuda gelir. Kendi ferdi varligimizdan milyonlarca defa kocaman olan bu vücuttaki titreyisleri can kulagiyla duyan, gönül gözüyle görebilenler deki adina "dahî" denilen mümtaz ve adedi pek az olan zümreyi teskil eder.

Mevzuu için serdini lüzumsuz görmedigim su umumi mütalaatindan sonra sadede dahil olabiliriz. Biraz evvel arz ettigim düsünceler saikasiyla memleketteki umumi veya hususi sanat hareketlerini takip etmeyi bir vazife-i meslekiye bildigim için bundan bir ay kadar evvel açilmis ve bu makalenin intisari aninda artik kapanmis olan Genç Ressamlar Sergisinden Bahsedecegim. Küsad merasiminde üstatlarinin arasinda dolasan soluk benizli, mühmel giyinisli gençlerin beyaz duvarlarda, her biri baska baska bir tabiat parçasina açilmis pencereler gibi duran eserlerini ilk defa gördügüm zaman, karar vermekte gecikmedim ki bu mütevazi sergi bizde bir sat hadisesidir. Bu hadise bir cihetten cemiyet diger taraftan sanat nokta-i nazarindan tetkike layiktir. 8-10 gencin seralar içinde yetisen kiymetli nebatlar gibi varliklarina bu güsâyisi vererek aramizdan yetisip siyrilmalari milli varligimizin bir tecellisinden baska nedir? Eksik vesait, noksan himayelere ragmen bir varlik ilave etmistir. Hayat ictimaiyemiz için su noktadan ehemmiyetli olan bu hadisenin sanat tarafi ise pek celb-i nazardir. her seyden evvel üstatlari içerisinde bile, benzemek istedigimiz medeniyet zümresindeki yüksek meslektaslara nazaran ancak heveskar addedebilecegimiz zevat-i muhtereme variken bu gençler, süphe yok birer olgun sahsiyet ad edilsin. demeyecegiz. Buna ragmen; sergideki eserlerin "olan"i degil fakat "olacak

olan"i göstermesi bizim için kafi bir kiymeti haiz görünmektedir. Mevzuu "ziya" olan resimde, bütün dehayi kendinde toplayan "göz"– iki sene evvel görülen eserlerdeki tezahüratiyla kiyas edilemeyecek kadar mütevazi olan sekil ve heyetiyle gözünüzden kaçabilecek kadar küçük olan bir levha, sahibinin gözündeki sihir ile sizi karsisinda uzun müddet tevkif edebiliyor.

Sanatkarinin eliyle ibdai ettigi üçüncü bade dalan nazarlariniz; kah iki çiplak agacin arasindan uzaktaki bir ufka daliyor, kah sathi çizilmis bir suyun bulunmaz derinliklerinde dolasiyor. Bazen bir tabagin içerisinde uzanmis bir patlican görüyorsunuz ki bahçede yapraklari arasinda sallanan aslindan daha canli, bazen bir tencere veya çömlege tesadüf ediyorsunuz; evinizde mutfakta duran kardeslerinden daha pek çok cazip…Tarihi binalar, bu genç ressamlarin eliyle artik hendesiliginden kurtulmaya baslamislardir. Bakan degil fakat duyan göz için müstekimi olmayan hatlarin ve satihlarin vücuda getirdigi dil-ber abideler her halde bu ikinci mimarlarina derin bir sükran ile mütehassis olsalar gerek… Son senelerdeki umumi azap ve izdirabi- renk ve sekildeki acayiplige ragmen- kuvvetli ifade eden parçalarda yok degil… Hele portreler ruhi seciyeleri birer firça oyunuyla ifadeye kadar olabilecek bir hale gelmislerdir.

Iste hayatta oldugu gibi sanatta da büyük bir tekamül merhalesi olan göz, bu genç arkadaslarda artik teskil etmistir ve serginin –bence– sanat hadisesi ad olunabilmenin en mühim sebebi de budur. Yalniz ekserini sahsen tanidigim bu kiymetli gençlerin, tuttuklari yol itibariyle hali hazirdakinden daha çok feragat sahibi olmalari daha ziyade harca ehemmiyet vermeleri lüzumunu alenen söylemekten de men-i nefs edemeyecegim. Fark-i saffeti hasbilik olan bir yolun, sanat yolunun seyyahlari; muvaffakiyetlerinin merkez sikletlerini enfes-i ilme nakil etseler daha dogru hareket etmis olurlar zannediyorum. Tesvik, terkip gibi destekar orta kudretteki ruhlar için lazimdir. Orta sanat ve orta sanatkar mevzuu bahs degisik, tevkifsiz bir i'tilâya namzet olmak arzusu mevcut ise bunun en kiymetli tecellisi hariçten itilerek yükseltilmek degil, içeriden gelen hamle ile kendine dayanarak yükselmektir. Idealin sevdasini çekenlere ihtare dahi lüzumu olmayan su sözleri tekrar, malumu alemdir. Fakat acûl ve asabi… Sikayetlerini çok defa içim aciyarak dinledigim bu arkadaslarin hassasiyetlerindeki kudreti iradelerinde de görmek emeli, bana –kendilerini tebrike hasr edecegim su son satirlara- bu samimi temenniyeti yazdirmaya saik oldu. Ne yapalim, hayatta ve meslekte bihmehal bir teselli lazimsa, beraberse iman edelim ki bu tesellilerin en kuvvetlisi kendi varligina ve kendi kudretine dayanip itimat etmektir ve edebilmektir.



سربست رسم آتلیه‌سی اوچنجی رسم سرکیسی

رسام (روحی ـ احسان ـ طورغود) بکلرك تقدیره شایان برمفکوره ایله چنبرلی طاش جوارنده تأسیسنه موافق اولدقلری «سربست رسم آتلیه‌سی»، تورك اوجاغنده کشاد ایتدیکی اوچنجی سرکیسی ایله بوسنه اوچ یاشنی اکمال ایتمش بولنیور. صنعت وعلم جریانلرینه قارشی مع‌الأسف درین برلاقیدی طاشیان محیطمزده بویله برمؤسسه‌نی حکومتك وهیچ برمقامك یاردیمنه احتیاج کوسترمکسزین پیللرله زمان پاشاته بیلمك، شبهه یوقکه پك بیوك برهمت اثریدر. بزه لطف ایدیلن ایضاحاته نظراً «سربست رسم آتلیه‌سی»نك استهداف ایتدیکی اوچ غایه واردر:

۱ — تربیه وتدریس...

۲ — خلقك دویغولرینی اوقشایان، علاقه‌لرینی دها زیاده دعوت ایدن موضوعلری ترسیم ایتمك صورتیله اونلرده صنعته قارشی برانجذاب حصوله کتیرمك، تدریجاً محیطی حاضرلامق، یوکسلتمك...

۳ — تزیینات‌ده ولوکس اشیانك شکل وطرزنده ملی ذوقی حاکم قیلمق؛ دولایسیله‌ده ملی اقتصادیاتمزه خدمت ایتمك...

اوجاقده‌کی صوك سرکیی زیارتمزده، آتلیه‌نك برنجی اصلی غایه‌سنه کیده‌ن یولده کنیش آدیملرله ایلریله‌دیکنی امیدله مشاهده ایلدك.

سرکینك محتویاتندن مختصراً بحث ایتمك لازمکلیرسه: طورغودبکك لاله‌دورنده برسرای باغچه‌سنی کوسترەن ده قوراتیف طرزده یاغلی‌بویا برتابلوسیله جامع باغچه‌سی و تکیه باغچه‌سی عنوانلی اثرلری وبالخاصه «بالقچی» تابلوسی، آنادولیده آقشام زمانی برکوی باغچه‌سی تودی؛ احمداحسان بکك «بهار»، «شکری ناظلی پاشا» وهله «مهتر طاقندن برزورناکش» پورتره‌لری و«عسکر»لری؛ اسماعیل‌حقی بکك «یکی‌کوی‌ساحلی»، مرحوم توفیق بکك «یکی‌جامع»ی، صوکسز برصنعت عشقی وکنجلری بحق قیصفاندیره‌جق برسیمی وولودینله قیمتلی اثرلر ابداع ایدن اختیار وامکدار استاد ع. رضا بکك صولی‌بویا وقره‌قلم منظره‌لری؛ محترم معلم علی رضا بکك ناتورمورت تابلولری الك موفق اثرلر اولمق اوزره کوستریله‌بیلیر. مونیخ رسم اقادمیسندن مأذون نژاد بکك «غازی مصطفی‌کمال پاشا»، هیکلی، مبدعی ایلك آدیم اولمق اعتباریله‌تبریك ایتدیره‌جك برماهیته‌در. روحی بکك بودفعه‌کی سرکیده ـ بعض‌ته‌قنیق خطالرینه رغماً ـ الك کوزل اثری «زیبك» پورتره‌سیدر.

فواد بکك رستم پاشا جامعنه عائد اثرلرینی کورونجه رسام شوکت بکی خاطرلامامق ممکن اولمیور. مداومادن کنعان، خیری، سامی بکلرده، آرقداشلری آراسنده، بالخاصه تمایز ایدییورلر. صنعتکار بروسه‌لی محمدنوری‌افندینك رنك‌ونقشلری بیوك برلطافتله امتزاج ایتدیرمك صورتیله نوعی‌شخصیه منحصر ظریف وملی برطرزده ابداع ایتدیکی یاصدق یوزلری، ال چانطه‌لری کورلمکه، تقلید ایدلمکه جداً لایق نفیس اثرلردر. حجممزك مساعده‌سزلکی حسبیله کندیلرندن ایستدیکمز قادار بحث ایده‌مدیکمز سربست رسم آتلیه‌سی صنعتکارلری، یقینده آنادولویه برتدقیق سیاحتی یاپه‌جقلردر. اونلر، بوسیاحتدن ایکی درلو فائده اوموریورلر. برطرفدن خلقك بدیعی تربیه‌سنه خدمت ایده‌جکلر؛ صنعت پروپاغانداسی یاپاجقلر... دیکرطرفدن‌ده تورك یوردینه عائد ملی کوزه‌للکلری تتبع ایده‌رك یکی وملی اثرلر وجوده کتیره‌جکلردر. عودتده «آنادولو سرکیسی» نامیله آچیله‌جق مشهرده بوسیاحتك بدیعی قازانجلرینی استانبول خلقنه عرض ایتمك نیتنده‌درلر. فقط بوغیرتلی وعزمکار کنجلر مبجل مفکوره‌لرینه داها چابوق قاووشه بیلمك ایچون حکومتدن و شهرامانتندن حقلری اولان یاردیمی ایستیورلر. ذاتاً صنایع نفیسه‌یه متعلق بو کبی خصوصاته صرف اولونمق اوزره امانت بودجه‌سنده اوچ بیك، معارف بودجه‌سنده بش بیك لیرا بر تخصیصات‌ده وارمش. بز بو تخصیصاتدن آتلیه‌نك حصه‌سنه دوشن پارایی ویرمکده علاقه‌دار مقاماتك ترددکوسترمیه‌جکندن امینز. وارلغی بزه هر بیل اثبات ایدن والیوم اون سکز طلبه واون درت مفکوره‌سنه صادق رسامدن مرکب بولنان سربست رسم آتلیه‌سنه بیوك موفقیتلردیلر، صنعت وصنعتکارلرك حامیسی کنیج جمهوریتمزك بوکنیج رسامله‌ره دائما مظاهر اولمه‌جغنی امید ایده‌رز...

...

Ek: 33- Mehmed Mesih (1924). Serbest Resim Atölyesi Üçüncü Resim Sergisi, *Milli Mecmua*, Sayi:18.

Ek: 33- Mehmed Mesih (1924). Serbest Resim Atölyesi Üçüncü Resim Sergisi, *Milli Mecmua*, Sayi:18.

Ressam Ruhi –Ihsan –Turgut Bey'lerin takdire sayan bir mefkure ile Çenberlitas civarinda tesisine muvaffak olduklari "Serbest Resim Atölyesi" Türk Ocaginda küsad ettigi 3. sergisi ile bu sene üç yasini ikmal etmis bulunuyor. Sanat ve ilim cereyanlarina karsi maalesef derin bir lakayt tasiyan mahiyetimizde böyle bir müesseseyi hükümetin ve hiçbir makamin yardimina ihtiyaç göstermeksizin yillarca zaman yasatabilmek, süphe yok ki pek büyük bir himmet eseridir. Bize latif edilen izahata nazaran "Serbest Resim Atölyesi"nin istihdaf ettigi üç gaye vardir.

1-Terbiye ve tedris

2- Halkin duygularini oksayan, alakalarini daha ziyade davet eden mevzulari tersim etmek suretiyle onlarda sanata karsi bir incezab husule getirmek, tedricen mahiyeti hazirlamak, yükseltmek …

3-Tezyinatta ve lüks esyanin sekil ve tarzinda milli zevki hakim kilmak; dolayisiyla da milli iktisadiyatimiza hizmet etmek…

Ocak' da ki son sergiyi ziyaretimizde atölyenin 1. asli gayesine giden yolda genis adimlarla ilerledigini ümitle müsahede eyledik.

Serginin muhteviyatindan muhtasaran bahsetmek lazim gelirse: Turgut Bey'in *"Lale Devrinde Bir Saray Bahçesi"*ni gösteren dekoratif tarzda yagli boya bir tablosuyla, *"Cami Bahçesi"* ve *"Tekke Bahçesi"* unvanli eserleri ve bilhassa *"Balikçi"* tablosu *"Anadolu'da Aksam Zamani Bir Köy"* bahçesi etüdü; Ahmet Ihsan Bey'in "*Bahar*", "Sükrü Naili Pasa" ve hele "*Muhtar Takimindan Bir Zurnakes*" portreleri ve *"Askerler"* i, Ismail Hakki Bey'in "*Yeniköy Sahil"*i , merhum Tevfik Bey'in "*Yeni Cami*" i, sonsuz bir sanat aski ve gençleri bihakkin kiskandiracak bir say ve veludiyetle kiymetli eserler ibdai eden ihtiyar ve emektar üstadi Riza Bey'in sulu boya ve kuru kalem manzaralari; muhterem muallim Ali Riza Bey'in natürmort tablolari en muvaffak eserler olmak üzere gösterilebilir. Münih Resim Akademisi'nden mezun Nijad Bey'in *"Gazi Mustafa Kemal Pasa"* heykeli mübdani ilk adim olmak itibariyle tebrik ettirecek bir mahiyettedir. Ruhi Bey'in bu defa ki sergide -bazi teknik hartalarina ragmen– en güzel eseri *"Zeybek"* portresidir.

Fuad Bey'in Rüstem Pasa Camine ait eserlerini görünce ressam Sevket Bey'i hatirlamamak mümkün olmuyor. Müdavimlerden Kenan, Hayri, Sami Beylerde, arkadaslari arasinda, bilhassa temayüz ediyorlar. Sanatkar Bursali Mehmet Nuri Efendinin renk ve nakislari büyük bir letafetle imtizaç ettirmek suretiyle nev-i sahsina münhasir zarif ve milli bir tarzda ibdai ettigi yastik yüzleri, el çantalari görülmeye, taklit edilmeye cidden layik nefis eserlerdir. Hacmimizin müsaadesizligi hesabiyla kendilerinden istedigimiz kadar bahs edemedigimiz Serbest Resim

Atölyesi sanatkarlari, yakinda Anadolu'ya bir tetkik seyahati yapacaklardir. Onlar, bu seyahatten iki türlü fide umuyorlar. Bir taraftan halkin bedii terbiyesine hizmet edecekler; sanat propagandasi yapacaklar…Diger taraftan Türk yurduna ait milli güzellikleri tetebbu ederek yeni ve milli eserler vücuda getireceklerdir. Avdette *Anadolu Sergisi* namiyla açilacak mesherde bu seyahat bedii kazançlarini Istanbul Halkina arz etmek niyetindedirler. Fakat bu gayretli ve azimkar gençler mübeccel mefkurelerine daha çabuk kavusabilmek için hükümetten ve sehri emanetinden haklari olan yardimi istiyorlar. Zaten Sanayi-i Nefiseye müteallik bu gibi hususata sarf olunmak üzere emanet bütçesinde üç bin, Maarif bütçesinde bes bin lira bir tahsisati da varmis. Biz bu tahsisattan atölyenin hissesine düsen parayi vermekte alakadar makamatin tereddüt göstermeyeceginden eminiz. Varligini bize her yil ispat eden ve el-yevm 18 talebe ve 14 mefkuresine (ideal) sadik ressamdan mürekkep bulunan Serbest Resim Atölyesine büyük muvaffakiyetler diler, sanat ve sanatkarlarin hamisi genç Cumhuriyetimizin bu genç ressamlara daima müzahir olacagini ümit ederiz…

معلملر جمعیتی قونفرانسی : استانبول معلملری صوك ایکی هفته‌نك پازارایرتسی کونلرنده ارکك معلم مکتبی قونفرانس صالونده سنه‌لك قونغره‌لرینی عقد ایتدیلر . برنجی اجتماعده هیئت اداره راپورینك اوقونماسی متعاقب لیسه‌لر مفردات پروغرامنك ترتیبی، هیئت‌علمیه‌نك بوخصوصده کی مساعی و نقاط نظری برقسم معلملر طرفندن تنقید و دیکرلری طرفندن مدافعه ایدلش ، پروغرامك محتاج تدقیق اولدیغی حققنده قونغره رأیی اظهار ایتمشدر . هیئت اداره انتخاباتی اجرا ایدیلمك ایلك اجتماعه نهایت ویرلمشدر .

ایکنجی اجتماعده معلملری چوق یقیندن علاقه‌دار ایدن برمسئله ایلك تدریساتك مرجع و وضعیتی تعیین خصوصی موضوع بحث اولمشدر . معلملرك برقسمی ده‌موقرات بر مملکتك شعارینه اویغون اولمسی دولایسیله ابتدائی مکتبلرینك محاسبهٔ خصوصیه‌لرده ابقاسنه طرفدار اولمش ، برقسمی علی الاطلاق ایلك تدریساتك مرکزیلشدیرلمسی و دوغریدن دوغریه معارف وکالتنه ، موازنهٔ عمومیه‌یه ربطی ایلری سورمشدر . ارکك معلم مکتبی مدیری احسان بکك مدقق و واقفانه مطالعاتی دیکتلدکدنصکره قونغره بوایکی نقطهٔ‌نظرك تألیفندن حاصل اولان اك دوغری و اك عملی نتیجه‌یی تعیین ماهیتنده اولق اوزره قبول ایتمشدر . اوده: ابتدائی معلملرینك معاشلری موازنهٔ عمومیه‌دن ویریلمك ، مکتب تأسیسی ، بنا و لوازم ادارهٔ محلیه‌لر طرفندن تأمین اولنمق و شفیق بکك تکلیفی وجهله پایلمق برقانون مخصوصه توفیقاً ابتدائی معلملرینك تعیین و انتخابی معارف‌مدیرلرینه عائد اولمقدر .

برنده برسیاست : اسکیدن بری اداره حیاتمزده ضعفدن تولد ایدن عنعنوی برقصورمز واردی . حادثه‌لری تولدلری آنلرنده باصدیرمیه‌رق اختلاطلر یاپمسنه زمان براقیر واونلری مزمنلشدیررردك . درت ، بش آیدنبری استانبوللك و بتون مملکتك اندیشه‌لرینی بحق جلب ایدن فراری ارمنی زنکینلری مسئله‌سی بواداری اعتیادمزك دکیشمدیکی یزه کوسترمکده ایدی . مسئله‌نك اساسنه تعلق ایتمه‌وك مرور زمان و اختلاط دولایسیله تحدث ایدن تالی وقعه‌لر بوشبه‌مزی آرتدیریوردی . فقط بوتلقیده آلداندیغمزی داخلیه وکیلی رجب بکك تبه‌دن اینرکبی استانبوله کلمسی و خسته‌لقلری محلنده تدقیق ایدرك قرونیق جهتلرینی یچاقکبی کسمسی ایله کوردك . بزآلدانمام، بونك ضرری یوق ؛ یترکه مملکت ، یوزلرجه عذابلر چکدیکی فنا براعتیاداریدن قورتولمش بولونسون .

تورك رساملر جمعیتی رسم سرکیسی مناسبتیله : برقاچ آی ظرفنده بری برینی تعقیباً رسم سرکیلری آچیلدی . مطبوعات جمعیتی بناسنده کی سرکیی متعاقب تورك اوجاغی صالونده وهنوز اوقاپانمه‌دن تورك رساملر جمعیتی طرفندن‌ده غلطه سرای‌ده برمشهر آچیلدی. صنعت حیاتمزایچون بوکبی حادثه‌لرك وجوده کلمسی مملکت حسابنه سوینیلمجك برحرکت اولسه کرکدر .

کچن نسخه‌مزده بنه بوصحیفه‌ده تورك اوجاغنده کی سرپوشت رسم آتلیه‌سی سرکیسندن بحث ایدرکن بعضی تمیلرده بولونمش وکنج رساملری تشویقه چالیشمشدق . اساساً بزم قناعتمزجه کنجلری دها فضله حمایه ایتمك مملکتمز ایچون دها أیی نتیجه‌لر ویره بیلیر چونکه اونلرك، بوکونکی صنعت جریانلرینی تعقیب ایلیه‌رك عزمله چالیشملری نتیجه‌سی انکشاف ایتلری و ایلریده شاه اثرلر ابداع ایتلری احتمالی دها چوقدر. حالبوکه غلطه‌سرایده کی مشهری وجوده کتیرلر ایچون بواحتمال پك یوقدر . چونکه اونلر سنه‌لردنبری کندی قدرتلریی ، استعدادلرینی آز چوق یزه کوسترمکه چالیشدیلر و اك بیوك اثرلرینی وجوده کتیردیلر. آرتق ، برایکی شخصیت مستثنا اولق شرطیله دیکرلرینك بعدما شاه اثرلر وجوده کتیرمسنه امکان یوقدر . بناءعلیه استقبال دوشونوله‌جك اولورسه کنج رساملرك دها فضله حمایه ایتملری لزومی تظاهر ایدر وکنج جمهورمزك ده بونقطهٔ نظره کوره حرکت ایتمسنی تمنی ایلرز .

غلطه سرای مشهرینه عائد فکر و تنقیدلریمزی ایلریده یازه‌جغز .

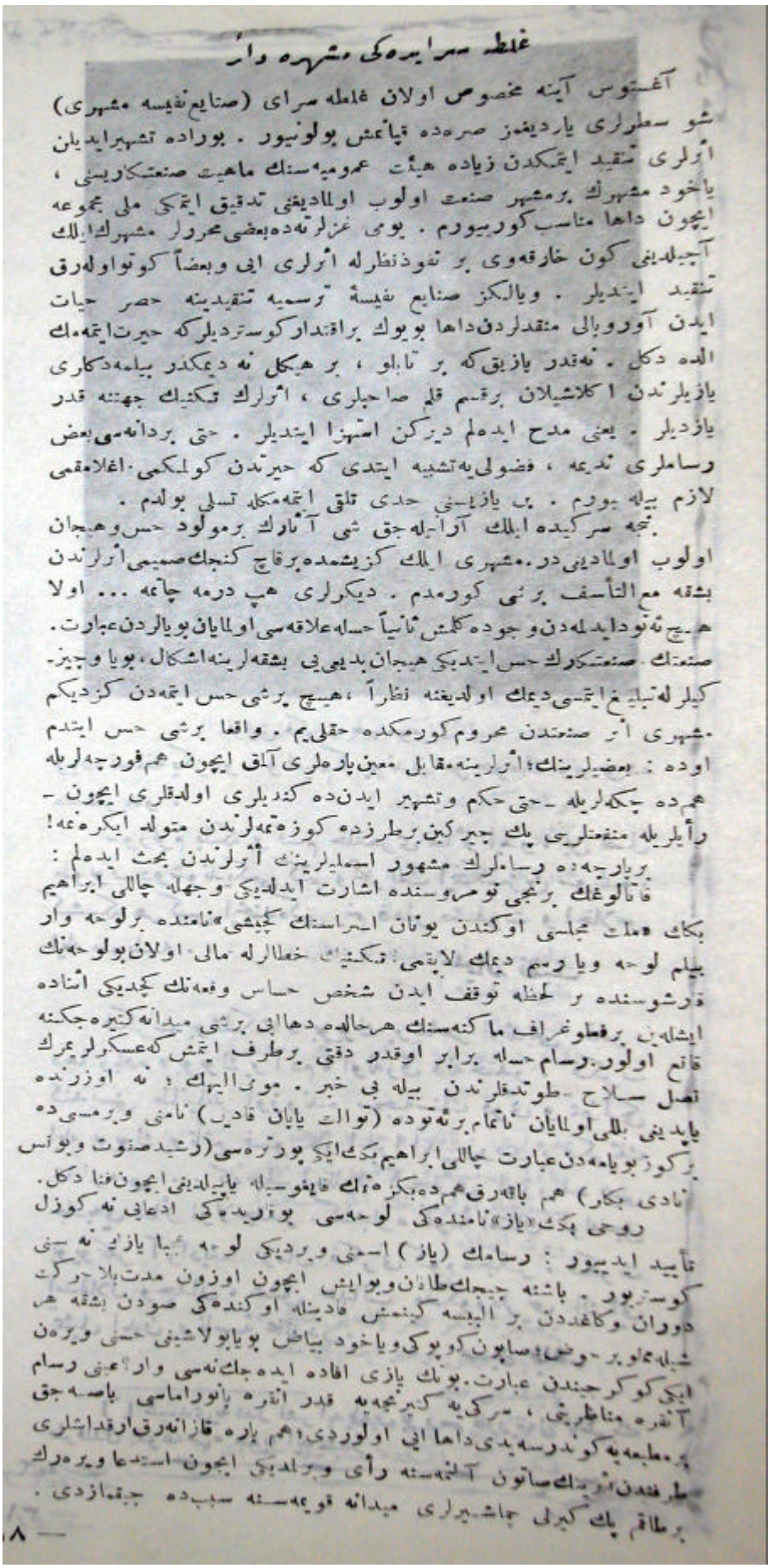
Ek: 34- Milli Mecmua (1924). Türk Ressamlar Cemiyeti Resim Sergisi, *Milli Mecmua*, Sayi: 19.

Ek: 34- Milli Mecmua (1924). Türk Ressamlar Cemiyeti Resim Sergisi, *Milli Mecmua*, Sayi: 19.

Birkaç ay zarfinda birbirini takiben resim sergileri açildi. Matbuat Cemiyeti binasinda ki sergiyi müteakip Türk Ocagi Salonunda ve henüz o kapanmadan Türk Ressamlar Cemiyeti tarafindan da Galatasaray da bir mesher açildi. Sanat hayatimiz için bu gibi hadiselerin vücuda gelmesi memleket hesabina sevinilecek bir hareket olsa gerektir.

Geçen nüshamizda yine bu sahifede Türk Ocaginda ki Serbest Resim Atölyesi sergisinden bahsederken bazi temennilerde bulunmus ve genç ressamlari tesvike çalismistik. Esasen bizim kanaatimizce gençleri daha fazla himaye etmek memleketimiz için daha iyi neticeler verebilir. Çünkü onlarin, bugünkü sanat cereyanlarini takip eyleyerek azimle çalismalari, neticesi inkisaf eylemleri ve ileride saheserler ibdai eylemleri ihtimali daha çoktur. *Halbuki Galatasaray'daki mesheri vücuda getirenler için bu ihtimal pek yoktur. Çünkü onlar senelerden beri kendi kudretlerini, üstadatlarini az çok bize göstermeye çalistilar ve en büyük eserlerini vücuda getirdiler. Artik, bir iki sahsiyet müstesna olmak sartiyla digerlerinin ba'de-mâ saheserler vücuda getirmesine imkan yoktur. Binaenaleyh istikbal düsünülecek olursa genç ressamlarin daha fazla himaye edilmeleri lüzumu tezahür eder ve genç cumhuriyetimizin de bu nokta-i nazara göre hareket etmesini temenni eyleriz.

Galatasaray Mesherine ait fikir ve tenkitlerimizi ileride yazacagiz.



غلطه سرایده کی مشهره دائر

آغستوس آینه مخصوص اولان غلطه سرای (صنایع نفیسه مشهری) شو سطورلری یاردیمیله صره‌ده قیامش بولونیور . بوراده تشهیر ایدیلن اثرلری تنقید ایتمکدن زیاده هیئت عمومیه‌سنك ماهیت صنعتکاریسنی ، یاخود مشهرك برمشهر صنعت اولوب اولمادیغنی تدقیق ایتمکی ملی مجموعه ایچون داها مناسب کوریيوردم . یومی غزلرتده‌بعضی محررلر مشهرك ایلك آچیلدیغی کون خارقه‌وی بر نفوذنظرله اثرلری ایی وبعضاً کوتواوله‌رق تنقید ایتدیلر . ویالکز صنایع نفیسهٔ ترسیمیه تنقیدینه حصر حیات ایدن آوروپالی منقدلردن داها بویوك براقتدار کوستردیلر که حیرت ایتمه‌مك الده دکل . نه‌قدر یازیق که بر تابلو ، بر هیکل نه دیمکدر بیلمه‌دکاری یازیلرندن اکلاشیلان برقسم قلم صاحبلری ، اثرلرك تکنیك جهتنه قدر یازدیلر . یعنی مدح ایده‌لم دیرکن استهزا ایتدیلر . حتی بردانه‌سی بعض رساملری ندیمه ، فضولی یه‌تشبیه ایتدی که حیرتدن کولمکمی اغلامقمی لازم بیله بیلمدم . بن یازیسنی حدی تلقی ایتمه‌مکله تسلی بولدم .

تجه سرکیده ایلك آرالرله جق شی آثارك برمولود حس وهیجان اولوب اولمادیغی در . مشهری ایلك کزیشمده برقاچ کنجك صمیمی اثرلرندن بشقه مع التأسف برشی کورمدم . دیکرلری هپ درمه چاتمه ... اولا هیچ نه‌تودایدله‌دن وجوده کلمش ثانیاً حساله علاقه‌سی اولمایان بویالردن عبارت . صنعتك صنعتکارك حس ایتدیکی هیجان بدیعی‌یی بشقه‌لرینه اشکال ، بویا وچیزکیلرله تبلیغ ایتمسی دیمك اولدیغنه نظراً ، هیچ برشی حس ایتمه‌دن کزدیکم مشهری اثر صنعتدن محروم کورمکده حقلیم . واقعا برشی حس ایتدم اوده : بعض‌لرینك اثرلرینه مقابل معین پارەلری آلمق ایچون هم فورچه‌لرله هم‌ده چکه‌لرله ـ حتی حکم وتشهیر ایدن‌ده کندیلری اولدقلری ایچون ـ رأیلرله منفعتلری پك چیرکین برطرزده کوزه‌تمه‌لرندن متولد ایکره‌نمه!

برپارچه‌ده رساملرك مشهور اسملیرینك اثرلرندن بحث ایده‌لم : فاتالوغك برنجی تومروسنده اشارت ایدلدیکی وجهله چالی ابراهیم بکك هیئت مجلسی اوکندن یوتان اسراسنك کچیشی نامنده برلوحه وار بیلم لوحه ویا رسم دیمك لایقمی ؟ تکنیك خطالرله مالی اولان بولوحه‌نك قارشوسنده بر لحظه توقف ایدن شخص حساس وفهمك کچدیکی اثناده ایشله‌ین برفطوغراف ماکنه‌سنك هرحالده دهالی برشی میدانه کتیره‌جکنه قانع اولور . رسام حساله برابر اوقدر دقتی برطرف ایتمش که عسکرلر یمرك نصل سلاح ـ طوتدقلرندن بیله بی خبر . موزالیوك ، نه اوزرنده یاپدیغی بللی اولمایان ناتمام برشه‌توده (توالت یاپان قادین) نامنی ویرمسی‌ده برکوز بویامه‌دن عبارت چالی ابراهیم بکك ایکی پورتره‌سی (رشید صفوت وبوتس نادی بکار) هم باقه‌رق هم‌ده بکزه‌مك فایده‌سیله یاپیلدیغی ایچون فنا دکل . روحی بکك «یاز» نامنده‌کی لوحه‌سی پوزیدیکی ادعایی نه کوزل تأیید ایدییور : رسامك (یاز) اسمنی ویردیکی لوحه نیچا یازیدن نه‌سنی کوسترییور . باشنه چیچك طاقمدن وبوایش ایچون اوزون مدت بلاحرکت دوران وکاغدن بر البسه کیمش قادینله اوکنده‌کی صودن بشقه هیچ شیله‌مشغول برحوض وصابون کوپوکی ویاخود بیاض پویابولاشینی حسی ویرمدن ایکی کوکرجیندن عبارت . بونك یازی افاده ایده‌جك نه‌سی وار ؟ یعنی رسام آنفره مناظرینی ، سرکی‌یه کیرنجه‌یه قدر انفره بانوراماسی یاصه‌جق برمطبعه‌یه کوندرسه‌یدی داها ای اولوردی ، هم پاره قازانه‌رق ارقداشلری طرفندن تبریك صاتون آلنمه‌سنه رأی ویرلدیکی ایچون استعاویره‌رك برطاقم پك کیرلی چاشیرلری میدانه قویه‌سنه سبب‌ده چیقه‌زدی .

٨ —

Ek: 35- Heykeltiras Ali Nijad (1924). Galatasaray'daki Meshere Dair, *Milli Mecmua*, Sayi: 20.

كندیلرینی استاد تلقی ایدن واویله جه مشهور اولان ایکی رسامك اثرلرینك نصل اولدیغنی سویله دكدنصكره شوكت بكك ناتورمورتلرینی، نظمی ضیا بكك (قار)ینی وامینه نزهت خانمك پك كوزل قاریقاتورلرینی حرمتله یاد ایتمك لازمدر .

عمومیتله كنج صنعتكارلرك اثرلرنده برصمیمیت وحس موجوددر. بونلر میانده راتب بكك ایكی بوستی مشهرك اك كوزل اثرلرندندر . هیكلتراش پلاستیكی اكلامش وحس ایتمش اولدیغنی بارمقلرینك چامور اوزرنده حركتیله كوستریبور. پدرینی تصویر ایدن برقفا، براختیار چهره سنی بوتون ساده لكیله افاده ایتمشدر .

صبیحه رشدی خانم مشهرده مثالی اولمایان قوتلی دسنلریله كوزلرمزی اوقشادی ، تابلولرینی ده عینی سعیله یاپارسه پك مهم اثرلر وجوده كتیره جكنه هیچ شبهه یوق .

بونلردن ماعدا ، شرف بكك یاپدیغی فواد بكه عائد پورتره كوزل ئه‌تودیه ایدلمش وبرشخصیت صنعتكارانه‌یه مالكدر . بورسه‌لی شفیق بك غایت ابی بركوروشه، استادلرندن زیاده شخصیته‌مالك. طوتدیغی یولده صابه‌دن ایلرله‌مسنی تمنی ایدرم .

ایهاب خلوصی بكك اعلانلری مملكتمزه اك یكی شیلری كتیرمشدر. ره‌قلامك معناسنی تماماً اكلایه‌رق تطبیق ایدن بو آرقداشمز تحصیلنی اتمام ایدنجه مملكتمزه كلیرده كندی چیغیرینی مسلكداشلرینه تعمیم ایدرسه پك بویوك خدمت ایتمش اولور .

ختامه ایرن مشهرك كله‌جك سنه‌یه حقیقی بر(صنایع نفیسهٔ ترسیمیه) اولماسنی، منفعت دوشونه‌ن ذواتدن زیاده صنعت یاپمق ایسته‌ین شخصیتلرك حسن نیت وسعیلرندن بكلهمكه حقمز اولدیغنی سویلروسوزیمزی كسه‌رز !

مونیخ اقاده‌میسندن مأذون

هیكلتراش

عالی نژاد

Ek: 35a- Heykeltiras Ali Nijad (1924). Galatasaray'daki Meshere Dair, *Milli Mecmua*, Sayi: 20.

Ek: 35- Heykeltiras Ali Nijad (1924). Galatasaray'daki Meshere Dair, *Milli Mecmua*, Sayi: 20.

Agustos ayina mahsus olan Galatasaray (Sanayi-i Nefise Mesheri) su satirlari yazdigimiz sirada kapanmis bulunuyor. Burada teshir edilen eserleri tenkit etmekten ziyade heyet-i umumiyesinin mahiyet sanatkari sini, yahut mesherin bir mesher-i sanat olup olmadigini tetkik etmeyi milli mecmua için daha münasip görüyorum. Yevmi gazetelerde bazi muharrirler mesherin ilk açildigi gün harikavi bir nüfuz-u nazarla eserleri iyi ve bazen kötü olarak tenkit ettiler ve yalniz Sanayi-i Nefise-i tersimeye tenkidine hasr-i hayat eden Avrupali münekkitlerden daha büyük bir aktdar gösterdiler ki hayret etmemek elde degil. Ne kadar yazik ki bir tablo, bir heykel ne demektir bilmedikleri yazilarindan anlasilan bir kisim kalem sahipleri, eserlerin teknik ciheti kadar yazdilar. Yani medh edelim derken istihza ettiler. Hatta bir tanesi bazi resimleri Nedim'e, Fuzuli'ye tesbih etti ki hayretten gülmek mi aglamak mi lazim bilemiyorum. Ben yazisini ciddi telakki etmemekle teselli buldum.

Bence sergide ilk aranilacak sey asarin bir his ve heyecan olup olmadigidir. Mesheri ilk gezisimde birkaç gencin samimi eserlerinden baska müeltesif bir sey görmedim. Digerleri hep derme çatma….

Evvela hiç etüt edilmeden vücuda gelmis sanilan hisle alakasi olmayan beyanlardan ibaret. Sanatin sanatkarin hissettigi heyecan bedii yi baskalarina eskâl, boya ve çizgilerle teblig etmesi demek olduguna nazaran, hiçbir sey his etmeden gezdigim mesheri eser-i sanattan mahrum görmekte hakliyim. Vakia bir sey hissettim o da:bazilarinin, eserlerine mukabil main pareleri almak için hem firçalariyla hem de çeneleriyle- hatta hüküm ve teshir edende kendileri olduklari için– reyleriyle menfaatleri pek çirkin bir tarzda gözetmelerinden mütevellid igrenme!

Bir parçada ressamlarin meshur isimlilerinin eserlerinden bahsedelim:

Katalogun 1. numrosunda isaret edildigi vecihle Çalli Ibrahim Bey'in "Millet Meclisi Önünde Yunan Üserasinin Geçisi" naminda bir levha var bilmem levha veya resim demek layik mi? Teknik hatalarla mali olan bu levhanin karsisinda bir lahza tevkif eden sahis hassas vakianin geçtigi esnada isleyen bir fotograf makinesinin herhalde daha iyi bir sey meydana getirecegine kani olur. Ressam hisle beraber o kadar dikkati bertaraf etmis ki askerlerimizin nasil silah tuttuklarindan bile bihaber, mumaileyh; ne üzerinde yapildigi belli olmayan natamam bir etüde (tuvalet yapan bir kadin) namini vermesi e bir göz boyamadan ibaret Çalli Ibrahim Bey'in iki portresi *(Resid Safvet ve Yunus Sadi Beyler*) hem bakarak hem de benzetmek kaygisiyla yapildigi için fena degil.

Ruhi Bey'in *"Yaz"* namindaki levhasi yukaridaki edayi ne güzel tespit ediyor. Ressam *"Yaz"* ismini verdigi levha acaba yazin nesini gösteriyor. Basina çiçek takan ve bu is için uzun müddet

bilahareket duran kagittan bir elbise giyinmis kadinla önündeki sudan baska her seyle memlû bir havuz; sabun köpügü ve yahut beyaz boya bulasigi hissini veren iki kugucuktan ibaret, bunun yazi ifade edecek nesi var?

Ayni ressam Ankara menazirini sergiye getirinceye kadar Ankara panoramasi basacak bir matbaaya gönderseydi daha iyi olurdu; hem para kazanarak arkadaslari tarafindan eserinin satin alinmasina rey verilmedigi için istida vererek bir takim pek kirli çamasirlari meydana koymasina sebepte çikmazdi.

Kendilerine üstad telakki eden ve öylece meshur olan iki ressamin eserlerinin nasil oldugunu söyledikten sonra Sevket Bey'in natürmortlarini, Nazmi Ziya Bey'in *"Kar"*ini ve Emine Nüzhet Hanim'in pek güzel karikatürlerini hürmetle yad etmek lazimdir.

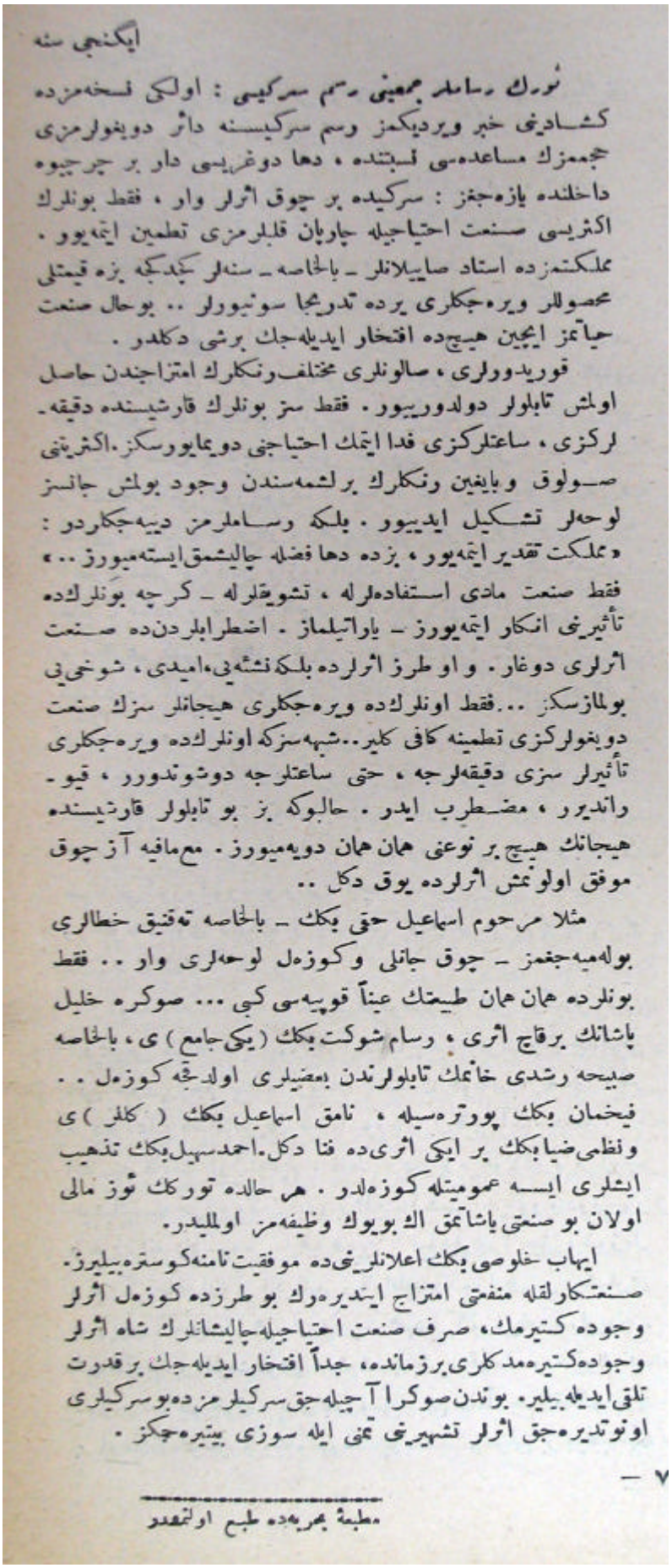
Umumiyetle genç sanatkarlarin eserlerinde bir samimiyet ve his mevcuttur. Bunlar meyaninda Ratib Bey'in büstü meshurun en güzel eserlerindendir. Heykeltiras plastigi anlamis ve his etmis oldugunu parmaklarinin çamur üzerinde ki hareketiyle gösteriyor. Pederini tasvir eden bir kafa, bir ihtiyar çehresini bütün sadeligiyle ifade etmistir.

Sabiha Rüsdü Hanim mesherde misali olmayan kuvvetli desenleriyle gözlerimizi oksadi, tablolarini da ayni saiyle yaparsa pek mühim eserler vücuda getirecegine hiç süphe yok.

Bunlardan mâdâ, Seref Bey'in yaptigi *Fuad Bey*'e ait portre güzel etudiye edilmis ve bir sahsiyet sanatkaraneye malik. Tuttugu yolda sapmadan ilerlemesini temenni ederim.

Ihab Hulusi Bey'in ilanlari memleketimize en yeni seyleri getirmistir. Reklamin manasini tamamen anlayarak tatbik eden bu arkadasimiz tahsilini itmam edince memleketimize gelirde kendi çigirini meslektaslarina tamim ederse pek büyük hizmet etmis olur.

Hitama eren mesherin gelecek seneye hakiki bir "Sanayi-i Nefese-i tersimiye" olmasini menfaat düsünen zevattan ziyade sanat yapmak isteyen sahsiyetlerin hüsniyet vesaitlerinde beklemeye hakkimiz oldugunu söyler ve sözümüzü keseriz !



ایکنجی سنه

ثورك رساملر جمعیتی رسم سرکیسی : اولکی نسخه‌مزده کشادینی خبر ویردیکمز رسم سرکیسنه دائر دویغولرمزی تجمعزك مساعده‌سی نسبتنده ، دها دوغریسی دار بر چرچیوه داخلنده یازه‌جغز : سرکیده بر چوق اثرلر وار ، فقط بونلرك اکثریسی صنعت احتیاجیله چاربان قلبلرمزی تطمین ایتمیوور . مملکتمزده استاد صایبلانلر ـ بالخاصه ـ سنه‌لر کچدکجه یزه قیمتلی محصوللر ویره‌جکلری یرده تدریجا سونیورلر .. بوحال صنعت حیاتمز ایچین هیچ‌ده افتخار ایدیله‌جك برشی دکلدر .

قوریدورلری ، سالونلری مختلف رنکلرك امتزاجندن حاصل اولمش تابلولر دولدوریور . فقط سز بونلرك قارشیسنده دقیقه‌لرکزی ، ساعتلرکزی فدا ایتمك احتیاجنی دویمیورسکز . اکثریتی صولوق و بایغین رنکلرك برلشمه‌سندن وجود بولمش جانسز لوحه‌لر تشکیل ایدییور . بلکه رساملرمز دییه‌جکاردر : « مملکت تقدیر ایتمیور ، بزده دها فضله چالیشمق ایسته‌میورز .. » فقط صنعت مادی استفاده‌لرله ، تشویقلرله ـ کرچه بونلرکده تأثیرینی انکار ایتمیورز ـ یاراتیلماز . اضطرابلردن‌ده صنعت اثرلری دوغار . و او طرز اثرلرده بلکه نشئه‌یی ، امیدی ، شوقینی بولمازسکز ... فقط اونلرکده ویره‌جکلری هیجانلر سزك صنعت دویغولرکزی تطمینه کافی کلیر .. شبهه‌سزکه اونلرکده ویره‌جکلری تأثیرلر سزی دقیقه‌لرجه ، حتی ساعتلرجه دوشوندورر ، قیور ، راندیرر ، مضطرب ایدر . حالبوکه بز بو تابلولر قارشیسنده هیجانك هیچ بر نوعنی همان همان دویه‌میورز . مع‌مافیه آز چوق موفق اولونمش اثرلرده یوق دکل ..

مثلا مرحوم اسماعیل حقی بکك ـ بالخاصه تهقنیق خطالری بولهمیه‌جغمز ـ چوق جانلی و کوزهل لوحه‌لری وار .. فقط بونلرده همان همان طبیعتك عیناً قوپیه‌سی کبی ... صوکره خلیل پاشانك برقاچ اثری ، رسام شوکت بکك (یکی جامع) ی ، بالخاصه صبیحه رشدی خانمك تابلولرندن بعضیلری اولدقجه کوزهل .. فیخمان بکك پورتره‌سیله ، نامق اسماعیل بکك (کلفر) ی و نظمی ضیا بکك بر ایکی اثری‌ده فنا دکل . احمد سهیل بکك تذهیب ایشلری ایسه عمومیتله کوزهلدر . هر حالده تورکك ثوز مالی اولان بو صنعتی یاشاتمق الك بویوك وظیفه‌مز اولملیدر .

ایهاب خلوصی بکك اعلانلرینی‌ده موفقیت تامنه کوسترمیلیرز . صنعتکارلقله منفعتی امتزاج ایتدیره‌رك بو طرزده کوزهل اثرلر وجوده کتیرمك ، صرف صنعت احتیاجیله چالیشانلرك شاه اثرلر وجوده کتیره‌مدکلری برزمانده ، جداً افتخار ایدیله‌جك برقدرت تلقی ایدیله‌بیلیر . بوندن صوکرا آچیله‌جق سرکیلرمزده بو سرکیلری اونوتدیره‌جق اثرلر تشهیرینی تمنی ایله سوزی بیتیره‌جکز .

— ۷ —

مطبعهٔ عامره‌ده طبع اولنمشدر

Ek: 36- Milli Mecmua (1925). Türk Ressamlar Cemiyeti Resim Sergisi, *Milli Mecmua*, Sayi: 44.

Ek: 36- Milli Mecmua (1925). Türk Ressamlar Cemiyeti Resim Sergisi, *Milli Mecmua*, Sayi: 44.

Evvelki nüshamizda küsadini haber verdigimiz resim sergisine dair duygularimizin hacmimizin müsaadesi nispetinde, daha dogrusu dar bir çerçeve dahilinde yazacagiz:Sergide bir çok eserler var, fakat bunlarin ekserisi sanat ihtiyaciyla çarpan kalplerimizi tatmin etmiyor. Memleketimizde üstat sayilanlar - bilhassa– seneler geçtikçe bize kiymetli mahsuller verecekleri yerde tedrice sunuyorlar..

Bu hal, sanat hayatimiz için hiç de iftihar edilecek bir sey degildir.

Koridorlari, salonlari muhtelif renklerin imtizacindan dakikalarinizi, saatlerinizi feda etmek (imtizacindan hasil olmus tablolar dolduruyor. Fakat siz bunlarin karsisinda) ihtiyaci duymuyorsunuz. Ekseriyetini soluk ve baygin renklerin birlesmesinden vücud bulmus cansiz levhalar teskil ediyor. Belki ressamlarimiz diyeceklerdir. ”Memleket takdir etmiyor, bizde daha fazla çalismak istemiyoruz…. ”Fakat sanat maddi istifadelerle, tesviklerle -gerçi bunlarinda tesirini inkar etmiyoruz- yaratilmaz izdiraplardan da sanat eserleri dogar ve o tarz eserlerde belki neseyi, ümidi suhiyi bulmazsiniz. Fakat onlarinda verecekleri heyecanlar sizin sanat duygularinizi tatmine kafi gelir. Süphesiz ki onlarinda verecekleri tesirler sizi dakikalarca, hatta saatlerce düsündürür, kivrandirir, muzdarip eder. Halbuki bu tablolar karsisinda heyecanin hiçbir nev’îni hemen hemen duyamiyoruz. Mamafih az çok muvaffak olunmus eserlerde yok degil …

Mesela Merhum Ismail Hakki Bey’in- bilhassa teknik hatalari bulamayacagimiz- çok canli ve güzel levhalar var… Fakat bunlarda hemen hemen tabiatin aynen kopyasi gibi.. Sonra Halil Pasa’nin birkaç eseri, ressam Sevket Bey’in “Yeni Cami” i, bilhassa Sabiha Rüsdü Hanimin tablolarindan bazilari oldukça güzel… Feyheman Bey’in portresiyle, Namik Ismail Bey’in bir iki eseri de fena degil. Ahmet Süheyl Bey’in tezhip isleri ise umumiyetle güzeldir. Her halde Türkün öz mali olan bu sanati yasatmak en büyük vazifemiz olmalidir.

Ihab Hulusi Bey’in ilanlarini da muvaffakiyet namina gösterebiliriz sanatkarlikla menfaati imtizaç ettirerek bu tarzda güzel eserler vücuda getirmedikleri bir zamanda, cidden iftihar edilecek bir kudret telakki edilebilir. Bundan sonra açilacak sergilerimizde bu sergileri unutturacak eserler teshirini temenni ile sözü bitirecegiz.

اوجنجی سنه
نومرو ٦٦

نقید :

تورك صنایع نفیسه درنکی رسم سرکیسی

تموزك اوتوزنجی جمعه کونی غلطه سرایده کشاد رسمی بایلان رسم سرکیسی حقنده‌کی دوبنولرمزی مع الاسف متأثر اولمرق یازمجنز . کوکل آرزو ایدردی که آدی (تورك رسامار جمعیتی)ندن (تورك صنایع نفیسه درنکی)نه تحول ایدن بو جمعیتك آجدیغی سرکی تورکارایچین افتخار ایدیلهجك پرمحتوی بر صنعت یادانسین. باخصوص که استاد طانینان شخصلر هیچ اولمازسه آماتورلرك فوقنده اثرلر تشهیر ایتسینلر ..

برنجی صالونده صاغ طرفده مکمل بکك تابلولرینی کوریپورز: (سلیمانیه‌دن بوغاز ایچنه بر نظر) آدلی اثرده اول امرده‌سن اعتباریله خطالر وار . عینی زمانده رنکلرده ایی دکل . رسمه لایق قالیتش وپوشاد حالنده چالیشلمش .. دیکر ایکی تابلو ایسه اولدقجه ایی براثر کبی کورونمکده‌در .

دها صوکرا سامی بکك تابلولرینه قوشیلاشیورز : (قریزانتم) ، (شقایق وبلاق) آدلی اثرلر ایلك باقیشده خوش کورونمکده ایسه‌لرده جام کبی وجوق سرت رنکلرله وجوده کلمش اولدیغندن انسان اوزوندن عادتا فطوغرافی کبی بر تأثیر براقیور . دیکر دیوارده‌کی (جبهه خدمت) عنوانلی تابلوده‌ده قاغی آرابه‌سنك آرقه‌سنده‌کی قادینك باجاغنه تزول اصابت ایتمش کبی کورونیور . والحاصل سامی بکك پوروزسز براثرینی کوره‌میورز .

فهیم بکك پیزاژلری جوق سرت و آجی رنکلردن باپیلمش اولدیغندن طبیعی کورونمیور ، روحی اوقشامیور . بالکز (کالر) نده اولدقجه موفقیت وصنعت سه‌زیشلری وار . پورتره‌سنه کلنجه : دمه‌سن خطالری کوزه چارپیور . فرضا قادین دمه‌سن اعتباریله سرت اولدیغی حالده اوکده‌کی قوطی‌یی یوشاقدر. والحاصل کوردیکمز تابلولر اولکی سرکیلرده‌کی اثرلره نظراً سوتوکدر .

عارف بدیعی بك : بوکنجك اثرلرینی کوردکدن صوکرا کندیسنده بویوك براستعداد اولدیغنه قانع اولیورز . رنکلر بر آز سرت ایسه‌ده عمومیت اعتباریله بویوك برموفقیت وآهنك وار.

جمالی ابراهیم بك : اثرلری، نامنه وشهرتنه نظراً پك سوتوك.. بالکز بر پورتره‌سی ایله (اسکله)سی اولدقجه جانلیدر . دیکرلری تمامیله ثولو بر منظره عرض ایدیورلر . بز ابراهیم بکدن بو طرزده اثرلر بکله‌میوردق .

نظمی ضیا بکك : (کنج قیز)، (طالعین) آدلی تابلولرنده موفقیت جوق زیاده‌در. اوده قدرتی باخاصه کوزه چارپقده‌در . دیکر اثرلری‌ده اولدقجه کوزلدر .

محسن وهبی بك : هنوز قیمتلی بر تابلو وجوده کتیره‌مه‌مش. بالکز (یغورتمی دره‌سی)نك یاری اوست قسمنده ، آز جوق درینلك وکوزه‌للك واردر. بر درجه قدارده (سیز.لر)کوزلدر.

شرکت بکك : اسکی اثرلرینه نظراً یکی اثرلری سوتوکدر . آغنارهلری ایسه روحسز وثولکون کورونمکده‌در .

نفیس بکك : رسمنده اولدقجه فوتلی بر آهنك واردر . هنوز طلبه اولدیغنی اوکره‌ندیکمز بوکنجدن استقبال ایچون امیدوار اولهبیلیرز .

حامد بك : هنوز طلبه اولان بوکنجك اثرلرنده درینلك وآهنك کوریپورز . بناء علیه موفقیتلر بکلیه‌بیلیرز .

علی رضا بکك : بر قاچ سنه‌دنبری سرکیلرده رسملرینی کوره‌میوردق. (چاملیجه‌دن مرمره‌یه بر نظر) ، (چاملیجه‌ده نمازگاه جامعی) آدلی تابلولری کندی استیلنده جوق کوزل اثرلردر .

رسمی بك : عمومیتله اولکی سرکیلرده اولدیغی کبی صنعت نامنه روحسز ومعناسز تابلولر وجوده کتیرمش. باخاص (قوش قوندی) آدلی تابلوسنده‌کی قادین بالیاجوه جوق بکزمیور ، رنك تمامیله یوق. جوجوغك پابکلری ایسه تاحادن بایلمش کبی .. هرحالده بوطرزده‌کی اثرلرك سرکی‌ده تشهیری هیچ خوش کیتمیور .

کاظم فائم : (آی بیچکی) و (قریزانتملر) آدلی تابلولری اولدقجه صنعتکارانه وکوزلدر . باخاصه یکی یولده موفق اولمری اعتباریله تبریکه شایاندرلر .

نامق اسماعیل بکك : هر اوچ اثری‌ده اولدقجه کوچوك ایسه‌ده کوزلدر ، وضوح وآهنك واردر .

محمد علی بکك : رئیس جمهورمزه عائد کوچوك آغنارهلر پورتره‌ی کندی مه‌تودنده اولدقجه کوزلدر .

برنجی صالونده‌کی اثرلر حقنده‌کی حسلرمزی یوسورتمه فیصله‌جه یازدقدن صوکرا قوریدوره چیقیورز :

عالك وهبی بکك : آغنارهلری جداً کوزلدر . اوده قوتی ، آهنك ، وضوح یوقسه تابلولرده تمامیله واردر ، تهقیق جوق فوتلیدر . بالکز برنجی صالونه فوتولمه جوق

Ek: 37- Milli Mecmua (1926). Türk Sanayi-i Nefise Dünkü Resim Sergisi, Milli Mecmua, Sayi: 66.

Ek: 37- Milli Mecmua (1926). Türk Sanayi-i Nefise Dünkü Resim Sergisi, Milli Mecmua, Sayi: 66.

Temmuz ‘un 30. Cuma günü Galatasaray’da Küsad resmi yapilan resim sergisi hakkindaki duygularimizi maalesef müteessir olarak yazacagiz. Gönül arzu ederdi ki adi Türk Ressamlar Cemiyeti’nden Türk Sanayi-i Nefise Dernegi’ne tehvil eden cemiyetin açtigi sergi Türkler için iftihar edilecek bir sahne yasatsin. Ba husus ki üstat taninan sahislar hiç olmazsa amatörlerin fevkinde eserler teshir etsinler.

Birinci salonda sag tarafta Hikmet Bey’in tablolarini görüyoruz: “*Süleymaniye’den Bogaziçi’ne Bir Nazar”* adli eserde evvel emirde desen iftihariyle hatalar var. Ayni zamanda renklerde iyi degil. Resme lakayt kalinmis ve posad halinde çalisilmis… Diger iki tablo ise oldukça iyi bir eser gibi görünmektedir.

Daha sonra Sami Bey’in tablolariyla karsilasiyoruz. *“Krizantem”, “Sakayik ve Leylak”* adli eserler ilk bakista hos görünmekte iseler de cam gibi ve çok sert renklerle vücuda gelmis oldugundan insan üzerinde adeta fotograf gibi bir tesir birakiyor. Diger duvardaki *“Cepheye Hizmet”* unvanli tabloda da kagni arabasinin arkasindaki kadinin bacagina nüzul isabet etmis gibi görünüyor. Velhasil Sami Bey’in pürüzsüz bir eserini göremiyoruz.

Feyhaman Bey’in peyzajlari çok sert ve aci renklerden yapilmis oldugundan tabii görünmüyor, ruhu oksamiyor. Yalniz *“Güller”* inde oldukça muvaffakiyet ve sanat sezisleri var. Portresine gelince: Desen hatalari göze çarpiyor. Ferza kadin desen itibariyla sert oldugu halde öndeki kuvveti pek yumusaktir. Velhasil gördügümüz tablolar evvelki sergilerdeki eserlere nazaran sönüktür.

Arif Bedii Bey: Bu gencin eserlerini gördükten sonra kendisinin büyük bir üstadad olduguna kani oluyoruz. Renkler biraz sert ise de umumiyet itibariyle büyük bir muvaffakiyet ve ahenk var.

Çalli Ibrahim Bey:Eserleri namina ve söhretine nazaran pek sönük Yalniz bir portresi ile *“Iskelesi*" oldukça canlidir. Digerleri tamamiyla ölü bir manzara arz ediyorlar. Biz Ibrahim Bey’den bu tarzda eserler beklemiyorduk.

Nazmi Ziya Bey’in *“Genç Kiz”, “Dalgin”* adli tablolarinda muvaffakiyet çok ziyadedir. Ifade kuvveti bilhassa göze çarpmaktadir. Diger eserleri de oldukça güzeldir.

Hasan Vecih Bey: Henüz kiymetli bir tablo vücuda getirememis. Yalniz *“Yogurtçu Deresi”’*nin yari üst kisminda, az çok derinlik ve güzellik vardir. Bir dereceye kadar da *“Sebzeler”* güzeldir.

Sevket Bey’in:Eski eserlerine nazaran yeni eserleri sönüktür akvarelleri ise ruhsuz ve ölgün gözükmektedir.

Sefik Bey'in: Resminde oldukça kuvvetli bir ahenk vardir. Henüz talebe oldugunu ögrendigimiz bir gençten istikbal için ümit var olabiliriz.

Hamid Bey: Henüz talebe olan bu gencin eserlerinde derinlik ve ahenk görüyoruz. Binaenaleyh muvaffakiyetler bekleyebiliriz.

Ali Riza Bey'in: Birkaç seneden beri sergilerde resimlerini göremiyorduk *"Çamlica'dan Marmara'ya Bir Nazar", "Çamlica'da Namazgah Camii"* adli tablolari kendi stilinde çok güzel eserlerdir.

Ruhi Bey'in Umumiyetle evvelki sergilerde oldugu gibi sanat namina ruhsuz ve manasiz tablolar vücuda getirmis. Bilhassa *"Kus Kondu"* adli tablosundaki kadin palyaçoya çok benziyor. Renk tamamiyla yok. Çocugun patikleri ise tahtadan yapilmis gibi … Her halde bu tarzdaki eserlerin sergide teshiri hiç hosa gitmiyor.

Güzin Hanim: *"Ayçiçegi "* ve *"Krizantemler"* adli tablolari oldukça sanatkarane ve güzeldir. Bilhassa yeni yolda muvaffak olmalari itibariyle takdire sayandir.

Namik Ismail Bey'in: Her üç eserde oldukça küçük ise de güzeldir. Vuzuh ve ahenk vardir.

Mehmet Ali Bey'in: Reis'i Cumhurumuza ait küçük akvarel portresi kendi metodunda oldukça güzeldir.

Birinci salondaki eserler hakkindaki hislerimizi bu suretle kisaca yazdiktan sonra koridora geçiyoruz:

Mâlik Vicdani Bey'in: Akvarelleri cidden güzeldir. Kuvveti, ahenk , vuzuh bu nefis tablolarda tamamiyla vardir. Teknik çok kuvvetlidir. Yalniz birinci salona konulmaya çok layik olan bu eserlerin koridora lakaydane bir surette yer verilmesine çok teessüf ettik ve akil erdiremedik Melek Vicdani Bey'in sahsiyetini bütün eserlerinde görmek mümkündür. Insafa gelerek bu nefis eserleri sanat namina –hiç olmazsa– salona almalarini istemek ve temenni etmek en büyük bir hak olmaz mi?

Talat Bey'in: Talebe oldugunu ögrendigimiz bu genç de az çok olmustur. Yalniz bazi desen hatalari göze çarpiyor. Yeni yolda çalisan bu gence muvaffakiyet dileriz

Hayri Bey'in: *"Yildiz Çiçekleri"* unvanli iki tablosu cidden çok güzeldir. Kuvvetli bir ahenk ve kaynayis, renklerde ki imtizaç yeni yolda yapilan bu eserlere büyük bir kiymet vermektedir. Diyebiliriz ki Sergide ki çiçeklerin en güzeli bu iki tablodur. Bilhassa bu eserlerinde koridora sikistirilmasi hayretimizi mucip oldu. Biz sanatkarlari, yahut sanat asklarini munsif ve hakk-sinas tanimak isterken tertip heyetinin bu vasiflardan uzaklastigini görmekle çok müteessir ve müteessif olduk.

Sabiha Rüsdi Hanim: Geçen sene oldugu gibi bu seneki eserlerinde de muvaffak olmustur. Renklerin imtizaci, ifade kuvveti görünmektedir.

Melek Celal Hanim: Kalemle yapilan resimleri ve akvareli oldukça yüksektir.

Ikinci salonda resimler ekseriyet itibariyle güzel olmayan eserlerden mürekkeptir.

Semseddin Ruhi Bey'in: *"Kozyatag"* adli tablosu pederinin resimleri yaninda –gerçi her ne kadar ayni yolda çalisilmis ise de- güzel sayilabilir. Yalniz Kemaleddin Rifat Bey'in *"Çinar Gölgesi"* bazi ton hatalarina ragmen güzeldir.

Arif Bedii Bey'in "*Mehtapta Köy Yolu*" adli küçük eseri cidden mehtap da bir gece yasatmasi dolayisiyla güzeldir. Renklerin imtizaci ve ahenk çok kuvvetlidir.

Ikinci salonda en nefis imtizaçli eser hemen hemen bu iki sahsin tablolarindan ibaret sayilabilir.

Türk Sanayi-i Nefise Dernegi Resim Sergisi hakkindaki duygularimizi bu suretle kisaca yazdiktan sonra tertip heyetinin lakaydisini ve hatalarini söylerken ne gibi hislerin salonlarin tanziminde hakim oldugunu anlayamadigimizi da ilave edecegim.



نومرو ۹۹ — اوچنجی سنه

لایق اولان بو اثرلرك فوریدوده لاقیدانه بر سورتده صیقیشدیریلماسنه جوق تأسف ایتدك و عدل ایدیرمدك .

مالك وجدانی بكك شخصیتی بوتون اثرلرنده كورمك ممكندر . سركی قیافه‌دن اول ترتیب هیئتك بر آز اولسون انسانه كلهرك بوتفیس اثرلری صنعت نامنه ـ هیچ اولمازسه ـ سالونه آلمرینی ایسته‌مك وتمی ایتمك اك بویوك برحق اولمازمی ؟..

طلعت بك : طلبه اولدیغی اوكرندیكمز بوكنج‌ده آزچوق اولمشدر . یالكز بعضی دوستلرن خطالری كوزه چارپیور . یكی یولده چالیشان بوكنجه موفقیت دیلهرز .

منیری بك : (پیسلدیز جیجكلری) عنوانلی ایكی تابلوسی جداً جوق كوزه‌لدر . قوتلی بر آهنك وقاینایش ، رنكلرده‌كی امتزاج یكی یولده یاپیلمان بو اثرلره بویوك برقیمت ویرمكده‌در . دیه بیلیرزكه سركیده‌كی جیجكلرك اك كوزه‌لی بوایكی نفیس تابلودر . باخصوصه بو اثرلرده فوریدوده صیقیشدیریلماسی حیرتمزی موجب اولدی . بز صنعتكارلری ، باخود صنعت عاشقلرینی منصف وحق‌شناس طانیمق ایسترسكن ترتیب هیئتك بووصفلردن اوزاقلاشدیغی كورمكله جوق متأثر ومتأسف اولدق .

صبحه رشدی خانم : سكن سنه اولدیغی كبی بوسنه‌كی اثر لرنده‌ده موفق اولمشدر . رنكلرك امتزاجی ، افاده قوتی كورونمكده‌در .

ملك محمود خانم : قلمله یاپیلان رسملری وآغارملی اولدقجه بوكسكدر .

ایكنجی صالونده‌كی رسملر اكثریت اعتباریله كوزه‌ل اولمیان اثرلردن مركبدر .

شمس‌الدین وهبی بك : (قوزباتاغی) آدلی تابلوسی پدرینك رسملری یانده ـ كرچه هر نه‌قدار عینی یولده چالیشلمش ایسه‌ده ـ كوزه‌ل صایيلامیاور .

یالكز كمال‌الدین رفعت بكك (چنار كونكسی) بعضی طون خطالرینه رغماً كوزه‌لدر .

عارف بدیعی بكك (مهتابده كوی یولی) آدلی كوچوك اثری جداً مهتابده بركیجه باشاقمسی دولایسیله كوزه‌لدر . رنكلرك امتزاجی وآهنك جوق قوتلی‌در .

ایكنجی صالونده اك نفیس وامتزاجلی اثرلر همان همان بوایكی شخصك تابلولرندن عبارت صایيلامیاور .

تورك صنایع نفیسه درنكی رسم سركیسی حقنده‌كی دوینو‌لرمزی بوسورتله قیصه‌جه یازدقدن صوكرا ترتیب هیئتك لاقیدیسنی و خطالرینی سویله‌ركن نه‌كبی حسلرك صالونلرك تنظیمنده حاكم اولدیغنی آكلایه‌مدیغمزدن علاوه ایده‌جكز .

م . م

نمره : ۲۵

سیاوه‌ستر بونارك جنایتی

انشیرا مضامنده

محرری : آناطول فرانس — مترجمی : بهیج انور مابعد

تورلوسنی الهام ایتمشدی . موسیو (دوله‌سه‌ی) جوق حدید و (قلهمانتین) پك كرزه‌لدی . اونكله اونك آروسنده جنت وجهنم ساعتلری كیجه‌یوردم . عاشقدم ، نهایت عزت نفسمدن فدا كارلق یاپارق ، بركون (قلهمانتین)ی‌ده ایچنده طاشیه‌جق اوشاك (ابراهیم) ، (مانس) و (دوقالیون) دوولرینه طاقدیغی تاریخی وسیاسی سیمالرده موسیو (دوله‌سه‌ی) ك هم ایسته‌دیكی شكله موافقت ایتدم .

بزخریطه‌لری ترتیب ایتدكجه مادمازل (دوله‌سه‌ی) ده اونلره صولو بویا ووروبیوردی . ماصه‌نك اوزرینه اكیلوب ، ایكی یارماغیله فورچایی طوتاردی . اوزمان كوز قاپاقلرندن یاشلی قلرینه دوغرو بركولكه اینر ویاری قاپالی كوزلری اطیف بر قویولقده كورونوردی . بعضاً باشنی قالدیررودی وبن یاری آچیق آغزینی كوررردم . كوزه‌للكنده هرآن دكیشه‌ن پرمعناوایردی . اك طبیعی حركتلری بیله بنی درین خولیالره سالاردی . اوكا پرستش ایدركن موسیو (دوله‌سه‌ی) له ، (زوپیتر)ك (تسالیا) نك داغلق مناطقنده مستبدانه حكم سوردیكی و (اورفه)نك ، فلسفه تدریساتی یاپاركن تودیع ایلمكله تدبیرسزلك ایتدیكی خصوصنده دائما متفق قالیردم . عنادجی اختیارك بوفكرلرینی قبول ایتدیكم زمانلر برعلم خائنیمی ، یوقسه برقهرمانمی اولدیغمی حالا دوشونورم .

شوفیده سویلیه‌یم‌كه مادمازل (قلهمانتین) ، بكا بویوك بر علاقه‌كوسترمیوردی . مع‌هذا بولاقیدی‌یی ، شكایتی دوشونمیه‌جك قادار دوغرو وطبیعی ده‌بولمایور ده‌كیلدم . كرچه مضطرب اولیوردم . فقط بكده فرقنده اولمایارق امید ایدییوردم ، چونكه داهاعنوز برنجی (آثور) ایمپراطورلغنده ایدك .

موسیو (دوله‌سه‌ی) هرآقشام بابامله قهوه ایچمكه كلیردی . كندیلرینه بربرلرینه تاسیل وسط ایتدكلرینی بیلمیوردم . چونكه بونلركندن داها فرقلی ایكی قارانتره یك آز تصادف ایدیلیر . بایام آزبكنیر جوق عفو ایدوردی . باشی ایلریده‌دیكه بتون افراد

Ek: 38- Mehmed Mesih (1927). Türk Sanayi-i Nefise Birligi Ankara Resim Sergisi, *Milli Mecmua*, Sayi: 88.

Ek: 38- Mehmed Mesih (1927). Türk Sanayi-i Nefise Birligi Ankara Resim Sergisi, *Milli Mecmua*, Sayi: 88.

Son Ankara seyahatim esnasinda yurdumuz için iftihar edilecek bir sergi ziyaret ettim. Türk Sanayi-i Nefise Birligi resim subesinin Ankara Sergisi…Yeni yapilan Maarif vekaleti müze binasinda tertip edilen bu sergi, diyebilirim ki simdiye kadar memleketimizde vücuda getirilen sergilerin en makbulü idi; bilhassa bina, moble ve tertip itibariyle Avrupa sergileri derecesinde bir varlik sayilabilirdi.

Geçen Temmuz'da Galatasaray'da küsad edilen sergiyi hatirlayanlar herhalde mahsus bir tekamüle sahit olmuslardir.

Mamafih Avrupa'da gördügüm bazi eserleri burada tekrar gördüm Ferza Sami Bey'in *"Cebheye Hizmet"*, Nazmi Ziya Bey'in *"Dalgin"*, Ruhi Bey'in *"Kus Kondu"*, Feyheman Bey'in *"Güller"* adli tablolari gibi…

Sütunlarimizin müsaadesizligi hesabiyla eserler üzerinde durarak fikirlerimi yazmak mümkün olamayacagindan ancak en güzel buldugum tablolari kaydedebilecegim.

Tahrir heyetimizden merhum Avni Lifij Bey'in *"Ankara Etrafinda"* adli eseri sanat nokta-i nazarindan oldugu kadar sergide de en güzel eserdir. Namik Ismail Bey'in resmini derç ettigimiz *"Çankaya"* unvanli tablosu basta olmak üzere *"Ankara Kalesi"* adli dekoratif eseri cidden nefistir. Ben Namik Ismail Bey'den memleket namina bu tarzda eserler bekledigim cihetle fazla söz söylemeyecegim. Sevket Bey'in en en güzel eseri ise *"Rüstem Pasa Cami Mihrabi"*dir. Sanatkar, gerek desen gerek renklerin imtizaci vesaire itibariyle, bilhassa kendi sahasinda, çok muvaffakiyet göstermistir. Nami Ziya Bey'in *"Sonbahar"* adli tablosu, kuzular olmasa idi fevkalade bir eser sayilabilirdi, ressam bu tabloda natüriyi iyi hissetmistir. Feyheman Bey'in *"Gurub"* adli manzarasi nefis bir eserdir. Gayri vazi ve çok renkli olan bu tabloda ressamin, rengi desene tercih ettigi his ediliyor.

Halil Pasa'nin *"Ortaköy Camii"*, Hikmet Bey'in panoramatik bir tablo olan *"Kus Dili Deresi"*; Efser Hanim'in *"portresi"*; Ali Riza Bey'in , kendi sahasinda vücuda getirdigi eserlerde serginin güzel tablolari meyanindadir. Yalniz sergide çok bayagi bir tesir vücuda getiren bir resim hakkinda birkaç satir yazmadan geçemiyecegim: Ahmet Bey'in *"Uryan"* adli modeli… Ben bu resmin tavsifi için, eser diyemeyecegim cihetle, "modelden" baska bir kelime bulamadim. Adi bir kartpostal çesnisi saklayan bu "model" gerinir bir vaziyette ellerini ensesine koyan çirilçiplak bir kadini tasvir etmektedir. Sag ayagi sedir üzerine uzatilan sol ayagi ise dösemeye bükülerek isidâd ettirilen ve hatta her tarafi meydanda olan bu kadinda sehvi ve bekleyen bir hal var. Alelade bir fotograf kopyasi his veren bu resmi tertip heyetinin sergiye almasi sanat namina iyi bir hareket sayilamaz.

Avrupali artistlerinde çiplak tablolar yaptigini görüyoruz, fakat onlar ne kadar da çiplak olsalar sanat eserleri olmalari hesabiyla böyle çirkin bir sahne yasatmiyorlar. Esasen sanat la ahlaki degimlidir?

Heykeltiras subesinde: Nejad Bey'in *"Kadin Büstü"* sade olmakla beraber en güzel eserdir.

Sanayi-i tezyiniye subesi: Bu serginin en güzel bir cephesi sayilsa yeridir. Vasif Bey'in "Saheserleri büyük bir kudretinen canli numunelerini yasatiyor. Ferza abanoz üzerine sedef islemeli kufî (Fa'llâhu hayrun hâfizan ve hüve erhamu'r-râhimîn) levhasi temasasina doyulmayan eserlerdendir. Sonra abanoz üzerine sedef "Namik Ismail" Bey'in islemeli büyük ve küçük besmele levhalari, pilesinin üzerine sedef resim çerçevesi, fildisi tavla, gül agaci üzerine sedef kakmali kemençe, sedef islemeli ud vesaire diyebiliriz ki her türlü kiymetin fevkinde sanat eserleridir. Türkiye bu sanatkarlarimiz dolayisiyla bi-hakkin iftihar edebilir. Yalniz Vasif Bey sanatini daha umumi bir çerçeve dahilinde inkisaf ettirse ve talebe yetistirse memleketine daha fazla hizmet etmis olur. Tabi bu yollarda yürüyebilmek içinde himayeye ihtiyaç vardir.

Gelecek sene küsad edilecek sergi için bir çok ümitler besleyerek Ankara Resim Sergisinden ayrilirken sanatkarlarimizin biraz daha fazla çalismalarini da temenni ediyordum.

Hayat Mecmuasi

دردنجی آنقره رسم سرکیسی

تورك رساملغی ، قرق سنه مقدم ، پارس صنایع نفیسه مکتبندن فیض آلان خلیل پاشا ومرحوم حمدی بکلرك قیمتلی صنعت حوله‌سیله فرانسه‌دن عودت ایتمه‌سیله باشلار .

مملکتمزده ایلك رسم تخمنی آتمق شرفی ، تورك رسم صنعتنك علمداری بوایکی صنعتکاره عائددر . بو ایکی رسامك پارسده تحصیلده بولندیغی اثناده ، پارس مکتبنده قلاسیزمك بانیسی رسام داویددن منشعب (ڤه‌نفر) و (ژه‌روم) ك دوام ایتدیردیکی قدیم یونان صنعتنی احیا وتقلید طرزی حکمران ایدی .

خلیل و حمدی بکلر ، ژه‌رومك دوغماتیك ڤه‌قولندن قوی بر تربیه و صنعت دیسیپلنی آلدقدنصوکره ، مشروطیته یاقین بر زمانه‌قدر صنعتلرینی نشر ایده‌رك ، تورك رسم تاریخنك باشلانغجنی تأمین ایتدیلر ، که بودوره ملی تورك رساملغنك برنجی دوره‌سی عداولنور . تورك رسمنك مؤسسلری اولان بوایکی صنعتکاردن صوکره مرحوم سید وشکر احمد پاشا کی متوسط درجه‌ده بر قاچ رسام یتشدی ایسه‌ده بوذواتك رسم صنعتنه هیچ تأثیری اولمامشدر .

تخمیناً قرق سنه مقدم تأسیس ایدیلن صنایع نفیسه مکتبمزده رسم معلمی بولنان (واله‌ری) نك حمال و کوفه‌جی مودللرندن یاپدیردیغی پورتره‌لر ، وقاتوچوق کبی آقاده‌می ڤه‌تودلرندن ، مع‌الاسف هیچ بر تورك کنجی استفاده ایده‌مه‌مش واوزوز سنه‌لر مکتب ، تحصیل تأمیندن صرفنظر ، صنعتکار نامزدلرینك ذوقلرینی تخریب ایتمك تهلکه‌سنی احضار ایتمشدر .

بو دورده مه‌تودیك و عزمکار سعی ایله آنجق شوکت بك یتیشمشدر . خلیل پاشادن اوتوز سنه صوکره یعنی مشروطیتی متعاقب اوروپایه ایکنجی بر صنعتکار قافله‌سی کیتدی . روحی ، ابراهیم ، عونی ، نظمی ضیا ، فخیان ونامق اسماعیل بکلردن مرکب بو قافله حرب عمومی باشلانغجنده یکی و تازه بر صنعت ایله عودت ایتدیلر .

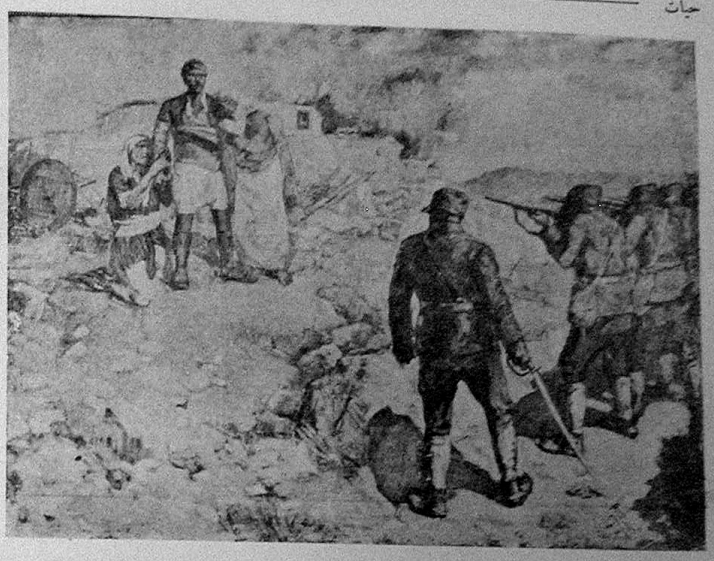
بو رساملرك عودتی‌ده تورك رسم تاریخنك ایکنجی دوره‌سنك ، مبادیسنی تشکیل ایدر . بوصنعتکارلرك ایلك واك بویوك جهد وغیرتلری صنعتی عمومیلشدیرمك و بر محیط احضار ایتمك اولمشدر . فی‌الواقع تشکیل ایتدکلری جمعیتلرك هر سنه آچدیغی سرکیلر رسمدن ، کوزللکدن ذوق آلمق فضیلتی مملکت وخلقه نشر ایتمش وبالنتیجه بوکون مملکتمزده بر رسم حرکتی وجود بولمشدر .

بوایکی زمرهٔ صنعت آره‌سنده خواجه رضا بکك قوردیغی آیری بر ڤه‌قول واردر . خواجه رضا بك ، طلبه‌سی حقی ، جواد ، اسماعیل حقی بکلر و دیکر بر چوق رساملره ویردیکی درسلرله آیری براصول نقش احداث ایتدی ، که تمامیله اوریژینال و خواجه‌نك



سرکینك رسم کشاده بولونانه ذوات عالیه

Ek: 39- Hasan Vecih Bey (1927). Dördüncü Ankara Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 31.



بونانه مظالمندن : قورتولوش و بزیلن تورکلر ـ حامد بك ـ

تلقینه منحصر سیسته‌ماتیك بر شکلی حائز ایدی .

بو طرزك معقبی اولانلر ، ضیا وهوانك طبیعتدکی تأثیراتنه ، فن الوانه ، رنکلرك خاصه‌سنه، (effet) یه هیچ موقع ویرمه‌یه‌رك عندی کورکو ورنك بیلکیلرینی قولای وماهرانه بر پایش ایله توالده کچردیلر و یکدیکرلرینه اوقدر مؤثر اولدیلرکه ، بربرندن تفریق ایتمك مشکل اولان (poncif) لوحه‌لر وجوده کتیردیلر. بوطرز رسمك پیری اولان استاد رضا بکك رومورکوریله سوروکله‌نن بو زمره‌یه (غیر متحرك صنعتکارلر) نامنی ویره‌بیلیرز .

تورك رسمنك کچیردیکی مختلف صفحه‌لری مختصر آقیدایندکدن صوکرا رسم‌سرکیسنی کزه‌لم.

تورك رساملری جمعیتی ، سنه‌لردنبری چنبرلی طاش‌ده خصوصی آتلیه‌لرده ، تورك اوجاغی ، غلطه سرای قلوبی کبی مشهر اولمغه غیر مناسب بنالرده سرکیلر آچارکن بو سنه آنقره‌ده منتظم و آیدینلق بر بنا بولمشدر .

موزه بنامی برمشهر اولمق ایچون صالونلرینك تفسیاتنك مکملیتی ، پنجره‌لردن سوزولن ایشقلرك ثابت یوشاقلغی اعتباریله تشهیر ایدیلن اثرلرك حقیقی قیمتلرینی محافظه‌ده عامل اساسی اولمش ، دوقوز صالونی احتوا ایدن سرکیه اللی بر رسام اشتراك ایتمشدر .

ایتمکده‌کی موفقیتی صنعتکارك یوکسك قابلیتنه دلیلدر .

کله‌نك آخری (isme) ایله نهایت بولان قلاسیزم ، پوریزم ، سینقرومیزم الخ کبی مسلك و طرز زنجیرلرینه باغلی اولمایان ، تمامیله مستقل وشخصی بر صنعته مالك ، مستثنا برقابلیت اولان نامق اسماعیل بك حقیله حیاتدار بررسام (peintre virant) در .

آنقره منظره‌لرنده کونشك شدتی ، بلوطلرك قاراقته‌رینی،ضیانك آغاج وطوپراقلرده هر آنده‌کی تحولاتنده تأثیراتنی محاکمه‌لی برقاورا- یشله سرعتله یاقالایوب اثرنده افاده ایدرکن



بورته ـ نظمی ضیابك ـ

بواللی بر رسام ایچنده ، رساملرلیده‌ری نامق اسماعیل بکدر . نامق اسماعیل بك قوتلی بر واسطه اولارق قوللاندیغی پارلاق ، مهتز ومتین رنکلرینه ، (تکنیك) مهارتی قاریشد- یره‌رق جانلی برپورتره ، سودیکی طبیعتی واسع ادراکیله تحلیل ایده‌رك عاشق بر آرزونك ویردیکی حساس بر روح ایله ، رنکلرینك بکارتنی اخلال ایتمه‌دن صیجاق منظره‌لر ابداع



جاك قایا ـ نامق اسماعیل بك ـ

Ek: 39a- Hasan Vecih Bey (1927). Dördüncü Ankara Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 31.

طبيعتك تازه‌لكنى اولديرمه‌دن موفق اولماسى هرصنعتكاره نصيب بر طالع دكلدر .

پرحمت برده‌سه‌ن ، زنكين برپالت.. نامق اسماعيل بك بوايكى حصلتيله سركى‌ده تفرد ايتمشدر .

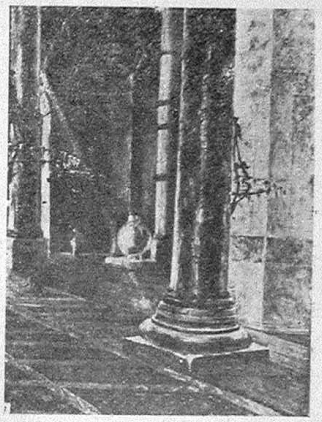
سركى‌ده‌كى لوحه‌لرك اكثريتى سبزه ميوه چيچك تارلالرى تشكيل ايتمش . پورتره يوق كيدر . نه‌قدر اصابت كه‌نامق اسماعيل بك ياشايان برقادين پورتره‌سيله‌مشهره جان وروح ويرمش .

حكمت بك ، فندقلى ساحلى تابلوسنده اصغرى واسطه ايله اعظمى نتيجه الده ايدن واثرينى ساده‌لشديرمكه الك جوق موفق اولان ـ نادر وصحتلى كوروشه مالك ـ برآرتيستدر .



ـ سامى بك ـ

ميرهبه ياردىم



آياصوفيده بر صباح ـ شوكت بك ـ

حكمت بكده، موفق اولامايان صنعتكارلرك باش اوردينى جاليلى فورچه‌لر ، موازنه‌سزكنيش توشلردن عبارت حيله‌لى بر (ويرتو اوزيته) كوستريشى يوقدر . رسام ، ناتورك قيمتنى اى اكلامش، وقوميوزه‌ايتديكى منظره‌لرنده‌پيتوره‌سك بروصف آرامقله صنعتنى هرسنه‌كى دكرينك فوقنه چيقارمشدر . (قوشديلى) لوحه‌سنده قپالى هوانك محزون تاثيرى نه كوزل كورونمكده‌در

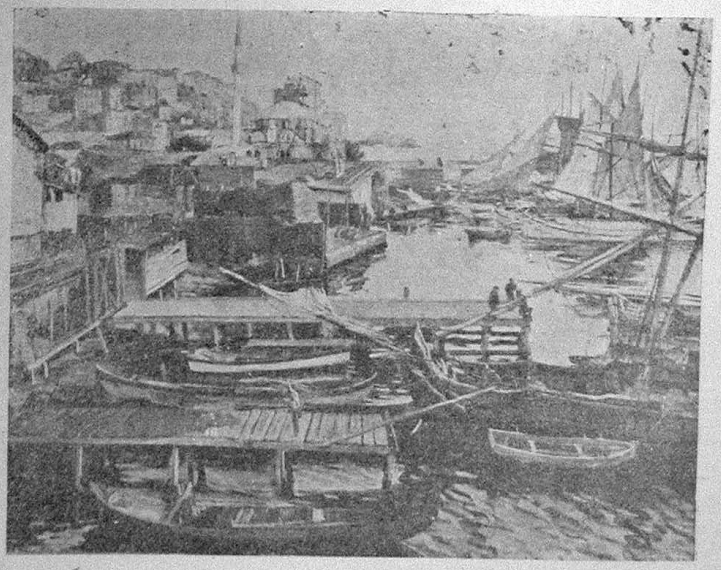
فخيان بك بوغازايچى منظره‌سنده شفاف ماوى ، نحيف (غرى)وآتشين يشيل رنكلرك مزجندن جاذب برآهنك ياراتمش، طبيعتى يا موق قدر يموشاق حس ايتمش .

ناتورمورتلرى زنكين رنكلرله مزين ، چيچكلرنده‌ناتورك قاراقته‌رينى،شكلنى نظراعتباره آلمايه‌رق ، اثرينه تيتره‌ك (تون) كتله‌لريله اهتزاز ويره‌رك ، حاذق برزنكشناس اولديغنى اثبات ايتمش . آرتيست صنعت نقشك ، رنك ديمك اولديغنى تماميله اكلامش .

نظمى ضيابكك ، مختلف‌طرزلرده‌كى متعدد لوحه‌لرينك صيجاقلغى ، مقناطيسى قوت‌حصوله كتيرمش،زاثرى جذب ايدييور ،

صباح آلاينده (واتو) صوك بهارنده (قورو) قره‌دكز منظره‌سنده (قلودمونه)كى بيوك استادلردن(نه‌قله‌كتيك) برستيل وجوده كتيره‌رك متصف اولديغى ايچه دويغوسى ايله صنعتنى يوغورمش،لوحه‌لرينه‌اصالت علاوه ايتمش رنك توزيعاتنه وقوفى سايه‌سنده تونلرينى يموشاق تمقده‌كى موفقيتى صاغلام برتكنيكه صاحب اولديغنه دليل . صنعتك فورچه‌ايله دكل ، حس ووقوف ايله افاده ايديله‌جكنى اثرلريله واضحاً اثبات ايدن نظمى ضيابك ايچه برشخصيتدر .

يوكسك قدرتى صنعت محيطمزه تسليم ايتديرمش اولان جالالى ابراهيم بك، واسع خيالنك منبعندن آلديغى الهام ايله (يونان عسكرى كويلولرى قورشونه ديزييور) ناميله اى برپارچه چيقارمش .



ـ حكمت بك ـ

قايا طاسى ساحللرى

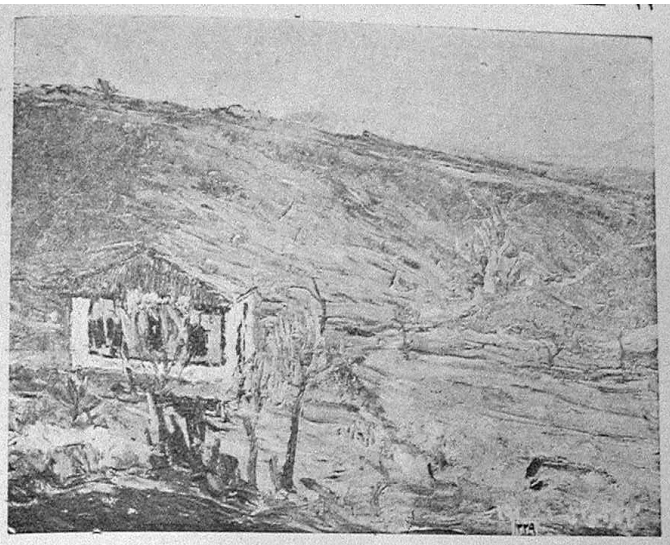
دکز منظره‌لری شطارتیله رنکلردن قومپوزه ایدلمش آهنکلی بور نوط ...

قیمت وقابلیتنه حیران قالدیغمز رسامك بوسنه‌کی اثرلری، مالك اولدیغی قابلیته کوره جوق خسیس ؛ ملی رسم صنعتمزده مهم تاریخ تشکیل ایده‌جك قدر دکرلی لوحه‌لر ابداع ایده‌بیله‌جك اولان ابراهیم بکی، کوکل ایسته‌یورکه هرسرکده زنکین کورسون . خلقتك کندیسنه بخش ایتدیکی نهایتسز صنعت سرمایه‌سنی کوچك پوشاد وپتی برسعی ایله افلاس ایتدیرمه‌سین. مستریح دماغ ، عصبی روح ، بر صنعتکارك چالیشماسنه لازم عاملر اولدیغنه کوره تمنی ایده‌ملکه صاحب طبیعت ابراهیم بکه بو لطفلری احسان ایتسون .

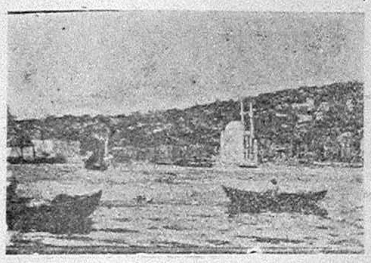
شوکت بك ، معبدلرمزك اسرار انکیز هواسی حشمتلی یوشاق آنلرینی پنبه بر آهنك ایله تثبیت ایتمك، سامی بکك، طرزینك مفتاحنی تشکیل ایدر .

رسمك ته کنیك کوحلکی ، رسامك حسیاتی لوحه‌سنه قید ایتمه‌سنه مانع اولمامش، سربست و کنیش توشلرله ، سودیکی برموضوعی ساده واثرنی یورمادن نقش ایتمش .

بیچاغك قوی ضربه‌لرینی فورچه‌نك ضعیف و جیلیز ایزلرینه ترجیح ایده‌رك تابلولرینه صلابت ویرمش. حرب وملی موضوعلر رسامنك چیچکلری نازك الله ایشلنمش ظریف نوطلردن مرکب بر فانته‌زی‌که ، بر قونسرك (قادانس)ی قادار روحنواز .



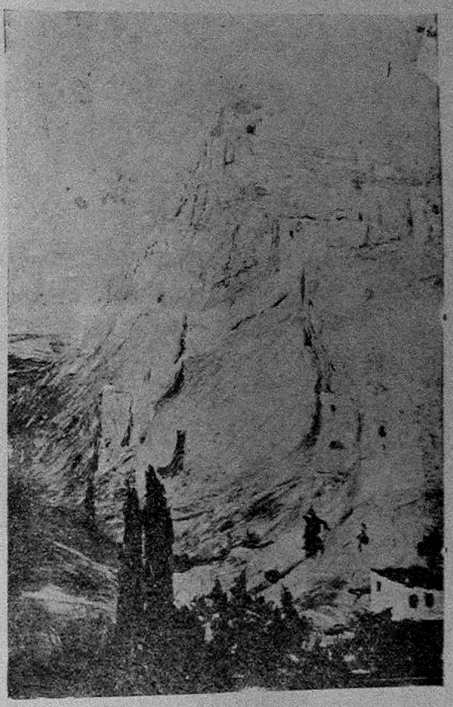
جاك قایا - نامق اسماعیل بك -



ارناکوی - خلیل پاشا -



جاك قایا - نامق اسماعیل بك -



آنفره - نامق اسماعیل بك -

وقارینی لوحه‌لرنده قوتله ضبط ایتمش ، بدیعی حس ایله تورك رنکلرینی ، اصیل تورك ذوقنی الك ایی یازمش برصنعتکاردر .

اثرلرنده، خطوط وتفصیلاتی اقتصاد ایده‌رك آنجق یاراتمق ایسته‌دیکی کوزللکك اساسنی آرامش، ساده وساده‌لکی قادار صاغلام بر پاپیشله جامعلرینه علویت زرق ایتمش .

کوك ، داغ ، قایااوزرینه آقشام کونشنك عکس ایدن

Ek: 39c- Hasan Vecih Bey (1927). Dördüncü Ankara Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 31.

عونی لیفیژ بکك منظره‌سی سرکینك سویملی لوحه‌لرندن بری . رسامك بویوك مزیتی منظره‌لرنده تزیینی وصف آراماسیدر . ناتوردن بیقمش ، طبیعتی ده‌قوراتیف اولاراق افاده‌ایتمکله رسام عونی‌بك هرکسدن‌اول‌عصری صنعت مفهومنی ادراك ایتمش بر آرتیست دیمکدر .

(عریان) اثری ، اون سکزنجی عصرك، فرانسوا بوشه ، فراغونار ، دورینك شهوی آلاپومپادور لوحه‌لری کبی ، شیرین و کوزل . (نو) لوحه‌لرده وجود بشرك فیزیك علویتنی یاراتمه‌یلمك برصنعتکار ایچون نه‌بویوك مظهریت!..

روحی‌بك، طرزیله‌تفرد ایدن برشخصیت. ژانر لوحه‌لرینه خشین دویغوسنك تولیدایتدیکی صنعت عشقیله چالیشمش ، فقط رنکك عفیف اولمایشی،اثرلرینك انشا آتنی(پارالیتیك)قیلمش.

(قوش قوندی) رسامی صنعته‌اولان محبتی درجه‌سنده پارلاق و عفیف رنکلره صاحب اولسه‌یدی،رساملرمزك‌اك‌قدرتلیسی‌اوله‌بیلیردی.

روحی بکك متفکر بر صنعتکار رسام ، و اهالجی بر ناقش‌اولارق ایکی‌وجهه‌سی‌واردر.

رسام ایکن دوشونمه و یاپیشنده آلدانمسی مفقود . ناقش‌ایکن : غیرصاف‌رنکلرك‌ویردیکی آقوردسزلقدن نقش ایتدیکی پارچه‌نك صحتی مختل اولویور .

(اختیار چوله) غیور بر چالیشمه‌نك نتیجه‌سی . (ارنکوی استاسیون جاده‌سی) سرکیده‌کی لوحه‌لرك مکملی و حقیقی طبیعتك بر نمونه‌سیدر . طبیعتدن مص ایتدیکی کوزللکی غیب ایتمه‌دن ، اثرنده صحتله ابداع ایده‌ن،قوتلی بر ره‌آلیست اولان استاد خلیل پاشاء کونشك پیریلدایان تأثیرلرینی (اورته کوی جامعی) لوحه‌سنه حاکم فورچه‌سی ایله یازمش .

منظره‌لرنده یشیل رنکلرك‌خواصنی بیله‌رك نقش‌ایدن سعدی بکك (پاشابغچه‌سی)لوحه‌سی احمد بکك اولغون پوشادی سرکینك قازاندیغی اثرلردن معدود .

سرکیه اشتراك ایدن کنجلر آره‌سنده ایکی قیمتلی شخصیت وار : حامدواشرف‌بکلر. برنجیسنك ابداعی ، ایکنجیسنك‌عصبی‌وحساس طرزلری وار . طبیعتی مونس کوروشیله نقش ایده‌ن اشرف‌بکك (قار آلتنده قولوبه) وبهار لوحه‌سی، حامدبکك منتظم (توشلر) واولغون رنکلردن مرکب حیدر پاشا جواری‌منظره‌سی سرکیه قیمت ویرمش . دوقتور حکمت بکك ظریف بر فکردن چیقمش سیس لوحه‌لری خاریلاتوس افندینك تمیز ده‌سه‌تلی پورتره و عریان لوحه‌سی . منیر جوشقون بکك قار ، (بغداد کوشکی) ناجی و الهامی افندیلرك پیشکین ناتورمورتلری، کمال‌رفعت بکك‌معصوم تیپ قاراقته‌رینی جامع چوجوق باشی طورغود بکك بهار لوحه‌سی،احسان‌رضاحانمك لیلاقلری افسر خانمك قوتله انشا ایدلمش ناتورمورتی سرکینك ایی اثرلرینی تشکیل ایدییوردی . سرمد بکك چایدانلغی سرکینی زنکینلشدیره‌ن بر اثر ؛ کزین فخیان‌خانمك میوه وچیچکلری قوتلی بر ته‌کنیك‌محصولی، قریزانته‌ملر صاحبنك فخیان بکدن آلدیغی تربیهٔ صنعت ، فطری قابلیتنی هرسنه دهافضله انکشافه مظهرقیلمش.

خواجه‌رضابك‌رسمی‌سودیرمکله تورك‌تاریخ صنعتنده‌موقع آلمش قیمتلی‌برصنعتکاردر. نقشده اسلوبنی کندی‌سعییله ایجادایتمش،ویتیشدیردیکی بر چوق طلبه ایله رسمی سوه‌نلره طرزینی بکندیرمکه موفق‌اولمش حقیقی‌برخلق‌رسامی‌در.

اکثریتك رضا بك طرزینه بکزه‌مه‌ین اثردن ، فضله ذوق آلمالری و اکلامالری ، محترم خواجه‌نك یورولمه‌ین غیرتندن دوغان یوزلرجه لوحه‌لرك خلقه ویردیکی یاکلش‌تلقینك هنوز زائل اولماماسندندر.

(فورمولیزم) سیسته‌میله رسم یاپان صنعتکاری ، عامیانه تقلید ایدن تلیذلری ، طبیعتی کوردکلری کبی دکل، بیلدکلری کبی‌خیالی وفکری تحلیللرایله افاده ایتمشلر، ناتورك حقیقی چهره‌سنی فانته‌زی بر ذهنیت ایله سوسله‌مشلر.

منظره‌لرینی برنجی ایکنجی و صوك پلان کبی‌نظریه‌لرایله‌بویامشلر، آجی‌برآهنك‌ایله‌ازبروشیق ایللوستراسیون‌شکلنده رسملروجوده‌کتیرمشلر.

حمیده رضا خانمك پدری رضابك طرزنده نقش ایتدیکی تمیز و ایجه پارچالری ، قدسیه خانمك معلمی فخیان بکدن متأثر اولمش قوتلی ناتور مورتی صادق بکك (جاده)سی سرکیه لایق اثرلردندر .

حسن وجیه

Ek: 39d- Hasan Vecih Bey (1927). Dördüncü Ankara Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 31.

Ek: 39- Hasan Vecih Bey (1927). Dördüncü Ankara Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 31.

Türk ressamliginin, 40 sene mukaddem, Paris Sanayi-i Nefise Mektebinden feyz alan Halil Pasa ve merhum Hamdi Bey'lerin kiymetli sanat hamlesiyle Fransa'dan avdet etmesiyle baslar.

Memleketimize ilk resim tahmini atmak serefi Türk resim sanatinin alemdari bu iki sanatkara aittir. Bu iki ressamin Paris'te tahsilde bulundugu esnada, Paris mektebinde klasizmin banisi ressam David'in münsaib (Enfer) ve (Jerom'un) devam ettirdigi kadim Yunan Sanatini ihya ve taklit tarzi hükümran idi.

Halil ve Hamdi Beyler Jerom'un dogmatik ekolünden koyu bir terbiye ve sanat disiplini aldiktan sonra, mesrutiyete yakin bir zamana kadar sanatlarini nesrederek, Türk resim tarihinin baslangicini temin ettiler, ki bu devre Milli Türk ressamliginin birinci devresi ad olunur. Türk resminin müesseseleri olan bu iki sanatkardan sonra merhum Seyyid ve Seker Ahmet Pasa gibi mutavassit derecede birkaç ressam yetisti ise de bu zevatin resim sanatina tesiri olmamistir. Tahminen kirk sene mukaddem tesis edilen Sanayi-i Nefise Mektebimizde resim muallimi bulunan "Valeri"'nin hamal ve küfeci modellerinden yaptirdigi portreler ve kauçuk gibi akademi etütlerinden, maalesef hiçbir Türk genci istifade edememis ve uzun seneler mektep, tahsil temininden sarf-i nazar, sanatkar namzetlerinin zevklerini tahrip etmek tehlikesini ihzar etmistir.

Bu devirde metodik ve azimkar sayi ile ancak Sevket Bey yetismistir. Halil Pasa'dan 30 sene sonra yani mesrutiyeti müteakip Avrupa'ya ikinci bir sanatkar kafilesi gitti.

Ruhi, Ibrahim, Avni, Nazmi, Ziya, Fehyeman, ve Namik Ismail Beylerden mürekkep bu kafile harb-i umumiye baslangicinda yeni ve taze bir sanat ile avdet ettiler.

Bu ressamlarin avdetide Türk resim tarihinin ikinci devresinin mübadisini teskil eder. Bu sanatkarlarin ilk ve en büyük cihet ve gayretleri sanati umumilestirmek ve bir muhit ihzar etmek olmustur. Filvaki teskil ettikleri cemiyetlerin her sene açtigi sergiler resimden, güzellikten zevk almak faziletini memleket ve halka nesretmis ve bilnetice bugün memleketimizde bir resim hareketi vücut bulmustur.

Bu iki zümre-i sanat arasinda Hoca Riza Bey, talebesi Hakki, Cevad, Ismail Hakki Beyler ve diger bir çok ressamlara verdigi derslerle ayri bir usul naks ihdas etti ki tamamiyla orijinal ve Hoca'nin telakkisine münhasir sistematik bir sekli haiz idi.

Bu tarzin muakkabi olanlar ziya ve havanin tabiattaki tesiratina, fenn-i elvana renklerin hassasene (effet)'ye hiç mevki vermeyerek indî görgü ve renk bilgilerini kolay ve mahirane bir yapis ile tuvallere geçirdiler ve yekdigerlerine o kadar müesser oldular ki, birbirinden tefrik etmek mesgul olan (poncif) levhalar vücuda getirdiler. Bu tarz resmin piri olan üstat Riza Bey'in römorkörüyle sürüklenen bu zümreye (gayr müteharrik sanatkarlar) namini verebiliriz.

Türk resminin geçirdigi muhtelif safhalari muhtasar akid ettikten sonra resim sergisini gezelim.

Türk Ressamlari Cemiyeti, senelerden beri Çenberlitas'da hususi atölyelerde, Türk Ocagi, Galatasaray Kulübü gibi meshur olmaya gayri münasip binalarda sergiler açarken bu sene Ankara'da muntazam ve aydinlik bir bina bulmustur.

Müze binasi bir meshur olmak için salonlarinin taksimatinin mükemmeliyeti, pencerelerden süzülen isiklarin sabit yumusakligi itibariyle teshir edilen eserlerin hakiki kiymetlerini muhafazada amil esasi olmus, dokuz salonu ihtiva eden sergiye 51 ressam istirak etmistir.

Bu 51 ressam içinde, ressamlarin lideri Namik Ismail Bey'dir. Namik Ismail Bey'in kuvvetli bir vasita olarak kullandigi parlak, mühtez ve metin renklerine, (teknik) maharetine karistirarak canli bir portre sevdigi tabiati vasi idrakiyle tahlil ederek asik bir arzunun verdigi hassas bir ruh ile, renklerinin bekaretini ihlal etmeden sicak manzaralar ibdai etmekteki muvaffakiyeti sanatkarin yüksek kabiliyetine delildir.

Kelimenin ahiri (isme) ile nihayet bulan klasizm, pürizm, sinkromizm (synkromizm) ilah gibi meslek ve tarz zincirlerine bagli olmayan, tamamiyla müstakil ve sahsi bir sanata malik, müstesna bir kabiliyet olan Namik Ismail Bey hakkiyla hayatdar bir ressam (peintre virant)'dir.

Ankara manzaralarinda günesin siddetini, bulutlarin karakterini, ziyanin agaç ve topraklarda her andaki tehvîlâtinda tesiratini muhakemeli bir kavrayisla süratle yakalayip eserinde ifade ederken tabiatin tazeligini öldürmeden muvaffak olmasi her sanatkara nasip bir tal degildir.

Pürsahit bir desen, zengin bir palet… Namik Ismail Bey bu iki hasletiyle sergide teferrüd etmistir.

Sergideki levhalarin ekseriyeti sebze, meyve, çiçek tarlalari teskil etmis. Portre yok gibidir. Ne kadar isabet ki Namik Ismail Bey yasayan bir kadin portresiyle meshere can ve ruh vermis.

Hikmet Bey, *"Findikli Sahili"* tablosunda asgari vasita ile azami netice elde eden ve eserini sadelestirmeye en çok muvaffak olan –nadir ve sahteli görüse malik– bir artisttir.

Hikmet Bey'de muvaffak olmayan sanatkarlarin bas vurdugu çalili firçalar, muvazenesiz genis tuslar ibaret hileli bir (Virtöuzite) gösterisi yoktur. Ressam, natürn kiymetini iyi anlamis ve kompoze ettigi manzaralarinda Pitoresk bir vasif aramakla sanatini her seneki degerinin fevkine çikarmistir. *"Kusdili"* levhasinda kapali havanin mahzun tesiri ne güzel görünmektedir.

Fehyeman Bey *"Bogaziçi"* manzarasinda seffaf mavi, naif(ari)ve atesin yesil renklerin mizacindan cazip bir ahenk yaratmis, tabiati pamuk kadar yumusak hissetmis.

Natürmortlari zengin renklerle müzeyyin çiçeklerinde natürn karakterini, seklini nazar-i itibara almayarak, eserine titrek (ton) kitleleriyle ihtizaz vererek hazak bir renksinas oldugunu ispat etmis. Artist sanat-i naksin, renk demek oldugunu tamamiyla anlamis.

Nazmi Ziya Bey'in muhtelif tarzlardaki müteaddit levhalarinin sicakligi, miknatis kuvvet usule getirmis, zairi cezbediyor.

"Sabah Alayinda" (Vatteu) *"Sonbaharinda"* (Corot) *"Karadeniz* Manzarasinda" (Claude Monet) gibi büyük üstadlardan (eklektik) bir stil vücuda getirerek muttassif oldugu ince duygusu ile sanatini yogurmus, levhalarina asalet ilave etmis renk tevziyatina vukufu sayesinde tonlarini yumusatmaktaki muvaffakiyeti saglam bir teknige sahip olduguna delil. Sanatin firça ile degil, his-i vukuf ile ifade edilecegini eserleriyle vazihen ispat eden Nazmi Ziya Bey ince bir sahsiyettir.

Yüksek kudretini sanat mahiyetimize teslim ettirmis olan ***Çalli Ibrahim Bey***, vasi hayalinin membaindan aldigi ilham ile *"Yunan Askeri Köylüleri Kursuna Diziyor"* namiyla iyi bir parça çikarmis. Deniz manzaralari setaretli renklerden kompoze edilmis ahenkli birer not…

Kiymet ve kabiliyetine hayran kaldigimiz ressamin bu seneki eserleri, malik oldugu kabiliyete göre çok hasis ;milli resim sanatimizda mühim tarih teskil edecek kadar degerli levhalar ibdai edebilecek olan Ibrahim Bey'i, gönül istiyor ki her sergide zengin görsün. Halktan kendisine bahs ettigi nihayetsiz sanat sermayesini küçük posad ve penti ile bir say ile iflas ettirmesin. Müsterih dimag asi ruh, bir sanatkarin çalismasina lazim amilleri olduguna göre temenni edelim ki tabiat Ibrahim Bey'e bu lütuflari ihsan etsin.

Sevket Bey, mabetlerimizin esrarengiz havasini hasmetli vakarini levhalarinda kuvvetle zabt etmis, bedii his ile Türk renklerini, asil Türk zevkini en iyi yazmis bir sanatkardir.

Eserlerinde, hattat ve tefsilati iktisat ederek ancak yaratmak istedigi güzelliklerin esasini aramis, sade ve sadeligi kadar saglam bir yapisla camilerine ulviyet zerk etmis.

Gök, dag, kaya üzerine aksam günesinin aks eden yumusak anlarini pembe bir ahenk ile tespit etmek, Sami Bey'in tarzinin müfettahini teskil eder.

Resmin teknik ? ressamin hissiyatini levhasina kaydetmesine mani olmamis, serbest ve genis tuslarla, sevdigi bir mevzuyu sade ve eserini yormadan naks etmis.

Biçagin koyu darbelerini firçanin zayif ve ciliz izlerine tercih ederek tablolarina salâbet vermis. Harb ve milli mevzular ressamin çiçekleri nazik elle islenmis zarif notalardan mürekkep bir fantezi ki, bir konserin (kodans) i kadar ruhsuz.

Avni Lifij Bey'in manzarasi serginin sevimli levhalarindan biri. Ressamin büyük meziyeti manzaralarinda tezyini vasif aramasidir. Natürden bikmis, tabiati dekoratif olarak ifade etmekle Ressam Avni Lifij bey herkesten evvel asri sanat mefhumuna idrak etmis bir artist demektir.

"Uryan" eseri, 18. asrin Fransua Bose, Fragonar, devrinin sehvi alapompa devri levhalari gibi, sirin ve güzel.

Nü levhalarda vücud-u beserin fizik ulviyetini yaratabilmek bir sanatkar için ne büyük mazhariyyet!. . . .

Ruhi Bey, tarziyla teferrüd eden bir sahsiyet. Janr levhalarina hasin duygusunun tevellüt ettigi sanat askiyla çalismis, fakat rengin afif olmayisi, eserlerinin insaatini (Paralitik) kilmis.

"*Kus Kondu*" ressami sanata olan muhabbeti derecesinde parlak ve afif renklere sahip olsaydi, ressamlarimizin en kudretlisi olabilirdi.

Ruhi Bey'in mütefekkir bir sanatkar ressam, ve ihmalci bir nakkas olarak iki vecihesi vardir.

Ressam iken düsünme ve yapisinda aldanmasi mefkud Nakkas iken:gayri saf renklerin verdigi akortsuzluktan naks ettigi parçanin sathi muhtell oluyor.

"*Ihtiyar Çulha*" gayur bir çalismanin neticesi "*Erenköy Istasyon Caddesi*" sergideki levhalarin mükemmel ve hakiki tabiatin bir numunesidir. Tabiattan ? ettigi güzelligi kaybetmeden eserinde sihhatle ibdâ' eden, kuvvetli bir realist olan üstat Halil Pasa, günesin pirildayan tesirlerini "*Ortaköy Camii*" levhasina hakim firçasi ile yazmis.

Manzaralarinda yesil renklerin havasini bilerek naks eden Sadi Bey'in **"***Pasabahçe*" levhasi Ahmet Bey'in olgun Posadi serginin kazandigi eserlerden ma'dûd.

Sergiye istirak eden gençler arasinda iki kiymetli sahsiyet var: Hamid ve Esref Beyler. Birincisinin ibdai ikincisinin asabi ve hassas tarzlari var. Tabiati munis görüsüyle naks eden Esref Bey'in *"Kar altinda Kulübe"* ve *"Bahar"* levhasi, Hamid Bey'in muntazam (tuslar) ve olgun renklerden mürekkep *"Haydarpasa Civari"* manzarasi sergiye kiymet vermis. Doktor Hikmet Bey'in zarif bir fikirden çikmis sis levhalari Harilaisos Efendi'nin temiz desenli portre ve *"Üryan"* levhasi. Münir Coskun Bey'in *"Kar"*, *"Bagdad Köskü*" Naci ve Ilhami Efendilerin piskin natürmortlari, Kemal Rifat Bey'in masum tip karakterini cami çocuk basi Turgud Bey'in bahar levhasi, Ihsan Riza Hanim'in leylaklari, Efser Hanim'in kuvvetle insa edilmis natürmortu serginin iyi eserlerini teskil ediyordu. Sermed Bey'in çaydanligi sergiyi zenginlestiren bir eser; Güzin Fehiman Hanim'in meyve ve çiçekleri kuvvetli bir teknik mahsulü, krizantemler sahibinin Fehiman Bey'den aldigi terbiye-i sanat, fitri kabiliyetini her sene daha fazla inkisafa mahzar kilmis.

Hoca Riza Bey resmi sevdirmekle Türk Tarih-i Sanatinda mevki almis kiymetli bir sanatkardir. Naksta üslubunu kendi sayla icat etmis ve yetistirdigi bir çok talebe ile resmi sevenlere tamini begendirmeye muvaffak olmus hakiki bir halk ressamidir.

Ekseriyetten Riza Bey tarzina benzemeyen eserden, fazla zevk almamalari ve anlamamalari, muhterem Hocanin yorulmayan gayretinden dogan yüzlerce levhalarin halka verdigi yanlis telkinin henüz zail olmamasindandir.

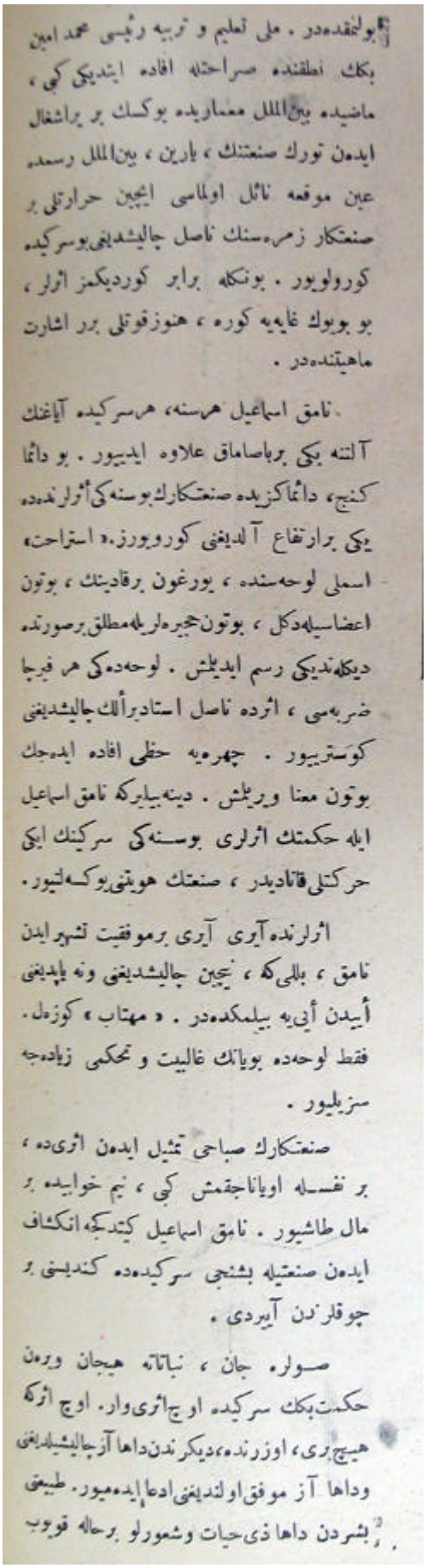
(Formulizm) sistemiyle resim yapan sanatkari, amiyane taklit eden telemmüzleri, tabiati gördükleri gibi degil, bildikleri gibi hayali ve fikri tahliller ile ifade etmisler, natürn hakiki çehresini fantezi bir zihniyet ile süslemisler.

Manzaralarini birinci ikinci ve son plan gibi nazariyeler ile boyamislar, aci bir ahenk ile az burusuk illüstrasyon seklinde resimler vücuda getirmisler.

Hamide Riza Hanim'in pederi Riza Bey tarzinda naksettigi temiz ve ince parçalari, Kudsiye Hanimin muallimi Fehiman Bey'den müteessir olmus kuvvetli natürmortu Sadik Beyin "*Cadde*" si sergiye layik eserlerdendir.



Ek: 40- Ayin. Mim. (1928) Ankara'da Besinci Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 79.



بولنمقده‌در . ملی تعلیم و تربیه رئیسی محمد امین بك نطقنده صراحتله افاده ایتدیکی کبی ، ماضیده بین‌الملل معماریده بوکسك بر پراشغال ایده‌ن تورك صنعتنك ، یارین ، بین‌الملل رسمده عین موقعه نائل اولماسی ایچین حرارتلی بر صنعتکار زمره‌سنك ناصل چالیشدیغی بوسرکیده کورولویور . بونکله برابر کوردیکمز اثرلر ، بو بویوك غایه‌یه کوره ، هنوز قوتلی بر اشارت ماهیتنده‌در .

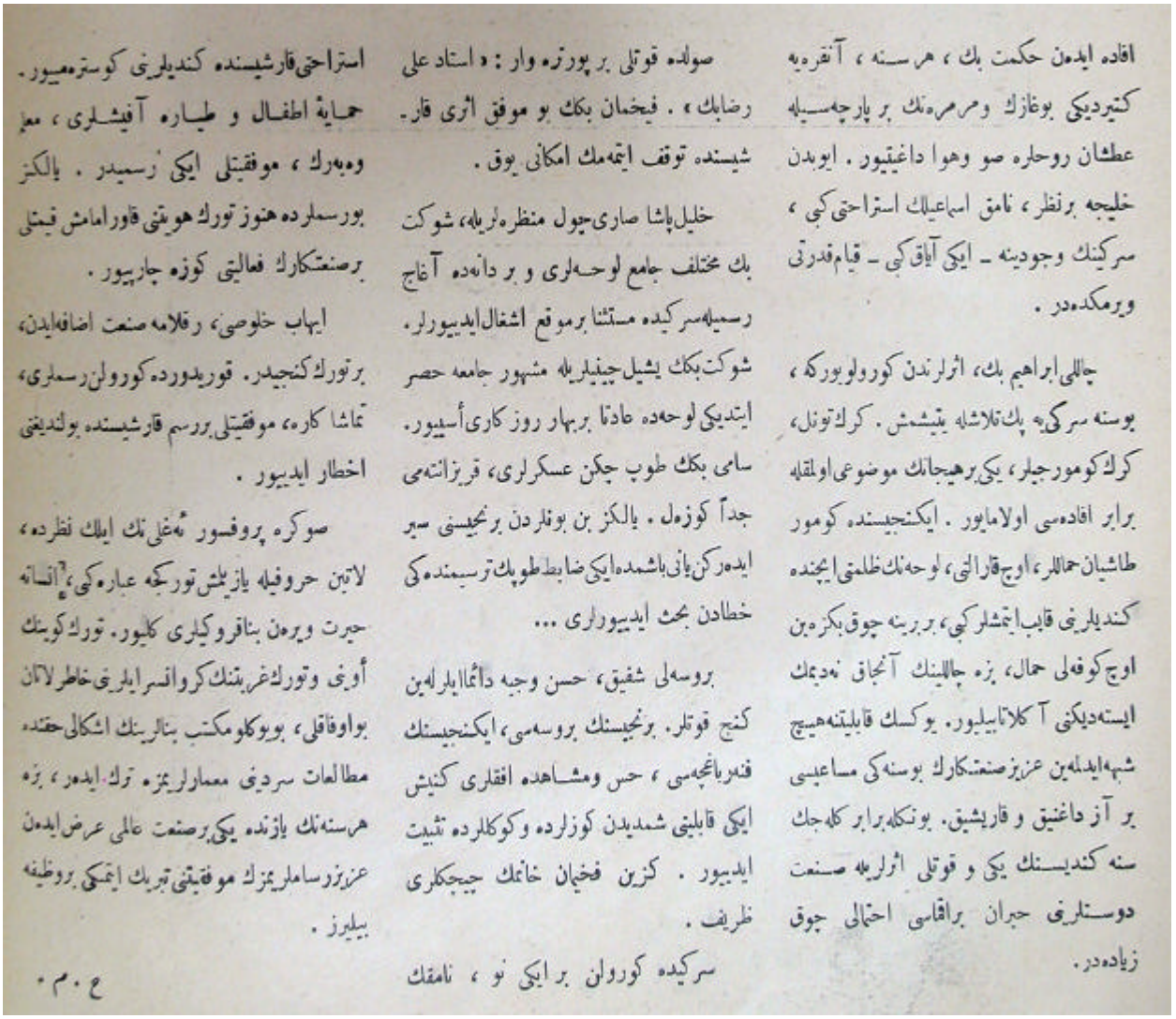
نامق اسماعیل هرسنه، هرسرکیده آیاغنك آلتنه یکی برباصاماق علاوه ایدییور . بو دائما کنج، دائما کزیده صنعتکارك بوسنه‌کی اثرلرنده‌ده یکی برارتقاع آلدیغنی کورویورز. « استراحت» اسملی لوحه‌سنده ، یورغون برقادینك ، بوتون اعضاسیله‌دکل ، یوتون حیره‌لریله‌مطلق برصورتده دیکله‌ندیکی رسم ایدیلش . لوحه‌ده‌کی هر فیرچا ضربه‌سی ، اثرده ناصل استادبرألك چالیشدیغنی کوستریبور . چهره‌یه حظی افاده ایده‌جك یوتون معنا ویریلش . دیته‌بیلیرکه نامق اسماعیل ایله حکمتك اثرلری بوسنه‌کی سرکینك ایکی حرکتلی قاناديدر ، صنعتك هویتی‌یوکسه‌لتیور .

اثرلرنده آیری آیری برموفقیت تشهیر ایدن نامق ، بللی‌که ، بوچین چالیشدیغنی ونه یاپدیغنی أیدن أیی‌یه بیلمکده‌در . « مهتاب » کوزه‌ل. فقط لوحه‌ده بویاك غالبیت و تحکمی زیاده‌جه سزیلیور .

صنعتکارك صباحی تمثیل ایده‌ن اثری‌ده ، بر نفسله اویاناجقمش کبی ، نیم خوابیده بر مال طاشیور . نامق اسماعیل کیندیکه انکشاف ایده‌ن صنعتیله بشنجی سرکیده‌ده کندیسنی بر چوقلرندن آییردی .

صولره جان ، نباتاته هیجان ویره‌ن حکمت‌بکك سرکیده اوچ اثری‌وار. اوچ اثرکه هیچ بری، اوزرنده، دیکرلرندن داها آز چالیشیلدیغنی وداها آز موفق اولدیغنی ادعا ایده‌میور. طبیعتی بشردن داها ذی‌حیات وشعورلو برحاله قویوب

Ek: 40a- Ayin. Mim. (1928) Ankara'da Besinci Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 79.



افاده ایدەن حکمت بك ، هر سنه ، آنقره یه کتیردیکی بوغازك ومرمره‌نك بر پارچه سیله عطشان روحلره صو وهوا داغیتیور . ایوبدن خلیجه برنظر ، نامق اسماعیلك استراحتی کبی ، سرکینك وجودینه ـ ایکی آیاق کبی ـ قیام قدرتی ویرمکده‌در .

جالی ابراهیم بك، اثرلرندن کورولوبورکه ، بوسنه سرکیه پك تلاشله یتیشمش . کرك تونل، کرك کومورجیلر، یکی برهیجانك موضوعی اولمقله برابر افاده‌سی اولامایور . ایکنجیسنده کومور طاشیان حمالر، اوچ قارانتی، لوحه‌نك ظلمتی ایچنده کندیلرینی قایب ایتمشلر کبی، بربرینه چوق بکزه‌ین اوچ کوفه‌لی حمال، بزه جالینك آنجاق نه‌دیمك ایسته‌دیکنی آکلاتابیلیور. یوکسك قابلیتنه‌هیچ شبه‌ایدیله‌مین عزیز صنعتکارك بوسنه‌کی مساعیسی بر آز داغنیق و قاریشیق. بونکله برابر کله‌جك سنه کندیسنك یکی و قوتلی اثرلریله صنعت دوستلرینی حیران براقماسی احتمالی چوق زیاده‌در.

صوکره قوتلی بر پورتره وار : « استاد علی رضابك » . فیخمان بکك بو موفق اثری قاز- شیسنده توقف ایتمه‌مك امکانی یوق .

خلیل پاشا صاری‌چول منظره‌لریله، شوکت بك مختلف جامع لوحه‌لری و بر دانه‌ده آغاج رسیله‌سرکیده مستثنا برموقع اشغال ایدییورلر. شوکت بکك یشیل چینلریله مشهور جامعه حصر ایتدیکی لوحه‌ده عادتا بربهار روز کاری أسییور. سامی بکك طوب چکن عسکرلری، قریزانته‌می جداً کوزه‌ل . یالکز بن بونلردن برنجیسی سیر ایده‌رکن یانی باشمده ایکی ضابط طوپك ترسیمنده‌کی خطادن بحث ایدییورلری ...

بروسه‌لی شفیق، حسن وجیه دائما بلرله‌ین کنج قوتلر. برنجیسنك بروسه‌سی، ایکنجیسنك فنربانچه‌سی ، حس ومشاهده افقلری کنیش ایکی قابلیتی شمدیدن کوزلرده وکوکلرده تثبیت ایدییور . کزین فخیان خانمك چیچکلری ظریف .

سرکیده کورولن بر ایکی نو ، نامقك استراحتی قارشیسنده کندیلرینی کوسترمییور. حمایهٔ اطفال و طیاره آفیشلری ، معلومه‌رك ، موفقیتلی ایکی رسمیدر . یالکز بورسه‌لرده هنوز تورك هویتی قاوراماش قیمتلی برصنعتکارك فعالیتی کوزه چارپیور .

ایهاب خلوصی، رقلامه صنعت اضافه‌ایدن، برتورك کنجیدر. قوریدورده کورولن رسملری، تماشا کاره، موفقیتلی بررسم قارشیسنده بولندیغی اخطار ایدییور .

صوکره پروفسور ڤغلی‌نك ایلك نظرده، لاتین حروفیله یازیلش تورکجه عباره‌کی، انسانه حیرت ویرەن بناقروکیلری کلیور. تورك کوینك أوینی وتورك غربینك کروانسرایلرینی خاطرلاتان بواوفاقلی، بویوکلو مکتب بنالرینك اشکالی حقنده مطالعات سردینی معمارلریمزه ترك ایدەر، بزه هرسنه‌نك یازنده یکی برصنعت عالمی عرض ایدەن عزیز رساملریمزك موفقیتی تبریك ایتمکی بروظیفه بیلیرز .

ع . م .

Ek: 40b- Ayin. Mim. (1928) Ankara'da Besinci Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 79.

Ek: 40- Ayin. Mim. (1928) Ankara'da Besinci Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 79.

Geçen hafta, Besinci resim sergisi, Ankara'da alakadar ve takdirkar bir davetli kitlesi huzurunda küsad edildi. Halk firkasi içtimai salonunun 4 genis duvarini ve uzun koridorun iki tarafini kaplayan renk ve çizgi tufani içinde, hala büyük bir kalabalik heyecanli ve zevkli saatler geçirmektedir.

Besinci Sergi bundan evvelkilerle mukayese edilince; bariz bir tekamülü ihtiva ediyor. Geçen seneye nispetle güzel, evvelki seneye nazaran daha kiymetli görünen bu sergi, önümüzdeki senelerin mahiyeti hakkinda bize simdiden ifsaatta bulunmaktadir. Milli Talim ve Terbiye reisi Mehmet Emin Bey'in nutkunda sarâhatle ifade ettigi gibi, mazide beynelmilel mimaride yüksek bir yer istigal eden Türk sanatinin, yarin beynelmilel resimde ayni mevkie nail olmasi için hararetli bir sanatkar zümrenin nasil çalistigi bu sergide görülüyor. Bununla beraber gördügümüz eserler, bu büyük gayeye göre, henüz kuvvetli birer isaret mahiyetindedir.

Namik Ismail her sene, her sergide ayaginin altina yeni bir basamak ilave ediyor. Bu daima genç daima güzide sanatkarin bu seneki eserlerinde de yeni bir irtifa aldigini görüyoruz. "Istirahat" isimli levhasinda, yorgun bir kadinin bütün azasiyla degil, bütün hücreleriyle müteallik bir surette dinlendigi resim edilmis. Levhadaki her firça darbesi, eserde nasil bir üstat elin çalistigini gösteriyor. Çehreye hazzi ifade edecek bütün mana verilmis. Denebilir ki Namik Ismail ile Hikmet'in eserleri bu seneki serginin iki hareketli kanadidir, sanatin hüviyetini yükseltiyor.

Eserlerinde ayri ayri bir muvaffakiyet teshir eden Namik, belli ki niçin çalistigini ve ne yaptigini iyiden iyiye bilmektedir. "Mehtap" güzel fakat levhada boyanin galibiyet ve tahkimi ziyadece seziliyor.

Sanatkarin sabahi temsil eden eseri de bir nefesle uyanacakmis gibi, bim-i havebide bir mal tasiyor. Namik Ismail gittikçe inkisaf eden sanatiyla 5. sergide kendisini bir çoklarindan ayirdi.

Sulara can, nebata heyecan veren Hikmet Bey'in, sergide üç eseri var. Üç eser ki hiçbiri üzerinde, digerinden daha az çalistigini ve daha az muvaffakiyet olundugunu eda edemiyor. Tabiati beserden daha zihayat ve suurlu bir hale koyup ifade eden Hikmet Bey, her sene Ankara'ya getirdigi bogazin ve Marmara'nin bir parçasiyla atesten ruhlara su hava dagitiyor. *"Eyüp'ten Halice Bir Nazar"*, Namik Ismail 'in *"istirahati"* gibi, serginin vücuduna– iki ayak gibi– kiyam kudreti vermektedir.

Çalli Ibrahim Beyin, eserlerinden görülüyor ki, bu sene sergiye pek telasla yetismis. Gerek tünel, gerek kömürcüler, yeni bir heyecanin mevzuu olmakla beraber ifadesi olamiyor. Ikincisinde kömür tasiyan hamallarin, üç karalti, levhanin zalemeti içinde kendilerini

kaybetmisler gibi, birbirine çok benzeyen üç küfeli hamal, bize Çalli'nin ancak ne demek istedigini anlatabiliyor. Yüksek kabiliyetine hiç süphe edilmeyen aziz sanatkarlarin bu seneki mesaisi biraz daginik ve karisik. Bununla beraber gelecek sene kendisinin yeni ve kuvvetli eserleriyle sanat dostlarini hayran birakmasi ihtimali çok ziyadedir.

Solda kuvvetli bir portre var: "*Üstat Ali Riza Bey*". Feyhaman Bey'in bu muvaffakiyet eseri karsisinda tevkif etmemek imkani yok.

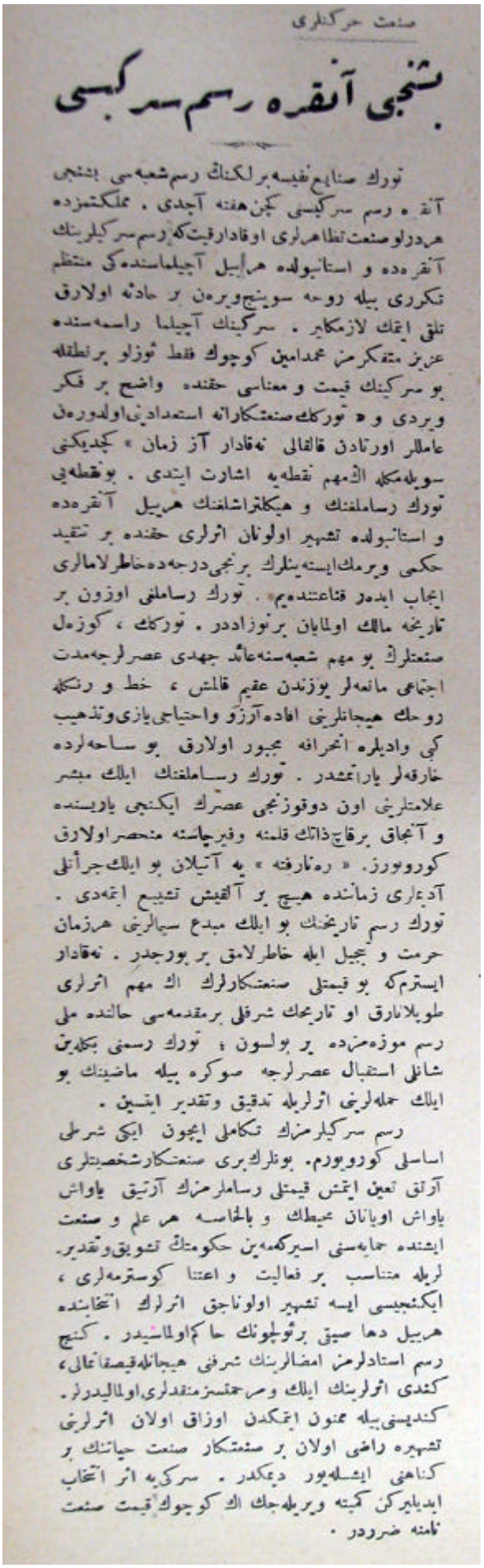
Halil Pasa sari çöl manzaralariyla, Sevket Bey'in muhtelif cami levhalari ve bir tanede agaç resmiyle sergide müstesna bir mevki isgal ediyorlar. Sevket Bey'in yesil çinileriyle meshur cami hasr ettigi levhada adeta bir bahar rüzgari esiyor. Sami bey'in topçunun askerleri, krizantemi cidden güzel. Yalniz ben bunlardan birincisini seyrederken yani basimda iki zabit topun tersimindeki hatadan bahsediyordu.

Bursali Sefik, Hasan Vecih daima ilerleyen genç kuvvetler. Birincisinin *Bursa*'si, 2. sinin *Fenerbahçe*'si his ve müsahede ufuklari genis iki kabiliyeti simdiden gözlerde ve kulaklarda tespit ediyor. Güzin Feyhaman Hanim'in çiçekleri zarif.

Sergide görülen bir-iki nü, Namik'in istirahati karsisinda kendilerini göstermiyor. Himaye-i Etfal ve Tayyare Ofisleri, malum ve mübarek muvaffakiyetli iki resimdir. Yalniz bu resimlerde henüz Türk hüviyetini kavramamis kiymetli bir sanatkarin faaliyeti göze çarpiyor.

Ihab Hulusi, reklama sanat izafe eden, bir Türk gencidir. Koridorda görülen resimleri, temasakare, muvaffakiyetli bir resim karsisinda bulundugunu ihtar ediyor.

Sonra Prof. Egli'nin ilk nazarda, Latin harfleriyle yazilmis Türkçe ibare gibi insana hayret veren bina krokileri geliyor. Türk köyünün evini ve Türk gurbetinin kervansaraylarini hatirlatan bu ufakli, büyüklü mektep binalarinin isgali hakkinda mütalaat serdini mimarlarimiza terk ederek, bize her senenin yazinda yeni bir sanat ilmi arz eden aziz ressamlarimizin muvaffakiyetini tebrik etmeyi bir vazife biliriz.



صنعت حركتلرى

بشنجى آنقره رسم سركيسى

تورك صنايع نفيسه برلكنك رسم شعبه‌سى بشنجى آنقره رسم سركيسى كچن هفته آچدى . مملكتمزده هر درلو صنعت تظاهراتلرى اوقادار قيمت كه رسم سركيلرينك آنقره‌ده و استانبولده هر ايكى آچيلماسنده كى منتظم تكررى بيله روحه سويمچ ويرمن بر حادثه اولارق تلقى ايتمك لازمكلير . سركينك آچيلما راسمنده عزيز متفكرمز محمد امين كوچوك فقط توزلو بر نطقله بو سركينك قيمت و معناسى حقنده واضح بر فكر ويردى و « تورك صنعتكارانه استعدادينى اولدورمن عاملر اورتادن قالقالى نه قادار آز زمان » كچديكنى سويله‌مكله الأهم نقطه‌يه اشارت ايتدى . بو نقطه‌يى تورك رسامليغنك و هيكلتراشلغنك هر ايكى آنقره‌ده و استانبولده تشهير اولونان اثرلرى حقنده بر تنقيد حكمى ويرمك ايسته‌ينلرك برنجى درجه‌ده خاطرلامالرى ايجاب ايدر قناعتنديم . تورك رساملغى اوزون بر تاريخه مالك اولمايان برتوزاددر . تورك ، كوزل صنعتلرك بو مهم شعبه‌سنه عائد جهدى عصرلرجه مدت اجتماعى مانعه‌لر يوزندن عقيم قالمش ، خط و رنكله روحك هيجانلرينى افاده آرزو واحتياجى يازى وتذهيب كبى وادبلره انحرافه مجبور اولارق بو ساحه‌لرده خارقه‌لر يارا تمشدر . تورك رساملغنك ايلك مبشر علامتلرينى اون دوقوزنجى عصرك ايكنجى يارسنده و آنجاق برقاچ ذاتك قلمنه وفيرچاسنه منحصر اولارق كورووورز . « رەنارفته » يه آتيلان بو ايلك جرأتلى آديملرى زماننده هيچ بر آلقيش تشييع ايتمدى . تورك رسم تاريخنك بو ايلك مبدع سيمالرينى هرزمان حرمت و تجيل ايله خاطرلامق بر بورجدر . نه قادار ايسترسكه بو قيمتلى صنعتكارلرك اك مهم اثرلرى طوپلانارق او تاريخك شرقى برمقدمه‌سى حالنده ملى رسم موزه‌سنده بر بولسون ؛ تورك رسمنى بكلين شانلى استقبال عصرلرجه صوكره بيله ماضينك بو ايلك حمله‌لرينى اثرلريله تدقيق وتقدير ايتسين .

رسم سركيلرمزك تكاملى ايچون ايكى شرطى اساسى كورووورم . بونلرك برى صنعتكار شخصيتلرى آرتق تعين ايتمش قيمتلى رساملرمزك آرتيق ياواش ياواش اويانان محيطك و بالخاصه هر علم و صنعت ايشنده حمايه‌سنى اسيركمه‌ين حكومتك تشويق وتقديرلريله متناسب بر فعاليت و اعتنا كوسترمه‌لرى ، ايكنجيسى ايسه تشهير اولوناجق اثرلرك انتخابنده هربيل دها صيق برتوچلونك حاكم اولماسيدر . كنج رسم استادلرمز امضالرينك شرفنى هيجانله قيصقانمالى ، كندى اثرلرينك ايلك وسرحمتسز منقدلرى اولماليدرلر . كنديسنى بيله ممنون ايتمكدن اوزاق اولان اثرلرى تشهيره راضى اولان بر صنعتكار صنعت حياتنك بر كناهى ايشله‌يور ديمكدر . سركيه اثر انتخاب ايديلير كن كميته ويريله‌جك اك كوچوك قيمت صنعت نامنه ضرردر .

Ek: 41- C.S. (1928) Besinci Ankara Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 80.



بو نقطهٔ نظردن هربیل آزده اولمه بر ترقی فرق مشاهده ایتدیکمزی سویله مکله حقیقتدن بك اوزاقلاشمش اولمایز .

1928 رسم سرکیسنده طاقمش رساملرمزك جداً قیمتلی اثرلری واردر .

اولا محترم خوجالردن پاشلامق ایچون علی رضا بکك خلیل پاشانك لوحه لرینه برنظر عطف ایدیبورز. علی رضا بك « پندکده قایناردجه دره سی » اسملی لوحه سی کندی نوعنده بك موفق اولمش براثردر.

رسم نه کنیکنك بوکون حاکم اولان تلقیسی نه اولورسه اولسون بو لوحه یی کوزلرده مطمئن برذوق و متوتیته سیر ایتمه مکه امکان یوقدر . «بوغازایچنده کوشك » کوزه لدر .

خلیل پاشانك لوحه لری آراسنده « مصرده دهوه یولجیسی » دقته شایان بر کوچوك اثردر . بو رنکاری صیباق لوحه ده وطننده کزه ن ده وه یی بوتون غروو و آلایشیله کوروبورز .

« بکلربکندن بوغازایچی » لوحه سی ، بلکه برآز فضله بویانمش ، فقط کوزه ل بر چهره ایله بزه سویمل بوغاز ایچنی کوستریبور .

حکمت ، بو عزیز ساحلار رسامی ، تشهیر ایتدیکی لوحه لرك بالخاصه ایکیسیله بزه صنعتدن نفیس برطات ویریبور . « قاباطاش ساحلی » بر بدیعه در. « ایوب سلطاندن برنظر » هله اوزاق قسملرینك جاذبه سیله کوزه هیجان ویریبور. بو لوحه نك اوکنده کوزلرم دائما ، اوك پلانده کی ایوبی کورمه دن ، اوزاقلره آتلامق آرزوسی دویویور .

نامق اسماعیلك « استراحت » ایدن جیپلاق قادینی حسنك بوتون محرم فرعلری ووضعنك کوزلری کندیسنه چکن مقناطیسی ایله برابر متین مجهول بر معصوم هوا ایله محاطدر . بو ، قوتلی بر اثردر . « بوغازده صباح » مائیزه رك بر بوغو ایچنده امثالسز بوسفوری خیالیشدیریبور . چوق طاتلی رنکلی پرده نك کلیشی کوزه ل منحنیلری آراسنده وازوسنك ایچنده تبسم ایدن پنبه جیچکارله یاندهٔ حال وطوردنده بهارك انسانی حس اولونان کوچوك آیی هیکلی نه شیرین بر منظره تشکیل ایدیبور .

آدالرده مهتابی کوسترمه ن لوحه نك کوکده آی و پرده ایشیقلرله بر بر پیرتیلمش ماوی کیمه سنی بکله مه دم. نانورمون لوحه سنك ده ترکیبی سویمسز بولدم

ابراهیم فخیمان عزیز استاد علی رضا بك سویمل و محترم چهره سنك بوتون خصوصیتلرینی قدرتله تثبیت ایتمشدر . بو پورتره هم مبدعنه هم موضوعنه لایق بر صنعت اثریدر . ماوی دستیلی وساری چاتاق قلمه دستیلی ایکی تانورمورت قوتلی برفیرچانك محصولیدر. فنا کلن بر ضیا آلتنده وپیرکین جریبوه سی ایچنده کندینی کوسترمه ین قادل استانبول سوقاقلرینی منظره سی انفسدر . کنج قیز نه تودی فنا اولمامغله برابر رسامنه قادار بوکه لمه مش بر اثردر . سامینك جیچکاری نه قادار کوزه ل ! شفابلرك ، قیرلرنده ملرك ، وازولری و پیربلدیان کولکه لریله یاراتدیغی رنك آهنکی انسانه دقیقه لرجه تماشا آرزوسی ویریبور . « اسکی فاتحده آقشام پازاری » استانبولك خصوصیتی حائز بر کوشه سی روحه یاقین بر سویلیشکله عرض ایدیبور. « فیش کوتشی » اوشویرن وجودلره قراری بوسه لریله برآز تسلی ویرمن ضیا حزمه لرینی جانلاندیریبور . جبهه یه باردیم لوحه سی کوزه لدر . فقط سامی بك بو موضوعی بالکز نفرات فرقه له و عینی رنکلرله نه قادار تکرار ایتدی .

شوکتك لوحه لری ایچنده « آیاصوفیا صوك جماعت محل » ایله ایکی دانه « بغداد کوشکی » نوعلرینك اك موفق اثرلریدر . جامعلر ، سرایلر ، بوتون اسکی آیده لرك و اونلری سوسله ین چیپلرله خالیلرك بو قدرتلی رسامی اونلرك شکللرینی ورنکلرینی نه صداقتی بر امتنا ایله تثبیت ایدیبور . « روان قصری » ده جداً کوزه لدر . فقط بوغازایچنده صباحی کوسترمه ن تزیینی منظره رسمی امضاسنه رغماً صاحبی انکار ایدیبور.

نظمی ضیانك « لیمانده صباح » ی و « چارد قلی قهوه سی » ایکنجیسی بلکه برآز مهمل اولمله برابر، چوق کوزه ل . هله برنجیده محور بر بوغو ایچنده اویانمغه حاضر لانان کیلر نه شیرین . فقط صنعتکارك اسکی برلوحه سی بوتون باشقه لرینه مرجع برمکملیتله برنجیلکی آلیور. بوه سه ن میشل کوپروسی » لوحه سیدر.

جاللی ابراهیمك لوحه لری توکنده دوبولان ایلك حس صنعتك چوجوقلرینه قارشی هیچ شفقت و محبتی اولمایان بو اووه ی آتمه یه اوقه لمکدر . کوزه ل الهامری و اساسلی بر قابلیتی زیان ایدمن پریشان و اهمالکار بر چالیشمانك محصولی اولان بو لوحه لرده « برآزدها دقت و اعتنا ایله بز نه کوزه ل اولاجغدق ! » دیمن اوکسوز بر تظلم وار .

بو سنه سرکیده کی اثرلرنده بك دقته لایق ترقی اثری کوسترمه ن و لوحه لری اوکنده ماك کوچ بکمکتاری یله بر تقدیر وقفه سیله کیکدیرمه ن ایکی رسامزوار: بروسه لی شفیق و حسن وحیه بکار بروسه لی شفیق « بروسه » لوحه سی ممتاز بر صنعت اثریدر . پشیل یوردی حتی کورمه دن سومك و حسرتی چکمك ایچون بو لوحه یه باقق کافیدر . بروسه لی شفیق مملکتی کوسترمه ن بو لوحه یی وجوده کتیرمکن اك صمیمی عشقی ترنم ایدمن شاعر کبی تهییج اولمش و فیرچاسنی بوهیجانه باتیرمشدر . « امیر سلطان جامعی » ده بك کوزه لدر . حسن وجیهك لوحه لری آراسنده بالخاصه « دره » ، « قوش دیلی دره سی » و « پشیل صاندال » موفقیتلی اثرلردر . پشیل رنکلك اك چوق پهاری روحه دوبوران آنلرینی و دره صولرینك کیزلی پاریلتیلریله کولکه لرك سرلرینی بو لوحه لرده بولمق قابلدر .

آرسلانیانك « رستم پاشا جامعی محرابی وقاپیسی » لوحه لری ، کوسترد کلری منظره نك روحانی سکون و وقارینی رنکلرینك کتوم آهنکیله بك ایی حس ایتدیره رك ایکی کوزه ل اثردر .

صنعتکار سفیره لهدی فلارفك اون کوزه ل اثریله بردن بره ایچه بر صنعتك انکشافته شاهد اولیورز . بونلرك ایچنده « میستر تالس غره ی » پورتره سی ایله پراغه عائد ایکی منظره و کلیسا جامعی درحال دقتی اوزرلرینه جلب ایدمن اثرلردر .

روس ، بکه ندیکی چالیشما طرزنده ثبات ایدیبور. حالبوکه بوتی برآز دکیشدیرمکله فرضا « یازماجی قادین » لوحه سندن کندیسندن بحث ایتدیرمه جك بر صنعت اثری چیقارمق ممکندر . اونك بو ثباتی قارشیسنده بزده عناد واصرار ایله سکوت ایتمك ایستیرز.

سرکیده کی باشقه لوحه لر آراسنده عالیك نانور مورتی ، کزین فخیمانك چیچکاری و بالخاصه قیرلرانه سی ، فؤادك آیاصوفیا غالهریسی و فخرالنسا ملیحك کنج قیزی دقته شایان اثرلردر .

۱۹۲۸ سرکیسنك هیکل قسمی پك ضعیفدر . رزاتك صنعتکار فهیمك باشی بازولیه ق بوقمسه ك کوزه ل اثریدر . نزادك عبدالحق حامدك یوسف کوزه لدر . عینی صنعتکارك عدالتی تمثیل ایدمن تزیینی هیکلی ، بوتون دقتمزه رغماً ، بزه دلالتنك سرینی افشا ایتمه دی !

تزیینی صنعت و آفیش قسمی یکی برانکشاف ایله زنکیندر . پروفسور نه رغ . ح . وه بك اثرلرینك ذوقله وارمق برآز کوچ . فرضا حمایهٔ اطفال فکرینی تعمیم مقصدیله یاپیلمش رسملرنه غریب! بورسملرده جوجوقلرك نه چهره لرنده ، نه قیافتلرنده فقیر تورك جوجوغنی بولمه امکان یوقدر ؛ منادرمك سملنمه سنه رغماً اولو بر تورك بلده سی قارشیسنده اولدیغمزی انکار ایدیبور .

بویوك ماوی وازووطیاره یه بانقوسی رسمی کوزه لدر.

معلم حلاك کاغدلردن یاپیشدیرماسورتیله وجوده کتیردیکی دوورت لوحه بر بریله کوزه لکده مسابقه ایدیبور. هربیل دها ولود اولان مالك وجدانی بو سرکیده یالکز ایکی اثر تقدیم ایتمش . بونلردن « مکتبده جمهوریت بایرامی حاضرلغی » لوحه سی کوزلرمزك مالك وجدانینك اثرلریله آلیشدیغی و سودیکی نوعك موفق بر اورنکیدر .

ثابت مخلص بزه شعورلو و پوروللاز بر سی ایله انکشاف ایتمش قوتلی بر استعداد خبر ویریبور. اسکی وه نه دیك قادینلرینك قیافتی و مزین بر اسکی قاپی کوسترمه ن لوحه لر مکملدر .

کزین فخیمانك فخرالنسانك اوبونجاقلری وبویون باغلری کوزه لدر .

ایهاب خلوصینك آفیشلرنده مستقیا بر ابداع قوتی کوزه چارپیور . رسملی آفیشك مدنی عالمده کوندن کونه آلدیغی اهمیتی و وجوده کتیردیکی قیمتلی اثرلری دوشونجه یو شعبه ده شیمدی یه قادار کریلکمزی بو قیمتلی کنجك یورودیکی و ایلریله دیکی ساحه ده چالیشانلرك چوغالمسله تلافی ایتمك اشتیاقی دویغامق ممکن ده کل .

معمار سدادك أو ایچی رسملری آراسنده کوزه للری اولمله برابر عصری تورك أوینك ایچنی راحت و ملی ذوقله اویغون اورنکلرله بارداتمجق صنعتی هنوز بکله یورز .

معمار نه غلی نك بنا پلانلری هرنه بهاسنه اولورسه اولسون ایجاد ایتمك مرافنك عبرتله کوروله جك نمونه لریدر . بز بونلرك قارشیسنده یکی و غریب ایله کوزه ل آراسنده کی فرقی برکره دها آکلادق .

29 - مایس - 928

ج . س .

Ek: 41a- C.S. (1928) Besinci Ankara Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 80.

Ek: 41- C.S. (1928) Besinci Ankara Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 80.

Türk Sanayi-i Nefise Birligi'nin resim subesi Besinci Ankara Resim sergisini geçen hafta açti. Memleketimizde her türlü sanat tezahürleri o kadar kit ki resim serilerinin Ankara'da ve Istanbul'da her yil açilmasindaki muntazam tekrari bile ruha sevinç veren bir hadise olarak telaki etmek lazim gelir. Serginin açilma merasiminde aziz mütefekkirimiz Mehmet Emin Küçük fakat özlü bir nutukla bu serginin kiymet ve manasi hakkinda vazi bir fikir verdi. "Türkün sanatkarane üstadini öldüren emeller ortadan kalkali ne kadar az zaman" geçtigini söylemekle en mühim noktaya isaret etti. Bu noktayi Türk Ressamliginin ve heykeltirasliginin her yil Ankara'da ve Istanbul'da teshir olunan eserleri hakkinda bir tenkit hükmü vermek isteyenlerin birinci derecede hatirlamalari icap eder kanaatindeyim. Türk Ressamligi uzun bir tarihe malik olmayan bir nev-i zaddir. Türkün güzel sanatlarin bu mühim subesine ait ciheti asirlarca medet içtimai manalar yüzünden akim kalmis, hat ve renkle ruhun heyecanlarini ifade arzu ve ihtiyaci yazi ve tezhip gibi vadilere inhirafa mecbur olarak bu sahalarda harikalar yaratmistir. Türk ressamliginin ilk mübesser alametlerini 19. asrin ikinci yarisinda ve ancak birkaç zatin kalemine ve firçasina münhasir olarak görüyoruz. *"Reh-i narefte" atilan bu ilk hararetli adimlari* zamaninda hiçbir alkis tesyi etmedi. Türk resim tarihinin bu ilk mübdi' simalarini her zaman hürmet ve tebcil ile hatirlamak bir borçtur. Ne kadar isterim ki bu kiymetli sanatkarlarin en mühim eserleri toplanarak o tarihin serefli bir mukaddimesi halinde milli resim müzemizde yer bulsun; Türk resmini bekleyen sanli istikbal asirlarca sonra bile mazinin bu ilk hamlelerini eserleriyle tetkik ve takdir etsin.

Resim sergilerimizin tekamülü için iki sarti esasli görüyorum. Bunlarin biri sanatkar sahsiyetleri artik tayin etmis kiymetli ressamlarimizin artik yavas yavas uyanan mahiyetin ve bilhassa her ilim ve sanat içinde himayesini esirgemeyen hükümetin tesvik ve takdirleriyle münasip bir faaliyet ve itina göstermeleri, ikincisi ise teshir olunacak eserlerin intihabinda her yil daha siki bir ölçünün hakim olmasidir. Genç resim üstadlarimiz imzalarinin serefini heyecanla kiskanmali, kendi eserlerinin ilk ve merhametsiz münekkitleri olmalidirlar. Kendisini bile memnun etmekten uzak olan eserlerini teshire razi olan bir sanatkar sanat hayatinin bir günahini isliyor demektir. Sergiye eser intihab edilirken komite verilecek en küçük kiymet sanat namina zaruridir. Bu nokta-i nazardan her yil az da olsa bir terakki farki müsahede ettigimizi söylemekle hakikaten pek uzaklasmis olmayiz.

1928 resim sergisinde taninmis ressamlarimizin cidden kiymetli eserleri vardir. Evvela muhterem hocalardan baslamak için Ali Riza Bey'le Halil Pasa'nin levhalarina bir nazar-i atif ediyoruz. Ali Riza Bey'in "*Pendikte Kaynarca Deresi*" isimli levhasi kendi nevinde pek muvaffak olmus bir eserdir.

Resim tekniginin bugün hakim olan telakkisi ne olursa olsun bu levhayi gözlerde mutmain bir zevk ve memnuniyetle seyr etmemeye imkan yoktur. *"Bogaziçinde Kösk "* güzeldir.

Halil Pasa'nin levhalari arasinda *"Misirda Deve Yolcusu"* dikkate sayan bir küçük eserdir. Bu renkleri sicak levhada vataninda gezen deveyi bütün gurur ve alayisiyle görüyoruz.

"*Beylerbeyinden Bogaziçi*" levhasi, belki biraz fazla boyanmis, fakat güzel bir çehre ile bize sevimli Bogaziçi'ni gösteriyor.

Hikmet, bu aziz sahiller ressami, teshir ettigi levhalarin bilhassa ikisiyle bize sanatindan nefis bir tat veriyor. *"Kabatas Sahilleri"* bir bedidir. *"Eyüp Sultandan Bir Nazar "* hele uzak kisimlarinin cazibesiyle göze heyecan veriyor. Bu levhanin önünde gözlerim daima, ön plandaki Eyüp'ü görmeden, uzaklara atlamak arzusu duyuyor.

Namik Ismail'in "Istirahat" eden çiplak kadin hüsnünün bütün mahrem feralari vazinin gözleri kendisine çeken miknatis ile beraber menbai meçhul bir masum hava ile muhattir. Bu, kuvvetli bir eserdir. "Bogazda sabah" ? bir bugu içinde emsalsiz bosfori hayalilestiriyor. Çok tatli renkli perdenin gelisi güzel menhinileri arasinda ve vazosunun içinde tebessüm eden pembe çiçeklerle yaninda hal ve tavrinda baharin inbisâti his olunan küçük ayi heykeli ne sirin bir manzara teskil ediyor.

Adalarda mehtabi gösteren levhanin gök de ay ve yerde isiklarla yer yer yirtilmis mavi gecesini begenmedim. Natürmort levhasinin de terkibini sevimsiz buldum.

Ibrahim Fehyeman, aziz üstad Ali Riza Bey'in sevimli ve muhterem çehresinin bütün hususiyetlerini kudretle tespit etmistir. Bu portre hem mübdia hem mevzuna layik bir sanat eseridir. Mavi destili ve sari Çanakkale destili iki natürmort kuvvetli bir firçanin mahsulüdür. Fena gelen bir ziya altinda ve çirkin çerçevesi içinde kendini göstermeyen karli Istanbul sokagi manzarasi enfestir. Genç kiz etüdü fena olmamakla beraber ressamina kadar yükselememis bir eserdir. . Sami'nin çiçekleri ne kadar güzel! Sakayiklarin, krizantemlerin, vazolari ve pirildayan gölgeleriyle yarattigi renk ahengi insana dakikalarca temasa arzusu veriyor. *"Eski Fatihde Aksam Pazari"* Istanbul'un hususiyeti haiz bir kösesini ruha yakin bir sevimlilikle arz ediyor. *"Kis Günesi"* üsüyen vücutlara firari buseleriyle biraz teselli veren ziya huzmelerini canlandiriyor. "*Cepheye Yardim*" levhasi güzeldir. Fakat Sami Bey'in bu mevzuu yalniz teferruat farkiyla ve ayni renklerle ne kadar tekrar etti.

Sevket'in levhalari içinde *"Ayasofya Son Cemaat Mahalli"* ile iki tane "*Bagdat Köskü*" nevilerinin en muvaffak eserleridir. Camiler, saraylar bütün eski abideler ve onlari süsleyen çinilerle haklarin bu kudretli ressami onlarin sekillerini ve renklerini ne sadakatli bir itina ile tespit ediyor. "*Revan Kasri*" cidden güzeldir. Fakat Bogaziçi'nde sabahi gösteren tezyini manzara resmi imzasina ragmen sahibini inkar ediyor.

Nazmi Ziya'nin *"Limanda Sabah"*i ve *"Çardakli Kahve"*si ikincisi belki biraz mühmel olmakla beraber, çok güzel. Hele birincide mahmur bir bugu içinde uyanmaya hazirlanan gemiler ne sirin. Fakat sanatkarin eski bir levhasi bütün baskalarina müreccah bir mükemmeliyetle birinciligi aliyor. Bu *"Sn. Misel Köprüsü"* levhasidir.

Çalli Ibrahim levhalari önünde duyulan ilk his sanatinin çocuklarina karsi hiç sefkat ve muhabbeti olmayan bu üvey anaya öfkelenmektir. Güzel ilhamlari ve esasli bir kabiliyeti ziyan eden perisan ve ihmalkar bir çalismanin mahsulü olan bu levhalarda "biraz daha dikkat ve itina ile bize ne güzel olacaktik!" diyen öksüz bir tazallüm var.

Bu sene sergide eserlerinde pek dikkate layik terakki eseri gösteren ve levhalari önünde en güç begenenleri bile bir takdir vakfesiyle geciktiren iki ressamimiz var: Bursali Sefik ve Hasan Vecih Beyler. Bursali Sefik'in *"Bursa"* levhasi mümtaz bir sanat eseridir. Yesil yurdu hatta görmeden sevmek ve hasretini çekmek için bu levhaya bakmak kafidir. Bursali Sefik memleketini gösteren bu levhayi vücuda getirirken en samimi askini tersim eden sair gibi müteheyyic olmus ve firçasini bu heyecana batirmistir. "Emir Sultan Cami"de pek güzeldir. Hasan Vecih'in levhalari arasinda bilhassa *"Dere"*, *"Kus Dili Deresi"* ve *"Yesil Sandal"* muvaffakiyetli eserlerdir. Yesil rengin en çok bahari ruha duyuran anlarini ve dere sularinin gizli piriltilariyla gölgelerin sirlarini bu levhalarda bulmak mukabildir.

Arslanyan'in *"Rüstem Pasa Camii Mihrabi ve Kapisi"* levhalari, gösterdikleri manzaralarin ruhani sükun ve vekarini renklerinin ketum ahengiyle pek iyi his ettiren iki güzel eserdir.

Sanatkar Sefire Leydi Klark'in on güzel eseriyle birden bire ince bir sanatin inkisafina sahit oluyoruz. Bunlarin içinde *"Mister Tels Grey"* portresi ile Prag'a ait iki manzara ve kilise cami derhal dikkati üzerlerine celp eden eserlerdir.

Ruhi, begendigi çalisma tarzinda sebat ediyor. Halbuki bunu biraz degistirmekle ferza *"Yazmaci Kadin"* levhasindan kendisinden bahs ettirecek bir sanat eseri çikarmak mümkündür. Onun bu sebati karsisinda bide inat ve israr ile sükut etmek isteriz.

Sergideki baska levhalar arasinda Ali'nin *"Natürmortu"*, Güzin Fehiman'in çiçekleri ve bilhassa *"Krizantemi"*, Fuad'in *"Ayasofya Galerisi"* ve Fahrünnisa Melih'in *"Genç Kizi"* dikkate sayan eserlerdir.

1928 sergisinin heykel kismi pek samimidir. Rezan'in *"Sanatkar Fehimin Basi"* rölyefi bu kismin en güzel eseridir. Nijad'in *"Abdülhak Hamid"*in büstü güzeldir. Ayni sanatkarin adaleti temsil eden tezyini heykeli, bütün dikkatimize ragmen, bize dalaletinin sirrini ifsa etmekte!

Tezyini sanat ve ofis kismi yeni bir inkisaf ile zengindir. Profesör Erich H. Weberk eserlerinin zevkine varmak biraz güç. Ferza Himaye-i Etfal fikrini temin maksadiyla yapilmis resimleri ne garip! Bu resimlerde çocuklarin ne çehrelerinde, ne kiyafetlerinde fakir Türk

çocugunu bulmaya imkan yoktur; minarenin süslemesine ragmen evler bir Türk Beldesi karsisinda oldugunuzu inkar ediyor.

Büyük mavi vazo ve tayyare piyangosu resmi güzeldir. Malum Celal'in kagitlardan yapistirmak suretiyle vücuda getirdigi 4 levha birbirleriyle güzellik de müsabaka ediyor. Her yil daha velûd olan Melek Vicdani bu sergide yalniz iki eser teshir etmis. Bunlardan "*Mektep'te Cumhuriyet Bayrami Hazirligi*" levhasi gözlerimizin Melek Vicdani'nin eserleriyle alistigi ve sevdigi nev'in muvaffak bir örnegidir.

Sabit Mahlas bize suurlu ve yorulmaz bir say ile inkisaf etmis Venedik kadinlarinin kiyafetini ve müzeyyin bir eski kapiyi gösteren levhalari mükemmeldir.

Güzin Fehiman'la Fahrülnisa'nin oyuncaklari ve boyun baglari güzeldir.

Ihab Hulusi'nin afislerinde müstesna bir ibda' kuvveti göze çarpiyor. Resimli afisin medeni alemde günden güne aldigi ehemmiyeti ve vücuda getirdigi kiymetli eserleri düsününce bu subede simdiye kadar geriligimizi bu kiymetli gencin yürüdügü ve ilerledigi sahada çalisanlarin çogalmasiyla telakki etmek istiyakini duymamak mümkün degil.

Mimar Sedat'in ev içi resimleri arasinda güzelleri olmakla beraber asri Türk evinin içini rahat ve milli zevke uygun örneklerle yaratacak sanati henüz bekliyoruz.

Mimar Egli'nin bina planlari her ne pahasina olursa olsun icat etmek merakinin ibretle görülecek numuneleridir. Biz bunlarin karsisinda yeni ve garibe ile güzel arasindaki farki bir kere daha anladik.



غلطه‌سرای رسم سرکیسی

جیقان تقیدلرك اوقادار تأثیری آلتنده ایدم که، کچن یوقادار سنه‌لره رغماً بزده رسمك بالعکس کری کیتدیکنه اینانمق اوزره ایدم . بوزیارت بنده درین بر تسلی اولدی ؛ فرانسز 1928 سرکیسی داها دون کورمش اولمامك وبردیکی برقناعتله رساملریمزی اونلره داقین بولندیغی ذوق تعریفه مقتدر دکلم . رنکلری قوللانمقده ، تکنیکده هرحالده بزبوکونکی غربلیلردن هیچ‌ده کری دکلز .

1928 پارس اکسپوزیسیونیله بوسنه‌نك غلطه‌سرای سرکیسنی مقایسه‌یه یالکز شونقطه‌لردن امکان یوقدر: اورادهکی بنا شهرك اك معتنا بریدر ، سرای‌قرالیده قوجا قوجا سالونلرده بوتون دیوارلر طابلولرله أورتولیدر ، صنایع تزیینیه ، آفیش ، مطبوعات ، قارشاتور ، رومان ، حکایه رسملرینه عائد دائره‌لر بوتون دولودر . بو رسملری یاپان ، تشهیر ایدن ، هرحالده بك کوزل قازانمان بیکلرجه رسام واردر ؛ اوقادارکه سرکی هیئت ممیزه‌سنجه قبولی ممکن اولیان برجوق‌رسملر موغارتردە ، سوقافلرده، قالدیرملرده، یادهوا تشهیر اولوندی ، ودرحال صاتیلدی؛ صنعتك التفاتله یوقادار علاقه‌دار اولدیغنه بوحالی کورمدن ایتنامزدم .

ایشته پارس‌واستانبول رسم سرکیلرینك آیریلان نقطه‌لری ... صنعتکار اولق اعتباریله بزمکیلر هرحالده اونلرله بك اعلا برابر یوروبه‌بیلیرلر . بوعتلرده تنقیدك مطلق اولدیغنه قانع، ایشته بوقناعتله انطباعلریمی یازمقده جداً برذوق بولدم .

جالی ابراهیم بك اوچ طابلوایله اشتراك ایتمشلر. کندیلری مملکتك طاتینمش استادلرندندر . فقط بن « نه دیکیش دیکرکن » دن ، « نه‌ده دوش یاپارکن » دن برشی آکلایامادم . صوك زمانلرده جوق اعتناسز چالیشیورلر. بریسی برترزیخانه‌ره‌قلامی دیکری برته‌رموسیفون فابریقه‌سنه اولدیغنه بر ره‌قلام اوله‌بیلیردی .

احمدبك درت‌قرده‌شلر یه‌یازاری یشیل‌رنکلرك کارلر علاقه‌دارلره ، طاتلی کله‌مش دکلدی . کرچه سربست آلتون اساسنه عودت ایدیلوب‌ده پاره قیمتنده استقرار حاصل اولوبنجه صرف پاره‌نك تنزل قیمتی یوزندن متکون اوکارلر قالیه‌جقدر. فقط‌حرب زمانندهکی او مبذول اعتباره‌ده سربست آلتون‌اساسی هیچ مساعد دکلدر . مساعد اولمامسی درکه تجارت وصنایع عائلنده بواساسه قارشی بر خصومت ادامه ایتمکده‌در .

***

سربست آلتون، قامیو آلتونی ، کوچه‌آلتون اساسلرینك له وعلیهنده سرد و ادعا ایدیلن منافع ومحاذیری‌ده کله‌جك برمقاله‌ده ایضاح ایده‌جکز .

نامق زکی

اك کوزل وموفق طوپلاندیغی برتابلو... بواثرصاحبنی آوروپاده‌کی مسلکداشلریله یان یانه کتیره‌بیلیر . اکر مقصوداثرسه‌مصرع برجسته‌کافیدر دیپ‌قناعتمزه رام اولورسه‌ق... تفکر چالیشیلمامش تأثیرینی یاپیور . بوکورونوش صنعتکار ایچون تهلکه‌لیدر .

اسماعیل حقی بك قالامیشندن بحث ایتمکدن جداً ذوق بولیورم . اونه طاتلی رنك ، کلبسانك اوستنده‌کی چنار آغاجلری ، آقشام دکزینك اوستنده‌کی رخاوتکار صیجاق دومانلر ، او آقشامك حزنی ... دکزدن کلن طوزلی هوایی انسان تنفس ایدر کبی اولیور ؛ چوق کوزل ...

حامد بك کنج قادین پورتره‌سی سرکینك جداً اك موفق اثرلرندن بریسیدر . اودوداقلرك قباریشی، اوقاشلرده‌کی اغبرار، اودوریشده‌کی لاقیدی ویا لطفاً کبی پوز وبریش ... جداً صنعتکارانه‌در . حقیقی صنعته واصل اولمشلرك تواضعیله کورونمه‌دن یاشایان حامد بکی تبرك ایدرم .

حکمت بك افندی آوروپاده‌ده یاشاسه‌یدی بنه براستاد اولابیلیردی . دورغون صولرده‌کی بیك‌بر رنکی ، کیمسه‌سز ، اشخاصسز یاشایشی او قادار قوتله عکس ایتدیرن فیرچاسی هرحالده استقباله قالا- جقدر. بواثرلرك هیسی‌ده‌معتنادر، بویالرك‌قوللانیلیشی، رنکلرك یان یانه کلیشی ، سورولوش طرزی تام برخواجه اثریدر ، واضح ومنقحدر .

خلیل پاشا حضرتلرینك اثرلری‌ده بویله‌در ، أویله أمین فیرچه‌لر ...

روحی‌بك بالخاصه« یاغمورلی‌هوا »سی انفس.. اوتلرده ، دالغرده چیسه‌له‌تن یاغمور ، ناصل‌ساده‌جه یاغیور ، بو اثرده بوتون بر عمر وار ... صنعتکار اوراده جاکتنك یاقاسنی قالدیرمش، آغیر آغیرنفس آلیور دینیله‌بیلیر . فرانسز اکسپوزیسیونی بویله بر تابلویه مشهر اولابدی بختیار اولوردی .

عسکری‌لیسه‌سی خواجه‌سی‌سامی بك‌لوکسمبورغ باغچه‌سنك کوشه‌لرینی کوستریبور ، اوراده بر تورلو بیله‌مدیکمز فرانسزلر قارشی قارشی‌یه‌در ، مصنع چشمه بر کوشه‌سی .. ایکی اثرده ایی‌در .

سرمدبك‌له‌واسی‌غربده اکثریا قوللانیلان‌برطرز ترسیم‌در ، موضوع‌ده فلاسیك‌در . فقط نیچون آز اعتنایدیلش تأثیرینی براقیور؟.. چوق‌اوغراشیلمش حسنی وردیرمك نه‌قادار فنایه آز اعتناده اویله..

سعدی بك کوك صو دره‌سی کوزلدر .

معلم‌شوکت بك بوتابلوی‌ده‌أسکی برخواجه‌نك وضوح ومنفحیتی حائزدر .

علی‌سامی بك أسکی مکتبی دیداقتیك معناسی اعتباریله بك ایی‌در .

عمرعادل بك ترددی چوق‌فنا ... ایچریده‌کی اوداده بكلدیغنك‌یانه کیتمك‌ده‌کی ترددمی؟... بیلمیورم، چهره‌ده‌کی معنا واضح دکلدر ، طرز ترسیم چوق بسیط ... بوکا مقابل « صیفیه‌ده » سرکینك نوعنده اك موفق اثرلرندن بریدر. صنعتکاره یوانی تعریفك ناصل کستاخلق اوله‌جغنی بك ایی بیلیرم ، بنی‌معذور کورسونلر .

عارف‌بدیعی بکك اثری صباحك بك خصوصی برکورونوشی... چرخلرینی دوردورمش، خالاطلرینی دوشورمش واپورلرك ، روز کارلردن ، فیرطنه‌لردن امین سکوتی کورمك ایسته‌ین بر تجربه‌لینك کوزل براثری ...

فخیان بکك ابدزنده شاعر جلال‌ساهری ، دوستلغه قاپیلمادن چیزن‌تابلوسنی هیجانله سیرایده‌جك معشوقه‌لر بوقیدر دیرسکز ؟..

حسن‌وجیه بك جداً چالیشان بررسامزدر ،ایکی دره تصویری‌ده بوتون رنکلریله ، صیچرایه‌جق ویا سکوتی غیدیقلایبوبره‌جکمش حسنی وبرن کورونمز قوروباغه‌لریله قوش‌دیلی دره‌سی ... او ، موفقیتی کورولتوده آرامیان برصنعتکارمزدر .

ملك جلال امضالی کوچوجوك طابلولر بر آز غریب برتواضعمك، مجهول برترددك عکسلری کبی.. استفنانك درجه‌سنه باقکزکه آنجق رهبردن مؤثره انتقال ایده‌بیلیورسکز . فقط هپسی‌ده کوزل .. عریان ، ایکی عریان ، آز باقارسه‌کز بیتمه‌مش ، واز کچیلمش حسنی وبرن اثرلر، براز دوروبرسه‌کز، بر شیئلرك جانلاندیغنی حس‌ایدرسکز ، «منظره»ده بویا یپغینلرنده خشین بر طبیعت یاشار ، جوجوقلر قادینك طانمامسی التزام ایدیلمش ، کیم‌بیلیر ...

نامق‌اسماعیل بکك‌حکیم‌باشنك یالیسی، انفس‌در. آه آقشام وقتلری بوغازك آقه‌دن یورولمش‌صولرینك کنارنده دوشونن اسکی یالیلر .. قیصقانچ دیوارلرك آرقاسنده برر دمت قارانلق کبی صوصان آغاچلر ، برقاپناق کبی دورغون صولر. بوتابلو سس‌سزدر، دیوارلراوقادار قالیندرکه برآیاق‌سسی‌بیله دویمازسکز، کوکده بربیلدیرز بیله کوزوکمز. خایر بویه‌رلوتی‌نك کوردیکی بوسفور دکل ، بزم آناطولی حصارمز .. نامق بك لاله دورنده بر آماتوردی ، یونده ایچه ، حسلی بر شاعردر . عشق اولسون ..

نظمی ضیا بکی اك صوك سویله‌مکله خطاایتدم؛ بوتون اثرلری ماهرانه وموفقدر . بحث ایتمه‌دیکلرم کوره‌مدیکلرمدر ؛ اونلرك ایچنده کیم بیلیر نه‌قادار ابیلری واردر ؛ ایکی ساعتلك بر تدقیقك ویردیکی فکرلره فصله قیمت ویرلر .

7 آغستوس 1928

ف. جمال الدین

Ek: 42- F. Celaleddin (1928). Galatasaray Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 90.

Ek: 42- F. Celaleddin (1928). Galatasaray Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 90.

Çikan tetkiklerin o kadar tesiri altinda idim ki, geçen bu kadar senelere ragmen bizde resmin bilakis geri gittigine inanmak üzere idim. Bu ziyaret bende derin bir teselli oldu; Fransiz 1928 sergisini daha dün görmüs olmanin verdigi bir kanaatle ressamlarimizi onlara yakin bulmakta ki zevki tarife muktedir degilim. Renkleri kullanmakta, teknikte herhalde biz bu günkü garplilardan hiç de geri degiliz.

1928 Paris Ekspozisyonuyla bu senenin Galatasaray sergisini mukayeseye yalniz su noktalardan imkan yoktur:Oradaki yine sehrin en müstesna yeridir, saray-i kraliyede koca koca salonlarda bütün duvarlar tablolarla örtülüdür, Sanayi-i tezyiniye, afis, matbuat, karikatür, roman, hikaye resimlerine ait daireler bütün doludur. Bu resimleri yapan, teshir eden herhalde pek güzel kazanan binlerce ressam vardir. O kadar ki sergi heyeti mümeyyizesince kabulü mümkün olmayan bir çok resimler Monmartre'de, sokaklarda, kaldirimlarda bedava teshir olundu ve derhal satildi; sanatin iltifatla bu kadar alakadar olduguna bu hali görmeden inanmazdim.

Iste Paris ve Istanbul resim sergilerinin ayrilan noktalari… Sanatkar olmak itibariyle bizimkiler herhalde onlarla pek ala beraber yürüyebilirler. Bu bahislerde tenkidin müteallik olmadigina kanaatim, iste bu kanaatle intibalarimi yazmakta cidden bir zevk buldum.

Çalli Ibrahim Bey üç tablo ile istirak etmisler. Kendileri memleketin taninmis üstatlarindandir. Fakat ben "*Ne Dikis Dikerken*" den ne de "*Dus Yaparken*" den bir sey anlayamadim. Son zamanlarda çok itinasiz çalisiyorlar Birisi bir terzihane reklami digeri bir termosifon fabrikasina oldukça bir reklam olabilirdi.

Ahmet Bey'in 4 kardesler peyzaj'i yesil renklerin en güzel ve muvaffak toplandigi bir tablo…Bu eser sahibini Avrupa'da ki meslektaslariyla yan yana getirebilir. Eger maksut eserse musarra' bir ceste kafidir diyen kanaatimize ram olursak… Tefekkür çalismamis tesirini yapiyor. Bu görünüs sanatkar için tehlikelidir.

Ismail Hakki Bey'in kalem isinden bahs etmekten cidden zevk buluyorum. ona tatli renk, kilisenin üstündeki çinar agaçlari, aksam denizinin üstündeki rehavetkâr sicak dumanlar, o aksamin hüznü… Denizden gelen tuzlu havayi insan nefes eder gibi oluyor, çok güzel…

Hamid Bey'in *"Genç Kadin"* portresi serginin cidden en muvaffak eserlerinden birisidir. O dudaklarin kabarisi, o kaslardaki agberer, o durustaki lakaydi veya latifen gibi güzel poz veris… Cidden sanatkaranedir. Hakiki sanata vasil olmuslardir tevazuuyla görünmeden yasayan Hamid Bey'i tebrik ederim.

Hikmet Bey Efendi Avrupa'da da yasasaydi yine bir üstat olabilirdi. Durgun sulardaki bin bir rengi, kimsesiz eshasiz yasayisi o kadar kuvvetli aks ettiren firçasi herhalde istikbale

kalacaktir. Bu eserlerin hepside mutenadir. boyalarin kullanilisi, renklerin yan yana gelisi, sürülüs tarzi tam bir hoca eseridir, vazih ve münakkahdir.

Halil Pasa hazretlerinin eserleri de böyledir, öyle emin firçalar…

Ruhi Bey'in bilhassa "Yagmurlu Hava"si enfes. Otlarda, dallarda çiselenen yagmur, nasil sadece yagiyor, bu eserde bütün bir ömür var…Sanatkar orada ceketinin yakasini kaldirmis, agir agir nefes aliyor denilebilir. Fransiz ekspozisyonu böyle bir tabloya meshur olaydi bahtiyar olurdu.

Askeri lisesi hocasi Sami Bey Lüksemburg bahçesinin köselerini gösteriyor, orada bir türlü bilemedigimiz Fransizlar karsi karsiyadir, masnaa çesme bir kösesi… Iki eserde iyidir.

Sermed Bey'in levhasi Garp'ta ekseriya kullanilan bir tarz-i tersimdir, mevzuda klasiktir. Fakat niçin az itina edilmis tesirini birakiyor? Çok ugrasilmis hissini verdirmek ne kadar fena ise az itinada öyle…

Sadi Bey'in *"Göksu Deresi"* güzeldir.

Malum Sevket Bey'in bu tablolari da eski bir hocanin vuzuh ve haizdir.

Ali Sami Beyin eski mektebi didaktik manasi itibariyle pek iyidir.

Ömer Adil Bey'in tereddüdü çok fena… Içerideki odada bekleyenin yanina gitmek de ki tereddüt mü?.. Bilinmiyor, çehredeki mana vazih degildir, tarz-i tersim çok basit. Buna mukabil *"Sayfiyede"* serginin nevinde en muvaffak eserlerinden biridir. Sanatkara yolunu tarifin nasil küstahlik olacagini pek iyi bilirim, beni mazur görsünler.

Arif Bedii Bey'in eseri sabahin pek hususi bir görünüsü… Çarklarini durdurmus, halatlarini düsürmüs vapurlarin, rüzgarlardan, firtinalardan emin sükununu görmek isteyen bir bahriyelinin güzel bir eseri…

Fehiman Bey'in ibdezinde sair *"Celal Sahir"*i, dostluga kapilmadan çizen tablosunu heyecanla seyredecek ma'sûkalar yok mudur dersiniz?

Hasan Vecih Bey cidden çalisan bir ressamimizdir, iki dere tasviri de bütün renkleriyle, siçrayacak veya sükutu gidiklayiverecekmis hissini veren görünmez kurbagalariyla *"Kus Dili Deresi"*... O, muvaffakiyeti gürültüde aramayan bir sanatkarimizdir.

Melek Celal imzali küçücük tablolar biraz garip bir tevazuun, meçhul bir tereddüdün akisleri gibi… Istinganin derecesine bakiniz ki ancak rehberden müessere intifâl edebiliyorsunuz. Fakat hepside güzel üryan, iki üryan, az bakarsaniz bitmemis, vazgeçilmis hissini veren eserler, biraz durursaniz, bir seylerin canlandigini his edersiniz, "manzara" da boya yiginlarinda hasin bir tabiat yasar, çocuklar kadinin taninmamasi iltizam edilmis kim bilir…

Namik Ismail Bey'in *"Hekim Pasa'nin Yalisi"* enfestir. Ah aksam vakitleri bogazin akmadan yorulmus sularin kenarinda düsünen eski yalilar… Kiskanan duvarlarin arkasinda birer demet karanlik gibi susan agaçlar, bir kaynak gibi durgun sular. Bu tablo sessizdir, duvarlar o

kadar kalindir ki bir ayak sesi bile duymazsiniz, gök de bir yildiz bile gözükmez… Hayir bu Pire Loti'nin gördügü Bosfur degil bizim Anadolu Hisarimiz… Namik Bey Lale Devrinde bir amatördü bunda ince, hisli bir sairdir. Ask olsun…

Nazmi Ziya Bey'in en son söylemekle hataliydim; bütün eserleri mahirane ve muvaffaktir. Bahs etmediklerim görmediklerimdir. Onlarin içinde kim bilir ne kadar vardir; iki saatlik bir tetkikin verdigi fikirlere fazla kiymet verilmez.

Resimli Ay Mecmuasi



رساملريمزك يوسنه كى سرگيسى

يوسف آقچوره بك [لوحه . نامق اسماعيل بك]

طوصه آنه [لوحه . رومى بك]

Ek: 43- Anonim, (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay Mecmuasi*, Sayi: 7.



Ek: 43a- Anonim, (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay Mecmuasi*, Sayi: 7.



قوسه دیلی دره‌سی [حکمت بك]



خرم سلطانیه تپه‌سی [صبیحه رشدی خانم]



آنقره ؛ دیاغلغه طرفنه بر نظر [سامی بك]

کوزه چارپان ایکی نقطه واردر. بری : کشاد رسملك تصادف ایتدیکی ۳۱ تموز جمه کونی استانبولك مختلف سمتلرنده برچوق ضیافتلر ، مسامرهلر ترتیب ایتمش اولدیغی ایچون رسم سرکیسنك کشادی اسمه‌سنه آزکیسه‌لر اشتراك ایتشدر. مع‌مافیه بوحال خلقمزك رسمه اولان محبت ورغبتنك آزالدیغنه دلالت ایتز . چونکه بویله اولسه رغماً رسملرك تشهیر ایتدیکی سالونلر خیلی حنیج طولشدی .

کشاد کونندنبری‌ده هرکون بك چوق ذوات سرکیی زیارت ایتمکدن کری طورمامقده‌در .

بومناسبتله سرکینك آغستوس نهایته قدر وهرکون صباحدن آقشام یه‌یه قدر آچیق بولنمسی قید ایدرز . او زمانه قدر بر چوق صنعت مفتونلرینك بوندن استفاده‌ایله زیارت ایتمکده دوام ایده‌جکلرینه شبه‌مز یوقدر .

ایکنجی نقطه : بوسنه تشهیر اولنان اثرلر کچن سنه‌نکنکنه نسبتله عدداً آزدر. فقط عددك یوآزلغی تشهیر اولنان نایلولردن برچوغنك یوکسك قیمتده اولمسی تلافی ایتمکده‌در .

رسامارمزك بوسنه سرکیه دها آز محصول مساعی ایله کلمزینه برسبب دها واردر: رسامارمزك آنقره سرکیسنه اشتراك ایتمکاری ایچون اثرلرینك برقسمنی اورادە تشهیر ایتمشلردر .

دیکر طرفدن بعض رسامارمزده اثر تشهیر ایتمه‌مشلردر . مثلا چالی ابراهیم بك ، نظمی ضیا بك ، علی جمال بك ، خواجه علی رضا بك ، حسن عونی بك اشتراك ایتمه‌مشلردر .

شمدیه‌قدر ممکنسزده قیمتدار اثرلریله کندیسنی طانتدیرمش اولان چالی ابراهیم بك بوسنه اوچ یکی اثره باشلامش ایسه‌ده اکمال ایده‌مه‌مشدر .

بونك کبی بعض کنج وقیمتدار رسامارمزدن برقسمی تحصیل ایچون بارسه کیتمشلردر .

بونکله برابر یوقاریده‌ده ایما ایتدیکمز کبی سرکیه هیچ‌ده فنا دینه‌مز .

بالعکس بك قیمتلی شخصیتلره مالك کوزل وموفق اثرلر موجوددر . بو اعتبار ایله سرکی تورکلرك صنایع نفیسه وارلغنه بر برهان تشکیل ایدییور .

چونکه سرکی هیئت عمومیه‌سی اعتباریله بوسنه تر آز دها اوفاق ایسه‌ده رسامارمزك کندی محیط فعالیتلرنده حیاتك بالخاصه بو زمانه‌کی احتیاج و مجبوریتلره کوکس کرمك متواضعانه ویوروفسزین چالشدقلرینی کوستریور .

تورك رسامار جمعیتی

بومناسبتله کوچك ، فقط کزیده بر زمره تشکیل ایدن وتورك صنایع نفیسه متتبعلرندن مترکب بولنان « تورك رسامار جمعیتی » اعضاسنك حروف هجا ترتیبیله اسملرینی آشاغیده درج ایدەرك بنوز قارئلرمزه طانیتمدن بر قدرشناسلق وظیفه‌سی عد ایدییورز :

چالی ابراهیم بك - صنایع نفیسه مکتب عالیسی رسم معلمی ،
احسان رضا خانم - صنایع نفیسه مکتبی مأدونلرندن ،
هیکلتراش احسان بك - صنایع نفیسه مکتبی هیکلتراشی معلمی ،
هیکلتراش جواد افندی - صنایع نفیسه مکتبی طلبه‌لرندن ،
هیکلتراش جواد افندی - استانبول فیز لیسه‌سی رسم معلمی ،

Ek: 43b- Anonim, (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay Mecmuasi*, Sayi: 7.



Ek: 43c- Anonim, (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay Mecmuasi*, Sayi: 7.

Ek: 43- Anonim, (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay Mecmuasi*, Sayi: 7.

Temmuz'un 31. günü Galatasaray mektebinde açilan 7. resim sergisi sanatkarlarimizin son sene zarfinda da takdire sayan surette çalistiklarini gösteriyor ve teshir olunan 233 eser arasinda görülen fevkalade muvaffakiyetli, resimler, tablolar, heykeller, istikbal için ümitler veriyor.

Türk ressamlar cemiyeti bu ay açilan 7. Galatasaray Resim sergisi umumiyet itibariyle memleketimizin Sanayi-i Nefise hayatinda yeni ve ümit bahs bir merhale teskil etmektedir. Teshir edilen eserlerden pek çogu kusursuz denecek derece-i mükemmeliyettedir. Bu meyanda ressam Sami Bey'in *"Çiçekleri"* Ankara etütlerinden *"Debbaghane Tarafina Bir Nazar"*i, *"Aydin Önlerinde"*, *"Bir Kis Hatirasi"*, senelerden beri Türk âsari ve Camileri üzerindeki tetkikatiyla söhret almis olan ressam Sevket Bey'in *"Yeni Camii"*, *"Eski Bir Türk Ocagi"*, *"Cami Kubbesi"*, Namik Ismail Bey'in *"Güller"*i, *"Yusuf Akçura"* Bey'in portresi, *"natürmortlari"*, Türk Sanayi-i Nefise'sinde pek mühim bir sahsiyet olan Halil Pasa'nin *"Fenerbahçe"*, *" Balikçi Kayigi"*, "*Bostanci'da Eski Erenköy Caddesi"* ve daha bir çok eserler her suretle takdirlere layiktir.

Bütün bu eserlerden birer birer bahs etmek imkan haricinde oldugu için karilerimize en güzellerinden 5-10 eserin fotograflarini takdim ile iktifa mecburiyetinde bulunuyoruz. Su kadar ki derç ettigimiz bu birkaç resim bu sene bu sene zarfinda ressamlarimizin sanat askiyla ne kadar çalistiklari terakki ve tekamüle dogru atilan hatvelerin derece-i ehemmiyetini göstermeye ve bu hususta sarih bir fikir vermeye kafidir zan ederiz.

Ressam Namik Ismail Bey'in *"Yusuf Akçura Bey"* ile *"Bir Kadin Portresi"*ni derç ediyoruz. Namik Ismail Bey'in Paris ve Berlin Sanayi-i Nefise Mekteplerinde tahsil etmistir, baslica portre ile mesgul bu defa teshir ettigi eserler 6 tanedir.

"Aydin Önlerinde Hücum" ve *"Ankara'da Debbaghane Tarafina Bir Nazar"* tablolari Istanbul Paris Sanayi-i Nefise Mektebi'nden mezun Kuleli Lisesi resim muallimi Sami Bey'indir. Sami Bey bu sergide tablo, manzara, çiçekler ve bir e olmak üzere 10 eser teshir etmistir.

Bilhassa Portre ile mesgul olan Feyhaman Bey'in "*Bogaziçi Manzarasi*" en muvaffak olmus eserlerdendir. Feyhaman Bey'in sergide bedii muhtelif eserleri vardir.

"*Büyük Adada Kelebek Avcisi*" milli resimler ile mesgul olan ressam Hayri Bey'indir Istanbul Sanayi-i Nefise Mektebi'nden mezun ve Münih'te Profesör "Hofman"in talebesinden bulunan Hayri Bey bilhassa milli resimler de büyük bir muvaffakiyet göstermektedir.

"Kus Dili Deresi" manzara ile mesgul Istanbul ve Paris Sanayi-i Nefise Mekteplerinden mezun ressam Hikmet Bey'in esridir.

Kezalik Istanbul ve Paris San. Nefise Mektebinden mezun ressam Ruhi Bey'in teshir ettigi yedi muhtelif eserden hemen inceligi ve kabiliyet-i tasviri ile göze çarpan *"Logusa Anne"* tablosunu derç ediyoruz.

Bursa Askeri Lisesi muallimi Mehmet Ali Laga Bey'in Bursa menazirindan olmak üzere 6 eseri vardir. Bunlardan *"Bursa'da Kar"* tablosunu intihab ettik.

Ressam Sabiha Rüsdü Hanimin Nil ve Misir manzaralari, bilhassa *"Nil'de Aksam"*, *"Misir'da Hurmalik"* levhalari pek ruhvazdir. Profesör Kormet'in talebesinden olan Sabiha Rüsdü Hanimin *"Hürrem Sultan Türbesi"*ni derç ediyoruz.

Sergiye istirak ressam Hanimlarimizin eserlerindeki incelik, nüfuz, nazar renklerdeki ahenk bilhassa dikkati celp etmektedir.

Hanimlarimizin gösterdigi üstadat ve liyakat tahsillere, tebriklere sayandir. Bu sene sergiye eser veren Hanim ressamlarimiz: San. Nefise mezunlarindan Ihsan Riza Hanim, Ifraz Hanim, San. Nefise talebesinden Efser Ismail Hanim, Bedia Hanim, Maruf ressamlardan Sükriye Cafer Hanim, Sabiha Rüsdü Hanim, Sanayi-i Nefise Mektebi talebelerinden Kudsiye Edib Hanim, Kiz Hayat Mektebi resim muallimi Güzin Hanim, Maide Esat Hanim, Melek Celal Hanimdir.

Heykel subesinde Sabiha Ziya Hanim ile Melek Ahmet Hanim sergiye istirak etmislerdir. Bu subede erkeklerden yalniz Sanayi-i Nefise mektebi talebesinden Zühdü Efendi eser teshir etmistir. Resimlerini derç ettigimiz *"Genç Kadin"* büstü Sabiha Ziya Hanim'in, *"Genç Kiz"* büstü de Zühtü Efendi'nindir.

Tezhip kisminda Ahmet Süheyll Bey ile Hamid Efendi'nin hakikaten sanatkarane eserleri vardir.

Karikatür kisminda biri hanim olmak üzere 2 kisi istirak etmistir. Sanayi-i Nefise Mektebi talebelerinden biri Nezahat Emine Hanim'in 7 tane karikatürü, kendisinin memleketimizde henüz baslangiç halinde bulunan, bu kisimdaki istimdadini göstermektedir. San. Nefise Mektebi talebesinden Ahmet Müfit Bey'inde karikatürleri çok muvaffak olmus seylerdir.

Serginin bir ilan kismi da vardir. Buna yalniz Ihab Hulusi Bey bes güzel eserle istirak etmistir.

Göze çarpan iki nokta vardir. Biri: Küsad resminin tesadüf ettigi 31 Temmuz Cuma günü Istanbul'un muhtelif semtlerinde bir çok ziyafetler, müsamereler tertip edilmis oldugu için resim sergisinin küsad merasimine az kimseler istirak etmistir. Mamafih bu hal halkimizin resme olan mahiyet ve ragbetinin azaldigina delalet etmez. Çünkü böyle olmasina ragmen resimlerin teshir edildigi salonlar hinca hinç dolmustu.

Küsad gününden beri de her gün pek çok zevat sergiyi ziyaret etmekten geri durmamaktadir.

Bu münasebetle serginin agustos nihayetine kadar ve her gün sabahtan aksam yediye kadar bir çok sanat meftunlarinin bundan istifade ile ziyaret etmekle devam edeceklerine süphemiz yoktur.

Ikinci nokta:Bu sene teshir olunan eserler geçen seneninkine nispetle adden azdir. Fakat adedin bu azligi teshir olunan tablolardan bir çogunun yüksek kiymette olmasi telakki etmektedir.

Ressamlarimizin bu sene sergiye daha az mahsul –i mesai ile gelmelerine bir sebep daha vardir:Ressamlarimiz Ankara sergisine istirak ettikleri için eserlerin bir kismini orada teshir etmislerdir.

Diger taraftan bazi ressamlarimizda eser teshir etmemislerdir. Mesela Çalli Ibrahim Bey, Hüseyin Avni Bey, istirak etmemislerdir.

Simdiye kadar memleketimizde kiymettar eserleriyle kendisini tanittirmis olan Çalli Ibrahim Bey bu sene üç yeni esere baslamis ise de tekamül edememistir.

Bunun gibi bazi genç ve kiymettar ressamlarimizdan bir kismi tahsil için Paris'e gitmislerdir.

Bununla beraber yukarida da ima ettigimiz gibi sergiye hiç de fena denemez. Bilakis pek kiymetli Sahsiyetlere ait güzel ve muvaffak eserler mevcuttur. Bu itibar ile sergi Türklerin Sanayi-i Nefise varligina bir bir han teskil ediyor.

Çünkü sergi heyeti umumiyesi itibariyle bu sene biraz daha ufak ise de ressamlarimizin kendi mahiyet faaliyetlerinde hayatin bilhassa bu zamandaki ihtiyaç ve mecburiyetlere gögüs gererek mütevazi ve yorulmaksizin çalistiklarini gösteriyor.

Türk Ressamlar Cemiyeti

Bu münasebetle küçük, fakat güzide bir zümre teskil eden ve Türk Sanayi-i Nefise müntesiplerinden mürekkep bulunan "Türk Ressamlar Cemiyeti" azasinin harf-u hece tertibiyle isimlerini asagiya derç ederek bütün karilerimize tanitmayi bir kadirsinaslik vazifesi ad ediyorum.

Çalli Ibrahim Bey –Sanayi-i Nefise Mektebi Alisi Resim Muallimi,

Ihsan Riza Hanim - Sanayi-i Nefise Mektebi Mezunlarindan,

heykeltiras Ihsan Bey - Sanayi-i Nefise Mektebi Heykeltiras Muallimi,

heykeltiras Cevad Efendi - Sanayi-i Nefise Mektebi talebelerinden

heykeltiras Cevad Efendi – Istanbul Kiz Lisesi Resim Muallimi

Ali Cemal Bey - Sanayi-i Nefise Mektebi Mezunlarindan, Cumhuriyet Gazetesi Ressami,

Hikmet Bey - Sanayi-i Nefise Mektebi Resim Muallimi,

Halil Pasa - Sanayi-i Nefise Mektebi Müdür Sabiki,

heykeltiras Ratib Bey –Almanya Akademisinden,

Fuad Bey – Galatasaray Lisesi Resim Muallimi,

Refik Bey - Sanayi-i Nefise Mektebi talebesinden,

Sami Bey – Kuleli Lisesi –resim muallimi

Sadi Bey- Ressam,

Sevket Bey –Erkek ve Kiz muallim mektepleri resim muallimi

Seref Bey – San. Nefise Mektebi Talebesinden

Saim Bey - San. Nefise Mektebi Talebesinden

Sabiha Rüsdü Hanim –Profesör "Korent"in talebesinden,

Adil Bey – (Eski) Inas Sanayi-i Nefise Mektebi Müdür ve Muallimi,

Feyheman Bey – Sanayi-i Nefise Mektebi muallimi,

Güzin Hamin –Hayat Mektebi resim muallimi,

Mahir Bey heykeltiras - Sanayi-i Nefise ve Münih Akademisi mezunlarindan,

Mehmet Ali Bey Laga – Bursa Lisesi resim muallimi,

Muhiddin Sebattin Bey –Paris Sanayi-i Nefise Mektebinden

Mithat Bey –Sanayi-i Nefise mektebinden,

Melek Celal Hanim –Ressam,

Namik Ismail Bey –Sanayi mektebi resim muallimi,

Nazmi Ziya Bey – Sanayi-i Nefise Mektebi Müdürü,

Hasan Vecih Bey –Ressam,

Hâle Hanim –Ressam

Ictihad Mecmuasi

صنعت تحليلاری

غلطه سرای رسم سرکیسی

تورك صنایع نفیسه یالكنك رسم شعبه‌سی طرفندن غلطه سرای لیسه‌سنده تشهیر اولنان تابلولری زیارت ایتدك. اجتهاددہ صناعته متعلق حركات و حادثاتدن بحث ایدلمك مقرراولدیغی وحقی یكی رسم صنعتنه و(كوبیزم)ك ماهیت واهمیتنه‌داثر حاضرلنمش نوتلرلرمز بولوندیغی جهتله سركی ایچون ده آیری برمقاله بولندیرمق وتابلولرایچنده جالب دقت اولانلرك فوطوغرافیلرینی درج ایدرك بونلر حقنده بیان مطالعه و تنقید ایتمك آرزو ایتمش ایدك. مع الاسف بو سنه‌كی سركینك بویله اوزون اوزادی یه كتدیسندن بحث ایتدیره‌جك بر درجه‌ده اولمدیغنی كوردك. بزده رسم صنعتنك مظهر انكشاف اولهمامسی اسبابندن تدقیق آیریجه بر مسئله‌در. صنایع نفیسه رسم شعبه‌سنده‌كی تدریساتك ماهر معلملر طرفندن ایفا ایدلدیكی محققدر. آنجق وجوده كتیریلن اثرلرهر حالده مساعی مصروفه‌نك انتظار اولنان نتیجه‌یی ویرمدیكنی كوسترمكده‌در. اساساً سركیده براز نظر دقتی جالب اولان اثرلر صنایع نفیسه مكتبی معلملرینك فورچه‌لرندن چیقمشدر. سركی ایچون لیسه‌نك اوچ اوطه‌سی ایله قوریدوری تخصیص اولونمشدر. اورته‌ده‌كی صالونه دها معتنالری وایكی طرفده‌كی اوطه‌لره‌ده بالنسبه یكیلرك اثرلری وضع ایدلمشدر.

سركیده‌كی تابلولرك آیری آیری تدقیقنه كیریشمه‌دن اول شوراسنی سویلیه‌لم كه بوكبی آثار حقنده بیان رأی ایده‌جك اولانلر هرشیدن اول جدی وخیرخواه برحسله متحسس اولملیدر وتقدیره اساس اولان كوزك صورت مناسبه‌ده تربیه ایدلمش اولمسی لازمدر. چونكه كوزك حكمی قطعی دكلدر، كوزك حسی دیكر حسلر مثللو اكثر اشخاصده سرت برصورتده باشلار حق دها اینجه ودها نازك اولانلرده بیله بوندن دها تربیه واصلاح ایتمك ایجاب ایدر. كوزك رسمدن حظ دویمسی قولاغك موسیقیدن ذوق آلمسی قدر كوچدر، تعلیمه محتاجدر.

آنجق بوصورتله ایلك دفعه‌سنده بكنمدیكی اثرلری جدی صورتده تقدیره موفق اولور.

شیمدی زیاده باشلایالم:

سركیده جالل ابراهیم بكك تك بر تابلوسی وار (عریان) قادین. ابراهیم بكك موفق اثرلرینی كورمش اولدیغمز جهتله بونی اونلر عدادینه ادخال ایده‌میورز. و بوندن بحث ایتمامكی دها مرجح بولوبورز. صنایع نفیسه مكتبی مدیری نامق اسماعیل بكك چاك قایاده‌ایكی منظره‌یی مصور اوفاق ایكی تابلو ایله اسپانیول قادینی لوحه‌سی واردر. منظره‌لر، بویالرك تمیزلكی فورچه‌نك مهارتله سورلمسی جهتندن دیكر رسملردن قولایلقله آیریلیور. بوایكی اوفاق منظره‌ده شعر و حقیقت وار. كورولیورکه صنعتكار رسم ایتدیكنی طانیمش وسومشدر. اسپانیول قادینی آیریجه تدقیقه دكر. صاچنك سیاهلغی آراسنده قوبو قرمزی برچیچك و بوینك اسمر رنكی اوزرنده یشیل كردانلغی و پنبه فستانی ایله یكدیكرینه ضدالوادن متشكل اولمق حسبیله هیئت مجموعه‌سی نظر فریب اولیور. بلكه بویله ضد رنكلری برآراده بولندیرمغی زمینه موافق بولدیغی ایچوندركه رسام، اسپانیول قادینی انتخاب ایتمش‌در.

فیخمن بكك كونشلی بر منظره‌سی دیكر تابلولرك اوزرنده نظر دقتی كندینه جلب ایدیبور. یمشلرایی رسم ایدلمش فقط ترتیبنه هیچ دقت اولونمامش. رسم ایله موضوع انتخابی و موضوعك حسن ترتیبی آیری آیری شیلر اولهجق.

صنایع نفیسه مكتبی سابق مدیری رسام نظمی ضیا بكك منظره‌لری‌ده صالونك موفق آثاری میانده‌در. «خلیج» ده‌كی دكزك انعكاساتی كوزی رنجیده‌ایده‌جك درجه‌ده اولمقله برابر كرك او و كرك قره دكیز هیچ قاداكل ودیكر منظره‌كه ۲۸٤ نومرولودرچوق ده قورانیف. شوكت بكك آنفره‌ده آوسلانخانه محله‌سیله انتره‌ریور رسملری وكوتاهیه چیفلرنده بر مدت توقفله رسمنك كندینه خاص مهارتی تقدیر ایتدك. خلیل پاشانك تشهیر ایتدیكی تابلولری اسكی سنه‌لرده‌كی اثرلرینه معادل. بونلرك آراسنده چنكل كوی جهتنی مصور لوحه‌یی

Ek: 44- Muallim Kazim Sevinç (1927). Sanat Tahlilleri (Galatasaray Resim Sergisi), *Ictihad Mecmuasi*, Sayi:235.

ديكرلرينه فائق بولدق . كرك پانولر و كرك شقايقلرده رنك وارسه‌ده معالتأسف روح يوق . . آنقره‌يه عائد ايكى منظره‌ده عين حالده .

يينه معلملردن حكمت بكك « فندقلى ساحلى » ديه چوق غليه‌لك وبويوك بر تابلوسى وار رسام بوكا چوق امك و وقت صرف ايتمش .. حالبوكه اونك ياننده‌كى « جهانكير صيرتلرنده » اسمنده‌كى اوفاق تابلوسى دها چوق كوزل و ضيادار . ديه‌بيليرم كه سركى‌ده موجود آثارك اك ايبلرندن بريدر .

سامى بكك ، آنقره‌ده « اسكى ذخيره پازارى » مختلف جهره وكسوه‌لرله مخصوص بر عالمدر . هرحالده موجب مناقشه جهتلرى بولونمقله برابر كرك « قيش كونشى » و كرك « قواقده بركوشه » ايله برابر شايان تدقيق اثرلر ميانده صايليلير .

حسن وجيه بكك اثرلرى شايان دقت بر استعداد ارائه ايديور « دره » هيچ فنا دكل .

بروسه‌مناظرينه عائد محمدعلى بكك تابلولرى آراسنده (اولو طاغ يماچلرندن بروسه) ايله (طوپخانه حوضى) ديكرلرينه نسبةً دها روحلى كورونيور .

كنيج رساملر آراسنده صبيحه رشدى خانمك بر انتريورى وباخصوص « چيچكلر » ى بوخانمك استعداد فطريسنك دائما مترقى اولديغنى كوستريور. صبيحه خانم موئخده آقاده‌مى‌يه كيرمدن اول خصوصى معلمدن رسم درسى آلمش . هرحالده چيچكلرى چوق موفق آثارندندر . رسام خانملر ايچنده (كزين) خانمك تابلولرى و بونلرك آراسنده ۲۰۹ نومرولو منظره‌ده رنكلرك قوتى كوزه چارپيور. غرب فنادكل، قرزانته‌لرده كوزل .

عالى‌منيب بك تشهيراتيدكى تابلولرينه‌نظراً استقباللده بتيشه‌جك كنيج رساملر مزدندر هان ديه‌بيليركه رسملرينك جمله‌سى شايان تدقيقدر. پاريسك حكملكى براز ادعالى‌در. وچوق‌سوز كوتورور. اونك ايچون اوندن بحث ايتمه‌جكز. فقط (دامرلر) له (سن) نهرى و (صوصاملر) و(سن نهرنده قايقلر) رسامك استعداد فطريسنك تكمله لايق و كنديسنك محتاج تشويق اولديغنه رهاندر . بونلردن بشقه مالك وجدانى بكك سولو بويا رسملريله خالد بكك پورتره‌لرى وحميده خانمك ازيكلرى، حامد بكك هكبه‌لى قطه‌سى، جوادبكك «استانبول» ى احمد بكك «شمسيه‌لى قادينى » خالد بكك تماشا كرلره قوبيه تأثيرى ويرن (عمله‌لر) ى ـ چونكه بو نيمده عمله بزده كورولمز ـ رحمى بكك (منظره) سى على رضا بكك اسكى طرزده رسملرى صائب بكك جلال ساهر بك وعبدالحق حامد بكلرك پورتره‌لرى طلعت بكك (روان قصرى) عونى كك (ويترين) ى عمر عادل بكك (اهمال) ى ذكره‌شايان اثرلردن بولونمقده‌در .

اميدايدرزكه كله‌جك‌سركى بزه‌دهازياده تقديركارانه برلسان ايله بحثه وسيله ويرير .

سركينك هيكلتراش قسمندن بحث ايده‌ميه‌جكم . چونكه ذاتاً موجود آثار بش آلتى‌يه انحصار ايديبيور وطوغريسى بونلر پك‌ده نظر دقتى جلب ايده‌جك‌شيلر دكل .. نژاد بكك بريوسى وصبيحه‌خانمك برايكى اثرى وار . بو خانم هيكلتراش قانونيقا ايله چاليشمق اوزره ايتاليايه كونده‌ريليور .

كوزل دوشونجه‌لر :

دنيانك تكامل حاضرى

دوقتور كوسناو لوبونك بو زمانك بيوك مسئله‌لرنى نه خارقى وضوح ونه بوكسك نظرلرله مطالعه ايتديكى معلومدر . دنيانك سائقى اولان واهمه‌لر و شأيلردن باحث يكى نشر ايتديكى استاداته كتابى پك درين انعكاسات براقه‌جق درجه‌ده مكملدر بوكتابدن ايلروده دهامفصلاً بحث ايده‌جكز.شيمديلك آتيده‌كى صحيفه‌يى ترجمه ودرج ايديبورز :

انسانيه و طبيعت

تاريخك منشألرندن اعتباراً فكر بشرك نقاط اساسيه‌سنك تكاملى بروجه زير خلاصه اولنه‌بيلير: انسان برآز دوشونمكه مقتدر اولونجه بر طاقم قواى فائقه‌نك حكم و تأثيرى آلتنده بولنديغى حس ايتدى‌كه خوف ايله اميد اوى التهيلشديرديلر. (ژوپيتر) صاعقه‌يى فيرلاتيور ، (نپتون) دالغالرى قالديرور، (سه‌ره‌س) محصولاتى كماله ايردير بيوردى .

بوشخصى معبودلرك دعائك نفوذايده‌ميه‌جكى قواى غيرشخصيه‌نك خيال تصوريه‌سى اولدقلرى آكلاشيلمق ايچون عصرلرجه تجربات ايجاب ايتدى . او وقت ژوپيتر دكل فقط الكتريق ، بيلديرى حاصل ايتدى . آرتق نپتون دكل لكن بعض اجرامك قوة جاذبه‌سى دكزلرى قالديردى .

Ek: 44a- Muallim Kazim Sevinç (1927). Sanat Tahlilleri (Galatasaray Resim Sergisi), *Ictihad Mecmuasi*, Sayi:235.

Ek: 45- Muallim Kazim Sevinç (1927). Sanat Tahlilleri (Galatasaray Resim Sergisi), *Ictihad Mecmuasi*, Sayi:235.

Türk Sanayi-i Nefise Birliginin resim subesi tarafindan Galatasaray subesinde teshir olunan tablolari ziyaret ettik. Ictihad'ta sanata müteallik hareket ve ? bahs edilmek mukarrer oldugu ve hatta yeni resim sanatina ve kübizm in mahiyet ve ehemmiyetine dair hazirlanmis etütlerimiz bulundugu cihetle sergi içinde ayri bir makale bulundurmak ve tablolar içinde celb-i dikkat olanlarin fotografyalarini derç ederek bunlar hakkinda beyan-i mütalaa ve tenkit etmek arzu etmis idik. Maalesef bu seneki serginin böyle uzun uzadiya kendisinden bahs ettirecek bir derecede olmadigini gördük. Bizde resim sanatinin mazhar-i inkisaf olamamasi esbabinin tetkiki ayrica bir meseledir. Sanayi-i Nefise resim subesindeki tedrisatin mahir muallimler tarafindan ifa edildigi muhakkaktir. Ancak vücuda getirilen eserler herhalde mesai-i masrafumun intizar olunan neticeyi vermedigini göstermektedir. Esasen sergide biraz nazar-i dikkati celp olunan eserler. Sanayi-i Nefise Mektebi muallimlerinin firçalarindan çikmistir. Sergi için lisenin üç odasi ile koridoru tahsis olmustur. Ortadaki salona daha mutenalari ve iki taraftaki odalara da bilnisbe yenilerin eserleri vaz' edilmistir.

Sergideki tablolarin ayri ayri tetkikine girismeden evvel surasini söyleyelim ki his gibi asar hakkinda büyük rey edecek olanlar her seyden evvel ciddi ve hayr-u havah bir hisle mütehassis olmalidir ve takdire esas olan gözün suret-i münasebe de terbiye edilmis olmasi lazimdir. Çünkü gözün hükmü kat-i degildir, gözün hissi diger hisler ? ekseri esasta sert bir surette baslar hatta daha ince ve daha nazik olanlarda bunu daha terbiye ve islah etmek icap eder. Gözün resimden haz duymasi, kulagin musikiden zevk almasi kadar güçlüdür, talime muhtaçtir. Ancak bu suretle ilk defasinda begenmedigi eserleri ciddi surette takdire muvaffak olur.

Simdi ziyarete baslayalim;

Sergide Çalli Ibrahim beyin tekbir tablosu var *"Üryan"* kadin Ibrahim Bey'in muvaffak eserlerini görmüs oldugumuz cihetle onu onlar adedine idhâl edemiyoruz ve bundan bahs etmemegi daha müreccah buluyoruz. Sanayi-i Nefise Mektebi Müdürü Namik Ismail Bey'in Çankaya'da iki manzara-i musavver ufak iki tablo ile *"Ispanyol Kadini"* levhasi vardir. Manzaralar, boyalarin temizligi firçanin maharetle sürülmesi cihetinden diger ressamlardan kolaylikla ayriliyor bu iki ufak manzarada suur ve hakikat var. Görülüyor ki sanatkar resim ettigini tanimis ve sevmistir. Ispanyol kadini ayrica tetkike deger saçinin siyahligi arasinda koyu kirmizi bir çiçek ve boynunun esmer rengi üzerinde yesil gerdanligi ve pembe fistani ile yekdigerine zit elemandan mütesekkil olmak hesabiyla heyet-i mecmuasi nazar-firîb oluyor. belki böyle zit renkleri bir arada bulundurmayi zemine muvaffak buldugu içindir ki ressam, Ispanyol kadini intihâb etmistir.

Feyhaman Bey'in günesli bir manzarasi diger tablolarin nazar-i dikkati kendine celp ediyor. Yemisler iyi resmedilmis fakat tertibine hiç dikkat olunmamis. Resim ile mevzuu intibahi ve mevzunun hüsn-ü tertibi ayri ayri seyler olacak.

Sanayi-i Nefise Mektebi sabik müdürü Ressam Nazmi Ziya Beyin manzaralari da salonun muvaffak asari meyanindadir. "Haliç" deki denizin in'ikâsâti gözü rencide edecek olmakla beraber gerek o ve gerek *"Karadeniz"* hiç fena degil ve diger manzarada ki 284 numaralidir çok dekoratif.

Sevket Beyin Ankara'da Arslanhane mahallesiyle, Entreriyor ressamlari ve Kütahya çinilerinde bir müddet tevkifle ressamin kendine has mahareti takdir ettik. Halil Pasa'nin teshir ettigi tablolari eski senelerdeki eserlerine muadil. Bunlarin arasina Çengel Köy cihetini musavver levhayi digerlerine faik bulduk. Gerek panolar, gerek sakayiklarda renk varsa da maalesef ruh yok. Ankara'ya ait iki manzarada ayni halde.

Yine muallimlerden Hikmet Beyin *"Findikli Sahili"* çok kalabalik ve büyük bir tablosu var ressam buna çok emek ve vakit sarf etmis. Halbuki onun yanindaki *"Cihangir Sirtlarinda"* ismindeki ufak tablosu daha çok güzel ve ziyadar. Diyebilirim ki sergide mevcut asarin en iyilerinden biridir.

Sami Beyin Ankara'da *"Eski Zahire Pazari"* muhtelif çehre ve kisvelerle mahsus bir alemdir. Herhalde mevcut münakasa cihetleri bulunmakla beraber gerek, *"Kis Günesi"* ve gerek *"Kavak da Bir Köse"* ile beraber sayan-i takdir eserler meyaninda sayilir.

Hasan Vecih Bey'in eserleri sayani dikkat bir üstadad irâe ediyor. *"Dere"* hiç fena degil

Bursa manzarasina ait Mehmet Ali Beyin tablolari arasinda *"Uludag Yamaçlarindan Bursa"* ile *"Topçana Havuzu"* digerlerine nispeten daha ruhlu görünüyor.

Genç ressamlar arasinda Sabiha Rüsdü Hanim'in bir enteriyori ve bahusus "Ç*içekler"*i bu Hanim'in üstadad fitrisinin daima müterakki oldugunu gösteriyor. Sabiha Hanim Münih'te akademiye girmeden evvel hususi muallimden resim dersleri almis. Her halde çiçekleri çok muvaffak asarindadir. Ressam hanimlar içinde Güzin Hanimin tablolari ve bunlarin arasinda 209 numarali manzarada renklerin kuvveti göze çarpiyor. grup fena degil krizantemlerde güzel.

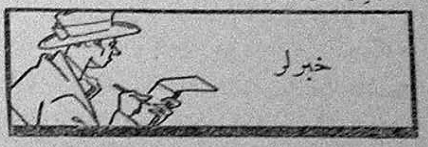
Ali Münib Beyin teshir ettigi tablolarina nazaran istikbalde yetisecek genç ressamlarimizdandir. Hemen denilebilir ki ressamlarinin cümlesi sayan-i tetkiktir. *"Paris'in Hakimligi"* biraz iddialidir ve çok süzgündür. Onun için ondan bahs etmeyecegiz. Fakat *"Damlarla"*, *"Sen Nehri"* ve *"Susamlar"* ve *"Sn. Nehrinde Kayiklar"* ressamin üstadad fitrisinin tekamüle layik ve kendisinin muhtaç-i tesvik olduguna bir handir. Bunlardan baska Malik Vicdani Bey'in sulu resimleriyle Halid Bey'in portreleri ve Hamide Hanim'in *"Erikleri"*, Hamid Bey'in *"Heybeli Adasi"*, Cevad Bey'in *"Istanbul"* u, Ahmet Bey'in *"Semsiyeli Kadini"*, Halid Bey'in temasa kirlara kopya tesiri veren *"Ameleler"* – çünkü bu tipde amale bizde görülmez.

Rahmi Bey'in *"Manzara"*si, Ali Riza Bey'in eski tarzda resimleri, Saib Bey'in *"Celal Sahir Bey"* ve *"Abdülhak Hamid"* Beylerin portreleri, Talat Bey'in "*Revan Kasri*", Avni Bey'in *"Vitrin"* i, Ömer Adil Bey'in *"Ihnal"*i zikre sayan eserlerden bulunmaktadir. Ümit ederiz ki gelecek sergi bize daha ziyade takdirkarane bir lisan ile bahse vesile verir.

Serginin heykeltiras kismindan bahs edemeyecegim. Çünkü zaten mevcut asar bes altiya inhisar ediyor ve dogrusu bunlar pek de nazar-i dikkati celp edecek seyler degil. Nijad Bey'in bir büstü ve Sabiha Hanim'in bir iki eseri var. Bu hanim heykeltiras Kanunika ile çalismak üzere Italya'ya gönderiliyor.

Servet-i Fünun

فکر وصنعت عالمنده :



علم وصنعت بوشاغی

« ثروت فنون » ده خبرلر قسمی آچیلالی تام اوچ ییلق آی اولویور. هرهفته یه عائد فکر وصنعت جریانلرینی قیصه ، فقط طولو کوروشلرله تدقیق ایتمك باشلانیجده بکا پك ذوقلی کلیوردی. بوکون ایسه، اعتراف ایتملی یم که، بو وظیفه دن یورغوناق دکلم. بیله آز چوق یأسه بکزه ر حس دویویورم. بونك سببی نه در ؟..

سببی شودرکه هرهفته بوستونه آلویرشلی، علم وصنعته متعلق هرهانکی برحادثه، برفکر، برجریان یاق مشکل اولویور. أدبیات عالمی دورغون بر کول کبی... نه شعر، نه حکایه، نه رومان وادیسنده جدتی ویوکسك برحرکت وار، نه ده تماشا، موسیقی، رسم کبی صنعتلر ذکره دکر برخصوصیت کوسته ـ ریورلر. هله صوك آی ظرفنده صنعت عالمی باشدن باشه اصحاب کهنك اوپوشوب قالدیغی بر مغاره دن فرقلی دکل ... بو سایه ده نه یازمق آیدینلاتاجق بر ایشیق کورویورز ، نه ده جذبه لی بر سس ، بر آهنك ایشیدیورز .

علم ساحه سنده ده عینی أولوم سکوتی . . . کتاب ، یوکسك کتاب ، نشر ایدیلهیور. أدبی، علمی مناقشه لر ایسه چوقدن صوصدی. اودرجه یه قادارکه سایان نظیف بك بیله بوسسزلکی برآن ایچون بیرشمق احتیاجی حس ایتدیکی کون، بیلهم هانکی تاریخده ترجمه ونشراولونمش اولان (شیپون محبوسی) نه صالدیردی ، مزراق کبی قوللاندیغی تنقید قلمی ایله بو أثری دلیك ، دشیك ایتمکه قالقدی . خلاصه بو شرائط ایچنده فکر وصنعت متقدلکی ایتمك قادارمشکل بروظیفه تصور ایده مهیورم. یکی أثر یوق که یکی نظریه لر سرد اولونسون ، عامه وصنعته دائر قونفرانسلر یوق که بونلردن الهام آلینسین، حقیقی معناسیله تأسس ایتش برتماشایوق که تحلیلندن بر فائده حقیقیه! صنایع نفیسه نك دیکرشعبه لرینه کلنجه عینی مفلوجیت ایچنده . . . مع مافیه أویله صانیورم که بوهیجانك بردرجه یه قادار دولدورولمق ممکندر . فکر وصنعت عالمنه منسوب شخصیتلر اوقاق غروپلر حالنده برلشه بیلیرلر . استفادلی مجموعه لر حیفارمق ، أدبی مکافاتلر تأسیس ایتمك اوزره یوکسك محافلده تشبثاته کیریشه بیلیرلر. مثلا فرانسه ده کی (غونقور) مکافاتی کبی بر خیرلی ایشه یارو اولابیلمك منور وآز چوق ثروت صاحبی ذوات بولونابیلیر. بویله برمکافاتك تأسیسی ده ماهر بیك مذبور نفسیات مکافاتی کبی آز زمانده علاقه اویاندیرمقدن خالی قالاماز .

صوکره خلق علمه وصنایع نفیسه یه چکمك اولان قونفرانسلر اهمال اولونمامالیدر. دارالفنون بوخصوصده نیچین الآن حرکته کلمهیور ؟ مادی ومعنوی هردرلو فدا کارلقلره حاضر اولان بوخاق یوکسه لتمك مدرسلرمزك باشلیجه وظائفی میانده دکلی در ؟ داها بونك کبی مملکتده تدریجاً علم وصنعت جریانلرینه زمین احضار ایده جك وبوجریانلری برقاچ سنه ایچنده بر احتیاج حالنده عمومه قبول ایتدیره بیله جك واسطه لرجوقدر. یترکه ایشه أساسندن باشلانیلسین... معیشت بحرانلری بوتون بوایشیقلی، بونورلو تظاهرلره آنجق بردرجه یه قادار حائل اولابیلیر. غیرت وحسن نیت هردرلو حائلر قارشیسنده یه نه أثرینی اورنایه قویار. علم وصنعتی وعالم ایله صنعتکاری یاشاتاجق اسبابی تهیه .. ایشته علاقه دارلرك وظیفه سی.. بوبوك ، ملی وظیفه سی ...

بر قارئمزك مکتوبی

« کونان » دن « معلم ساهر » امضاسیله بر مکتوب آلدق . قارئمز ۲۰ نیسان تاریخلی «ثروت فنون» خبرلری میانده یکی مکتب کتابلری مسئله سنه دائر فکرلرمزی لطفاً تقدیر ایله حتمزده توجه کوسته ریورلر . بو مکتوبك پك متحسس ومتشکر قالدیغمز التفاتلرینی تعقیب ایده ن قسمی چوق شایان دقت بولدق . معلم قارئمز ایلك مکتبلرده یالکز مفردات پروغراملری اوزرینه مؤسس کتابسز تدریساتك لهنده درلر . مع مافیه بومسئله نك مناقشه سی اولدقجه صو کوتورور . شیمدیلك مذکور مکتوبی ـ لزومسز کوردیکمز بعض سطرلرینی قارئمزك صمیمیتنه استناداً حذف ایله ـ آشاغی یه قید ایدیورز:

...متخصصلرمز چوق محترمدر.. فقط بوکسك بیلکیلرینه رغماً هرکون ایچنده یووارلانوب برارجه هجران طادان کوی ، قصبه یاورلرینك روحی احتیاجلرینی ایلك مکتب خوجلری قادار تقدیر ایده مزلر ... حتی معلم انجمنلك قرارینه باغلانسا بیله ... چونکه : جمهوریت تورکیه داخلنده أك یوکسك روحیاتجی ایلك مکتب خوجلری اولدیغی کبی ألآن نصر ، ینصر زمانکی ترتم ایده ن معلم آرقاداشلرینه موجود . . . روحیاتجی وبالخاصه چوچوق روحنك بوتون تجلیاتیله علاقه دار بر هیئتك چیردیکی سوژه داخلنده یازیلان برکتاب مکتبلره وه ریلمنجه ایش ده کیشیر .. نه ده اولسه بر ویابش محرر ومؤلفك قاغاسندن دوغمادر ... اوی هرمعلم صنفده اوقوتاماز .. اوقوتماز ..

... کتابك عباره سی چوچوق سویه سنه اویغون اولمایان و بالخاصه بر قضا داخلنده بیله اجتماعی تلقی و ترتیبلری آز چوق فرقلی بولونان مکتبلرمزده چوچوغه کتاب ویرمك دوغرو ده کیل . . . بونك الك کسدیرمه یولی ایی بر مفردات تنظیم وایلك مکتبلره توزیع..صوکرا سی معلملره ترك اولونمالی ... نتیجه اولدرق، دوقوز آی تدریس مدتی ظرفنده مفردات تماماً طلبه یه اوکره تیلمشمی ، اوکره تیلمه مشمی، تعقیبی مسئله سی قالیر ... ایلك مکتب مفتشلرمزده او زمان فعال بر عضو معارف اولارق جالیشیرلر . أساساً ایلك مکتب بیلکیلری ، معاملرك هرسنه مکرراً اوقوتدیغی و توسط ایتدیکی درسلردر .

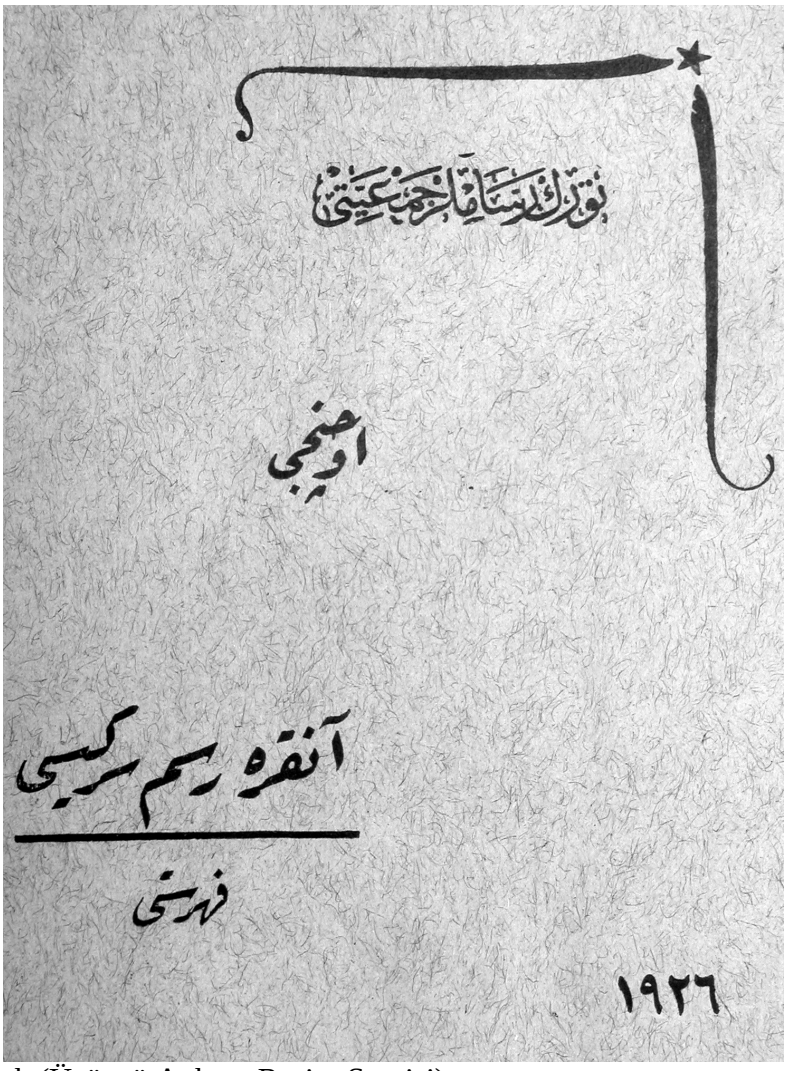
Ek: 45- Anonim, (1926). Ilim ve Sanat, *Servet-i Fünûn*, Sayi: 1556.

Ek: 46- Anonim, (1926). Ilim ve Sanat, *Servet-i Fünûn*, Sayi: 1556.

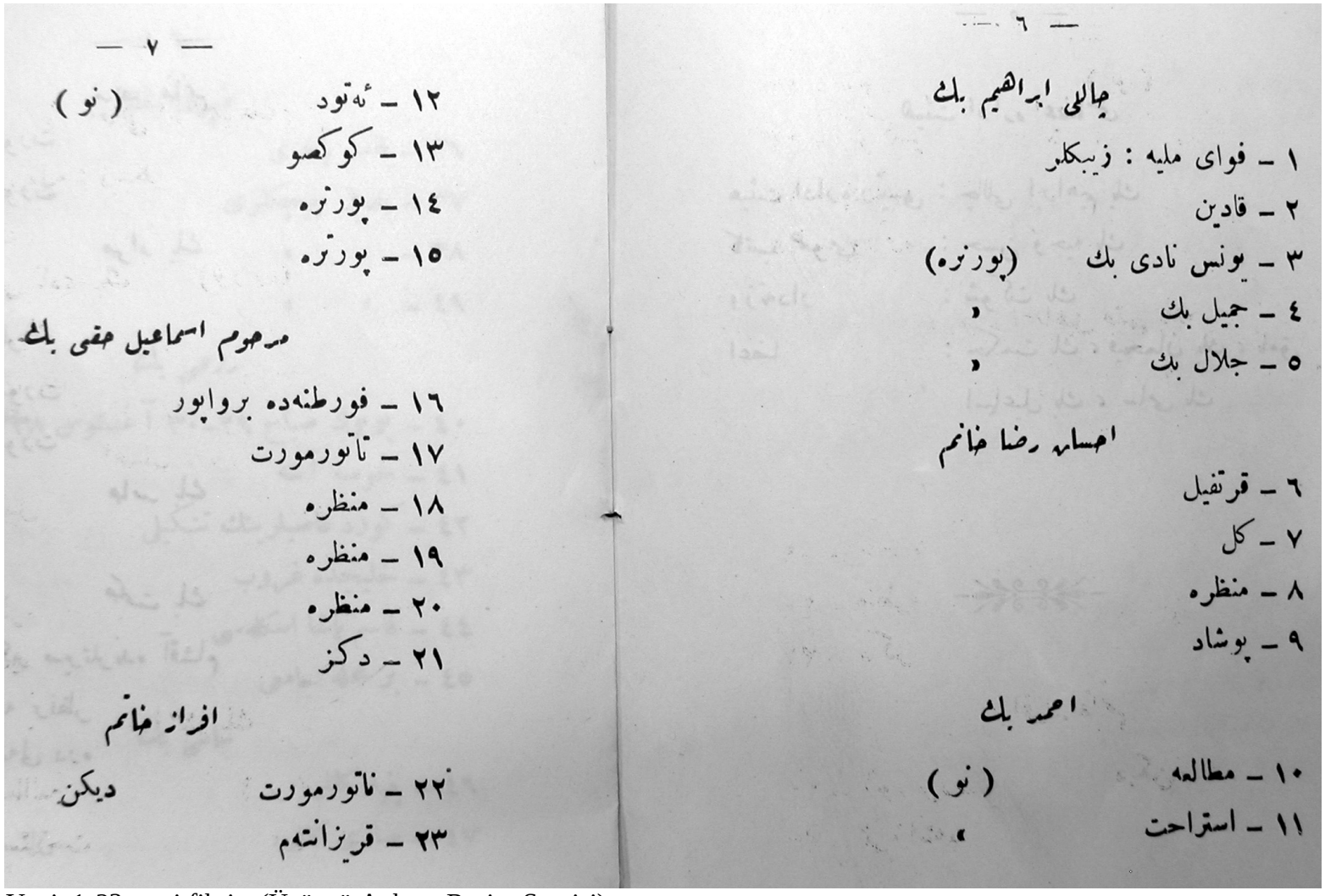
Servet-i Fünûn'da haberler kismi açilali tam üç buçuk ay oluyor. Her haftaya ait fikir ve sanat cereyanlarini kisa fakat toplu görüslerle tetkik etmek baslangiçta bana pek zevkli geliyordu. Bugün ise itiraf etmeliyim ki bu vazifeden yorgunluk degilse bile az çok yeise benzer bir his duyuyorum .Bunun sebebi nedir?

Sebebi sudur ki her hafta bu sütuna elverisli , ilim ve sanata müteallik her hangi bir hadise, bir fikir bir ceryan bulmak müskil oluyor .Edebiyat ilmi durgun bir göl gibi… Ne siir ne hikaye ne roman vadisinde ciddi ve yüksek bir hareket var..Ne de temasa, musiki , resim gibi sanatlar zikre deger bir hususiyet gösteriyorlar .Hele son ay zarfinda sanat ilmi bastan basa asab-i keyf'in uyusup kaldigi bir magaradan fakli degil…. Bu sayede ne yarini aydinlatacak bir isik görüyoruz ,ne de cazibeli bir ses bir ahenk isitiyoruz.

Ilim sahasinda da ayni ölüm sükutu… Kitap, yüksek kitap nesredilmiyor.Edebi ilmi münakasalar ise çoktan sustu. O dereceye kadar ki Süleyman Nazif Bey bile bu sessizligi bir an için yirtmak ihtiyacini hissettigi gün, bilmem hangi tarihte tercüme ve nesr olunmus olan mahbusa'na saldirdi , mizrak gibi kovalandigi tenkit kalemi ile bu eseri delik, desik etmeye kalkti. Hülasa bu serait içinde fikir ve sanat ? etmek kadar müskil bir vazife tasvir edemiyorum.Yeni eser yok ki yeni nazireler sert olunsun, ilme ve sanata dair konferanslar yok ki bunlardan ilham alinsin,hakiki manasiyla tesis etmis bir temasa yok ki tahlilinden bir kaide çiksin! Sanayi-i Nefise'nin diger subelerine gelince ayni mehluliyet içinde mamafih öyle saniyorum ki bu hiçlik bir dereceye kadar doldurulmak mümkündür. Fikir ve sanat ilmine mensup sahsiyetler ufak gruplar halinde birlesebilirler. Istifadeli mecmualar çikarmak, edebi mükafatlar tesis etmek üzere yüksek mehafilde tesebüsata girisebilirler.Mesela Fransa'da ki (…..) mükafati gibi bir hayirli ise ……. olabilecek münevver ve az çok servet sahibi zevat bulunabilir. Böyle bir mükafatin tesisside mahir Bey in meshur fazilet gibi az zamanda alaka uyandirmaktan hali kalamaz. Sonra halkin ilme ve Sanayi-i Nefise'ye çekecek olan konferanslar âmil olunmalidir. Dar'ül Fünûn bu hususta niçin acele harekete geçmiyor? Maddi ve manevi her türlü fedakarliga hazir olan bu halki yükseltmek medreselerimizin baslica vezaifi meyaninda degil midir? Daha bunun gibi memlekette tedricen ilim ve sanat cereyanlarina zemin ihzar edecek ve bu cereyanlari birkaç sene içinde bir ihtiyaç halinde umuma kabul ettirebilecek ustalar çoktur. Yeter ki ise esasindan baslanilsin… Maiset buhranlari bütün bu isikli nurlu tezahürler ancak bir dereceye kadar hail olabilir. Gayret ve hüsn-ü niyet her türlü hailler karsisinda yine eserini ortaya koyar .Ilim ve sanati ve alim ile sanatkari yasatacak esbabi tahiye… Iste alakadarlarin vazifesi büyük ,milli vazifesi …..



Ek: 46- Kapak (Üçüncü Ankara Resim Sergisi)



— ٦ —

جالی ابراهیم بك

١ ـ فوای ملیه : زیبکلر
٢ ـ قادین
٣ ـ یونس نادی بك (پورتره)
٤ ـ جمیل بك »
٥ ـ جلال بك »

احسانه رضا خانم

٦ ـ قرتفیل
٧ ـ کل
٨ ـ منظره
٩ ـ پوشاد

احمد بك

١٠ ـ مطالعه (نو)
١١ ـ استراحت »

— ٧ —

١٢ ـ ئه‌تود (نو)
١٣ ـ کوکصو
١٤ ـ پورتره
١٥ ـ پورتره

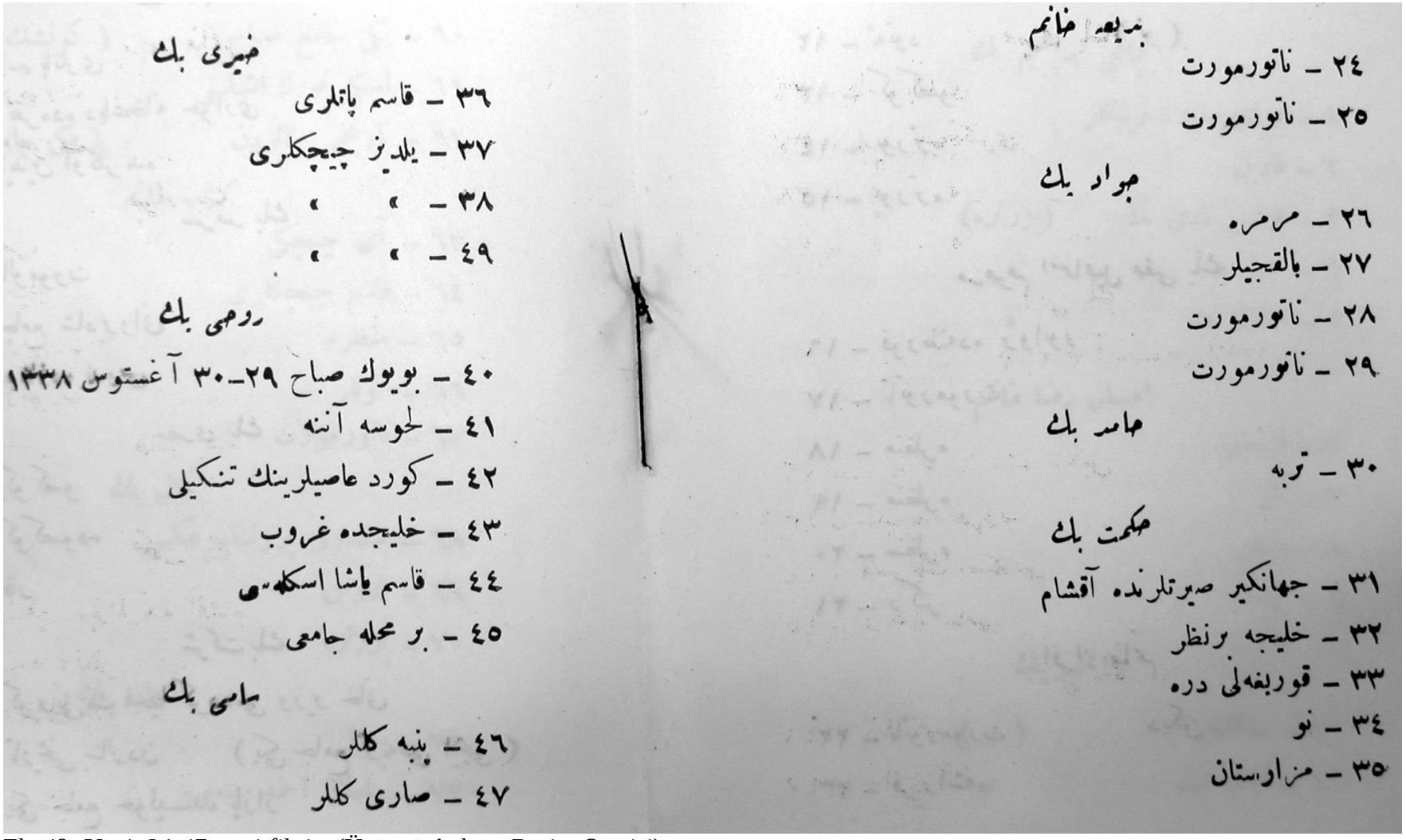
مرحوم اسماعیل حقی بك

١٦ ـ فورطنه‌ده بروا پور
١٧ ـ تاتورمورت
١٨ ـ منظره
١٩ ـ منظره
٢٠ ـ منظره
٢١ ـ دکز

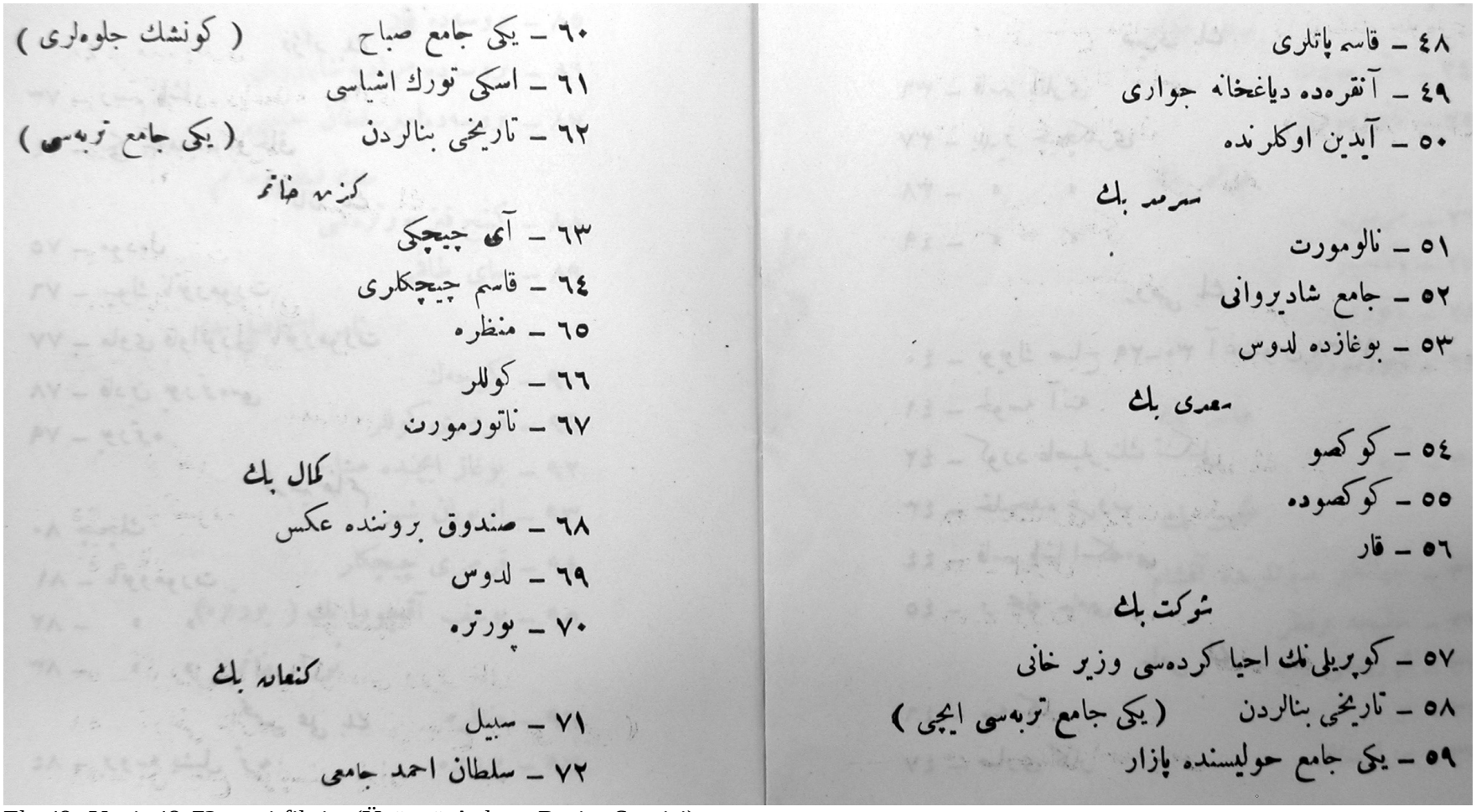
افراز خانم

٢٢ ـ تاتورمورت دیکن
٢٣ ـ قریزانتهم

Ek: 47- Yapit 1-23 arasi fihrist (Üçüncü Ankara Resim Sergisi)



Ek: 48- Yapit 24-47 arasi fihrist (Üçüncü Ankara Resim Sergisi)



Ek: 49- Yapit 48-72 arasi fihrist (Üçüncü Ankara Resim Sergisi)

فؤاد بك

٧٣ ـ رستم پاشا

٧٤ ـ يكى جامعده اوجاق

محمد بك

٧٥ ـ مودەل

٧٦ ـ بيوك ناتورمورت

٧٧ ـ ماوى قاوانوزلى ناتورمورت

٧٨ ـ قادين پورتره‌سى

٧٩ ـ پورتره

قدسيه خانم

٨٠ چيچك

٨١ ـ ماتوومورت

٨٢ ـ » »

٨٣ ـ » »

محمد على بك

٨٤ ـ بروسه يشيل تربه

٨٥ ـ بروسه‌ده قار

٨٦ ـ بروسه‌ده مراديه شادروانى

٨٧ ـ بروسه‌ده‌امير سلطان جامعى

ملك فيضى خانم

٨٨ ـ كنج قيز پورتره‌سى

٨٩ ـ چاى طاقمى

نامق اسماعيل بك

٩٠ ـ كوچەك

٩١ ـ قرمزى كوللر

٩٢ ـ بوغاز ايچنده صباح

٩٣ ـ اويويان شهر

٩٤ ـ قرمزى چيچكلر

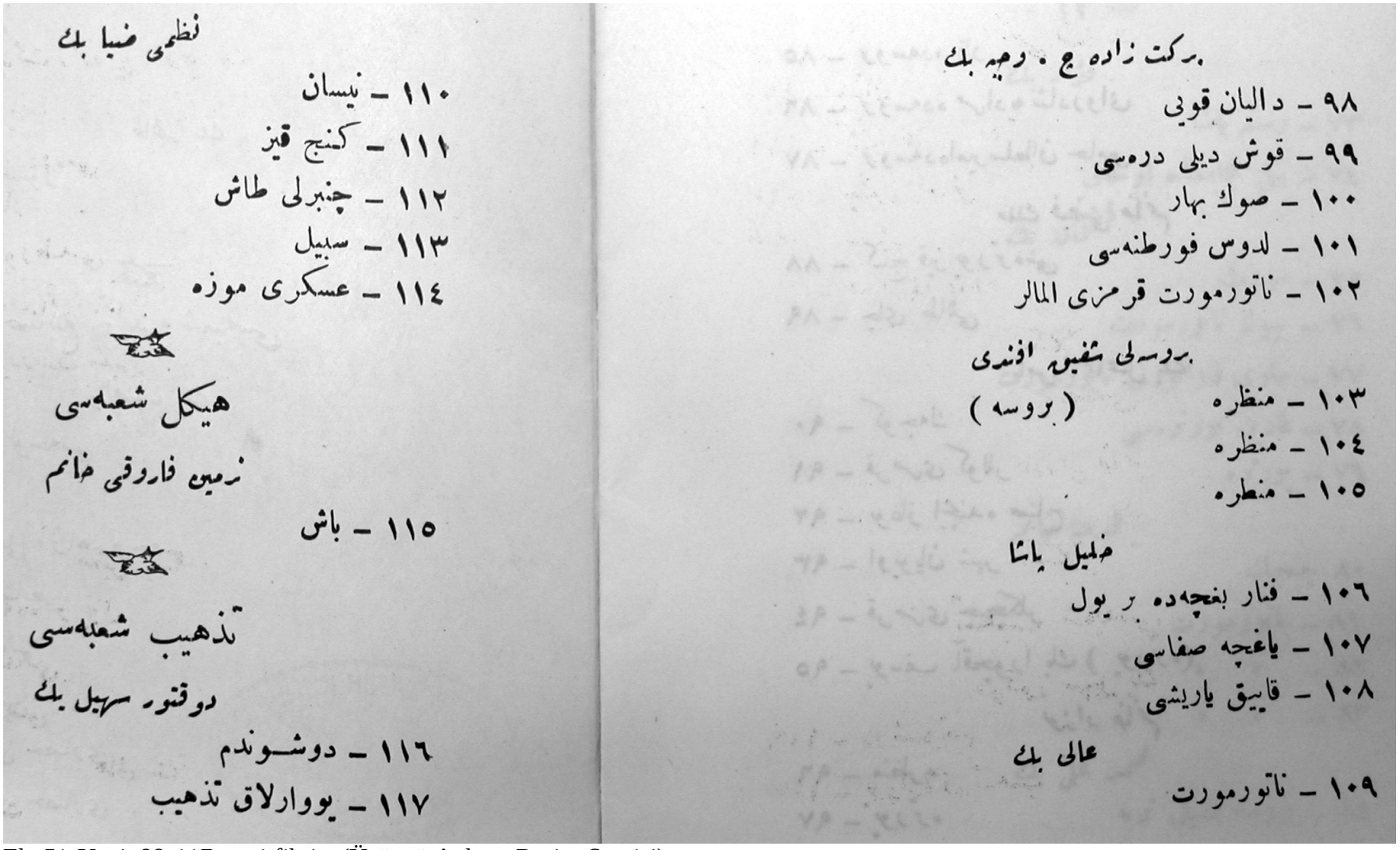
٩٥ ـ يوسف آقچورا بك (پورتره)

نوزاد خانم

٩٦ ـ منظره

٩٧ ـ پورتره

Ek: 50- Yapit 73-97 arasi fihrist (Üçüncü Ankara Resim Sergisi)



برکت زاده ج . وهبی بك

۹۸ ـ دالیان قوبی
۹۹ ـ قوش دیلی دره‌سی
۱۰۰ ـ صوك بهار
۱۰۱ ـ لدوس فورطنه‌سی
۱۰۲ ـ ناتورمورت قرمزی المالر

بروسه‌لی شفیق افندی

۱۰۳ ـ منظره (بروسه)
۱۰۴ ـ منظره
۱۰۵ ـ منظره

خلیل پاشا

۱۰۶ ـ فنار بغچه‌ده بر یول
۱۰۷ ـ یاغچه صفاسی
۱۰۸ ـ قایق یاریشی

عالی بك

۱۰۹ ـ ناتورمورت

نظمی ضیا بك

۱۱۰ ـ نیسان
۱۱۱ ـ کنج قیز
۱۱۲ ـ چنبرلی طاش
۱۱۳ ـ سبیل
۱۱۴ ـ عسکری موزه

هیکل شعبه‌سی

زمین فاروقی خانم

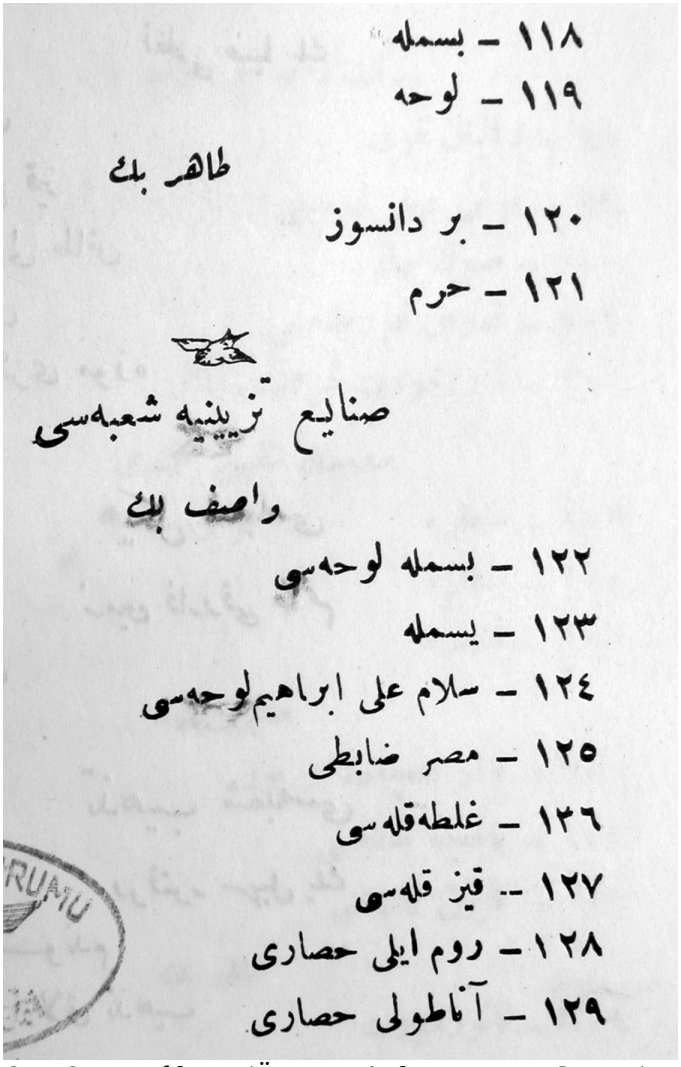
۱۱۵ ـ باش

تذهیب شعبه‌سی

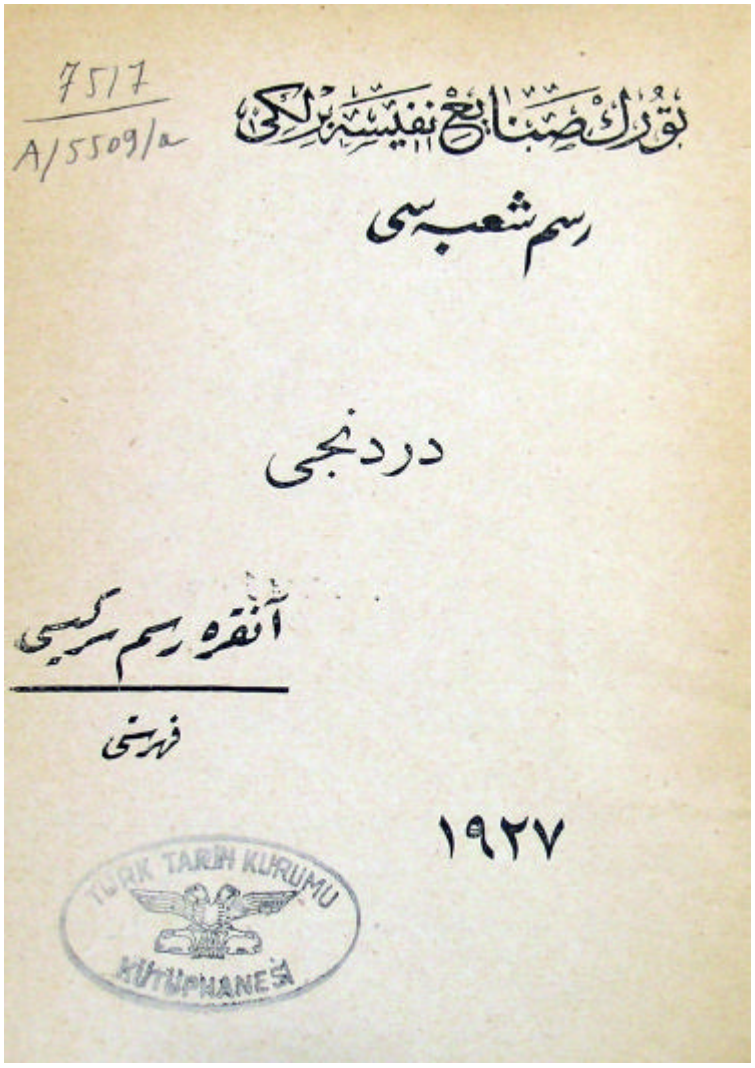
دوقتور سهیل بك

۱۱۶ ـ دوشوندم
۱۱۷ ـ یووارلاق تذهیب

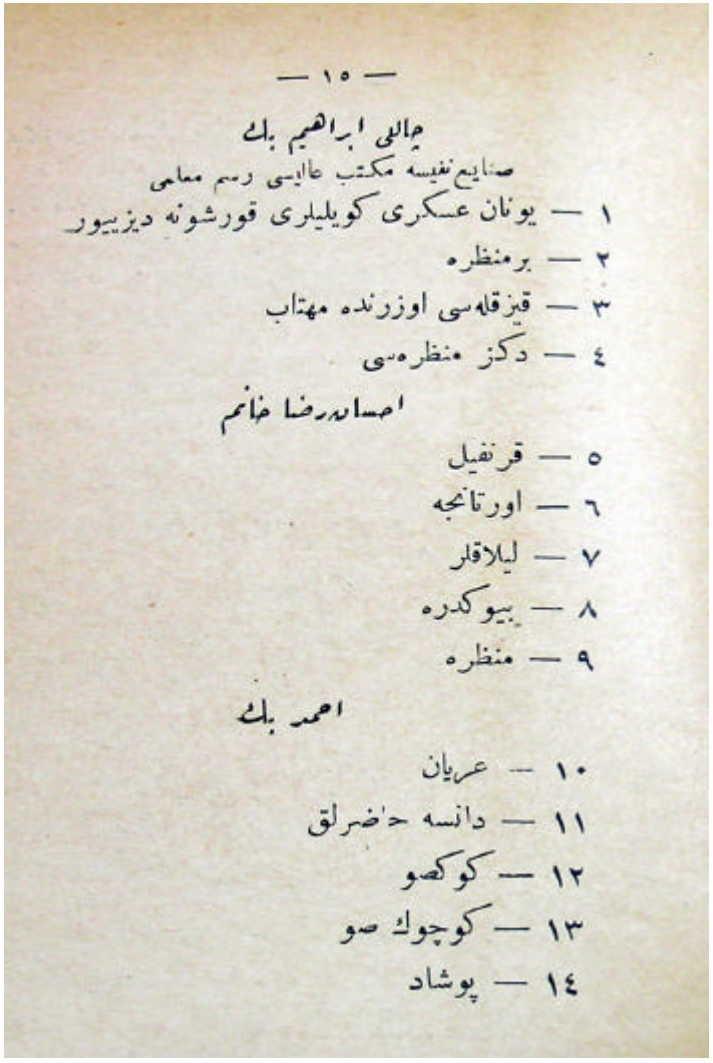
Ek: 51-Yapit 98-117 arasi fihrist (Üçüncü Ankara Resim Sergisi)



Ek: 52- Yapit 118-129 arasi fihrist (Üçüncü Ankara Resim Sergisi)



Ek: 53- Kapak (Dördüncü Ankara Resim Sergisi)



— ١٥ —

حالی ابراهیم بك

صنایع نفیسه مکتب عالیسی رسم معلمی

١ — یونان عسکری کویلیلری قورشونه دیزییور

٢ — برمنظره

٣ — قیزقله‌سی اوزرنده مهتاب

٤ — دکز منظره‌سی

احسان رضا خانم

٥ — قرنفیل

٦ — اورتانجه

٧ — لیلاقلر

٨ — بیوکدره

٩ — منظره

احمد بك

١٠ — عریان

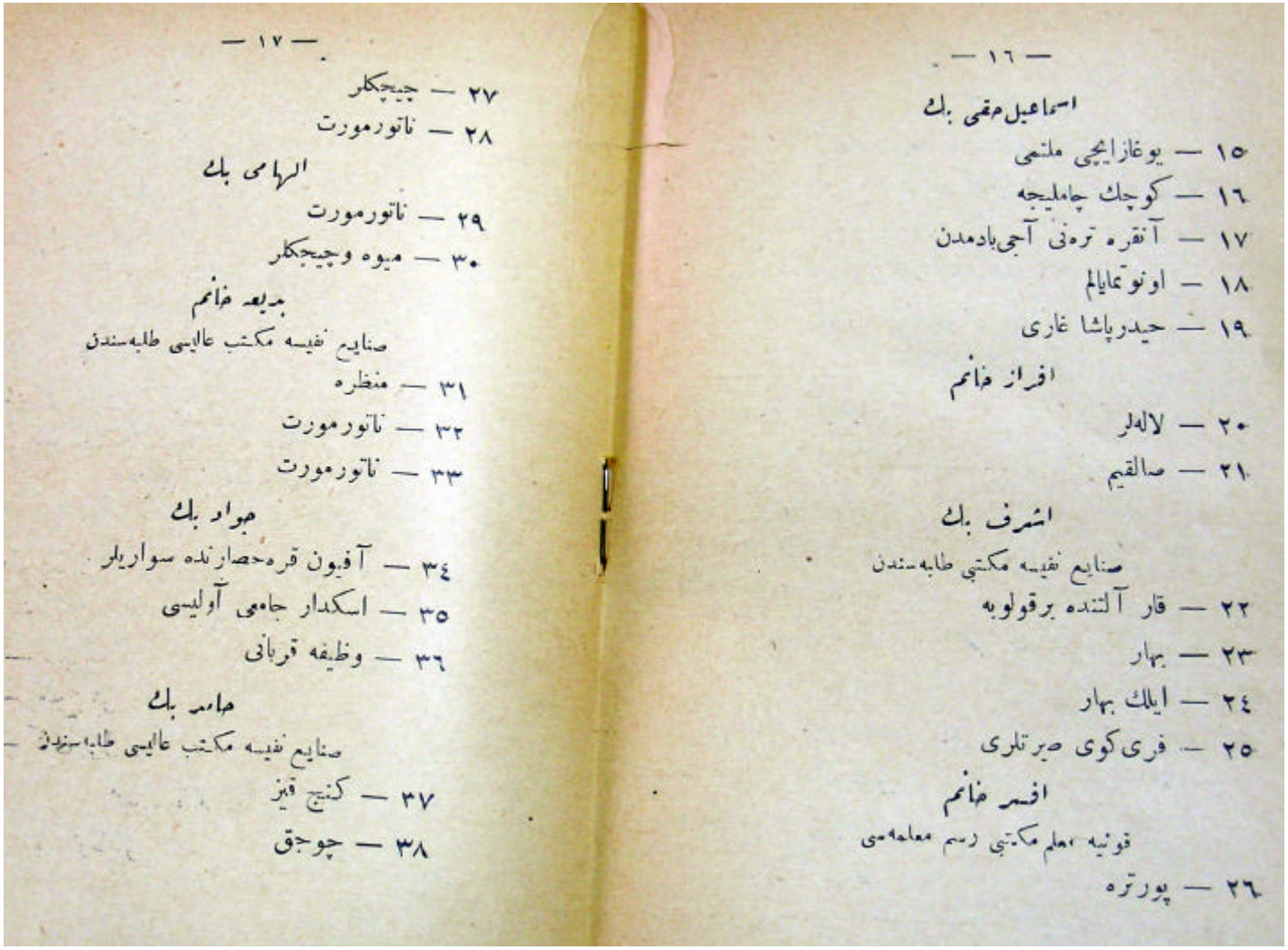
١١ — دانسه حاضرلق

١٢ — کوکصو

١٣ — کوچوك صو

١٤ — پوشاد

Ek: 54- Yapit 1-14 arasi fihrist (Dördüncü Ankara Resim Sergisi)



— ١٦ —

اسماعيل حقى بك

١٥ — يوغازايچى ملتمى
١٦ — كوچك چاملیجه
١٧ — آنقره ترەنى آجى بادمدن
١٨ — اونو تمايالم
١٩ — حيدرپاشا غارى

افراز خانم

٢٠ — لاله‌لر
٢١ — صالقيم

اشرف بك

صنايع نفيسه مكتبى طابه‌سندن
٢٢ — قار آلتنده برقولوبه
٢٣ — بهار
٢٤ — ايلك بهار
٢٥ — فرى كوى صيرتلرى

افسر خانم

قونيه معلم مكتبى رسم معلمه‌سى
٢٦ — پورتره

— ١٧ —

٢٧ — چيچكلر
٢٨ — ناتورمورت

الهامى بك

٢٩ — ناتورمورت
٣٠ — ميوه وچيچكلر

بديعه خانم

صنايع نفيسه مكتب عاليسى طابه‌سندن
٣١ — منظره
٣٢ — ناتورمورت
٣٣ — ناتورمورت

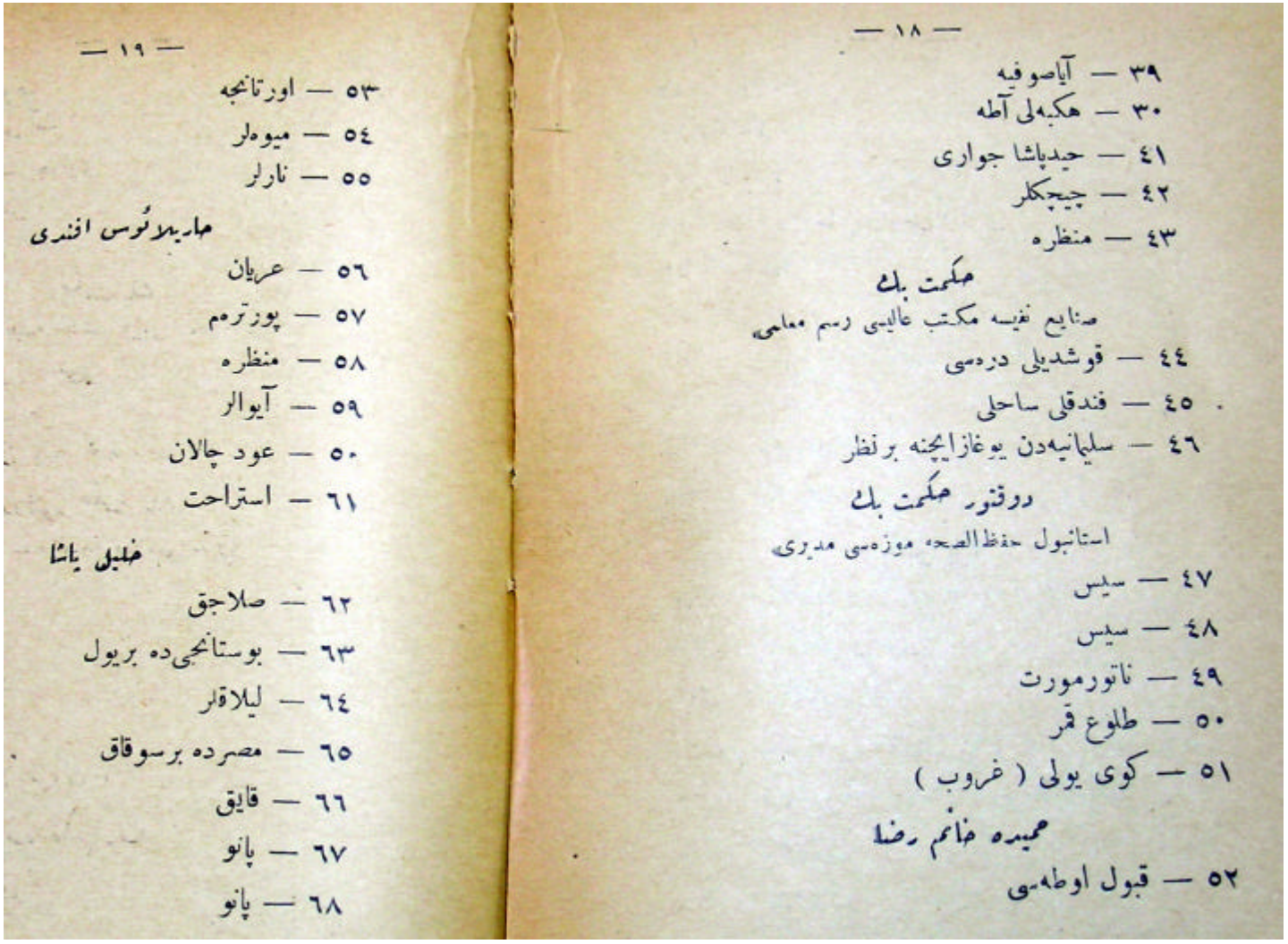
جواد بك

٣٤ — آفيون قره‌حصارنده سواريلر
٣٥ — اسكدار جامعى آوليسى
٣٦ — وظيفه قربانى

حامد بك

صنايع نفيسه مكتب عاليسى طابه‌سندن
٣٧ — كنيج قيز
٣٨ — چوجق

Ek: 55- Yapit 15-38 arasi fihrist (Dördüncü Ankara Resim Sergisi)



— ١٨ —

٣٩ — آیاصوفیه
٣٠ — هکیملی آطه
٤١ — حیدپاشا جواری
٤٢ — چیچکلر
٤٣ — منظره

حکمت بك
صنایع نفیسه مکتب عالیسی رسم معلمی

٤٤ — قوشدیلی دره‌سی
٤٥ — فندقلی ساحلی
٤٦ — سلیمانیه‌دن یوغازایچنه برنظر

دوقتور حکمت بك
استانبول حفظ‌الصحه موزه‌سی مدیری

٤٧ — سیس
٤٨ — سیس
٤٩ — ناتورمورت
٥٠ — طلوع قمر
٥١ — کوی یولی (غروب)

حمیده خانم رضا

٥٢ — قبول اوطه‌سی

— ١٩ —

٥٣ — اورتانجه
٥٤ — میوه‌لر
٥٥ — نارلر

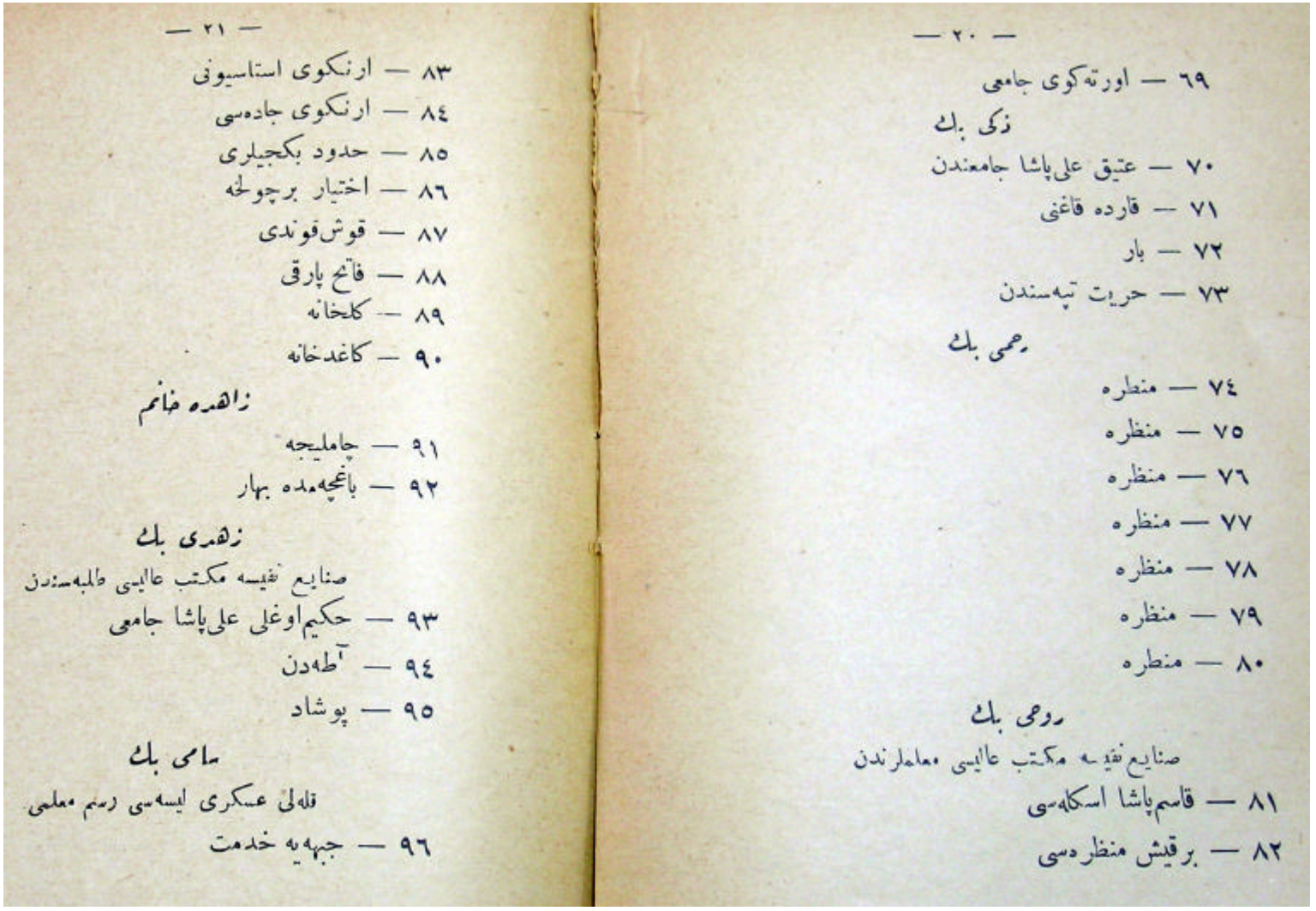
مارید لوس افندی

٥٦ — عریان
٥٧ — پوزترمم
٥٨ — منظره
٥٩ — آیوالر
٥٠ — عود چالان
٦١ — استراحت

خلیل پاشا

٦٢ — صلاجق
٦٣ — بوستانجی‌ده بریول
٦٤ — لیلاقلر
٦٥ — مصرده برسوقاق
٦٦ — قایق
٦٧ — پانو
٦٨ — پانو

Ek: 56- Yapit 39-68 arasi fihrist (Dördüncü Ankara Resim Sergisi)



— ٢٠ —

٦٩ — اورته‌کوی جامعی

زکی بك

٧٠ — عتیق علی‌پاشا جامعندن
٧١ — قارده قاغنی
٧٢ — بار
٧٣ — حریت تپه‌سندن

رحمی بك

٧٤ — منظره
٧٥ — منظره
٧٦ — منظره
٧٧ — منظره
٧٨ — منظره
٧٩ — منظره
٨٠ — منظره

روحی بك

صنایع نفیسه مکتب عالیسی معلملرندن

٨١ — قاسم‌پاشا اسکله‌سی
٨٢ — برقیش منظره‌سی

— ٢١ —

٨٣ — ارنکوی استاسیونی
٨٤ — ارنکوی جاده‌سی
٨٥ — حدود بکجیلری
٨٦ — اختیار برچوخه
٨٧ — قوش‌قوندی
٨٨ — فاتح پارقی
٨٩ — کلخانه
٩٠ — کاغدخانه

زاهده خانم

٩١ — چاملیجه
٩٢ — باغچه‌مده بهار

زهدی بك

صنایع نفیسه مکتب عالیسی طلبه‌سندن

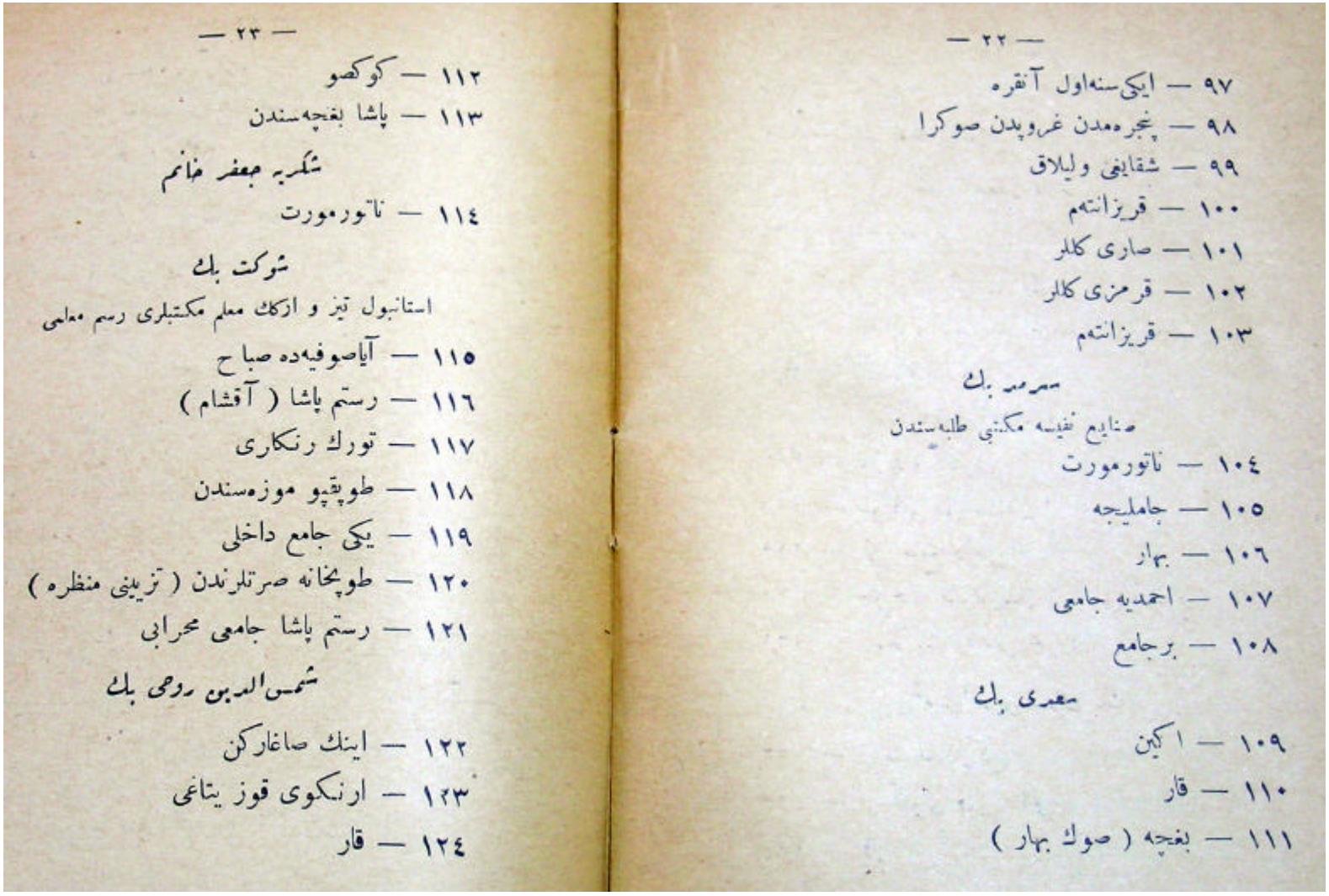
٩٣ — حکیم‌اوغلی علی‌پاشا جامعی
٩٤ — آطه‌دن
٩٥ — پوشاد

سامی بك

قله‌لی عسکری لیسه‌سی رسم معلمی

٩٦ — جبهه‌یه خدمت

Ek: 57- Yapit 69-96 arasi fihrist (Dördüncü Ankara Resim Sergisi)



— ٢٢ —

٩٧ — ایکی‌سنه‌اول آنقره
٩٨ — پنجره‌مدن غروبدن صوکرا
٩٩ — شقایقی ولیلاق
١٠٠ — قریزانتم
١٠١ — صاری کللر
١٠٢ — قرمزی کللر
١٠٣ — قریزانتم

سرمد بك

صنایع نفیسه مکتبی طلبه‌سندن

١٠٤ — ناتورمورت
١٠٥ — جاملیجه
١٠٦ — بهار
١٠٧ — احمدیه جامعی
١٠٨ — برجامع

سعدی بك

١٠٩ — اکین
١١٠ — قار
١١١ — بغچه (صوك بهار)

— ٢٣ —

١١٢ — کوکصو
١١٣ — پاشا بغچه‌سندن

شکریه جعفر خانم

١١٤ — ناتورمورت

شوکت بك

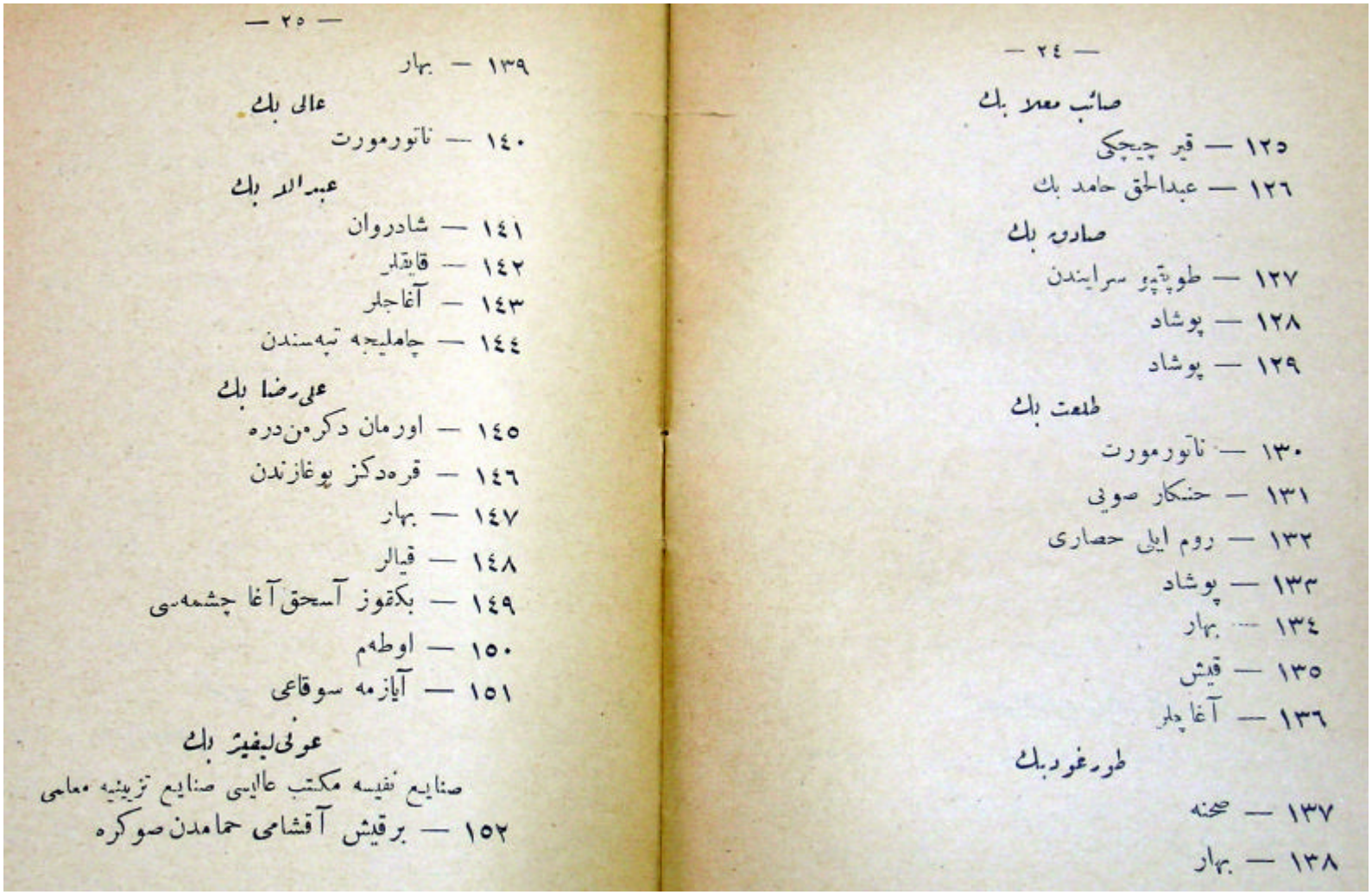
استانبول تیز و ارکك معلم مکتبلری رسم معلمی

١١٥ — آیاصوفیه‌ده صباح
١١٦ — رستم پاشا (آقشام)
١١٧ — تورك رنکاری
١١٨ — طوپقپو موزه‌سندن
١١٩ — یکی جامع داخلی
١٢٠ — طوپخانه صرتلرندن (تزیینی منظره)
١٢١ — رستم پاشا جامعی محرابی

شمس‌الدین روحی بك

١٢٢ — اینك صاغارکن
١٢٣ — ارنکوی قوز یتاغی
١٢٤ — قار

Ek: 58- Yapit 97-124 arasi fihrist (Dördüncü Ankara Resim Sergisi)



— ٢٤ —

صائب معدل بك

١٢٥ — قير چيچكى
١٢٦ — عبدالحق حامد بك

صادق بك

١٢٧ — طوپتپو سرايندن
١٢٨ — پوشاد
١٢٩ — پوشاد

طلعت بك

١٣٠ — ناتورمورت
١٣١ — حنكار صويى
١٣٢ — روم ايلى حصارى
١٣٣ — پوشاد
١٣٤ — بهار
١٣٥ — قيش
١٣٦ — آغاچلر

طوروغود بك

١٣٧ — صحنه
١٣٨ — بهار

— ٢٥ —

١٣٩ — بهار

عالى بك

١٤٠ — ناتورمورت

عبدالله بك

١٤١ — شادروان
١٤٢ — قايقلر
١٤٣ — آغاجلر
١٤٤ — چاملیجه تپه‌سندن

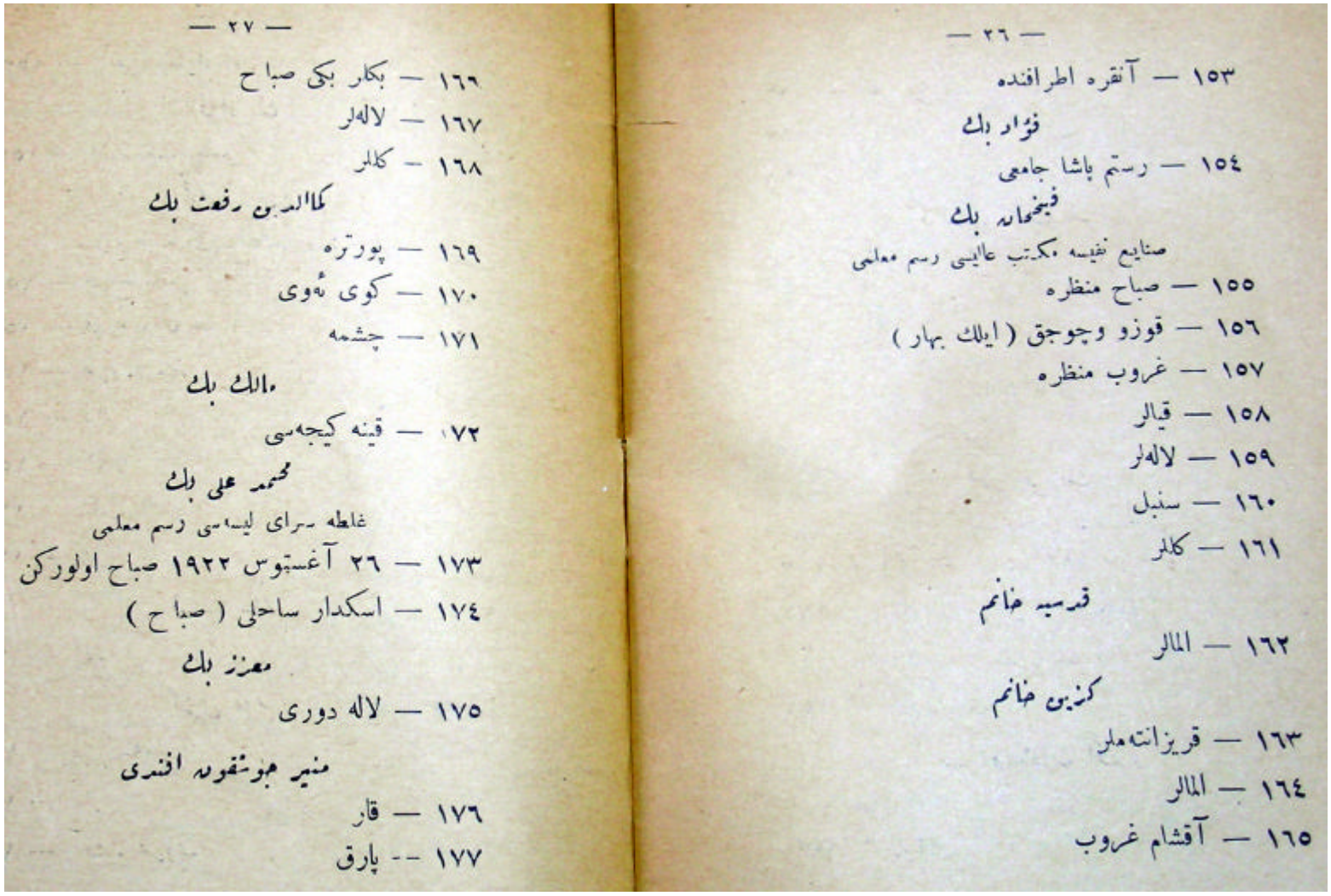
على رضا بك

١٤٥ — اورمان دكرمن‌دره
١٤٦ — قره‌دكز پوغازندن
١٤٧ — بهار
١٤٨ — قيالر
١٤٩ — بكتوز آسحق آغا چشمه‌سى
١٥٠ — اوطه‌م
١٥١ — آيازمه سوقاغى

عونى ليفيز بك

صنايع نفيسه مكتب عالیسى صنايع تزيينيه معلمى
١٥٢ — برقيش آقشامى حمامدن صوكره

Ek: 59- Yapit 125-152 arasi fihrist (Dördüncü Ankara Resim Sergisi)



— ٢٦ —

١٥٣ — آنقره اطرافنده

فؤاد بك

١٥٤ — رستم پاشا جامعی

فیضحمانه بك

صنایع نفیسه مکتب عالیسی رسم معلمی

١٥٥ — صباح منظره

١٥٦ — قوزو وچوجق (ایلك بهار)

١٥٧ — غروب منظره

١٥٨ — قیالر

١٥٩ — لاله‌لر

١٦٠ — سنبل

١٦١ — کلر

قدسیه خانم

١٦٢ — المالر

کنزیی خانم

١٦٣ — قویزانته‌لر

١٦٤ — المالر

١٦٥ — آقشام غروب

— ٢٧ —

١٦٦ — بکلر بکی صباح

١٦٧ — لاله‌لر

١٦٨ — کلر

کمالدین رفعت بك

١٦٩ — پورتره

١٧٠ — کوی ئوی

١٧١ — چشمه

مالك بك

١٧٢ — قینه کیجه‌سی

محمد علی بك

غلطه سرای لیسه‌سی رسم معلمی

١٧٣ — ٢٦ آغستوس ١٩٢٢ صباح اولورکن

١٧٤ — اسکدار ساحلی (صباح)

معزز بك

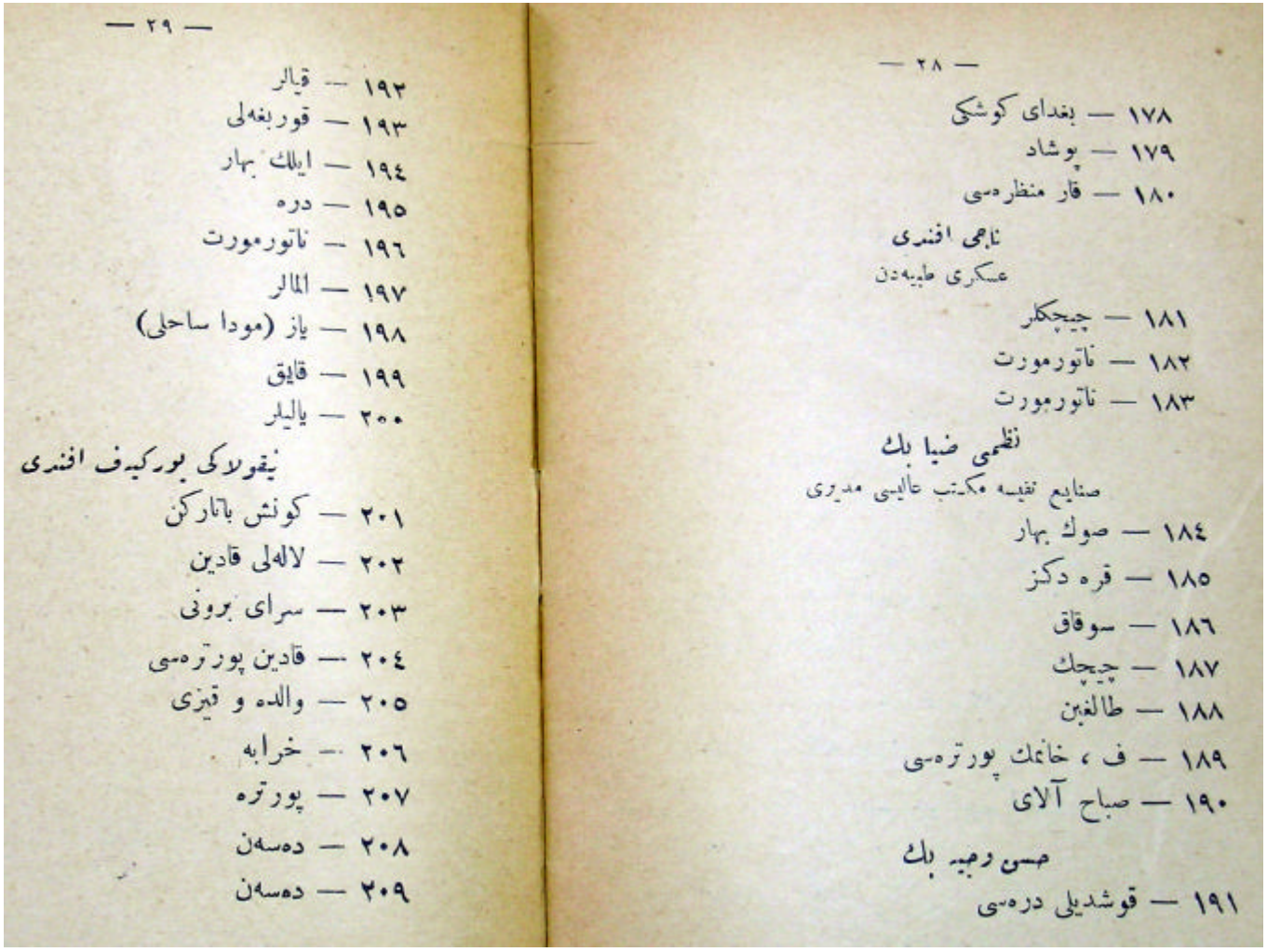
١٧٥ — لاله دوری

منیر هوشقوده افندی

١٧٦ — قار

١٧٧ — پارق

Ek: 60- Yapit 153-177 arasi fihrist (Dördüncü Ankara Resim Sergisi)



— ٢٨ —

١٧٨ — بغدای کوشکی
١٧٩ — پوشاد
١٨٠ — قار منظره‌سی

ناجی افندی
عسکری طبیه‌دن

١٨١ — چیچکلر
١٨٢ — ناتورمورت
١٨٣ — ناتورمورت

نظمی ضیا بك
صنایع نفیسه مکتب عالیسی مدیری

١٨٤ — صوك بهار
١٨٥ — قره دکز
١٨٦ — سوقاق
١٨٧ — چیچك
١٨٨ — طالغین
١٨٩ — ف ، خانمك پورتره‌سی
١٩٠ — صباح آلای

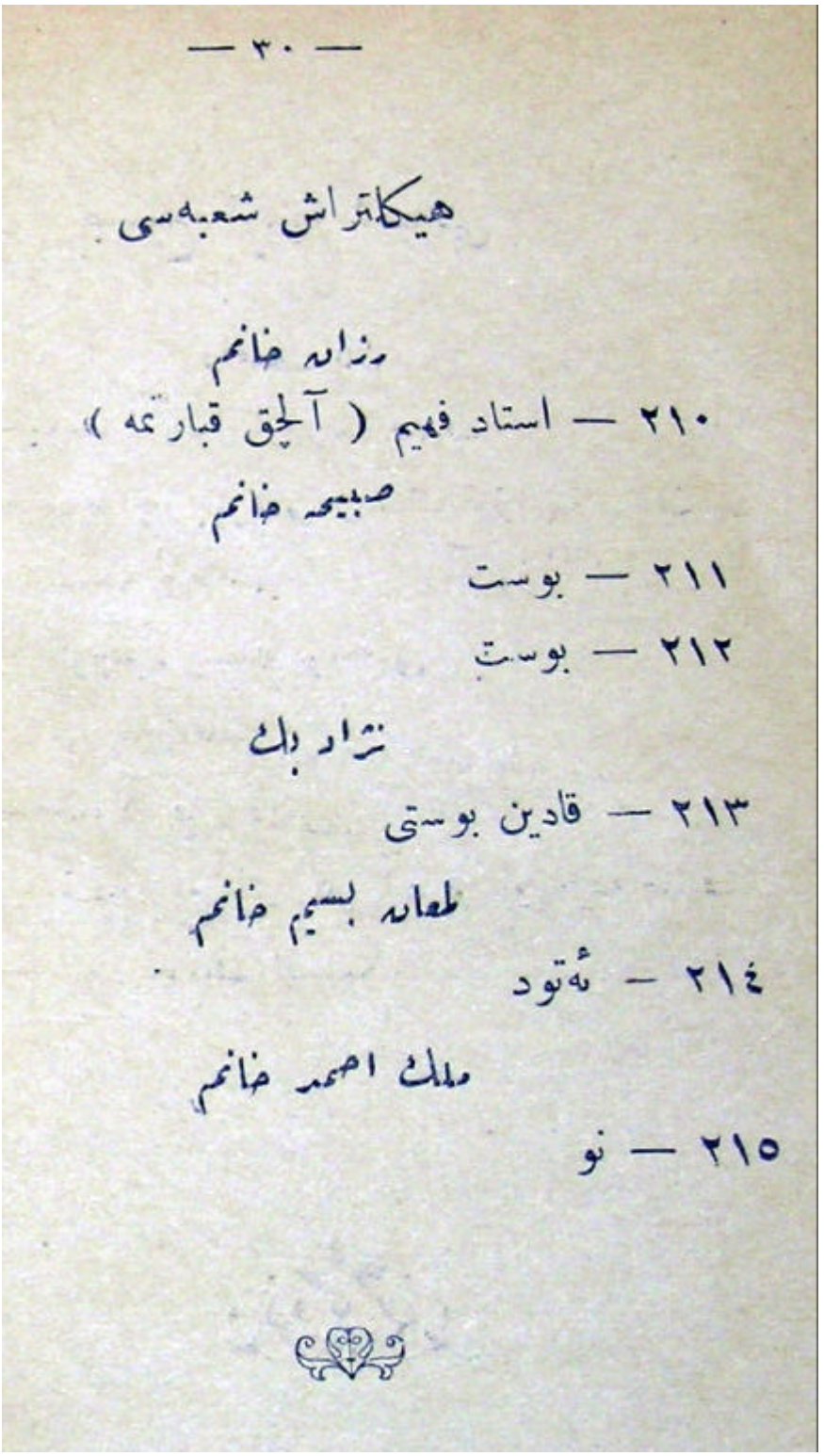
حسن رحیم بك
١٩١ — قوشدیلی دره‌سی

— ٢٩ —

١٩٢ — قیالر
١٩٣ — قوربغه‌لی
١٩٤ — ایلك بهار
١٩٥ — دره
١٩٦ — ناتورمورت
١٩٧ — المالر
١٩٨ — یاز (مودا ساحلی)
١٩٩ — قایق
٢٠٠ — یالیلر

یقوبلاکی بورکیه‌ف افندی
٢٠١ — کونش باتارکن
٢٠٢ — لاله‌لی قادین
٢٠٣ — سرای برونی
٢٠٤ — قادین پورتره‌سی
٢٠٥ — والده و قیزی
٢٠٦ — خرابه
٢٠٧ — پورتره
٢٠٨ — ده‌سه‌ن
٢٠٩ — ده‌سه‌ن

Ek: 61- Yapit 178-209 arasi fihrist (Dördüncü Ankara Resim Sergisi)



— ٣٠ —

هیکلتراش شعبه‌سی

رزاله خانم

٢١٠ — استاد فهیم (آلچق قبارتمه)

صبیحه خانم

٢١١ — بوست

٢١٢ — بوست

نژاد بك

٢١٣ — قادین بوستی

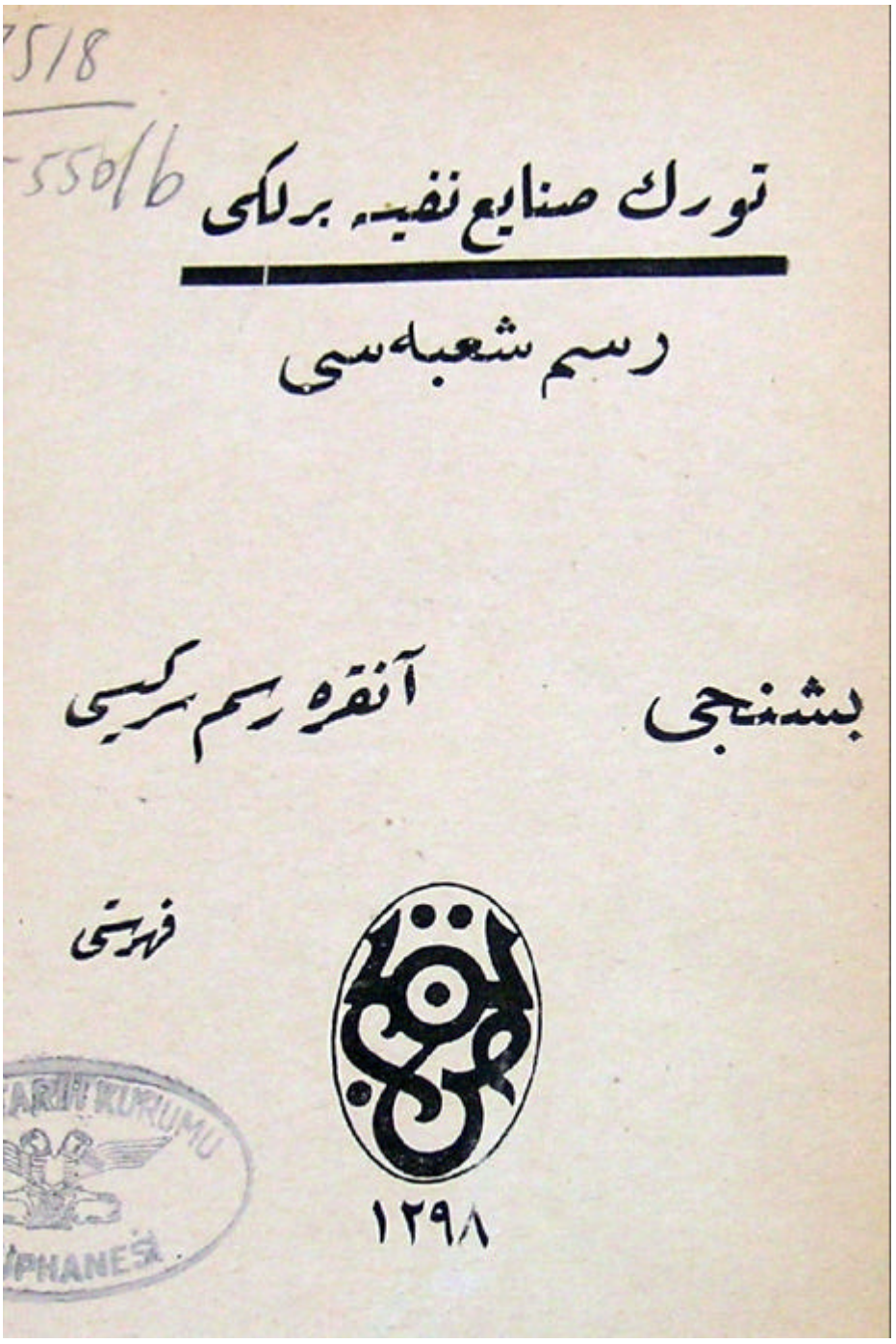
طعاله بسیم خانم

٢١٤ — ئه‌تود

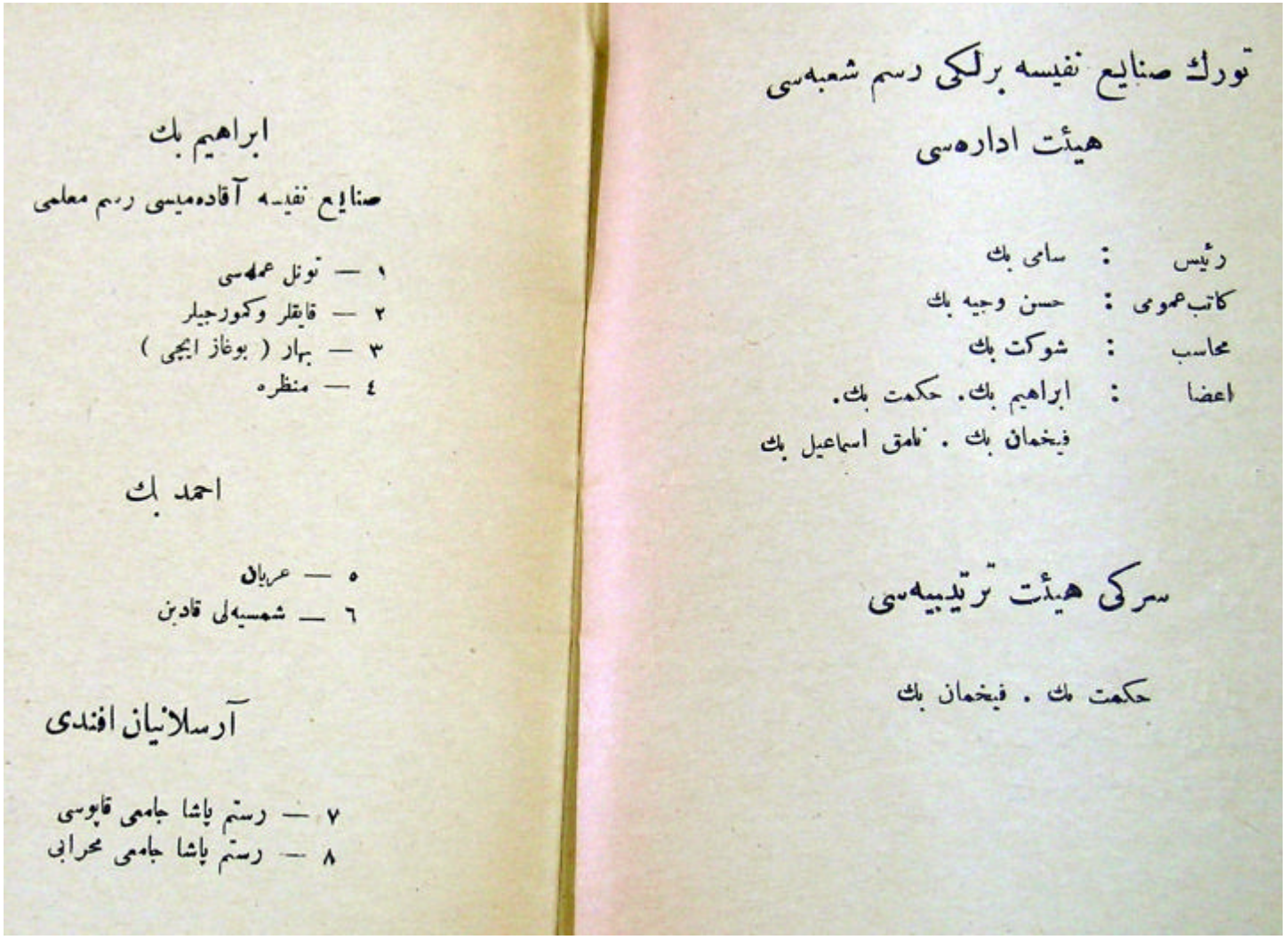
ملك احمد خانم

٢١٥ — نو

Ek: 62- Yapit 210-223 arasi fihrist (Dördüncü Ankara Resim Sergisi)



Ek: 63- Kapak (Besinci Ankara Resim Sergisi)



ابراهیم بك

صنایع نفیسه آقادمیسی رسم معلمی

۱ — تونل عمه‌سی
۲ — قایقلر وکورجیلر
۳ — بهار (بوغاز ایچی)
٤ — منظره

احمد بك

٥ — عربالر
٦ — شمسیه‌لی قادین

آرسلانیان افندی

۷ — رستم پاشا جامعی قاپوسی
۸ — رستم پاشا جامعی محرابی

ترك صنایع نفیسه برلکی رسم شعبه‌سی

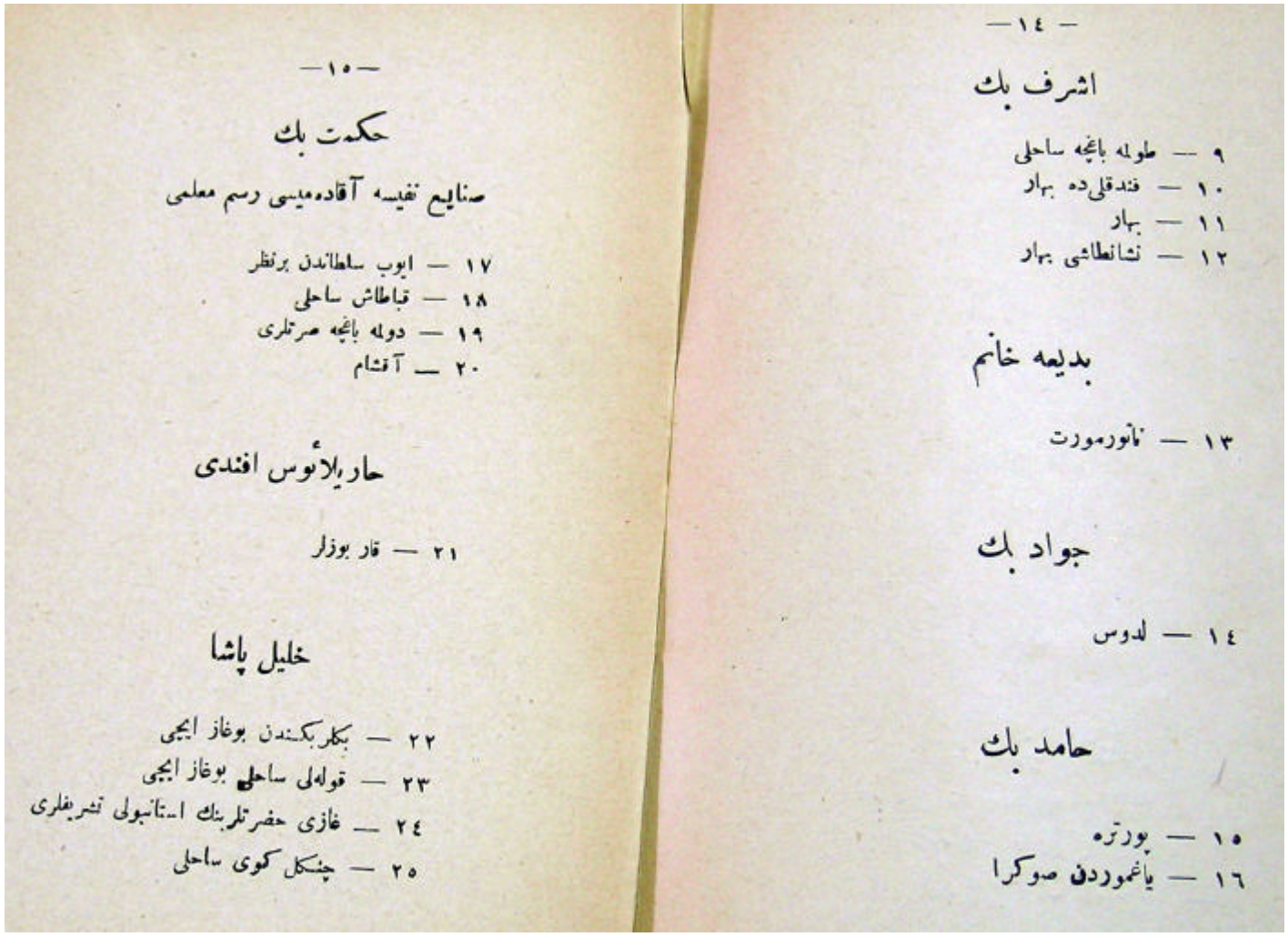
هیئت اداره‌سی

رئیس : سامی بك
کاتب‌عمومی : حسن وجیه بك
محاسب : شوکت بك
اعضا : ابراهیم بك. حکمت بك.
فیخمان بك . نامق اسماعیل بك

سرکی هیئت ترتیبیه‌سی

حکمت بك . فیخمان بك

Ek: 64- Yapit 1-8 arasi fihrist (Besinci Ankara Resim Sergisi)



— ١٤ —

اشرف بك

٩ — طوله باغچه ساحلی
١٠ — فندقلی‌ده بهار
١١ — بهار
١٢ — نشانطاشی بهار

بديعه خانم

١٣ — نانورمورت

جواد بك

١٤ — لدوس

حامد بك

١٥ — بورتره
١٦ — یاغموردن صوکرا

— ١٥ —

حكمت بك

صنایع نفیسه آقادمیسی رسم معلمی

١٧ — ایوب سلطاندن برنظر
١٨ — قباطاش ساحلی
١٩ — دوله باغچه صرتلری
٢٠ — آقشام

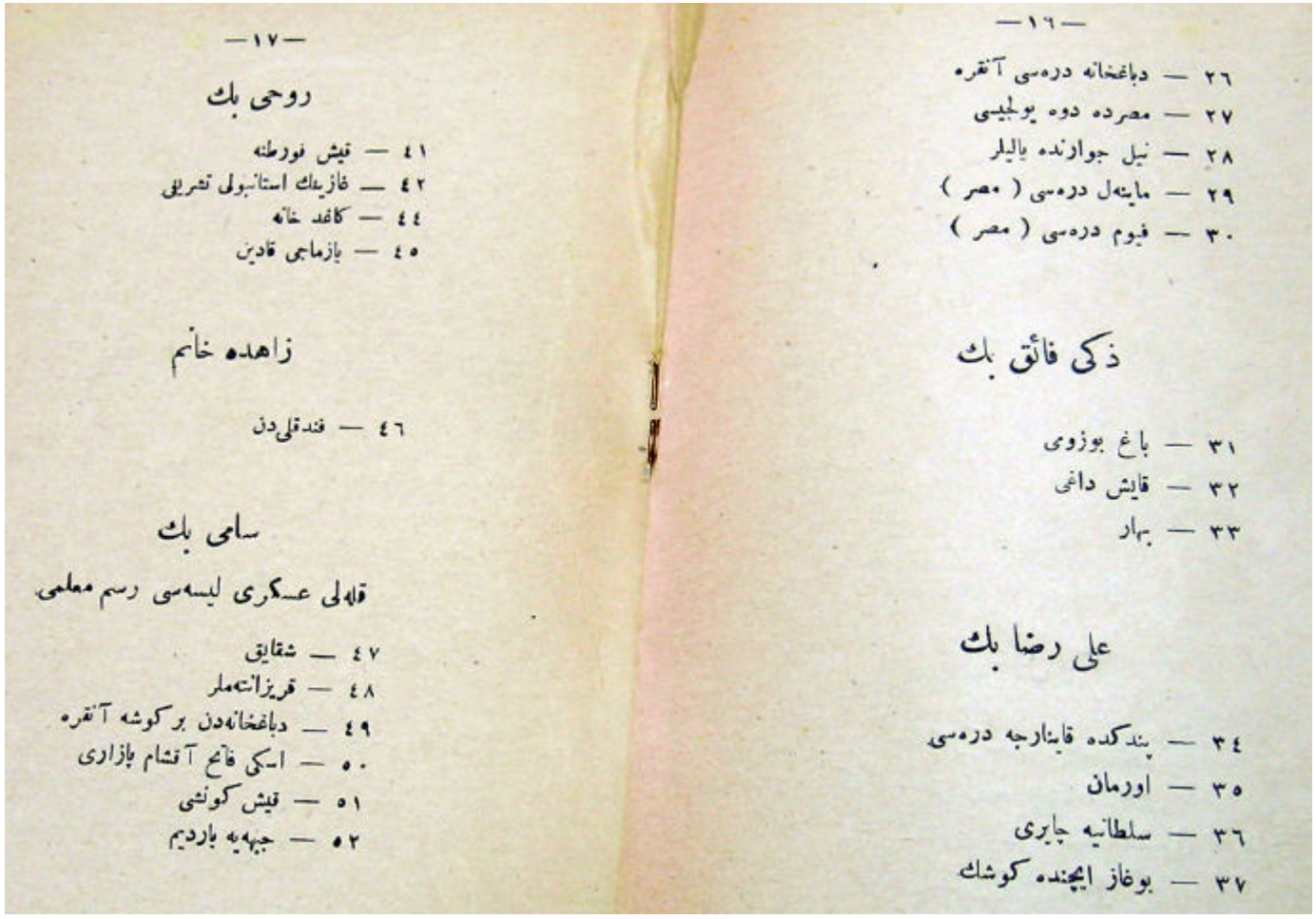
حاریلائوس افندی

٢١ — قار بوزلر

خلیل پاشا

٢٢ — بكلربكندن بوغاز ایچی
٢٣ — قوله‌لی ساحلی بوغاز ایچی
٢٤ — غازی حضرتلرینك استانبولی تشریفلری
٢٥ — چنكل كوی ساحلی

Ek: 65- Yapit 9-25 arasi fihrist (Besinci Ankara Resim Sergisi)



— ١٦ —

٢٦ — دباغخانه درەسی آنقره
٢٧ — معصره دوه یولجیسی
٢٨ — نیل جوارنده یالیلر
٢٩ — مایەل درەسی (مصر)
٣٠ — فیوم درەسی (مصر)

ذکی فائق بك

٣١ — باغ بوزوی
٣٢ — قایش داغی
٣٣ — بهار

علی رضا بك

٣٤ — پندکده قاینارجه درەسی
٣٥ — اورمان
٣٦ — سلطانیه چایری
٣٧ — بوغاز ایچنده کوشك

— ١٧ —

روحی بك

٤١ — قیش نورطه
٤٢ — فازیلك استانبولی تشریق
٤٤ — کاغد خانه
٤٥ — یازمابی قادین

زاهده خانم

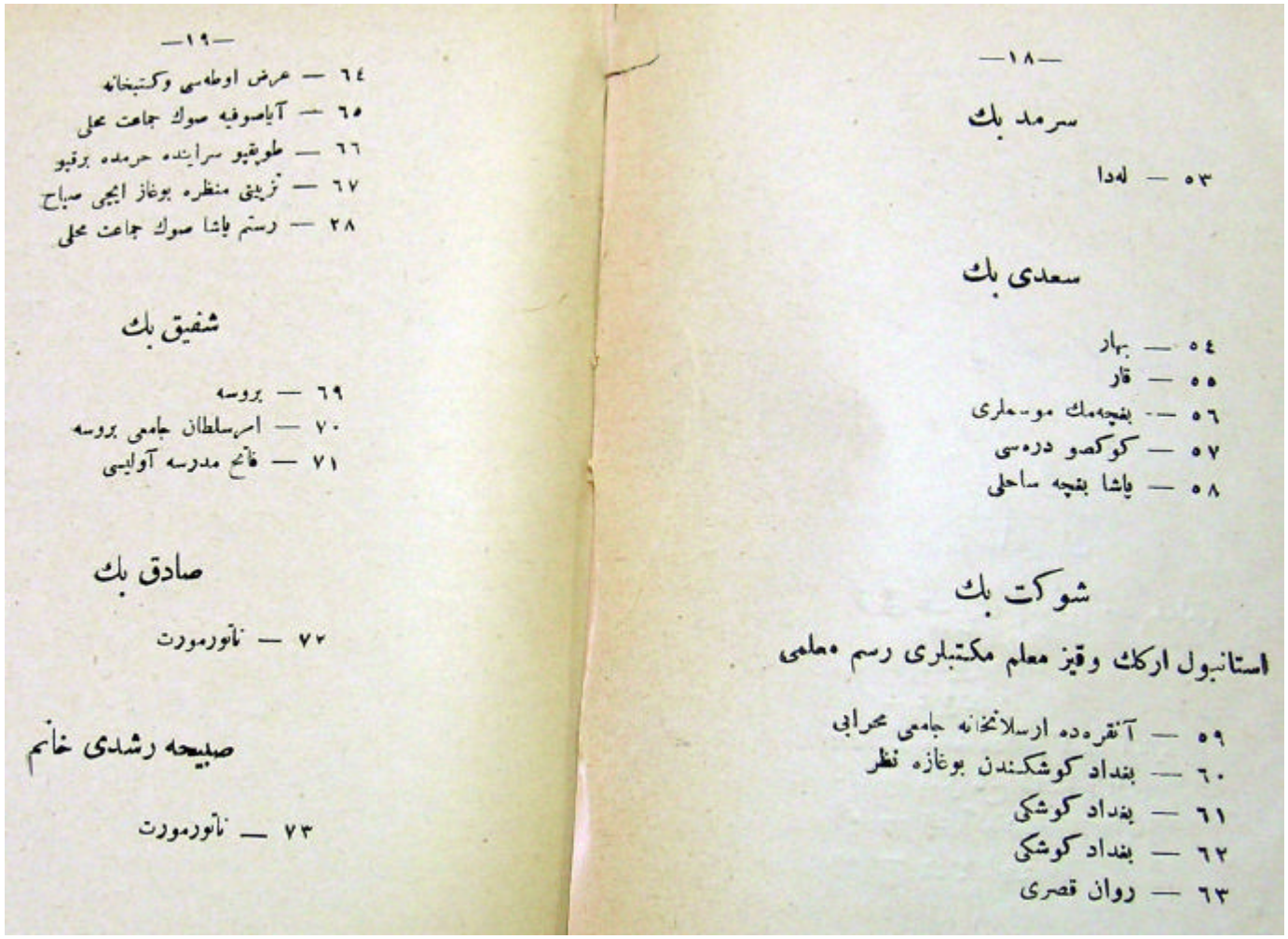
٤٦ — فندقلی‌دن

سامی بك

قاپالی عسکری لیسەسی رسم معلمی

٤٧ — شقایق
٤٨ — قریزانتەملر
٤٩ — دباغخانەدن بر کوشه آنقره
٥٠ — اسکی فاتح آقشام بازاری
٥١ — قیش کونشی
٥٢ — جبهەیه باردیم

Ek: 66- Yapit 26-52 arasi fihrist (Besinci Ankara Resim Sergisi)



—١٨—

سرمد بك

٥٣ — له‌دا

سعدی بك

٥٤ — بهار
٥٥ — قار
٥٦ — بنچه‌مك موسملری
٥٧ — كوكصو دره‌سی
٥٨ — پاشا بنچه ساحلی

شوكت بك

استانبول اركك وقیز معلم مكتبلری رسم معلمی

٥٩ — آنقره‌ده ارسلانخانه جامعی محرابی
٦٠ — بغداد كوشكندن بوغازه نظر
٦١ — بغداد كوشكی
٦٢ — بغداد كوشكی
٦٣ — روان قصری

—١٩—

٦٤ — عرض اوطه‌سی وكتبخانه
٦٥ — آیاصوفیه صوك جاعت محلی
٦٦ — طوپقپو سرایندہ حرمده برقپو
٦٧ — تزیینی منظره بوغاز ایچی صباح
٢٨ — رستم پاشا صوك جاعت محلی

شفیق بك

٦٩ — بروسه
٧٠ — اسرسلطان جامعی بروسه
٧١ — فاتح مدرسه آولیسی

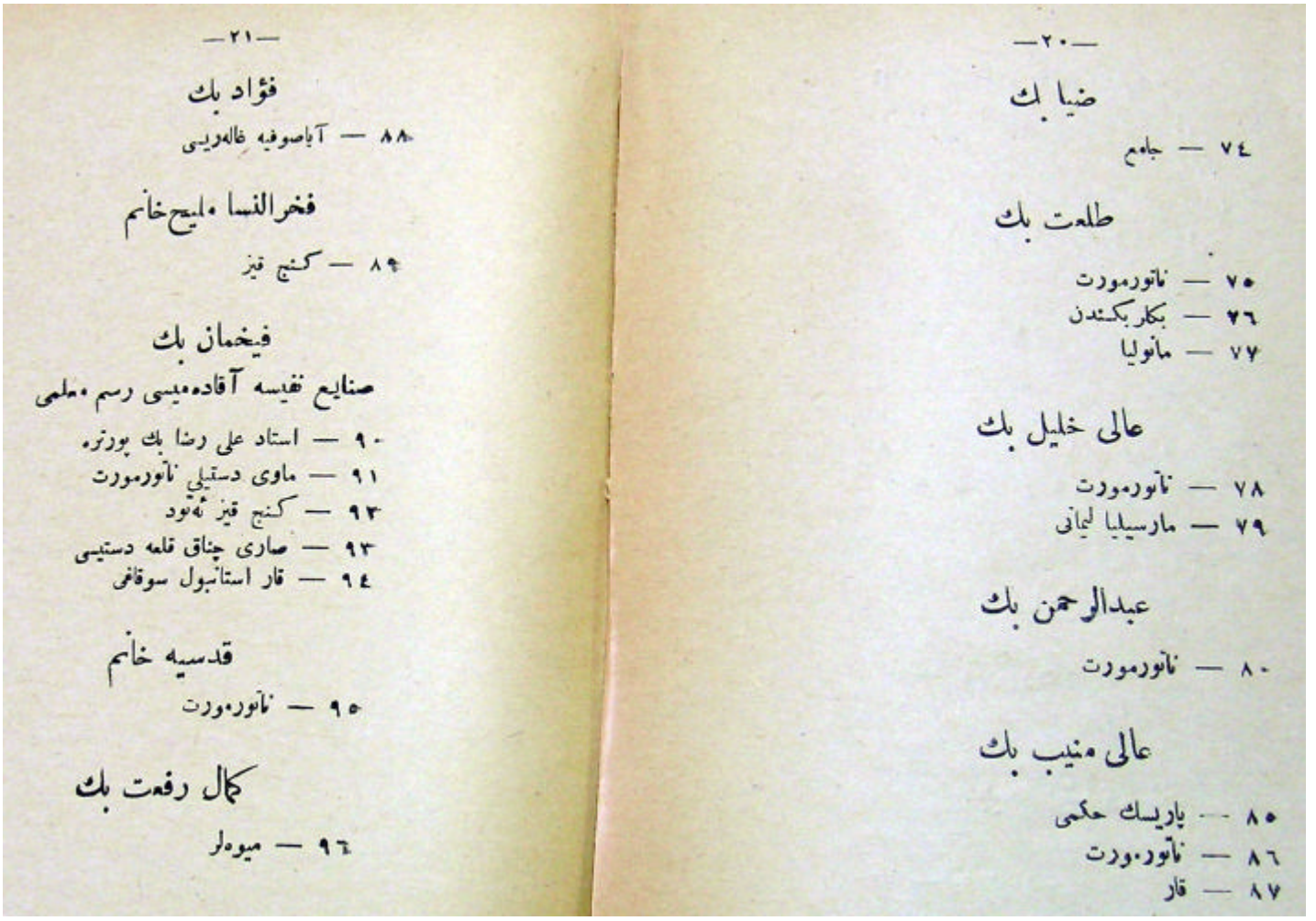
صادق بك

٧٢ — ناتورمورت

صبیحه رشدی خانم

٧٣ — ناتورمورت

Ek: 67- Yapit 53-73 arasi fihrist (Besinci Ankara Resim Sergisi)



—٢٠—

ضيا بك

٧٤ — جامع

طلعت بك

٧٥ — ناتورمورت
٧٦ — بكلر بكندن
٧٧ — مانوليا

عالى خليل بك

٧٨ — ناتورمورت
٧٩ — مارسيليا ليمانى

عبدالرحمن بك

٨٠ — ناتورمورت

عالى منيب بك

٨٥ — پاريسك حكمى
٨٦ — ناتورمورت
٨٧ — قار

—٢١—

فؤاد بك

٨٨ — آياصوفيه خالەرىسى

فخرالنسا مليح خانم

٨٩ — كنج قيز

فيخمان بك

صنايع نفيسه آقادەميسى رسم معلمى

٩٠ — استاد على رضا بك پورتره
٩١ — ماوى دستيلى ناتورمورت
٩٢ — كنج قيز ئەتود
٩٣ — صارى چناق قلمه دستيسى
٩٤ — قار استانبول سوقاغى

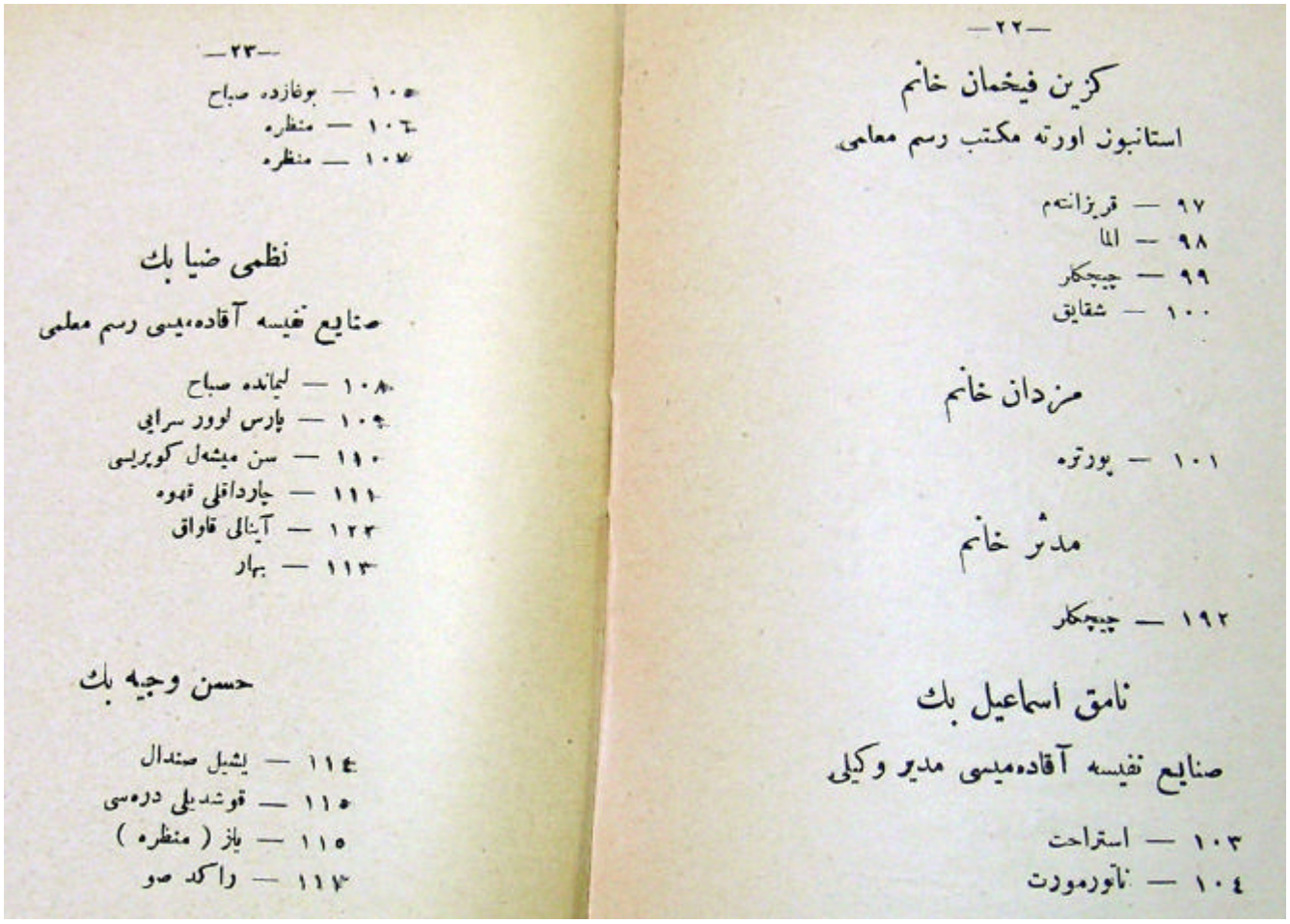
قدسيه خانم

٩٥ — ناتورمورت

كمال رفعت بك

٩٦ — ميوەلر

Ek: 68- Yapit 74-96 arasi fihrist (Besinci Ankara Resim Sergisi)



—٢٢—

كزين فيخمان خانم

استانبول اورته مكتب رسم معلمى

٩٧ — قريزانتم
٩٨ — الما
٩٩ — چيچكلر
١٠٠ — شقايق

مزدان خانم

١٠١ — پورتره

مدثر خانم

١٩٢ — چيچكلر

نامق اسماعيل بك

صنايع نفيسه آقادەميسى مدير وكيلى

١٠٣ — استراحت
١٠٤ — ناورمودت

—٢٣—

١٠٥ — بوغازده صباح
١٠٦ — منظره
١٠٧ — منظره

نظمى ضيا بك

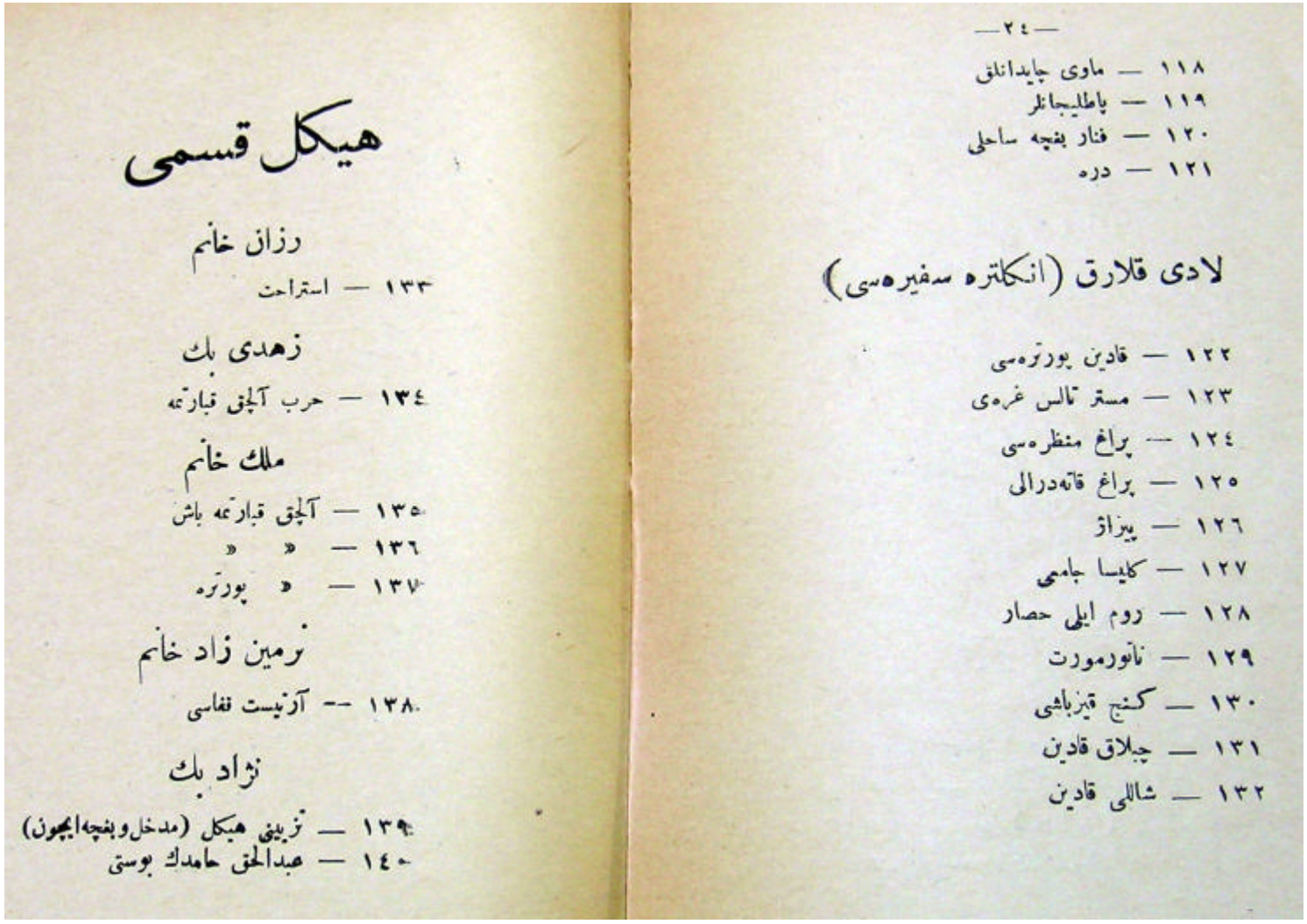
صنايع نفيسه آقادەميسى رسم معلمى

١٠٨ — ليمانده صباح
١٠٩ — پارس لوور سرايى
١١٠ — سن ميشەل كوپريسى
١١١ — چارداقلى قهوه
١١٢ — آينالى قاواق
١١٣ — بهار

حسن وجيه بك

١١٤ — يشيل صندال
١١٥ — قوشديلى دره‌سى
١١٥ — باز (منظره)
١١٦ — راكد صو

Ek: 69- Yapit 97-116 arasi fihrist (Besinci Ankara Resim Sergisi)



١١٨ — ماوی چایداناق
١١٩ — باطلیجانلر
١٢٠ — فنار بغچه ساحلی
١٢١ — دره

لادی قلارق (انکلتره سفیره‌سی)

١٢٢ — قادین پورتره‌سی
١٢٣ — مستر تالس غره‌ی
١٢٤ — پراغ منظره‌سی
١٢٥ — پراغ قاتەدرالی
١٢٦ — پیزاژ
١٢٧ — کلیسا جامعی
١٢٨ — روم ایلی حصار
١٢٩ — ناتورمورت
١٣٠ — کنج قیزباشی
١٣١ — چیلاق قادین
١٣٢ — شاللی قادین

هیکل قسمی

رزان خانم

١٣٣ — استراحت

زهدی بك

١٣٤ — حرب آلچی قبارتمه

ملك خانم

١٣٥ — آلچی قبارتمه باش
١٣٦ — » »
١٣٧ — » پورتره

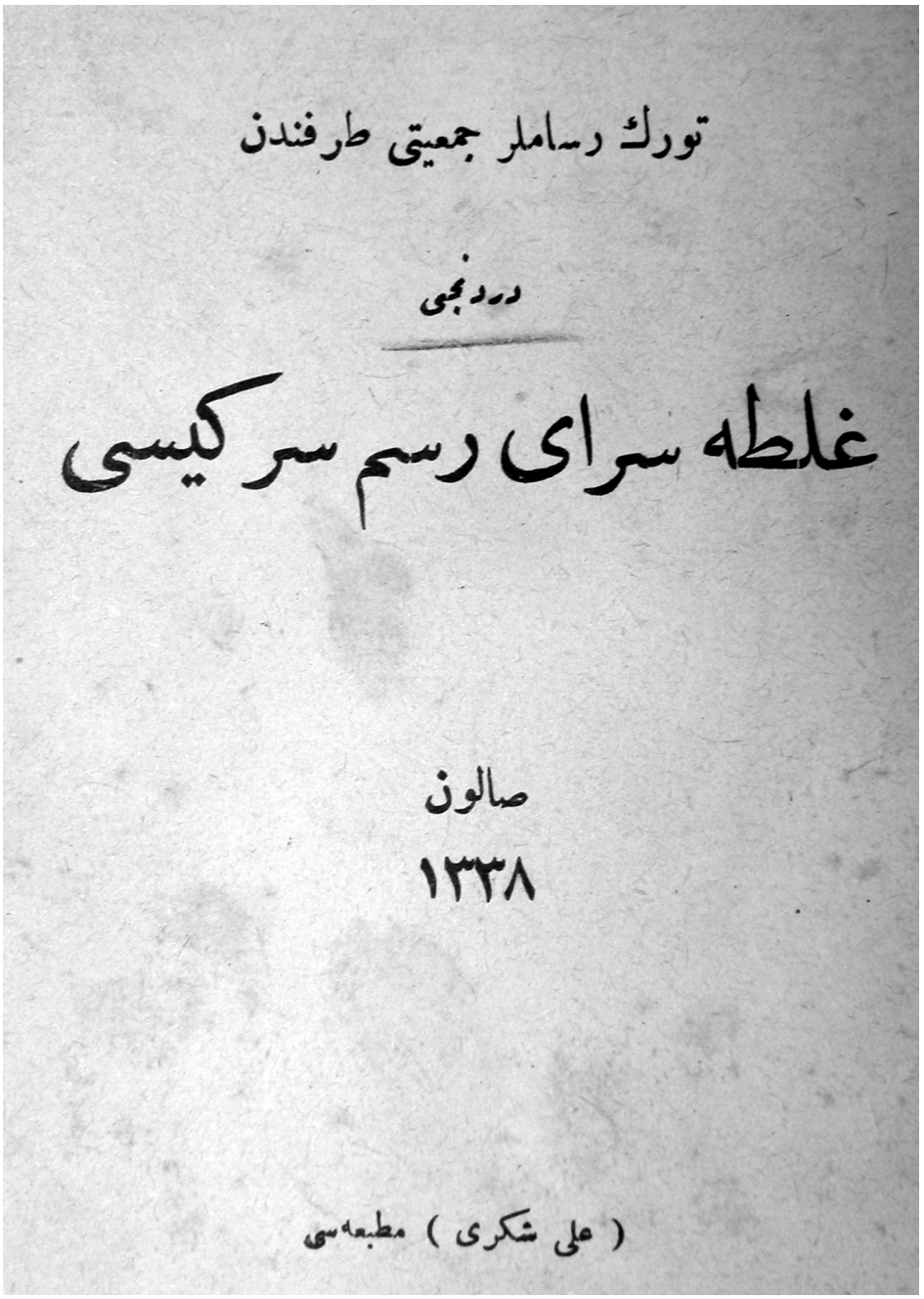
نرمین زاد خانم

١٣٨ — آرنیست نفاسی

نژاد بك

١٣٩ — تزیینی هیکل (مدخل وبغچه ایچون)
١٤٠ — عبدالحق حامدك بوستی

Ek: 70- Yapit 118-140 arasi fihrist (Besinci Ankara Resim Sergisi)



Ek: 71- Kapak (Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi)

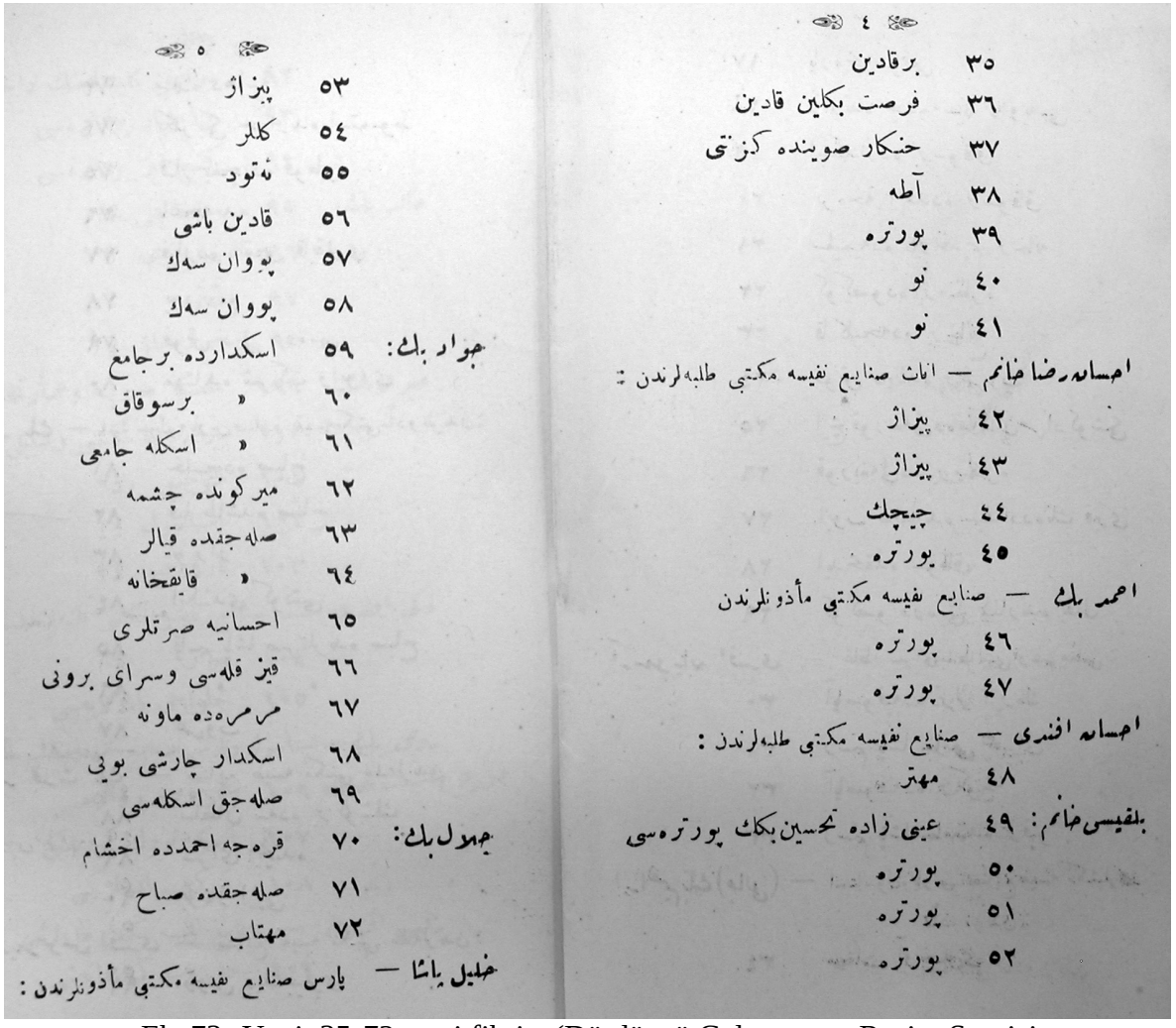


ولیعهد سلطنت دولتلو نجابتلو عبدالمجید افندی
حضرتلرینك آثار دولتلری :

	١	اونودلمش برصحیفه
	٢	آهنك
	٣	مطالعه
آصف بك :	٤	باندرمه‌ده دره جامع سوقاغی
	٥	» جابی مسجدی
	٦	قره‌جه احمدده مکتب سوقاغی
	٧	باندرمه‌ده برسوقاق
	٨	» فندقجی اوغلی چشمه‌سی
	٩	تحته قلعه‌ده دمیر طاش مسجدی
	١٠	باندرمه‌ده عیسی مسجدی
	١١	کهنه برخانه
	١٢	برسوقاق
	١٣	چشمه ومکتب
	١٤	برسوقاق
	١٥	چنار دیبی مسجدی
	١٦	برسوقاق

	١٧	یاره‌نجه موقعی
	١٨	دارتده چشمه‌سیله زاویه‌سی
	١٩	اسکداردده برسوقاق
	٢٠	قره‌جه احمدده برسوقاق
	٢١	سلیمیه‌ده کار قدیم برخانه
	٢٢	کوکصوده برمنظره
	٢٣	قاکلیجه‌ده برخانه
	٢٤	قوش دیلنده برغروب
	٢٥	ایچ قوربغه‌لی‌ده سلطان مراد کوشکی
	٢٦	قوربغه‌لی‌ده برمنظره
	٢٧	ایوب سلطانده سید ده‌نك قبری
	٢٨	ایدنجقده سوقاق
	٢٩	کوکصو دره‌سی کنارنده بقال
آرسلانیانه افندی		— غلطه سرای سلطانیسی رسم معلمی :
	٣٠	آیاصوفیه‌ده ترلر دیره‌ك
	٣١	رستم پاشا جامعی محرابی
	٣٢	آیاصوفیه‌ده برکوشه
	٣٣	رستم پاشا جامعنده برقپو
ابراهیم بك (جالی)		— استانبول وپاریس صنایع نفیسه مکتبلری مأذونلرندن :
	٣٤	مهتاب آوجیلری

Ek: 72- Yapit 1-34 arasi fihrist (Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi)



٤

٣٥ برقادين
٣٦ فرصت بكلين قادين
٣٧ حنكار صوينده كزنتى
٣٨ آطه
٣٩ پورتره
٤٠ نو
٤١ نو

احسانه رضا خانم — اثاث صنايع نفيسه مكتبى طلبه‌لرندن :

٤٢ پيزاژ
٤٣ پيزاژ
٤٤ چيچك
٤٥ پورتره

احمد بك — صنايع نفيسه مكتبى مأذونلرندن

٤٦ پورتره
٤٧ پورتره

احسانه افندى — صنايع نفيسه مكتبى طلبه‌لرندن :

٤٨ مهتر

بلقيس خانم: ٤٩ عينى زاده تحسين بكك پورتره‌سى
٥٠ پورتره
٥١ پورتره
٥٢ پورتره

٥

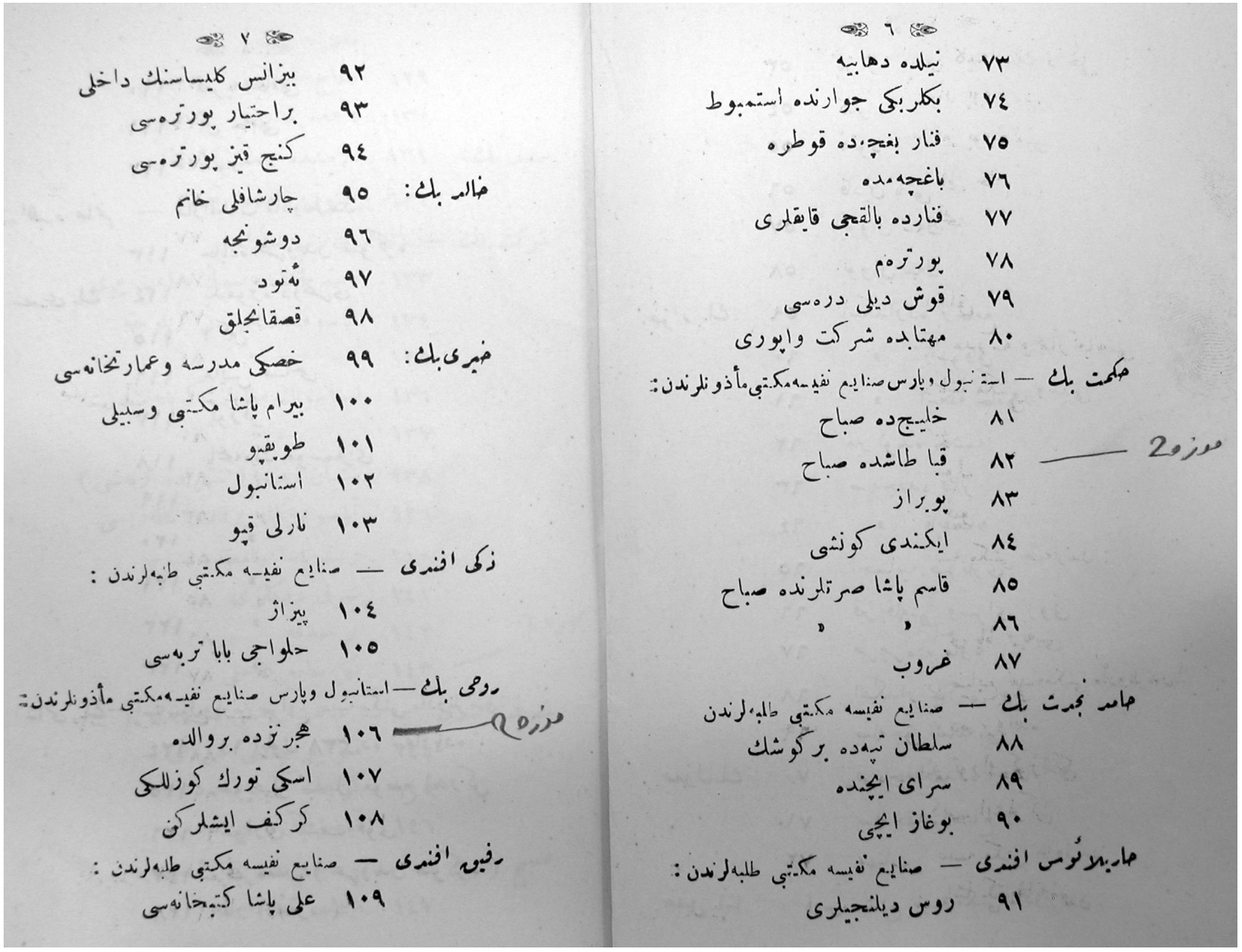
٥٣ پيزاژ
٥٤ كلار
٥٥ ئه‌تود
٥٦ قادين باشى
٥٧ پوان سه‌ك
٥٨ پووان سه‌ك

جواد بك: ٥٩ اسكدارده برجامع
٦٠ » برسوقاق
٦١ » اسكله جامعى
٦٢ ميركونده چشمه
٦٣ صله‌جقده قيالر
٦٤ » قايقخانه
٦٥ احسانيه صرتلرى
٦٦ قيز قله‌سى وسراى برونى
٦٧ مرمره‌ده ماونه
٦٨ اسكدار چارشى بويى
٦٩ صله‌جق اسكله‌سى

جميل بك: ٧٠ قره‌جه احمدده اخشام
٧١ صله‌جقده صباح
٧٢ مهتاب

خليل پاشا — پارس صنايع نفيسه مكتبى مأذونلرندن :

Ek: 73- Yapit 35-72 arasi fihrist (Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi



٦

٧٣ نیلده دهابیه
٧٤ بکلربکی جوارنده استمبوط
٧٥ فنار بغچه‌ده قوطره
٧٦ باغچه‌مده
٧٧ فنارده بالقجی قایقلری
٧٨ پورتره‌م
٧٩ قوش دیلی دره‌سی
٨٠ مهتابده شرکت واپوری

حکمت بك — استانبول وپارس صنایع نفیسه‌مکتبی مأذونلرندن:
٨١ خلیج‌ده صباح
٨٢ قبا طاشده صباح
٨٣ پویراز
٨٤ ایکندی کونشی
٨٥ قاسم پاشا صرتلرنده صباح
٨٦ » »
٨٧ غروب

حامد نجمت بك — صنایع نفیسه مکتبی طلبه‌لرندن
٨٨ سلطان تپه‌ده برکوشك
٨٩ سرای ایچنده
٩٠ بوغاز ایچی

حامید لطفی افندی — صنایع نفیسه مکتبی طلبه‌لرندن:
٩١ روس دیلنجیلری

٧

٩٢ بیزانس کلیساسنك داخلی
٩٣ براحتیار پورتره‌سی
٩٤ کنیج قیز پورتره‌سی

خالد بك:
٩٥ چارشافلی خانم
٩٦ دوشونجه
٩٧ ثه‌تود
٩٨ قصقانجلق

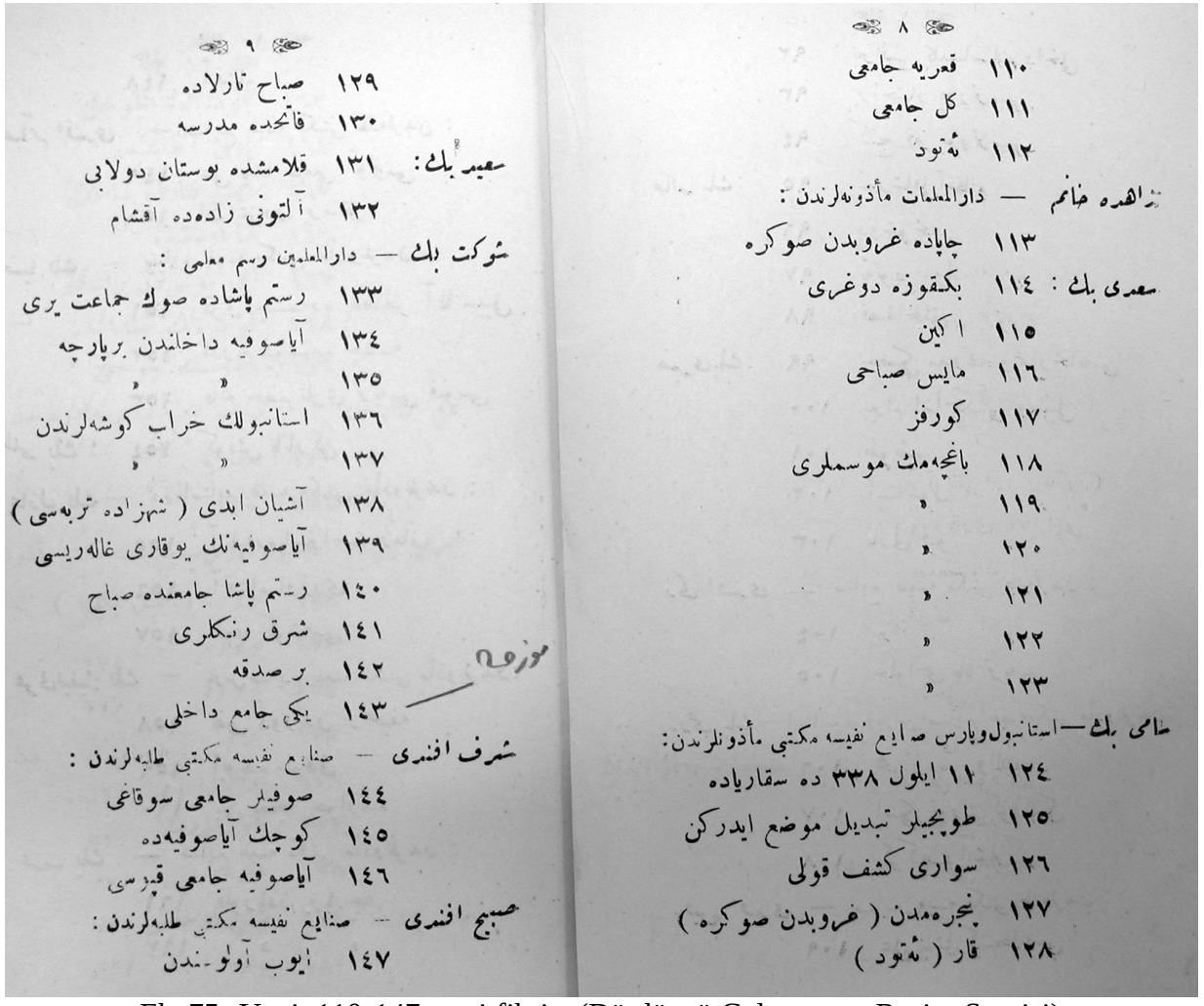
خیری بك:
٩٩ خصکی مدرسه وعمارتخانه‌سی
١٠٠ بیرام پاشا مکتبی وسبیلی
١٠١ طوپقپو
١٠٢ استانبول
١٠٣ نارلی قپو

زکی افندی — صنایع نفیسه مکتبی طلبه‌لرندن:
١٠٤ پیزاژ
١٠٥ حلواجی بابا تربه‌سی

روحی بك — استانبول وپارس صنایع نفیسه‌مکتبی مأذونلرندن:
١٠٦ هجرتزده بروالده
١٠٧ اسکی تورك کوزللکی
١٠٨ کرکیف ایشلرکن

رفیق افندی — صنایع نفیسه مکتبی طلبه‌لرندن:
١٠٩ علی پاشا کتبخانه‌سی

Ek: 74- Yapit 73-109 arasi fihrist (Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi)



٨

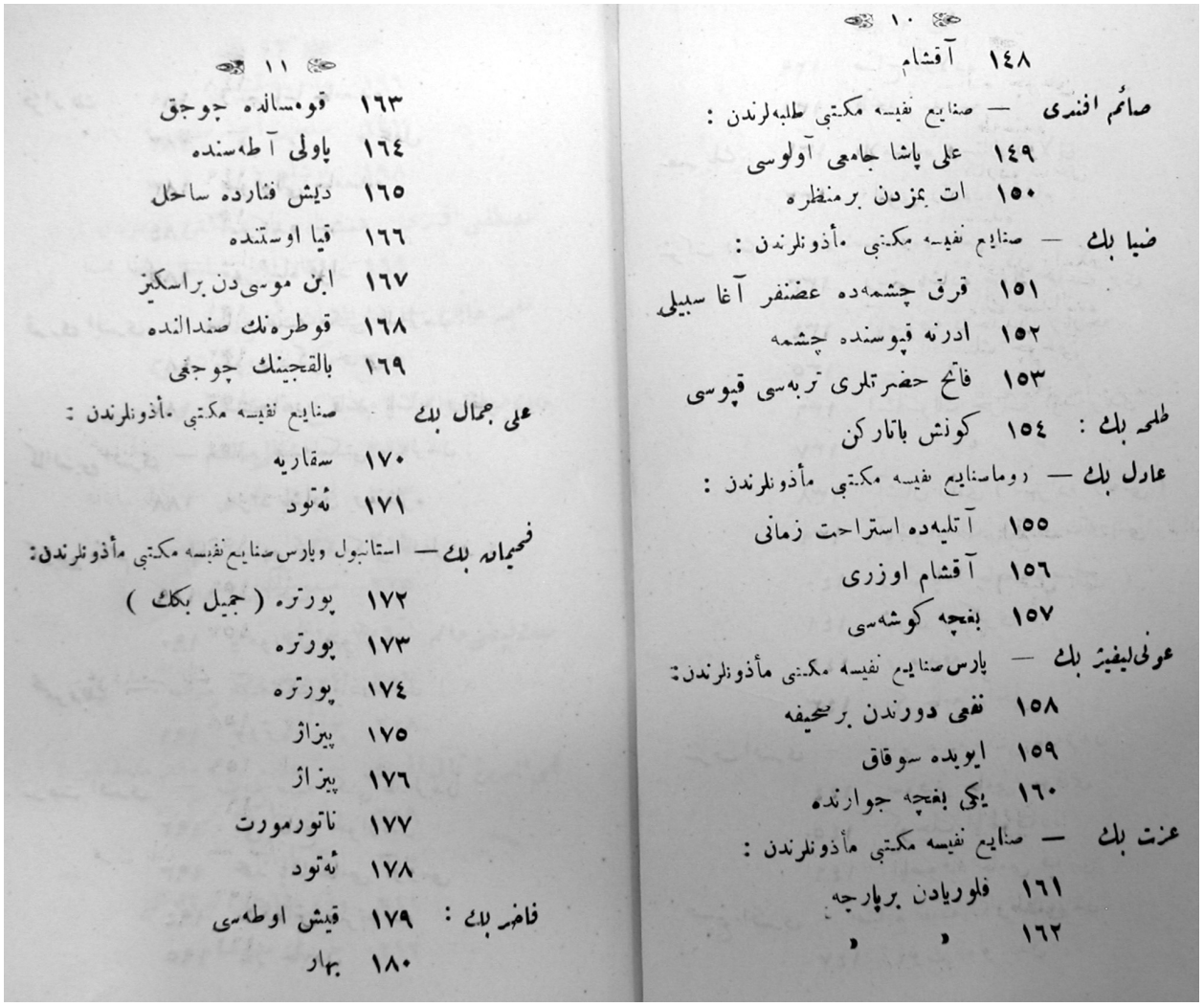
١١٠ قعریه جامعی
١١١ کل جامعی
١١٢ ئه‌تود

ذاهده خانم — دارالمعلمات مأذونه‌لرندن :
١١٣ چاپاده غروبدن صوکره
سعدی بك : ١١٤ بکتوزه دوغری
١١٥ اکین
١١٦ مایس صباحی
١١٧ کورفز
١١٨ باغچه‌مك موسملری
١١٩ »
١٢٠ »
١٢١ »
١٢٢ »
١٢٣ »
حامی بك — استانبول‌وپارس صنایع نفیسه مکتبی مأذونلرندن:
١٢٤ ١١ ایلول ٣٣٨ ده سقاریاده
١٢٥ طوپجیلر تبدیل موضع ایدرکن
١٢٦ سواری کشف قولی
١٢٧ نجره‌مدن (غروبدن صوکره)
١٢٨ قار (ئه‌تود)

٩

١٢٩ صباح تارلاده
١٣٠ فاتحده مدرسه
سعید بك: ١٣١ قلامشده بوستان دولابی
١٣٢ آلتونی زاده‌ده آقشام
شوکت بك — دارالمعلمین رسم معلمی :
١٣٣ رستم پاشاده صوك جماعت یری
١٣٤ آیاصوفیه داخاندن برپارچه
١٣٥ » »
١٣٦ استانبولك خراب کوشه‌لرندن
١٣٧ » »
١٣٨ آشیان ابدی (شهزاده تربه‌سی)
١٣٩ آیاصوفیه‌نك یوقاری غاله‌ریسی
١٤٠ رستم پاشا جامعنده صباح
١٤١ شرق رنکلری
١٤٢ بر صدقه
١٤٣ یکی جامع داخلی
شرف افندی — صنایع نفیسه مکتبی طلبه‌لرندن :
١٤٤ صوفیلر جامعی سوقاغی
١٤٥ کوچك آیاصوفیه‌ده
١٤٦ آیاصوفیه جامعی قپوسی
صبیح افندی — صنایع نفیسه مکتبی طلبه‌لرندن :
١٤٧ ایوب اولوجامندن

Ek: 75- Yapit 110-147 arasi fihrist (Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi)



١٠

١٤٨ آقشام

صائم افندی — صنایع نفیسه مکتبی طلبه‌لرندن :

١٤٩ علی پاشا جامعی آولوسی

١٥٠ ات یمزدن برمنظره

ضیا بك — صنایع نفیسه مکتبی مأذونلرندن :

١٥١ قرق چشمه‌ده عضنفر آغا سبیلی

١٥٢ ادرنه قپوسنده چشمه

١٥٣ فاتح حضرتلری تربه‌سی قپوسی

طلعت بك : ١٥٤ کونش باتارکن

عادل بك — دوماصنایع نفیسه مکتبی مأذونلرندن :

١٥٥ آتلیه‌ده استراحت زمانی

١٥٦ آقشام اوزری

١٥٧ بغچه کوشه‌سی

عونی لیفیتر بك — پارس صنایع نفیسه مکتبی مأذونلرندن :

١٥٨ نفمی دورندن برصحیفه

١٥٩ ایویده سوقاق

١٦٠ یکی بغچه جوارنده

عزت بك — صنایع نفیسه مکتبی مأذونلرندن :

١٦١ فلوریادن برپارچه

١٦٢ » »

١١

١٦٣ قومسانده چوجق

١٦٤ پاولی آطه‌سنده

١٦٥ دیش فنارده ساحل

١٦٦ قیا اوستنده

١٦٧ ابن موسی‌دن براسکیز

١٦٨ قوطره‌نك صندالنده

١٦٩ بالقجینك چوجغی

علی جمال بك — صنایع نفیسه مکتبی مأذونلرندن :

١٧٠ سقاریه

١٧١ ثه‌تود

فخیمانه بك — استانبول وپارس صنایع نفیسه مکتبی مأذونلرندن :

١٧٢ پورتره (جمیل بکك)

١٧٣ پورتره

١٧٤ پورتره

١٧٥ پیزاژ

١٧٦ پیزاژ

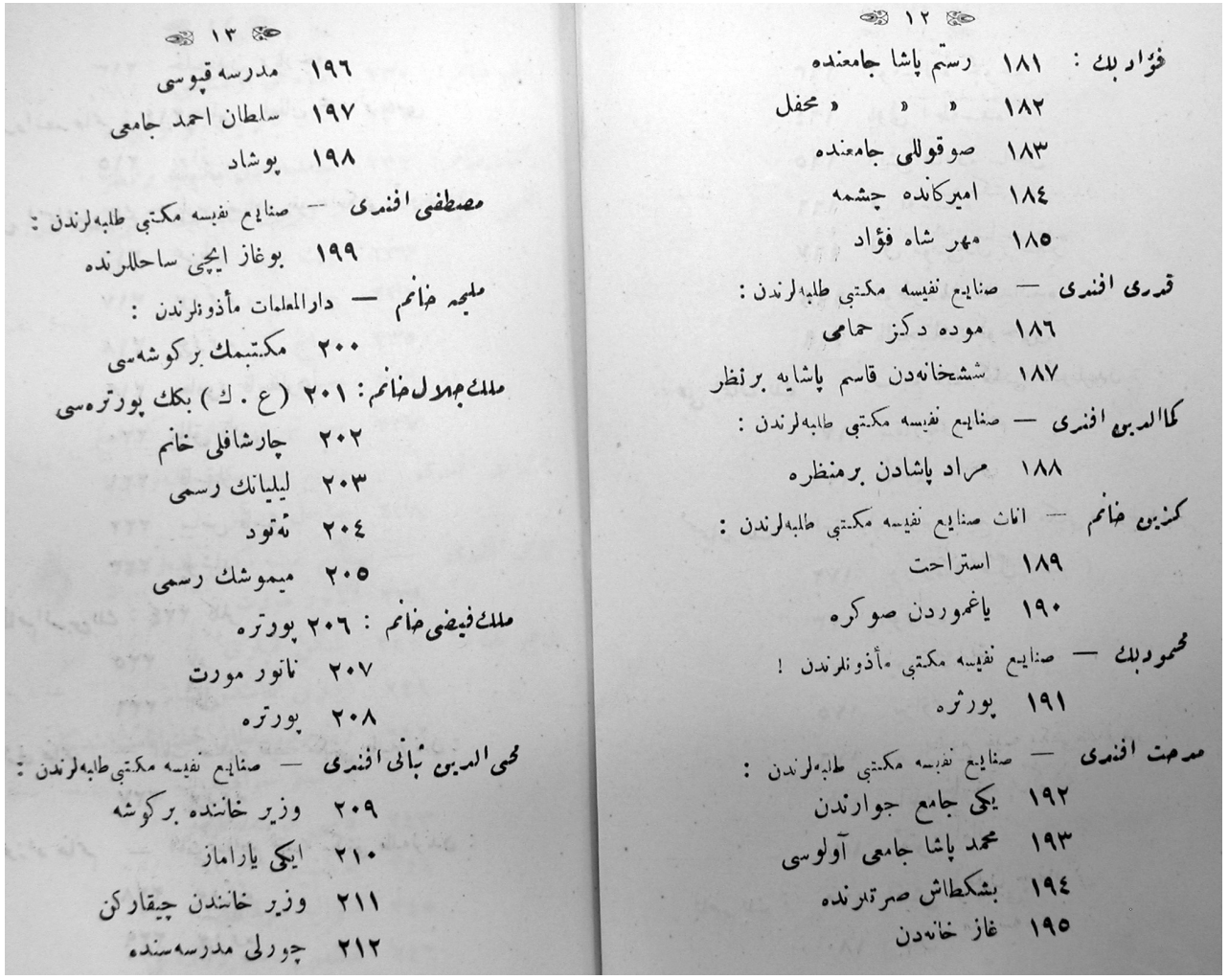
١٧٧ ناتورمورت

١٧٨ ثه‌تود

فاضل بك : ١٧٩ قیش اوطه‌سی

١٨٠ بهار

Ek: 76- Yapit 148-180 arasi fihrist (Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi)



١٢

فؤاد بك : ١٨١ رستم پاشا جامعنده
١٨٢ « « « محفل
١٨٣ صوقوللى جامعنده
١٨٤ اميركانده چشمه
١٨٥ مهر شاه فؤاد

قدرى افندى — صنايع نفيسه مكتبى طلبه‌لرندن :
١٨٦ موده دكز حمامى
١٨٧ ششخانه‌دن قاسم پاشايه برنظر

كمالدين افندى — صنايع نفيسه مكتبى طلبه‌لرندن :
١٨٨ مراد پاشادن برمنظره

كزيين خانم — اناث صنايع نفيسه مكتبى طلبه‌لرندن :
١٨٩ استراحت
١٩٠ ياغموردن صوكره

محمود بك — صنايع نفيسه مكتبى مأذونلرندن !
١٩١ پورتره

مدحت افندى — صنايع نفيسه مكتبى طلبه‌لرندن :
١٩٢ يكى جامع جوارندن
١٩٣ محمد پاشا جامعى آولوسى
١٩٤ بشكطاش صرتلرنده
١٩٥ غاز خانه‌دن

١٣

١٩٦ مدرسه قپوسى
١٩٧ سلطان احمد جامعى
١٩٨ پوشاد

مصطفى افندى — صنايع نفيسه مكتبى طلبه‌لرندن :
١٩٩ بوغاز ايچنى ساحللرنده

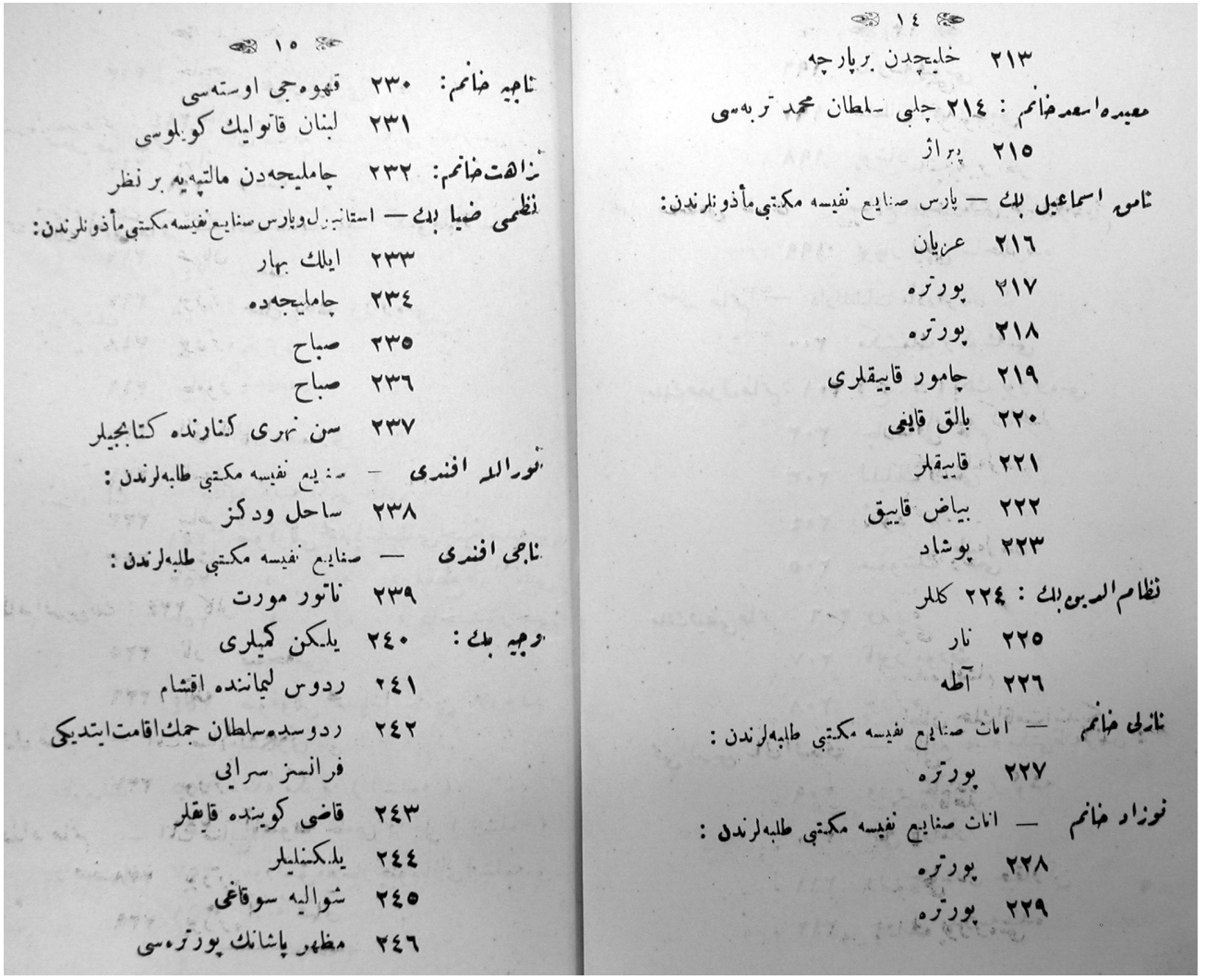
مليحه خانم — دارالمعلمات مأذونلرندن :
٢٠٠ مكتبمك بر كوشه‌سى

ملك جمدل خانم : ٢٠١ (ع . ك) بكك پورتره‌سى
٢٠٢ چارشافلى خانم
٢٠٣ ليليانك رسمى
٢٠٤ تەتود
٢٠٥ ميموشك رسمى

ملك فيضى خانم : ٢٠٦ پورتره
٢٠٧ نانور مورت
٢٠٨ پورتره

محى الدين ثبانى افندى — صنايع نفيسه مكتبى طلبه‌لرندن :
٢٠٩ وزير خانده بر كوشه
٢١٠ ايكى ياراماز
٢١١ وزير خاندن چيقاركن
٢١٢ چورلى مدرسه‌سنده

Ek: 77- Yapit 181-212 arasi fihrist (Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi)



١٤

٢١٣ خليچدن برپارچه

معيده اسعد خانم : ٢١٤ جامی سلطان محمد تربه‌سی

٢١٥ پيراژ

شامی اسماعيل بك — پارس صنايع نفيسه مكتبی مأذونلرندن:

٢١٦ عربيان

٢١٧ پورتره

٢١٨ پورتره

٢١٩ چامور قابيقلری

٢٢٠ بالق قابنی

٢٢١ قابيقلر

٢٢٢ بياض قابيق

٢٢٣ پوشاد

نظام الدين بك : ٢٢٤ كللر

٢٢٥ نار

٢٢٦ آطه

نازلی خانم — اناث صنايع نفيسه مكتبی طلبه‌لرندن :

٢٢٧ پورتره

نوزاد خانم — اناث صنايع نفيسه مكتبی طلبه‌لرندن :

٢٢٨ پورتره

٢٢٩ پورتره

١٥

ناجيه خانم: ٢٣٠ قهوه‌جی اوسته‌سی

٢٣١ لبنان قاتوليك كوبلوسی

نزاكت خانم: ٢٣٢ چاملیجه‌دن مالتپه‌يه بر نظر

نظمی ضيا بك — استانبول وپارس صنايع نفيسه مكتبی مأذونلرندن:

٢٣٣ ايلك بهار

٢٣٤ چاملیجه‌ده

٢٣٥ صباح

٢٣٦ صباح

٢٣٧ سن نهری كنارنده كتابجيلر

نورالله افندی — صنايع نفيسه مكتبی طلبه‌لرندن :

٢٣٨ ساحل ودكز

ناجی افندی — صنايع نفيسه مكتبی طلبه‌لرندن :

٢٣٩ ناتور مورت

وجيه بك : ٢٤٠ يلكن كيلری

٢٤١ ردوس ليمانده اقشام

٢٤٢ ردوسده سلطان جمك اقامت ايتديكی فرانسز سرايی

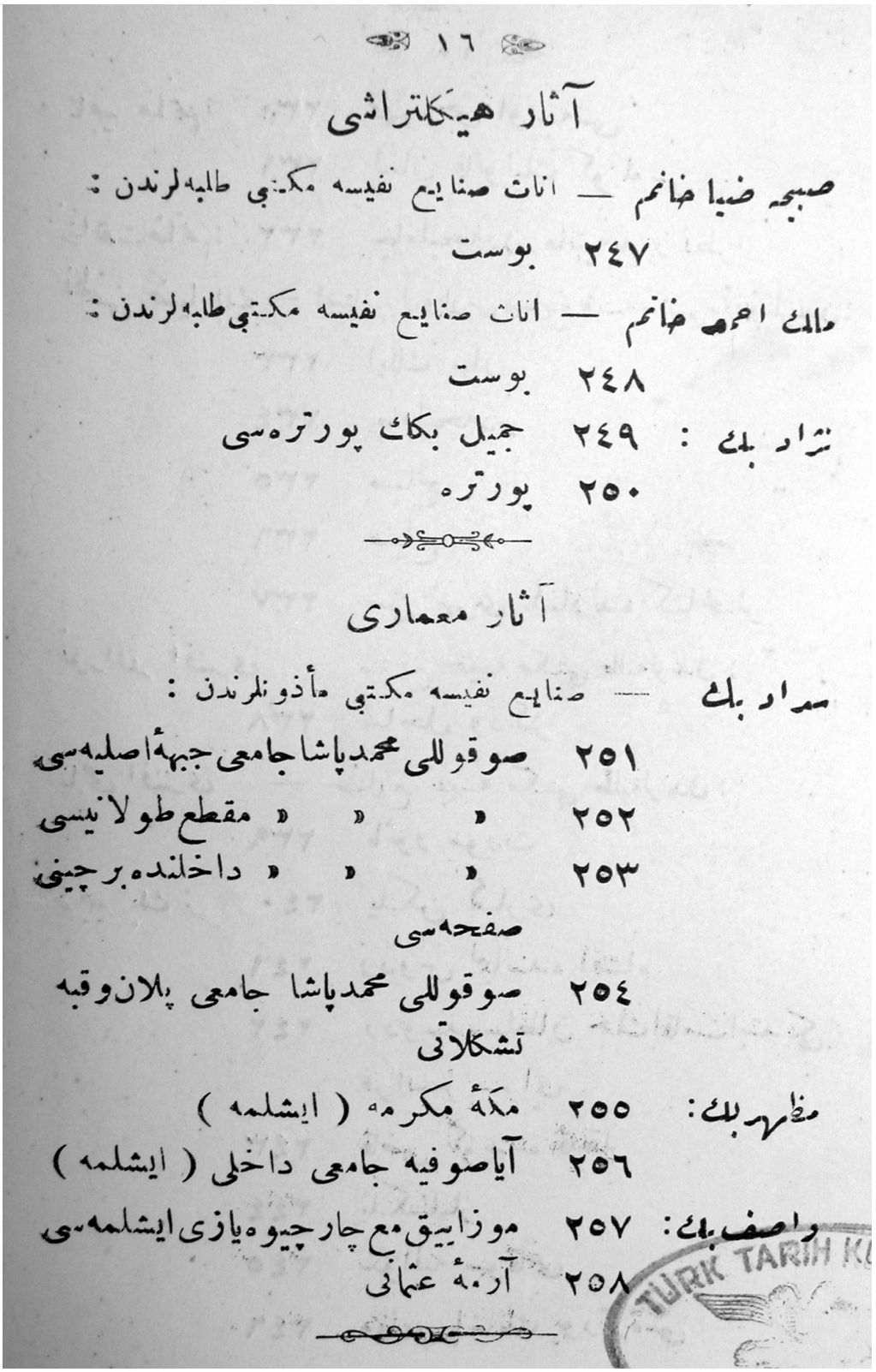
٢٤٣ قاضی كويمده قايقلر

٢٤٤ يلكنليلر

٢٤٥ شواليه سوقاغی

٢٤٦ مظهر پاشانك پورتره‌سی

Ek: 78- Yapit 213-246 arasi fihrist (Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi)



١٦

آثار هیکلتراشی

صبیحه ضیا خانم — اناث صنایع نفیسه مکتبی طلبه‌لرندن :

٢٤٧ بوست

مالك احمد خانم — اناث صنایع نفیسه مکتبی طلبه‌لرندن :

٢٤٨ بوست

نژاد بك : ٢٤٩ جمیل بكك پورتره‌سی

٢٥٠ پورتره

آثار معماری

سداد بك — صنایع نفیسه مکتبی مأذونلرندن :

٢٥١ صوقوللی محمد پاشا جامعی جبههٔ اصلیه‌سی

٢٥٢ » » » مقطع طولانیسی

٢٥٣ » » » داخلنده برچینی صفحه‌سی

٢٥٤ صوقوللی محمد پاشا جامعی پلان وقبه تشکلاتی

مظهر بك : ٢٥٥ مکهٔ مکرمه (ایشلمه)

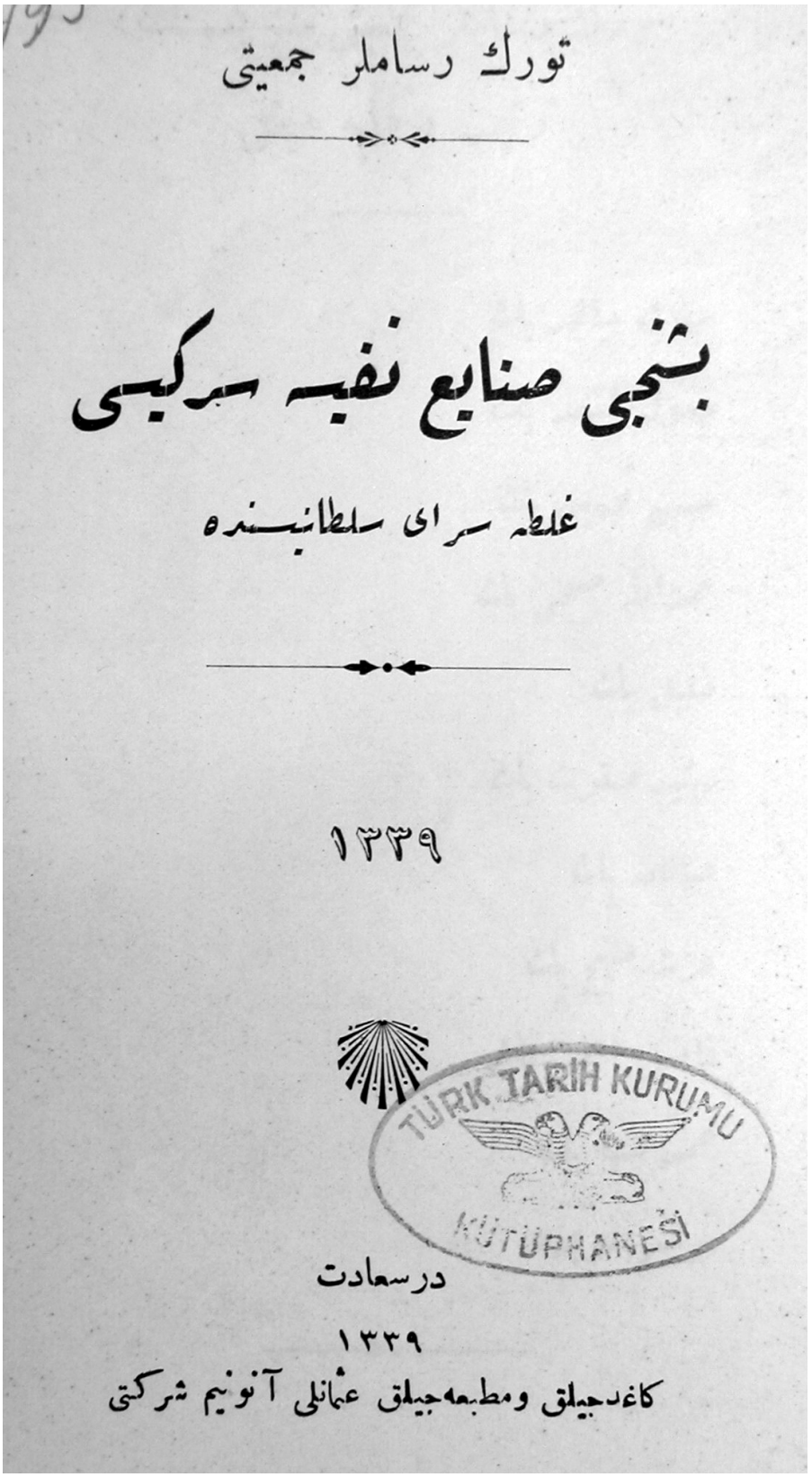
٢٥٦ آیاصوفیه جامعی داخلی (ایشلمه)

واصف بك : ٢٥٧ موزاییق مع چارچیوه یازی ایشلمه‌سی

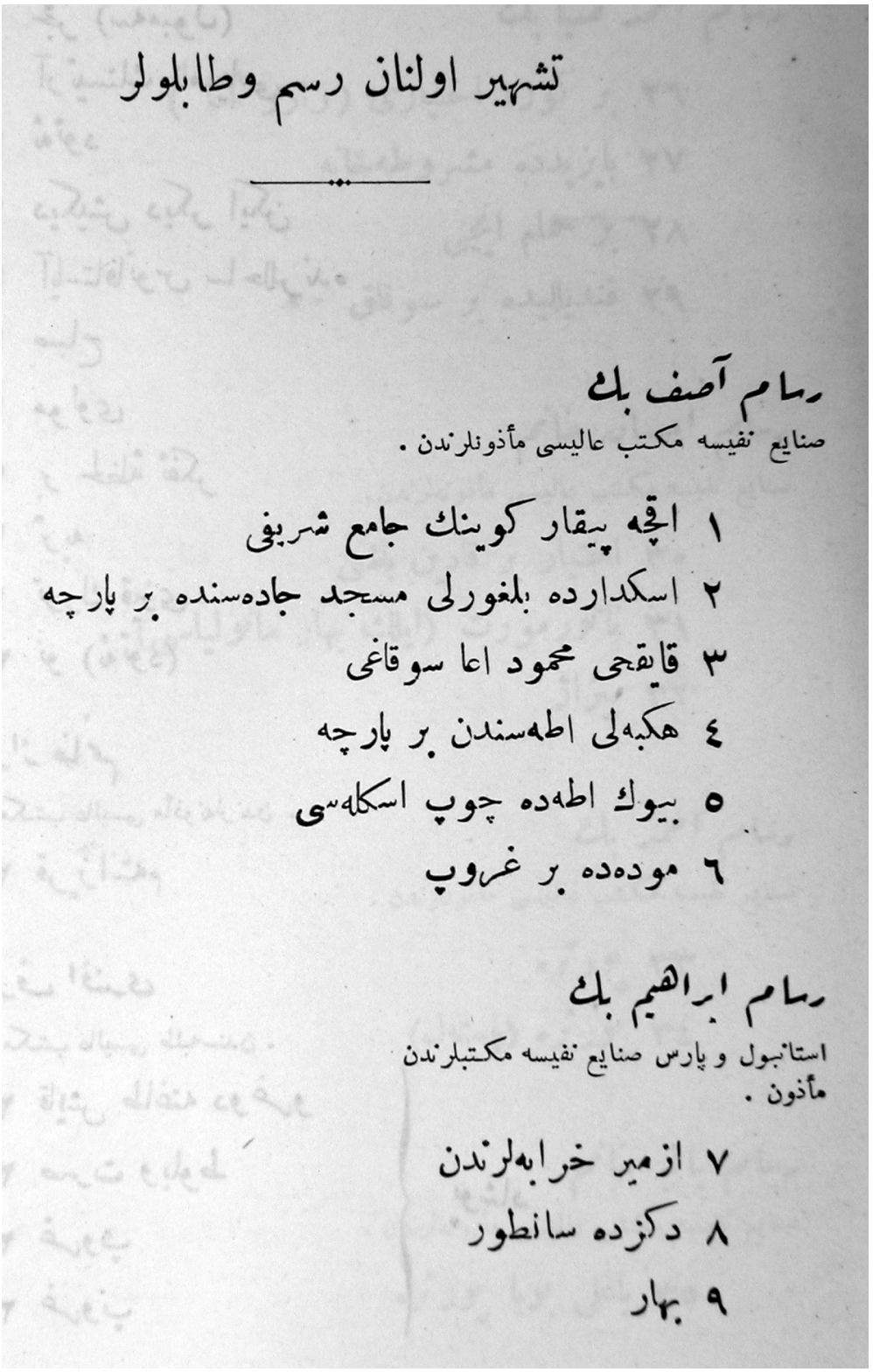
٢٥٨ آرمهٔ عثمانی

TÜRK TARİH KU

Ek: 79- Yapit 247-258 arasi fihrist (Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi)



Ek: 80- Kapak (Besinci Galatasaray Resim Sergisi)



تشهير اولنان رسم وطابلولر

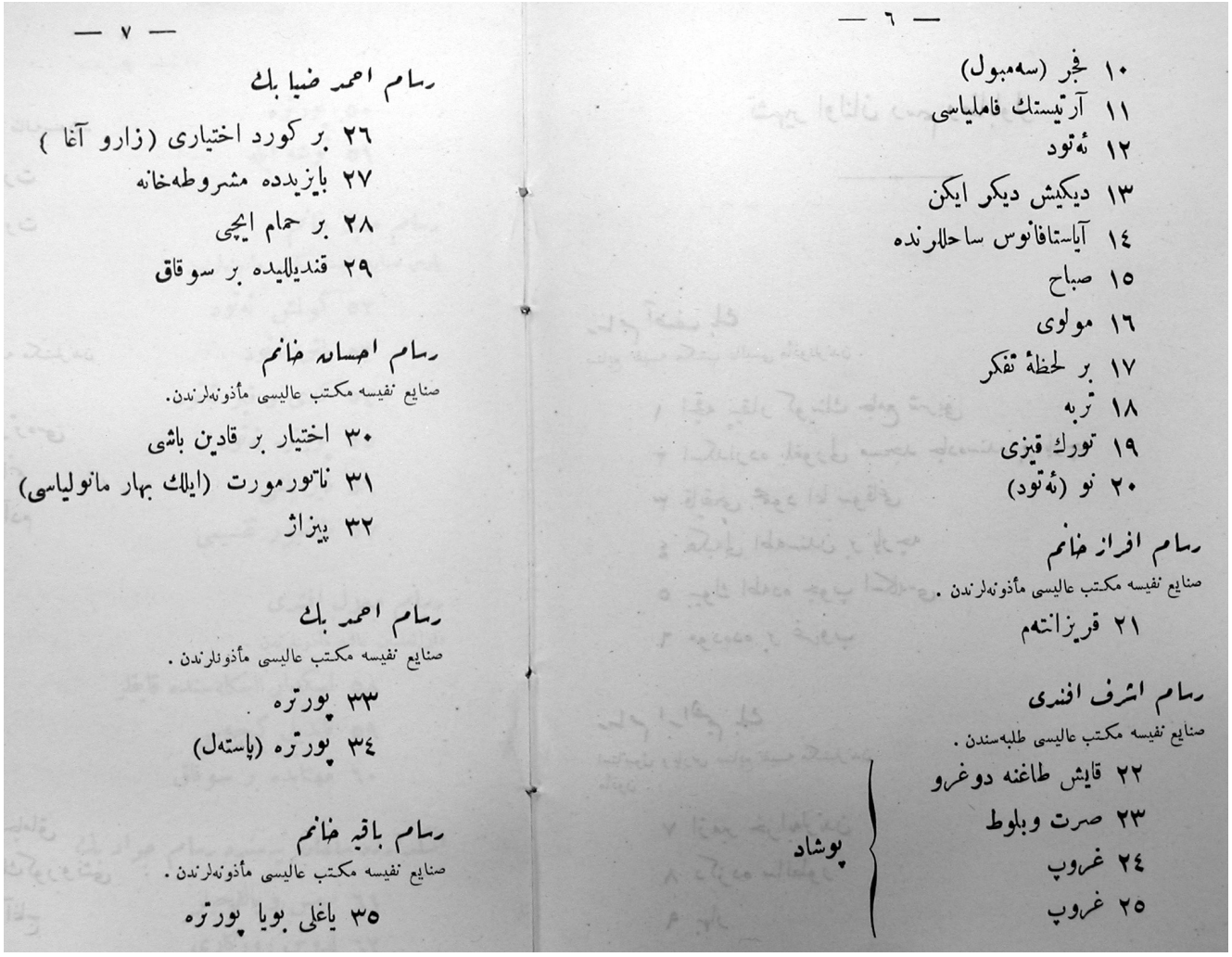
رسام آصف بك
صنايع نفيسه مكتب عاليسى مأذونلرندن .

١ اچقه پيقار كوينك جامع شريفى
٢ اسكداره بلغورلى مسجد جاده‌سنده بر پارچه
٣ قايقجى محمود اغا سوقاغى
٤ هكبه‌لى اطه‌سندن بر پارچه
٥ بيوك اطه‌ده چوپ اسكله‌سى
٦ موده‌ده بر غروپ

رسام ابراهيم بك
استانبول و پارس صنايع نفيسه مكتبلرندن مأذون .

٧ ازمير خرابه‌لرندن
٨ دكزده سانطور
٩ بهار

Ek: 81- Yapit 1-9 arasi fihrist (Besinci Galatasaray Resim Sergisi)



— ٦ —

١٠ فجر (سه‌مبول)
١١ آرتيستك فامليلياسى
١٢ ئه‌تود
١٣ ديكيش ديكر ايكن
١٤ آياستافانوس ساحللرنده
١٥ صباح
١٦ مولوى
١٧ بر لحظهٔ تفكر
١٨ تربه
١٩ تورك قيزى
٢٠ نو (ئه‌تود)

رسام افراز خانم
صنايع نفيسه مكتب عاليسى مأذونه‌لرندن .
٢١ قريزانته‌م

رسام اشرف افندى
صنايع نفيسه مكتب عاليسى طلبه‌سندن .
پوشاد
٢٢ قايش طاغنه دوغرو
٢٣ صرت وبلوط
٢٤ غروپ
٢٥ غروپ

— ٧ —

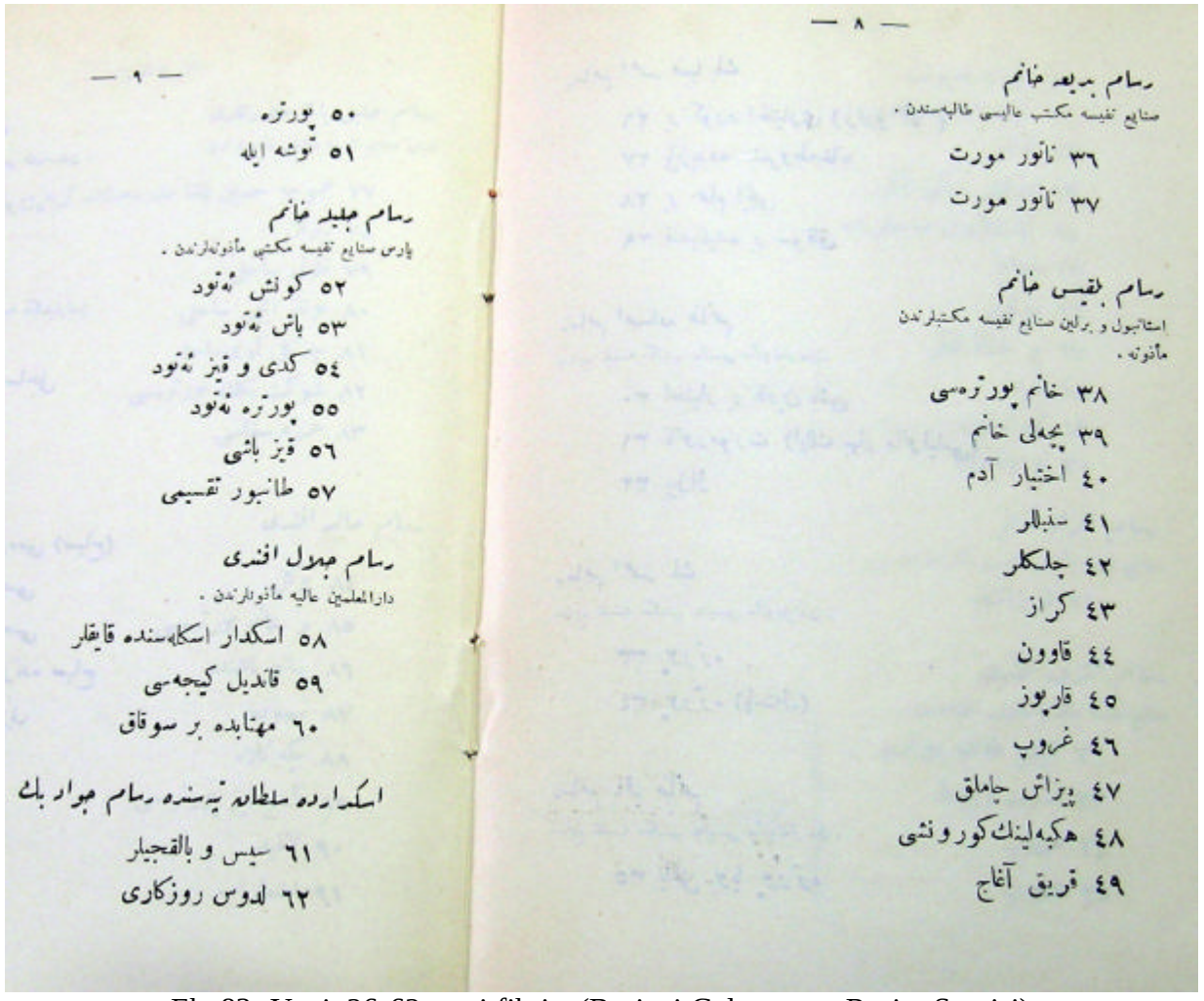
رسام احمد ضيا بك
٢٦ بر كورد اختيارى (زارو آغا)
٢٧ بايزيده مشروطه‌خانه
٢٨ بر حمام ايچى
٢٩ قنديللليده بر سوقاق

رسام احسانه خانم
صنايع نفيسه مكتب عاليسى مأذونه‌لرندن.
٣٠ اختيار بر قادين باشى
٣١ ناتورمورت (ايلك بهار مانوليلياسى)
٣٢ پيزاژ

رسام احمد بك
صنايع نفيسه مكتب عاليسى مأذونلرندن .
٣٣ پورتره
٣٤ پورتره (پاسته‌ل)

رسام باقيه خانم
صنايع نفيسه مكتب عاليسى مأذونه‌لرندن .
٣٥ ياغلى بويا پورتره

Ek: 82- Yapit 10-25 arasi fihrist (Besinci Galatasaray Resim Sergisi)



— ٨ —

رسام بديعه خانم

صنايع نفيسه مكتب عاليسى طالبه‌سندن .

٣٦ تاتور مورت

٣٧ تاتور مورت

رسام بلقيس خانم

استانبول و برلين صنايع نفيسه مكتبلرندن مأذونه .

٣٨ خانم پورتره‌سى

٣٩ پچه‌لى خانم

٤٠ اختيار آدم

٤١ سنبللر

٤٢ چلكلر

٤٣ كراز

٤٤ قاوون

٤٥ قارپوز

٤٦ غروب

٤٧ پيزائى چاماق

٤٨ هكبه‌لينك كورونشى

٤٩ قريق آغاج

— ٩ —

٥٠ پورتره

٥١ توشه ايله

رسام جليد خانم

پارس صنايع نفيسه مكتبى مأذونلرندن .

٥٢ كونش ئه‌تود

٥٣ باش ئه‌تود

٥٤ كدى و قيز ئه‌تود

٥٥ پورتره ئه‌تود

٥٦ قيز باشى

٥٧ طانبور تقسيمى

رسام جمول افندى

دارالمعلمين عاليه مأذونلرندن .

٥٨ اسكدار اسكله‌سنده قايقلر

٥٩ قانديل كيجه‌سى

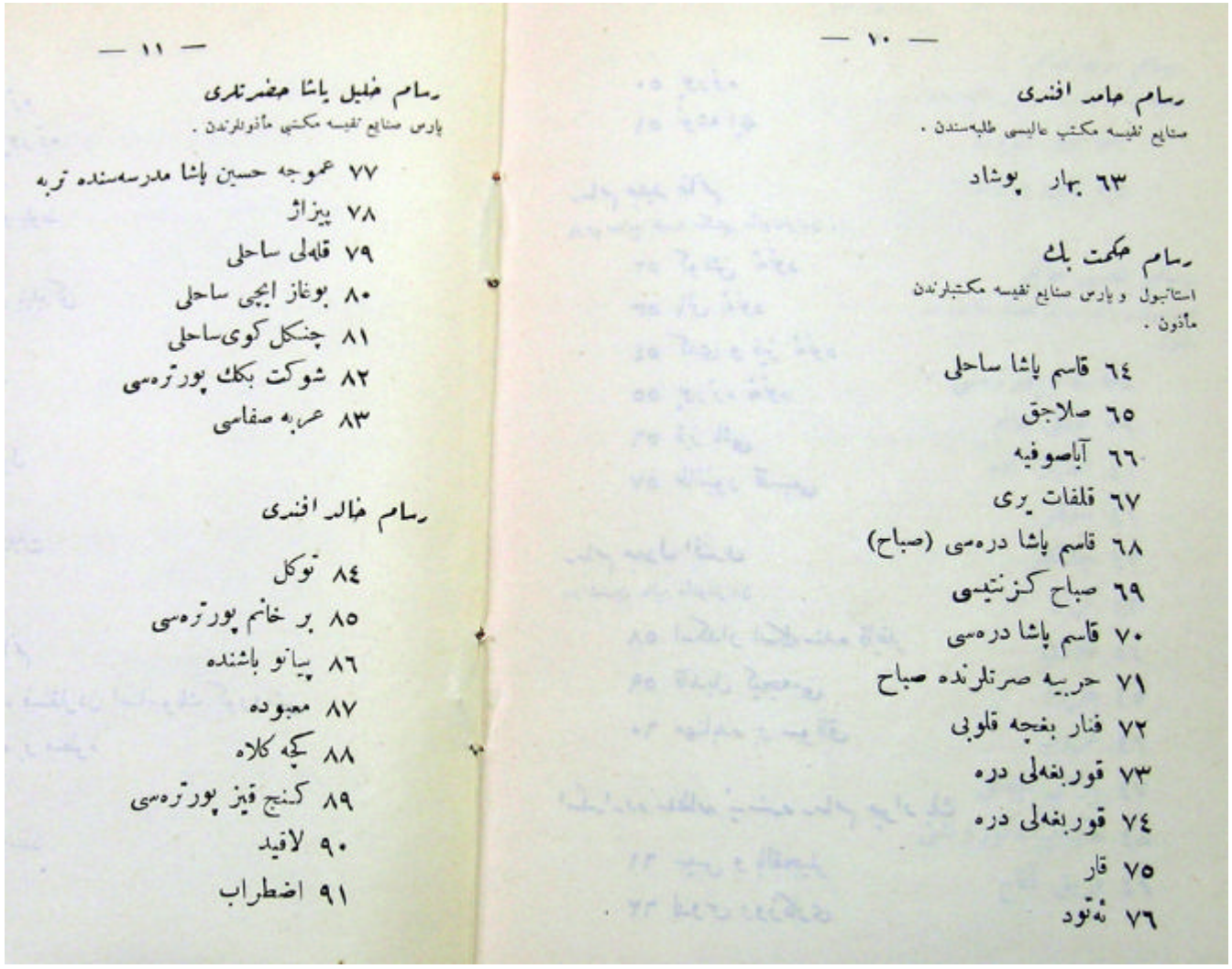
٦٠ مهتابده بر سوقاق

اسكداردە سلطانه تيه‌سنده رسام جواد بك

٦١ سيس و بالقجيلر

٦٢ لدوس روزكارى

Ek: 83- Yapit 26-62 arasi fihrist (Besinci Galatasaray Resim Sergisi)



— ١٠ —

رسام حامد افندی

صنایع نفیسه مکتب عالیسی طلبه‌سندن .

٦٣ بهار پوشاد

رسام حکمت بك

استانبول و پارس صنایع نفیسه مکتبلرندن مأذون .

٦٤ قاسم پاشا ساحلی
٦٥ صلاجق
٦٦ آیاصوفیه
٦٧ قلفات یری
٦٨ قاسم پاشا دره‌سی (صباح)
٦٩ صباح کزنتیسی
٧٠ قاسم پاشا دره‌سی
٧١ حربیه صرتلرنده صباح
٧٢ فنار بغچه قلوبی
٧٣ قوربغه‌لی دره
٧٤ قوربغه‌لی دره
٧٥ قار
٧٦ ثه‌تود

— ١١ —

رسام خلیل پاشا حضرتلری

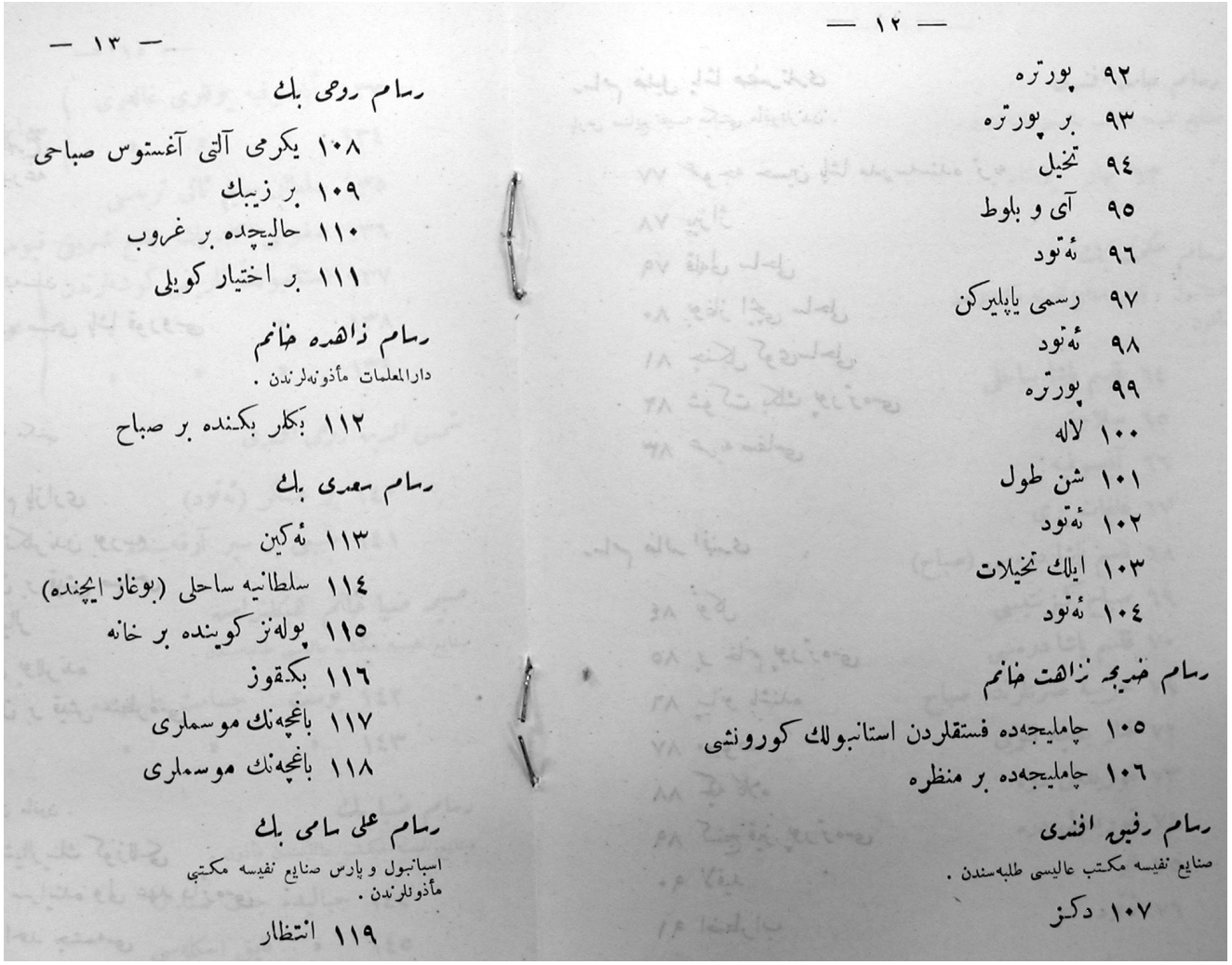
پارس صنایع نفیسه مکتبی مأذونلرندن .

٧٧ عموجه حسین پاشا مدرسه‌سنده تربه
٧٨ پیزاژ
٧٩ قله‌لی ساحلی
٨٠ بوغاز ایچی ساحلی
٨١ چنکل کوی‌ساحلی
٨٢ شوکت بکك پورتره‌سی
٨٣ عربه صفاسی

رسام خالد افندی

٨٤ توکل
٨٥ بر خانم پورتره‌سی
٨٦ پیانو باشنده
٨٧ معبوده
٨٨ کچه کلاه
٨٩ کنج قیز پورتره‌سی
٩٠ لاقید
٩١ اضطراب

Ek: 84- Yapit 63-91 arasi fihrist (Besinci Galatasaray Resim Sergisi)



— ۱۲ —

۹۲ پورتره
۹۳ بر پورتره
۹٤ تخیل
۹۵ آی و بلوط
۹٦ ئەتود
۹۷ رسمی یاپلیرکن
۹۸ ئەتود
۹۹ پورتره
۱۰۰ لاله
۱۰۱ شن طول
۱۰۲ ئەتود
۱۰۳ ایلك تخیلات
۱۰۴ ئەتود

رسام خدیجه زاهت خانم

۱۰۵ چاملیجەده فستقلردن استانبولك کورونشی
۱۰۶ چاملیجەده بر منظره

رسام رفیق افندی

صنایع نفیسه مکتب عالیسی طلبەسندن .

۱۰۷ دکز

— ۱۳ —

رسام روحی بك

۱۰۸ یکرمی آلتی آغستوس صباحی
۱۰۹ بر زیبك
۱۱۰ حالیچده بر غروب
۱۱۱ بر اختیار کویلی

رسام زاهده خانم

دارالمعلمات مأذونەلرندن .

۱۱۲ بکلر بکنده بر صباح

رسام سعدی بك

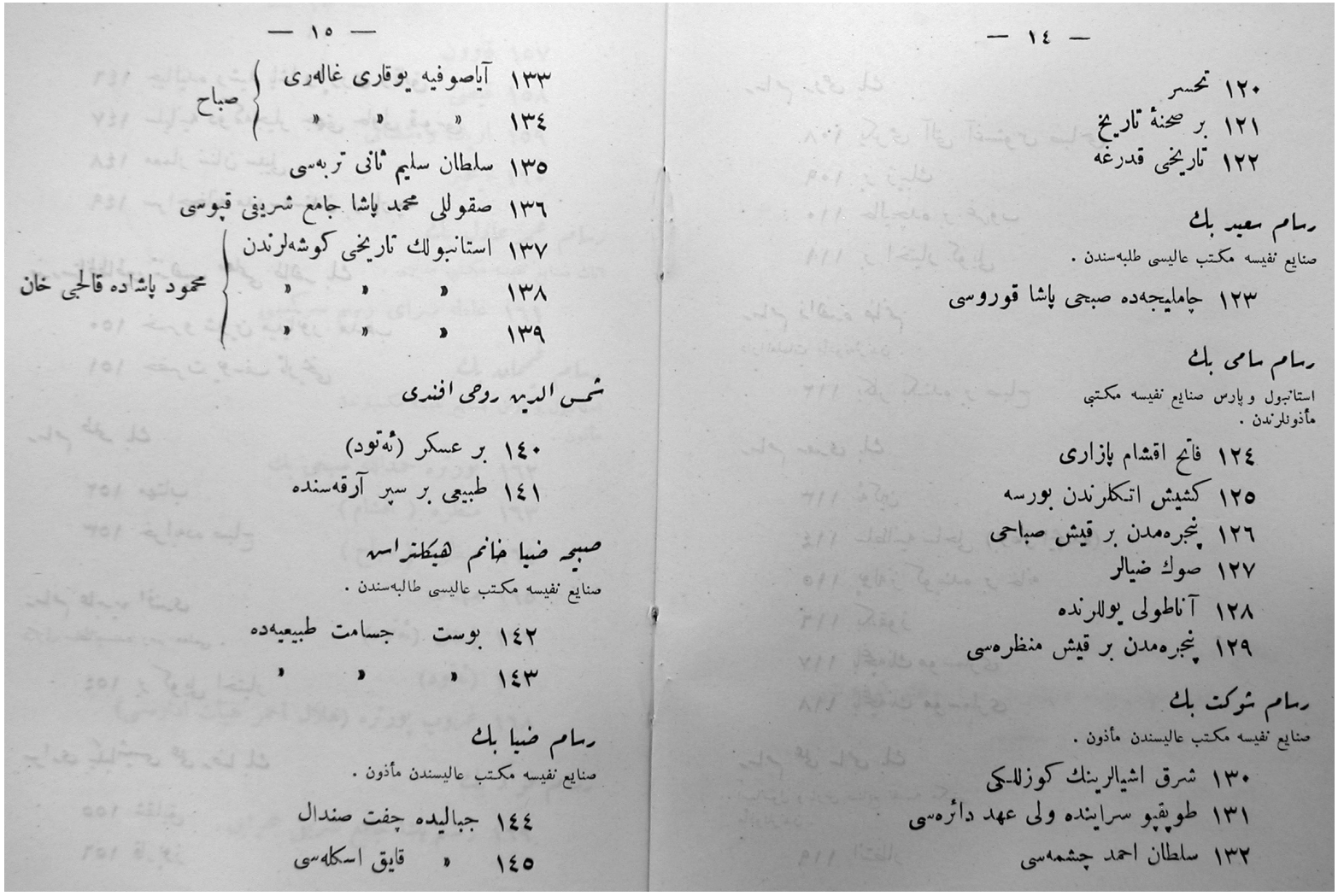
۱۱۳ ئەکین
۱۱٤ سلطانیه ساحلی (بوغاز ایچنده)
۱۱۵ پولەنز کوینده بر خانه
۱۱٦ بکقوز
۱۱۷ باغچەنك موسملری
۱۱۸ باغچەنك موسملری

رسام علی سامی بك

اسبانبول و پاریس صنایع نفیسه مکتبی مأذونلرندن .

۱۱۹ انتظار

Ek: 85- Yapit 92-119 arasi fihrist (Besinci Galatasaray Resim Sergisi)



— ١٤ —

١٢٠ تحسر
١٢١ بر صحنهٔ تاریخ
١٢٢ تاریخی قدرغه

رسام سعید بك
صنایع نفیسه مکتب عالیسی طلبه‌سندن .

١٢٣ جاملیجه‌ده صبحی پاشا قوروسی

رسام سامی بك
استانبول و پارس صنایع نفیسه مکتبی مأذونلرندن .

١٢٤ فاتح اقشام پازاری
١٢٥ کشیش اتکلرندن بورسه
١٢٦ پنجره‌مدن بر قیش صباحی
١٢٧ صوك ضیالر
١٢٨ آناطولی یوللرنده
١٢٩ پنجره‌مدن بر قیش منظره‌سی

رسام شوکت بك
صنایع نفیسه مکتب عالیسندن مأذون .

١٣٠ شرق اشیالرینك کوزللکی
١٣١ طوپقپو سرایندہ ولی عهد دائره‌سی
١٣٢ سلطان احمد چشمه‌سی

— ١٥ —

١٣٣ آیاصوفیه یوقاری غاله‌ری } صباح
١٣٤ » » » }
١٣٥ سلطان سلیم ثانی تربه‌سی
١٣٦ صقوللی محمد پاشا جامع شریفی قپوسی
١٣٧ استانبولك تاریخی کوشه‌لرندن } محمود پاشاده قالجی خان
١٣٨ » » » }
١٣٩ » » » }

شمس الدین روحی افندی

١٤٠ بر عسکر (ئه‌تود)
١٤١ طبیعی بر سپر آرقه‌سنده

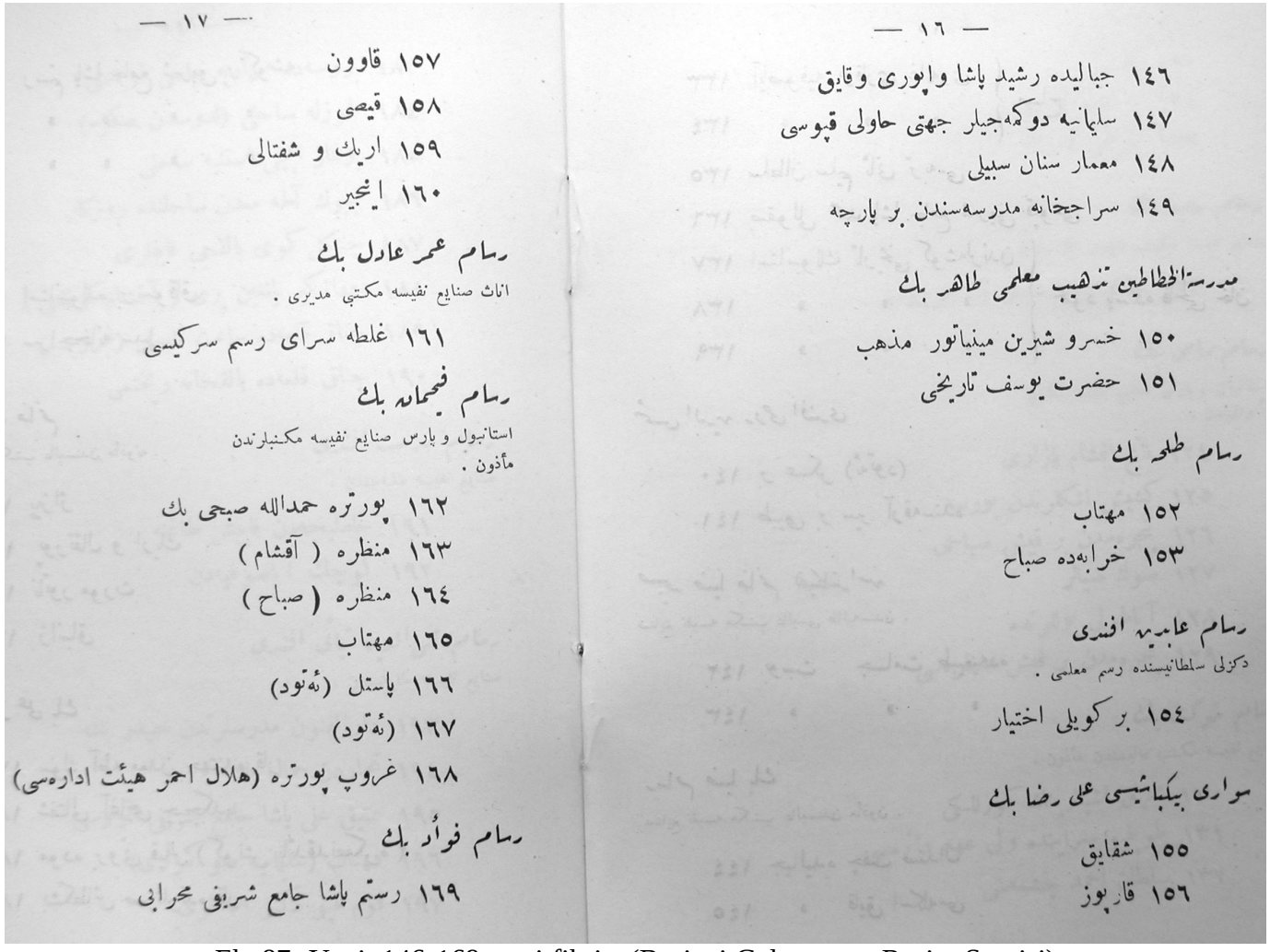
صبیحه ضیا خانم هیکلتراشه
صنایع نفیسه مکتب عالیسی طالبه‌سندن .

١٤٢ بوست جسامت طبیعیه‌ده
١٤٣ » » »

رسام ضیا بك
صنایع نفیسه مکتب عالیسندن مأذون .

١٤٤ جبالیده چفت صندال
١٤٥ » قایق اسکله‌سی

Ek: 86- Yapit 120-145 arasi fihrist (Besinci Galatasaray Resim Sergisi)



— ١٦ —

١٤٦ جبالیده رشید پاشا واپوری وقایق
١٤٧ سلیمانیه دوکه‌جیلر جهتی حاولی قپوسی
١٤٨ معمار سنان سبیلی
١٤٩ سراجخانه مدرسه‌سندن بر پارچه

مدرسة الخطاطین تذهیب معلمی طاهر بك

١٥٠ خسرو شیرین مینیاتور مذهب
١٥١ حضرت یوسف تاریخی

رسام طلحه بك

١٥٢ مهتاب
١٥٣ خرابه‌ده صباح

رسام عابده افندی

دکزلی سلطانیسنده رسم معلمی .

١٥٤ بر کویلی اختیار

سواری بیکباشیسی علی رضا بك

١٥٥ شقایق
١٥٦ قارپوز

— ١٧ —

١٥٧ قاوون
١٥٨ قیصی
١٥٩ اریك و شفتالی
١٦٠ اینجیر

رسام عمر عادل بك

اناث صنایع نفیسه مکتبی مدیری .

١٦١ غلطه سرای رسم سرکیسی

رسام فیحمامه بك

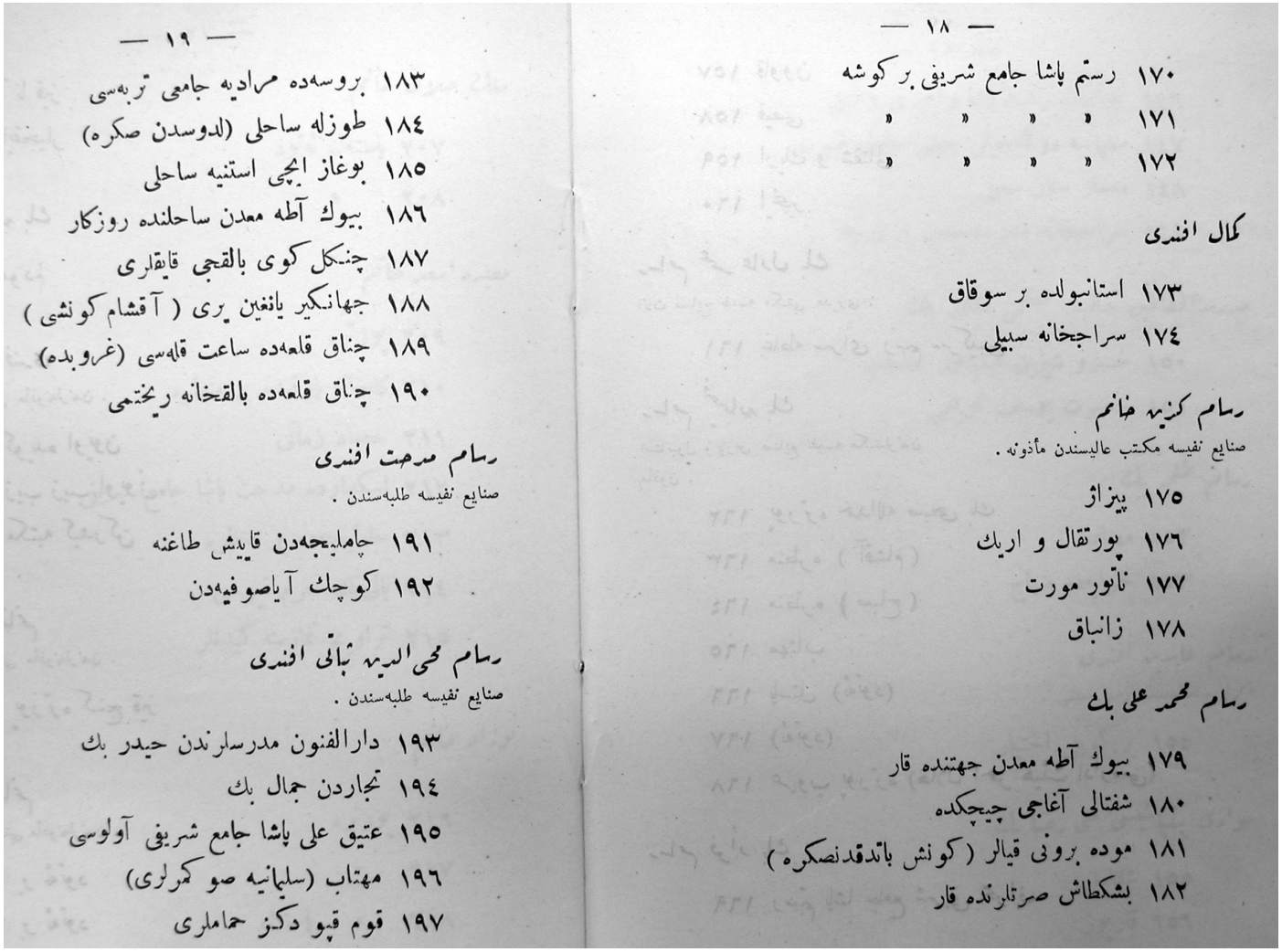
استانبول و پارس صنایع نفیسه مکتبلرندن مأذون .

١٦٢ پورتره حمدالله صبحی بك
١٦٣ منظره (آقشام)
١٦٤ منظره (صباح)
١٦٥ مهتاب
١٦٦ پاستل (ئه‌تود)
١٦٧ (ئه‌تود)
١٦٨ غروپ پورتره (هلال احمر هیئت اداره‌سی)

رسام فوأد بك

١٦٩ رستم پاشا جامع شریفی محرابی

Ek: 87- Yapit 146-169 arasi fihrist (Besinci Galatasaray Resim Sergisi)



— ١٨ —

١٧٠ رستم پاشا جامع شریفی برکوشه
١٧١ » » » »
١٧٢ » » » »

کمال افندی

١٧٣ استانبولده بر سوقاق
١٧٤ سراجخانه سبیلی

رسام کزیه خانم

صنایع نفیسه مکتب عالیسندن مأذونه .

١٧٥ پیزاژ
١٧٦ پورتقال و اریك
١٧٧ ناتور مورت
١٧٨ زانباق

رسام محمد علی بك

١٧٩ بیوك آطه معدن جهتنده قار
١٨٠ شفتالی آغاجی چیچکده
١٨١ موده برونی قیالر (کونش باتدقدنصکره)
١٨٢ بشکطاش صرتلرنده قار

— ١٩ —

١٨٣ بروسه‌ده مرادیه جامعی تربه‌سی
١٨٤ طوزله ساحلی (لدوسدن صکره)
١٨٥ بوغاز ایچی استنیه ساحلی
١٨٦ بیوك آطه معدن ساحلنده روزکار
١٨٧ چنکل کوی بالقجی قایقلری
١٨٨ جهانکیر یانغین یری (آقشام کونشی)
١٨٩ چناق قلعه‌ده ساعت قله‌سی (غروبده)
١٩٠ چناق قلعه‌ده بالقخانه ریختمی

رسام مدحت افندی

صنایع نفیسه طلبه‌سندن .

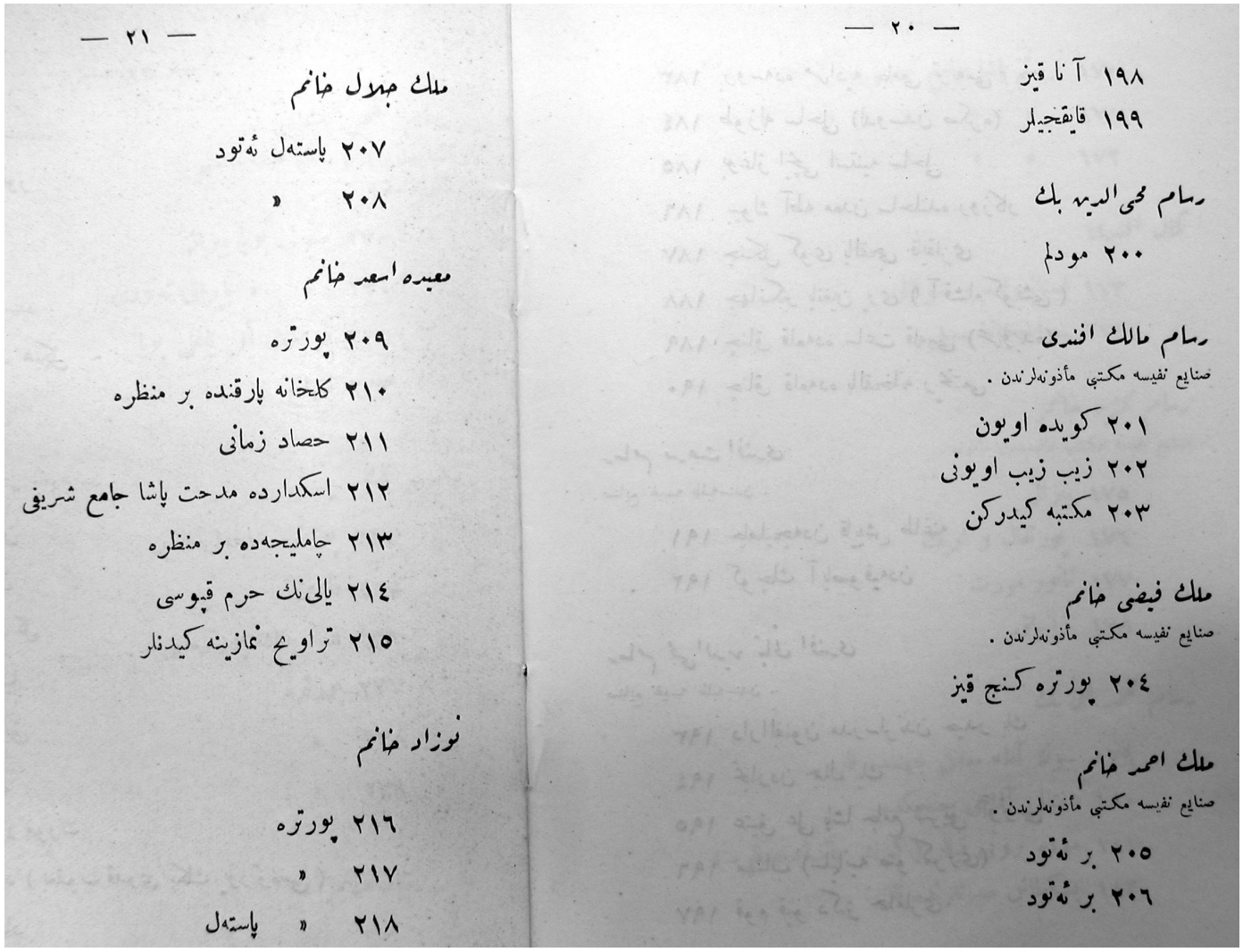
١٩١ چاملیجه‌دن قایش طاغنه
١٩٢ کوچك آیاصوفیه‌دن

رسام محی الدین ثابتی افندی

صنایع نفیسه طلبه‌سندن .

١٩٣ دارالفنون مدرسلرندن حیدر بك
١٩٤ تجاردن جمال بك
١٩٥ عتیق علی پاشا جامع شریفی آولوسی
١٩٦ مهتاب (سلیمانیه صو کمرلری)
١٩٧ قوم قپو دکز حاملری

Ek: 88- Yapit 170-197 arasi fihrist (Besinci Galatasaray Resim Sergisi)



— ٢٠ —

١٩٨ آنا قيز
١٩٩ قايقجيلر

رسام محى الدين بك

٢٠٠ مودلم

رسام مالك افندى

صنايع نفيسه مكتبى مأذونلرندن .

٢٠١ كويده اويون
٢٠٢ زيب زيب اويونى
٢٠٣ مكتبه كيدركن

ملك فيضى خانم

صنايع نفيسه مكتبى مأذونلرندن .

٢٠٤ پورتره كنج قيز

ملك احمد خانم

صنايع نفيسه مكتبى مأذونلرندن .

٢٠٥ بر ئه‌تود
٢٠٦ بر ئه‌تود

— ٢١ —

ملك جمال خانم

٢٠٧ پاسته‌ل ئه‌تود
٢٠٨ » »

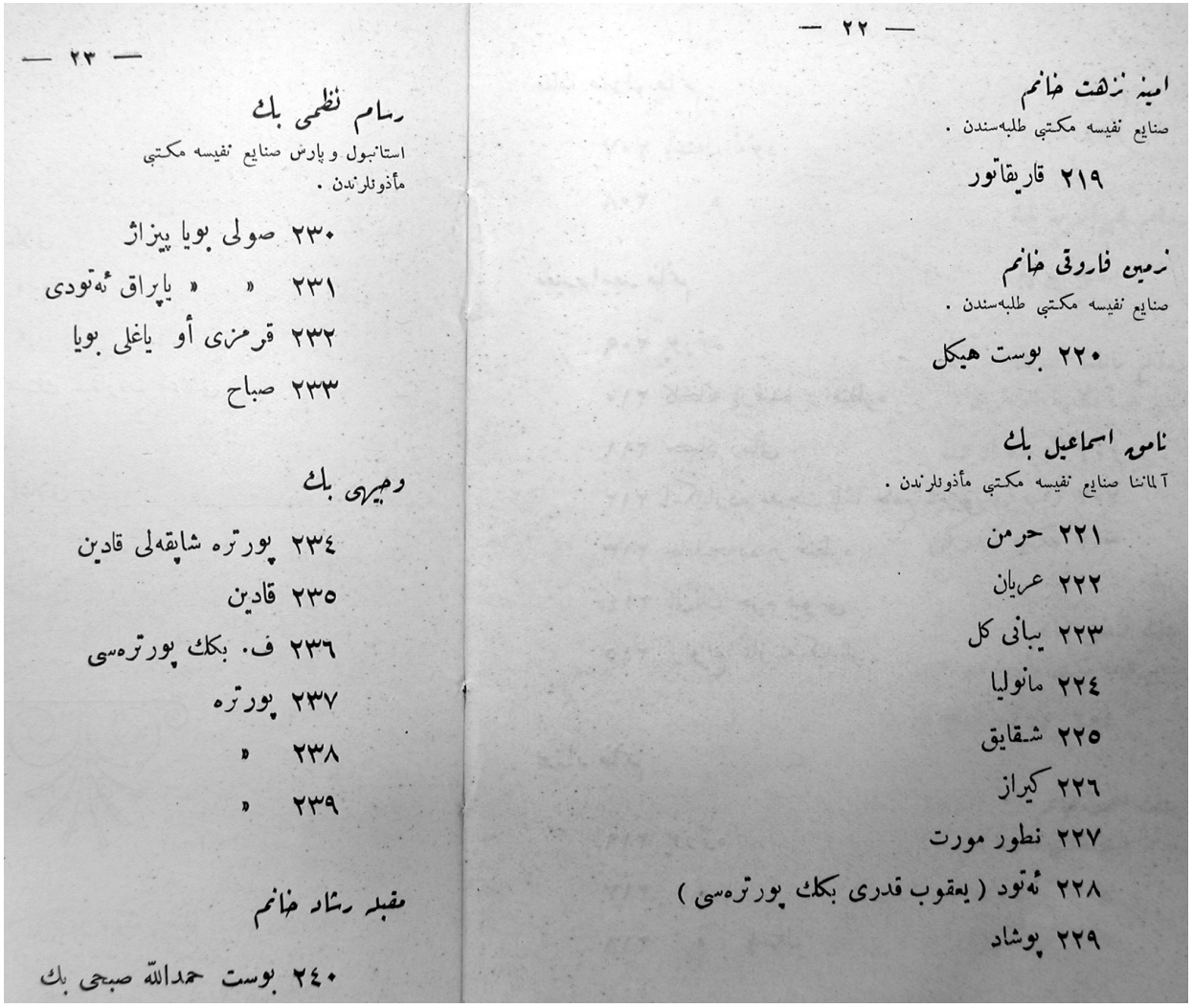
معيده اسعد خانم

٢٠٩ پورتره
٢١٠ كلخانه پارقنده بر منظره
٢١١ حصاد زمانى
٢١٢ اسكداره مدحت پاشا جامع شريفى
٢١٣ چاملیجه‌ده بر منظره
٢١٤ يالى‌نك حرم قپوسى
٢١٥ تراويح نمازينه كيدنلر

نوزاد خانم

٢١٦ پورتره
٢١٧ » »
٢١٨ » پاسته‌ل

Ek: 89- Yapit 198-218 arasi fihrist (Besinci Galatasaray Resim Sergisi)



— ٢٢ —

امینه نزهت خانم
صنایع نفیسه مکتبی طلبه‌سندن .

٢١٩ قاریقاتور

زهین فاروقی خانم
صنایع نفیسه مکتبی طلبه‌سندن .

٢٢٠ بوست هیکل

نامیه اسماعیل بك
آلمانیا صنایع نفیسه مکتبی مأذونلرندن .

٢٢١ حرمن
٢٢٢ عریان
٢٢٣ یبانی کل
٢٢٤ مانولیا
٢٢٥ شقایق
٢٢٦ کیراز
٢٢٧ نطور مورت
٢٢٨ ئەتود (یعقوب قدری بکك پورتره‌سی)
٢٢٩ پوشاد

— ٢٣ —

رسام نظمی بك
استانبول و پاریس صنایع نفیسه مکتبی
مأذونلرندن .

٢٣٠ صولی بویا پیزاژ
٢٣١ » » یاپراق ئەتودی
٢٣٢ قرمزی أو یاغلی بویا
٢٣٣ صباح

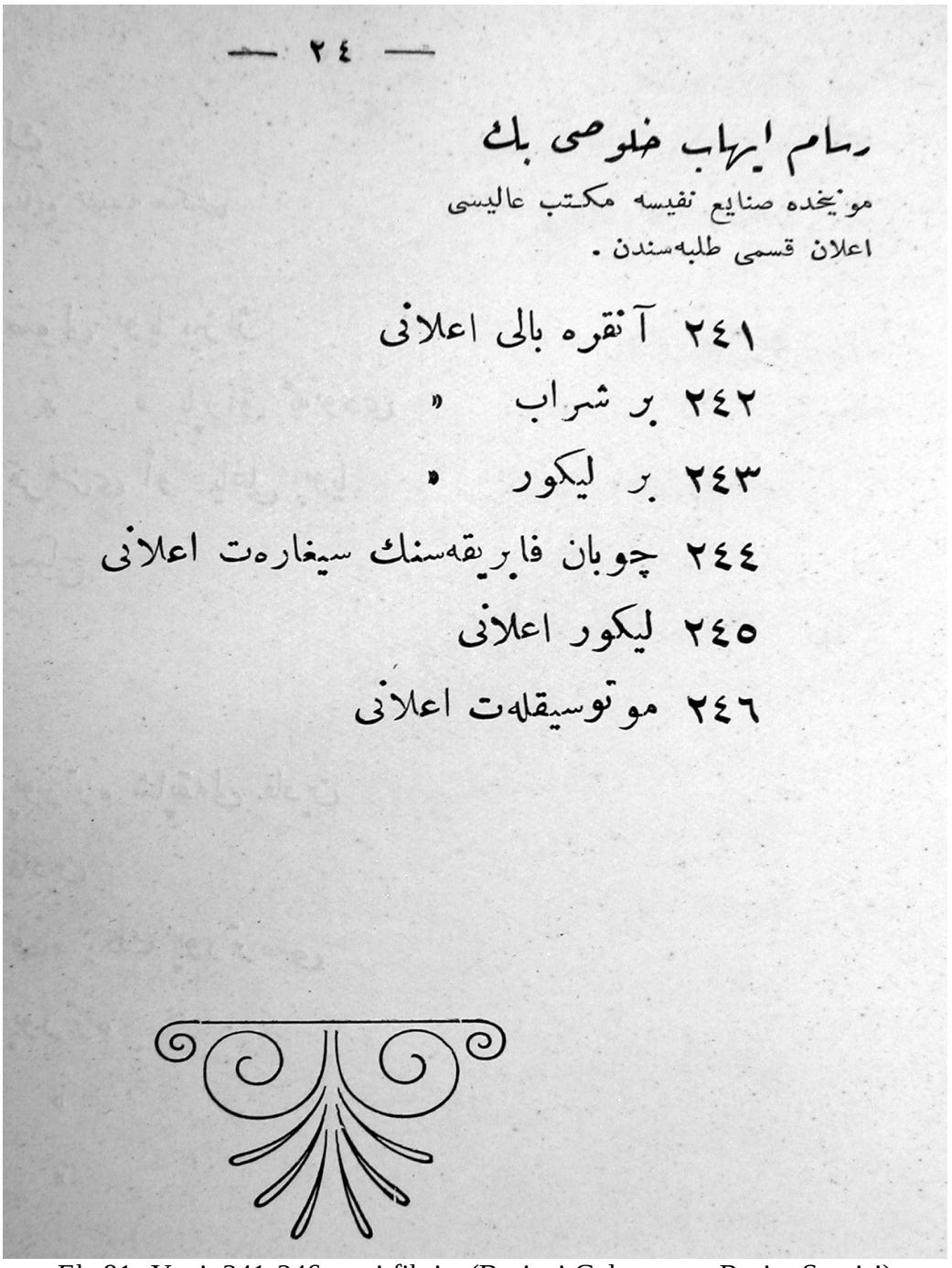
وهیبی بك

٢٣٤ پورتره شاپقه‌لی قادین
٢٣٥ قادین
٢٣٦ ف. بکك پورتره‌سی
٢٣٧ پورتره
٢٣٨ »
٢٣٩ »

مفیده رشاد خانم

٢٤٠ بوست حمدالله صبحی بك

Ek: 90- Yapit 219-240 arasi fihrist (Besinci Galatasaray Resim Sergisi)



— ٢٤ —

رسام ايراب خلوصی بك

مونيخده صنايع نفيسه مكتب عاليسی

اعلان قسمی طلبه‌سندن .

٢٤١ آنقره بالی اعلانی

٢٤٢ بر شراب »

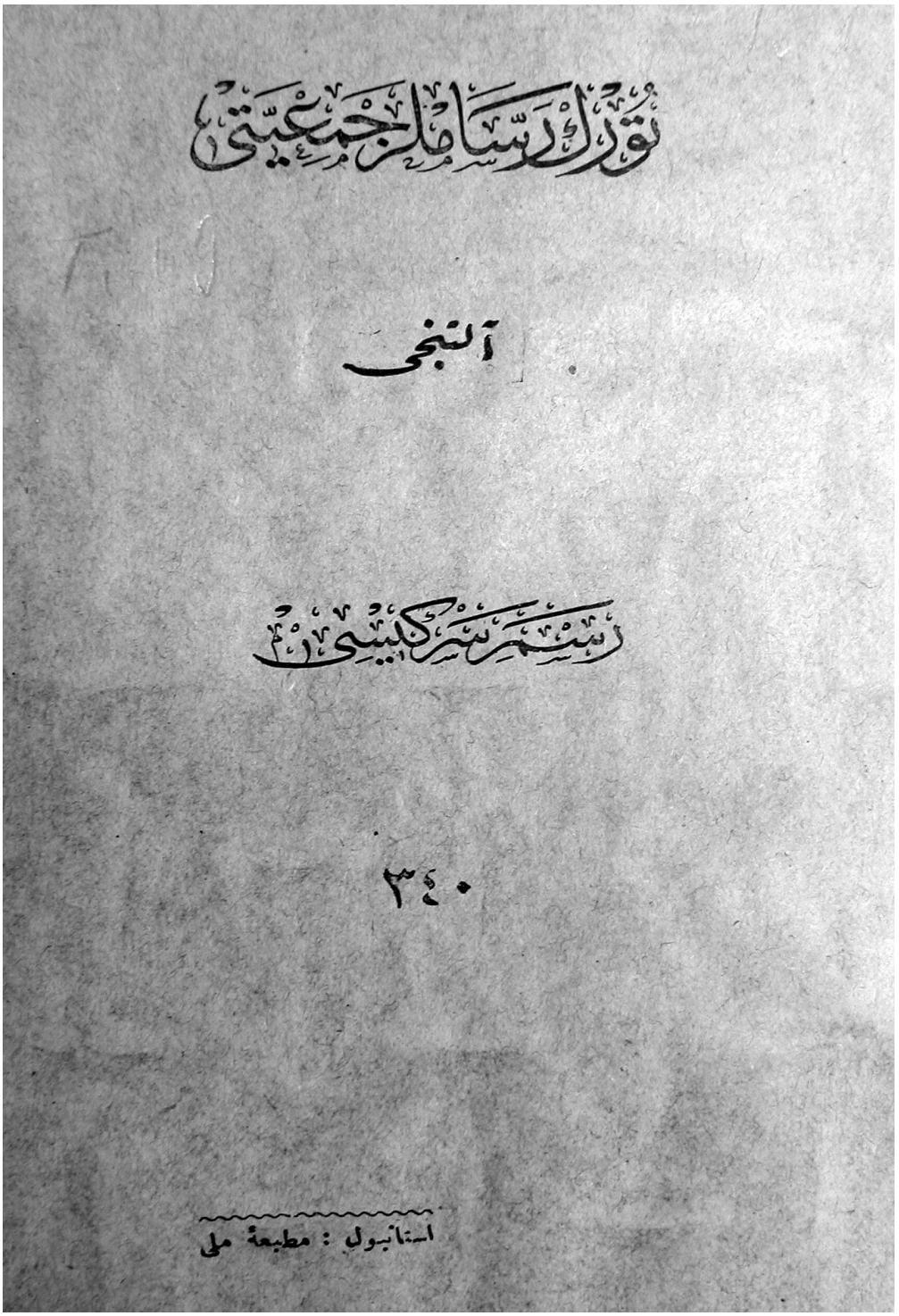
٢٤٣ بر ليكور »

٢٤٤ چوبان فابريقه‌سنك سيغاره‌ت اعلانی

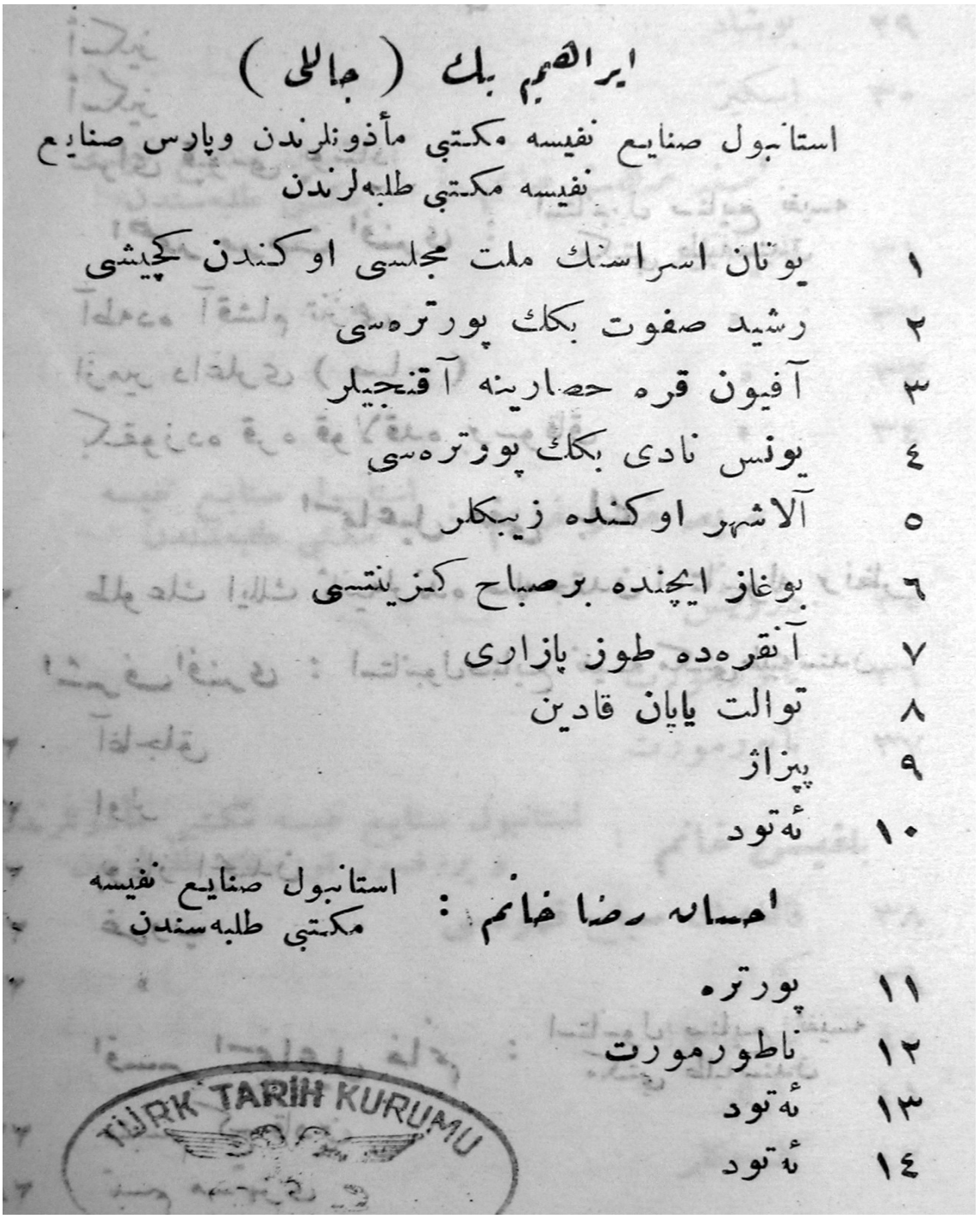
٢٤٥ ليكور اعلانی

٢٤٦ موتوسيقله‌ت اعلانی

Ek: 91- Yapit 241-246 arasi fihrist (Besinci Galatasaray Resim Sergisi)



Ek: 92- Kapak (Altinci Galatasaray Resim Sergisi)



ابراهیم بك (جالی)

استانبول صنایع نفیسه مکتبی مأذونلرندن وپارس صنایع نفیسه مکتبی طلبه‌لرندن

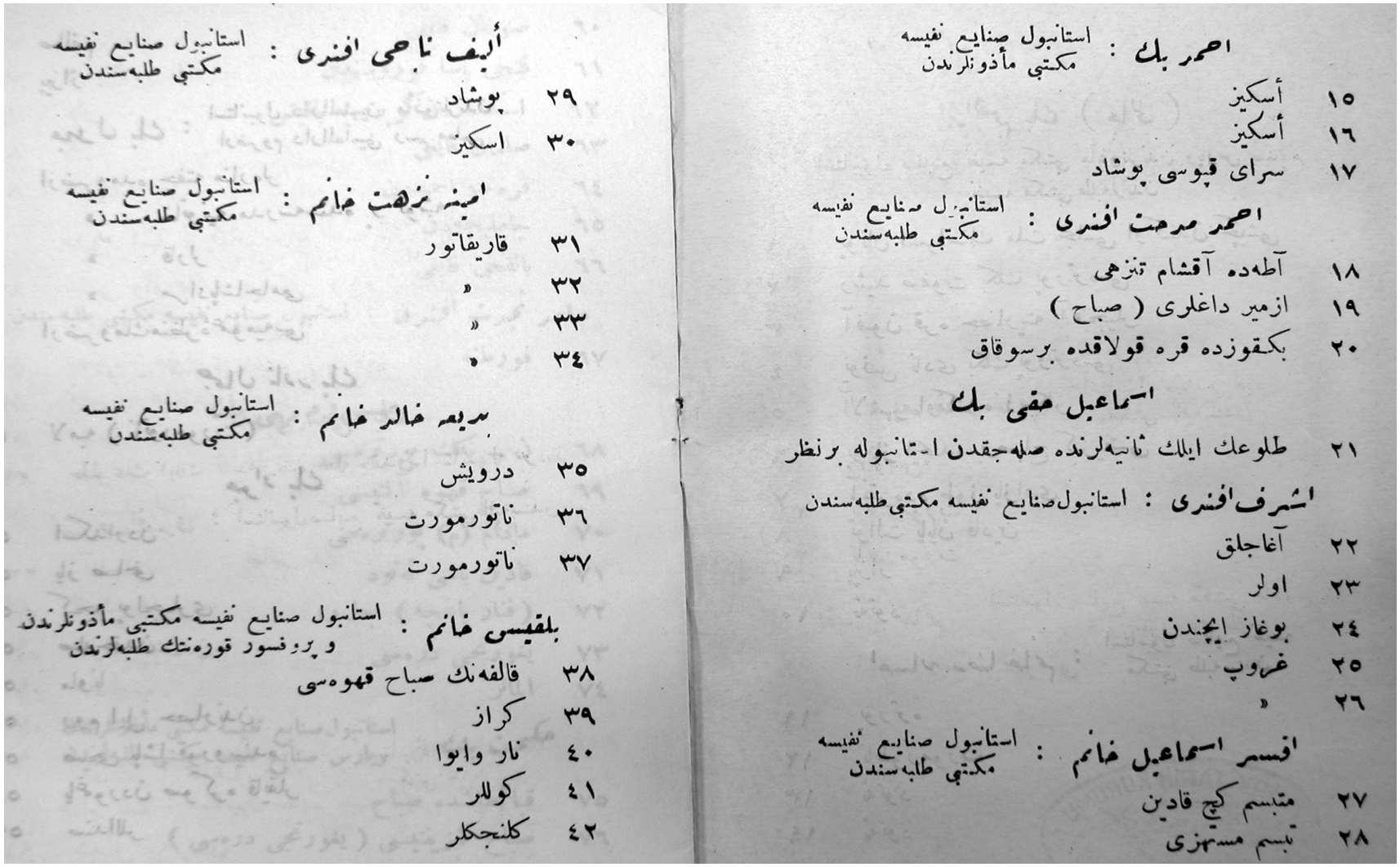
١ یونان اسراسنك ملت مجلسی اوکندن کچیشی
٢ رشید صفوت بکك پورتره‌سی
٣ آفیون قره حصارینه آقنجیلر
٤ یونس نادی بکك پورتره‌سی
٥ آلاشهر اوکنده زیبکلر
٦ بوغاز ایچنده برصباح کزینتسی
٧ آنقره‌ده طوز پازاری
٨ توالت یاپان قادین
٩ پیزاژ
١٠ ئه‌تود

احسانه رضا خانم : استانبول صنایع نفیسه مکتبی طلبه‌سندن

١١ پورتره
١٢ ناطورمورت
١٣ ئه‌تود
١٤ ئه‌تود

TÜRK TARİH KURUMU

Ek: 93- Yapit 1-14 arasi fihrist (Altinci Galatasaray Resim Sergisi)



احمد بك : استانبول صنايع نفيسه مكتبي مأذونلرندن

١٥ أسكيز
١٦ أسكيز
١٧ سراى قپوسى پوشاد

احمد صحت افندى : استانبول صنايع نفيسه مكتبي طلبه‌سندن

١٨ آطه‌ده آقشام تنزهى
١٩ ازمير داغلرى (صباح)
٢٠ بكقوزده قره قولاقده برسوقاق

اسماعيل حقى بك

٢١ طلوعك ايلك ثانيه‌لرنده صله‌جقدن استانبوله برنظر

اشرف افندى : استانبول صنايع نفيسه مكتبي طلبه‌سندن

٢٢ آغاجلق
٢٣ اولر
٢٤ بوغاز ايچندن
٢٥ غروب
٢٦ »

افسر اسماعيل خانم : استانبول صنايع نفيسه مكتبي طلبه‌سندن

٢٧ متبسم كچ قادين
٢٨ تبسم مسخرى

أليف ناجى افندى : استانبول صنايع نفيسه مكتبي طلبه‌سندن

٢٩ پوشاد
٣٠ اسكيز

امينه نزهت خانم : استانبول صنايع نفيسه مكتبي طلبه‌سندن

٣١ قاريقاتور
٣٢ »
٣٣ »
٣٤ »

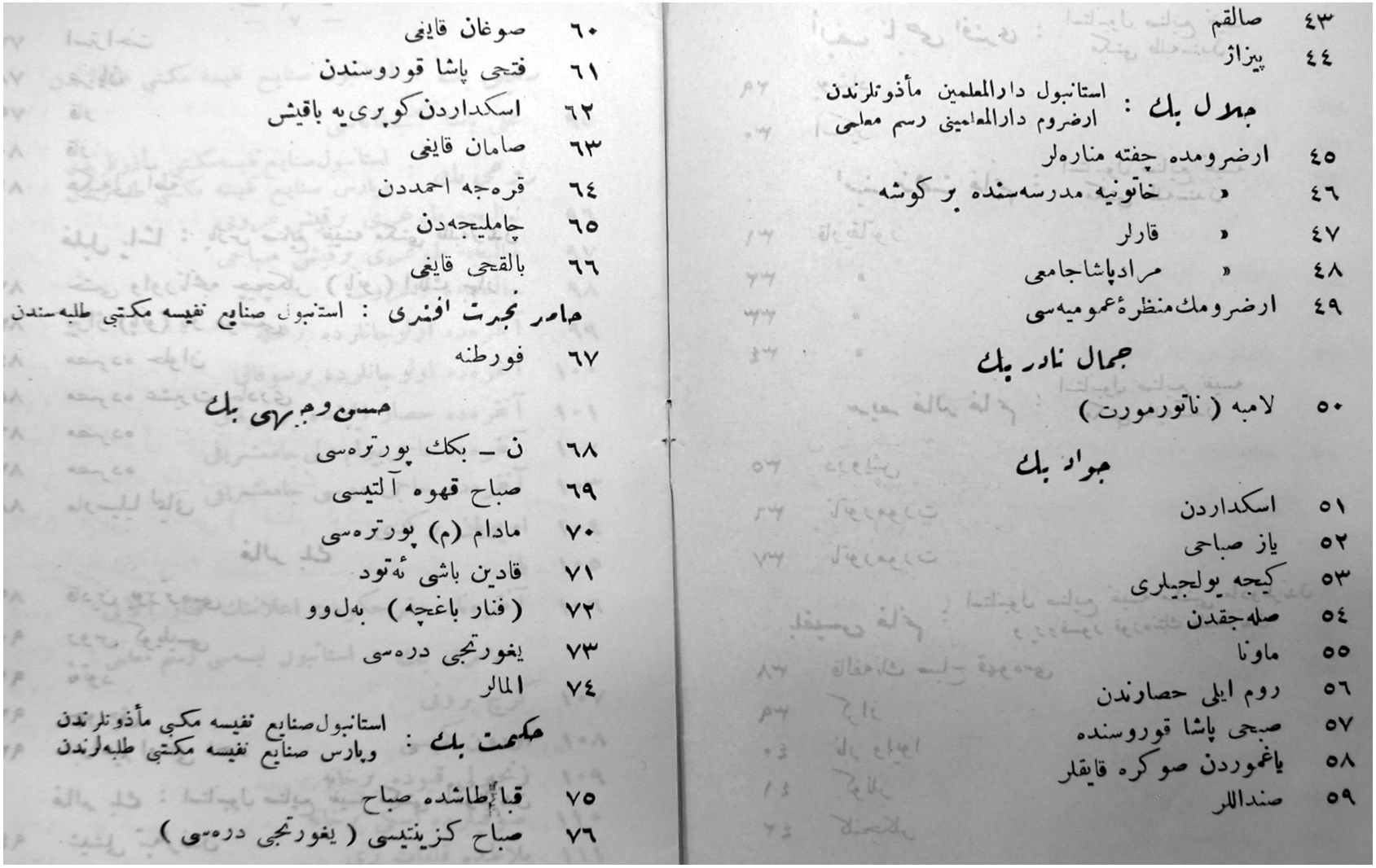
بديعه خالد خانم : استانبول صنايع نفيسه مكتبي طلبه‌سندن

٣٥ درويش
٣٦ ناتورمورت
٣٧ ناتورمورت

بلقيس خانم : استانبول صنايع نفيسه مكتبي مأذونلرندن و پروفسور قوره‌نتك طلبه‌لرندن

٣٨ قالفه‌نك صباح قهوه‌سى
٣٩ كراز
٤٠ نار وايوا
٤١ كوللر
٤٢ كلنجكلر

Ek: 94- Yapit 15-42 arasi fihrist (Altinci Galatasaray Resim Sergisi)



٤٣ صالقم
٤٤ پيزاژ

جلال بك : استانبول دارالمعلمين مأذونلرندن ارضروم دارالمعاميني رسم معلمى

٤٥ ارضرومده چفته مناره‌لر
٤٦ « خاتونيه مدرسه‌سنده بر كوشه
٤٧ « قارلر
٤٨ « مرادپاشاجامعى
٤٩ ارضرومك منظرهٔ عموميه‌سى

جمال نادر بك

٥٠ لامبه (ناتورمورت)

جواد بك

٥١ اسكداردن
٥٢ ياز صباحى
٥٣ كيجه يولجيلرى
٥٤ صله‌جقدن
٥٥ ماونا
٥٦ روم ايلى حصارندن
٥٧ صبحى پاشا قوروسنده
٥٨ ياغموردن صوكره قايقلر
٥٩ صنداللر

٦٠ صوغان قاينى
٦١ فتحى پاشا قوروسندن
٦٢ اسكداردن كوپريه باقيش
٦٣ صامان قاينى
٦٤ قره‌جه احمددن
٦٥ چاملیجه‌دن
٦٦ بالقجى قاينى

حامد نجرت افندى : استانبول صنايع نفيسه مكتبى طلبه‌سندن

٦٧ فورطنه

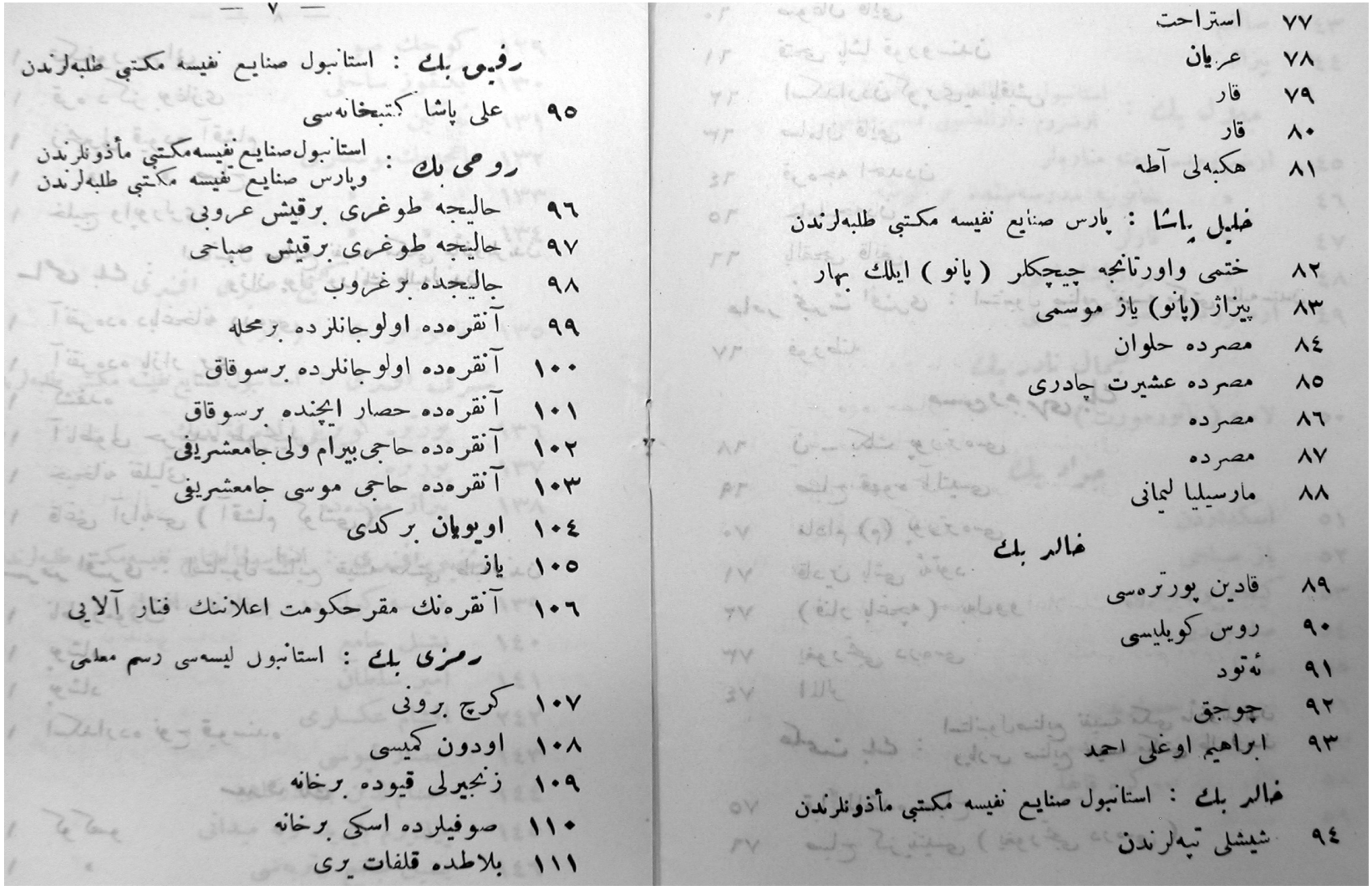
حسن وجيهى بك

٦٨ ن ـ بكك پورتره‌سى
٦٩ صباح قهوه آلتيسى
٧٠ مادام (م) پورتره‌سى
٧١ قادين باشى ئه‌تود
٧٢ (فنار باغچه) به‌ل‌وو
٧٣ يغورتجى دره‌سى
٧٤ المالر

حكمت بك : استانبول صنايع نفيسه مكتبى مأذونلرندن وپارس صنايع نفيسه مكتبى طلبه‌لرندن

٧٥ قباطاشده صباح
٧٦ صباح كزينتيسى (يغورتجى دره‌سى)

Ek: 95- Yapit 43-76 arasi fihrist (Altinci Galatasaray Resim Sergisi)



٧٧ استراحت
٧٨ عريان
٧٩ قار
٨٠ قار
٨١ هكبه‌لى آطه

خليل پاشا : پارس صنايع نفيسه مكتبى طلبه‌لرندن

٨٢ ختمى واورتانجه چيچكلر (پانو) ايلك بهار
٨٣ پيزاژ (پانو) ياز موسمى
٨٤ مصرده حلوان
٨٥ مصرده عشيرت چادرى
٨٦ مصرده
٨٧ مصرده
٨٨ مارسيليا ليمانى

خالد بك

٨٩ قادين پورتره‌سى
٩٠ روس كويليسى
٩١ ئه‌تود
٩٢ چوجق
٩٣ ابراهيم اوغلى احمد

خالد بك : استانبول صنايع نفيسه مكتبى مأذونلرندن

٩٤ شيشلى تپه‌لرندن

— ٧ —

رفيق بك : استانبول صنايع نفيسه مكتبى طلبه‌لرندن

٩٥ على پاشا كتبخانه‌سى

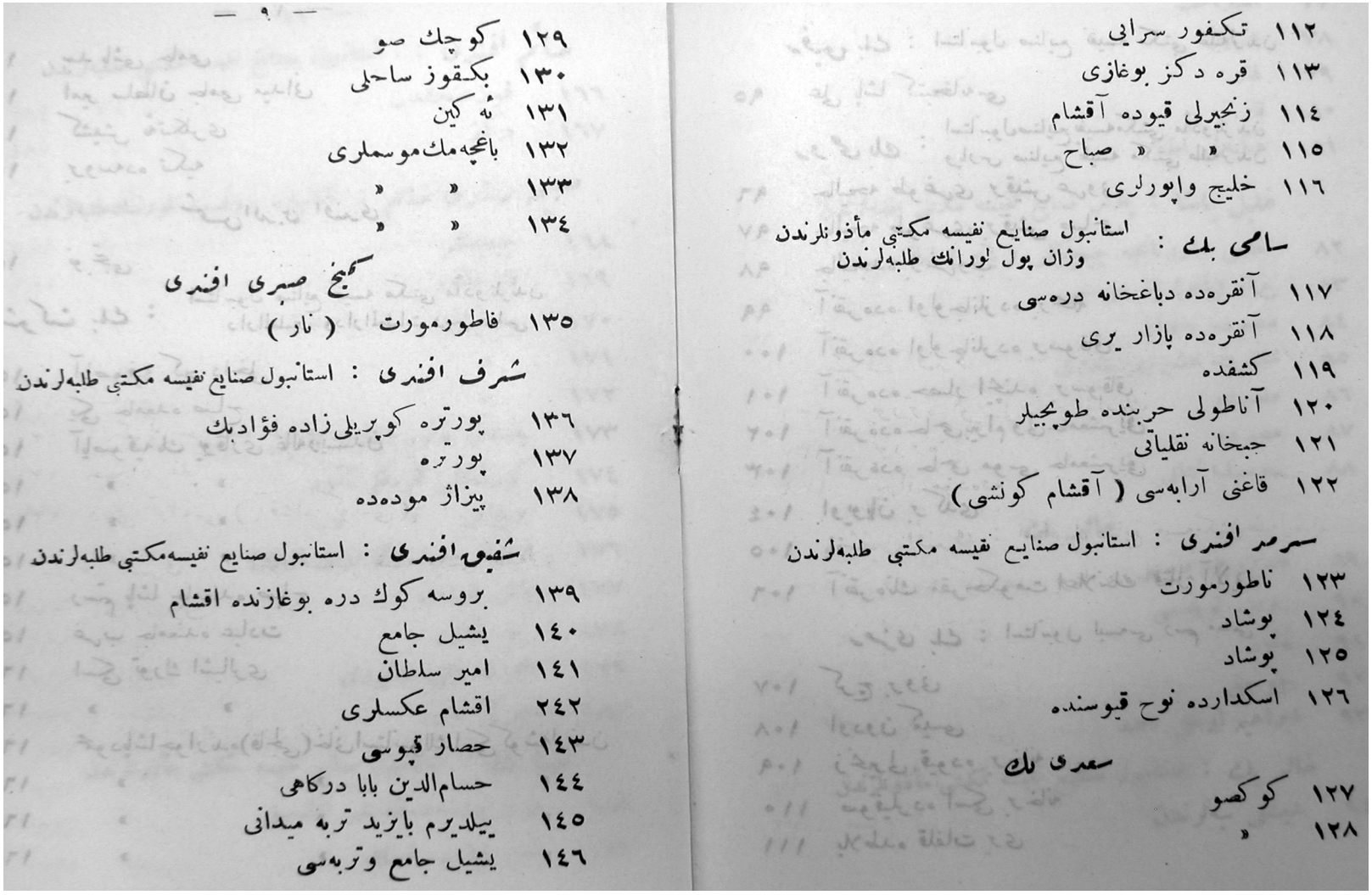
رومى بك : استانبول صنايع نفيسه مكتبى مأذونلرندن وپارس صنايع نفيسه مكتبى طلبه‌لرندن

٩٦ حاليجه طوغرى برقيش عروبى
٩٧ حاليجه طوغرى برقيش صباحى
٩٨ جاليجده برغروب
٩٩ آنقره‌ده اولوجانلرده برمحله
١٠٠ آنقره‌ده اولوجانلرده برسوقاق
١٠١ آنقره‌ده حصار ايچنده برسوقاق
١٠٢ آنقره‌ده حاجى بيرام ولى جامعشريفى
١٠٣ آنقره‌ده حاجى موسى جامعشريفى
١٠٤ اويويان بركدى
١٠٥ ياز
١٠٦ آنقره‌نك مقرحكومت اعلانك فنار آلايى

رمزى بك : استانبول ليسه‌سى رسم معلمى

١٠٧ كرج برونى
١٠٨ اودون كميسى
١٠٩ زنجيرلى قيوده برخانه
١١٠ صوفيلرده اسكى برخانه
١١١ بلاطده قلفات برى

Ek: 96- Yapit 77-111 arasi fihrist (Altinci Galatasaray Resim Sergisi)



١١٢ تكفور سرايى
١١٣ قره دكز بوغازى
١١٤ زنجيرلى قيوده آقشام
١١٥ » » صباح
١١٦ خليج واپورلرى

سامى بك : استانبول صنايع نفيسه مكتبى مأذونلرندن وژان پول لورانك طلبه‌لرندن

١١٧ آنقره‌ده دباغخانه دره‌سى
١١٨ آنقره‌ده پازار يرى
١١٩ كشفده
١٢٠ آناطولى حربنده طوپجيلر
١٢١ جبخانه نقليات
١٢٢ قاغنى آرابه‌سى (آقشام كونشى)

سرمد افندى : استانبول صنايع نفيسه مكتبى طلبه‌لرندن

١٢٣ ناطورمورت
١٢٤ پوشاد
١٢٥ پوشاد
١٢٦ اسكداردە نوح قيوسنده

سعدى بك

١٢٧ كوكصو
١٢٨ »

١٢٩ كوچك صو
١٣٠ بكقوز ساحلى
١٣١ ئه كين
١٣٢ باغچه‌مك موسملرى
١٣٣ » »
١٣٤ » »

كمنج صبرى افندى

١٣٥ فاطورمورت (نار)

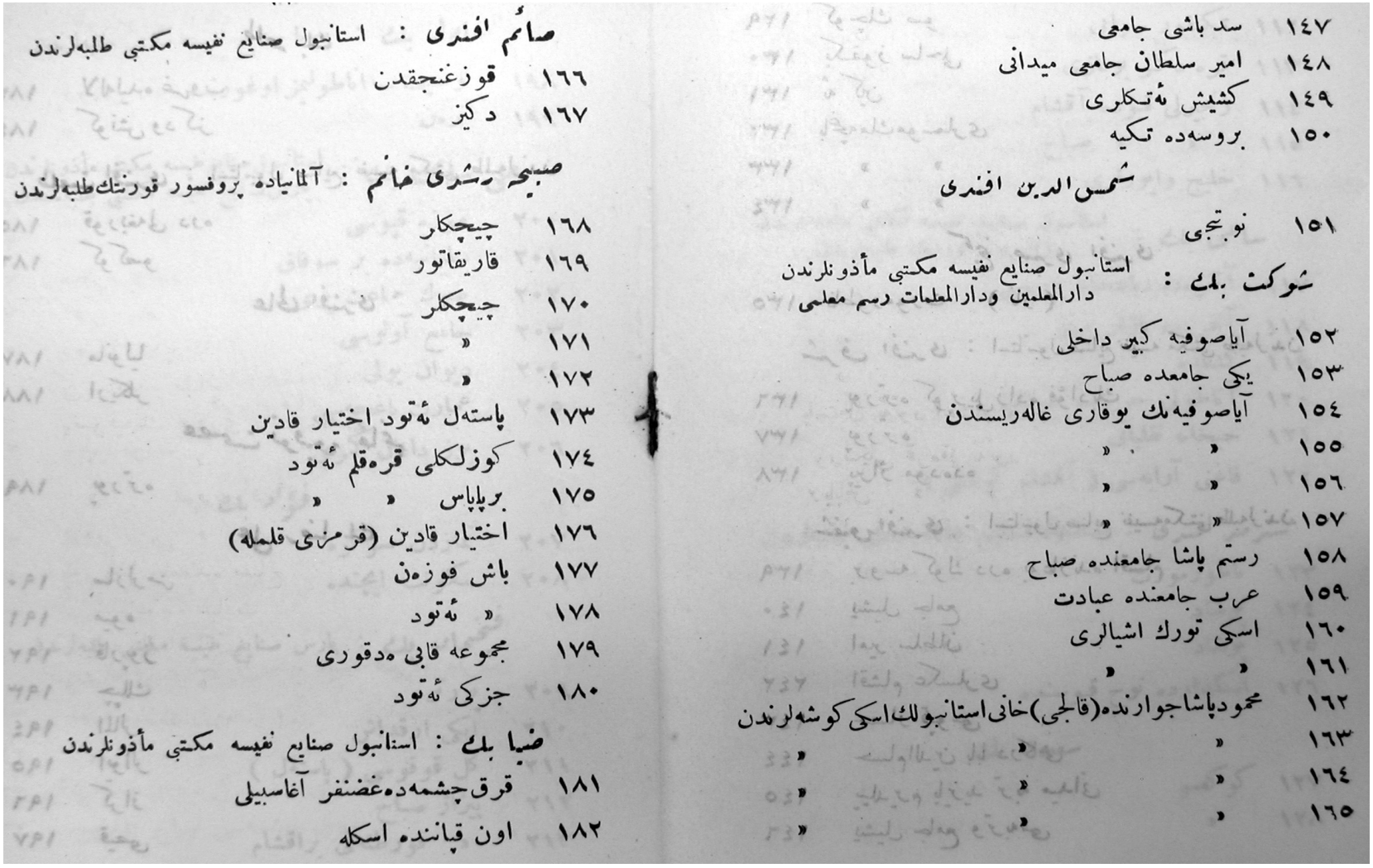
شرف افندى : استانبول صنايع نفيسه مكتبى طلبه‌لرندن

١٣٦ پورتره كوپريلى زاده فؤاد بك
١٣٧ پورتره
١٣٨ پيزاژ موده‌ده

شفيق افندى : استانبول صنايع نفيسه‌مكتبى طلبه‌لرندن

١٣٩ بروسه كوك دره بوغازنده اقشام
١٤٠ يشيل جامع
١٤١ امير سلطان
٢٤٢ اقشام عكسلرى
١٤٣ حصار قپوسى
١٤٤ حسام‌الدين بابا دركاهى
١٤٥ يلدرم بايزيد تربه ميدانى
١٤٦ يشيل جامع وتربه‌سى

Ek: 97- Yapit 112-146 arasi fihrist (Altinci Galatasaray Resim Sergisi)



١٤٧ سد باشی جامعی
١٤٨ امیر سلطان جامعی میدانی
١٤٩ کشیش ئەتکلری
١٥٠ بروسەده تکیه

شمس الدین افندی

١٥١ نوبتجی

شوکت بك : استانبول صنایع نفیسه مکتبی مأذونلرندن
دارالمعلمین ودارالمعلمات رسم معلمی

١٥٢ آیاصوفیه کبیر داخلی
١٥٣ یکی جامعده صباح
١٥٤ آیاصوفیه‌نك یوقاری غاله‌ریسندن
١٥٥ » »
١٥٦ » »
١٥٧ » »
١٥٨ رستم پاشا جامعنده صباح
١٥٩ عرب جامعنده عبادت
١٦٠ اسکی تورك اشیالری
١٦١ »
١٦٢ محمودپاشاجوارنده(قالجی)خانی استانبولك اسکی کوشه‌لرندن
١٦٣ » »
١٦٤ » »
١٦٥ » »

صائم افندی : استانبول صنایع نفیسه مکتبی طلبه‌لرندن

١٦٦ قوزغنجقدن
١٦٧ دکیز

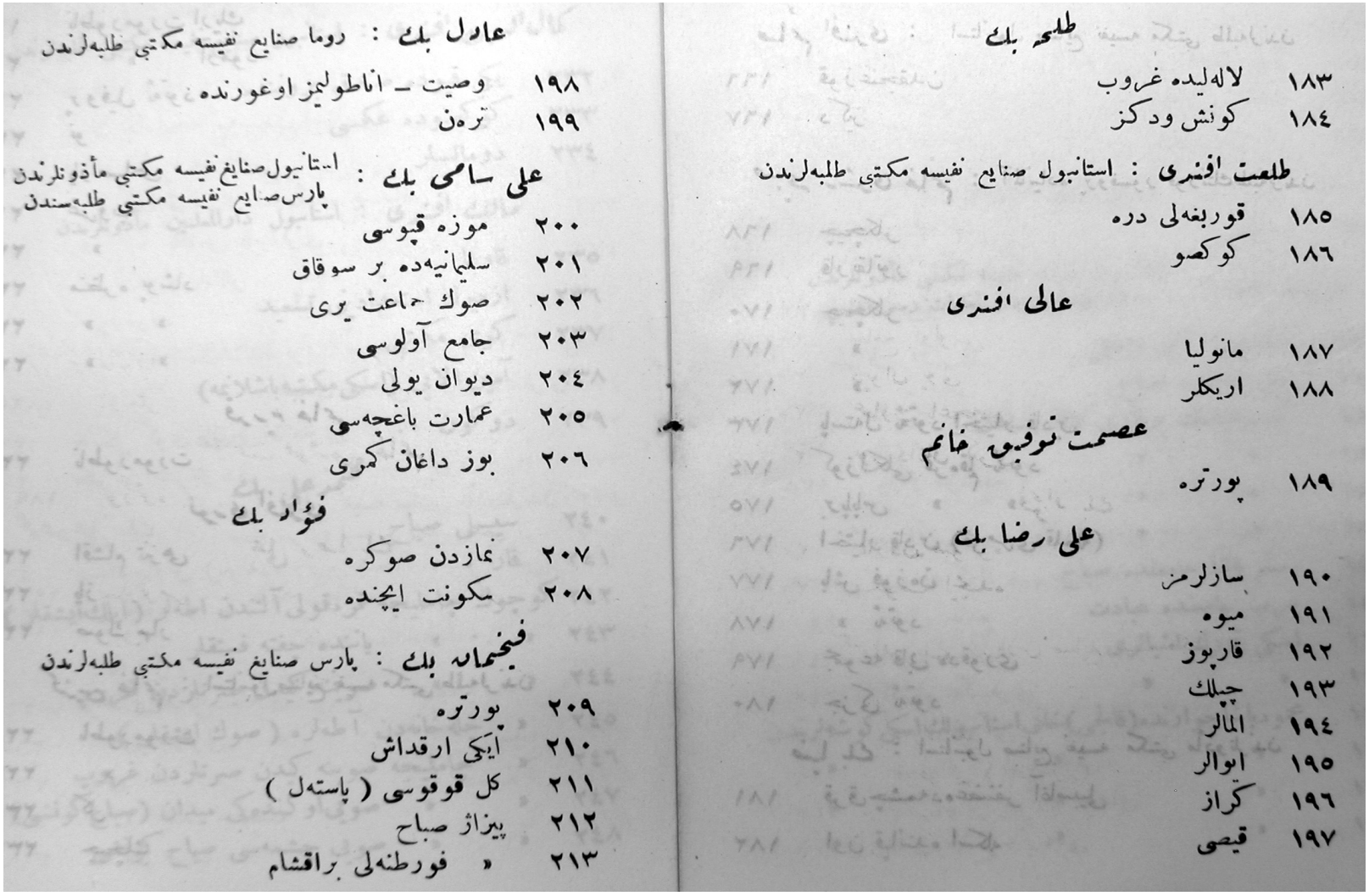
صبیحه رشدی هانم : آلمانیاده پروفسور قورنتك طلبه‌لرندن

١٦٨ چیچکلر
١٦٩ قاریقاتور
١٧٠ چیچکلر
١٧١ »
١٧٢ »
١٧٣ پاسته‌ل ئەتود اختیار قادین
١٧٤ کوزلکلی قره‌قلم ئەتود
١٧٥ برپاپاس » »
١٧٦ اختیار قادین (قرمزی قلمله)
١٧٧ باش فوزەن
١٧٨ » ئەتود
١٧٩ مجموعه قابی ەدقوری
١٨٠ جزکی ئەتود

ضیا بك : استانبول صنایع نفیسه مکتبی مأذونلرندن

١٨١ قرق‌چشمه‌ده‌غضنفر آغاسبیلی
١٨٢ اون قپانده اسکله

Ek: 98- Yapit 147-182 arasi fihrist (Altinci Galatasaray Resim Sergisi)



طلعت بك

١٨٣ لاله‌ليده غروب
١٨٤ كونش ودكز

طلعت افندی : استانبول صنايع نفيسه مكتبي طلبه‌لرندن

١٨٥ قوربغه‌لی دره
١٨٦ كوكصو

عالی افندی

١٨٧ مانوليا
١٨٨ اريكلر

عصمت توفيق خانم

١٨٩ پورتره

علی رضا بك

١٩٠ سازلرمز
١٩١ ميوه
١٩٢ قارپوز
١٩٣ چيلك
١٩٤ المالر
١٩٥ ايوالر
١٩٦ كراز
١٩٧ قيصی

عادل بك : روما صنايع نفيسه مكتبي طلبه‌لرندن

١٩٨ وصيت ـ اناطوليمز اوغورنده
١٩٩ تره‌ن

علی سامی بك : استانبول صنايع نفيسه مكتبي مأذونلرندن
پارس صنايع نفيسه مكتبي طلبه‌سندن

٢٠٠ موزه قپوسی
٢٠١ سليمانيه‌ده بر سوقاق
٢٠٢ صوك جماعت يری
٢٠٣ جامع آولوسی
٢٠٤ ديوان يولی
٢٠٥ عمارت باغچه‌سی
٢٠٦ بوز داغان كمری

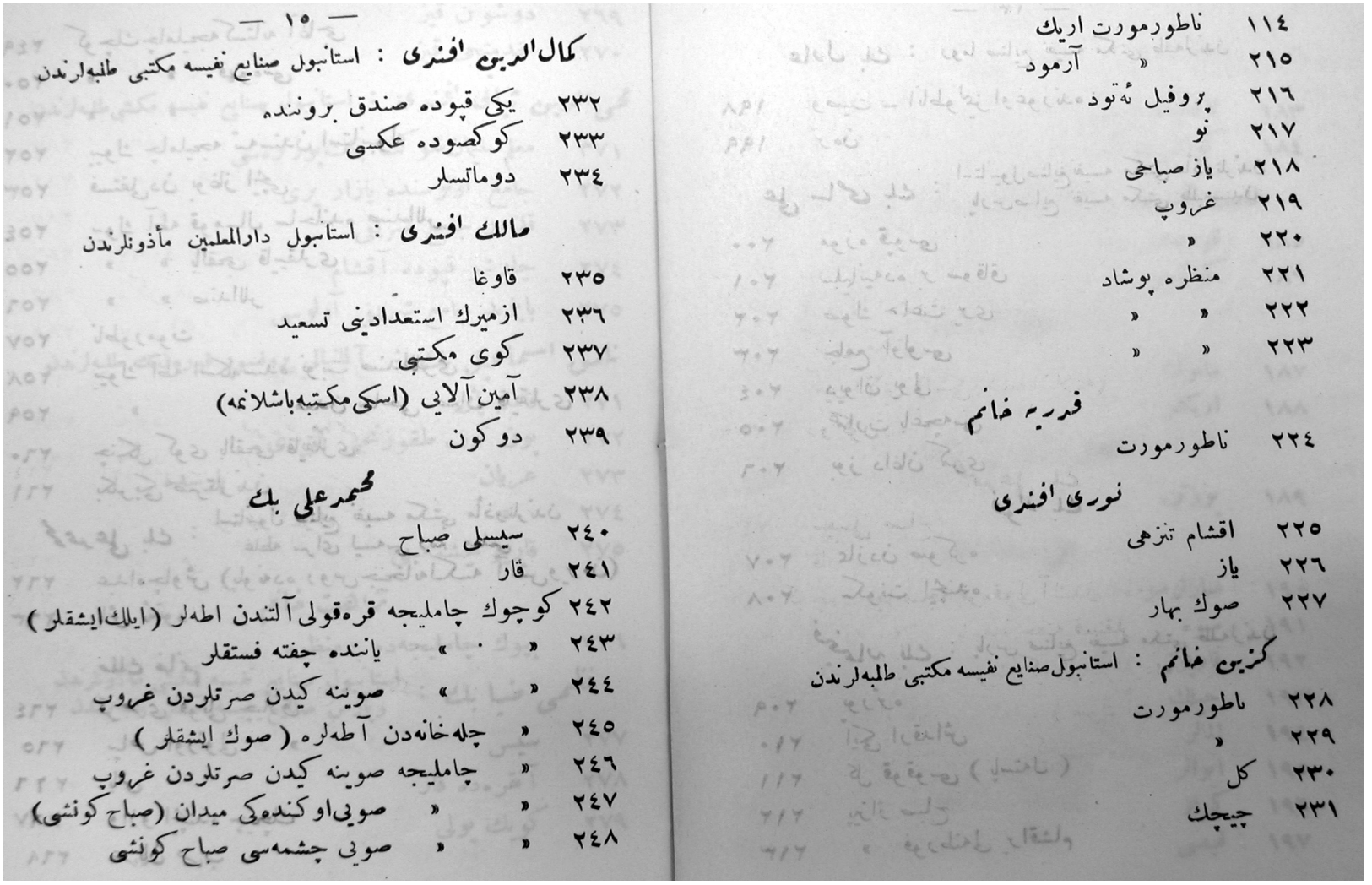
فؤاد بك

٢٠٧ نمازدن صوكره
٢٠٨ سكونت ايچنده

فيخمانه بك : پارس صنايع نفيسه مكتبي طلبه‌لرندن

٢٠٩ پورتره
٢١٠ ايكی ارقداش
٢١١ كل قوقوسی (پاسته‌ل)
٢١٢ پيزاژ صباح
٢١٣ » فورطنه‌لی براقشام

Ek: 99- Yapit 183-213 arasi fihrist (Altinci Galatasaray Resim Sergisi)



١١٤ ناطورمورت اريك
٢١٥ « آرمود
٢١٦ پروفيل ئەتود
٢١٧ نو
٢١٨ ياز صباحى
٢١٩ غروپ
٢٢٠ «
٢٢١ منظره پوشاد
٢٢٢ « «
٢٢٣ « «

قدريه خانم

٢٢٤ ناطورمورت

نورى افندى

٢٢٥ اقشام تنزهى
٢٢٦ ياز
٢٢٧ صوك بهار

كزيين خانم : استانبول صنايع نفيسه مكتبى طلبه‌لرندن

٢٢٨ ناطورمورت
٢٢٩ «
٢٣٠ كل
٢٣١ چيچك

كمال الدين افندى : استانبول صنايع نفيسه مكتبى طلبه‌لرندن

٢٣٢ يكى قپوده صندق برونده
٢٣٣ كوكصوده عكسى
٢٣٤ دوماتسلر

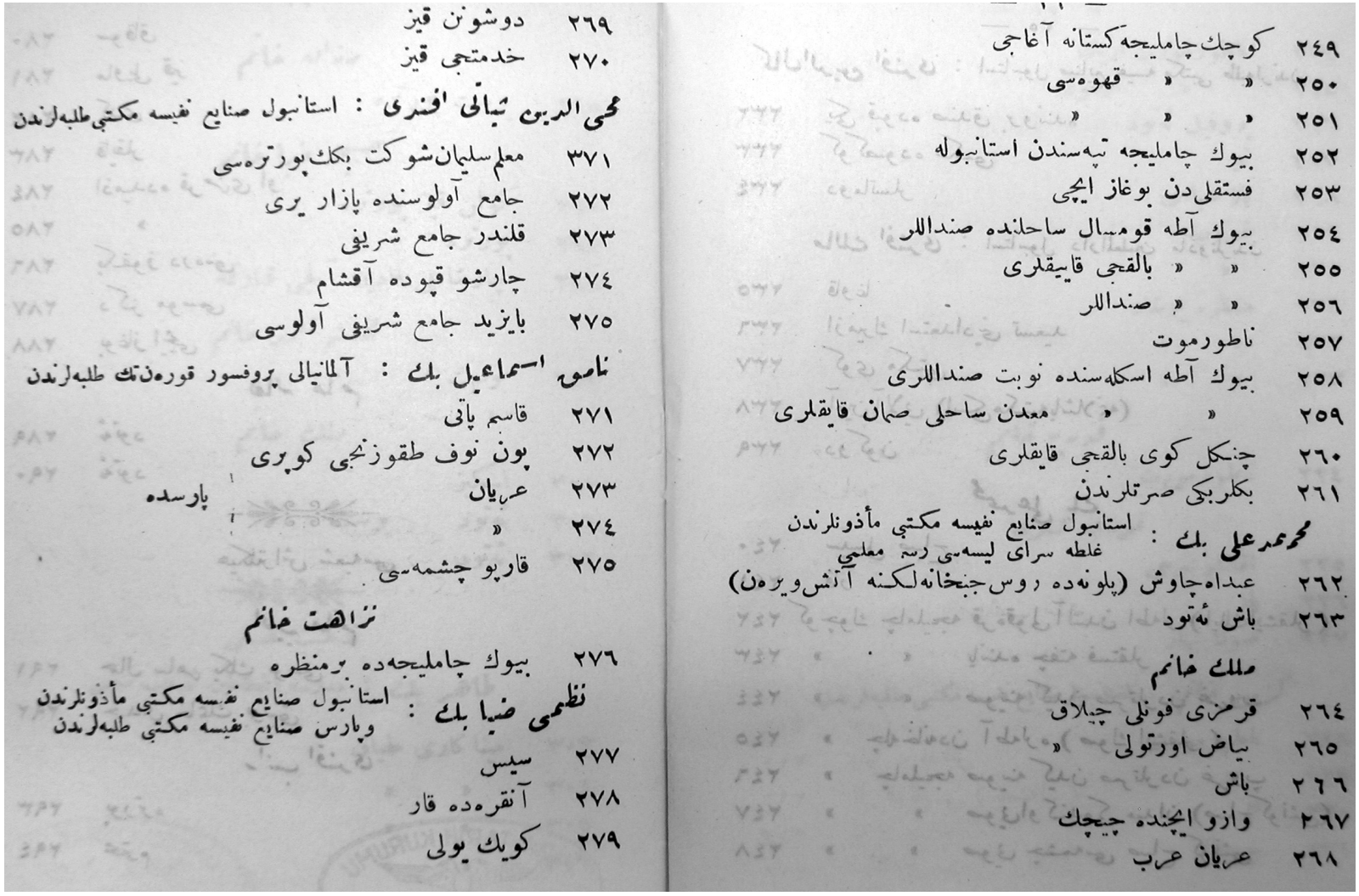
صالك افندى : استانبول دارالمعلمين مأذونلرندن

٢٣٥ قاوغا
٢٣٦ ازميرك استعدادينى تسعيد
٢٣٧ كوى مكتبى
٢٣٨ آمين آلايى (اسكى مكتبه باشلانمه)
٢٣٩ دوكون

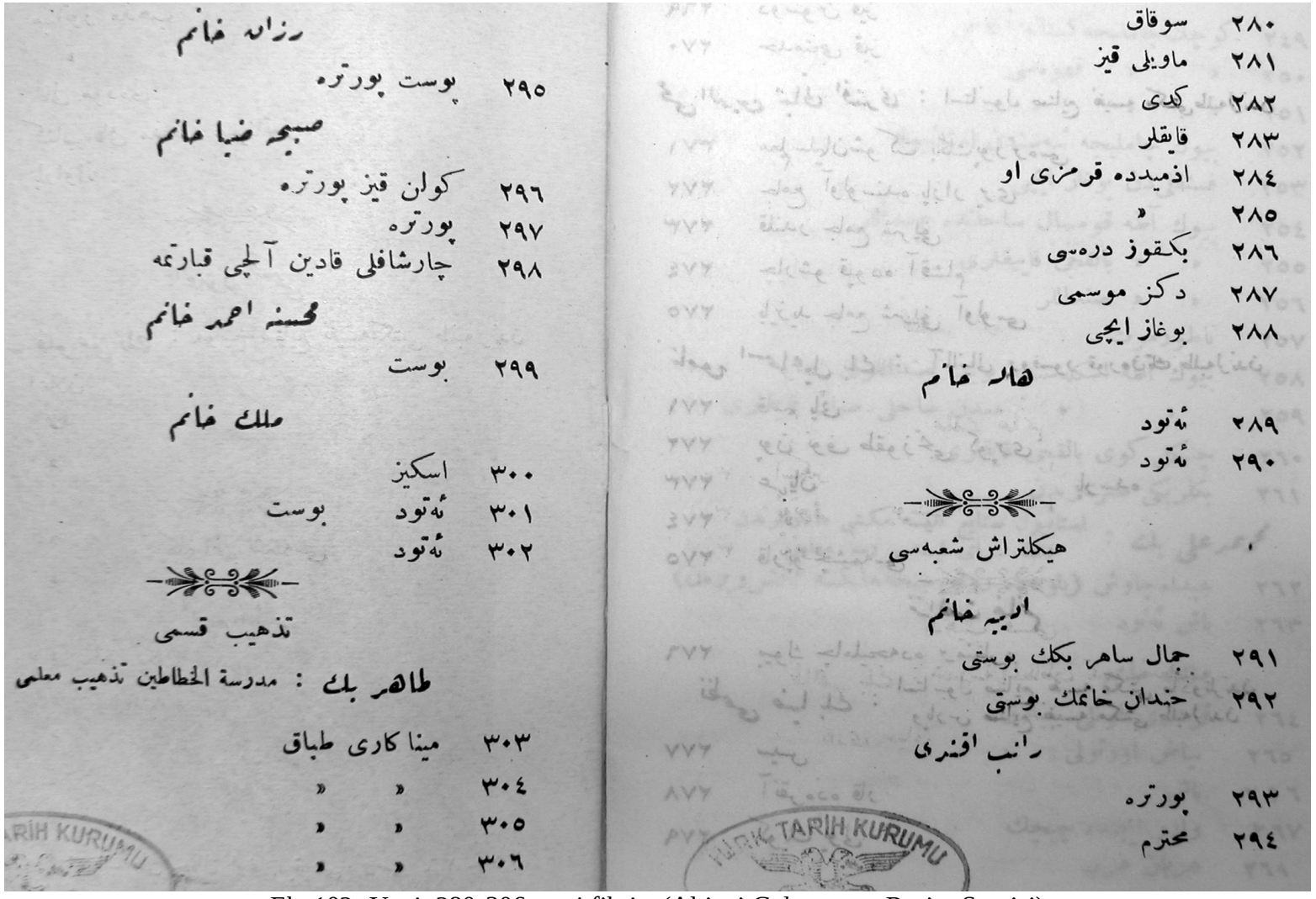
محمد على بك

٢٤٠ سيسلى صباح
٢٤١ قار
٢٤٢ كوچوك چاملیجه قره‌قولى آلتندن اطه‌لر (ايلك ايشقلر)
٢٤٣ « « يانده چفته فستقلر
٢٤٤ « « صوينه كيدن صرتلردن غروپ
٢٤٥ « چله‌خانه‌دن آطه‌لره (صوك ايشقلر)
٢٤٦ « چاملیجه صوينه كيدن صرتلردن غروپ
٢٤٧ « « صويى‌اوكنده‌كى ميدان (صباح كونشى)
٢٤٨ « « صويى چشمه‌سى صباح كونشى

Ek: 100- Yapit 214-248 arasi fihrist (Altinci Galatasaray Resim Sergisi)



Ek: 101- Yapit 249-279 arasi fihrist (Altinci Galatasaray Resim Sergisi)



٢٨٠ سوقاق
٢٨١ ماويلى قيز
٢٨٢ كدى
٢٨٣ قايقلر
٢٨٤ اذميده قرمزى او
٢٨٥ »
٢٨٦ بكقوز دره‌سى
٢٨٧ دكز موسمى
٢٨٨ بوغاز ايچى

هاله خانم

٢٨٩ ئه‌تود
٢٩٠ ئه‌تود

هيكلتراش شعبه‌سى

اديبه خانم

٢٩١ جمال ساهر بكك بوستى
٢٩٢ خندان خاتمك بوستى

رائب اقنرى

٢٩٣ پورتره
٢٩٤ محترم

رزانه خانم

٢٩٥ پوست پورتره

صبيحه ضيا خانم

٢٩٦ كولن قيز پورتره
٢٩٧ پورتره
٢٩٨ چارشافلى قادين آلچى قبارتمه

محسنه احمد خانم

٢٩٩ بوست

ملك خانم

٣٠٠ اسكيز
٣٠١ ئه‌تود بوست
٣٠٢ ئه‌تود

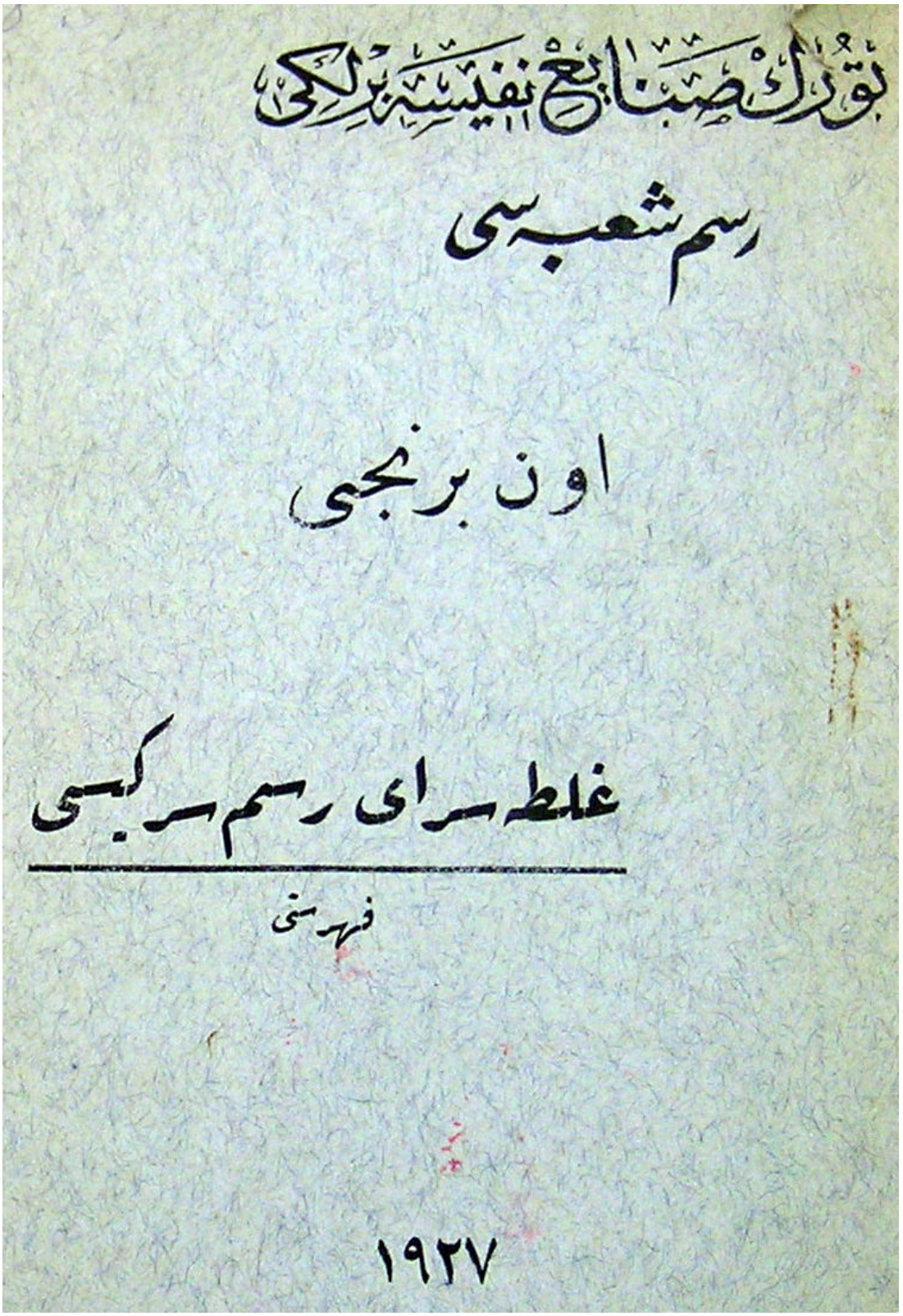
تذهيب قسمى

طاهر بك : مدرسة الخطاطين تذهيب معلمى

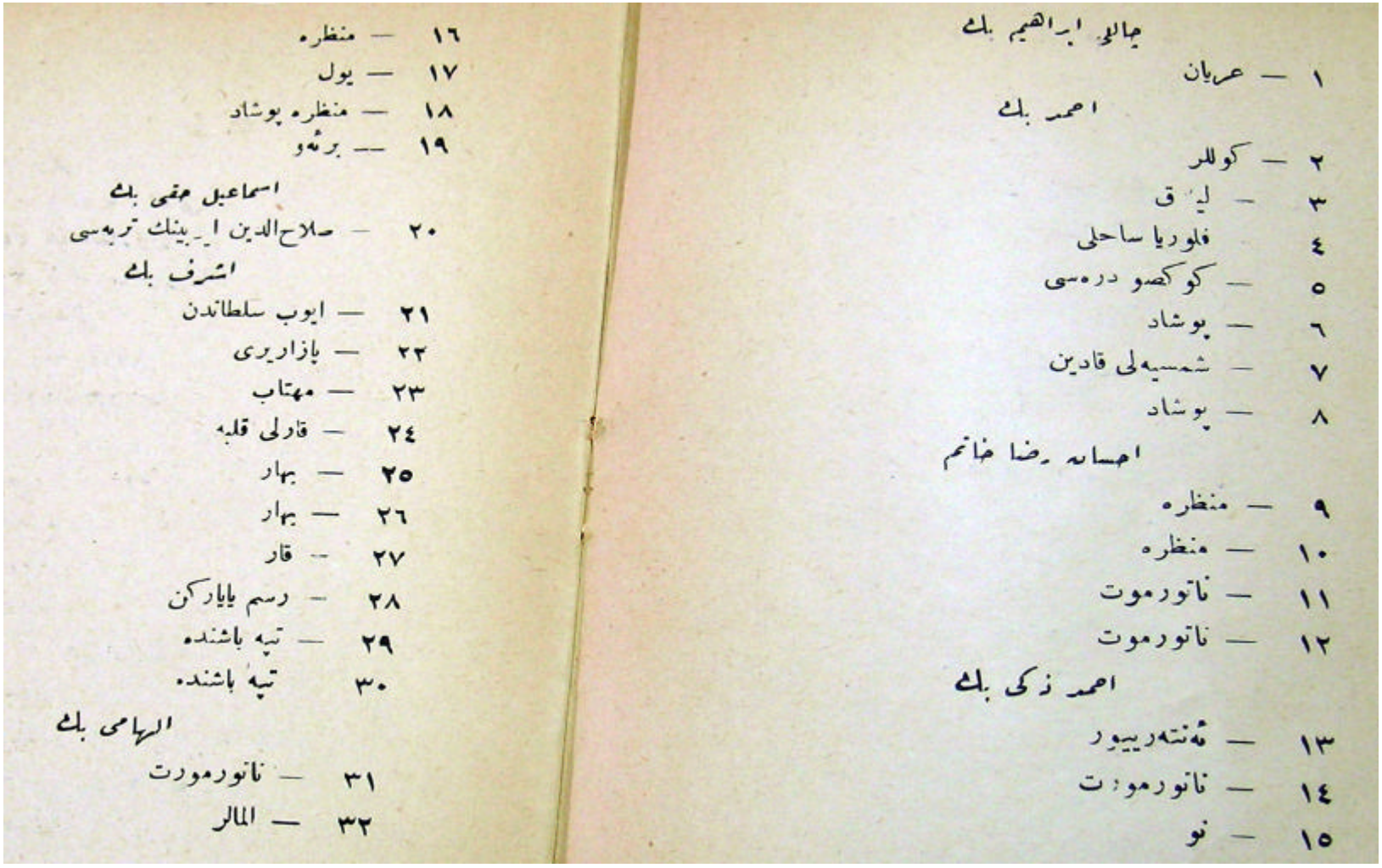
٣٠٣ مينا كارى طباق
٣٠٤ » »
٣٠٥ » »
٣٠٦ » »

TÜRK TARİH KURUMU

Ek: 102- Yapit 280-306 arasi fihrist (Altinci Galatasaray Resim Sergisi)



Ek: 103- Kapak (On Birinci Galatasaray Resim Sergisi)


جالوی ابراهیم بك

١ — عریان

احمد بك

٢ — کوللر

٣ — لیق

٤ فلوریا ساحلی

٥ — کوکصو درەسی

٦ — پوشاد

٧ — شمسیەلی قادین

٨ — پوشاد

احسانه رضا خاتم

٩ — منظره

١٠ — منظره

١١ — ناتورموت

١٢ — ناتورموت

احمد زکی بك

١٣ — ڤەنتەریپور

١٤ — ناتورموت

١٥ — نو

١٦ — منظره

١٧ — پول

١٨ — منظره پوشاد

١٩ — برڤو

اسماعیل حقی بك

٢٠ — صلاح‌الدین ایلینك تربەسی

اشرف بك

٢١ — ایوب سلطاندن

٢٢ — بازاریری

٢٣ — مهتاب

٢٤ — قادلی قلبه

٢٥ — بهار

٢٦ — بهار

٢٧ — قار

٢٨ — رسم بایارکن

٢٩ — تپه باشنده

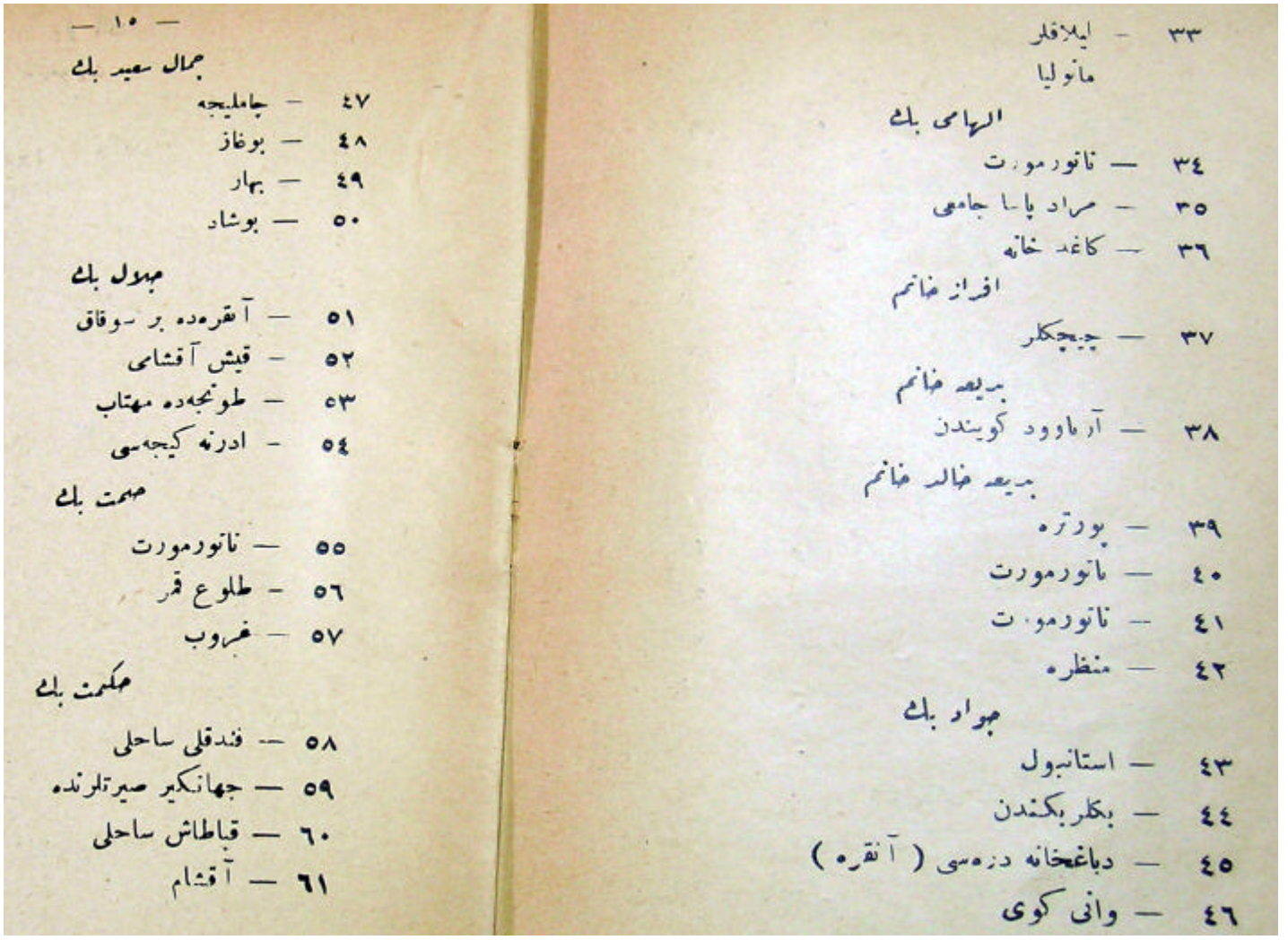
٣٠ تپه باشنده

الهامی بك

٣١ — ناتورمودت

٣٢ — المالر

Ek: 104- Yapit 1-32 arasi fihrist (On Birinci Galatasaray Resim Sergisi)



٣٣ — ايلافلر
مانوليا

الهامی بك

٣٤ — نانورمورت
٣٥ — مراد پاشا جامعی
٣٦ — كاغد خانه

افراز خانم

٣٧ — چيچكلر

بديعه خانم

٣٨ — آرماوود كويندن

بديعه خالد خانم

٣٩ — پورتره
٤٠ — نانورمورت
٤١ — نانورمورت
٤٢ — منظره

جواد بك

٤٣ — استانبول
٤٤ — بكلر بكندن
٤٥ — دباغخانه دره‌سی (آنقره)
٤٦ — وانی كوی

جمال سعيد بك

٤٧ — چاملیجه
٤٨ — بوغاز
٤٩ — بهار
٥٠ — بوشاد

مهدول بك

٥١ — آنقره‌ده بر سوقاق
٥٢ — قيش آقشامی
٥٣ — طوپجه‌ده مهتاب
٥٤ — ادرنه كيجه‌سی

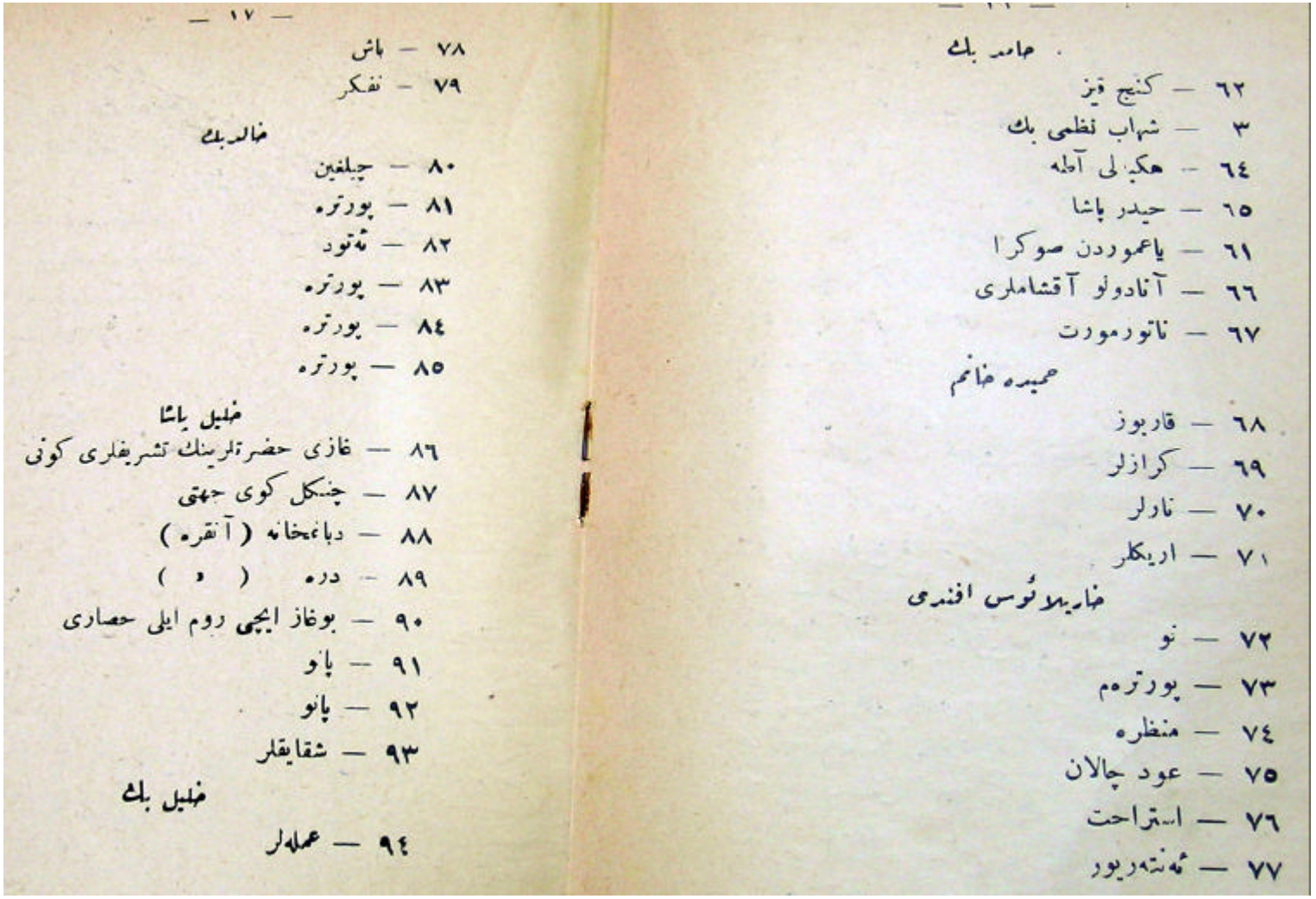
صحت بك

٥٥ — نانورمورت
٥٦ — طلوع قمر
٥٧ — غروب

حكمت بك

٥٨ — فندقلی ساحلی
٥٩ — جهانكير صيرتلرنده
٦٠ — قباطاش ساحلی
٦١ — آقشام

Ek: 105- Yapit 33-61 arasi fihrist (On Birinci Galatasaray Resim Sergisi)



حامد بك

٦٢ — كنيج قيز
٣ — شهاب نظمى بك
٦٤ — هكبلى آطه
٦٥ — حيدر پاشا
٦١ — ياعموردن صوكرا
٦٦ — آنادولو آقشاملرى
٦٧ — ناتورمورت

حميده خانم

٦٨ — قاريوز
٦٩ — كرازلر
٧٠ — نارلر
٧١ — اريكلر

خاريتون افندى

٧٢ — نو
٧٣ — پورترەم
٧٤ — منظره
٧٥ — عود چالان
٧٦ — استراحت
٧٧ — ثەنتەريور

— ١٧ —

٧٨ — باش
٧٩ — تفكر

خالد بك

٨٠ — چيلغين
٨١ — پورتره
٨٢ — ثەتود
٨٣ — پورتره
٨٤ — پورتره
٨٥ — پورتره

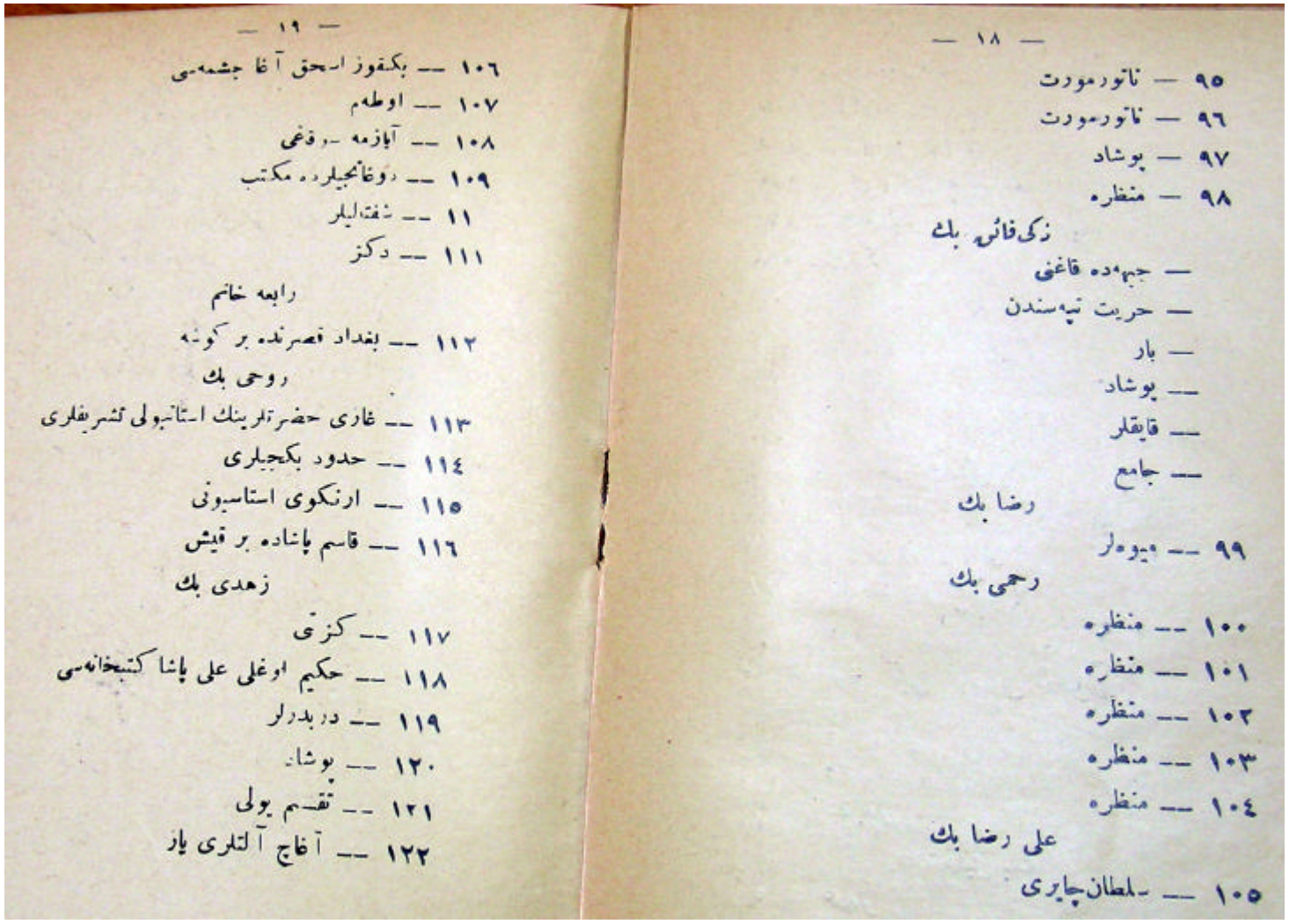
خليل پاشا

٨٦ — غازى حضرتلرينك تشريفلرى كونى
٨٧ — چنكل كوى جهتى
٨٨ — دباغخانه (آنقره)
٨٩ — دره (»)
٩٠ — بوغاز ايچى روم ايلى حصارى
٩١ — پانو
٩٢ — پانو
٩٣ — شقايقلر

خليل بك

٩٤ — عملەلر

Ek: 106- Yapit 62- 94 arasi fihrist (On Birinci Galatasaray Resim Sergisi)



— ۱۸ —

۹۵ — ناتورمورت
۹۶ — ناتورمورت
۹۷ — پوشاد
۹۸ — منظره

زکی فائق بك

— جبه‌ده قاغی
— حریت تپه‌سندن
— بار
— پوشاد
— قایقلر
— جامع

رضا بك

۹۹ — میوه‌لر

رحمی بك

۱۰۰ — منظره
۱۰۱ — منظره
۱۰۲ — منظره
۱۰۳ — منظره
۱۰۴ — منظره

علی رضا بك

۱۰۵ — سلطان چایری

— ۱۹ —

۱۰۶ — بکفوز اسحق آغا چشمه‌سی
۱۰۷ — اوطه‌م
۱۰۸ — آیازمه — وغی
۱۰۹ — دوغانجیلرده مکتب
۱۱۰ — شفتالیلر
۱۱۱ — دکز

رابعه خانم

۱۱۲ — بغداد قصرنده بر کوشه

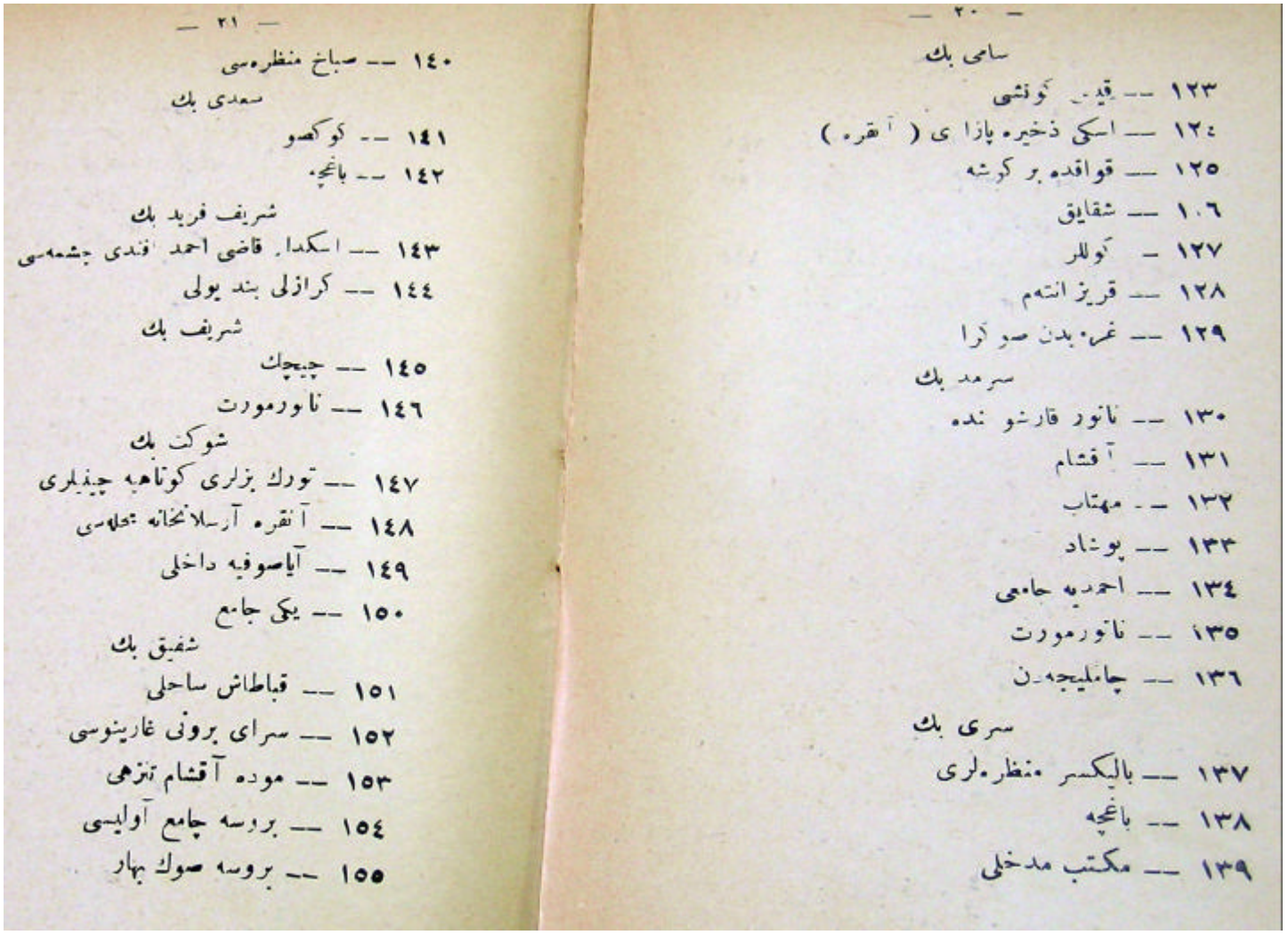
روحی بك

۱۱۳ — غاری حضرتلرینك استانبولی تشریفلری
۱۱۴ — حدود بکجیلری
۱۱۵ — ارنکوی استاسیونی
۱۱۶ — قاسم پاشاده بر قهوه‌خانه

زهدی بك

۱۱۷ — کزمی
۱۱۸ — حکیم اوغلی علی پاشا کتبخانه‌سی
۱۱۹ — دربدرلر
۱۲۰ — پوشاد
۱۲۱ — تقسیم یولی
۱۲۲ — آغاج آلتلری یار

Ek: 107- Yapit 95-122 arasi fihrist (On Birinci Galatasaray Resim Sergisi)



— ٢٠ —

سامی بك

١٢٣ — قيه‌ كونشى
١٢٤ — اسكى ذخيره پازارى (آنقره)
١٢٥ — قواقدم بر كوشه
١٠٦ — شقايق
١٢٧ — كوللر
١٢٨ — قريز انتهم
١٢٩ — غم‌ بدن صو كرا

سرمد بك

١٣٠ — نانور قارشو نده
١٣١ — آقشام
١٣٢ — مهتاب
١٣٣ — پوشاد
١٣٤ — احمديه جامعى
١٣٥ — ناتورمورت
١٣٦ — چاملیجه‌ن

سرى بك

١٣٧ — باليكسر منظره‌لرى
١٣٨ — باغچه
١٣٩ — مكتب مدخلى

— ٢١ —

١٤٠ — صباح منظره‌سى

سعدى بك

١٤١ — كوكصو
١٤٢ — باغچه

شريف فريد بك

١٤٣ — اسكدار قاضى احمد افندى چشمه‌سى
١٤٤ — كرازلى بند يولى

شريف بك

١٤٥ — چيچك
١٤٦ — ناورمورت

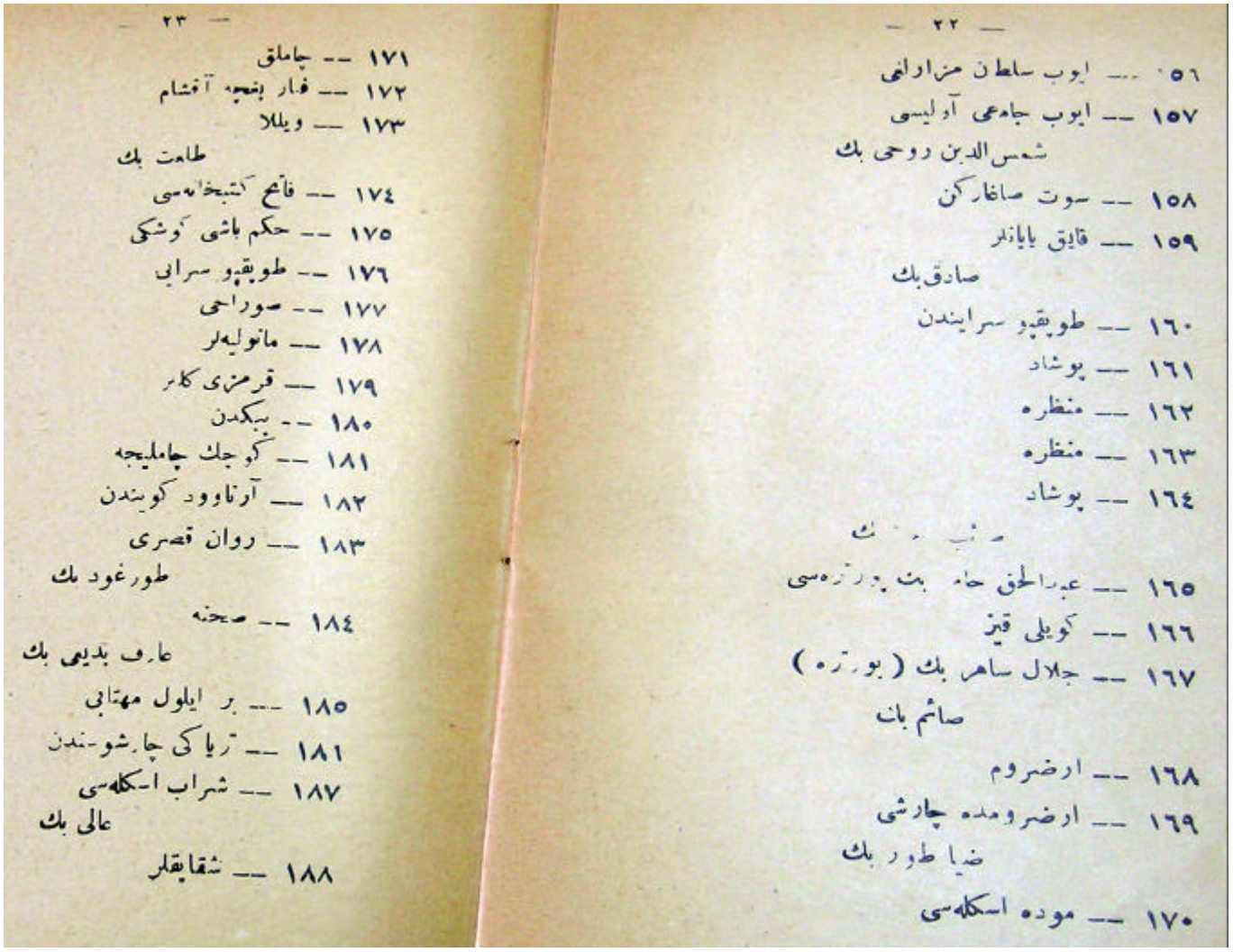
شوكت بك

١٤٧ — تورك بزلرى كوتاهيه چيقيلرى
١٤٨ — آنقره آرسلانخانه تحلهسى
١٤٩ — آياصوفيه داخلى
١٥٠ — يكى جامع

شفيق بك

١٥١ — قباطاش ساحلى
١٥٢ — سراى برونى غارينوسى
١٥٣ — موده آقشام تنزهى
١٥٤ — بروسه جامع آوليسى
١٥٥ — بروسه صوك بهار

Ek: 108- Yapit 123-155 arasi fihrist (On Birinci Galatasaray Resim Sergisi)



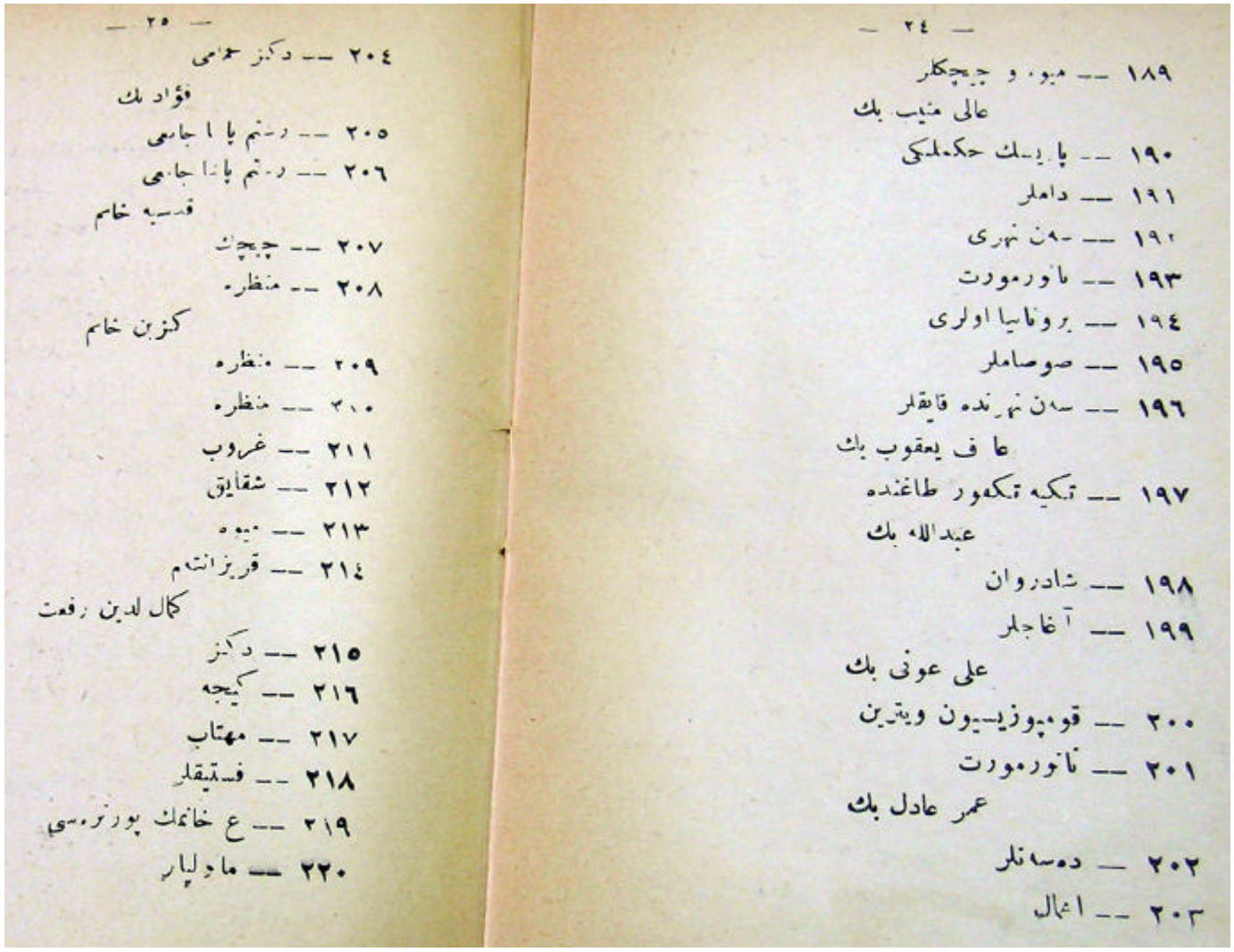
— ٢٢ —

١٥٦ — ايوب سلطان مزارلغى
١٥٧ — ايوب جامعى آوليسى
شمس الدين روحى بك
١٥٨ — سوت صاغار كن
١٥٩ — قايق بايانلر
صادق بك
١٦٠ — طوپقپو سرايندن
١٦١ — پوشاد
١٦٢ — منظره
١٦٣ — منظره
١٦٤ — پوشاد
[illegible] بك
١٦٥ — عبدالحق حامد بك پورتره‌سى
١٦٦ — كويلى قيز
١٦٧ — جلال سامى بك (پورتره)
صائم بك
١٦٨ — ارضروم
١٦٩ — ارضرومده چارشى
ضيا طور بك
١٧٠ — موده اسكله‌سى

— ٢٣ —

١٧١ — چاماق
١٧٢ — فنار بغجه آقشام
١٧٣ — ويللا
طلعت بك
١٧٤ — فاتح كتبخانه‌سى
١٧٥ — حكم باشى كوشكى
١٧٦ — طوپقپو سرايى
١٧٧ — صوراحى
١٧٨ — مانوليه‌لر
١٧٩ — قرمزى كلر
١٨٠ — بيكدن
١٨١ — كوچك چاملجه
١٨٢ — آرناوود كويندن
١٨٣ — روان قصرى
طورغود بك
١٨٤ — صحنه
عارف بديعى بك
١٨٥ — بر ايلول مهتابى
١٨٦ — تريا كى چاشوسندن
١٨٧ — شراب اسكله‌سى
عالى بك
١٨٨ — شقايقلر

Ek: 109- Yapit 156-188 arasi fihrist (On Birinci Galatasaray Resim Sergisi)



— ٢٤ —

١٨٩ — ميوه و چيچكلر

عالى منيب بك

١٩٠ — پاريسك حكملكى

١٩١ — داملر

١٩٢ — سهن نهرى

١٩٣ — ماورمورت

١٩٤ — بروفاسيا اولرى

١٩٥ — صوصاملر

١٩٦ — سهن نهرنده قايقلر

عاف يعقوب بك

١٩٧ — تكيه تكفور طاغنده

عبدالله بك

١٩٨ — شادروان

١٩٩ — آغاجلر

على عونى بك

٢٠٠ — قومپوزيسيون ويترين

٢٠١ — ماورمورت

عمر عادل بك

٢٠٢ — دمسه‌لر

٢٠٣ — اعمال

— ٢٥ —

٢٠٤ — دكيز حمامى

فؤاد بك

٢٠٥ — رصنم پاشا جامعى

٢٠٦ — رصنم پاشا جامعى

قسمه خام

٢٠٧ — چيچك

٢٠٨ — منظره

كزبن خام

٢٠٩ — منظره

٢١٠ — منظره

٢١١ — غروب

٢١٢ — شقايق

٢١٣ — ميوه

٢١٤ — قريزانتم

كمال لدين رفعت

٢١٥ — دكيز

٢١٦ — كيجه

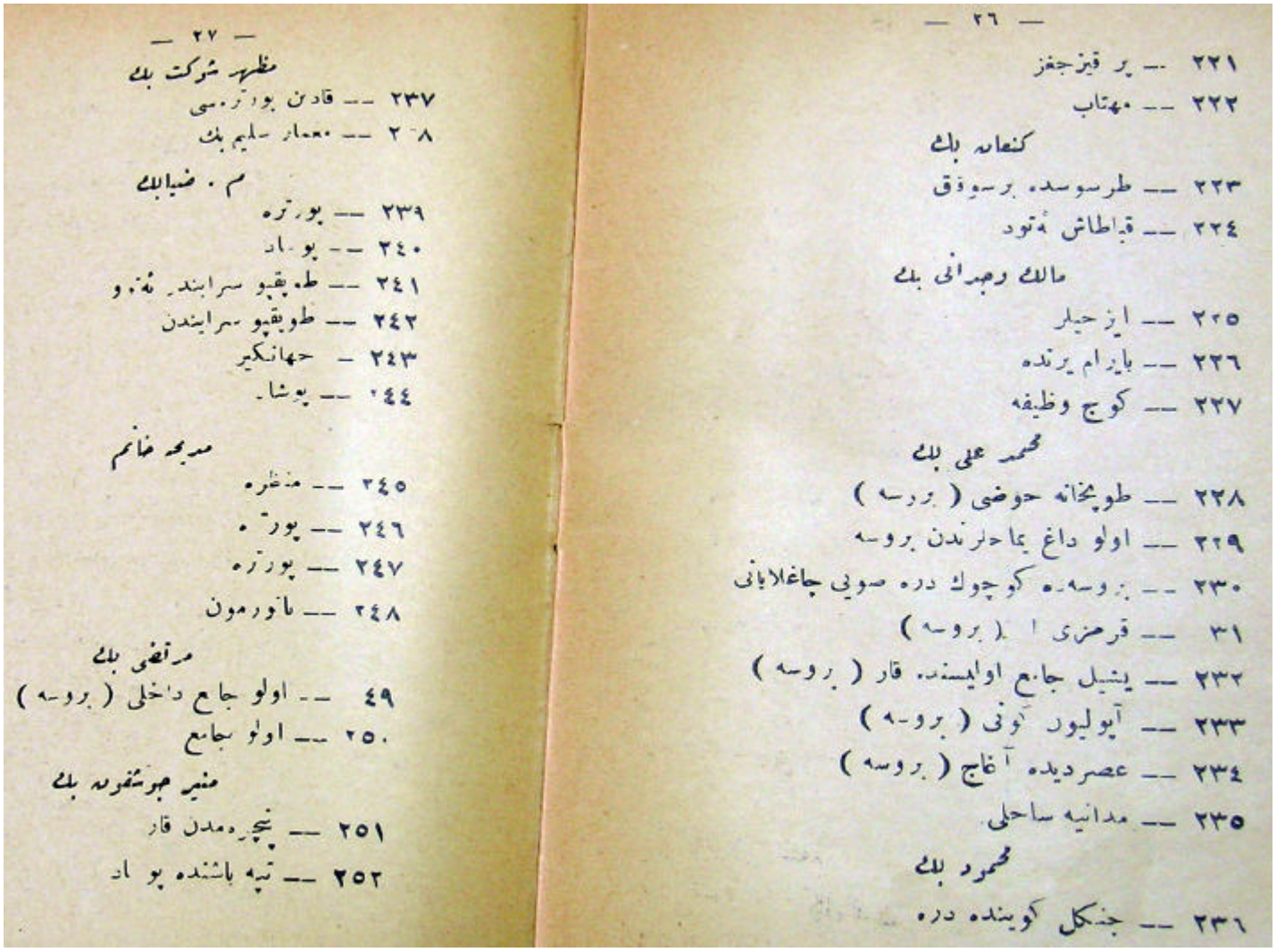
٢١٧ — مهتاب

٢١٨ — فستيقلر

٢١٩ — ع خانمك پورترهسى

٢٢٠ — مادلپار

Ek: 110- Yapit 189-220 arasi fihrist (On Birinci Galatasaray Resim Sergisi)



— ٢٦ —

٢٢١ — پر قیزجغز
٢٢٢ — مهتاب

کنعانه بك

٢٢٣ — طرسوسده پرسوقق
٢٢٤ — قپاطاش مُتود

مالك وجدانی بك

٢٢٥ — ایزجیلر
٢٢٦ — بایرام پرنده
٢٢٧ — کوچ وظیفه

محمد علی بك

٢٢٨ — طوپخانه حوضی (بروسه)
٢٢٩ — اولو داغ یماحلرندن بروسه
٢٣٠ — بروسه‌ده کوچوك دره صویی چاغلایانی
٣١ — قرمزی ا (بروسه)
٢٣٢ — یشیل جامع اولیسنده قار (بروسه)
٢٣٣ — آپولیون کونی (بروسه)
٢٣٤ — عصردیده آغاج (بروسه)
٢٣٥ — مدانیه ساحلی

محمود بك

٢٣٦ — جنکل کوینده دره

— ٢٧ —

مظهر شرکت بك

٢٣٧ — قادن پورتره‌سی
٢٣٨ — معمار سلیم بك

م . ضیا بك

٢٣٩ — پورتره
٢٤٠ — پوتاد
٢٤١ — طوپقپو سرایندن مُنظره
٢٤٢ — طوپقپو سرایندن
٢٤٣ — جهانکیر
٢٤٤ — پوشاد

صدیحه خانم

٢٤٥ — منظره
٢٤٦ — پورتره
٢٤٧ — پورتره
٢٤٨ — ماورمون

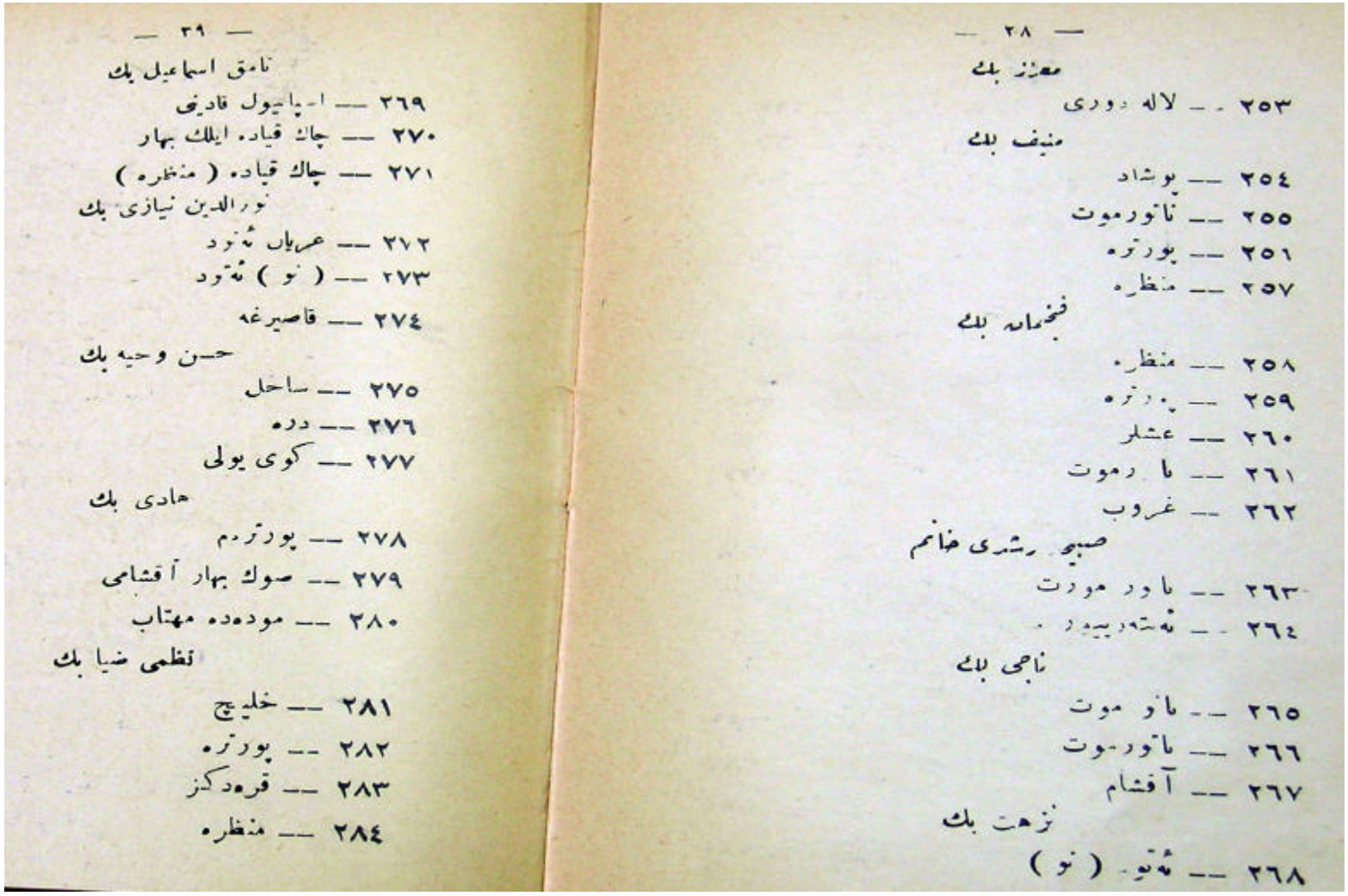
مرتضی بك

٤٩ — اولو جامع داخلی (بروسه)
٢٥٠ — اولو جامع

منیر هوشکوره بك

٢٥١ — پنجره‌دن قار
٢٥٢ — تپه باشنده پوتاد

Ek: 111- Yapit 221-252 arasi fihrist (On Birinci Galatasaray Resim Sergisi)



— ٢٨ —

معزز بك

٢٥٣ — لاله دوری

منیف بك

٢٥٤ — پوشاد

٢٥٥ — تاتورموت

٢٥٦ — پورتره

٢٥٧ — منظره

فخرامه بك

٢٥٨ — منظره

٢٥٩ — پورتره

٢٦٠ — عشلر

٢٦١ — تا رموت

٢٦٢ — غروب

صبیحه رشدی خانم

٢٦٣ — تاور موت

٢٦٤ — تهتهرپیور .

ناجی بك

٢٦٥ — تاو موت

٢٦٦ — تاتورموت

٢٦٧ — آقشام

نزهت بك

٢٦٨ — تهتو (نو)

— ٢٩ —

تامق اسماعیل بك

٢٦٩ — اسپاسیول قادینی

٢٧٠ — چاك قیاده ایلك بهار

٢٧١ — چاك قیاده (منظره)

نورالدین نیازی بك

٢٧٢ — عریان تهتود

٢٧٣ — (نو) تهتود

٢٧٤ — قاصیرغه

حسن وحیه بك

٢٧٥ — ساحل

٢٧٦ — دره

٢٧٧ — کوی یولی

هادی بك

٢٧٨ — پورترم

٢٧٩ — صوك بهار آقشامی

٢٨٠ — موده‌ده مهتاب

تظمی ضیا بك

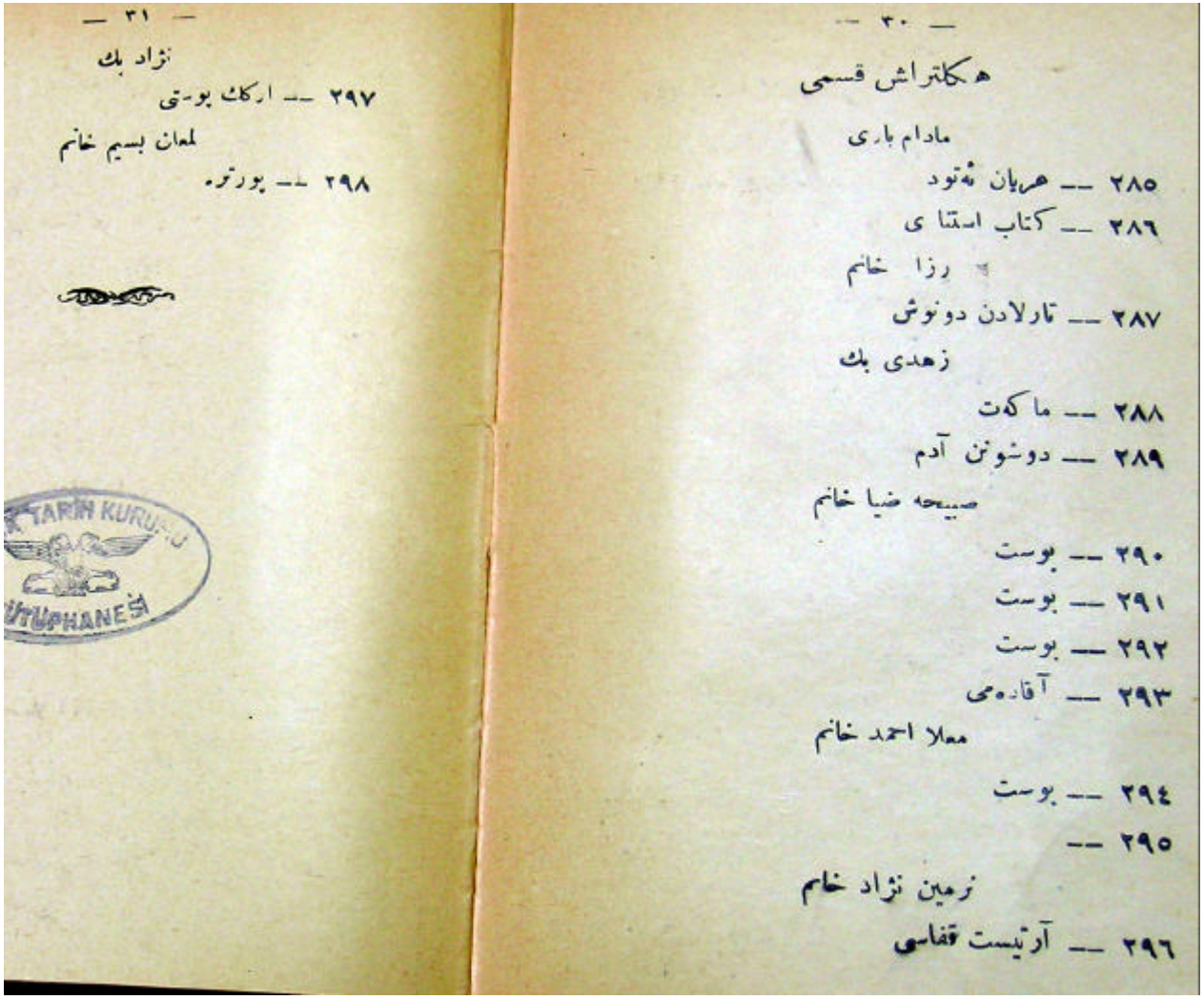
٢٨١ — خلیج

٢٨٢ — پورتره

٢٨٣ — قره‌دکز

٢٨٤ — منظره

Ek: 112- Yapit 253-284 arasi fihrist (On Birinci Galatasaray Resim Sergisi)



— ٣٠ —

هکلتراش قسمی

مادام باری

٢٨٥ — هربان ئەتود

٢٨٦ — کتاب استتا ی

رزا خانم

٢٨٧ — تارلادن دونوش

زهدی بك

٢٨٨ — ماکەت

٢٨٩ — دوشونن آدم

صبیحه ضیا خانم

٢٩٠ — بوست

٢٩١ — بوست

٢٩٢ — بوست

٢٩٣ — آقادەمی

معلا احمد خانم

٢٩٤ — بوست

٢٩٥ —

نرمین نزاد خانم

٢٩٦ — آرتیست قفاسی

— ٣١ —

نزاد بك

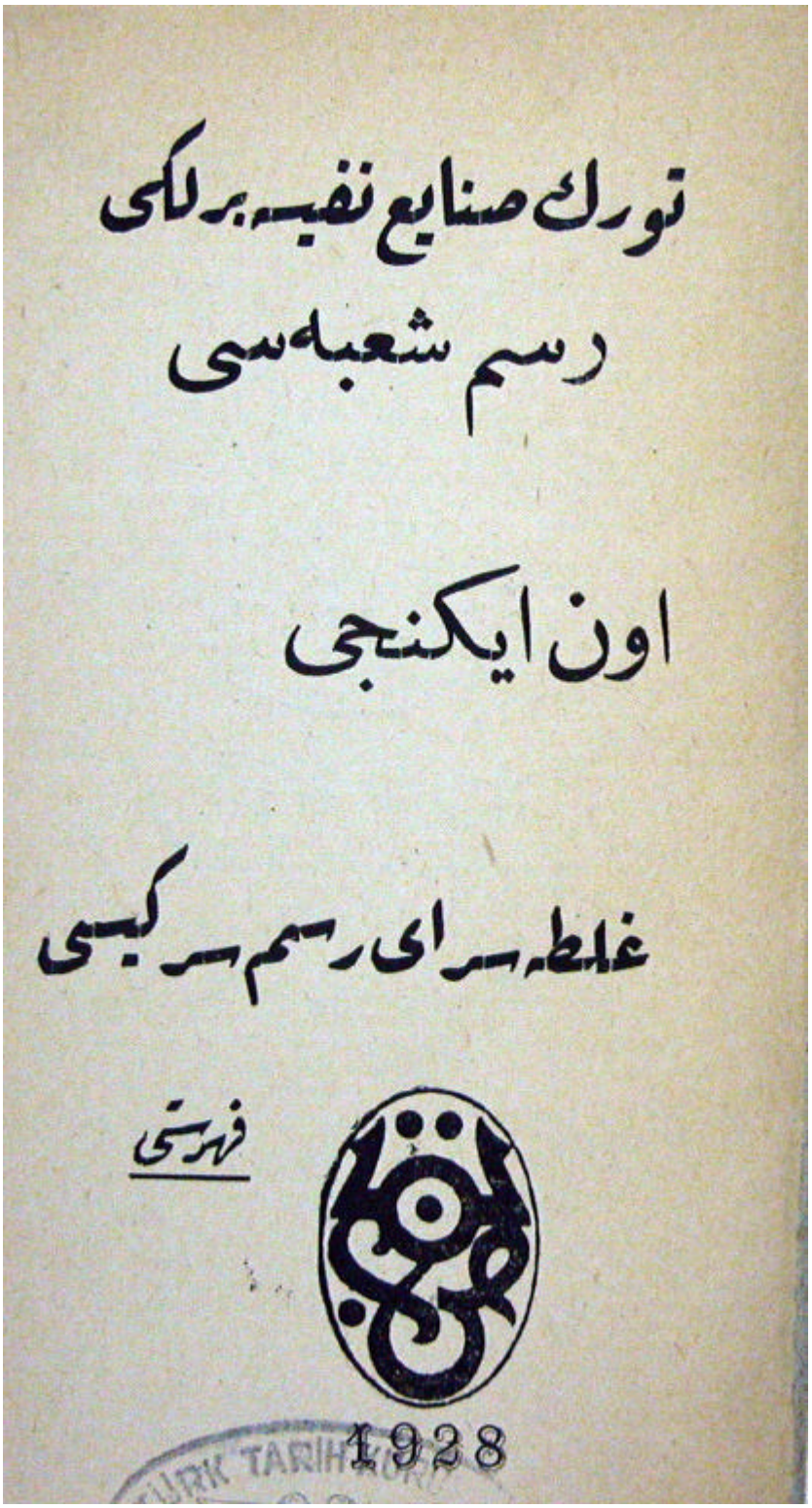
٢٩٧ — ارکاك پوستی

لمعان بسیم خانم

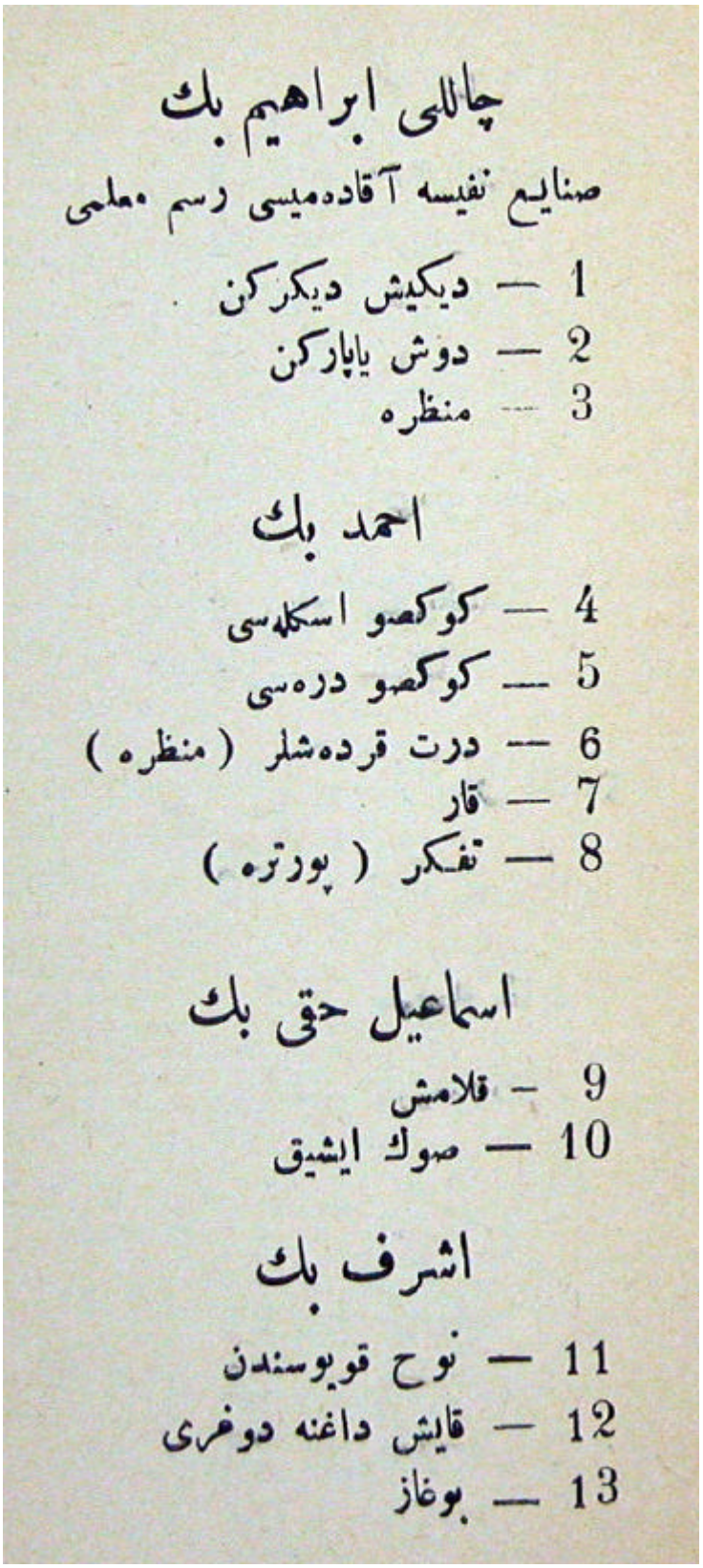
٢٩٨ — پورتره

TARIM KURUMU
KÜTÜPHANESİ

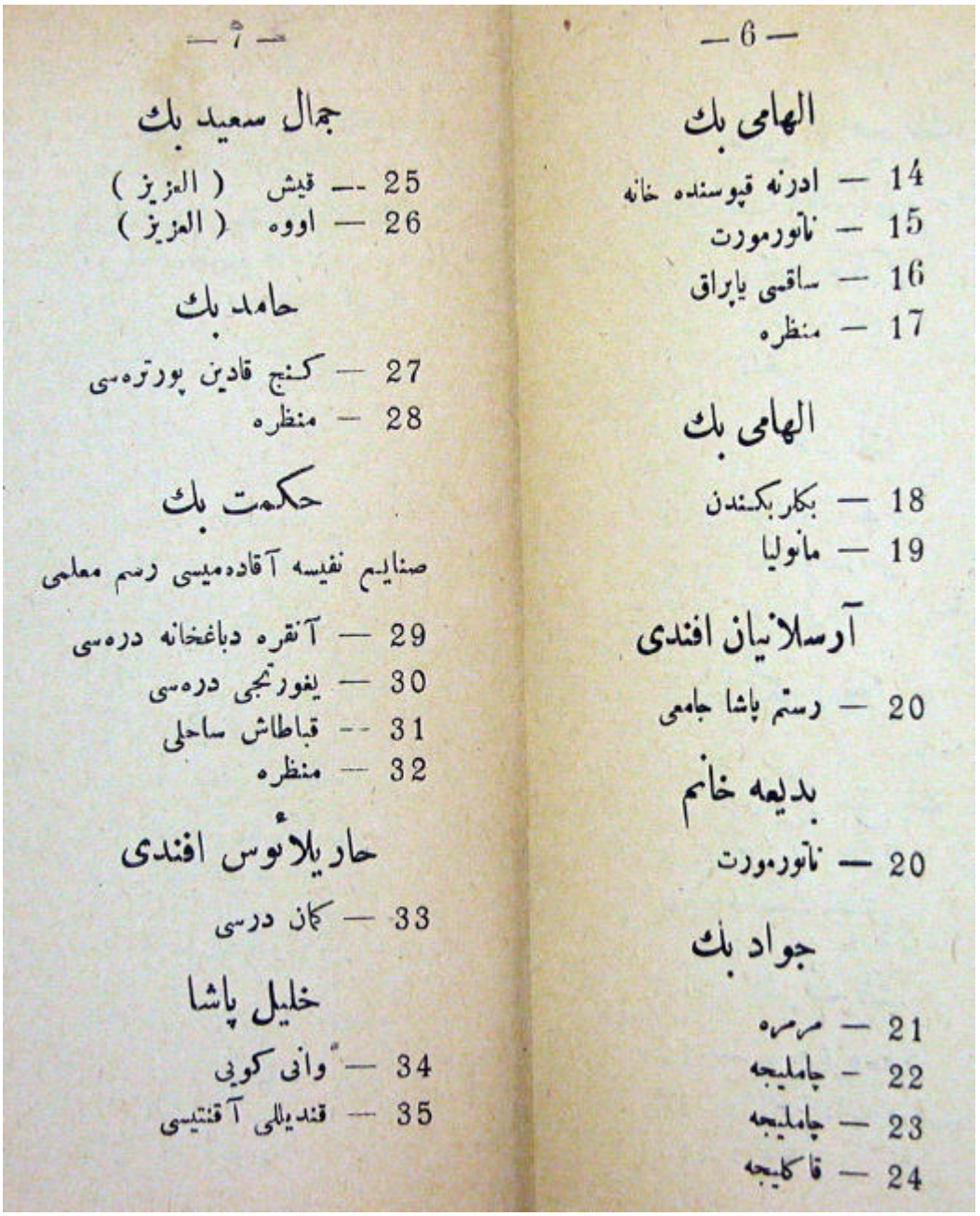
Ek: 113- Yapit 285-298 arasi fihrist (On Birinci Galatasaray Resim Sergisi)



Ek: 114- Kapak (On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi)



Ek: 115- Yapit 1-13 arasi fihrist (On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi)



— 6 —

الهامی بك

14 — ادرنه قپوسنده خانه
15 — ناتورمورت
16 — ساقمی یاپراق
17 — منظره

الهامی بك

18 — بكار بكندن
19 — مانولیا

آرسلانیان افندی

20 — رستم پاشا جامعی

بدیعه خانم

20 — ناتورمورت

جواد بك

21 — مرمره
22 — چاملیجه
23 — چاملیجه
24 — قاكلیجه

— 7 —

جمال سعید بك

25 — قیش (العزیز)
26 — اووه (العزیز)

حامد بك

27 — كنج قادین پورتره‌سی
28 — منظره

حكمت بك

صنایع نفیسه آقادمیسی رسم معلمی

29 — آنقره دباغخانه دره‌سی
30 — یغورتجی دره‌سی
31 — قباطاش ساحلی
32 — منظره

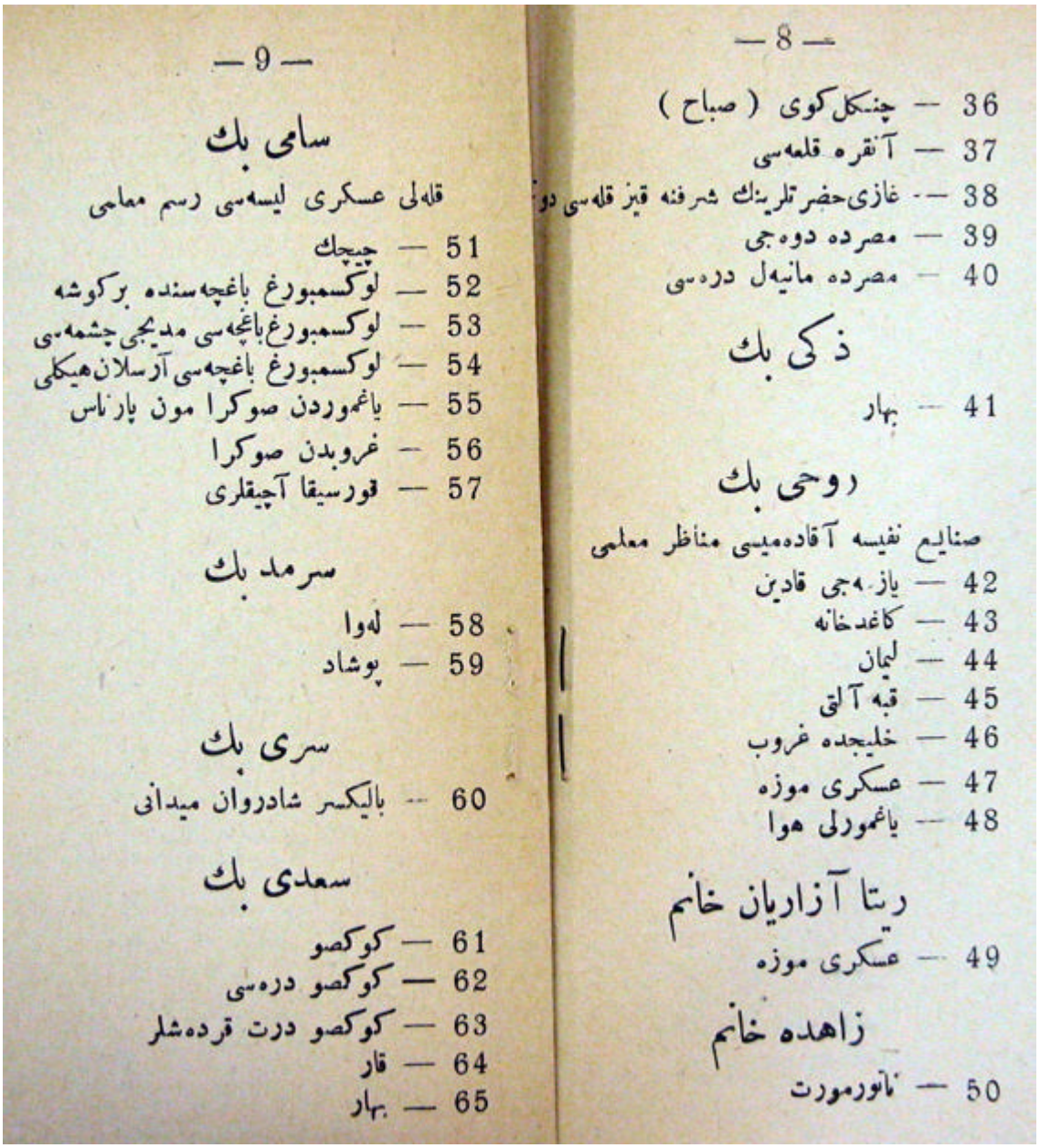
حاریلاؤس افندی

33 — كان درسی

خلیل پاشا

34 — وانی كویی
35 — قندیللی آقنتیسی

Ek: 116- Yapit 14-36 arasi fihrist (On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi)



— 8 —

36 — چنكل كوى (صباح)
37 — آنقره قلعه‌سى
38 — غازى‌حضرتلرينك شرفنه قيز قله‌سى دو
39 — مصرده دوه‌جى
40 — مصرده مانيه‌ل دره‌سى

ذكى بك

41 — بهار

روحى بك

صنايع نفيسه آقاده‌ميسى مناظر معلمى
42 — يازه‌جى قادين
43 — كاغدخانه
44 — ليمان
45 — قبه آلتى
46 — خليجده غروب
47 — عسكرى موزه
48 — ياغمورلى هوا

ريتا آزاريان خانم

49 — عسكرى موزه

زاهده خانم

50 — ناتورمورت

— 9 —

سامى بك

قله‌لى عسكرى ليسه‌سى رسم معلمى
51 — چيچك
52 — لوكسمبورغ باغچه‌سنده بركوشه
53 — لوكسمبورغ باغچه‌سى مديچى چشمه‌سى
54 — لوكسمبورغ باغچه‌سى آرسلان هيكلى
55 — ياغموردن صوكرا مون پارناس
56 — غروبدن صوكرا
57 — قورسيقا آچيقلرى

سرمد بك

58 — له‌وا
59 — پوشاد

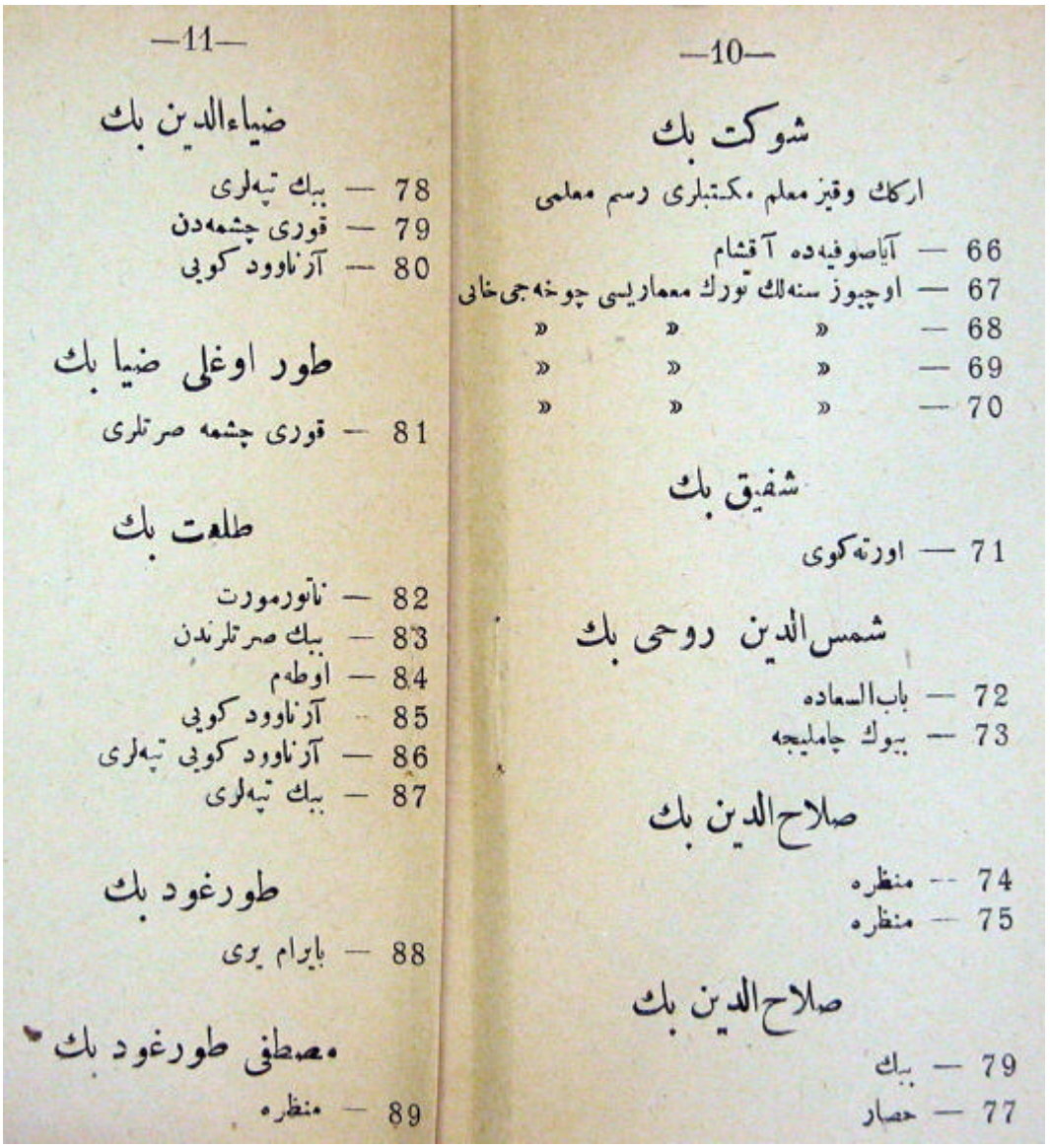
سرى بك

60 — باليكسر شادروان ميدانى

سعدى بك

61 — كوكصو
62 — كوكصو دره‌سى
63 — كوكصو درت قرده‌شلر
64 — قار
65 — بهار

Ek: 117- Yapit 37-51 arasi fihrist (On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi)



—10—

شوکت بك

ارکك وقیز معلم مکتبلری رسم معلمی

66 — آیاصوفیه‌ده آقشام
67 — اوچیوز سنه‌لك تورك معماریسی چوخه‌جی‌خانی
» » » — 68
» » » — 69
» » » — 70

شفیق بك

71 — اورته‌کوی

شمس‌الدین روحی بك

72 — باب‌السعاده
73 — بیوك چاملیجه

صلاح‌الدین بك

74 — منظره
75 — منظره

صلاح‌الدین بك

79 — بیك
77 — حصار

—11—

ضیاءالدین بك

78 — بیك تپه‌لری
79 — قوری چشمه‌دن
80 — آزناوود کوبی

طور اوغلی ضیا بك

81 — قوری چشمه صرتلری

طلعت بك

82 — ناتورمورت
83 — بیك صرتلرندن
84 — اوطه‌م
85 — آزناوود کوبی
86 — آزناوود کوبی تپه‌لری
87 — بیك تپه‌لری

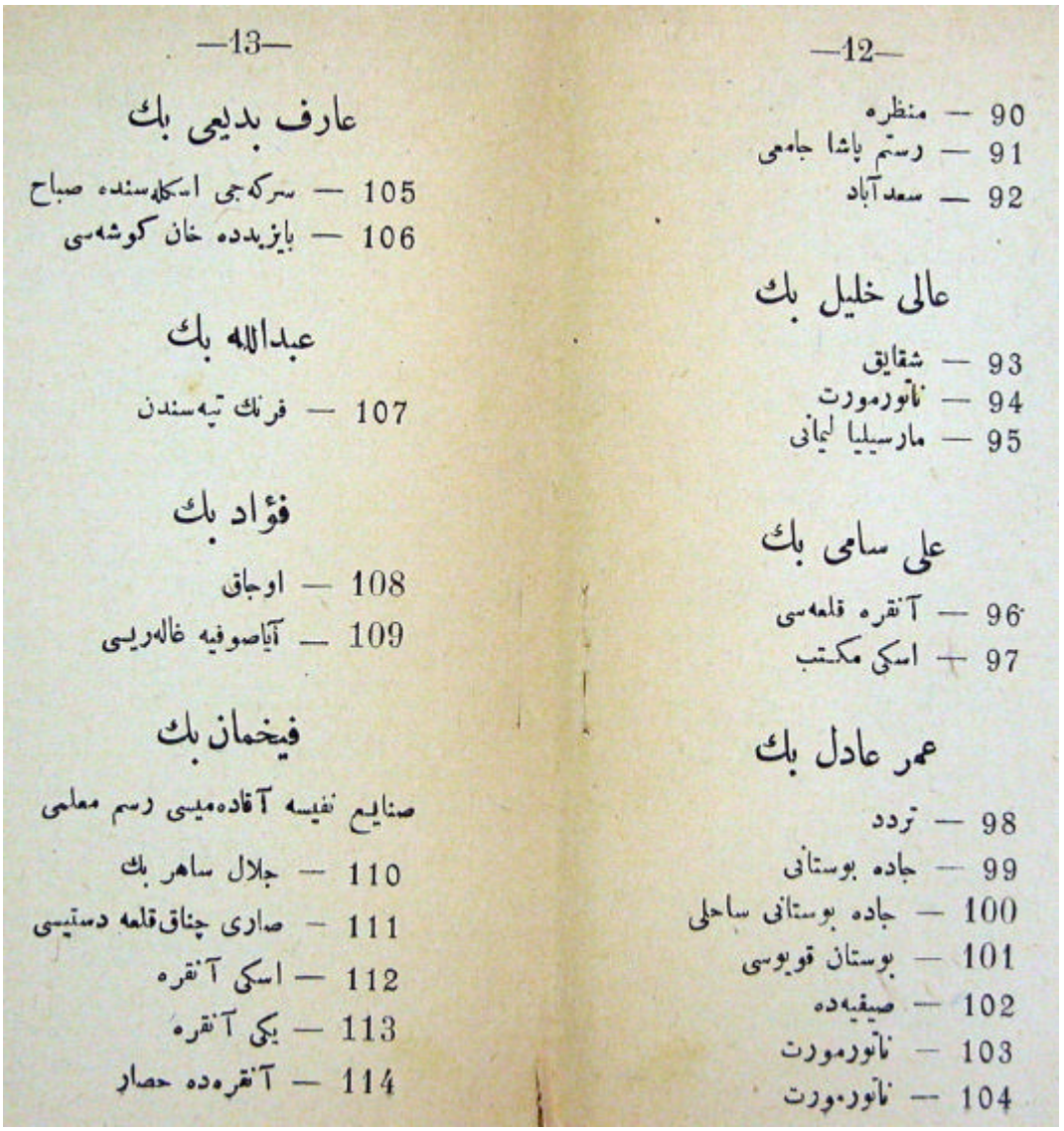
طورغود بك

88 — بایرام یری

مصطفی طورغود بك

89 — منظره

Ek: 118- Yapit 52-66 arasi fihrist (On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi)



—12—

90 — منظره
91 — رستم پاشا جامعی
92 — سعدآباد

عالی خلیل بك

93 — شقایق
94 — ناتورمورت
95 — مارسیلیا لیمانی

علی سامی بك

96 — آنقره قلعه‌سی
97 — اسکی مکتب

عمر عادل بك

98 — تردد
99 — جاده بوستانی
100 — جاده بوستانی ساحلی
101 — بوستان قویوسی
102 — صیفیه‌ده
103 — ناتورمورت
104 — ناتورمورت

—13—

عارف بدیعی بك

105 — سرکه‌جی اسکله‌سنده صباح
106 — بایزیدده خان کوشه‌سی

عبدالله بك

107 — فرنك تپه‌سندن

فؤاد بك

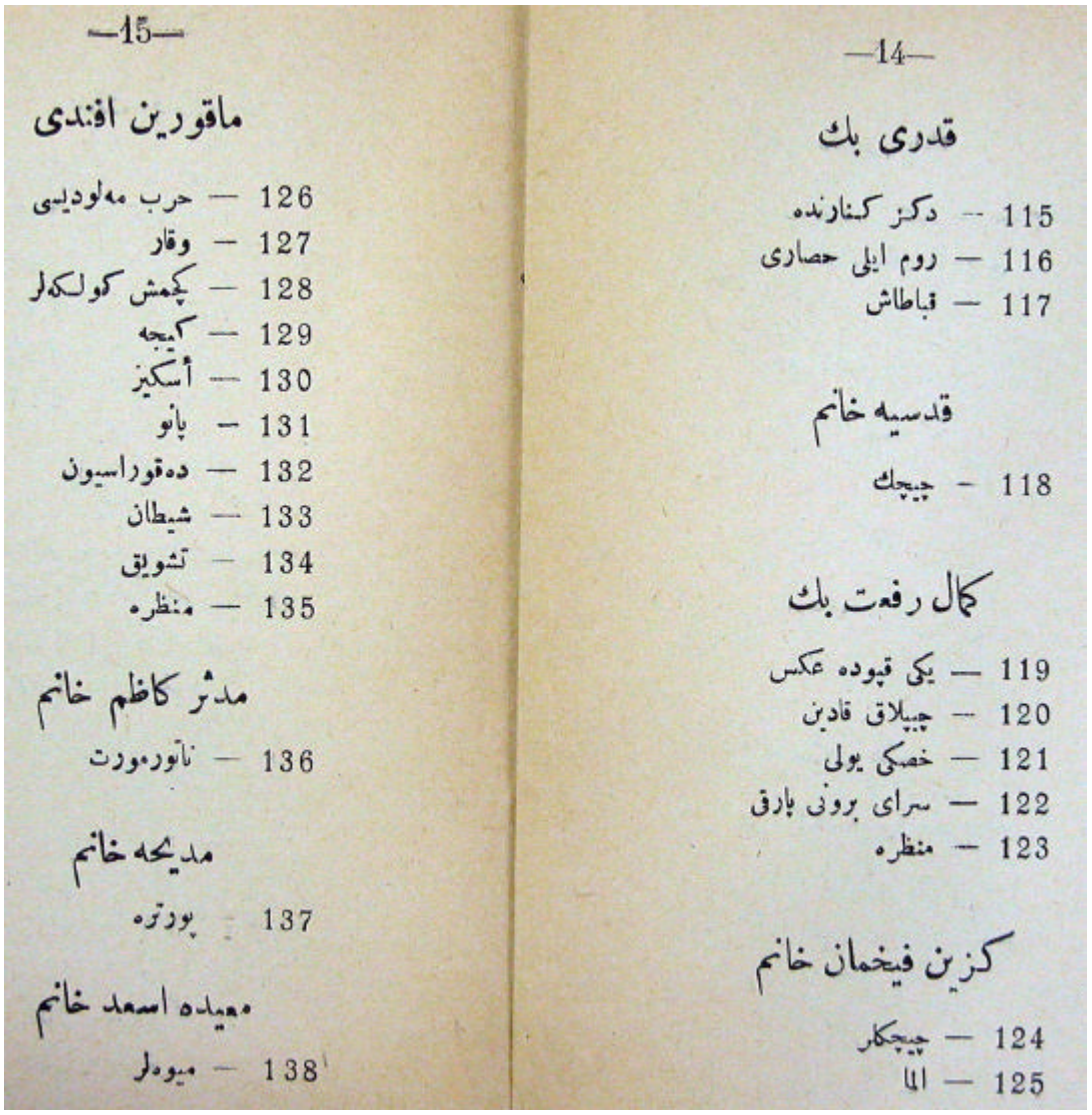
108 — اوجاق
109 — آیاصوفیه غاله‌ریسی

فیخمان بك

صنایع نفیسه آقاده‌میسی رسم معلمی

110 — جلال ساهر بك
111 — صاری چناق‌قلعه دستیسی
112 — اسکی آنقره
113 — یکی آنقره
114 — آنقره‌ده حصار

Ek: 119- Yapit 67-90 arasi fihrist (On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi)



—14—

قدری بك

115 — دکز کنارنده
116 — روم ایلی حصاری
117 — قباطاش

قدسیه خانم

118 — چیچك

کمال رفعت بك

119 — یکی قپوده عکس
120 — چیلاق قادین
121 — خصکی یولی
122 — سرای برونی بارق
123 — منظره

کزین فیخمان خانم

124 — چیچکلر
125 — الما

—15—

ماقورین افندی

126 — حرب مه‌لودیسی
127 — وقار
128 — چمش کولکه‌لر
129 — کمیجه
130 — أسکیز
131 — پانو
132 — ده‌قوراسیون
133 — شیطان
134 — تشویق
135 — منظره

مدثر کاظم خانم

136 — ناتورمورت

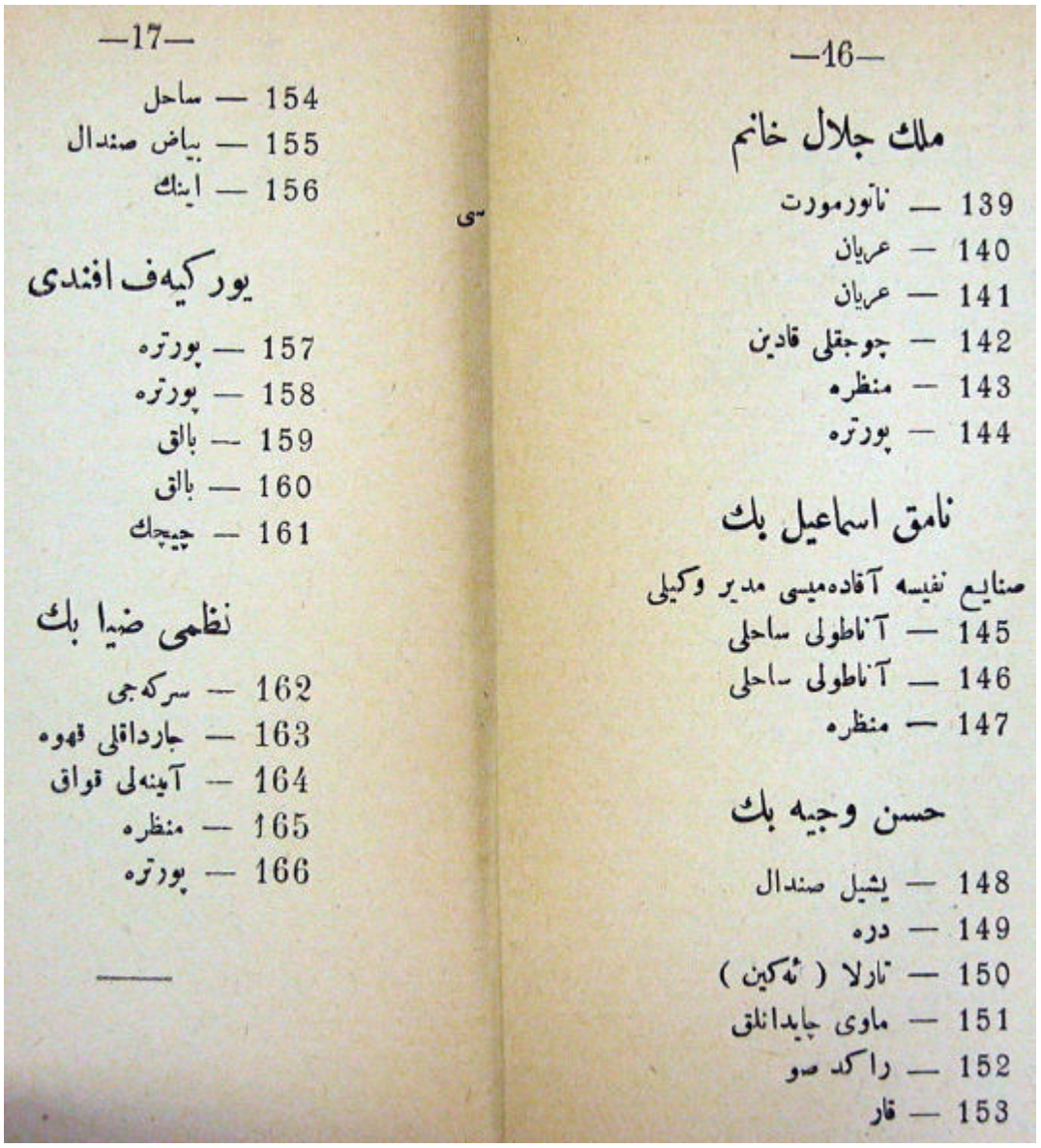
مدیحه خانم

137 — پورتره

معیده اسعد خانم

138 — میوه‌لر

Ek: 120- Yapit 91-115 arasi fihrist (On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi)



—16—

ملك جلال خانم

139 — ناتورمورت
140 — عريان
141 — عريان
142 — چوجقلى قادين
143 — منظره
144 — پورتره

نامق اسماعيل بك

صنايع نفيسه آقادەميسى مدير وكيلى
145 — آناطولى ساحلى
146 — آناطولى ساحلى
147 — منظره

حسن وجيه بك

148 — يشيل صندال
149 — دره
150 — تارلا (ئەكين)
151 — ماوى چايدانلق
152 — راكد صو
153 — قار

—17—

154 — ساحل
155 — بياض صندال
156 — اينك

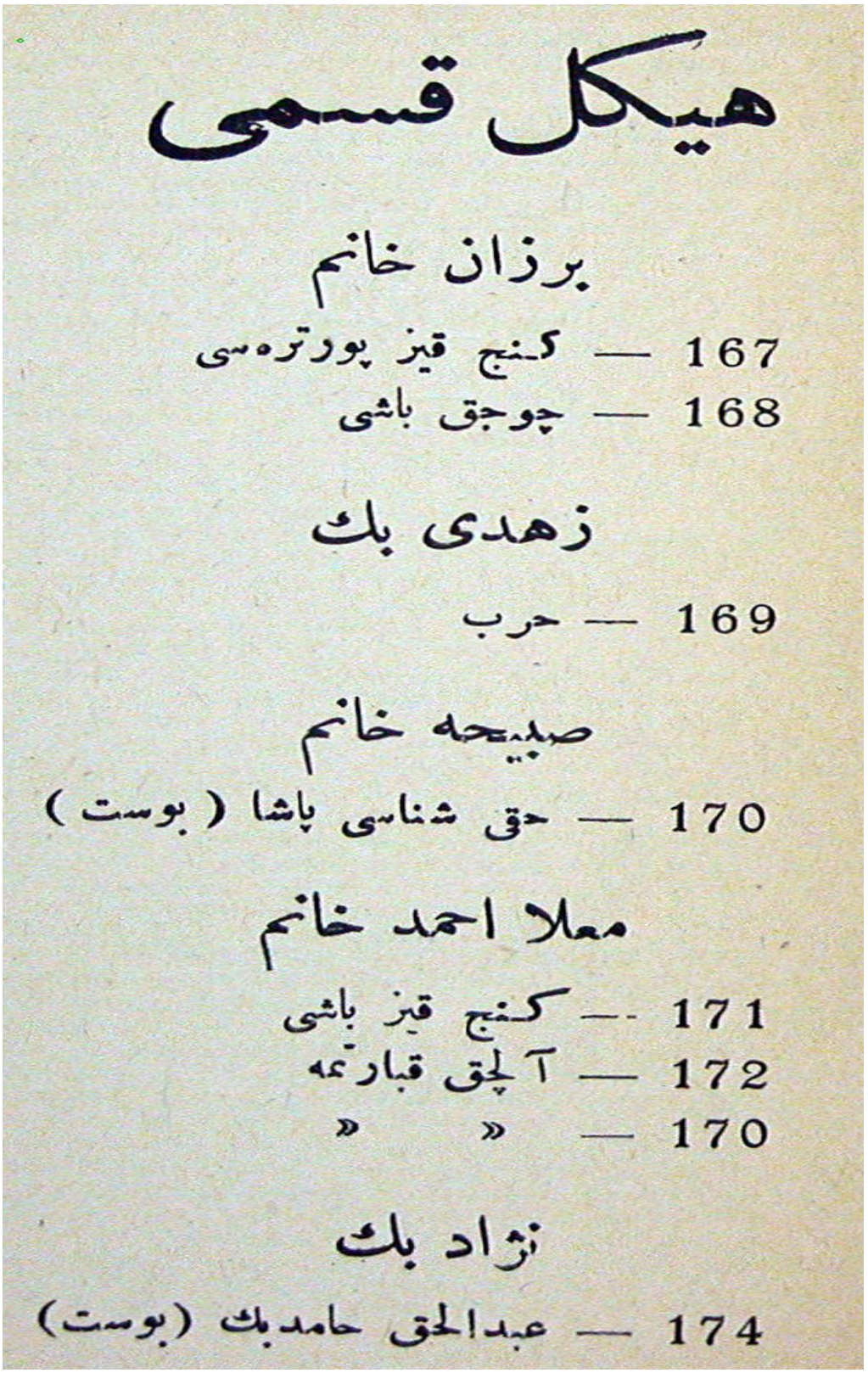
يوركيەف افندى

157 — پورتره
158 — پورتره
159 — بالق
160 — بالق
161 — چيچك

نظمى ضيا بك

162 — سركەجى
163 — جاردافلى قهوه
164 — آينەلى قواق
165 — منظره
166 — پورتره

Ek: 121- Yapit 116-139 arasi fihrist (On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi)


هیکل قسمی

برزان خانم

167 — کنج قیز پورتره‌سی

168 — چوجق باشی

زهدی بك

169 — حرب

صبیحه خانم

170 — حق شناسی پاشا (بوست)

معلا احمد خانم

171 — کنج قیز باشی

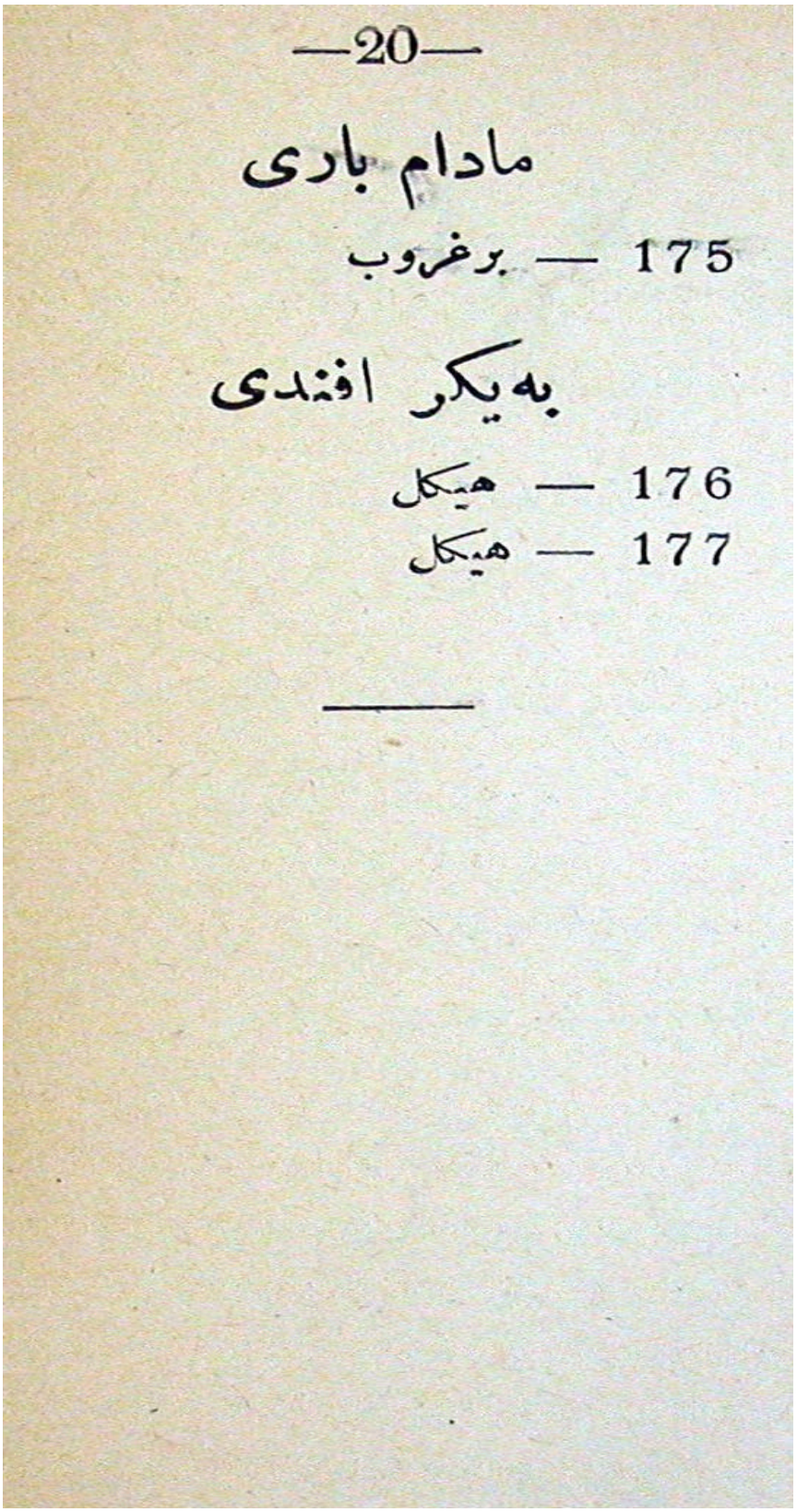
172 — آلچق قبارتمه

» » — 170

نژاد بك

174 — عبدالحق حامدبك (بوست)

Ek: 122- Yapit 140-166 arasi fihrist (On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi)



Ek: 123- Yapit 167-177 arasi fihrist (On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi)

KAYNAKÇA

1936 öncesi yararlanilan kaynaklar

Ahmet Hasim, (1921). Ressamlar Hakkinda Bir Mütalaa, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi: 10.

Ahmet Hasim, (1922) Bir Ressama Cevap, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi: 34.

Anonim, Bugün Resim Sergisi Açiliyor (16 Tesrin-i Sâni 1924). *Hakimiyet-i Millîye*

Anonim, Ankara'mizda Üçüncü Resim Sergisi (18 Subat 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Taksim Abidesi (11 Mart 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Türk Ocagi Binasi (24 Eylül 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, (1922), *Türk Ressamlar Cemiyeti Tarafindan Düzenlenen Dördüncü Galatasaray Resim Sergisi Fihristi*, Istanbul: Ali Sükrü Matbaasi.

Anonim, (1925). Eski Misir'in Harikalari, *Resimli Ay Mecmuasi*, Sayi: 7.

Anonim, (1925). Ressamlarimizin Bu Seneki Sergileri, *Resimli Ay*, Sayi: 7

Anonim, (1926) Ilim ve Sanat, *Servet-i Fünûn Mecmuasi*, Sayi: 1556.

Anonim, (1926) *Türk Ressamlar Cemiyeti Üçüncü Ankara Resim Sergisi Fihristi, Istanbul*, Millî Matbaa.

Anonim, (1926). Bugünkü Heykeltiras, *Servet-i Fünûn Mecmuasi*, Sayi: 1556.

Anonim, (1927). Bursa Ulu Camii, *Servet-i Fünûn Mecmuasi*, Sayi: 1610.

Anonim, (1928). Cumhuriyet Abidesi, *Türk Yurdu Mecmuasi*, Sayi: 202-41.

Anonim, Afgan Krali Hazretleri Dün Sanayi-i Nefise Sergisi'ni Ziyaret Ettiler (26 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Afgan Kraliçesi Hazretleri Resim Sergisinde, (27 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*

Anonim, Alisar Hafriyati (10 Agustos 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Ankara Resim Sergisi, (12 T.Evvel 1923). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Ankara'da Âsar-i Âtika Tahribati (25 Eylül 1925). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Ankara'nin Imari (22 Tesrin-i Sâni 1923). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Ankara'da Üçüncü Resim Sergisi, (27 Kanun-i Sâni 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Ayasuluk'ta Hafriyat (16 Agustos 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Besinci Ankara Resim Sergisinde Bir Saat (24 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Besinci Resim Sergisi Dün Küsad Edildi (25 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Bu Seneki Resim Sergisi, (20 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Yeni Resim Sergisi, (21 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Bugün Resim Sergisi Açiliyor, (16 Tesrin-i Sâni 1924). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Büyük Gazinin Resmi ve Heykelleri, (15 Temmuz 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Cumhuriyet ve Sanat (19 Tesrin-i Sâni 1923). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Dördüncü Resim Sergisi Muvaffakiyet Kazandi, (9 Haziran 1927). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Evkaf Oteli ve Mimar Kemal Bey (17 Subat 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Galatasaray Sergisi (1 Eylül 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Besinci Ankara Resim Sergisinde Bir Saat (24 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Galatasaray Sergisi, (1 Eylül 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Gazi Hazretlerinin Resimleri, (20 Tesrin-i Sâni 1927). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Gazi Hazretlerinin Resimlerini Yapacak Ressam Sehrimizde, (16 Tesrin-i Sâni 1927). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Gazi Mustafa Kemal Muallim Mektebi (5 Haziran 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Gazi Pasa Abidesi Için (13 Nisan 1923). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Gazi Pasa Hazretleri ve Sanat (24 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Gazimizin Büstleri, (27 Nisan 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Gazimizin Portresi, (7 Haziran 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Ikinci Bir Sanat Cemiyeti (20 Tesrin-i Sâni (Kasim) 1924). *Hakimiyet-i Millîye*

Anonim, Istanbul Resim Müzesi, (25 Temmuz 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Istanbul Resim Sergisi, (2 Agustos 1927). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Istanbul Resim Sergisi, (31 Temmuz 1927). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Izmir'in Imari Için Bir Teklif (3 Mayis 1923). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Kiymetli Ressamlarimiz (20 Eylül 1923). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Maarif Vekaleti'nde Resim Sergisi (1 Mart 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Maarif Vekaletinde Resim Sergisi (2 Mart 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Maarif Vekaletinde Resim Sergisi- Türk Ressamlar Cemiyetinin Üçüncü Sergisi Dün Açildi- (2 mart 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Macar Heykeltiras Gazimizin Heykelini Yapiyor (19 Subat 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Millî Çinciligimiz (13 Haziran 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Mimar Kemal Ölmedi, Yasiyor (16 Temmuz 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Muhterem Basvekilimiz Dün Dördüncü Sanayi-i Nefise Sergisini Küsad Buyurdu (27 Mayis 1927). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Resim Sergisi (14 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Resim Sergisi (15 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Resim Sergisi (17 Tesrin-i Sâni 1924). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Resim Sergisi (8 Nisan 1927). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Resim Sergisi (Galatasaray Resim Sergisi Bugün Açiliyor) (1 Agustos 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Resim Sergisi Açiliyor, (17 Subat 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Resim Sergisi Muvaffakiyet Kazandi, (9 Haziran 1927). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Resim Sergisi Münasebetiyle Ressamlarimiz Arasinda (Halil Pasa) (4 Haziran 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Resim Sergisi Münasebetiyle Ressamlarimiz Arasinda (Sevket Bey) (5 Haziran 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Resim Sergisi Münasebetiyle Sanatkarlarimiz Arasinda (Hikmet Bey), (8 Haziran 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Resim Sergisi Münasebetiyle Sanatkarlarimiz Arasinda (Rezan Ramiz Hanim) (6 Haziran 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Resim Sergisi (4. Ankara Resim Sergisi), (26 Mayis 1927). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Resim Sergisi (Yarin Müze Binasinda Açiliyor) (25 Mayis 1927). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Resim Sergisi, (21 Eylül 1923). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Resim Sergisinde (12 Mart 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Resim Sergisinde (14 Kânun-i Evvel1924). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Resim Sergisinde (19 Tesrin-i Sâni 1924). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Resim Sergisinde (7 Kânun-i Evvel1924). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Resim Sergisindeki Tablolar (18 Haziran 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Resim Sergisindeki Tablolar (18 Haziran 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Resim Sergisinin Ilk Cumasi (21 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Ressamlar Serefine, (3 Haziran 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Sanatkar Kanonika Gazinin Heykelini Hazirliyor (28 Mart 1927). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Sanayi-i Nefise Encümeni (9 Eylül 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Sanayi-i Nefise Encümeni Bazi Azalarini Tayin Etti (15 Mayis 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Sanayi-i Nefise Encümeni Içtima' Edecek (23 Agustos 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Sanayi-i Nefise Encümeni Istanbul'da Toplanarak Bazi Kararlar Alacaktir (16 Mayis 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Sanayi-i Nefise Heyeti (30 Mayis 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Sanayi-i Nefise Sergisi Hakkinda Talimatname (20 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Tutankamon ve Bir Medeniyet Devri (11 Mart 1923). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Türk Haliciligi Hiçbir Zaman Yunanistan'a Intikal Etmemistir (1 Temmuz 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Türk Sanatkarlari (19 Mart 1927). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Türkiye'de Debbaglik ve Nesih Sanati (19 Eylül 1923). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Yeni Meclis Binasi (25 haziran 1924). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Yeni Resim Sergisi (21 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim, Yeni Rus Sanatinda Beliren Ruh Nedir?, *Resimli Ay Mecmuasi,* Sayi: 5.

Anonim, Resim Sergisi, (8 Nisan 1927). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim,Türk Ressamlari, (22 Temmuz 1923). *Hakimiyet-i Millîye*.

Anonim (1922). *Çemberlitas Serbest Resim Atölyesi Tarz-i Mesai-i Program-i Umumiyesi*, Matba-i Bahriye.

Anonim, (1923). *Türk Ressamlar Cemiyeti Besinci Galatasaray Resim Sergisi Fihristi,* Istanbul: Dersaadet Kagitçilik ve Matbaacilik Osmanli Anonim Sirketi.

Anonim, (1924). *Türk Ressamlar Cemiyeti Altinci Resim Sergisi Fihristi, Istanbul: Millî Matbaa*, Istanbul.

Anonim, (1924). Resim Sergisi, *Millî Mecmua*, Sayi:15

Anonim, (1927). *Türk Sanayi-i Nefise Birligi Resim Subesi Dördüncü Ankara Resim Sergisi Fihristi,* Istanbul: Millî Matbaa.

Anonim, (1927). Hükümet Merkezimizde Büyük Gazinin Iki Heykeli Dikildi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 49.

Anonim (1927). *Türk Sanayi-i Nefise Birligi Resim Subesi On Birinci Galatasaray Resim Sergisi Fihristi,* Istanbul.

Anonim, (1928). *Türk Sanayi-i Nefise Birligi Resim Subesi Besinci Ankara Resim Sergisi Fihristi,* Istanbul: Millî Matbaa.

Anonim, (1928). *Türk Sanayi-i Nefise Birligi Resim Subesi On Ikinci Galatasaray Resim Sergisi Fihristi,* Istanbul: Millî Matbaa.

Ayin.mim., (1928). Ankara'da Besinci Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 79.

Baha Sait, (1927). Ressam Hüseyin Avni Lifij'in Hayatindan Birkaç Parça, *Resimli Ay Mecmuasi*, Sayi: 5.

C.S., (1928). Besinci Ankara Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi,* Sayi: 80.

Çavdar Hisarda Âsar-i Âtika Tetkikati Yapiliyor (2 Tesrin-i Evvel 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Dal. Mim., (1922). Resim, *Dergâh Mecmuasi,* Sayi: 27.

Dergâh, (1922a). Ressamlar Diyorlar ki, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi: 33.

Dergâh, (1922b). Ressamlar Diyorlar ki, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi: 34.

F., (1922). Resim, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi: 32.

Falih Rifki, (1928a). Abide, *Muhit Mecmuasi*, Sayi: 1.

Falih Rifki, (1928b). Fikir ve Sanat Ankara'si, *Türk Yurdu*, Sayi: 196-35.

Falih Rifki, Inkilâbin Ilmi ve Sanati (15 Temmuz 1925). *Hakimiyet-i Millîye*.

Gabriel, (1927). Muasir Resim Sanati, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 54.

H. Avni Lifij, Bir Ressamimizin Fikri (22 Tesrin-i Evvel 1923). *Hakimiyet-i Millîye*.

H. Avni Lifij, Bir Ressamimizin Hanimlara Tesekkürü, (8 Kanun-i Evvel1924). *Hakimiyet-i Millîye*.

H. Avni Lifij, Galeriler (1 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923). *Hakimiyet-i Millîye*.

H. Avni Lifij, Galeriler 2 (18 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1923). *Hakimiyet-i Millîye*.

H. Avni Lifij, Sanayi-i Nefisemizi Nasil Bir Ciddiyet Isâl Eder? (18 k. Evvel 1924). *Hakimiyet-i Millîye*.

H. Avni Lifij, (1927a). Muasir Ressamlik ve Nazariyeleri(2), *Türk Yurdu Mecmuasi*, Sayi: 188-27.

H. Avni Lifij, (1927b). Muasir Ressamlik ve Nazariyeleri(3), *Türk Yurdu Mecmuasi*, Sayi: 190-29.

H. Avni Lifij, (1927c). Muasir Ressamlik ve Nazariyeleri(1), *Türk Yurdu Mecmuasi*, Sayi: 187-26.

H.Avni Lifij, Ressamlik ve Sergiler, (24 Eylül 1923). *Hakimiyet-i Millîye*.

Halil Edhem, (1926). Ankara'da Ogüst Mabedi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 21.

Hasan Ali, (1924). Genç Ressamlar Sergisi Münasebetiyle, *Millî Mecmua*, Sayi: 17.

Hasan Vecih Bey, (1926). Dördüncü Ankara Resim Sergisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 31.

Heykeltiras Ali Nijad (1924). Galatasaray'daki Meshere Dair, *Millî Mecmua*, Sayi: 30.

Ismail Hakki, (1926). Bugünkü Mimarlik Nereye Gidiyor, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 5.

Köprülüzade Fuad, (1928). Eski Tarih Eserlerimizi Yakmali mi?, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 85.

Köprülüzade Mehmed Fuat, (1926). Müstakbel ilim ve Sanat Müesseselerimiz, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 19.

Mehmet Hulusi, Abide ve Heykele Cevaz Vardi. (7 Mart 1923). *Hakimiyet-i Millîye*.

Mehmet Izzet, (1920). Süleymaniye Camii Serifi, *Mahfil Mecmuasi*, Sayi: 20, s. 215-216.

Mehmet Mesih, (1924a). Resim Sergisinde, *Millî Mecmua*, Sayi: 15.

Mehmet Mesih, (1924b). Serbest Resim Atölyesi Üçüncü Resim Sergisi, *Millî Mecmua*, Sayi:18.

Mehmet Mesih, (1927a). Ressam Avni Lifij Merhum, *Millî Mecmua*, Sayi: 89.

Mehmet Mesih, (1927b). Türk Sanayi-i Nefise Birligi Ankara Resim Sergisi, *Millî Mecmua*, Sayi: 88.

Mehmet Mesih, (1928). Hattat Mektebi Resim Sergisi, *Millî Mecmua*, Sayi: 106.

Mehmet Said, (1926). Kadin Hattatlarimiz (Düriye Hanim), *Resimli Ay Mecmuasi*, Sayi: 9.

Millî Mecmua, (1924a), Resim Salonu, *Millî Mecmua*, Sayi: 16.

Millî Mecmua, (1924b). Serbest Resim Atölyesi Üçüncü Resim Sergisi, Sayi:18.

Millî Mecmua, (1924c). Türk Ressamlar Cemiyeti Resim Sergisi, *Millî Mecmua*, Sayi: 19.

Millî Mecmua, (1925a). Türk Ressamlar Cemiyeti, *Millî Mecmua*, Sayi: 42.

Millî Mecmua, (1925b). Türk Ressamlar Cemiyeti Resim Sergisi, *Millî Mecmua*, Sayi: 44.

Millî Mecmua, (1926a). Türk Sanayi-i Nefise Dünkü Resim Sergisi, *Millî Mecmua*, Sayi: 66.

Millî Mecmua, (1926b). Ressam Avni Lifij Beyin Ak Gün Adli Tablosu, *Millî Mecmua*, Sayi: 74.

Millî Mecmua, (1928a). Ressam H. Avni Lifij Bey, *Millî Mecmua*, Sayi: 111.

Mimar Hikmet, 1928 Resim Sergisi (22 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Mimar Hikmet, Millî Mimari ve Modern Stil (4 Tesrin-i Sâni 1927). *Hakimiyet-i Millîye*.

Mimar Hikmet, Mimar Sinan (31 Mart 1927). *Hakimiyet-i Millîye*.

Mimar Hikmet, Sehirlerin Imari ve Tesisi (2 Kanun-i Sâni 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Mimar Hikmet, (1928b). Türk Mimarisi: Mezar Taslari, *Türk Yurdu Mecmuasi*, Sayi: 197-36.

Mimar Hikmet, (1928c). Türk Mimarisi: Türk Mimarisinde Ahsap Isçiligi, *Türk Yurdu Mecmuasi*, ayi: 199-38.

Mimar Kemaleddin, Hükümet Binalari (4 Mart 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Mimar Semih, (1921). Osmanli Türkünün Cami, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi: 5.

Muallim Kazim Sevinç, (1927). Sanat Tahlilleri (Galatasaray Resim Sergisi), *Ictihad Mecmuasi*, Sayi:235.

Mustafa Sekib, (1922a). Resmin Ruhiyati ve Ressamlarimiz, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi:33.

Mustafa Sekip, (1922b). Resim ve Metafizik, *Dergâh Mecmuasi*, 20 Eylül 1338(1922), Sayi: 35.

Namdar Rahmi, (1927). Sanat ve Gençlik, *Yeni Fikir Mecmuasi*, Sayi: 27.

Nureddin Ibrahim, Hiristiyan ve Islam Sanatlarina Bir Nazar (1 Mayis 1928). *Hakimiyet-i Millîye*.

Nureddin Ibrahim, Millî Sanat (15 Tesrin-i Evvel (Ekim) 1926). *Hakimiyet-i Millîye*

Nureddin Ibrahim, Sanat Bahisleri-Sanayi-i Tezyiniye (23 Subat 1927). *Hakimiyet-i Millîye*.

Nurettin Ibrahim, Millî sanat (3 Nisan 1927). *Hakimiyet-i Millîye*.

Orhan Seyfi, (1928). Cumhuriyet Abidesi Karsisinda, *Muhit Mecmuasi*, Sayi: 1.

Ruhi Bey, (1922). Ressam Ruhi Beyin Cevabi, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi: 34.

Rusen Esref, Ankara'nin Imari (21 Tesrin-i Evvel 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Sabiha Ziya, (1927). Ilk Türk Kadin Heykeltiras (Sabiha Ziya), *Resimli Ay Mecmuasi*, Sayi: 7.

Seyyah Bey, (1925). Meçhul Sehidin Huzurunda, *Resimli Ay Mecmuasi*, Sayi: 8.

Sahabeddin, (1924a). Türk Ressamlari: Seyyid Bey, *Millî Mecmua*, Sayi: 7.

Sahabeddin, (1924b). Türk Ressamlari: Nami Dede, *Millî Mecmua*, Sayi: 10.

Sahabeddin, (1924c). Türk Ressamlari: Said Efendi, *Millî Mecmua*, Sayi: 10.

Sehabeddin, (1924d). Türk Ressamlari: Ibrahim Pasa, *Millî Mecmua*, Sayi: 11.

Sehabeddin, (1924e). Türk Ressamlari: Tevfik Pasa, *Millî Mecmua*, Sayi: 13.

Sahabeddin, (1924f). Türk Ressamlari: Ahmet Ali Pasa, *Millî Mecmua*, Sayi: 15.

Sahabeddin, (1924g). Türk Ressamlari: Zekai Pasa, *Millî Mecmua*, Sayi: 16,

Sahabeddin, (1924h). Türk Ressamlari: Hüsnü Yusuf Bey, *Millî Mecmua*, Sayi: 17.

Sahabeddin, (1924i). Türk Ressamlari: Yusuf Ziya Pasa", *Millî Mecmua*, Sayi: 18,

Sahabeddin, (1924j). Türk Ressamlari: Nuri Pasa", *Millî Mecmua*, Sayi: 19.

Sahabeddin, (1924k). Türk Ressamlari: Arif Pasa, *Millî Mecmua*, Sayi: 25.

Sehabeddin, (1925). Türk Nakkas Tarihinde Mevleviler, *Millî Mecmua*, Sayi: 42.

Sahabeddin, (1928). Türkiye Haricinde Türk Abideleri, *Yeni Fikir Mecmuasi*, Sayi: 34.

Vahid Bey, (1921a). Auguste Rodin, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi: 9.

Vahid Bey, (1921b). Sanat, *Dergâh Mecmuasi*, Sayi:10.

Vahid Bey, (1926). Empresyonizm, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 31.

Vahid Bey, Resim Sergisi Münasebetiyle (3 Mart 1926). *Hakimiyet-i Millîye*.

Vahid Bey, (1927a). Musa'nin Heykeli, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 26.

Vahid Bey, (1927b). Ankara'da Zafer Abidesi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 57.

Vahid Bey, (1928). Sanayi-i Nefise Akademisi, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 68.

Ziya Gökalp, Türk Harsi ve Osmanli Medeniyeti (16 Mayis 1923). *Hakimiyet-i Millîye*.

Ziyaettin Fahrettin, (1926). Sanatin Mensei ve Mahiyeti, *Hayat Mecmuasi*, Sayi: 18.

Elif Naci, (1933). *On Yilda Resim (1923-1933)*, Gazetecilik ve Matbaacilik T.A.S.

1936 Sonrasi yararlanilan kaynaklar

Akbiyik, Y., Eraslan C. (2002). Çok Partili Döneme Geçis Denemeleri ve Inkilâba Karsi Tepkiler, *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II*, Ankara: Atatürk Arastirma Merkezi.

Akyüz, Y. (1994) Atatürk'ün Egitim Tarihindeki Yeri, *I. Uluslar Arasi Atatürk Sempozyumu*, Ankara: Atatürk Arastirma Merkezi.

Arik, O. (1990). Güzel Sanatlar, *Millî Kültürümüz Üzerine Genel Görüsler*, Ankara: Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayini, Sayi: 46.

Arsal, O. (1999). *Osmanli Resminin Sosyolojisi*, Istanbul: Yapi Kredi Yayinlari.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II (1997), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basimevi.

Avci, C. (2002). Güzel Sanatlar Alaninda Gelismeler, *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II*, Ankara: Atatürk Arastirma Merkezi Yayinlari.

Baser, V. (1998). Sosyo-Kültürel Yapi Degisme ve Kültürel Çesitlilige Yönelik Tutumlar, *Yeni Türkiye*, Sayi: 23-24.

Baskan, S. (1997). *Tanzimat'tan Cumhuriyete Türk Resmi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basimevi.

Bayrak, M. O. (1994). *Gazete ve Dergiler Sözlügü*, Istanbul: Küll Yayinlari.

Berk, N. (1974). Türkiye'de Resim ve Ressamlar 3, *Hayat Tarih Mecmuasi.*

Berk, N.(1975). *Istanbul Resim ve Heykel Müzesi*, Istanbul: Akbank Yayinlari.

Berk, N., Gezer, H. (1973) *Elli Yilin Türk Resim ve Heykeli*, Istanbul: Is Bankasi Yayinlari.

Bozkurt G. (2002). Egitim ve Ögretimdeki Gelismeler, *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II*, Ankara: Atatürk Arastirma Merkezi.

Bölükbasi, B. (2000). *Cumhuriyet Öncesi Resim Sanati Kronolojisi* (1800-1923), (Yayinlanmamis Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Resim-Is Egitimi Ana Sanat Dali Resim Egitimi Sanat Dali, Istanbul.

Bursalioglu, Z. (1994). Atatürkçü Egitim Üzerine, *I. Uluslar Arasi Atatürk Sempozyumu*, Ankara: Atatürk Arastirma Merkezi.

Cezar M. (1995). *Sanatta Bati'ya Açilis ve Osman Hamdi*, Istanbul: Erol Kerim Aksoy Kültür, Egitim, Spor ve Saglik Vakfi Yayinlari, Cilt. 2.

Çandir, M. (1992). *Millî Mecmua (1-50. Sayilar) Inceleme ve Seçilmis Metinler*, (Yayinlanmamis Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyati Anabilim Dali Yeni Türk Edebiyati, Sivas.

Degirmenci, U. (1996).Resimli Ay Mecmuasi (Inceleme-Fihrist-Metin), (Yayinlanmamis Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyati Egitimi, Erzurum.

Demirel, A. (2001). *Ismet Inönü Defterler (1919-1973)*, Istanbul: Yapi Kredi Yayinlari.

Derman M. U. (1998). Cumhuriyet Devrindeki Türk Hat Sanati, *Yeni Türkiye*, Ankara:

Duman, H. (2000). *Osmanli-Türk Süreli Yayinlari ve Gazeteleri (1828-1928)*, Ankara: Enformasyon ve Dokümantasyon hizmetleri Vakfi, Cilt.1-2-3.

Egribel, I.E. (1990). *Resim Sanati ve Türk Resminde Batililasma Egilimleri* (Yayinlanmamis Doktora Tezi), Istanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Bölümü, Istanbul.

Elibal, G. (1973). *Atatürk, Resim-Heykel*, Istanbul: Türkiye Is Bankasi Yayinlari.

Ersel, H., Kuyas, A. vd, (Yay. Kur.) (2002). *Cumhuriyet Ansiklopedisi*, Istanbul, Yapi Kredi Yayinlari.

Feyzioglu, T. (1987). Türk Inkilabinin Temel Tasi: Laiklik, *Atatürk Yolu*, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Arastirma Merkezi.

Giray, K. (1998). Cumhuriyet Dönemi Türk Resim ve Heykel Sanati Gelisim Çizgisi, *Yeni Türkiye*, Ankara: Gökçe Teknik/Semih Ofset, Sayi: 23-24.

Gökçe Teknik/Semih Ofset Sayi: 23-24, s. 3173.

Gövsa, I. A. (1981). Muallim Ordusu, *Atatürk Devri Fikir Hayati II*, Ankara: Kültür Bakanligi Yayinlari.

Gül, A. (1998). Demokratiklesme ve Modernlesme Sürecinde Türkiye'de Kültür, *Yeni Türkiye*, Sayi: 23-24.

Günes, I. (1997). *Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Düsünce Yapisi*, Ankara: Türkiye Is Bankasi Kültür Yayinlari.

Gürses, H. (1994). Atatürk ve Millî Egitim, *I. Uluslar Arasi Atatürk Sempozyumu*, Ankara: Atatürk Arastirma Merkezi.

Irdelp, N. Ö. (1981). Kültür Inkilabimiz, *Atatürk Devri Fikir Hayati II*, Ankara: Kültür Bakanligi Yayinlari.

Kantas, Z. (2001). *Mahfil Dergisi -Seçme Yazilar-*, (Yayinlanmamis Yüksek Lisans Tezi), Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyati Anabilim Dali, Istanbul

Kaplan, M., Enginün, I. (Haz) (1981). Reis-i Cumhur Gazi Mustafa Kemal Hazretleri'nin Maarife Müteallik Nutuklarindan, *Atatürk Devri Fikir Hayati II*, Ankara: Kültür Bakanligi Yayinlari.

Karagözoglu, Galip (1994). Atatürk'ün Egitim Savasi, *I. Uluslar Arasi Atatürk Sempozyumu*, Ankara: Atatürk Arastirma Merkezi.

Kili, S. (1995) Atatürk Devrimi, Ankara: Türkiye Is Bankasi Kültür Yayinlari.

Köprülüzade Fuad, (1981). Ilim ve Mefkure, *Atatürk Devri Fikir Hayati II,* Ankara: Kültür Bakanligi Yayinlari,

Kologlu, O. (1999). *Cumhuriyetin Ilk Onbes Yili (1923-1938)*, Istanbul: Boyut Kitaplari.

Naipoglu, S. (1991) *Osmanli Ressalar Cemiyeti Gazetesi* (Yayinlanmamis Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim-Is Egitimi Bölümü, Ankara.

Osma, K. (1998). Cumhuriyet Dönemi Anit Heykelleri (1923-1946) (Yayinlanmamis Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dali, Ankara

Özgü, M. (1994). Atatürk'ün Istedigi Düzeye Ulasmak Güzel Sanatlar Alaninda, *I. Uluslar Arasi Atatürk Sempozyumu*, Ankara: Atatürk Arastirma Merkezi.

Özgül, S.Z. (1990). *Türk Resminde Çagdasliga Geçis Asamalari ve Çagdas Türk Resmi,* (Yayinlanmamis Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Soyak, H. R. (1973) *Atatürk'ten Hatiralar*, Istanbul: 1973, Yapi ve Kredi Bankasi Yayinlari.

Samsutdinov, A. M. (1999). *Türkiye Ulusal Kurtulus Savasi Tarihi 1918-1923*, (Çev. Ataol Behramoglu), Istanbul: Dogan Kitapçilik,

Tansug, S. (1991). *Çagdas Türk Sanati,* Istanbul: Remzi Kitabevi.

Tansug, S. (1998) *Cumhuriyetin 75. yilinda Türk Resmi,* Istanbul: Türkiye Is Bankasi Yayinlari.

Tasdelen, Ö. (2003). *Türk Resim Sanatinda Galatasaray Sergileri* (Yayinlanmamis Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Türkiyat Arastirmalari Enstitüsü, Istanbul.

Toros, T. (1988). *Ilk Kadin Ressamlarimiz*, Istanbul: Ak Yayinlari.

Tural, S. (1998).Cumhuriyet, Degerlere Sahip Çikmadir, *Yeni Türkiye*, Ankara: Gökçe Teknik/Semih Ofset, Sayi: 23-24.

Yalçin, A. (1998). *Hayat Mecmuasi'ndaki Sanat, Edebiyat ve Fikir Yazilarinin Siniflandirilmasi ve Degerlendirilmesi*, (Yayinlanmamis Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyati Bilim Dali, Ankara.

Yasa Yaman, Z. (1992). *1930-1950 Yillari Arasinda Kültür ve Sanat Ortamina Bir Bakis: d Grubu* (Yayinlanmamis Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bililer Enstitüsü, Ankara.

Yasa Yaman, Z. (1994). Türk Resminde Kadinin Degisen Imgesi, *XIII. Sanat Tarihi Arastirmalari Haberlesme Semineri*, Istanbul.

Yasa Yaman, Z. (1994). Türk Resminde Kadinin Degisen Imgesi, *XIII. Sanat Tarihi Arastirmalari Haberlesme Semineri*, Istanbul.

Yasa Yaman, Z. (1996). Cumhuriyet Dönemi Resim Sanati, *Türkiye'de Sanat*, Sayi: 24, Istanbul.

Yasa Yaman, Z. (2002). Cumhuriyet'in Ideolojik Anlatimi Olarak Anit ve Heykel, *Sanat Dünyamiz*, Sayi: 82, Istanbul.

Yasa Yaman, Z. (2003). Degisen Manzaralar: Kültür ve Modernite, *Sanat Dünyamiz*, Sayi: 89, Istanbul.

Yenisehirlioglu, F. (1993). Sanatta Osmanli Imparatorlugu Fransa Etkilesimi, *Osman Hamdi Bey ve Dönemi Sempozyumu*, Ankara: Tarih Vakfi Yayinlari.

Yildiz, O. (1991). *Ictihad Mecmuasi (201-264.Sayilar) (Inceleme ve Edebiyatla Ilgili Metinler),* (Yayinlanmamis Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyati Anabilim Dali Yeni Türk Edebiyati, Sivas.

SÜRELI YAYINLARIN IÇERIK VE SAYISAL DÖKÜMÜ

	MIMARI	HEYKEL	RESIM	SEHIR IMARI	MÜZELER	SANAYI-I	MILLI ARMA	ARKEOLOJI	DIGER	TOPLAM
HAKIMIYET-I MILLIYE	44	153	42	46	25	31	10	46	120	**517**
DERGAH MECMUASI	2	5	7	*	*	*	*	*	7	**21**
HAYAT MECMUASI	20	6	29	*	2	1	*	6	42	**106**
ICTIHAD MECMUASI	*	*	2	*	1	*	*	1	11	**15**
MAHFIL MECMUASI	4	*	*	*	*	*	*	*	4	**8**
MILLI MECMUA	21	*	25	*	3	3	1	*	59	**112**
MUHIT MECMUASI	*	2	*	*	*	*	*	*	1	**3**
RESIMLI AY MECMUASI	1	2	3	*	*	*	*	4	3	**13**
SERVET-I FÜNUN	2	1	2	*	1	*	*	3	6	**15**
TÜRK YURDU	5	1	4	*	*	*	*	*	9	**19**
YENI FIKIR MECMUASI	2	*	*	*	*	*	*	1	4	**7**
TOPLAM	101	171	115	46	32	35	11	61	266	**836**

*** Ilgili Konuyu Içeren Yazi Bulunmamaktadir**

1920-1928 YILLARI ARASINDA GERÇEKLESTIRILEN SERGILER VE KATILAN SANATÇILAR

		SERGILER												
	SANATÇILAR	**I. Ankara Resim Sergisi-1923**	**II. Ankara Resim Sergisi-1924**	**III. Ankara Resim Sergisi-1926**	**IV. Ankara Resim Sergisi-1927**	**V. Ankara Resim Sergisi-1928**	**Galatasaray Resim Sergisi-1920**	**Galatasaray Resim Sergisi-1921**	**Galatasaray Resim Sergisi-1922**	**Galatasaray Resim Sergisi-1923**	**Galatasaray Resim Sergisi-1924**	**Genç Ressamlar Resim Sergisi-1924**	**Serbest Resim Atölyesi 3. Sergi-1924**	**Gal Res Ser**
1	**Abdullah Bey**	_	_	_	4	_	_	_	_	_	_	_	_	
2	**Abdurrahman Bey**	_	_	_	_	1	_	_	_	_	_	_	_	
3	**Âbirin Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	1	_	_	_	
4	**Ahmet Bey**	_	_	6	5	2	_	_	2	2	3	_	_	
5	**Ahmed Ihsan Bey**	x	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	4	
6	**Ahmet Mithat Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	3	_	_	
7	**Ahmet Zeki Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
8	**Ahmed Ziya (Akbulut) Bey**	x	_	_	_	_	6	_	_	4	_	_	_	
9	**Ali Bey**	_	_	1	1	_	_	_	_	_	2	_	_	
10	**Ali Avni (Çelebi) Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
11	**Ali Cemal Bey**	_	_	_	_	_	_	_	2	_	_	_	_	
12	**Ali Halil Bey**	_	_	_	_	2	_	_	_	_	_	_	_	
13	**Ali Münib Bey**	_	_	_	_	3	_	_	_	_	_	_	_	

14	**Ali Riza Bey (Hoca)**	x	–	4	7	4	–	–	–	–	8	–	1*	
15	**Ali Riza Bey (Binbasi)**	–	–	–	–	–	–	–	–	6	–	–	–	
16	**Ali Sami (Boyar) Bey**	1	–	–	–	–	–	–	–	4	7	–	–	
17	**Arif Bedii (Kaptan) Bey**	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
18	**(Viçen) Arslanyan**	–	–	–	–	2	10	7	4	–	–	–	–	
19	**Asaf Bey**	–	–	–	–	–	–	–	26	6	–	–	–	
20	**Avni Lifij Bey**	2	–	–	2	–	–	–	3	–	–	–	–	
21	**A.F. Yakup Bey**	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
22	**Bedia Hanim**	x	–	2	3	1	–	–	–	2	3	–	–	
23	**Bedia Halit Hanim**	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3	–	–	
24	**Bakiye Hanim**	1	–	–	–	–	3	–	–	1	–	–	–	
25	**Belkis (Mustafa) Hanim**	3	–	–	–	–	–	–	10	14	7	–	–	
26	**(Bursali) Sefik Bey**	–	–	3	–	3	–	–	–	–	12	–	–	
27	**Celile Hanim**	–	–	–	–	–	–	–	–	6	–	–	–	
28	**Cemal Nadir Bey**	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	
29	**Celâl Bey**	–	–	–	–	–	–	–	3	3	5	–	–	
30	**Celal Sahir Bey**	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
31	**Cevat Bey (Üsküdarli)**	–	–	–	–	–	6	3	11	2	16	–	–	

32	**Cevat Bey (Ist.Kiz Lis.Res. Ögretmeni)**	1	_	4	10	1	3	2	_	_	_	x	_	
33	**Çalli Ibrahi m Bey (Ibrahim Çalli)**	2	_	5	4	4	4	6	8	14	10	_	_	
34	**C. Vecih Bey (Bereketzâde)**	_	_	5	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
35	**Doktor Hikmet Bey**	_	_	_	5	_	_	_	_	_	_	_	_	
36	**Efraz Hanim**	x	_	2	2	_	_	_	_	1	_	_	_	
37	**Efser Hanim**	_	_	_	3	_	_	_	_	_	_	_	_	
38	**Efser Ismail Hanim**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	2	_	_	
39	**Emine Nüzhet Hanim**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
40	**Elif Naci Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	2	_	_	
41	**Esref Bey**	_	_	_	4	4	_	_	_	4	5	_	_	
42	**Fahir Bey**	_	_	_	_	_	3	2	2	_	_	_	_	
43	**Fahrünnisa Hanim**	_	_	_	_	1	_	_	_	_	_	_	_	
44	**Fehiman Bey (Feyhaman Duran)**	x	_	5	7	5	_	6	7	7	15	_	_	
45	**Feride Hanim**	_	_	_	_	_	_	2	_	_	_	_	_	
46	**Fevzi Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
47	**Fuat Bey**	x	_	2	1	1	1	3	5	4	2	_	1*	
48	**Güzin (Duran) Hanim**	2	_	5	6	4	3	2	2	4	4	_	_	

49	**Hadi Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
50	**Hale Asaf Hanim**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	2	_	_	
51	**Halid Bey**	_	_	_	_	_	3	_	4	21	5	_	_	
52	**Halid Bey (San.Nef.Mek. Mezun)**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	1	_	_	
53	**Halid Mustafa Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
54	**Halil Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
55	**Halil Ibrahim Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	x	_	
56	**Halil Pasa**	8	_	3	8	9	5	3	8	7	7	_	_	
57	**Hamdi Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
58	**Hamit Bey**	_	_	1	2	_	_	_	2	1	_	1	_	
59	**Hamit Necdet Bey**	_	_	_	_	_	_	_	3	_	1	_	_	
60	**Hamide Hanim**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
61	**Hamide Riza Hanim**	_	_	_	4	_	_	_	_	_	_	_	_	
62	**Harilaisos Efendi**	_	_	_	6	1	_	4	4	_	_	_	_	
63	**Hasan Rahmi Efendi**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
64	**(Hasan) Vecih Bey**	1	_	_	10	8	_	_	7	7	7	_	_	
65	**Hatice Nezahat Hanim**	_	_	_	_	_	_	_	_	2	_	_	_	
66	**Hayrettin Ziya Efendi**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	

67	**Hayri Bey**	_	_	4	_	_	_	1	5	_	_	_	x	
68	**Hayri Bey (Sami Yetik'in Talebesi)**	_	_	_	_	_	_	3	_	_	_	_	_	
69	**Harika Avni (Lifij) Hanim**	1	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
70	**Hikmet (Onat) Bey**	15	_	5	3	4	11	3	7	12	7	_	_	
71	**Himmet Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
72	**Hüseyin Rahmi Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
73	**Ihsan Bey**	_	_	_	_	_	_	_	1	_	_	_	_	
74	**Ihsan Hanim**	x	_	_	_	_	_	2	_	3	_	_	_	
75	**Ihsan Riza Hanim**	_	_	4	5	_	2	_	4	3	4	_	_	
76	**Ilhami Bey**	_	_	_	2	_	_	_	_	_	_	_	_	
77	**Ilhami Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
78	**Ismail Hakki Bey (Merhum)**	_	_	6	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
79	**Ismail Hakki Bey**	_	_	_	5	1	_	_	_	_	1	_	1	
80	**Ismail Hanim**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
81	**Ismet Tevik Hanim**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	1	_	_	
82	**Izzet Bey**	_	_	_	_	_	_	1	9	_	_	_	_	
83	**Izzet Ziya Bey**	_	_	_	_	_	5	2	_	_	_	_	_	
84	**Kadri Bey**	_	_	_	_	_	3	3	2	_	_	_	_	
85	**Kadriye Hanim**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	1	_	_	

86	**Kemal Bey**	_	_	3	_	_	_	_	_	2	_	x	_	
87	**Kemal(eddin) Rifat Bey**	_	_	_	3	1	_	_	1	_	3	_	_	
88	**Kenân Bey**	_	_	2	_	_	_	_	_	_	_	_	x	
89	**Kutsiye Hanim**	_	_	4	1	1	_	_	_	_	_	_	_	
90	**Kutsiye Edip Hanim**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
91	**Leydi Clark**	_	_	_	_	11	_	_	_	_	_	_	_	
92	**Mahmud Bey**	_	_	_	_	_	7	1	1	_	_	_	_	
93	**Maide Es'at Hanim**	x	_	_	_	_	_	_	2	7	_	_	_	
94	**Makorin Efendi**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
95	**Malik (Vicdani) Bey**	_	_	_	1	_	_	_	_	3	_	_	_	
96	**Mazhar Sevket Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
97	**Mediha Hanim**	_	_	_	_	_	1	1	_	_	_	_	_	
98	**Mehmet Ali Bey (Galatasaray Lisesi)**	1	_	_	2	_	_	_	_	12	2	_	_	
99	**Mehmet Ali Laga Bey**	_	_	4	_	_	_	_	_	_	22	_	_	
100	**Mehmet Celal Bey**	_	_	_	_	_	_	2	_	_	_	_	_	
101	**Mehmet Sadik Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
102	**Melek Hanim**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	7	_	_	
103	**Melek Ahmed**	_	_	_	_	_	_	_	_	2	_	_	_	

	Hanim													
104	**Melek Celal Hanim**	x	_	_	_	_	6	6	5	2	_	_	_	
105	**Melek Hilal Hanim**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
106	**Melek Feyzi Hanim**	_	_	2	_	_	3	_	3	1	_	_	_	
107	**Mâlik Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	3	5	_	_	
108	**Meliha Hanim (Zâfir-Yenerden)**	_	_	_	_	_	_	_	1	_	_	_	_	
109	**Mithat Bey**	x	_	_	_	_	5	4	7	2	_	x	_	
110	**(Mehmet) Muazzez Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
111	**Muhittin Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	1	_	_	_	
112	**Muhittin Kemal Bey**	_	_	_	_	_	_	2	_	_	_	_	_	
113	**Muhittin Sebati Bey**	_	_	_	_	_	3	4	5	7	5	_	_	
114	**Muhsin Rifat Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
115	**Muhterem Ömer Bey**	_	_	_	_	_	4	_	_	_	_	_	_	
116	**Murtaza Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
117	**Mustafa Bey**	x	_	_	_	_	1	_	1	_	_	_	_	
118	**Mustafa Serif Bey**	_	_	_	_	_	_	2	_	_	_	_	_	
119	**Mustafa Turgut Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
120	**Mustafa Ziyaeddin Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	

121	**Müddesir Hanim**	_	_	_	_	1	_	_	_	_	_	_	_	
122	**Müfide Ismet Hanim**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
123	**Münif Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
124	**Münir Coskun Bey**	_	_	_	5	_	_	_	_	_	_	_	_	
125	**Müzdan (Arel) Hanim**	_	_	_	_	1	_	1	_	_	_	_	_	
126	**M.Ziya Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
127	**Naci Bey**	_	_	_	_	_	5	2	1	_	_	x	_	
128	**Naci Bey (Askeri Tibbiye)**	_	_	_	3	_	_	_		_	_		_	
129	**Naciye (Tevfik) Hanim**	_	_	_	_	_	_	_	2	_	_	_	_	
130	**Namik Ismail Bey**	1*	_	6	5	5	13	22	8	9	5	_	_	
131	**Nazli Ecevit) Hanim**	_	_	_	_	_	7	_	1	_	_	_	_	
132	**Nazmi Ziya (Güran) Bey**	2	_	5	7	6	_	_	5	4	12	_	_	
133	**Nezahat Hanim**	_	_	_	_	_	_	_	1	_	1	_	_	
134	**Nevzat Hanim**	_	_	2	_	_	3	2	2	3	_	1	_	
135	**Nikolaki Yorkisof Efendi**	_	_	_	9	_	_	_	_	_	_	_	_	
136	**Nizameddin Bey**	_	_	_	_	_	_	_	3	_	_	_	_	
137	**Nurettin Ziya Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
138	**Nuri Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	3	_	_	

139	**Nurullah Bey**	_	_	_	_	_	1	1	1	_	_	x	_	
140	**Nüzhet Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
141	**Ömer Adil Bey**	1	_	_	_	_	3	_	3	1	2	_	_	
142	**Rabia Hanim**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
143	**Rahmi Bey**	_	_	_	7	_	_	_	_	_	_	_	_	
144	**Refet Bey**	_	_	_	_	_	3	_	_	_	_	_	_	
145	**Refet Tevfik Bey**	_	_	_	_	_	_	8	_	_	_	_	_	
146	**Refik (Epikman) Bey**	_	_	_	_	_	1	2	4	1	1	x	_	
147	**Remzi Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	10	_	_	
148	**Resid Bey**	_	_	_	_	_	7	_	_	_	_	_	_	
149	**Riza Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
150	**Rita Azaryan**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
151	**(Mehmet) Ruhi (Arel) Bey**	1	_	6	10	4	3	_	3	5	11	_	1	
152	**Sabih Bey**	_	_	_	_	_	_	1	2	_	_	_	_	
153	**Sabiha Rüsdü Hanim (Bozcali)**	_	_	_	_	1	_	5	_	_	13	_	_	
154	**Sabiha Nezahat Hanim**	_	_	_	_	_	_	_	_	2	_	_	_	
155	**Sadik Bey**	_	_	_	3	1	3	_	_	_	_	_	_	
156	**Sâdi Bey**	x	_	3	5	5	_	4	10	6	8	_	_	
157	**Saib Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	

158	**Saib Mualla Bey**	_	_	_	2	_	_	_	_	_	_	_	_	
159	**Said Bey**	_	_	_	_	_	_	_	2	_	_	_	_	
160	**Sair Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	1	_	_	_	
161	**Saim Bey**	_	_	_	_	_	2	3	2	_	2	x	_	
162	**Samet Bey**	_	_	_	_	3	_	_	_	_	_	_	_	
163	**Sami (Yetik) Bey**	2	_	5	8	6	4	5	7	6	6	_	x	
164	**Selahattin Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
165	**Selahattin Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
166	**Semih Sabri Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	1	_	_	
167	**Sermet Bey**	_	_	3	5	1	_	_	_	_	4	x	_	
168	**Sermet Hüsnü Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
169	**Sirri Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
170	**Semsettin Ruhi Bey**	x	_	_	3	_	_	_	_	2	1	_	_	
171	**Seref (Akdik) Bey**	_	_	_	_	_	13	5	3	_	3	1	_	
172	**Serif Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
173	**Serif Ferid Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
174	**Sevket (Dag) Bey**	3	_	6	7	10	6	6	11	10	14	_	_	
175	**Sevket Kemal Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
176	**Sevki Bey**	_	_	_	_	_	1	_	_	_	_	_	_	

177	**Tahir Bey**	_	_	_	_	_	2	_	_	_	_	_	_	
178	**Sükriye Cafer Hanim**	_	_	_	1	_	_	_	_	_	_	_	_	
179	**Talat Bey**	_	_	_	7	3	_	_	_	_	2	_	_	
180	**TalhaBey**	_	_	_	_	_	_	_	1	2	2	_	_	
181	**Tevfik Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	1	
182	**Turgud Bey**	_	_	_	3	_	_	_	_	_	_	x	5	
183	**Veliaht Abdülmecit**	_	_	_	_	_	1	_	3	_	_	_	_	
184	**Yorkiyef Efendi**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
185	**Zahide Hanim**	_	_	_	2	1	_	_	1	1	_	_	_	
186	**Zeki Bey**	_	_	_	4	_	8	3	_	_	_	_	_	
187	**Zeki Faik Bey**	_	_	_	_	3	_	_	2	_	_	_	_	
188	**Ziya Bey**	_	_	_	_	1	_	_	_	6	2	_	_	
189	**(Turogullarindan) Ziya Bey**	_	_	_	_	_	6	5	3	_	_	_	_	
190	**Ziyaettin Bey**	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	
191	**Zühtü Bey**	_	_	_	3	_	_	_	_	_	_	_	_	
	Toplam Yapit	**125**	**170**	**129**	**209**	**124**	**194**	**159**	**246**	**235**	**290**	**115**	**12***	
	Genel Toplam Yapit	**2900**												

***- Yapit sayisi belirtilen rakamdan fazladir.**

x- Katilmis fakat kesin yapit sayisi bilinmemektedir

ÖZGEÇMIS

Adi Soyadi : Halil ÖZYIGIT
Dogum Tarihi : 29.11.1970
Unvani : Arastirma Görevlisi

Ögrenim Durumu :

Derece	Alan	Üniversite	Yil
Lisans	Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü, Sanat Tarihi Ana Bilim Dali	Atatürk Üniversitesi	1990-1994
Y. Lisans	Sanat Tarihi Bölümü, Sanat Tarihi Ana Bilim Dali	Pamukkale Üniversitesi	2002-2005

Görevler :

Görev Unvani	Görev Yeri	Yil
Koruma ve Güvenlik Sefi	Pamukkale Üniversitesi	1997-2001
Arastirma Görevlisi	Pamukkale Üniversitesi	2001-….